Fol. 47

Fol. 12

BIBLIOTHECA INDICA.

NEW SERIES, No. 1309.

KAVĪNDRAVACANASAMUCCAYA,

A SANSKRIT ANTHOLOGY OF VERSES,

EDITED WITH

INTRODUCTION AND NOTES

BY

F. W. THOMAS,

HON. PH.D. (MUNICH).

CALCUTTA:

PUBLISHED BY THE ASIATIC SOCIETY OF BENGAL,

PARK STREET.

PRINTED BY STEPHEN AUSTIN AND SONS, LTD.,

HERTFORD, ENGLAND.

1912.

DEDICATED

WITH RESPECTFUL APPRECIATION

TO THE

PHILOSOPHICAL FACULTY IN THE

UNIVERSITY OF MUNICH.

CONTENTS

PREFACE

The object of this work is twofold, to publish with a brief annotation the text of a Sanskrit anthology contained in an old MS., and to collect, as completely as possible, the *pratīkas* of the verses anywhere attributed to the poets there appearing. The MS. being fragmentary and in many places dilapidated, it has been necessary to consult a number of *Kāvya* and *Alaṃkāra* works in order to fill the gaps in the text. References to all places where the verses have been traced are given in the margins or critical notes. The *pratīkas* collected in the Introduction are similarly equipped with references.

The first serious attempt to bring together anthology verses ascribed to particular authors was made by Aufrecht in his article dealing with the *Śārṅgadharapaddhati* and in the other articles constantly cited in the Introduction. He was followed by Peterson, who, in the Introduction to his edition of the *Subhāṣitāvalī*, assembled under the authors' names the *pratīkas* of the verses occurring in that text and added further verses from other sources; he also published various articles having a like purpose. Dr. R. G. Bhandarkar similarly, in reporting upon a MS., explored the *Sūktimuktāvalī* of Jalhaṇa. While making full use of these and of some minor collections, I hope that I have partially repaid the debt by the labour of tracing the verses, wherever possible, to their sources and noting the places where they otherwise occur. The value of such references is excellently exemplified in the editions of the *Amaruśataka* and *Śāntiśataka* by Prof. Simon and Dr. Schönfeld.

The moderate degree of completeness here attained would have been quite impossible had I not been able to consult the volumes of indexes compiled by that wonderful scholar Aufrecht. Especially serviceable has been the 'Aufrecht

MS. 36', which contains in alphabetic order the *pratīkas* of the verses occurring in the great bulk of the Sanskrit *Kāvya* and *Alaṃkāra* literature, a marvel of fulness and accuracy. I have also been greatly helped by consultation of Colonel G. A. Jacob's most thorough and systematic indexes to a considerable number of works representing the *Alaṃkāra* literature, of which he is, no less than of the various Indian philosophies, an acknowledged master: I hereby tender to him my cordial thanks.

Professor Jacobi has kindly favoured me by reading the proofs of the Introduction. To the Asiatic Society of Bengal I am deeply indebted for the use of the MS. during a period of years and for the inclusion of this publication in the series of the *Bibliotheca Indica.* Sincere thanks are also due to the Government of Bombay and the Deccan College Library for the loan of a considerable number of MSS. particularized, with others, on pp. 10–15.

I trust that the labour devoted to this modest publication will not seem to have been misspent. It leaves me with an enhanced appreciation of the poetic and artistic merits of the Sanskrit *Kavis* and *Mahākavis.*

F. W. T.

1912.

CORRECTIONS AND ADDITIONS

I.

Page 10 under *Padyaveṇī* } Add 'Quotation by section and verse
12 „ *Sabhyāl* } numbers, or, failing these, by folio numbers'.
14 „ *S.-Ślokāḥ*. Add 'Quotation by folio numbers'.
„ *S.-Hārāv*. Add 'Quotation by folio and verse numbers'.
15 „ *Sml. P.* and *Sml. B.* Add 'Quotation by folio numbers'.
16 add *Pracaṇḍap.* = *Pracaṇḍapāṇḍava* (ed. Cappeller, Strassburg, 1885).
19 नभसि . . . Read सौदृता for चातक, and add reff. to **S.-Ratnak.* iii. 57 and *Cātakāṣṭaka*, i. 8.
23 लोलालक्ष . . . Read लाचालक्ष.
25, last line but one, read *Bibliotheca Buddhica*.
31 *Skm.* . . . If Medhārudra is really identical with Kālidāsa, we must add the verse—
यदालोकं कुर्वन् (v. 193, given with translation by Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi. 379).
32 आलिङ्गतो . . . Add ref. to **Sml. B.* 175*b*, वादीश्वरकाह्वनस्य.
एको ऽपि . . . Add ref. to **Sml. B.* 131*a*, भारवेः.
33 *Sbhr.* . . . Add कृतोपकारं प्रियबन्धु (1900, see p. 65).
अकृष्यं . . . Add ref. to **Sabhyāl.* viii. (29*a*).
34 रक्तस्त्वं . . . Add ref. to p. 76 and **S.-Ratnak.* v. 49 anon.
35 प्रथमम . . . Add ref. to **Sml. B.* 131*b*, सूक्तिसहस्रात्.
38 अत्युच्चाः . . . Add ref. to **Sml. B.* 165*b*, हनुमतः.
आदाय . . . Add ref. to **Sml. B.* 155*b*, ईश्वरदेववर्मणः.
कण्ठच्छाय° . . . Read °या.
कालिन्दि . . . Add 'The verse स्नाता तिष्ठति कुन्तलेश्वरसुता is perhaps by the same author'.

p. 39 भेकैः काटर . . . Read °कोटर. Add 'translated by Tawney, *Prabandhacintāmaṇi*, p. 43'.

मातुः . . . Add ref. to **Sml. B.* 168*a*, हनुमतः.

41 Insert before Jhalajjhala—

Jayīka (? = Jayoka, Jivoka, Jīvika: Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, p. 379; C.C. i, pp. 202, 207; Bhandarkar, *Report*, 1897, p. xxviii).

486 स्थगितं नवाम्बुवाहैर्.

Jitārinandin (? = Jitāri; Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, p. 513; C.C. i, p. 206).

12 खेलाचञ्चलसंचरन्.

42 Daṇḍin . . . Read 'sixth or seventh century?'

49 अलम . . . Read 411 for 11.

50 अनध्यवसिता . . . Add ref. to Hemac. Comm. p. 263.

After l. 10 insert—

463 कुचौ धत्तः कम्पं.

486 ते अङ्गे जघनं च तत्.

53 Pāṇini . . . Add Rāmanātha Śarman's *Kātantradhātuvṛtti* हरिणा सह सख्यं (s. *adādi*; see Aufrecht Z.D.M.G. xlv. 308).

यस्याः प्रसाद . . . Read i. 355 for i. 353.

55 द्वारं . . . Add ref. to p. 78 and **Sabhyāl.* vii. (27*a* कस्यापि.

57 चिराय . . . Add ref. to **Sml. B.* 70*a*, कुमारपतेः.

सन्ति . . . Add ref. to *Ak.*, p. 145 anon.

59 मृत्युः . . . Add ref. to **Sml. B.* 28*b*, व्यासस्य.

60 लघुनि . . . Add ref. to **Sml. B.* 125*b*, कमलायुधस्य.

61 भजेम . . . Add ref. to *Karaṇq. ad* 136 anon. (भ्रमस;

62 अज्ञाना . . . Add ref. to Hemac. Comm., p. 107 anon.

Bhāvākadevī Bhāvadevī. Read Bhāvākī Devī Bhāvā Devī?

63 किं ते . . . Read 519 for 591.

64 गम्भीरस्य . . . Add ref. to **Sml. B.* 58*b*, भीमस्य?

ये संतोष . . . Add ref. to **Sūktiratn.* 633 anon.

65 यदेतत् . . . Read *Sbhv.* 1978, and see p. 119.

p. 68 आघ्राय . . . Add ref. to **Sūktiratn.* 423 anon.

भूपालाः . . . See p. 107.

69 अर्था . . . Add 'translated by Tawney, *Prabandhacintāmaṇi*, p. 57'.

74 यथा तारा . . . Add ref. to **Sml. P.* 113*a*, बिल्हणस्य.

75 धारित्र . . . Read चरित्र . . . (*Anargh.* iv. 69*d*).

चकाराद्दु . . . Read उदुम्बर . . . (*Anargh.* ii. 83*b*).

76 रक्तस्त्वं . . . See p. 34.

78 दात्यूह . . . Read 111 for 11.

द्वारं . . . See p. 55, and add ref. to **Sabhyāl.* vii. (27*a*) कस्यापि.

83 कपाले . . . Add ref. to **Sml. B.* 141*a*, भासस्य.

84 तरन्ती . . . Add ref. to **Sml. B.* 90*b*, कुम्भकस्य.

86 अहो अहं . . . Add ref. to **Sml. B.* 71*b*, चीयाकस्य.

88 यत्संभाषण . . . Add ref. to **Sml. B.* 66*a*, बिल्हणस्य.

98 जीवितो . . . Read जीवि(*sic* for व?)तो.

99 तारतम्र . . . Read तारताम्र.

102 पिल्लो क्व . . . Read v. 121 for v. 21.

106 षट्टा . . . Add 'translated by Tawney, *Prabandhacintāmaṇi*, p. 39'.

Vidyā . . . Add: 'The poetess Vijayāṅkā mentioned in the verse (ascribed to Rājaśekhara; see index)

सरस्वतीव कार्णाटी विजयाङ्का जयत्यसौ ।
या वैदर्भगिरां वासः कालिदासादनन्तरम् ॥

(see Aufrecht, Z.D.M.G. xli, p. 93), is doubtless identical with Vidyā, as is proved by the other verse

नीलोत्पलदलश्यामां विज्जकां मामजानता ।
वृथैव दण्डिनाप्युक्तं सर्वशुक्ला सरस्वती ॥

The "dark Sarasvatī" will be the same as the Karṇāṭic Sarasvatī, the southern ladies having in the poets this characteristic of complexion.'

110 मानधर्म . . . Add ref. to **Sml. B.* 145*a*, रविगुप्तस्य.

111 दृशा सपदि . . . Add ref. to **Sml. B.* 146*b*, वैद्यभानुपण्डितस्य.

113 Śubhaṃkara . . . Add *Śp.* उदारचरितस्त्यागी (389, one MS.; see Aufrecht, Z.D.M.G. xli, p. 493).

Verse २ (*a*) read °स्थला:.
८ margin " i. 241.
१७ *bis* " १९.
(*c*) " श्री as first akṣara.
२२ (*d*) " मच्छ्र for मन्द्र and [स्पा] for [भ].
२६, n. 2 " 'twice over square space' for 'many times'.
२८ in name " वाकपति for वा°.
४६ (*a*) " विषरंशा°.
५९, n. 1, " धु for धू.
६६ (*a*) Hemac. reads (*a*) श्रु for च्छु; Hemac. and *Anthol.* (*d*) जरठ for अठर.
७६ (*b*) read ह्र for ग्न.
(*c*) " [भा or वत्].
९४ (*c*) " म्त for त्म.
in name " बाणस्त्रोभो.
१०२, n. 1, " र्द्रं for द्रं.
१०६ (*c*) " उपरिवि°.
१२० (*a*) " विरल for °ण.
१४० (*b*) " तय इमे.
१५७, n. " Hemac., pp. 139, 272.
१७८, n. 1, " लीलोमि°.
१८६, n. 2, " °निर्मपो.
१९० (*c*) " रो for री.
१९५, n. 6, " MS. मवजयंला (for °जयति?).
२०४ (*b*) " सपु for स पु.
२१७ (*b*) " ष्ठ for ष्ट.
२९२ (*a*) " स for सं.
२९३ margin " स्प for स्म.
३०७ (*a*) " प्रति ह.
३१३ (*b*) " प्रेङ्खत्की°.
३४७, n. 2, add 'and in (*d*) प्रथयति'.
३६३ (*d*) read मां लि°.
३७० (*b*) add note 'MS. पी for पो'.
३७३ (*b*) read सखा रा°

v. ३८६, n. 2, read 'क्रुधो or रुषो'.
३९१ (c) " च्या for ची (MS. ची).
३९३, n. 4, " 'four akṣaras only'.
३९५, n. 3, " ऽरोदत for ऽरा°.
३९६, n. 3, " 'three akṣaras only'.
४०२, n. 3, " MS. कौ.
४०४ (a) " र्घों for र्धों.
४१४ (d) " कुच्छ for काछ्.
४१८ (b) " [2] after bracket.
४५५ (c) " [2] at end of line.
४६४ (a) " °वस्थां.
४६६ (c) " सद्यःस्वि°.
४७३, n. 1, " *Subhāṣ.* for *Subhās.*
n. 3, " 474.
४९२ (c) " स्त्रु for स्त्र.
४९३ (b) " षच्छ for °च्छ.
५०७, n. 9, " सूचा° for सु चा°.
५२० (b) " निसर्जे for निद्मर्ग.

p. १७५, v. ३९, " *Sarasvatīk. ad.* ii. 39, v. 142.
१८४, v. ७७ (c), " iii. 13 for iii. B.
१८६, v. ११८ (b), " 'elephants' for 'elephant's'.
१९९, v. २१६ " 488 for 489.
२१६, v. ३६७ " Add 'translated by Tawney, *Prabandha-cintāmaṇi*, p. 64'.
२१८, v. ३८२ (a) read दिव्यं चक्षुः; cf. the verse दिव्यचक्षुरहं जातो, *Sbhv.* 1208.

II. Additional References to Verses of the Text.

See *Exegetical Notes* to vv. २२, ३०, ३१, ३६, ४६, ६७, ७५, १०२, १११, १७३, १९९, २४०, २५८, २८५, २८८, २९६, ३१६, ५०८, ५०९, ५१९, ५२५, and add the following:—

३७ *Sabhyāl.* ii. 1, नारायणस्य ((b) °मंसे, (d) °मालिङ्ग्य); *Sāras.* i. 4 anon. (leott. as *Sabhyāl*, also (b) विलुलित).

५१ *S.-Ratnak.* i. 143 anon.

१२४ *Sāras.* ii. 2 anon. ((a) समये पयोधराणां).

१८६ *S.-Ratnak. v. 181 anon. (lectt. as Daśar. and H., also (b) ॰माकर्णयन्निव).

१९१ *S.-Hārāv. C 9a, 89 anon. (lectt. as Śp.).

२०३ Padyarac. iv. 3, कस्यापि.

२२५ *Sūktiratn. 411 anon. ((b) ॰माक्रमाया:).

२२६ Pratāp. Comm., p. 253 anon. ((a) तां प्रति, (b) तत्तु तथैव रमते).

२३१ *Sāras. i. 104 anon.; Rasagaṅg., p. 277 (a-b only) भवभूते:.

२३७ *S.-Hārāv. C 4, 37 anon. ((b) सुचिंतेषु:); *Sāras. i. 31 anon. ((b) यतस्तु).

२४० *S.-Ratnak. v. 105 anon. ((a) तवैव); *S.-Hārāv. C 6b, 64 anon. ((a) तवैव); Padyarac. iv. 40, कस्यापि ((a) तवैव, (b) मुग्धे).

२४६ *Sāras. i. 35 anon. (lectt. as Śp., but (b) कोप:).

२४८ *S.-Ratnak. v. 214 anon. ((a) मा कृष्टा धैर्य कृष्टा वा).

२५३ *Sāras. i. 100 anon. ((d) न निवृत्तो).

२५५ *S.-Mukt. v. 10 anon. ?

२६८ Rasagaṅg., p. 31 anon. ((b) चाद्रि प्रिय त्वमिहैष्यसि, (d) and ॰मलजस्ति:).

२९१ *Sabhyāl. B 4a anon. ((b) संचलद्, (c) प्रशमंतो).

३०८ *Sāras. i. 96 anon. ((b) किं नु or किं तु twice).

३१२ *Sml. P. 118b ((a) निकार:).

३१५ Amaru, 90.

३२८ *S.-Mukt. i. 18 anon. ((a) पीनकर्कशघन, (b) ॰दृक्तकमला (sic), (d) निर्धनो).

३६१ Padyarac. viii. 13, वामनस्य ((a) विग्रहो (sic), (d) न च मे).

३८४ *Sāras. i. 59 anon.

३९१ *S.-Mukt. i. 46 anon. ((a) विसृज कोपं).

४३२ *Skm. ii. 261 ((a) मध्येसद्म, (b) चक्रयाभुवं, (d) वाप्पाम्बुगर्भ).

[Translations of various verses occurring in the text will be found in the articles of Aufrecht, Indische Studien, xvi. 168-72, Z.D.M.G. xiv. 581-3, xvi. 749-51, xxv. 238-48, 455-62, xxvii. 1-120, xxxvi. 361-83, 509-59, xxxix. 306-12, xlv. 308, and Peterson, J.R.A.S., 1891, 311-36, as well as in Indische Sprüche.]

III. Additional Details concerning the MS.

(a) The missing akṣaras replaced by dots have been lost in the MS., except where otherwise stated and in १७९ (d). Those

printed within square brackets were *omitted*, except (1) where otherwise stated and (2) in the following instances of *loss* :—

vv. २६ (*a*), ३४ (*d*) (some traces left), ३५ (*c*), ३६ (*b*), ५८ (*c*), ६७ (*c*), ६८ (*b*), ९२ (*b*), १३६ (*c*), १३७ (*b*), १३८ (*a*), १३९ (*b*), १४० (*c*) [क्षेतुं य], १६३ (*d*), १६४ (*d*), १६५ (*b*), १६७ (*c*), १६८ (*b*), १७१ (*c-d*) [क्ष *partly* lost] . . . य, १७३ (*c*), १७४ (*c*), २०४ (*d*) (traces remain), २०५ (*c*) (consonant part lost), २१६ (*a*) and (*d*) (traces remain), २१७ (*b*), २२४ (*b-c*, *c-d*) ह्य . . . ते (bracket omitted in text), २२५ (*c-d*), २२७ (*a*), २३५ (*b*) [ब्लु] . . . षि (traces remain), २३७, २४५ (*c*), २४६ (*c*), २४८ (*a*), २४९ (*b*), [धिग्] and वृ (*partly* lost), २५५–६, ३१९ (*b*), ३८३ (*a*), ३८४ (*a*), ३८८ (*b*), ३९२ (*d*), ३९७ (*c*), ४१५ (*b-c*), ४४८ (*a*).

(*b*) In the following instances the akṣaras were either written in an erasure or have been re-inked, two cases often indistinguishable. Where a *correction* (not a mere writing in erasure) is discernible, it is here noted. The re-inking is probably in some cases considerably later than the original writing or even (rarely) recent: correct p. 6, ll. 14–16 accordingly :—

vv. ३ (*d*) ह्व corr. ; ७ (*d*) रभ ; ८ (*b*) स ; १३ (*a*) वी ; १५ (*a*) समी . . . थ ; १९ (*b*) प्रा, (*c*) श्री ; २२ (*a*) ग्नि and गु ; २४ (*b*) पो . . . जा ; २५ (*c*) स्तेजो, with mark of erasure between ; २७ (*b*) (स्तं)भि, (*c*) धैं . . . तां ; २८ (*c-d*) ष्यो . . . ण ; ३० (*a*) mark of erasure after भ्र ; ३१ (*a*) यि ; ३५ (*d*) नन्द्— ३६ (*a*) स्व ; ३६ (*a*) (स)न्धि, (*b*) ध्व corr., (*c*) ब—३७ (*a*) पा ; ३८ (*d*) व(स्तु) ; ४० (*b*) न्य, (*b-c*) म . . . पं ; ४१ (*d*) का— ४२ (*a*) चा ; ४३ (*c*) पा—४४ (*a*) सां ; ५१ (*a*) पु—५२ (*a*) तु ? ; ५४ (*d*) षि ; ५५ (*a*) मं ; ५७ (*a*) सुह ; ६७ (*d*) (क)रापि corr. ; ६८ (*b*) ह्रपिक, (*d*) भ्या ; ८५ (*d*) दृतिक्षा ; ८६ (*a*) त्वा—(*b*) षीयाषी ; ८७ (*b*) री ; ८९ (*d*) द ; ९१ (*c*) mark of erasure before सर्वे ; ९२ (*b*) mark of erasure after तो, (*d*) (द्र)रय ; ९३ (*b*) ह्वि ; ९४ (*d*) मी corr. from मि ; ९७ (*b*) स्व ; ९८ (*b*) मर्मि—(*c*) पत ; ९९ (*a*) तो . . . वरी, followed by mark of erasure ; १०२ (*d*) (ष्टुं)ज corr. ; १०४, in name, वालच्छे: ; १०५ (*a*) मी corr., (*c*) मू ; १०७ (*c*) क्त . . . भृ, (*d*) गि ; १०८ (*a*) वह्न (?),

(*d*) व्य; १०९ (*a*) कय . . . क्कु; ११२ (*d*) श्रे: ११३ (*c*) यमाभि: ११४ (*c*) का . . . ट; ११५ (*d*) त: १२० (*b*) श्वा: १२६ (*b*) र्ग: १२७ (*b*) नी; १३० (*b*) ध(र): १३९ (*a*) स्त (*b*) क्षी: १३८ (*b*) लो . . . दा; १४८ (*a*) स्व, (*d*) नि, also रध्य with mark of erasure between; १५१ (*c*) न्द्र . . . द corr.: १५२ (*d*) mark of erasure before ज्जृ; १५६ (*a*) च . . . र्यो; १६२ (*c*) ष्ठ . . . ग्गा: १६४ (*a*) न्व, (*d*) प corr.; १६९ (*c*) न्वे (*d*) गो: १७० (*a*) (*f*) ध, (*b*) त्रि . . . (*c*) तत written in blank square and then erased, (*c*) mark of erasure between य and या; १८३ (*c*) श्रा corr. from anticipated ग; १८५ (*a*) मा corr. from anticipated म: १८८ (*c*) mark of erasure at end; १९३ (*c*) स्या; १९६ (*d*) पि:; १९८ (*c*) न्त . . . हि; २०० (*a*) ष्टा . . . ता(:): २०३ (*d*) विध्वि . . . षा: २१२ (*b*) र्गौ . . . क; २१४ (*b*) (स)म्र: २१६ (*c*) श्च corr.: २२२ (*c*) बा . . . रा; २२४ (*a*) ग्स्वा: २२६ (*a*) (n. 2) ☸: २३० (*c*) षि; २३१ (*c*) (न)च; २३३ (*a*) वि; २३४ (*a*) (ता)र corr. from रा; २३५ (*a*) मि; २४८ (*a*) मे, (*b*) ☸ inserted three times in erasure after केषा; २४९ (*b*) ति . . . य: २५३ (*b*) त: २६४ (*b*) घटते; २६५ (*a*) था; २६६ (*a*) वं म and णिभ्व्, (*b*) सित and न्त . . . द्दो: प; २७० (*a*) प्य; २७२ (*c*) (n. 6) ☸: २७६ (*d*) जि; २७७ (*d*) भ and या; २७८ (*a*) वि; २८४ (*d*) सावे; २९७ (*d*) र . . . र:; ३०० (*c*) रथ . . . श्चा; ३०४ (*b*) निष्ठी . . . प; ३२६ (*a*) mark of erasure after क्ता, (*b*) ध erased after नि; ३२८ (*c*) (श्चानु)णी corr.; ३३२ (*c*) (त्स्ता)म: ३४७ (मुरारे)रे; ३५२ (n. 11) ☸; ३५३ (*a*) म्रा: ३५६ (*d*) स्थि: ३६१ (*a*) पो corr., (*b*) न्य; ३६२ (*b*) स corr. from सा, and भु: ३६४ (*c*) य corr. from व; ३६७ (*d*) द; ३७२ (*b*) (क्ष)ा . . . क्षि: ३८७ (*a*) दा, (*b*) गा; ३९० (*c*) थि; ३९८ (*a*) नय; ४०१ (*d*) द्द corr. from द्वि; ४१० (*c*) प्रि; ४४३ (*b*) तु; ४५१ (n. 8) ☸; ४६३ (*b*) पङ— (*c*) ग, (*c*) (बं)ाप्य; ४६४ (*a*) त corr. from ति; ४६६ (*b*) ष्टि: ४६७ (*b*) गर्भ:; ४६९ (*b*) द्विग:, (*d*) प्र corr. from anticipated त्यु: ४७० (*a*) रभित; ४७६ (*d*) सक्तसित corr. from सक्तिसित: ४८० (*d*) न corr.; ४८३ (*a*) न वे, (*b*) दि; ४९३ (*c*) (ष)थि: ४९७ (*b*) व corr.; ५१५ त्र erased after भु; ५२२ (*b*) (स)ा a recent insertion; ५२४ (*a*) दे.

INTRODUCTION

I. THE MS.

The text edited in the present work is based upon a single imperfect MS. in the possession of the Asiatic Society of Bengal. It was acquired[1] in the years 1895–1900 by Mahāmahopādhyāya Haraprasād Śāstrī, who describes it in his *Report on the Search for Sanskrit MSS.*, 1895–1900 (Calcutta, 1901) as follows:—

"The last interesting Sanskrit work to be mentioned in this report is an ancient anthology. I could not find a name for this work, but from the preamble I have ventured to christen it as *Kavivacanasamuccaya.* The character is very old Newari, often mistaken for Bengali. It was copied at a time when Bengali and Newari were scarcely distinguishable. It must be at least nine hundred years old. The compiler's name is not found. Many leaves are lost. And I am not without suspicion that a few leaves, though on the same subject, do not belong to the same work. The majority of leaves have page marks, two have lost theirs. Leaf marked 41 does not read with leaf marked 42.[2] There are altogether 44[3] leaves, and the last leaf is numbered 70. The work is divided into Vrajyās or groups. The first group is Sugatavrajyā. In this group the poets mentioned are Açvaghoṣa, Vasuka, Aparājitarakṣita, Vasukalpa, Çrīvaranandī, Ballana, Çrīpāçavarmā, Jitārinandī, and Trilocana. The second is Lokeçvaravrajyā, i.e. the group in honour of Avalokiteçvara. The poets mentioned in this group are Paṇḍitas Buddhākaragupta and Ratnakīrtti. Some of these poets are well known; as for instance Açvaghoṣa, the author of Buddhacarita kāvya, who belongs to the third century, and Ratnakīrtti, author of Apohasiddhi, mentioned for the first time in this report. In the other Vrajyās we get the names of Kālidāsa, Vāṇa, Bhavabhūti, Çrī Harṣadeva, Çrī Harṣapāla Deva, Vākpatirāja, Vikramāditya, Rāja Çekhara, Amarasiṃha,

[1] Provenance not stated.

[2] A re-arrangement has remedied this.

[3] Only 42 + 1 blank are now extant.

Puruṣottama Deva, Varāhamihira, Mayūra, Murāri, Pāṇini (a poet), Māgha, and Amaruka. These are well-known names. The other names are unknown, and there are more than eighty of them; but they are to be searched in or before the eleventh century, the latest limit to which the paleography will justify us to go. This MS. has been acquired for Government, and it is the most ancient anthology known. A list of the Vrajyās and poets as found in this MS. is given below. It has been carefully prepared under my supervision by my Assistant, Paṇḍita Vinoda Vihāri."

A more detailed description may read as follows:—

Palm-leaves 42, numbered 1–2, 12–17, 19–21, 23, 31, 36–7, 39–44, 46–8, 50–1, 53–64, 67–70, Nos. 43, 44, 47 being corrected from 44, 45, 48, and one leaf at least having been missing between Nos. 13 and 14 at the time of numeration. A blank double leaf at the end serves as a cover. Each leaf, after the first, has two blank squares with holes for a string, a larger square in the left half, corresponding as to size and position in all the leaves, and a smaller one to the right, somewhat variable in both respects. The leaves were already provided with holes when supplied to the scribe, who commenced sometimes on an *a* face and sometimes on *b*, which partly accounts for the discrepancy; but also there were original variations in the position of the second hole (that to the right). But neither this fact nor another to be immediately noticed, in regard to the numbers, affords sufficient ground for supposing the leaves to represent two or more MSS.

Size of leaves, originally about 30×4½ cm., but varying somewhat, as usual, in width, and in all cases affected by wear and the action of worms.

As regards Numeration, we observe that the signs for 4, 5, 6, 7 appear each in a double form, as follows:—

4 in 14, 40–1, 64	as in Cambridge MS.	Add.	1644	(A.D. 1205);
42–8, 54	,,	,,	1648	(*c.* A.D. 1200);
5 in 15	,,	,,	1644;	
50–9	,,	,,	1648;	
6 in 16, 36	,,	,,	1644;	
46, 56, 60–9	,,	,,	1648;	
7 in 17, 70	,,	,,	1644;	
37, 47, 57, 67	,,	,,	1693;	

(see Bendall's *Catalogue of Buddhist Sanskrit MSS.*, table of numerals). In point of antiquity there is practically nothing to choose between the alternatives; nor does it seem possible so to class the leaves as to bring to light anything more than the caprice of the scribe. Other alternations will appear in the next paragraphs.

AREA OF WRITING, 24–5 × 2½ (rarely 2¼) – 3 cm.

NUMBER OF LINES per page, usually 7, rarely 6 or 8.

SIZE OF WRITING fairly uniform after 2*a*, having been up to that point rather smaller than subsequently.

CHARACTER OF WRITING, Nepalese of the second half of the twelfth century, corresponding to that of Cambridge MS. Add. 1691.2 of A.D. 1179 (Bendall's *Catalogue of Buddhist Sanskrit MSS.*, plate iii = Bühler's *Palaeographie*, Tafel vi, col. xi), and differing but slightly from other northern types of the same period (see Bühler's Tafel v and vi). The most noticeable peculiarities are the following:—

1. Alternative forms of initial *i*, namely, that of MS. Add. 1691.2 and the older one given in Bühler's Tafel vi.

2. Alternative forms of medial *i*, namely, the usual one and one resembling the medial *e* of modern Nāgarī. The latter form occurs also in Cambridge MS. Add. 1648 of *circa* A.D. 1216 (see Bendall's *Table of Letters*).

3. Alternative forms of medial *e*, namely, the wavy line common in Nepalese MSS. and the antecedent Bengali sign. Corresponding alternatives in the case of *ai*, *o*, and *au*.

4. Alternative forms of क्ष, with and without the oval, as seen in Bühler's Tafel v.

5. Two slightly differing forms of ख, as in the MSS. Add. 1686 and 1691.2 (Bendall's Table).

6. Entire absence of ब, which is always represented by व.

7. Alternative forms of श, as in the MSS. Add. 1686 and 1691.2, the second form hard to distinguish from स.

8. Final anusvāra occasionally represented by ṃ (derived from म्, with a small म, as in the Central Asian documents).

9. ट, when last member of a compound, written as in ष्ट 156, प्ट 149, 176, 251 (cf. Bendall, p. xlvii).

10. Concerning the symbol ꣳ see below under CORRECTIONS.

The writing is in general clear and good; but the alphabet is one which leads to frequent confusion in certain groups of

signs, e.g. प and य, म and स, त and भ, त and ड, ट and द, and occasional confusions in others, e.g. व and ध, ग and म, म and न, ण and ल, ण and श्र, ग and श्र.

The MS. copied must have been written in a quite similar character, as is proved by the very numerous minor errors, the chief of which may be classified as follows :—

1. *Superscript signs :*

(*a*) Loss of *i* (e.g. म for मि in 52); loss of *e* (the wavy line), or insertion of the same (e.g. वे for ध 13, से for स 66, मे for मि 383); loss of *r* (due to confusion with the hooked top of the akṣara, e.g. मा for मा॑ 27).

(*b*) Confusion of anusvāra and *r* (र्य for मं 9, र्च for चं 339).

2. *Subscript signs :*

(*a*) Loss of *u* (a small thickening at the bottom of the vertical line, e.g. र्जे for र्जु 108, य for यु 116), or insertion of the same (e.g. लु for ल 32); loss of *r*, or insertion of the same, especially in connection with त and भ; very common.

(*b*) Confusion of *u* and *r* (e.g. त्स्र for त्सु 272, प्रल for पुन 477); confusion of *y* (not reaching the top of the line) and *ṛ* (e.g. ग्य for कृ 348); confusion of *ū* (Bengali form) and *ṛ* (e.g. ह्र for कृ 3); *ū* and *n* (e.g. सन्न for सून 8).

3. *Antecedent signs :*

Confusion of *e* (Bengali form) and conjunct त (e.g. त्मो for मो 35, त्म for मे 55, को for त्को 98, त्सो for त्सा 213, त्सौ for त्सा 303, त्य for पे 386, प्रे for त्प्र 467, त्सा for सो 494).

4. *Subsequent signs :*

Confusion of *ā* (with slightly rounded top) and *ī* (e.g. भी for भा 47, घ्नी for घ्ना 94, टा for टी 132, मा for मी 181, च्छी for च्छा 197, टी for टा 213, मा for मी 497).

5. *Single consonants :*

Confusion of क and व 297, ग and म 418. 467, ग and श्र 229, ढ and त 97, ण and श्र 188 and 328, त and भ 13 and *passim*, ध and व 4 etc., द and व 328, न and म 16 and frequently, न and व 161 etc., न and स 435, प and य *passim*, म and स *passim*, र and च *passim*.

6. *Consonant + vowel :*

Confusion of का (with short vertical mark) and वा 28, टा and घ 388, कु and क्त 414, णु and ख 51, या and ण 372, सु and ख 516, तु and त्त 66 and frequently, ज्र and ज्ञ 228 etc., ज्र and ज्ञ 205.

7. *Conjunct consonants :*

Confusion of च and स्क 474, च and स्थ 45, च and स्व 292, च and त्क 132, च and म्ब 66, ह्ल (ह्व) and ह्न 62, ह्ल and ङ्घ 516, ग्त and ग्न 299, त्र and न्द्र 169, न्व and म्व 457. 523, न्थ्य and न्व्य 202, न्थ्य and न्व्य 134, त्य and व्य 139, र्यं and ह्म 8 and frequently, र्थ and ध्य 29, र्थ and ह्ल 52, र्य and न्ध 202, र्धर्थय for ग्रब्धप 519, ष्ठ and ण्ठ 21. 39, स्व and स्म 408, all easily explained by the forms.

8. *Miscellaneous :*

Confusion of ऋ and म 146, ऽ (*ṃ*) and : 106. 338, ऽ and च 330, ऽय and व्य 457 (in °ख्यस्तोव्यन्त° for °स्व्यास्ते ऽयं व°, an interesting case), ३ and थ 78 (ह्ममे read as ३मि).

These observations, while impeaching a little the accuracy of the scribe, preclude all doubt of his good faith ; at the same time they render certain the correction of the errors, where they occur, and also demonstrate that the MS. copied was one very similar to the copy. This last conclusion is, moreover, independently certain : for the work being of Bengali or Nepalese origin, as is proved by the names of the authors cited, and its date being not later than 1200 A.D., while some of the poets themselves belong to the end of the tenth century or the beginning of the eleventh, the interval of time between the writing of the MS. and the original archetype is too short to allow of any considerable alphabetic development. In one point only a doubt is possible, namely, as regards the peculiar (superscript) *i* medial. That this was more common in the scribe's original is proved by the numerous cases of its omission by him ; the usual form was less liable to be overlooked. Was that form represented at all ? A negative answer seems not improbable—note that in 78 थ(ह्व)मे (*thami*) has been read ३मि. As regards the alternative forms of *e* conjunct, the cases of loss on the one hand and of confusion with त (as prior member of a group) on the other suffice to prove the presence of both.

CORRECTIONS by the original scribe or a revisor are fairly frequent. They are usually made over erasures, which causes the ink to show up more black, and often the writing appears cramped, perhaps owing to an original omission, which necessitated the crowding of the corrected writing into an insufficient space. Sometimes after erasure the scribe fills up the cleared space with repetitions of the sign ꣸ (also found in other Nepalese MSS.), which is moreover employed to fill spaces near the blank squares and sometimes, for no certain reason, elsewhere. The cases in question may be either due to corrected dittography or to *immediate* erasure with continuation of the writing *after* the area thereof. In fol. 37*b* the latter case is clearly exemplified, the erased akṣaras, which intruded upon a blank square, being still apparent. Possibly, therefore, all the corrections may, in spite of some difference of hand, be by the original scribe.

Apart from merely graphic errors the text contained in the MS. seems to be good. Its age entitles it to respect; and a comparison with corresponding passages, both in other anthologies and *alamkāra* works containing the same verses, and also in surviving literary monuments whence some of the verses are taken, seems to substantiate the presumption. I may refer to the following examples:—91*d* (परं); 200*d* (युगलं; मिथो precedes); 202 (*a* स्वीकृतः, *c* स्वगुणानुरूप); 204*b* (मासः सपुष्पाकरः); 206*a* (आयतलोचनायाः); 250*a* (प्रिय); 303*d* (मम); 317*c* (प्रध्वस्त); 337*d* (दहति); 341*b* (अधराली); 348*c* (आकार); 349*c* (संभाष्यो); 351*c* (चक्षुः); 352*c* (संलापो, अन्तिके); 353 (*a* धृता, *d* ग्रतधा); 367 (*a* कृशतनु; ग्रयी follows; *d* चपिद्ध); 372*b* (प्रेयसि); 407*b* (परिणत); 424*b* (प्रस्थंपचः; see *varr. lectt.*); 460*a* (कुण्ठी°); 469*c* (त्वं चापि); 496*b* (तुहिनाद्रि); 500*d* (स्तनम्); 505*b* (तथेह; see *varr. lectt.*); 505*c* (पापाद्दमेका); 509*b* (जनः; see *varr. lectt.*).

II. THE WORK

As already intimated, the work is an anthology of verses. Owing to the fragmentary condition of the MS. the title does not appear; but a considerable probability attaches to the name *Kavīndravacanasamuccaya*, which (with omission of *indra*) Mahāmahopādhyāya Haraprasād Śāstrī has elicited from the introductory verse. The *Catalogus Catalogorum* cites two other

works of similar nature commencing with the word *Kavīndra*; but neither of them is related to the present text. Uncertain, again, is the original extent of the compilation, which on the last existing leaf (No. 70) gives no indication of an approaching conclusion. On this point a suggestion may be ventured later. In any case the loss of a part is to be deplored, since probably a number of unknown verses and authors has been withdrawn from our knowledge, and it is not very likely that a second MS. will ever be found to make good the deficiency.

The Buddhist character of the work is no more than superficial. After two sections devoted to Buddha and Avalokiteśvara respectively the subjects and authors are those found in other anthologies of a Brahmanic provenance, and only a few specially Buddhist poets are represented.

The work is divided into a number of sections, entitled *vrajyā*. This term, which we may suppose equivalent to the common *varga*, is applied also to the divisions of the *Vajjālagga*, a collection of *Āryā* stanzas by a Jaina author Jayavallabha, and to those of Sādhāraṇa Deva's recension of the *Saptaśatakam* of Hāla (see Pischel's *Prakrit Grammar*, § 12, note). The latter work shows in its arrangement also some analogy to our text, inasmuch as it commences with a group of *namaskāra* verses, after which follow the seasons, and somewhat further on the sections relating to love. The later divisions are, however, more complicated and specialized than in our text, and in this respect the recension may be compared with the *Subhāṣitāvali* and *Śārṅgadharapaddhati*. This is hardly the place for a general disquisition upon the principles of division of subjects adopted in the different anthologies. It may be remarked that the verses relating to deities (*namaskāra*, *āśīrvāda*, etc.) usually, as is natural, precede, while those descriptive of the *nāyikā* are generally found in the vicinity of the specially erotic sections. In the *Subhāṣitāvali* the descriptive and erotic verses are separated by those relating to the seasons, while the *Śārṅgadharapaddhati* makes the last-named follow these two divisions: in our MS., on the contrary, they precede.

At this point it will be convenient to interpolate a word concerning the *Saduktikarṇāmṛta* of Śrīdhara Dāsa, son of Vaṭu Dāsa, an extensive anthology compiled in Bengal in the twelfth century. This work was first made known by the abstract given in the

Notices of Sanskrit MSS. under No. 1180. A second MS. exists, or existed, at Serampore. By reason of the number of authors, otherwise unknown, who are here represented, and the multitude of excellent verses which are included, this is one of the most important of the known anthologies. It is somewhat widely, but very imperfectly, known from articles by Aufrecht (*Beiträge zur Kenntniss indischer Dichter*, Z.D.M.G. xxxvi. 361–83, 509–59), who had made a complete copy for himself, with collation of both MSS., and had furnished it with a full index of authors' names and of their verses, also with a list of *pratīkas*, as well as with numerous references. Apparently Aufrecht did not consider his MS. ripe for publication, and it passed along with the rest of his collectanea into the possession of the India Office Library, where it appears as Nos. 57–8 in the Aufrecht Collection (see "The Aufrecht Collection", J.R.A.S. 1908, pp. 1029–63). It is to be hoped that it may not much longer await an editor. For the present publication it has been of great assistance: compiled in Bengal within two centuries of our work, which, or an original of which, it appears to have largely consulted, it presents a considerable number of identical verses and of additional verses by the same authors, and its readings constantly supply deficiencies in our MS. or support its divergences from other texts.

In this work, as will be seen from Rājendralāla Mitra's analysis, the first chapter relates to the gods and the second to descriptions of the *nāyikā* and the various erotic themes, with the seasons at the end. Then follow chapters III, चाटुप्रवाह; IV, अपदेशप्र° (descriptions of natural objects, animals, plants, etc.); V, उच्चावचप्र° (various, including *manuṣya*, *aśva*, *go*, *kavi*, *durjana*, *rājan*, *kāla*, etc.). All these chapters are rather minutely subdivided into sections (*vīci*). The first two chapters constitute about half the work, whence we may infer that our MS., if of similar proportions, may have originally extended to about 150 leaves. This is of course a mere conjecture; but clearly we must concede the possibility that, including the folios demonstrably missing, the regrettable imperfection of our MS. has deprived us of two-thirds of the original text.

In editing the surviving portion from a single MS. I have enjoyed a special advantage in the opportunity of consulting Aufrecht's volumes of *pratīkas*. In particular I should mention

MS. No. 36 of the Aufrecht Collection (see the published list), which gives the material from a vast number of *kāvya*, *alaṃkāra*, and other works, indeed it may be said from the great majority of the leading compilations containing *subhāṣitas*. Such other similar compositions as were accessible to me in MS. or editions have also been searched, and I am greatly indebted to Colonel G. A. Jacob for the use of several texts equipped with most elaborate MS. indexes. The references given in the margins (or, where too numerous, included in the critical notes) may therefore be supposed to display a moderate degree of completeness, and it is hoped that they will be of some use to any scholar tracing the history of particular verses or of the discussions of them in *alaṃkāra* works. A list of the books quoted and of the corresponding abbreviations is given at the end of this section.

The text has been printed with correction only of unmistakable errors. The critical notes (supplemented by the unfortunately not inconsiderable list of 'Additions and Corrections') exhibit all the readings and peculiarities of the MS., except some general features, such as doubling of consonants after *r* conjunct, use of व for ब, variations in respect of anusvāra, etc., where the orthography has for the most part been regularized. As regards the *variæ lectiones* cited from other works where the verses occur, I have been content to take note only of the MS. or edition before me. For plainly it would have been an enormous and misspent labour, as well as a waste of print, to record in this connection all the variations presented by a verse, say, of Bhavabhūti, Rājaśekhara, or Amaru, in all the MSS. of the work in which they originally occur or are reproduced by way of citation. It happens not rarely that our MS. confirms the reading of some one or several MSS. of a text where the editor has preferred a different one. It is to be hoped, therefore, that the reader will qualify his reliance upon the modest *apparatus criticus* by this important consideration.

The Exegetical Notes do not pretend to provide a full commentary on the verses. The aim has been merely to render the sense sufficiently clear for translation, and in the case of verses belonging to known works even less has been necessary. A translation even of those verses which have not been edited before, though some of them are extremely good specimens of

Sanskrit classical poetry, was also hardly to be recommended. The modern European reader would welcome rather a selection such as we have in Böhtlingk's *Indische Sprüche*, Aufrecht's articles in the Z.D.M.G. and his *Blüthen aus Hindustan* (Bonn, 1873).

List of MS. Works cited and of Published Works cited by Abbreviated Titles[1]

I. MSS.[2]

Kāryadarpaṇa = (Peterson, *Sixth Report*, No. 371 and pp. 29–30) *K.* by an unnamed author. Foll. 1–33 + 38 (?) + x; 24 × 11 cm.; ll. 12 (generally); written in several hands, mostly bad.

In seven *Paricchedas*, as follows:—

I, *Uttamakāryanirṇaya* (9*b*); II, *Madhyamak°* (10*b*); III, *Adhamak°* (11*a*); IV, *Guṇavarṇana* (12*a*); V, *Śabdālaṃkāranirṇaya* (14*b*); VI, *Arthālaṃk°* (33*a*); VII, *Doṣanirṇaya* ([35]*a*).

No authors; all the *udāharaṇas* refer to Kṛṣṇa.

Padyatar. = (Peterson, *Fourth Report*, No. 725 and pp. 26–32) *Padyataraṅgiṇī*, a *ślokasaṃgraha*, by Vrajanātha. Foll. 28; 24 × 10½ cm.; ll. 8–9; clear good Jaina writing.

In twelve *Taraṅgas* = 102 verses (foll. 1–23*b*), followed by *Nṛpativaṃśavarṇana*, vv. 1–36 + 1 (foll. 28*b*).

No authors.

Padyaveṇī = (R. G. Bhandarkar, *Report*, 1884–7, No. 375, and 1887–91, pp. lx–i), *P.* of Veṇīdatta, son of Jagajjīvana, son of Nīlakaṇṭha Yājñikavaṃśāvataṃsa. Foll. 1–76; 27 × 12 cm.; ll. 10.

In seven *Taraṅgas*, as follows:—

I (*Āśīrvāda*, etc.), vv. 1–51 (5*b*); II (*Rājādivarṇana*), vv. 52–171 (16*b*); III (*Śṛṅgāra*), vv. 172–260 (23*b*); IV (*Asaktasyoktayaḥ*, etc.), vv. 261–435 (38*b*); V (*Saṃyoga-śṛṅgāra*), vv. 1–126 (50*b*); VI (*Ṣaḍṛtu*, etc.) (67*b*); VII (*Rasa*) (76*b*).

Authors named; see list given by Bhandarkar, *Report*, 1887–91, loc. cit.

---

[1] Other works have been searched without result.

[2] In the notes and the lists of *pratikas* MS. works are indicated by an asterisk.

Padyāmṛtatar. = *Padyāmṛtataraṅgiṇī* of Haribhāskara, son of Āpājī Bhaṭṭa.

(1) With commentary (*Padyāmṛtasopāna*) by the author's son Jayarāma ("Aufrecht Collection," No. 64; see also Aufrecht's article Z.D.M.G., xxxvii. 544–7). *Taraṅga* i, vv. 1–41 (p. 35); ii, vv. 1–64 (p. 83).

(2) R. G. Bhandarkar, *Report*, 1884–7, No. 376; 1887–91, p. lxii. Foll. 10; 32 × 12 cm.; ll. 12–13. *Taraṅga* ii, vv. 36–65 (3*a*); iii, vv. 1–73 (6*b*); iv, vv. 1–99 (10*b*).

Authors named; see list given by Bhandarkar, *Report*, 1887–91, loc. cit.

Padyāv. = *Padyāvalī* of Rūpagosvāmin ("Aufrecht Collection," No. 63, copy of a Tübingen MS. (Roth, p. 12)). Vv. 1–382, in minor groups. Authors named.

This work is now reported to have been published at Calcutta. The compiler is the well-known disciple of Caitanya. For further details see Eggeling, No. 4034 = India Office, 823*a*.

Rasacandra = (India Office, 295*a* = Eggeling, 1210, q.v.) *R.* of Ghāsīrāma Kavi.

Rasapradīpa = (Peterson, *Fourth Report*, No. 764 and pp. 35–6; Poona, 764 of 1886–92) *R.* of Bhaṭṭa Prabhākara, son of vidvadvṛndavṛndārakapuraṃdarajagadguruvandanīya-pādāravinda-bhāsura Bhaṭṭa Mādhava. Foll. 22; 34 × 13 cm.; ll. 11–15; composed Saṃvat 1892.

I, *Kāvyalakṣaṇapariccheda* (8*a*); II, *Rasaviveko nāma dvitīyo lokaḥ* (17*b*); III, *Vyañjanānirūpaṇo nāma tṛtīyo lokaḥ*, 22 (*b*).

Concerning the work see also Eggeling, No. 1205 = India Office, 235*c*.

Rasavilāsa = (India Office, 2526*b* = Eggeling, 1209; q.v.) *R.* of *Śuklabhūdeva.*

Skm. = ("Aufrecht Collection," Nos. 57–8; see above, pp. 7–8). *Saduktikarṇāmṛta* of Śrīdhara.

Authors named; for a list see Rājendralāla Mitra. *Notices of Skt. MSS.*, No. 1180.

Sabhyāl. = (R. G. Bhandarkar, *Report*, 1884–7, No. 417, and 1887–90, pp. lxii–iii) *Sabhyālaṃkaraṇa Saṃyogaśṛṅgāra*, or *Sārasaṃgrahasudhārṇava*, of Bhaṭṭa Govindajit.

Foll. 37, numbered 1–30 (28 missing), 1–4, x, 1–3, with a pencilled re-arrangement which may be disregarded; 26½ × 12 cm.; ll. 12–19; bad writing.

Divided into *marīcis*, as follows:—

I, vv. 1–20 (2*a*) *Maṅgalaviṃśati*, vv. 1–130 (7*a*); II, vv. 1–15 (8*a*) *Svabhāvokti*, vv. 1–9, 1–52 (10*b*); III, *Sakalanāyikānirūpaṇa*, vv. 1–86 (14*a*); IV, *Ṛtuvarṇana*, vv. [1]64 (22*b*); V, *Prabhātavarṇana—Grīṣmavarṇana*, vv. [1]65–180 (23*a*)–(24*a*); VI, *Varṣāvarṇana* (26*a*); VII, *Vasantavarṇana* (27*b*); VIII, *Nāyakavipralambha*, etc. (30*b*); *Pravāsa*, vv. 1–35 (B, 1–3*a*); *Dūtīnivedita Daśāvasthāḥ*, etc. (4*b*); *Pūrvānurāgaviraha* (*x*); *Gupta* (C, 2*a*); *Bhāvagūḍha*, etc. (C, 3*b*).

Authors named; for a list see Bhandarkar, 1887–90, loc. cit.

It will be seen that citation of this MS. is attended with unusual difficulties. The work is often in agreement with the *Śārṅgadharapaddhati*.

Sāras. = (India Office 2458*b* = Eggeling 4021, q.v.) *Sārasaṃgraha* of Śambhudāsa. No authors.

Subhāṣ. = (R. G. Bhandarkar, *Report*, 1883–4, No. 91, and p. 56; Poona, xvii, 91 of 1883–4) an anonymous collection of *Subhāṣitas*.

Foll. 2–42 in book form (2–22 *Śāradā* character; 23–42 *Nāgarī*); 21 × 14–15 cm.; ll. 10 (generally).

I, *Āśīrvādapaddhatiḥ* (12*b*); II, *Vakroktip.* (16*a*); III, *Sajjanap.* vv. 1–73 (22*b*); IV, *Durjanap.* vv. 1–96 (31*a*); V, *Kadaryāḥ*, vv. 1–25 (33*a*); VI, *Udārāḥ*, vv. 1–35 (36*b*); VII, *Anyāpadeśāḥ*, vv. 1–33 (39*b*); VIII, *Prāṇinaḥ*, vv. 1–38, imperfect (42*b*).

Authors named; for a list see Bhandarkar, loc. cit.

S.-Prab. = (Poona, xix, Vishrambag, i, No. 248) *Subhāṣitaprabandha* or *Bhojakṛtasubhāṣita* (*not* the verses in the *Sarasvatīkaṇṭhābharaṇa*), followed by *Bhojaprabandhīyaḥ Sāraślokasaṃgrahaḥ* (vv. 1–37). Foll. 45 (including covers); 21 × 10 cm.; ll. 7.

Vv. 255 divided as follows:—

1–6, *Devatāḥ*; 7–10, *Pratāpa*; 11–19, *Kīrtti*; 20–5, *Prātaḥkāla*; 26–35, *Candrotprekṣā*; 37–43, *Candrārkavarṇana*; 44–51, *Kaṭākṣav.*; 52–92, *Śṛṅgārav.*; 93–5, *Vāyuv.*;

96–8, *Parjanyav.*; 99–101, *Dāridryav.*; 102–4, *Anyokti*; 105–21, *Rājav.*; 122–52, *Prastāra*; 153–63, *Vairāgya*; 164–70, *Mānuṣyaprastāra*; 171–87, *Mūrkhapr.*; 188, *Lekhanapattra*; 189, *Naukā*; 189–92, —; 193–8, *Kūṭa*; 199–200, *Kartṛgupta*; 201–10, *Karmagupta*; 211–55, *Candrānyoktayaḥ*.

No authors.

S.-Mukt. = (R. G. Bhandarkar, *Report*, 1883–4, No. 92 and p. 57; Poona, xvii, 92 of 1883–4) *Subhāṣitamuktāvali Śṛṅgārālāpa*, a *ślokasaṃgraha*. Foll. 1–76, 78–83; 25½ × 12 cm.; ll. 10 (generally).

In eleven *śatakas*, as follows:—

I (9*b*); II (16*b*); III (22*b*); IV, partly from the *Rāmanāṭaka*, *Sītārāmavilāso nāma* (30*b*); V (39*b*); VI (49*a*); VII, *Ṛtuvarṇana* (55*b*); VIII (61*b*); IX, *Rāmaviraho*, *Puruṣavirahavarṇana* (70*b*); X (76*b*); XI (83*b*).

No authors; as Bhandarkar points out loc. cit., the work gives long extracts from the *Mahānāṭaka*, *Meghadūta*, *Kumārasambhava*, etc.

S.-Muktāv. = ("Aufrecht Collection," No. 61, copy of Poona, iv, 75) *Subhāṣitamuktāvali*.

In thirty-four *muktāmaṇis*, as follows:—

I, *Hariguṇagrāmavarṇana* (p. 9); II, *Lakṣmīpraśaṃsano* (p. 13); III, *Lakṣmīvisphuraṇo* (p. 15); IV, *Dhanināṃ Dhanapraśaṃsano* (p. 19); V, *Kṛpaṇakārpaṇyavarṇana* (p. 27); VI, *Dātṝṇāṃ Dānav.* (p. 31); VII, ——— (p. 40); VIII, *Karmavipāka* (p. 52); IX, *Sajjanasaujanyādi* (p. 71); X, *Daurjanyanirūpaṇo* (p. 81); XI, *Vidyāpraśaṃsano* (p. 86); XII, *Sampatticalācalatvanirūpaṇo* (p. 87); XIII, *Prītipravahavacano* (p. 90); XIV, *Viyogasaṃyogopākhyāno* (p. 99); XV, *Duḥkhitajanaduḥkhanirūpaṇo* (p. 104); XVI, *Śṛṅgāravarṇano* (p. 114); XVII, *Lalanāguṇollasano* (p. 121); XVIII, *Kāmavilāsavarṇano* (p. 129); XIX, *Mādhvīkavaibhavyanidarśano* (p. 133); XX, *Praśnottaraprahelakhelano* (p. 143); XXI, *Nṛpatisevano* (p. 147); XXII, *Haṃsāṣṭakasaṃkathano* (p. 150); XXIII, *Madhukaramātaṅgayor avasthānirdeśo* (p. 154); XXIV, *Rājanītidarśano* (p. 168); XXV, *Āśīrvacananirūpaṇo* (p. 179); XXVI, *Dharmādharmanirūpaṇo* (p. 182);

XXVII, *Parakāminītyajano* (p. 188); XXVIII, *Krodhanirūpaṇo* (p. 190); XXIX, *Mahimotkaravarṇano* (p. 197); XXX, *Vīravikramano* (p. 200); XXXI, *Kalikālakelikalano* (p. 204); XXXII, *Jananīcātsalyakathanam* (p. 205); XXXIII, *Subhāṣitavarṇanam* (p. 206); XXXIV, *Nararatnakathano* (p. 212).

No authors.

S.-Ratnak. = (R. G. Bhandarkar, *Report*, 1883–4, No. 93 and pp. 56, 360–1; Poona, xvii, 93 of 1883–4) *Subhāṣitaratnakośa* of Bhaṭṭa Śrīkṛṣṇa. Foll. 1–155; 26 × 14½ cm.; ll. 10.

I, *Devatāprakaraṇa* (15*a*); II, *Śuddhasubhāṣitakathana*, vv. 1–234 (31*b*); III, *Anyoktiprakaraṇa*, vv. 1–387 (67*b*); IV, *Yaśovarṇana*, vv. 1–87 (76*a*); V, *Śṛṅgārapr.*, vv. 1–379 (written 279) (106*b*); VI, *Prakīrṇapr.*, vv. 1–600 (152*a*); VII, *Vairāgyapr.*, vv. 1–39, imperfect (155*b*).

No authors.

S.-Ślokāḥ = (Poona, xiv A, 324 of 1881–2) *Subhāṣitaślokāḥ*. Foll. 22 + 38; 20 × 12½ cm.; ll. 10.

No authors.

S.-Saṃcaya = ("Aufrecht Collection," No. 62, copy of British Museum MS. 253 (Prof. Jacobi's MS.), see Bendall's *Catalogue*) *Subhāṣitasaṃcaya*. No authors.

S.-Hārāv. = (Peterson, *Second Report*, pp. 57–64 and No. 92; Poona, xviii A, 92 of 1883–4) *Subhāṣitahārāvalī* of Hari Kavi. Foll. A 1–[10]7, B 1–5[–12], C 1–42, other systems of numbering and also absence of numbers being instanced; 28 × 12 cm.; ll. 9–11. The MS. is written in more than one hand, and a part of the text (63*a*, v. 655–75*b*, v. 842 = 76*a*, v. 57–90*a*, v. 48) is repeated. The numbering of the verses is very irregular; we have first vv. 1–96 (12*a*), then no numbers to [1]61 (19*b*), then continuous numeration to 877 (77*b*), then—a new hand—34 to [2]56, then 1–[2]75; next B 1–55, 6–33; then C 1–9, 1–200, 1–170 (written 270). The MS. is imperfect at the end. Authors cited, except in a few leaves, where a space is left for the insertion of the names.

The work is divided into minor sections.

Saml. = (R. G. Bhandarkar, *Report*, 1887–91, No. 529; and Poona, 529 of 1887–90) *Sūktamuktāvali*, in three *paricchedas*, of which we have only No. iii, *Rasaprasaṅga*, vv. 1–302. The work is a manipulation of Jalhaṇa's anthology (*Sml.*). Foll. 28; 23 × 11 cm.; ll. 10.

Authors not named.

Sml. P. = (Peterson, *Journ. Roy. As. Soc. Bombay*, xvii. 57–71; *Third Report*, No. 370; Poona, 370 of 1884–5) *Sūktimuktāvali-saṃgraha* by Śrīmad Ārohaka Bhagadatta Jalhaṇa. Foll. 2–42, 44–61, 63–148, 150–63, imperfect; 21½ × 10 cm.; ll. 8.

Like the *Śārṅgadharapaddhati*, the work is divided into a considerable number of minor sections. But there are colophons also as follows:—

56*b*, *Anyoktiprakīrṇapaddhati*; 128*a*, *Saṃbhogaśṛṅgāraprakīrṇāni*; 159*b*, *Sarvapadārthavarṇanam*.

Authors named.

Sml. B. = (R. G. Bhandarkar, *Report*, 1887–91, pp. i–liv) *Sūktimuktāvali* of Jalhaṇa, of which apparently *Sml. P.* is a *saṃgraha*. Full details concerning this MS. are given by Bhandarkar in the passage cited.

Authors cited (list given by Bhandarkar).

Sūktiratn. = (India Office, 1203*b* = Eggeling, 4032, q.v.) = *Sūktiratnāvali* of Vaidyanātha, son of Rāmabhaṭṭa Sūri. No authors.

2. Printed Works

Ak. = *Alaṃkārakaustubha* (Kāvyamālā, 66).
At. = Vāgbhaṭa's *Alaṃkāratilaka* (Kāvyamālā, 43).
Anargh. = *Anargharāghava* (Kāvyamālā, 5).
Aś. = *Alaṃkāraśekhara* (Kāvyamālā, 50).
As. = *Alaṃkārasarvasva* (Kāvyamālā, 35).
Uttarar. = *Uttararāmacarita*.
Ekāv. = *Ekāvalī*, with commentary (Bombay S.S.).
Aucityav. = Kṣemendra's *Aucityavicāracarcā* (Kāvyamālā, i)
Kkbh. = Kṣemendra's *Kavikaṇṭhābharaṇa* (Kāvyamālā, iv).
Kāvyapr. = *Kāvyaprakāśa* (Bibl. Indica).
Kāvyaprad. = *Kāvyapradīpa* (Kāvyamālā, 24).
Kuvalay. = *Kuvalayānanda* (Bombay, 1885).
Khaṇḍap. = *Daśāvatārakhaṇḍapraśasti* (Bombay, 1860).

Citram. = *Citramīmāṃsā* (Kāvyamālā, 38).
Citrakh. = *Citramīmāṃsākhaṇḍana* (Kāvyamālā, 38).
Daśar. = *Daśarūpa* (Bibl. Indica).
Dhvanyāl. = *Dhvanyāloka* (Kāvyamālā, 25).
Pañcat. = *Pañcatantra.*
Padyarac. = *Padyaracanā* (Kāvyamālā, 89).
Pratāpar. = *Pratāparudrayaśobhūṣaṇa* (Bombay S.S.).
Bālar(ām). = *Bālarāmāyaṇa* (Benares, 1869).
Bhojapr. = *Bhojaprabandha*(with Gujarātī rendering, Bombay, 1886).
Mālatīm. = *Mālatīmādhava* (Bombay S.S.).
Rasagaṅg. = *Rasagaṅgādhara* (Kāvyamālā, 12, Benares S.S.).
Rasam. = *Rasamañjarī* (Benares S.S.).
Rudraṭa = *Kāvyālaṃkāra* (Kāvyamālā, 2).
Śṛṅgārat. = Rudra's *Śṛṅgāratilaka* (ed. Pischel, *Kiel*, 1880).
Vāgbhaṭa. = Vāgbhaṭa's *Alaṃkāra*, with Siṃhadeva Gaṇi's commentary (Kāvyamālā, 48).
Vāmana = V.'s *Kāvyālaṃkāravṛtti* (ed. Cappeller, 1875).
Viddhaś. = *Viddhaśālabhañjikā* (Poona, 1886).
Vetālap. = *Vetālapañcaviṃśati* (Abhandlungen f. die Kunde des Morgenlandes, viii, 1).
Śp. = *Śārṅgadharapaddhati* (Bombay S.S.).
Sarasvatīk. = *Sarasvatīkaṇṭhābharaṇa* (Kāvyamālā—in progress—and Borooah).
Sāhityak. = *Sāhityakaumudī* (Kāvyamālā, 63).
Sāhityad. = *Sāhityadarpaṇa* (Bibl. Indica).
Sbhv. = *Subhāṣitāvalī* (Bombay S.S.).
Suvṛttat. = *Suvṛttatilaka* (Kāvyamālā, ii).
Hemac. = Hemacandra's *Kāvyānuśāsana* (Kāvyamālā, 71).

III. THE AUTHORS

As already stated, the names appended to the verses in the MS. include a large number of poets, none of whom are known to be of later date than about 1000 A.D. In this section, following the example of Aufrecht's articles in the Z.D.M.G., vols. xxvii. and xxxvi, and of Peterson's Introduction to his edition of the *Subhāṣitāvalī*, I give a list of these, along with the *pratikas* of the verses ascribed to them in the present or other works. The collections are as complete as I have been able to make them; even in the case of the *Subhāṣitāvalī* and

Śārṅgadharasaṃhitā, where the task of collecting has been already done (by Peterson and Aufrecht respectively), I have thought it desirable to give the *pratīkas*, adding, where traceable, the source or other citations of the verses. The utility of citing *pratīkas* of verses as yet unpublished, e.g. of the numerous verses taken from the *Saduktikarṇāmṛta*, may be questioned; and in the case of some few verses from less accessible sources I have so far yielded to this consideration as to quote in full. But plainly the general adoption of this practice would have expanded this Introduction into something like a *Corpus Fragmentorum Poetarum Sanscritorum*, for which the time has hardly arrived, and which, should it ever come into being, will be of vast extent; and on the other hand the mere *pratīkas* may be of some use as a basis for research.

The ascriptions in the MS. seem to be, in general, where they can be tested, reliable. Occasionally verses from known sources are given anonymously. The कस्यचिद् or कस्यापि, so common in Sanskrit anthologies, is of rare occurrence. In many cases the works cited vouch for a different authorship, or several different authorships, and fifty or more of the poets so named are additional to those represented in the MS. Although the dates of these poets, supposing established their claim to the authorship of the verses in question, would have a bearing upon the date of the present text, it was hardly worth while to collect the facts relating to them and the *pratīkas* of their verses occurring elsewhere; and I have been content to append a list of the names along with the numbers of the verses in question. To do more would, no doubt, have been to allow too much weight to such ascriptions, so often carelessly set down, and moreover it would have been an endless task, since verses ascribed to these poets in other works would have brought in a further batch of rival claimants—a real *regressus ad infinitum*.

To the *pratīkas* of verses occurring in the MS. I have attached a *selection* of references for the purpose of exhibiting in this connexion any cases of alternate authorship.[1] The

[1] Both here and in the text a citation without a note of authorship (except from works, e.g. the *Vetālapañcaviṃśatikā*, which notoriously name no authors) implies agreement with the ascription given in our MS. Citations by numbers only or by *Kvs.* refer to the MS.

full apparatus of references is given, as already stated, with the text. The attestations of the verses drawn from other sources do not profess completeness: I have been content, for the most part, to set down the references supplied by Aufrecht's vast collection, along with any others which were traceable without exhaustive search: together these cover a not inconsiderable part of the literature. It should be observed that only those verses are cited which are, somewhere or other, *ascribed* to an author bearing the name in question. This excludes *unattributed* citations from known works (in some cases even when the work itself is named), such as the very frequent quotations of the *Kumārasambhava*, *Śiśupālavadha*, etc.; these will not be missed here, and though in other connections the tracing of such verses would be of service, it is for the present best postponed, as the material collected, though extensive, is as yet far from complete.

List of Authors, with the *Pratīkas* of their Verses[1]

Acala (Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, pp. 4–5; C.C. i, p. 5; R. G. Bhandarkar, *Report*, 1887–91, p. xxi. Mentioned (by Rājaśekhara?) in the verse *Śp.* 176 = Bhandarkar, p. xiii (60)).

320 हर्षाश्रुदूषितविलोचनया

**Skm.* कनकभूषणसंग्रहणोचितो (iv. 76 = *Sbhv.* 898, पञ्चतन्त्रे; *Pañcat.* i. 85).

धुनानः कावेरीपरिसर (i. 447).

प्रभाते संनद्धस्तनित (i. 457).

यदा त्वं चन्द्रोऽभूर् (ii. 235 = *Krs.* 360, अचलसिंहस्य; **Sml. P.* 88*b*; *Śp.* 3564).

**Sml.* अमुं कालक्षेपं त्यज जलद (*P.* 28*a*, *B.* 32*a* = **Skm.* iv. 300, अचलसिंहस्य; **S.-Ratnak.* iii. 51 anon.; *Śp.* 781).

परभृतशिशो मौनं तावद् (*B.* 32*b* = **Skm.* iv. 343).

यदा त्वं . . . (*P.* 88*b*; see above).

[1] The *pratīkas* enclosed in square brackets belong to verses which in the MS. are either anonymous or wrongly ascribed to other poets.

Śp.	784 (noted above) 3564 (noted above) पाणौ पद्मधिया (3803 = *Padyarac.* ix. 32; *Krs.* 199, anon., etc.	given by Aufrecht, with translation, in the article cited.

ACALASIṂHA (Aufrecht, C.C. i, p. 5. No information: identical with preceding ?).

170 जनः पुण्यैर्यायात्

360 यदा त्वं चन्द्रो ऽभूर् (*Skm. ii. 235, अचलस्य; *Śp.* 3564, अचलस्य: see under ACALA).

*Skm. अब्धिर्यैर्व्यवधीरितो (iv. 315).

अभिपतति घनं शृणोति (iv. 313).

अये पश्चावस्थामकरुण (iv. 300 = अमुं . . .; see under ACALA, *Sml.* above).

आमोदैस्ते दिशि दिशि (iv. 252).

ककुभि ककुभि ध्वान्त (iv. 334).

चक्षुः कदर्थयितुं (iv. 314).

नभसि निरवलम्बे चातक (iv. 312 = *Bhojapr.*, 205).

परभृतशिशो etc. (iv. 343; see under ACALA).

प्रतिजागृहि दुस्त्यजं (iv. 344).

विधं चन्द्रालोकः (ii. 173 = *Krs.* 290, anon.).

श्रमच्छिन्नो छायां (iv. 251).

सोढप्रौढहिमक्लमं (iv. 245).

PRACALASIṂHA (Aufrecht, C.C. i, p. 348. No information).

मुखेन्दुः प्रभ्रश्यन्न° (ii. 147).

विजिम्भत्येतस्मिन् (ii. 146 = *Krs.* 273, anon., etc.).

ACYUTA (Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, pp. 5–6; C.C. i, p. 5. No information).

413 तापस्तत्क्षणमाहितासु.

Śp.	पौरस्त्यैर्दाक्षिणात्यैः (1108) रे लाङ्गलिक निषद्योत्काण्डे (1185)	given by Aufrecht, with translation, in the article cited.

APARĀJITARAKṢITA (hardly = BHAṬṬA APARĀJITA, contemporary of Rājaśekhara *circa* 900 A.D., and author of a *Mṛgāṅkalekhakathā*. Aufrecht, C.C. i, p. 21 ; Peterson, Introduction to *Sbhv.* p. 1).

5 श्रेयांसि वः स सुगतः.

443 स्मितज्योत्स्नाद्दानाद्.

*Skm. तद्गर्भभूणतरुणीर् (i. 367).

तमोभिर्दिक्क्षोणीर् (i. 434).

Sbhv. क्षुत्क्षामेण कथं कथंचिद्° (1024, भट्टापराजितस्य).

ABHINANDA (GAUḌA ABHINANDA, son of Bhaṭṭa Jayanta, author of the *Kādambarīkathāsāra* and *Yogavāsiṣṭhasāra*, and contemporary of Rājaśekhara, *circa* A.D. 900. Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, pp. 6 and 27 ; C.C. i, p. 24 ; Bühler, *Indian Antiquary*, ii, pp. 102–6 ; Peterson, *Fourth Report*, p. vii ; Bhandarkar, op. cit., p. xxi (Abhinandana). Note that the author of the *Rāmacarita*, Abhinanda son of Śatānanda (= Rudraṭa?) is a different person).

75 वाप्यो दन्तुरितोदराः (**Skm.* ii. 760, वीर्यमित्रस्य).

130 विद्युद्दीधितिभेद° (**Skm.* ii. 830, anon.).

313 आवृण्वाना श्वसिति जघनं (**Skm.* ii. 676, राजशेखरस्य)

319 न वत विधृतः काञ्ची°.

457 दुग्धव्येयं नवकमलिनी.

*Skm. अन्तर्मन्युविभिन्न (ii. 856).

अर्धोक्ते भयमागतो (ii. 213).

आभोगिनः किमपि कां (ii. 876).

उन्नीतो भवभूतिना (v. 128).

किमिति कवरी यावृक् (ii. 242 = *Kvs.* 444, anon.).

कियन्तं चित्कालं दृश्म (ii. 627).

तडित्तेजःपुञ्जैर् (iv. 309).

दिक् सरागमुख (ii. 748).

धीरा धरित्रि भव (i. 262 = **Padyāv.* 147, सुदेवस्य).

निष्क्रान्तामरविन्दिनी (iv. 4 = *Śp.* 1214, कस्यापि ; *Sarasvatīk.* *ad* iv. 49 anon. ; *Khaṇḍap.* 25 ; At p. 36 anon. ; Hemac. p. 262 anon. ; **Sūktirat* 745 anon.).

नेतुं वाञ्छति नीड (ii. 801).

मूर्धा जाम्बवतोऽभिवाद्य (v. 100 = *Sarasvatīk. ad* v. 139 anon.; Hemac. p. 296 anon.).

मृगेन्द्रस्येव चन्द्रस्य (i. 401).

राधायामनुबद्ध (i. 267).

लक्ष्मीवशीकरणचूर्ण (iii. 46 = *Sarasvatīk. ad* v. 170 anon.).

वत्स स्थावरकन्दरेषु (i. 256 = *Kvs.* 46 anon.; **Padyār* 150; **S.-Hārāv.* 9*a* (67)).

व्याप्याशाः शयितस्य (iv. 41).

शफर संहर चंचलतां (iv. 119).

शाखानामुपरि स्थितैः (iv. 241).

शृङ्गं भृङ्गिन्विमुञ्च (i. 159).

सौजन्याङ्कुरकन्द (iii. 52).

हारश्रीसुहृदो (i. 385).

**Padyāv.*: वत्स . . . (150; see **Skm.* above).

**Sml. B.* एककैव निजवृन्दमध्यगा (141*a*, अभिनन्दनस्य, a different person ?).

पङ्कानुषङ्गं . . . (*P.* 99*a*; see *Śp.* below).

लोचनैर्न कुमुदं स्म पीयते (141*a*, अभिनन्दनस्य).

**S.-Hārāv.*: वत्स . . . (9*a*, 67; see **Skm.* above).

Śp. यद्वीचिभिः स्पृशसि (1090 = **Skm.* iv. 53, शुभाङ्कस्य, given with translation by Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, p. 27).

सखीभिर्वा याचे (3485, गौडाभिनन्दस्य).

भ्रूभेदैः कतिचिद्गिरा (3763, अभिनन्दस्य).

पङ्कानुषङ्गं पथि विस्मरन्तः (3917, अभिनन्दस्य; **Sml. P.* 99*a*; **Sabhyāl.* vii (26*a*)).

Sucṛttat.: तस्यां निजभुजोद्योग (*ad* iii. 16).

Ujjvaladatta's *Uṇādivṛtti* (Aufrecht's ed., p. xviii, fragments):

तटीं विन्ध्यस्याद्रेरभजत जटायोः प्रथमजः (i. 2, *Vindhyavarṇane*).

क्रमेत सप्तरोहिषि (i. 48).

आवर्तमाना ददृशे दिवापि रजनाविव (ii. 103).

समादधे काञ्चिमकुत्सयं कचान् (iv. 117).

Rāyamukuṭa's Commentary on the *Amarakośa* (fragments):

अच्छभल्लपरियविहरन्ती (*ad* ii. 5, 4).

क्वापि कश्चित्क्रमसप्ररोहिणी (*ad* ii. 5, 10).

साधूदितं वाकलिभिः कुलीनाः (*ad* i. 1, 7, 2).

Abhiṣeka (no information).

133 नवे धारासारे.

Amarasiṃha (identical with the lexicographer? Praised by Śālikanātha in a verse quoted from the *Skm. v. 131 by Aufrecht. Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, pp. 361–4; C.C. i, p. 27. The references in Wassiliew, *Buddhismus*, p. 53, Tārānāth, pp. 172 and 174, are perhaps to the lexicographer).

165 सो ऽनङ्गः कुसुमानि (**Skm.* ii. 108).

**Skm.* has six verses, all quoted by Aufrecht, with translation in the article indicated above, viz.:

असंज्ञाः खल्वेते (iv. 180).

आजन्मस्थितयो महीरुह (iv. 97 = *Śp.* 1122, कस्यापि; **Sūktiratn.* 40*a*, 673 anon.).

कुचौ धत्तः कम्पं (ii. 121 = *Krs.* 463, नरसिंहस्य).

तोयं निर्मथितं घृताय (v. 218).

ये कल्लोलैश्चिरमनुगता (i. 453).

सो ऽनङ्गः . . . (ii. 108; see above).

**Padyaveṇī*: उन्नाहाम्बुदवर्त्तितान्धतमसि (vii. 71*a*, अमरस्य).

कस्तूरी जायते कस्य (vii. 71*a*, अमरस्य).

कालीभागग्रहव्यये („ „).

Amarū or Amarūka or Amaraka (Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, pp. 7–8; C.C. i, pp. 27–8; ii, pp. 5–6, 187; iii, p. 7; Peterson, op. cit., pp. 1–3; Simon, *Amaruśataka in seinen Recensionen dargestellt*, Kiel, 1893; Durgāprasād and Parab, *The Amaruśataka of Amaruka* (Kāvyamālā, 18), Bombay, 1889. I quote the numbers of this last edition, which includes extra verses from the commentaries, from various MSS., from *Sbhv.*, **Sml*, *Śp.*, *Aucityav.*).

349 व(च)लतु तरला धृष्टा (**Skm.* ii. 226; *Sbhv.* 1575, etc.).

351 यदि विनिहिता शून्या (**Skm.* ii. 244; *Sbhv.* 1625).

**Skm.* : i. 76 = 2, 123 = 1, 234 = 38, 459 = 123 ; ii. 23 = 29, 37 = 41, 115 = 52, 183 = 4, 211 = 51, 214 (कस्यचित्) = 76, 216 = 57, 217 = 18, 218 = 47, 226 = 146, 227 = 28, 228 = 97, 229 = 11, 230 = 73, 232 = 69, 233 = 30, 238 = 7, 244 = 149, 245 = 81, 248 = 23, 249 = 49, 250 = 39, 251 (कस्यचित्) = 85, 256 (वीरस्य, अमरोः) = 132, 262 (कस्यचित्) = 61, 266 (कस्यचित्) = 35, 308 = 31, 397 = 34, 398 = 116, 406 = 19, 407 = 9, 422 = 20, 423 = 67, 426 = 99, 440 = 13, 446 = 12, 447 = 62, 485 = 64, 619 = 21, 629 = 82, 630 = 36, 666 = 21, 673 = 72, 705 = 16, 861 = 24, 892 = 25, 893 = 43, 894 = 58; also the following :—

> अमुष्मै चौराय स्मरस (v. 143 = *Sbhv.* 1979, अह्विर्पदेवचौरयोः).
>
> इह निशि निविडनिरन्तर (ii. 320).
>
> उन्मीलन्ति नखैर्लुनीहि (ii. 149 = **Padyāv.* 356, शम्भोः ; **Sml. P.* 68*b*, कस्यापि ; **Saml.* 102 anon. ; **S.-Hārāv.* 38*a*, 110 anon. ; *Śp.* 3489, सत्कविमिश्रस्य ; *Sāhityad.* p. 329 anon. ; *Sāhityak. ad* x. 23 anon.).
>
> कनककुण्डलमण्डित (v. 142).
>
> कर्णौ यत्र हृतं (ii. 196 ; **S.-Mukt.* x. 92 anon.).
>
> दहति विरहे ऽङ्गानि (ii. 200 = *Krs.* 447 anon.).
>
> धावति चेतो न तमुर् (ii. 328).
>
> यदि विनिहिता . . . (ii. 244 ; see above).
>
> लीलालक्ष्मललाट (ii. 119).
>
> वलतु तरला . . . (ii. 226 ; see above).
>
> व्यावृत्त्या शिथिलीकरोति (ii. 420).
>
> श्लोको ऽयं हविषा (v. 144).
>
> सखि स सुभगो मन्द (ii. 201 = *Krs.* 407 anon. ; *Sbhv.* 1118 anon.).

**Sml.B.* : See Bhandarkar, loc. cit. All the verses there cited are to be found in the *Kāvyamālā* edition of the *Śataka* (see *Pratīkas* at end), excepting

> प्रणयविशदां वक्त्रे (137*b* = *Krs.* 517 ; *Ratnāvali*, iii. 55, etc.).

**Sml.P.* : The verses quoted all occur in the edition of the *Śataka* (viz. 57*a* = 85, 58*a* = 35, 59*b* = 96, 61*a* = 4, 64*a* = 148, 66*a* = 10, 69*a* = 110, 84*a* = 73 and 49, 84*b* = 97; 85*b* = 91, 86*a* = 5, 89*a* = 39, 118*a* = 36, 123*a* = 94, 123*b* = 9, 124*b* = 98, 125*a* = 101 and 46, 125*b* = 37), excepting

स्मर्तव्या वयमिन्दुसुन्दर (57*a* = **Saml.* 77 anon.; **S.-Hārāv.* C. 31*a*, 37 anon.; **S.-Mukt.* i. 64 anon.; *Śp.* 3392, **कस्यापि**).

**Sabhyāl.* : Besides verses occurring in the edition (viz. A 20*b* [iv. 159] = 3, A 22*a* [v] = 115 and 16, A 24*a* [v] = 161, A 25*a* [vi] = 127 and 32, A 10*a* [ii] = 111 and 19, A 13*a* [iii. 55] = 17, A 19*a* [iv. 119 and 125] = 40 and 41, A 29*b* = 83, A 30*b* = 7, B 1*a* = 12), we find the following :—

दिशां हाराकाशः शमित (A 24*b* [vi] = *Sbhv.* 1760 **कस्यापि**; *Śp.* 3870, **कस्यापि**).

शान्ते मन्मथसंगरे (A 22*a* [v] = *Sbhv.* 2134, **कस्यापि**: *Śp.* 3703, **कस्यापि**; **S.-Muktāv.* xviii. 12 anon.; **S.-Mukt.* i. 15 anon.; **S.-Ratnak.* v. 140 anon.; **Sārns.* 7*b*, 83 anon.; *Padyarac.* viii. 10).

**Padyāv.* : Nos. 210 (= Ed. 28), 222 (= Ed. 30), 228 (Ed. 80), 230 (Ed. 97), 236 (Ed. 92), 310 (= Ed. 35).

**Padyāmṛtat.* : iii. 52 = Ed. 82.

**S.-Hārāv.* : 31*a*, 335 = Ed. 61; 36*b*, 393 = Ed. 35 } in addition to a number of verses from the *Bālabhārata* of Amaracandra.

Kkbh. **गन्तव्यं यदि नाम** (*ad* ii. 1 = *Aucityav. ad* 18 = *Sbhv.* 1059, **कस्यापि**; Hemac. Comm., p. 9 anon.).

Aucityav. : *ad* 18 (see above); *ad* 39 = Ed. 3.

Padyarac. : viii. 11 and 14 = Ed. 105 and 69.

Sbhv., *Śp.* } See Peterson and Aufrecht, locc. citt. All the verses are noted in the edition of the *Śataka*, excepting:

कालप्राप्तं महारत्नं (*Sbhv.* 892).

छतकमधुराचारे (*Sbhv.* 1047).

Aravinda (Aufrecht, C.C. i, p. 29. No information).

430 निद्रे भद्रमवस्थितासि (*Skm. ii. 298).

*Skm. (in addition to the above): वातोद्धूतरजोमिल (ii. 803).

Aśvaghoṣa (said to have been a contemporary of Kaniṣka. Weber (see the work cited under A 5 below); Aufrecht, C.C. i, p. 34; Peterson, op. cit., p. 8). As regards the information obtainable from Buddhist sources concerning this famous author, it may be sufficient to refer to the article Aśvaghoṣa by M. Anesaki in Hastings' *Encyclopædia of Religion and Ethics* and the works there cited, adding M. Lévi's articles in the *Journal Asiatique* for 1896, 1897, 1908. The following is a list of the works ascribed to Aśvaghoṣa and to the two writers, Ārya-Śūra and Mātṛceṭa, who have most claim to be identified with him, concerning which identifications see F. W. Thomas, *Album Kern* (Leiden, 1903), pp. 405–8, and *Indian Antiquary*, 1903, pp. 345–60, and reff.

A. Works existing in Sanskrit:

(*a*) Works attributed to Aśvaghoṣa:

1. *Buddhacarita-kāvya*, edited by Cowell, *Anecdota Oxoniensia, Aryan Series*, i, vii (Oxford, 1893), and translated by the same, *Sacred Books of the East*, xlix (Oxford, 1894), and by Formichi (Bari, 1912); for the Tibetan and Chinese versions see B 5 and C 3 below (Aśvaghoṣa).

2. *Śāriputra-prakaraṇa*, a play; fragment published by Prof. H. Lüders (*Sitzungsberichte der k. preuss. Akademie d. Wissenschaften*, 1911, xvii; cf. *K. preuss. Turfan Expeditionen, Kleinere Sanskrit-Texte*, Heft i (Berlin, 1911), by the same).

3. *Saundarananda-kāvya*, edited by Haraprasād Śāstrī (*Bibliotheca Indica*, N.S., 1251, Calcutta, 1910).

4. *Gaṇḍi-stotra* (in Chinese transliteration, see B 2 below (Aśvaghoṣa)): to be edited by Baron A. von Stael-Holstein in *Bibliotheca Indica* (see *Bulletin de l'Academie Impériale*, 1911, p. 1044).

5. *Vajrasūcī* (edited with translation by Weber, *Die V. des Açvaghoṣa* (*Abhandlungen d. königl. Akademie d. Wissenschaften zu Berlin*, 1859, pp. 205–64, where the problem of the authorship is discussed)).

(*b*) Works attributed to Mātṛceṭa :

6. *Śatapañcāśatka-stotra*; fragments published by Prof. Sylvain Lévi (*Journal Asiatique*, 1910, xvi, pp. 433–56) and Prof. de la Vallée Poussin (*J.R.A.S.*, 1911, pp. 759–77); see B 8 (Aśvaghoṣa), B 19 (Mātṛceṭa), and C 7 (Mātṛceṭa).

(*c*) Works attributed to Ārya-Śūra :

7. *Jātakamālā*, edited by Kern, *Harvard Oriental Series*, i, 1891, translated by Speijer, *Sacred Books of the Buddhists* (London, 1895; see B 23, C 8 below (Śūra)).

8. *Subhāṣitaratnakaraṇḍaka-kathā* (see Prof. Sylvain Lévi, *Rapport sur sa Mission*, pp. 15–16 of *Comptes Rendus de l'Academie des Inscriptions*, 1899, and *Album Kern*, p. 406; = B 28 below (Śūra)).

B. Works existing in Tibetan :

(*a*) Works attributed to Aśvaghoṣa :

1. *Aṣṭavighna-kathā* (Tanjur, *Mdo*, xciv, foll. 206–10).

2. *Gaṇḍīstotra-gāthā* (Tanjur, *Bstod*, foll. 210*b*–214*a*; see A 4 above (Aśvaghoṣa)).

3. *Daśākuśalakarmapathanirdeśa* (Tanjur, *Mdo*, xciv, foll. 271–3; see C 2 below (Aśvaghoṣa)).

4. *Paramārthabodhicittabhāvanākramavarṇasaṃgraha* (Tanjur, *Bstod*, xxxiii, foll. 145–6).

5. *Buddhacarita-mahākāvya* (Tanjur, *Bstod*, xciv, foll. 1–119; see A 1 above and C 3 below (Aśvaghoṣa)).

6. *Maṇidīpamahākāruṇikadevapañcastotra* (Tanjur, *Rgyud*, lxviii, foll. 157–8).

7. *Vajrayānamūlapattisaṃgraha* (Tanjur, *Rgyud*, xlviii, 219*b*–220*b*).

8. *Śatapañcāśatkanāma-stotra* (Tanjur, *Bstod*, foll. 129*a*–136*b*; see A 6 above (Mātṛceṭa), B 19 (Aśvaghoṣa), C 7 (Mātṛceṭa) below).

9. *Śokavinodana* (Tanjur, *Mdo*, xciv, foll. 270–1).

10. *Saṃvṛtibodhicittabhāvanopadeśavarṇasaṃgraha* (Tanjur, *Mdo*, xxxiii, foll. 146–7).

11. *Sthūlapatti* (Tanjur, *Rgyud*, xlviii, foll. 220*b*–221*a*).

(*b*) Works attributed to Mātṛceṭa:

12. *Āryatārādevīstotrasarvārthasādhananāma-stotrarāja* (Tanjur, *Rgyud*, xxvi, foll. 60–2).

13. *Ekottarika-stotra* (Tanjur, *Bstod*, fol. 113).

14. *Kaliyuga-parikathā* (Tanjur, *Mdo*, xxxiii, foll. 134–6; xciv, foll. 226–8).

15. *Caturviparyaya-kathā* (Tanjur, *Mdo*, xxxiii, foll. 131–4; xciv, foll. 223–6).

16. *Triratnamaṅgala-stotra* (Tanjur, *Bstod*, foll. 111–12).

17. *Triratna-stotra* (Tanjur, *Bstod*, foll. 116).

18. *Maticitragīti* (Tanjur, *Rgyud*, xlviii, fol. 9).

19. *Miśraka-stotra* (Tanjur, *Bstod*, foll. 200–13 = A 6 (Mātṛceṭa), B 8 (Aśvaghoṣa), as amplified by Diṅnāga; see I-tsing, trans. Takakusu (Oxford, 1896), p. 158.

20. *Varṇanārhavarṇana-stotra* (Tanjur, *Bstod*, foll. 93–111, partly edited with translation by F. W. Thomas, *Indian Antiquary*, 1905, pp. 145–63).

21. *Samyagbuddhalakṣaṇa-stotra* (Tanjur, *Bstod*, foll. 111–12).

22. *Sugatapañcatriratna-stotra* (Tanjur, *Bstod*, foll. 113–15).

(*c*) Works attributed to Śūra (*Album Kern*, loc. cit.):

23. *Jātakamālā* (Tanjur, *Mdo*, xci, foll. 1–148 = A 7 above (Śūra), O 8 below (Śūra)).

24. *Pāramitāsamāsa* (Tanjur, *Mdo*, xxxiii, foll. 246–66).

25. *Prātimokṣasūtrapaddhati* (Tanjur, *Mdo*, lxxiii, foll. i–lxxiv, fol. 110).

26. *Bodhisattvajātakadharmagaṇḍī* (Tanjur, *Mdo*, xciv, foll. 119–24).

27. *Supathādeśa-parikathā* (Tanjur, *Mdo*, xciv, foll. 235–65).

28. *Subhāṣitaratnakaraṇḍaka-kathā* (Tanjur, *Mdo*, xxxiii, foll. 118–31; xciv, foll. 210–23 = A 8 above).

C. Works existing in Chinese (Nanjio, *A Catalogue of the Buddhist Tripiṭaka* (Oxford, 1883)):

(*a*) Works attributed to Aśvaghoṣa (Nanjio, col. 368):

1. *Fifty Verses on the Rules for Serving a Teacher* (No. 1080).

2. *Daśaduṣṭakarmamārga-sūtra* (No. 1379 = B 3 above (Aśvaghoṣa)).

3. *Buddhacarita-kāvya* (No. 1351, translated by Beal, *Sacred Books of the East*, vol. xix (Oxford, 1883) = A 1 and B 5 above (Aśvaghoṣa)).

4. *Mahāyānabhūmiguhyavācāmūlaśāstra* (No. 1299).

5. *Mahāyānaśraddhotpāda-śāstra* (Nos. 1249–50, translated by Teitaro Suzuki, *Aśvaghoṣa's Discourse on the Awakening of Faith in the Mahāyāna* (Chicago, 1900)).

6. *Sūtrālaṃkāra-śāstra* (No. 1112, translated into French by M. Huber (Paris, 1908)).

(*b*) Work attributed to Mātṛceṭa (Nanjio, op. cit., col. 378):

7. *Buddhastotrārdhaśataka* (No. 1456 = A 6 (Mātṛceṭa), B 8 (Aśvaghoṣa), B 19 (Mātṛceṭa)).

(*c*) Works attributed to Ārya-Śūra (Nanjio, op. cit., col. 372).

8. *Jātakamālā* (No. 1312 = A 7, B 23 above (Śūra)).

9. *Bodhisattvakarmaphalasaṃkṣiptanirdeśa-sūtra* (No. 1349).

This is not the place for a further discussion of the identification of the three writers. It will be seen that, so far as the Sanskrit, Tibetan, and Chinese versions of the same works exist, the attributions are identical, except in the case of the *Miśraka-stotra*, which the Tibetan version ascribes to Aśvaghoṣa and Dignāga instead of to Mātṛceṭa and Dignāga. In view of the fact that the original form of this *stotra*, the *Śatapañcāśatka*, is unanimously ascribed to Mātṛceṭa, this divergence is not of any special moment. It may be noted that the three names

Aśvaghoṣa, Mātṛceṭa (which recurs in inscriptions; see *Corpus Inscr. Indicarum*, iii, index), and Śūra have all the appearance of genuine proper names, not of titles, and should therefore prima facie designate different individuals.

As regards the question of several Aśvaghoṣas, see the works of Anesaki and Suzuki cited above.

2 आबाहृद्गतमण्डलाग्र (*Sbhc.* 74 anon.; Vāmana *ad* iv. 3. 7 anon., etc.).

Sbhc. कदर्थितस्यापि हि धैर्यवृत्तेर् (528 = *Śp.* 227, भर्तृहरे: : Bhartṛhari, ii. 75; **S.-Ratnak.* ii. 88 anon.; **S.-Hārāv.* 47*a*, 343 anon.).

जयन्ति जितमत्सराः (198).

जातस्य नाम न विनङ्क्ष्यति (529).

नैवाकृतिः फलति नैव (3100 = **S.-Muktāv.* viii. 24 anon.; Bhartṛhari, ii. 94).

व्यायस्यन्नपि कश्चिद् (3142).

(None of the above have been traced in the works ascribed to Aśvaghoṣa.)

Rāyamukuṭa's commentary (*Padacandrikā*) on the *Amarakośa*:

ad i. 1. 1. 9 = *Saundarananda-kāvya*, i. 24;

ad i. 1. 1. 12 = *Buddhacarita*, viii. 13.

The citations give the name of the book, not of the author. The *Saundarananda* was until recently known only by this citation, which seems to be repeated in a second commentary (*Ṭīkāsarvasva* of Sarvānanda). The same commentary and also a third commentary, *Liṅgabhaṭṭīya*, refer to the *Buddhacarita*, perhaps to the above passage. See Haraprasād Śāstrī's *Preface* to his edition of the *Saundarananda-kāvya*, p. xxi, and his reference to Śeṣagiri Śāstrī's *Report on the Search for Sanskrit MSS.*, 1893–4 (Madras, 1899), pp. 23–40.

Ujjvaladatta's commentary on the *Uṇādisūtra*:

ad i. 156 = Rāyamukuṭa *ad Amarakośa*, i. 1. 1. 12 above.

Utpalarāja (or Utpalarāja Deva, identified by the editor of the *Aucityavicāracarcā* in *Kāvyamālā*, i, p. 131 n., with the ācārya, *circa* 930 A.D., of Abhinavagupta. Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, p. 12; C.C. i, p. 64; Peterson, *Fourth Report*, p. xiii).

ad 140 स जयति मद्लेखो° (**Skm.* i. 463).

289 तस्मात्तापभुवं नृशंस.

**Skm.* अये गीतं सरसकवयः (v. 289 = Bhartṛhari, iii. 67; *Śp.* 4176, भर्तृहरेः; **S.-Ratnak.* vii. 18 anon.).

जयति स मद्लेखोच्छृङ्खला (i. 463; see above).

तापात्पिच्छितविग्रहे (ii. 719).

Aucityav.: अहौ वा हारे वा (*ad* 16 = Bhartṛhari, *Suppl.* 24; **Skm.* v. 299, मुञ्जस्य; *Sbhv.* 3413 anon.; *Śp.* 4102, भर्तृहरेः; *Kāvyapr.*, p. 59 anon.; *Aś.* *ad* xx. 28 anon.; *Vetālap.* pp. 7–8 anon.; *Śṛṅgāraratnākara*, 5; **Padyāmṛtat.* iii. 73, काव्यप्रकाशे; **Rasavilāsa*, § 81 anon.; *Al.*, p. 57 anon.; **S.-Ratnak.* vii. 26 anon.; **Padyaveṇī*, 69*b*, जगज्जीवनवृत्त्याचार्याः; **S.-Prab.* 158 anon.; *Padyarac.* xiii. 62, भर्तृहरेः; *Ind. Spr.*[2] 844).

Kkbh. मात्सर्यतीव्रतिमिरा (*ad* ii. 1).

Suvṛttat. हुताञ्जनश्याममचिस्तवैते (*ad* ii. 6).

Dhvanyāl. तैस्तैरप्युपयाचितैर् (Comm., p. 30 anon.).

UDBHAṬA (BHAṬṬA UDBHAṬA, *circa* 800 A.D. Aufrecht, C.C. i, p. 66; Bühler's Kashmir *Report*, p. 13; Peterson, op. cit., p. 13; Colonel Jacob, *Notes on Alaṃkāra Literature*, J.R.A.S. 1897, pp. 286–7 and 829–53, where this author's *Alaṃkārasārasaṃgraha* is edited with indices. A lost *Kumārasambhava* is quoted by the same writer as his own work).

203 किं कौमुदीः शशिकलाः (*Sbhv.* 1463; *Śp.* 3260, कस्यापि; *Padyarac.* iv. 3, कस्यापि).

**Skm.* कालिन्दीजलकुञ्जवञ्जुल (i. 287).

Sbhv. अयं बन्धुः परो वेति (498; see under Daṇḍin).

किं कौमुदीः . . . (1463; see above).

किमिह बहुभिरुक्तैर् (3453 = Bhartṛhari, i. 53; **S.-Mukt.* iii. 5 anon.; **Saml.* 48 anon.).

KĀLIDĀSA (Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, pp. 15–17; xxxix, pp. 306–12, *Strophen von Kâlidâsa* (where the verses not found in the known works are collected, including

nearly all such verses cited below); C.O. i, p. 99; Peterson, op. cit., pp. 18–23; Bhandarkar, *Report*, 1897, p. xxv).

96 = *Śak.* 3; 204 = *Vikram.* i. 9; 239 = *Śak.* 33; 253 = *Śak.* 44.

**Skm.* : A number of verses from the known works (viz., i. 85; ii. 55, 403; v. 192, 333, 334 = *Śak.* i. 93, 132, 109, 170, 171; i. 21; ii. 399, 495, 529 = *Vikramorv.* i. 60, 21, 32; ii. 337, 583, 584, 654 = *Mālavik.* 24, 27, 29, 73; ii. 620 = *Kumāras.* viii. 82); also the following:—

अवचनं वचनं गुरुसंनिधाव् (ii. 39 = *Krs.* 250 anon.; *Sbhr.* 2052, वामनस्वामिनः; *Śp.* 3957, वामन°).

उपरि गूढहिमांशु (ii. 750).

कश्चिद्वाचो रचयितुं (iii. 14).

क्रमशरलितकण्ठ (ii. 461 = *Krs.* 269; *Viddhaś.* iii. 3).

आकल्पं(आकार्यं) शशलक्ष्मणः (ii. 524 = *Sbhr.* 1343; *Sarasvatīk. ad* v. 157 anon.; *Sāhityad.* 99 anon., etc.; **S.-Mukt.* iv. 17 anon.; *Ekāv.*, p. 109 anon.; *Al.*, p. 58 anon.; *Vikramorv.*, Act iv (some edd.)).

दिवापि जलदोदयाद् (ii. 313).

न वक्ति प्रेमार्द्रं (ii. 29).

प्रियायां स्वैरायामति (iv. 223 = Aufrecht, Z.D.M.G. xxxix, pp. 308–9).

यत्त्रैलोक्यमनोरथस्य (ii. 336).

मधुरैव मलयमरुतो (ii. 22).

स्वप्न प्रसीद भगवन् (ii. 473 = *Krs.* 499 anon.).

**Sml.* : See Bhandarkar, loc. cit. The verses are all taken from the known works (*B.* 71*a* = *Śak.* 133 and 132; 72*a* = *Śak.* 44 and 35; 82*a* = *Megh.* 107 and 111; 86*a* = *Śak.* 42; 91*b* = *Rghv.* xvi. 50; 97*a* = *Kum.* i. 39; 110*a* = *Vikram.* 26; 128*b* (चलापाङ्गां) = *Śak.* 22; 129*a* = *Śak.* 23 and 16; 133*a* = *Rghv.* xvi. 60; 135*a* = *Kum.* viii. 57; 137*b* = *Kum.* iv. 17 and 15; 150*b* = *Vikram.* 49; 151*b* (तन्वी श्यामा) = *Megh.* 80; 151*b* (अपि तुरग) = *Rghv.* ix. 67; 175*b* = *Śak.* 9, 8, 166; 176*b* = *Śak.* 32; 189*b* (व्याघ्रा°) = *Rghv.* ix. 63,

(अपि तुरग) = *Rghv.* ix. 67, (परिचयं) = *Rghv.* ix. 49, (मेदश्छेद) = *Śak.* 38; 191*a* = *Śak.* 14 and 170), except the following:—

आश्लिष्टबालतरुपल्लव (*B.* 128*b*).

आकार्य . . . (*P.* 66*b*, *B.* 74*b*; see above).

जाते जगति वाल्मीकौ (*P.* 15*b* = **S.-Hārāv.* 34*a*, 140; **S.-Ratnak.* ii. 33 anon.: given by Bhandarkar, p. xv).

द्विचमुचुकुन्दमुकुल (*B.* 125*a*).

पयोधराकारधरो (*P.* 105*a*, *B.* 131*a* = *Sp.* 3927; **Sabhyāl.* A 8*a*; **S.-Mukt.* iv. 18 anon.; **Sāras.* 4*b*, 38 anon.; *Padyarac.* ix. 14; *Bhojapr.* 296).

लक्षीकृतस्य हरिणस्य (*B.* 189*b*).

**Sabhyāl.*: A 8*a* (अनाघ्रातं) = *Śak.* 43; A 10*b* (शुश्रूषस्व) = *Śak.* 93; A 24*a* (सुभग) = *Śak.* 3; A 28*a* (गच्छति) = *Śak.* 33. Also the following:—

पयोधराकारधरो (A 8*a*; see above).

मित्रां मन्त्रय मन्त्रु (C 1*a*).[1]

**Subhāṣ.*: 38*a* (पादन्यास) = *Śak.* 208.

**Padyaveṇī*: 11*a* = *Rghv.* vi. 75; also the following:—

आलिङ्गितो वसुधां निज (ii. 57, 108 = *Dhanañjana-vijaya* (Calcutta, 1857), p. 6).

एको ऽपि त्रय इव भाति (v. 66 = **Sabhyāl.* 8*a* anon. (?); *Bhojapr.* 295, वररुचेः).

मदनविजययात्रां मङ्गलं द्योतयन्ती (v. 114, Kālidāsa and Akbarī-Kālidāsa! cf. *Krs.* 172).

विदितं ननु कन्दुक (iv. 67 = वनिताकरतामरस, etc. *Śp.*; **S.-Mukt.* iv. 22, रामनाटकात्; **Sabhyāl.* 8*a* anon. (?); *Bhojapr.* 294; see Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, p. 310, and below under Daṇḍin).

---

[1] मित्रां मन्त्रय मन्त्रु जीवितसमां दृष्टकृतु कीदृशी
कीदृशो मदकीकटो शिखिकृतिः का काममामन्त्रय ।
कौ भक्तां विरहातुरौ चरति कस्तोये मिलित्वा भृशं
लिप्यभ्यासपरायणा गुरुगृहे किं पाप इत्यर्भकाः ॥

**S.-Hārāv.* C 3*b*, 29 = *Kum.* i. 48; C 7*a*, 68 = *Kum.* i. 45; C 17*a*, 98 = *Vikramorv.* i. 9; also

अहो मे सौभाग्यं (32*b*, 114 = *Bhojapr.* 250).

जाते जगति वाल्मीकौ (34*a*, 140; see above).

यचैना लहरी चलाचल (C 3*b*, 28 = *Kuvalay.* *ad* 170 anon.; *Ak.*, p. 353 anon.).

विहाय कमलालयाविल (28*b*, 63[1] = **S.-Ratnak.* i. 16 anon.).

**Sbhr.* See Peterson, loc. cit. The verses there given are all from known works (1963 = *Kum.* viii. 63; 1332 = *Śak.* 43; 1542 = *Kum.* i. 40; 1467 = *Vikram.* i. 9, see above (*Kvs.* 204); 1678 = *Ṛtus.* vi. 20; 1528 = *Kum.* i. 43; 1337 = *Megh.* 103; 1543 = *Rghv.* iii. 8; 1566 = *Kum.* i. 36; 561 = *Śak.* 208 (पादन्यास); 1499 = *Kum.* i. 47; 1643 = *Kum.* iii. 29; 1273 = *Śak.* 73; 1567 = *Kum.* i. 35; 1491 = *Kum.* i. 48; 1901 = *Kum.* viii. 57; 1336 = *Megh.* 102), except

उपार्जितानां वित्तानां (3037 = **S.-Muktāv.* vi. 11 anon.; *Pañcat.* ii. 157; *Ind. Spr.*[2] 1307, etc.).

क्वाकार्यं . . . (1343; see above).

Śp. The verses are all given by Aufrecht, loc. cit., with references to the known works, except in the case of the following:—

अकृशं नितम्बभागे (3376).

एतानि निःसहतनोर् (3410 = *Sarasvatīk.* *ad* ii. 33 anon.).

तारतारतरैरेतैर् (544).

पयोधराकारधरो (3927; see above).

लक्ष्मीक्रीडातडागो (3644 = *Sbhr.* 2005, कस्यापि; **S.-Saṃcaya*, xxviii. 1 anon.; **S.-Ratnak.* vi. 143 anon.; **S.-Prab.* 32 anon.; *Al.*, p. 11 anon.; *Bhojapr.* 256).

---

[1] विहाय कमलालयाविलसितानि विद्युन्नटी
विडम्बनपटूनि मे विहरणं विधत्तां मनः ।
कपर्दिनि कुमुद्वतीरमणखण्डचूडामणौ
कटीतटपरीभवत्करटिचर्मणि ब्रह्मणि ॥

वनिताकरतामरस (one MS. = विदितं ननु कन्दुक above).
वेणी विडम्बयति (3378).
हेमाम्भोरुहपत्तने (two MSS.).

Aucityav. (*ad* 13 = *Megh.* 6 and *Kum.* viii. 87; *ad* 16 = *Kum.* iii. 29 and 28; *ad* 28 = *Kum.* ii. 64; *ad* 38 = *Vikram.* 25 and *Kum.* iii. 72); also
इह निवसति मेरुः (*ad* 20 = *Bhojapr.* 112).

Kkbh. (*ad* iv. 1 = *Megh.* 102; *ad* v. 1 = *Rghv.* i. 13); also
रक्तस्त्वं नवपल्लव (*ad* iii. 1 = *Sbhv.* 1364, श्रीयशोवर्मणः; *Mahānāṭ.* iv. 34; *Kuvalay. ad* 56 anon.; *Dhvanyāl.*, pp. 90–1 anon.; *Al.*, p. 39 anon.; Nami *ad* Rudraṭa, x. 29 anon.).

Suvṛttat. (*ad* ii. 5 = *Rghv.* i. 12; ii. 6 = *Kum.* i. 1; ii. 22 = *Kum.* ii. 64; ii. 34 = *Megha.* 49 and 1; ii. 38 = *Śak.* 39; iii. 17 = *Kum.* i. 39 and iii. 29; iii. 18 = *Kum.* viii. 63; iii. 19 = *Kum.* i. 61; iii. 21 = *Megha.* 2).

Al., p. 10 = *Rghv.* iv. 49; *Pratāpar.* Comm., p. 150 = *Śak.* i. 22 (17); *Rasagaṅg.*, p. 318 = *Rghv.* v. 68; p. 340 = *Kum.* i. 3; *Ekāv.* Comm., p. 104 = *Rghv.* xii. 14, and *Śak.* vii. 17; *Dhvanyāl.*, p. 123 = *Megha.* 8 and *Śak.* i. 20; p. 124 = *Śak.* i. 20 (15); Nami *ad* Rudraṭa, p. 12 = *Rghv.* i. 77; p. 110 = x. 48; p. 160 = *Kum.* iv. 16.

Padyarac. (iii. 40 = *Rghv.* vii. 50; v. 8 = *Ratnāvali*, ii. 38, *Kvs.* 422; vi. 11–12 = *Megha.* 103 and 95; vii. 20 = *Rghv.* xix. 27; ix. 41, पयोधराकार *v. supra*; xii. 24 = *Śak.* 131; xiii. 13 = *Śak.* 312; xv. 69 = *Śak.* 170).

Dašar. मत्तानां कुसुमरसेन षट्पदानां (*ad* iii. 14, विक्रमोर्वश्याः).

KUMĀRADĀSA (KUMĀRA, KUMĀRADATTA, KUMĀRA BHAṬṬA, BHAṬṬA KUMĀRA: seventh century? Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, p. 17; C.C. i, p. 110; Peterson, op. cit., pp. 24–5; Bhandarkar, *Report*, 1897, p. xxv; Leumann, *Zum Jānakīharaṇa des Kumāradāsa* (Vienna Oriental Journal, vii. 226–32); Thomas, *The Jānakīharaṇa of Kumāradāsa* (J.R.A.S. 1901, pp. 253–80); Keith, ibid. pp. 578-82; editions of the *Jānakīharaṇa*,

by Dharmārāma (Colombo, 1891), Haridāsa (Calcutta, 1893), Nandargikar (Bombay, 1907)).

366 बाले नाथ विमुञ्च (*Skm. ii. 216, अमरोः; Amaru, 57, etc., etc.).

*Skm. तन्व्या मनोज्वर (ii. 369 = Jānakīh. vii. 17).

*Padyāv. प्रियसखि न जगाम (314).[1]

*Sml. See Bhandarkar, loc. cit. The verses come from the *Jānakīharaṇa* (95a (P. 78b) = i. 36; 95b (P. 79a) = i. 34; P. 81b = vii. 7; B. 96b = i. 32; 98b = i. 29; P. 114a = viii. 96; B. 132a (P. 106a) = iii 38; 191 = vi. 3; 192a = vi. 4), except the following:—

प्रथममनुतरन्ती (P. 106a).[2]

न पाणिप्रच्छार्थं (P. 106a = Sp. 3943, कस्यापि).

बाले नाथ . . . (P. 86b, B. 105a; see above).

प्रचण्डवातोपरमेण निश्चलं (B. 184b).

*S.-Hārāv. C 10b, 112 = Jānakīh. i. 34; 13b, 51 = i. 32; 14b, 68 = i. 29; also

प्रत्ययभास्करकराक्षण (60b, 605).[3]

Sbhv. 1569 anon. = Jānakīh. i. 28; 1654 = iii. 2; 1751 = xi. 53; 1752 = xi. 59; 1753 = xi. 60; 1754 = xi. 73; 1755 = xi. 75; 1757 = xi. 63; 1812 = xii. 9; also the following:—

---

[1] प्रियसखि न जगाम वामशीलः
स्फुटममुना नगरेण नन्दसूनुः ।
अदलितमलिनीदलैव वापी
यदहृतपल्लव एव वामनाम्नः ॥

[2] प्रथममनु[त]रन्तीष्वम्भसि प्राणनाथं
प्रतियुवतिषु सेर्ष्यावृत्तयः सुभ्रुवोऽपि ।
सखलितमवतेरुः संक्रमं न्यासभीते(sic for त ?)
स्खलितचरणगुञ्जन्नूपुराः कौतुकेन ॥

[3] प्रत्ययभास्करकराक्षणघ्रातकुम्भ
रत्नावलीकिरणभास्वरभाजनेषु ।
यत्स्नातुकुल्यविहितमन्नमनल्पमस्ति
काले जनः प्रियसुतस्तुदुशन्ति धर्मान् ॥

d 2

अभिनवं गलितांशुक (2161).
किं भूषणेन रचितेन (2165).
बाले नाथ . . . (1614 ; see above).
स्वामिन् प्रभो प्रिय गृहाण (2096 = *Śp.* 3691).

Śp. 3356 = *Jānakīh.* i. 29 ; 3344 = i. 32 ; also
बाले नाथ . . . (3554 ; see above).
स्वामिन् . . . (3691 = *Sbhr.* 2096 above).

Aucityar. अयि विमहीहि दृढोपगूहनं (*ad* 24 ; see Peterson, loc. cit.).

Ujjvaladatta *ad Uṇādisūtra*, iii. 73.
महिषधूसरितः सरितस्तटः (*Jānakīh.* xi. 71 = Rāyamukuṭa *ad Amarakośa*, i. 1. 14, 23).

Rāyamukuṭa's commentary (*Padacandrikā*) on the *Amarakośa*: *ad* i. 1. 3. 16 (Kumāradāsa) = *Jānakīh.* xi. 92 ; *ad* i. 1. 4. 23 (*Jānakīh.*, see above) = xi. 71 ; *ad* i. 17, 6 (Kumāradāsa) = ix. 12 ; also (fragments)
अथोद्बन्धुस भयंकरे करे (*ad* i. 1. 2. 34, *Jānakīh.*).
रविमनाग्दर्शितवासरः सरः (*ad* i. 1. 3. 2, *Jānakīh.*).

On grounds of style the following two anonymous verses might also be ascribed to this poet :—
मुखांशवस्समास्वाद (*Sarasvatīk. ad* i. 12 anon.).
सपदि पङ्क्तिविहंगमनामभृत् (Vāmana, ii. 1. 13 anon. ; *Al.*, pp. 22–3 anon. ; Hemac., p. 166 anon. ; see my remarks, J.R.A.S. 1901, pp. 266–7).

KUMUDĀKARAMATI (perhaps identical with the Buddhist writer of the same name, author of a *sādhana* in the *Sādhanasamuccaya*. Bendall, *Cambridge Catalogue*, p. 156 ; Thomas, *Deux Collections de Sādhanas*, Muséon, 1903, pp. 14 and 21).
9 एकस्यापि मनोभुवस्तदबला.

KṢITĪŚA (Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, p. 511 ; C.C. i, p. 134. No information).
471 क्रिया संसक्ताङ्ग तदनु.

**Skm.* तीव्रार्कद्युतिदह्यमान (iv. 112, given with translation by Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, p. 511).

GONANDA (? = Gonandana, quoted by Rājaśekhara? Aufrecht, C.C. i, p. 159; Bhandarkar, *Report*, 1897, p. xix).

385 सखि कलितः स्खलितो.

CAKRA (according to the editor of the *Aucityavicāracarcā* (p. 145 n.) = Cakrapāla, brother of Muktākaṇa and contemporary of Ānandavardhana. Aufrecht, C.C. i, p. 174; Peterson, *Fourth Report*, 1886–92, p. xxvii. Possibly identical with the Śrī-Cakra mentioned by Kṣemendra (*v. infra*), or with the author of the *Citraratnākara kāvya* ?).

418 नाकानोकहसंभवैः.

Aucityav. देवो जानाति सर्वं (*ad* 25, श्रीचक्रस्य).

Suvṛttat. सत्यं पातालकुक्षिंभरि (*ad* ii. 40, श्रीचक्रस्य).
नेतुं नौभिरिमा न यान्ति (*ad* iii. 22, श्रीचक्रस्य).

Kkbh. सरस्यामेतस्यामुदर (*ad* ii. 1, चक्रपालस्य = **S.-Ratnak.* v. 66 anon.).

CAKRAPĀṆI (Aufrecht, C.C. i, p. 175. No information).

405 परीरम्भारम्भः स्पृशति.

**Skm.* अयि विततय चरणौ (v. 12).
आरूढान्तरयौवनस्य (i. 269).
तस्या नाम मया कथं (i. 27).
यत्कापट्यं गगनद्रुमस्य (i. 219).

**Padyāv.* कस्त्वं भो निशि केशवः (281 = **Skm.* i. 278 anon.).

CITRĀṄGA (no information).

431 मध्येसद्म समुन्नता.

CINTŪKA (no information).

238 आर्द्रौ विस्मयनिस्तरङ्ग.

CITTAPA, CHITTAPA, CHITTIPA, CHINNAMA, CHITRAMA (contemporary of Bhoja, tenth century. Aufrecht, C.C. i, p. 193; Z.D.M.G. xxvii, p. 29; Bhandarkar, op. cit., pp. xxvii–viii).

462 किं वातेन विलङ्घिता (**Skm.* iii. 29).

*Skm. (in addition to the above).

अच्छिन्नमेखलमलब्ध (i. 137).

अत्युच्चाः परितः स्फुरन्ति (iii. 37 = *Sūktiratn. 45b, 762 anon.; *Kāvyapr. ad* v. 2 anon.; *At.*, p. 37 anon.; *As.*, p. 190 anon.; *Rasagaṅg.*, p. 346 anon.; *Citram.*, p. 44 anon.; *Citrakh.*, p. 19 anon.).

अन्या साधिगता त्वया (v. 119).

अन्विष्यन्निरयं चिरात् (iii. 90).

आकर्षन्निव गां (iii. 120 = *Sbhv.* 2419, सिंहदत्तस्य; *Śp.* 5383, id.).

आदाय मांसमखिलं (iv. 235 = *Sbhv.* 660, कस्यापि; *Śp.* 4015, ditto; **S.-Samcaya*, xxiii. 2 anon.; *Padyarac.* xiii. 14, कस्यापि).

आपड्च्छायमिषेण (i. 22).

कल्पान्ते शमितत्रिविक्रम (i. 90 = *Śp.* 98, छित्पमस्य; *Sarasvatīk. ad* iii. 34 anon.; **Sml. P.* 5a; **Sml. B.* 11b).

का त्वं कुन्तलमल्ल (iii. 244).

कालिन्दि ब्रूहि कुम्भोद्भव (iii. 2 = *Kuvalay. ad* 65 anon.; *Ak.*, p. 274; **Sāras.* iii. 101 anon.; **S.-Ratnak* 75a, 79 anon. (from a poem relating to Kuntaleśvara; so also iii. 244)).

किमस्मान्विद्वेषि (v. 371).

तटमुपगतं पद्मे (iv. 335 = **Sabhyāl.* vi. (25b), कस्यापि; *Padyarac.* xi. 40, कस्यापि).

तेषां त्वं निधिरागसां (v. 117).

दिक्कालात्मसमेव (i. 82 = *Kuvalay. ad* 104–5 anon.; *Sarasvatīk. ad* ii. 53 anon.).

देव त्वद्भुजयोर्बलं (iii. 189).

देव त्वं मलयाचलो (iii. 135 = *Khaṇḍap.* 101).

द्वीन्द्रं भाति जगत् (iii. 54).

निरानन्दः कौन्दे मधुनि (iv. 145 = **Sml. B.* 37b; *Sarasvatīk. ad* i. 69 anon.; **S.-Samcaya*, xvii. 8 anon.; **Padyaveṇī*, vi. (58b), कस्यापि; **Padyata* 77 anon.; **Sūktiratn.* 517 anon.; *At.*, p. 49

Vāmana *ad* iii. 1, 12 = **Skm.* ii. 778, नवकरस्य is a different verse).

पद्मामूरुयुगं विभज्य (iii. 201 = *Sarasvatīk. ad* v. 185 anon.).

पर्यङ्कीराजलक्ष्म्या (iii. 144).

भेकैः कोटरशायिभिर् (iv. 115 = *Sbhr.* 843, दाक्षिणात्यस्य ; *Śp.* 777, अकालजलदस्य ; **S.-Samuccaya*, xi. 3 anon.; **S.-Ratnak.* iii. 72 anon. ; **Padyaveṇī*, vi. (62*a*), अकालजलदस्य; *Padyarac.* xiv.77, भोजप्रबन्धात्; *Bhojapr.* 199).

मज्जन्मातङ्गकुम्भ (v. 53).

मातुः खेदमयं ततान (iii. 230).

मिथ्या देव भुजेन ते (iii. 38 = *Sarasvatīk. ad* iii. 33 anon.).

मौली धारय पुण्डरीकं (iii. 56 = *Sarasvatīk. ad* i. 73 anon.).

रामः सैन्यसमन्वितः (iii. 245).

लभ्यन्ते यदि वाञ्छितानि (iii. 68 = *Sarasvatīk. ad* ii. 144 anon.).

लूने पद्म ततश्चतुष्टयं (v. 110).

वर्षासंभूतपीतिमानं (iii. 221).

वाचा . . . सरमणास्तस्थे वनं लोमदः (iii. 3).

वाल्मीकेः कतमो ऽसि (iii. 36).

संकल्पे ऽङ्कुरितं (iii. 53).

सप्ताम्भोधीन् पिबन्निर् (iii. 178).

समाजे सम्राजा (iii. 96).

समालम्ब्यान्योन्यं (iv. 358).

सूर्यो धामवतां न किं (iii. 17).

स्वामिन्नम्बुजनाथ (iii. 1).

हंस ज्योत्स्नाकुमुद (iii. 57).

The verse mentioning Bhoja reads as follows :—

वाल्मीकेः कतमो ऽसि कस्त्वमथवा व्यासस्य येनैष भोः
श्लाघ्यः स्तूयत भोजभूपतिभुजस्तम्भस्तुतावुद्यमः ।
पङ्गुः पर्वतमारुरुक्षसि विधुस्पर्शं करैरीहसे
दोर्भ्यां सागरमुत्तितीर्षसि यदि भ्रमः किमत्रोत्तरम् ॥

The rather numerous citations in the *Sarasvatīkaṇṭhābharaṇa* are, therefore, by a contemporary.

**Sml.* अन्यः कः चारवार्द्धे (P. 150*a*).[1]

अभ्युद्धृता वसुमती दलितं (B. 165*a* = **Skm.* iii. 264, श्रीहनुमतः; *Sarasvatīk. ad* i. 76, v. 176 anon.; *Bhojapr.* 213).

कल्पान्ते . . . (P. 5*a*, B. 11*b* = **Skm.* i. 90 *supra*).

कूर्मः पादाङ्घ्रियष्टिर्भुजग (P. 140*a*).[2]

गौरीविभज्यमानार्ध (P. 3*b*) = **Skm.* i. 49, कस्यचित्; *Anargh.* vii. 118).

निरानन्दः . . . (B. 37*b* = **Skm.* iv. 145 above).

यस्याधो गगनं रसातल (B. 168*a*).

**S.-Hārāv.* किं वीणाक्वणितेन (37*b*, 193, छित्तिपस्य).[3]

Ak. कालिन्दि . . . (p. 274; see above).

किं ते निर्जिताः (p. 274; Kuntaleśvara named).

Gaṇaratnamahodadhi (ed. Eggeling).

न पुष्कली ते स्वर्लोके (p. 80).

साक्षात्कृते ऽथ लवणांकृति (p. 140).

---

[1] अन्यः कः चारवार्द्धे त्वमिव नियमितो वानरैर्वा नरैर्वा
विप्रेणैकेन को ऽन्यस्त्वमिव करपुटीपात्रमात्रेण पीतः।
अत्यं निक्तं (*sic* for °त्यन्नित्यं or °त्यं) पृथूर्मिध्वनिभिरयतरत्फेनकूटाट्टहासैः
स्पर्धां धत्ते पयोधेरधिकमधिपुरं निर्मितो यस्तडागः॥
वि(*sic*)त्तपस्य॥

[2] कूर्मः पादाङ्घ्रियष्टिर्भुजगपतिरसौ भाजनं भूतधात्री
तैलोत्पूरः समुद्राः कनकगिरिरयं वृत्तवर्त्तिप्ररोहः।
अर्चिश्चण्डांशुरात्रिर्गमनमलिनिमा कज्जलं भूतधात्री (*sic*)
शत्रुश्रेणी पतंगा ज्वलति रघुपते त्वत्प्रतापप्रदीपः॥
. . त्तपस्य॥

[3] किं वीणाक्वणितेन किं मधुकरीझंकारितेनापि किं
कन्दर्पायुधसिञ्जितेन तरुणीझंकारितेनापि किम्।
श्रीमच्छित्तिपसत्कवेर्यदि वचो हेरम्बकुम्भस्थली
मुक्ताश्मःसुभगं सुधासहचरं कर्णोदरं गाहते॥
छित्तिपस्य॥

JHALAJJHALA (J. VĀSUDEVA = VASUDEVA BHAṬṬA, Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, p. 32; C.C. i, p. 214. No information).

268 प्रहरविरतौ मध्यवाह्नः (*Sbhr.* 1048; *Śp.* 3389; **Skm.* ii. 446, अमरोः; Amaru, 12; *Daśar. ad* iv. 59 (Amaru); *Rasagaṅg.*, p. 31 anon.).

**Sml.* अलमलमघृणस्य (B. 83*a* = **Padyāv.* 227, अङ्गदस्य; **Subhyāl.* iv. 102, वासुदेवस्य; *Sbhv.* 1418; *Śp.* 3513).

प्रहरविरतौ . . . (B. 61*b*; see above).

**Subhāṣ.* नाश्चर्यमेतदधुना (iv. 83 = *Sbhr.* 415).

मत्तेभकुम्भदलनाकुल (viii. 23 = *Sbhv.* 603).

Sbhr. अनुक्षतगण्डशैलमद (606).

अयि चकितमुग्धचातक (67).

अलमलमघृणस्य (1418; see above).

अखिलजडे जगति (628).

आजन्मनो विहितभक्ति (3130).

इयं पक्षी भिक्षिर् (768 = **S.-Ratnak.* vi. 411 anon.; *Padyaruc.* xiv. 39, भर्तृहरेः).

उत्तसमापणमसुं (960).

कामं भवन्तु मधुलम्पट (930 = *Śp.* 1144, श्रुतधरस्य).

किरति मुखगृहीतं (769).

तैस्तैर्गुणैः किल कलास्वपि (1562).

दौर्भाग्यं वचसां तयोर् (770).

नाश्चर्यमेतदधुना (415; see above).

प्रहरविरतौ . . . (1048; see above).

मत्तेभकुम्भ . . . (603; see above).

मर्माणि स्पृशति भाषते (1417).

यदि नाम दैवयोगात् (691 = *Śp.* 811, कस्यापि; **S.-Samuccaya*, xii. 9 anon.; Bhartṛhari, *Suppl.* 21).

ये निर्दहन्ति दहन (1400 = *Krs.* 282 anon.).

सखे खेदं मा गाः (3191).

सत्पक्षा ऋजवः (229).

संतापो न खलु नरेश (3128).

हंहो विधे विविधपण्डित (3134).

Śp. अलमलम . . . (3513; see **Sml.* above).
प्रहरविरती . . . (3389; see **Sml.* above).

Ḍimboka (see Himboka).

Trilocana (mentioned by Rājaśekhara as author of a *Pārtha-vijaya.* Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, p. 32; C.C. i, p. 238; Peterson, *Report*, ii, p. 63; *J. Bomb. As. Soc.* xvii, p. 66; Bhandarkar, *Report*, 1897, pp. xviii, xxix).
13 दरोन्मुक्तारक्तस्फुरद°.
14 कन्दर्पादपि सुन्दराकृति.
69 श्रीतार्त्तैरिव भयशीर्णैर (Trailocana).

**Sml.* क्राप्यस्ति चाबचरितैः सुजनस्य (B. 24*b*).

Śp. उच्चैःस्थानकृतोदयः (764 = **S.-Prab.* 215 anon.).
तावत्कविविहंगानां (187 = *Padyarac.* xv. 86: refers to Mayūra).
हृदि लग्नेन बाणेन (186 = *Padyarac.* xv. 86: refers to Bāṇa).

Padyarac. तावत्कवि . . . (xv. 86; see above).
हृदि लग्नेन . . . (xv. 86; see above).

Dakṣa (Aufrecht, C.C. i, p. 241. No information).
341 काश्मीरपङ्कखचित (**Skm.* ii. 640).

**Skm.* (in addition to the above).
अपनय महामोहं (iii. 141).
आक्रान्तं बलिभिः प्रसह्य (v. 256).
दंष्ट्रासंकटवक्त्र (i. 201 = *Kes.* 43, वाक्पतेः; *Khaṇḍap.* 37; *Śp.* 4066, हनुमतः).

Daṇḍin (sixth century? Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, pp. 34-5; C.C. i, p. 243; Pischel, Introduction to his edition of Rudra's *Śṛṅgāratilaka* (Kiel, 1886), pp. 13 sqq.).
240 अयं ते विद्रुमच्छायो (**Skm.* ii. 358, कस्यचित्, etc., etc.).

**Skm.* v. 23 = *Kāvyād.* ii. 10; also
क्वचिदमरसरित्क्वचित् (i. 58).
ज्योतिश्चक्रायदण्डः (i. 217).

*Sml. B. 131a = Kāvyād. iii. 108; also
वनिताकरतामरस (B. 131a, P. 105b; see under KĀLIDĀSA).

*S.-Hārāv. C 31a = Kāvyād. ii. 141.

*Padyaveṇī, vii (68a) = Kāvyād. ii. 286.

Śp. Only citations from the Kāvyād. (275 = i. 78; 449 = ii. 171; 518 = iii. 120; 540 = iii. 108; 546 = iii. 43; 548 = iii. 84; 569 = i. 71; 570 = ii. 10; 3080 = ii. 323; 3366 = ii. 129; 3393 = ii. 141; 3394 = ii. 161; 3642 = ii. 214; 3655 = ii. 338; 3997 = ii. 286; 4023 = ii. 302; 4068 = ii. 191) and Daśakumāracarita (127 = i. 1; 558 = vi, p. 150 (Wilson)).

Padyarac. vii. 11 = Kāvyād. ii. 141; xiii. 12 = ii. 286; xv. 32 = i. 78; also (perhaps)
अयं जनः परो वेत्ति (xv. 31 = *Skm. v. 171, केशटस्य; *S.-Ratnak. vi. 150 anon.; *Subhās. vi. 4, भट्टोन्नटस्य; Sbhv. 498, भट्टोन्नटस्य; Śp. 273, कस्यापि; Siṃhāsanadvātriṃśikā, 165; Ind. Spr.[2] 550, etc., etc.).

DĀMODARA (KAPILA DĀMODARA = DĀMODARA DEVA and DĀMODARA BHAṬṬA? Aufrecht, C.C. i, p. 250; Peterson, op. cit., p. 44. No information).

411 सुतनु नितम्बस्तव पृथु.

*Skm. कैलास रे पशुपति (iv. 161).
शीर्ण घ्रातयति श्रुतं (v. 235).

*Padyāv. मा गर्वमुद्वह कपोलतले (299b = *Skm. ii. 700, केशटस्य; *Sabhyāl. iii. 52 anon.; *Sāras. i. 122 anon.; Sarasvatīk. ad i. 81, v. 143 anon.; Sāhityad., p. 56 anon.; Daśar. ad ii. 22 anon.; Hemac. Comm., p. 102 anon.).

*Padyaveṇī (the same Dāmodara?).
अम्बरान्तमवलम्बितुकामं (v. 96).[1]

---

[1] अम्बरान्तमवलम्बितुकामं
संध्यया समभिवीक्ष्य तु कामम् ।
अन्धकारमथ(sic for व?)गम्य तमूनं
लज्जयेव निरगम्यत मूनं ॥

आलिङ्गन् भृशमङ्गकानि (iv. 120 (380)).[1]
एहि तत्र चिनुवः सुकौसुमं (v. 57, दा°°भट्टस्य).[2]
क्व गृहाणि क्व गुरवो (iv. 108 (368), दा°°भट्टस्य).[3]
जानुदघ्नकमुपेत्य वारि तद् (v. 81).[4]
दिङ्मुखोत्थशरपाण्डुरभागा (vi. (55a), दा°°भट्टस्य).[5]
धूर्तकाममभिवीक्ष्य नीरतो (v. 82).[6]

---

[1] आलिङ्गन् भृशमङ्गकानि स(*sic* for सु?)दृशामास्यानि चुम्बन्
वक्षोजोरुनितम्बकं च नखरश्रेणिचित्रभावं नयन् ।
बिम्बौष्ठामृतमापिबन् शिथिलयन्नीवीं करक्रीडना
संगेनातिसहासकेलिपरमः स्वैरं विचिक्रीड ना ॥

[2] एहि तत्र चिनुवः सुकौसुम
कौसुमञ्जु सुमनस्तरुश्रियाम् ।
एकिकामिनि (*sic* for °ति?) ततान मानिनी
मानिनीयकपटाद्बहुःखतां ॥

[3] क्व गृहाणि क्व च गुरवो ललनानां
ह्युभयं पुनः सरभसोच्छलनानाम् ।
क्व कुलव्रतं क्व दयिता क्व नु नीतिः
क्व जनादरः क्व च सतामनुनीतिः ॥

[4] जानुदघ्नकमुपेत्य वारि त
द्वारितप्रबलभीः पुरोगमाः ।
काचनाशु सहसा न्यवर्तता
वर्ततामथ समीक्ष्य भीरुका ॥

[5] दिङ्मुखोत्थशरपाण्डुरभागा
पक्कसस्यफलितोदरभागा ।
गुर्विणी त्वमिव रम्यतरागा
भूः शरत्समयसंगतरागा ॥

[6] धूर्तकाममभिवीक्ष्य नीरतो
नीरतोत्त(*sic*)मनुमाप्तभीस्तटात् ।
काचनाश्वपससार दूरतो
दूरतो न हि न हीति भाषिणी ॥

धूलिधूसरतनुव्युतिक्रमा° (v. 36, 1).[1]
नानाश्लेषरसाढ्या (vi. 67*a*).[2]
पद्मिनीसरसिजाननादृगा° (v. 49).[3]
पीडितैककुचमेकिकाव्युतं (v. 58, दा°°भट्टस्य).[4]
पुष्पधामपरिधापनामिषान् (v. 69, दा°°भट्टस्य).[5]
मण्डितं कतिपयैश्च भानवैर् (v. 50).[6]
वारुणी दिशमपेतविहंगा (v. 91, दा°°भट्टस्य).[7]

[1] धूलिधूसरतनुव्युतिक्रमा
तिक्रमादित्य(*sic* for °त्य?)मनन्तवर्मनः ।
मन्दगाध्वगतनोः समानता
मानताभजन (*sic* for °त?) मूर्तिरैन्दवी ॥

[2] म(ना?)नाश्लेषरसाढ्या सद्भावार्द्रा गुणोज्ज्वला सरला ।
अभिमतपात्रमलब्ध्वा सीदति कविता च वनिता च ॥

[3] पद्मिनीसरसिजाननादृगा
न्नादृगानमुखराळिमालिका ।
उत्थितेव खलु धूमकालिका
कालिकाव्ययितवैरहानलात् ॥

[4] पीडितैककुचमेकिका व्युतं
काव्युतं कुसुममाशु बिभ्रती ।
एकबाहुकृतकण्ठलम्बना
लम्बनानि परिरभ्य धावरत् ॥

[5] पुष्पदामपरिधापनामिषा
न्नामिषादरिषु सक्थितोरपि (*sic*) ।
द्राक्सखीपुरत एव सस्वजे
सस्वजे वितनुतः कयाचन ॥

[6] मण्डितं कतिपयैश्च भानवै
र्भानवैर्हरिहरिन्मुखं करैः ।
केसरस्य किल कर्णपूरकैः
पूरकैरिव मनोरमच्छवेः ॥

[7] वारुणी दिशमपेतविहंगा
वीक्ष्य भीष्य इव वीतविहंगाः ।
दिग्भ्य आययुरमन्दरवन्तः
स्वस्वनीडतरुमादरवन्तः ॥

स्निग्धापाङ्गगलद्दृशः (iv. 119 (379)).[1]

स्वं विकीर्णमुदये सवितारं (v. 90, दा॰॰भट्टस्य [1]).[2]

Sbhr. श्रीसंनिधानविलसद् (2528, कपिलदामोदरस्य).

Śp. (Dāmodara Deva).

अहमिह सततविद्यो (4116: given with translation by Aufrecht, Z.D.M.G. xvi, p. 750).

धावन्तः प्रतिवासरं (4109).

निःस्नेहो याति निर्वाणं (4100).

DĀMODARAGUPTA (eighth century, author of the *Kuṭṭanīmata* or *Śambhalīmata* (Kāvyamālā, iii). Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, p. 35; C.C. i, p. 251; Peterson, op. cit., pp. 44–5; *Fourth Report*, p. xliv; Bhandarkar, *Report*, 1897, p. xxix).

138 स जयति संकल्पभवो (*Kuṭṭanīmata* 1).

**Sml.* 164*b* = *Sbhv.* 2339 = *Kuṭṭanīm.* 392; and = *Sbhv.* 2338 = *Kuṭṭanīm.* 398.

**Subhāṣ.* iv. 83 = *Sbhv.* 420 = *Kuṭṭanīm.* 672.

Sbhv. 423 = *Kuṭṭanīm.* 672; 1071 = *K.* 102; 1263–4 = *K.* 440–1; 1388 = *K.* 104; 2271 = *K.* 433; 2338 = *K.* 398; 2339 = *K.* 392; 2342 = *K.* 799; 2529 = *K.* 742; 2530 = *K.* 744; 2531–2 = *K.* 746–7; 2533 = *K.* 757; 2534 = *K.* 763; also the following:—

आरोग्यं विद्वत्ता (234 = *Śp.* 317, कस्यापि; **Sūktiratn.* i. 176 anon.; **Subhāṣ.* iii. 31 anon.).

स कथं न स्पृहणीयो (1560 = *Śp.* 3353, कस्यापि).

यत्नीमतातिवेगेन (2330).

---

[1] स्निग्धापाङ्गगलद्दृशः स्मररसावेशाहृतापत्रपाः
सीत्काराञ्चितमन्दहासमधुरालापाः स्खलत्पत्रप(*sic* for ॰क?)ाः ।
चाटूद्यद्भणिताः प्रकम्पसुभगाः स्विद्यत्कपोलाल[स]
त्सर्वाङ्गद्युतिभासुरा ह्यरमयन्गोपीः स लीलालयः ॥

[2] स्वं विकीर्णमुदये सवितारं
तेजसां वसुचयं सवितारम् ।
संहरन् बणिगिवेहतमह्ना
य (*sic*) प्रयाति च यतो गतमह्ना ॥

चकिता च मृताचार्थे (2331).
उपयुक्तखदिरवीटक (2336 = *Śp.* 4051, क्षेमेन्द्रस्य).
Śp. 3967 = *Sbhv.* 2271 = *K.* 433.
Kkbh. ad v. 1 = *K.* 402.

Dharaṇīdhara (Aufrecht, C.C. i, p. 268. No information).
83 संकुचिता इव पूर्वं.
153 निजनयनप्रतिबिम्बैर् (*Skm.* ii. 347 ; **Sml. B.* 132*b*, *P.* 106*b*, गोइधोइकविराजयोः, etc.).
294 पुनरुक्तावधि वासर (**Skm.* ii. 158).
**Skm.* निजनयन . . . (ii. 347 ; see above).
पुनरुक्तावधि . . . (ii. 158 ; see above).
प्राणेशमभिसरन्ती (ii. 330 = *Śp.* 3612, कस्यापि).
यत्पार्श्वस्फालवेगाज् (i. 189).
**Padyāmṛtat.* कोदण्डस्तव इसगो (ii. 54 = *Padyarac.* iii. 36).
Padyarac. अध्यायो धनवेदिमार्गण (ii. 21).
कोदण्ड . . . (iii. 36 ; see above).
राजेति वणदाकरं (ii. 10).

Dharmakara (= Dharmākara? Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, p. 516 ; C.C. i, p. 270. No information).
82 स्नेहं स्रवन्ति तरवः.
172 मनसिजविजयास्त्रं.
**Skm.* अलङ्घ्यं सर्वेषामिह (v. 222 : given with translation by Aufrecht, loc. cit.).

Vaidya Dhanya (Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, p. 525 ; C.C. i, p. 611. No information).
401 न मन्दो वक्रीन्दुः (**Skm.* ii. 221).
**Padyāv.* याः पश्यन्ति प्रियं स्वप्ने (318 = *Śp.* 3434, कस्यापि ; **S.-Hārāv.* C 37*a*, 400 anon.).

Dharmakīrti (sixth to seventh century. Aufrecht, *Ind. Stud.*, xvi, pp. 204–7 ; Z.D.M.G. xxvii, p. 41 ; C.C. i, p. 268 and reff. ; Peterson, *J. Bomb. As. Soc.*, xvi, pp. 172–3 ; op. cit., pp. 46–8 ; Bhandarkar, *Report*, 1897, p. xxx ; Max Müller, *India : what can it teach us?* (index) ; Takakusu, translation of I-tsing's *A Record of the Buddhist Religion*, pp. lv sqq. ; Lévi, *Bulletin de l'École*

author of a work upon *Alaṃkāra* is unsubstantiated; see Lévi, loc. cit. In the Tibetan *Tanjur* the only verse compositions (other than *kārikāḥ*) ascribed to this author are two *stotras*. The following is a list of the works attributed to him:—

1. *Codanayanāmaprakaraṇa* (*Mdo*, xcv, foll. 384–416).
2. *Jātakamālāṭīkā* (*Mdo*, xci, foll. 148–375).
3. *Tantrāntarasiddhināmaprakaraṇa* (*Mdo*, xcv, foll. 416–20).
4. *Nayabindunāmaprakaraṇa* (*Mdo*, xcv, foll. 347–55, published in Sanskrit by Peterson, *Bibl. Ind.* 741, in Sanskrit and Tibetan by Stcherbatskoi, *Bibl. Buddhica*, viii, in Tibetan by de la Vallée Poussin, *Bibl. Ind.*, 1179).
5. *Pramāṇavārttikakārikāḥ* (*Mdo*, xcv, foll. 194–259, often cited as *Vārttika*).
6. *Pramāṇavārttikakārikāvṛtti* (*Mdo*, xcv. 420 – xcvi. 380).
7. *Pramāṇaviniścaya* (*Mdo*, xcv, foll. 259–347).
8. *Pramāṇaviniścayaṭīkā* (*Mdo*, cix. 1 – cx. 188).
9. *Buddhasya nirvāṇastotra* (*Bstod*, foll. 222–3).
10. *Saṃbandhaparīkṣāprakaraṇa* (*Mdo*, xcv, foll. 375–7).
11. *Saṃbandhaparīkṣāprakaraṇavṛtti* (*Mdo*, xcv, foll. 377–84).
12. *Sarvadurgatipariśodhanamarahomamaṇḍalopāyikā* (*Rgyud*, lxiii, foll. 214–38).
13. *Śrīvajraḍākasya stavadaṇḍaka* (*Rgyud*, xii, foll. 262–4).
14. *Sūtravidhi* (*Rgyud*, li, foll. 248–9).
15. *Śrīhevajramahātantrarājasya pañjikā netravibhaṅga nāma* (*Rgyud*, xvii, foll. 336–423).
16. *Hetubindunāmaprakaraṇa* (*Mdo*, xcv, foll. 355–75).

Verses from some of these are cited in the *Sarvadarśanasaṃgraha* and elsewhere; see Prof. de la Vallée Poussin's translation of the Bauddha chapter in *Muséon* 1902 (index). Such philosophical *kārikās* need not occupy us here).

226 नपुंसकमिति ज्ञात्वा (*Sbhr.* 1232, कस्यचित्; *Pratāp.* Comm., p. 253 anon.; etc.).

227 हारोऽयं हरिणाक्षीणां (Amaru, 138, etc.).

229 सा बाला वयमप्रगल्भ (Amaru, 34, etc.).

249 सा बालेति मृगेक्षणेति.

275 वक्त्रेन्दोर्न हरन्ति बाष्प (**Skm.* ii. 141).

358 भ्रूभङ्गो गुणितश्चिरं (Amaru, 97, etc.).

370 भवतु विदितं कृत्याकार्ये (Amaru, 30, etc.).

433 प्रिये प्रयाते हृदयं प्रयातं.

**Skm.* ii. 141 = *Krs.* 275 above; ii. 339 = *Krs.* 202 above; also the following:—

अमीषां प्राणानां (v. 212 = Bhartṛhari, iii. 7; *Śāntiśataka*, i. 18; *Ind. Spr.*[2] 526).

असन्तो नाभ्यर्थ्याः (v. 173 = Bhartṛhari, ii. 61; *Sbhr.* 280, जयादित्यस्य).

शशिनमसूत प्राची (i. 406).

शिखरिणि क्व नु नाम (ii. 476 = *Krs.* 187 anon., etc.).

ग्रीवाबन्धयति स्म (v. 373).

संगमविरहविकल्पे (ii. 454 = *Sāhityad.* p. 285 anon.; *Vetālap.* iii. 22 anon.; *Ind. Spr.*[2] 6671).

Sbhv. 1472, 1587, 1617 = *Krs.* 202, 358, 370 above; also the following:—

सन्मार्गे तावदास्ते (2246 = Bhartṛhari, i. 60; **Sml. B.* 92*a*, बाणभट्टस्य; **Saml.* 8 anon.; **S.-Mukt.* iv. 13 anon.; **S.-Ratnak.* v. 135 anon.; **S.-Hārāv.* 4*a*, 33 anon.; *Vetālap.* xiv. 3 (p. 35) anon.; *Śp.* 3300, बाणभट्टस्य).

सोत्कः परिभ्रमसि किं (737).

स्वच्छन्दं हरिणेन या (657 = *Śp.* 947).

हसति हसति स्वामिन्यु° (3232 = **Skm.* v. 209, कस्यचित्).

Śp. स्वच्छन्दं . . . (947; see *Sbhv.* 657 above).

see Aufrecht, Z.D.M.G. xii, p. 467. But it has not been ascertained whether the author of the verses is related to any of the very numerous writers or others bearing any of these names).

*Skm. कपोलं पत्त्रभ्रः (ii. 140 = *Kvs.* 396 anon.).
क्वथा मैवं चेतः (ii. 212).
घोणाघोराभिघातो (i. 194).
जलार्द्रां चर्चां वा (ii. 131).
नौकानिर्गमकेलिपात (iii. 129).
प्रत्यग्रगोमयैर्लिप्त (v. 325).
मध्येविन्ध्यवनं सलील (iv. 194).
यद्न्योन्यप्रेमप्रवण (ii. 30).
लिप्ता ललाटनेत्र (i. 64).
स्थलीभूमिर्निर्यन् (ii. 802).
हित्वा तन्मधुसद्म (iv. 159).

*Sml. हृतः काकानीकं प्रतिभयमितः (B. 54*b* = *Sbhv.* 945, कस्यापि).
गतमतिजवाक्रान्तं (B. 55*a* = *Sbhv.* 944, कस्यापि).
किमसि विमनाः किं चोन्मादी (B. 55*a* = **Sūktiratn.* 698 anon.; *Sbhr.* 946; *Śp.* 1154).

Sbhr. किमसि . . . (946; see above).
देशैरन्तरिता शतैश्च (1768 = **Skm.* ii. 416, श्रीहर्षस्य, corr. to अमरोः; Amaru, 99; **S.-Mukt.* ii. 94 anon.; **S.-Hārāv.* C 40*b*, 244 anon.; **S.-Ślokāḥ*, 19*a* anon.; *Daśar. ad* iv. 60 anon.; *Sp.* 3445, कस्यापि).
स्मररसनदीपूर (2057 = Amaru, 104; Abhinavagupta, *Dhvanyāl.*, p. 133 anon.; **S.-Mukt.* i. 71 anon.; *Daśar. ad* ii. 15 anon.; *At.*, p. 54 anon.).

Śp. किमसि . . . (1154 = **Sml. B.* 55*a*, etc.; see above).

NĀRĀYAṆALACCHI (NĀRĀYAṆALABDHI. Aufrecht, C.C. i, p. 293. No information).

104 अम्भोधेर्जलयन्त्रमन्दर (**Skm.* ii. 784, कस्यचित्).

**Skm.* वणिगधिपते किंचिद् (iv. 81).

NĪLA (Aufrecht, C.C. i, p. 300. No information).

58 द्विस्त्रिः कोकिलया रुतं.

**Skm.* कुम्भीसंचिततण्डुलाः (v. 242).
ते गोवर्धनकन्दराः (i. 306 = **Padyāv.* 371).
रक्तस्रोतोवहायास् (iii. 190).
विदितधवलिमासि (iv. 72).

PARAMEŚVARA ("quoted as a poet in the *Kavīndracandrodaya.*" Aufrecht, C.C. i, p. 326. Below appears some confusion with Yogeśvara).

487 यदि शशिधरस्त्वद्वक्त्रेण.
489 विस्फारायासतरल (योगेश्वरस्य ?).
507 व्यपेतव्यापारं (योगेश्वरस्य ? = *Sarasvatīk. ad* v. 169 anon.).

**Skm.* उपरि कबरीबन्धान् (ii. 603).
एताः पङ्किलकूल (ii. 817 = *Kes.* 132, योगेश्वरस्य).
कर्पूरद्रवशीकर (i. 388).
गगनतलतडाग (i. 418).
पूर्णो यः कलशो (iii. 77).

PĀṆINI (Aufrecht, Z.D.M.G. xiv, pp. 581–2; xxvii, p. 46; xxxvi, pp. 365–8; Pischel, Z.D.M.G. xxxix, pp. 95–8, 313–16; Peterson, op. cit., pp. 54–8; J.R.A.S. 1891, pp. 311–36, where the then known verses are given with translation; *Fourth Report*, p. lxxvi; Bhandarkar, op. cit, pp. xvii and xxxii.

The question as to the relation between the poet and the grammarian Pāṇini and also the question as to whether the *Pātālavijaya* and *Jāmbavatīkāvya* are one poem or two still await a final decision. Rājaśekhara identifies the authors in the verse

स्वस्ति पाणिनिने तस्मै यस्य रुद्रप्रसादतः ।
आदौ व्याकरणं काव्यमनु जाम्बवतीजयम् ॥).

186 तन्वङ्गीनां स्तनौ दृष्ट्वा (*Daśar. ad* iv. 50 anon.; *Al.*, p. 14 anon.).

*Skm. असौ गिरेः शीतलकन्दरस्थः (v. 21).
उद्भिद्भ्यो मुदूरं घन (v. 363).
उपोढरागेण विलोलतारकं (i. 412 = *Sml. B. 139b; *S.-Ratnak. 33a, 19 anon.; *Saml. 169 anon.; *Sārus. ii. 27 anon.; Sbhr. 1969; Śp. 3634; Dhvanyāl., p. 35 anon.; As., p. 83 anon.; Hemac., p. 274 anon.; Al., p. 36 anon.).
कह्लारस्पर्शगर्भैः (i. 411).
चञ्चत्पक्षाभिघातं (v. 364).
पाणौ पद्मधिया (ii. 606 = Kcs. 199 anon.; Padyarac. ix. 32, अचलस्य (see ACALA); etc.).
पाणौ शोणतले (ii. 240 = Kcs. 364 anon., etc.).
मुखानि चारूणि (ii. 88).

*Sml. उपोढरागेण . . . (B. 139b; see *Skm. above).
चपाः चामीकर (B. 119b = Kcs. 129 anon.; *Skm. ii. 812, श्रीकण्ठस्य; Padyarac. xi. 35; etc.).

The above verses from *Skm. and *Sml. are all given by Aufrecht, with translation, in the articles cited.

Sbhr. अथाससादास्तमनिभ्नतेजा (1898).
उपोढरागेण . . . (1969; see *Skm. above).
ऐन्द्रं धनुः पाण्डुपयोधरेण (1815 = Vāmana *ad* iv. 3. 27 anon.; Abhinavagupta *ad* Dhvanyāl., p. 3[illegible] anon.; As., p. 92 anon.; Sāhityad., p. 300 anon.)
चपाः चामीकर (1765; see *Sml. above).
निरीक्ष्य विद्युन्नयनैः पयोदो (1943 = Kuvalay. *ad* 6[illegible] anon.; Ak., p. 254 anon.; Pratāp. Comm., p. 40[illegible] anon.).
प्रकाश्य लोकान् भगवान् स्वतेजसा (1904).
विलोक्य संगमे रागं (1887 = Śp. 3586, कस्यापि).
शुद्धस्वभावान्यपि संहतानि (1968).
सरोरुहाचीणि निमीलयन्त्या (1899).

Śp. उपोढरागेण . . . (3634; see *Skm. above).
चपाः चामीकर . . (3869; see *Sml. above).

Padyarac. चपाः . . . (xi. 35; see *Sml. above).

Nami *ad* Rudraṭa's *Kāvyālaṃkāra.*

गते ऽर्धरात्रे परिमन्दमन्दं (ii. 8).

संध्यावधूं गृह्य करेण (ibid. पातालविजये, a fragment of a verse).

Rāyamukuṭa in his commentary on the *Amarakośa* quotes three fragments from Pāṇini's poems (see Aufrecht, Z.D.M.G. xiv, p. 582; Peterson, J.R.A.S. 1891, p. 310; Bhandarkar, *Report*, 1883–4, pp. 62 and 479).

स पार्षदैरम्बरमापुपूरे (*ad* i. 1, 1, 31 (35)).

पयः पृषन्तिभिः स्पृष्टा लान्ति वाताः शनैः शनैः ।
(*ad* i. 2, 3, 6).

स सृक्कणीप्रान्तमसृक्प्रदिग्धं
प्रलेलिहानो हरिणारिरक्ष्णः। (*ad* ii. 6, 91; cf. Aufrecht's glossary to Halāyudha's *Abhidhānaratnamālā*, s.v. सृक्कन्).

Pāśavarman (no information; plainly a Buddhist writer).

11 पायाद्वः समयः स मारजयिनो.

Puruṣottama Deva (Aufrecht, C.C. i, p. 342. No information).

39 भभ्रमति किं मही (*Skm. i. 238).

*Skm. उत्थायोत्थाय पापिष्ठ॰ (v. 372 = *Shhr.* 3331, कस्यापि).

बिम्बोष्ठाय नमस्करोति (i. 338).

भभ्रमति . . . (i. 238; see above).

माद्य मृणालवलयानि (ii. 165).

यस्याः प्रसादपरमाद्र (i. 353).

विलासिनां भाग्यविजृम्भितेन (ii. 859).

*Padyāv. अधरे विनिहितवंशं (47).

कस्त्वं तासु यदृच्छया (223).

कालिन्दीजलकेलि (156).

गोपीजनालिङ्गितमध्यभागं (292).

मनोगतां मन्मथबाणबाधाम् (161).

मा मुञ्च पञ्चशर पञ्चशरं (220).

व्यतीताः प्रारम्भाः (219).

Pradyumna (not later than the ninth century, according to a verse of Rājaśekhara (*Sml.), a playright. Aufrecht, C.C. i, p. 352; Peterson, *J. Bomb. As. Soc.*, xvii, p. 59;

Report, ii, p. 59 ; op. cit., p. 60 ; Bhandarkar, *Report*, 1897, p. xviii).

218 तव्रीडाभरभुग्नमास्य (**Skm.* ii. 465).

361 कोपो यत्र भृकुटिरचना (**Skm.* ii. 231, अमरोः ; *Śp.* 3562, वामनस्य ; Amaru, 38 ; *Padyaruc.* viii. 13, वामनस्य ; etc.).

**Skm.* ii. 465 = *Kvs.* 218 above.

Sbhv. दारिद्र्यानलसंतापः (504, भट्टनारायणस्य = *Śp.* 406 anon. ; *Bhojapr.*, 102 Bāṇa, 279 Māgha).

Prabhākara (Bhaṭṭa Prabhākara or Prabhākara Deva? Aufrecht, C.C. i, p. 353 ; Peterson, *J. Bomb. As. Soc.* xvi, p. 175 ; op. cit., p. 60).

286 सा सुन्दरी तव वियोग.

**Skm.* एते वामविलोचनकुच (ii. 873).

**Sml.* सा दृष्टा यैर्न वा दृष्टा (P. 65*b* = *Kvs.* 248 anon. ; **S.-Ratnak.* v. 215 anon. ; *Sbhv.* 1254, शक्रदेवस्य ; *Śp.* 3368, etc.).

**Padyaveṇī* (Prabhākara Bhaṭṭa).

निदाघे संसारे (vii. 69*b*).

पार्श्वं न तापयति नैव (vi. 66*a*).

शीर्णे पुष्पफले दले (vi. 61*a*).

**Sabhyāl.* (Prabhākara Bhaṭṭa).

असौ सुरतरङ्गिणी (iii. 11*b*).

Sbhv. किं चित्रं यदि तन्वङ्ग्याः (1537).

तन्व्याः समुत्तुङ्गकुचाग्र (1540).

सद्वंशजः साधुगुणः सुवृत्तः (897).

Śp. (Prabhākara Deva).

सा दृष्टा . . . (3368 ; see **Sml.* above).

Aucityav. दिङ्मातङ्गघटाविभक्त (*ad* 20, भट्टप्रभाकरस्य ; Hemac., p. 149 anon.).

Pravarasena (fifth century? ; author of the *Setubandha*. Aufrecht, C.C. i, p. 356 ; Peterson, op. cit., pp. 60–1).

436 अरतिरियमुपैति (**Skm.* ii. 185 ; **Padyār.* 213, कङ्कस्य ; *Sbhv.* 1113, कस्यापि, etc.).

Skm. ii. 185 = *Krs.* 436 above; also
प्रियस्य रूढप्रणयस्य (ii. 33).
मेरुर्दण्डो यदि च पटलं (iii. 20).

Sbhv. संकेतदाम्नि प्रथमं प्रियेण (1944).

Aucityav. ad 16 = *Setubandha*, i. 2; *ad* 19 = iv. 20.

ṆA (seventh century. Hall, Introduction to his edition of the *Vāsavadattā*, pp. 12 sqq.; Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, pp. 50–4; C.C. i, p. 368; Peterson, *J. Bomb. As. Soc.*, xvi, p. 175; *First Report*, pp. 105 sqq.; Introduction to edition of *Kādambarī*, pp. 60 sqq.; *Fourth Report*, p. lxxxii; op. cit., pp. 62–6; Bhandarkar, *Report*, 1897, pp. xviii, xxxiii).

93 तापं स्तम्बेरमस्य.

94 वाताः पान्थमखेपचाः.

312 पततु तवोरसि सततं (*Sml. B.* 147*b*, *P.* 118*h*; *Sbhv.* 2120; *Śp.* 3695).

Skm. अश्मिमीपद्वलितविततं (ii. 798 = *Sarasvatīk. ad* i. 71 anon.).
घा(पा)तयति मह्यापुरुषान् (v. 355 = *Harṣacarita*, v. 2).
दाहच्छेदनिकषैर् (iv. 94).
द्वारं गृहस्य पिहितं (ii. 886 = *Sbhv.* 1853; *Śp.* 3940, कस्यापि; **Saml.* 286 anon.).
नमस्तुङ्गशिरश्चुम्बि (i. 12 = *Harṣacarita*, i. 1; **Subhāṣ.* i. 2*a*; **Sml. B.* 5*a*; **S.-Ratnak.* i. 21 anon.; *Sbhv.* 8; *Śp.* 60; *Vetālap.* xxi. 1 anon.).
निःशङ्कशंकरकर (i. 101).
पादावष्टम्भनम्र (i. 124 = *Sarasvatīk. ad* iii. 8 anon.).
पुण्यामी पूर्णवाञ्छः (ii. 869 = **Sml. P.* 104*a* anon.; *Śp.* 3946; *Sbhv.* 1857 anon.).
मलयजरसविलिप्त (ii. 322 = *Krs.* 525 anon.; *Ak.*, p. 396 anon.; Vāmana *ad* iv. 3, 10 anon., etc.).
मौर्वी वेगादुदस्यत्यपि (i. 11).
यस्योद्योगे बलानां (iii. 169).

विद्राणे रुद्रवृन्दे (i. 125 = *Śp.* 112 = *Caṇḍīśataka* 6[illegible] as Peterson points out; and **S.-Hārāv.* 13*b*).
संमि[*sic*]ष्टो ग्रामदेव्यास् (ii. 870 = *Śp.* 3947, मयूरस्य [illegible]
स्त्कारार्थं लुठिता (i. 146 = Peterson, *Report*, ii, p. 58 [illegible] **Sml. P.* 5*b*, *B.* 14*a*; **S.-Hārāv.* 15*a*).

**Sml.* अन्योन्याहतदन्तनाद (B. 126*b*, P. 102*a* = *Śp.* 3934).
उद्यद्वर्हिषि . . . (see below नृत्यद्वर्हिणि).
कवीनामगलद्दर्पो (P. 14*a* = *Harṣac.* i. 11).
कारण्डो: कूजयन्तो (B. 116*b*, P. 95*a* anon. = *Śp.* 3851 [illegible]
कीर्त्तिः प्रवरसेनस्य (P. 14*b* = *Harṣac.* i. 14).
गम्भीरोद्गर्जितेन त्रिभुवन (B. 118*b*).
ग्रीष्मोष्मशोषशुष्यत् (P. 95*b*, B. 117*a* = *Sbhv.* 171[illegible] *Śp.* 3855).
दुःखानि संदिशन्त्या (B. 64*a* = *Sbhv.* 1390 ?).
नमस्तुङ्ग . . . (B. 5*a*; see **Skm.* above).
नाधन्यानां निवासं (B. 180*a*).
नूनमाज्ञाकरस्तस्याः (B. 92*a* = *Kvs.* 237 anon [illegible] **S.-Hārāv.* C 4*b*, 37 anon.; **Sāras.* i. 34 anon [illegible] etc.).
नृत्यद्वर्हिणि दर्दुरारवपुषि (B. 121*b* = उद्यद्वर्हिषि . . [illegible] *Śp.* 3397; *Sarasvatīk. ad* ii. 91 anon.; *Padyāv*[illegible] vii. 12).
पततु . . . (B. 147*b* = *Kvs.* 312 above).
पश्चादङ्घ्रिं प्रसार्य (B. 177*a* = *Harṣac.* iii; **Skm.* v. [illegible] विक्रमादित्यस्य; *Sbhv.* 2420; *Kāvyapr.*, *ad* x. [illegible] anon.).
पुण्यामी . . . (B. 127*b*; see **Skm.* above).
भ्राम्यत्सीत्कारचक्र (B. 117*a* = *Śp.* 3857).
यथा यथास्याः कुवयोः (B. 92*a* = *Śp.* 3285, कश्यापि[illegible] **Sāras.* i. 42 anon.).
सन्मार्गे तावदास्ते (B. 92*a* = Bhartṛhari, i. 59; *Sb*[illegible] 2246, धर्मकीर्त्तेः; *Śp.* 3300; *Vetālap.* xiv. 3 anon[illegible]
सर्वाशारुधि दग्ध (P. 95*a*, B. 116*b* = **S.-Ratnak.* [illegible] 339 anon.; *Sbhv.* 1708; *Śp.* 3854; *Sarasva*[illegible] *ad* ii. 91, v. 170 anon.; Hemac., p. 207 anon.

सूत्रधारकृतारम्भैर् (P. 14*a* = *Harṣac.* i. 15).
स्वेच्छारम्यं . . . (P. 5*b*, B. 14*a*; see **Skm.* above).
हरकण्ठग्रहानन्द (P. 3*b*, B. 7*a* = *Harṣac.* i. 2; **Sūkti-ratn.* 8 anon.; *Śp.* 68).

**Padyāv.* घिन्नाय त्वयि चिन्तिते (358).

**Sabhyāl.* दूरादेव कृताञ्जलिर्न (v. 23*b* = *Sbhr.* 1709; *Śp.* 3859).

**Subhāṣ.* प्रीतिं न प्रकटीकरोति (v. 22 = *Sbhr.* 493).

**S.-Hārāv.* अङ्गणवेदिर्वसुधा (63*a* 651, 77*a* 47 = *Harṣac.* vii. 1; *Sbhr.* 2270; *Śp.* 230).
कीर्त्तिः . . . (41*a*, 250; see **Sml.* above).
दुःखानि . . . (C 35*a*, 81; see **Sml.* above).
नवोक्तिर्जा(°वो ऽर्थो जा)तिरग्राम्या (39*b*, 212 = *Harṣac.* i. 8; **Subhāṣ.* ii. (14*a*) anon.; *Sbhr.* 137; *Śp.* 152).
वक्रोक्त्या मेण्ठराजस्य (41*a*, 251 = Peters. ii. 64).
विकचकचकलाप (C 2*b*, 19 = *Sbhr.* 1484, पुष्पस्य; *Śp.* 3288, also पुष्पस्य and कालिदासस्य).
विद्राणे . . . (13*b*, see **Skm.* above).
सन्ति श्वान इवासंख्या (35*a*, 155 = *Harṣac.* i. 5; *Śp.* 157).
स्वेच्छारम्यं . . . (14*a*, see **Skm.* above).

Sbhr. अङ्गणवीथी . . . (2270 = *Harṣac.* vii. 1, etc.; see **S.-Hārāv.* above).
एकैकातिशयालवः (492).
करिकलभ विमुञ्च लोलतां (622 = *Harṣac.* ii, near the end).
गतप्राया रात्रिः (1612 = *Kes.* 367, महोदधेः, etc.).
गम्भीरस्यापि सतः (1837).
ग्रीष्मोष्म . . . (1715, see **Sml.* above).
घ्राता श्रोणीमजाया (2423 = *Śp.* 586, कस्यापि).
तरलयसि दृशं किमुत्सुकां (695 = *Harṣac.* i; *Ak.*, p. 258; Hemac. Comm., p. 338 anon.).
दुःखदग्धां प्रविशन्त्यास् (1390, see **Sml.* above).
दूरादेव . . . (1709, see **Sabhyāl.* above).
द्वारं गृहस्य . . . (1853, see **Skm.* above).

धृतधनुषि बाहुशालिनि (2269 = *Harṣac.* vii. 2
Śp. 3965).
नमस्तुङ्ग . . . (8, see **Skm.* above).
नवो ऽर्थो . . . (137, see **S.-Hārāv.* above).
नीलोत्पलवने रेजुः (1810).
पततु . . . (2120 = *Krs.* 312 above).
पश्चादङ्घ्रिं . . . (2420, see **Sml.* above).
प्रीतिं न . . . (493, see **Subhāṣ.* above).
बभूव गाढसंतापा (1791).
मुखमात्रेण काव्यस्य (138 = *Śp.* 160).
लवणाम्बुधेरस्य: (1809 ; ? Bāṇa).
वक्त्राम्भोजं सरस्वत्य॰ (2592 = *Bhojapr.* 227 ; *Kāvyap.*
ad vii. 9 anon.).
वरमियमङ्कुशवतिर् (632).
वियोगिनी चन्दनपङ्क (1075).
सर्वाशारुधि . . . (1708 ; see **Sml.* above).
स्तनयुगमश्रुस्नातं (2482 = *Kādambarī*, 19 ; *Aucit.*
ad 20 ; Hemac. Comm., p. 180 anon.).
स्वेदाम्भःकणिकाचितेन (1710).
हे हेमन्त स्मरिष्यामि (1836 = **S.-Muktāv.* xxix.
anon. ; *Śp.* 3923, कस्यापि).

Śp. अङ्गणवेदी . . . (230 ; see **S.-Hārāv.*, etc., above
अन्योन्याहतिदन्त (3934 ; see **Sml.* above).
उद्यद्बर्हिषि . . . (3397 ; see **Sml.*, etc., above).
कारङ्गीः . . . (3851 ; see **Sml.* above).
ग्रीष्मोष्म . . . (3855 ; see **Sml.*, etc., above).
दामोदरकराघात (498 = Kṣīrasvāmin *ad Amarako*
i. 1, 5, 7).
दूरादेव . . . (3859 ; see **Sabhyāl.*, etc., above).
धृतधनुषि . . . (3965 ; see *Sbhr.*, etc., above).
नमस्तुङ्ग . . . (60 ; see **Skm.*, etc., above).
नवोक्ति . . . (152 ; see **S.-Hārāv.*, etc., above).
पततु . . . (3946 ; see *Krs.* 312, etc., above).
पुष्पाग्रौ . . . (3946 ; see **Skm.*, etc., above).
भ्राम्यत्सीत्कार . . . (3857 ; see **Sml.* above).

मुखमाश्रेया . . . (160 ; see *Sbhv.* above).

मृत्युः शरीरगोप्तारं (380 = *Sbhv.* 2309 (यमः°) कस्यापि ; *Sml. P.* 24*a*, व्यासस्य ; *S.-Ratnak.* vi. 169 anon. ; *S.-Hārāv.* 70*b*, 768 anon.; *Sūktiratn.* 238 anon.).

वाताकीर्णविशीर्ण (3856 = *Sbhv.* 1713, कस्यापि ; *Saml.* 253 anon. ; *S.-Ratnak.* iii. 348 anon.).

विकचकचकलाप (3288 ; see *S.-Hārāv.*, etc., above).

विद्राणे . . . (112 ; see *Skm.*, etc., above).

सन्ति श्वान . . . (157 ; see *S.-Hārāv.*, etc., above).

सन्मार्गे . . . (3300 ; see *Sml.*, etc., above).

सर्वाशारुधि . . . (3854 ; see *Sml.*, etc., above).

हरकण्ठ . . . (68 ; see *Sml.*, etc., above).

Aucityav. ad 14 = *Kvs.* 227, धर्मकीर्त्तेः ; *ad* 20 = *Kādambarī* 3. (The verses quoted from the *Padyakādambarī* are, of course, not by Bāṇa.)

Kkbh. ad ii. = 1 *Kādambarī* 6.

Suvṛttat. ad ii. 17 = *Kādambarī* 2 and 4.

Padyavac. जयत्युर्हिंपि . . . (vii. 12 ; see *Sml.*, etc., above).

Al., p. 30 anon. = *Kādambarī* 2.

Ujjvaladatta *ad Uṇādisūtra*, i. 158; iii. 7 quotes short fragments from the *Kādambarī*.

Bimboka (Aufrecht, C.C. i, p. 373. No information: see Himboka).

285 अपि स्वयमेव चित्रफलके.

Skm. मया तावन्नोपस्खलित (ii. 197 = *Kvs.* 369, हिम्बोकस्य, etc.).

Buddhākaragupta (no information).

17 द्युतिस्वच्छज्योत्स्नापटल.

Bhagīratha (Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, pp. 379–80. No information: identical with Bhagīrathadatta ?).

44 लक्ष्म्याः केशप्रसवरजसां (*Skm.* i. 292).

Skm. धात्री धातुं वहति (v. 194 ; given by Aufrecht, with translation, loc. cit.).

मिश्रीभूतां तव मधुलतां (i. 139).

लक्ष्म्याः . . . (i. 292; see above).

वैदग्ध्यभ्रमवक्र (ii. 604).

स्फुटकोकनदारुण (i. 368).

BHAGĪRATHADATTA.

भवजलधिजलावलम्ब (i. 108).

BHAVABHŪTI (eighth century. Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, pp. 63–4; C.C. i, p. 398; Bhandarkar, Introduction to his edition of the *Mālatīmādhava*, pp. ix–x; op. cit., pp. xviii, xxxv; Peterson, *Fourth Report*, p. lxxxvi; op. cit., pp. 77–8).

105	= *Mālatīm.*	ix. 14.	429	= *Mālatīm.*	ii. 3.
106	= ,,	ix. 23.	[465 anon. =	,,	i. 16.]
107	= ,,	ix. 15.	[466 anon. =	,,	i. 34.]
108	= ,,	ix. 16.	[467 anon. =	,,	i. 37.]
167	= ,,	v. 29.	[468 anon. =	,,	ix. 11.]
230–1	= ,,	i. 27–8.	[476 anon. =	,,	v. 10.]
232	= ,,	i. 30.			
233	= ,,	i. 20.	322	= *Uttarar.*	i. 27.
[423 anon.	= ,,	ii. 1.]			

**Skm.* अयसि गुरुसमक्षं (ii. 704 = *Kvs.* 329 anon.).

कां तपस्वी गतोऽवस्थां (i. 109).

गाढग्रन्थिप्रफुल्ल (i. 62).

चूडापीडनिबद्धवासुकि (i. 57).

दोर्दण्डाञ्चितचन्द्रशेखर (v. 93 = *Mahāvīrac.* i. 46; दोर्लीलाञ्चित°; *Mahānāṭ.* i. 38; *Daśar. ad* iv. 73 anon.; *Sāhityad.*, p. 91 anon.; Vāmana *ad* i. ii. 12 anon.).

निःससार करघात (i. 397).

पक्ष्मालीपिङ्गलिम्नः (i. 69).

भुवां घर्मारम्भे (ii. 781 = *Kvs.* 90 anon.).

लघुनि तृणकुटीरे (ii. 866 = *Sbhv.* 1840, कमलायुधस्य; *Śp.* 3922, ditto; *Daśar. ad* iv. 20 anon.).

वैकुण्ठस्य करङ्क (i. 88).

शौर्यं शत्रुकुलक्षयावधि (i. 223; cf. **S.-Samcaya*, xxix. 11, शौर्यं शत्रुजयावधि anon., etc.).

**Padyāv.* 321 = *Mālatīm.* ix. 11; *Uttarar.* iii. 31; *Kvs.* 468 anon. 322 = *Mālatīm.* ix. 42.

*Sml.

	Mālatīm.		*Mālatīm.*
B. 64*a*	= i. 22.	B. 179*a*	= v. 19.
B. 70*b* (P. 64*b*)	= i. 17; iii. 9.		
B. 71*a* (P. 64*b*)	= iii. 12.		*Uttarar.*
B. 72*b*	= v. 7, 9.	B. 62*b*	= iii. 26.
B. 75*a*	= ix. 42.	B. 108*a*	= i. 35.
B. 75*b* (P. 67*b*)	= ix. 12.	B. 184*a*	= ii. 20.
B. 76*a*	= i. 30.	B. 188*b*	= vi. 25, 19.
B. 105	= vi. 15.	B. 189*a*	= vi. 9.
B. 133*a*	= iv. 10.		
P. 134*b*	= v 16.		*Mahāvīrac.*
B. 147*a*	= v. 13.	B. 163*b*	= i. 45.
B. 162*b* (P. 135*a*)	= v. 17,18.	B. 192*b* (P. 154*a*)	= ii. 36, 26.

*S.-Hārāv.

14*a* = *Mālatīm.* Prol. 1.
72*a*, 786 = *Uttarar.* vi. 14.
74*a*, 819 = *Śakuntalā*, 176 (1).
C 39*b*, 234 = *Mālatīm.* i. 15.
C 41*b*, 258 = ,, ix. 11; *Uttarar.* iii. 31; *Kes.* 468 anon.
C 42*a*, 263 = ,, ix. 42.

Also the following—

निखिलैर्निरसमर्द्रर् (C 11*b*, 125 = **Sml. B.* 96*a*, *P.* 79*b*, मालतीमाधवस्य; **Subhyāl.* i. 101 anon.; **S.-Mukt.* i. 23 anon.).

भवेम भवदन्तिकं (28*b*, 64).

*Subhyāl. 24*a* = *Mālatīm.* iv. 10.
29*a* = ,, i. 28; *Kes.* 231.
x*a* = *Uttarar.* i. 27; *Kes.* 322.

Sbhv. 81 = *Mālatīm.* Prol. 1.
1297 = ,, i. 27, *Kes.* 230.

Śp.

91 = *Mālatīm.* Prol. 1.		4076 = *Mālatīm.* v. 18.
99 = ,, Prol. 3.		
3453 = ,, ix. 42.		215 = *Uttarar.* ii. 7.
3850 = ,, iv. 10.		414 = ,, ii. 4.
4075 = ,, v. 16.		

Also the following (given by Aufrecht, with translation, Z.D.M.G. xxvii, pp. 63–4)—

अलिपटलैरनुयातां (791).
दैवाद्यद्यपि तुच्छो (749).
निरवद्यानि पद्यानि (146 = *Sml. P. 12b, मालतीमाधवस्य; *S.-Ratnak. ii. 12 anon.; Bhojapr. 201).

Aucityar. *ad* 13 = *Uttarar.* iv. 27, 29.
ad 16 = „ v. 34.
ad 27 = „ ii. 27.

Suvṛttat. ad ii. 32 = *Mālatīm.* v. 30; also
अज्ञानाद्यदि वाधिपत्य (*ad* ii. 37 = *Skm. v. 112 anon.; *Mahānāṭ.* vii. 44; *Dūtāṅgada*, iii. 10).

Rasagaṅg., p. 277 = *Mālatīm.* i. 28 (*Kvs.* 231).

Ujjvaladatta *ad Uṇādisūtra* (Aufrecht's edition, p. xix), i. 108 = *Mālatīm.* vi. 10; also (fragment).
उत्तासः किङ्किणीनां (*ad* iv. 18 = *Mālatīm.* v. 4*d*).

Rāyamukuṭa's commentary on the *Amarakoṣa*.
ad i. 75, ऊर्ध्वं धूनोति = *Mālatīm.* v. 4*c*.
ad ii. 5, 10, स एव रौहिषां मध्ये चरति.
ad iii. 1, 64, सरससुपांसि (*sic*).

BHĀGURA (= *Vāgura*? Aufrecht, C.C. i, p. 558. No information; see below under VĀGURA).
175 अनेन कुम्भद्वय.

BHĀVĀKADEVĪ (BHĀVADEVĪ. Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, p. 520; C.C. i, p. 407. No information).
177 सजन्मानौ तुल्याव° (*Skm. ii. 379, राजशेखरस्य).
359 तथाभूदस्माकं (*Skm. ii. 232, अमरोः; *Sbhv.* 162, कस्यापि; Amaru, 69, etc.).

*Skm. किं पादान्ते पतसि (ii. 231 = *Kvs.* 356, वाक्कूटस्य; *Padyāv. 377, कस्यचित्: given by Aufrecht, loc. cit., with translation).

BHOJA DEVA (eleventh century. Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, pp. 67–9; O.C. i, p. 418; Bhandarkar, *Report*, 1897, pp. xxxvii–iii).

184 तन्वङ्ग्याः स्तनयुग्मेन (*Śp.* 3340, कस्यापि; *Sāhityad.*, p. 290 anon.; etc.).

419 असौ गतः सौगत एव.

Skm. अस्तंगतभारविरवि (v. 126).

कतिपयदिवसस्थायी (iv. 98 = *Śp.* 1124, कस्यापि; **S.-Muktāv.* v. 11 anon.; **S.-Ratnak.* vi. 141 anon.; *Bhojapr.* 39).

कस्मात्पार्वति निष्ठुरासि (i. 31).

मन्थानोल्लोललीला (i. 329).

वारं वारमनेकधा (ii. 21).

वृषधन धनदप्रिय (i. 15).

सौजन्याम्बुनिधे (iii. 151 = *Sarasvatīk. ad* i. 71 anon.).

Sml. अङ्गारैः खचितेव भू (B. 115*a* = *Śp.* 3827).

अमी तिलास्तैलिक (P. 53*a* = *Śp.* 1180, कस्यापि; **Sūktiratn.* 724 anon.).

अस्पृश्य संगतिमिह प्रविहाय (P. 53*b*, B. 68*b*).

आदाय चापमचलं कृत्वा (B. 5*b* = *Kāvyapr. ad* ix. 8 anon.; *Ak.*, p. 245 anon.).

आदाय व्रतमाकृतेरुपशमाद् (B. 36*a*).

आपुष्पप्रसरात्मनोहरतया (B. 51*b*, P. 46*b* = *Śp.* 1028).

उत्पाद्य यत्स्वयमपि प्रबला° (B. 29*a*).

एकस्यायमुदेति मूर्धनि (B. 57*a* = **Skm.* iv. 164, पुण्डरीकस्य; **Sārас.* iv. 46 anon.; *Śp.* 1070, कस्यापि).

किं ते नम्रतया किमुन्नततया (B. 51*a*, P. 45*b* = **Skm.* iv. 270, कविराजश्री-नारायणस्य; **Sūktiratn.* 591 anon.; *Śp.* 1004; *Al.*, p. 7 anon.).

किं ब्रूमो जलधेरनन्तमहिम (B. 188*a*, P. 152*b*, कस्यापि; for a similar commencement cf. the verse किं . . . °धेः श्रियं; **Skm.* iv. 38, शब्दार्णवस्य; *Siṃhāsanadvātriṃśikā*, 86).

खेदं ये जनयन्ति ये (B. 30*a*).

गम्भीरस्य महाशयस्य (B. 58*b*).

जातिं यथानुसरसि त्वमिह (B. 37*a*).

तेजो दर्शयसि त्वमीदृशमपि (B. 38*a*, P. 32*b*).

तवैतद्वाचि माधुर्यं (P. 28*b* = *Śp.* 842; **Sūktiratn.* 51[illegible] anon.; **S.-Ratnak.* vi. 447 anon.).

ते सन्ति हन्त बहवो भुवि (B. 58*a*, P. 52*b*).

पाथोनाथ जगत्त्रयहंकृतिभृतो (B. 44*a*).

ब्रूमः किं नभसो निसर्गमहतः (B. 188*a*).

भीमग्राम प्रतनुवदन (B. 58*b* = *Śp.* 1147).

भ्रातश्चन्दन किं ब्रवीमि (B. 50*b*, P. 45*a* = *Śp.* 993 [illegible] **S.-Ratnak.* 53*b*, 145; **Sūktiratn.* 582 anon. [illegible] for a similar beginning cf. **Skm.* iv. 160, भ्रा° °न शैल मुञ्च).

माकन्देषु न यद्यपि प्रतिदिनं (B. 110*b*).

यः कुम्भं कुरुते मुख (P. 33*a*).

यः संतापमपाकरोति (B. 33*b*, P. 30*a* = **Padyāmṛtat.* iii. 38; *Śp.* 809).

यः पीयूषसहोदरैः (B. 57*a* = *Śp.* 1164; **Sūktiratn.* 708 anon.).

यत्सद्गुणो ऽपि सरलो ऽपि (P. 53*a*, B. 58*a* = **Sūktiratn.* 735 anon.; *Śp.* 1198, कस्यापि).

यदपि विबुधैः सिन्धोरन्तः (B. 94*a*, P. 77*b*, भासस्य = *Kvs.* 163, लक्ष्मीधरस्य).

यद्वल्लास्यभितो वृथा (B. 46*a*).

ये सन्तोषसुखप्रबुद्धमनसः (B. 56*b* = *Bhartṛhari*, iii. 12; *Sbhv.* 1027, शुक्लसूनोर्विद्याधरस्य; *Śp.* 1065, विद्यापतेः).

रत्नानां न किमालयो (B. 56*b* = *Śp.* 1072, कस्यापि).

रूपं वपुर्न च विलोचनहारि (B. 41*b*, P. 36*a* = **Sūktiratn.* 566 anon.).

वह्निं विशाभ्यसि निमज्ज (B. 58*a*).

शीतार्तिप्रसरस्तथाकुल (B. 126*b*, P. 101*b* = *Śp.* 3933).

शुभ्रे को ऽयं वृन्तो (P. 126*a* = *Sarasvatīk.* *ad* i. 86 anon.; *Al.*, pp. 36–7 anon.).

शुभ्रत्वं यदिदं य एष (P. 52*b*, B. 57*b*).

श्लाघ्यं महत्त्वमेकस्य (B. 57*a*).

सद्वंशस्य प्रविततगुणा (P. 53*b*, B. 58*a*).

सद्वृत्तस्य च वंशजस्य च (B. 57*b*, P. 52*a*).
सान्द्रज्योतिःपटलदलित (B. 58*b*, P. 53*b*).
सिंहं यत्त्वमिहावसज्य (B. 58*a*, P. 53*a*).
स्फुरत्सीमाभोगः (B. 119*a*).
स्वीकृत्य भ्रमिमभ्युपेत्य (P. 52*b*).
हंहो बकोट यदि (B. 36*a*).

Śp. अङ्गारैः . . . (3827 ; see **Sml.* above).
अत्यच्छं सितमंशुकं (3833 = **Sml. P.* 93*b* anon.).
आपुष्प . . . (1028 ; see **Sml.* above).
उपरि पयोधरमाला (3884 = *Sbhv.* 1745, कस्यापि ; *Kvs.* 484 anon., etc.).
किं ते नम्र . . . (1004 ; see **Sml.* above).
कियन्मात्रं जलं (561 = *Sarasvatîk. ad* i. 125, ii. 144 anon.).
कृतोपकारं प्रियबन्धुं (3589 = *Sbhv.* 1900, कालिदासस्य).
तवैतद्वाचि . . . (842 ; see **Sml.* above).
भीमश्याम . . . (1147 ; see **Sml.* above).
भूरिभारभराक्रान्तो (562 = **Sûktiratn.* 409 anon. ; *Sarasvatîk. ad* i. 7 anon.).
भ्रातश्चन्दन . . . (993 ; see **Sml.* above).
मयि जीवति बीजाढ्ये (after lix. 42, two MSS. Aufrecht).
मान्धाता स महीपति (4002 = *Vetâlap.*, p. 59 ; *Bhojapr.* 38).
यः पीयूष . . . (1164 ; see **Sml.* above).
यः संताप . . . (809 ; see **Sml.* above).
यदेतच्चन्द्रान्तर् (563 = **S.-Ratnak.* iv. 78 anon. ; **S.-Prab.* 38 anon. ; *Sbhv.* 1979, श्रीहर्षदेवचौरयोः ; *Sarasvatîk. ad* iv. 51 anon. ; *Sâhityad.* 295 anon. ; *Bhojapr.* 233).
येषां वल्लभया समं (4106).

Bhoja's कविवर्ग.
अभूत्प्राची पिङ्गा (3717 = **Sâras.* iii. 33 anon. ; *Sbhv.* 2218, कस्यापि ; *Bhojapr.* 260 ; *Padyarac.* ix. 11, भोजप्रबन्धात्).
विरलविरलीभूतास्तारा: (3718 = *Sbhv.* 2217, कस्यापि ; *Bhojapr.* 259 ; *Padyarac.* ix. 10, भोजप्रबन्धात् ; **Saml.* 189 anon. ; **S.-Prab.* 21 anon.).

Padyarac. यद्यपि बहुगुणगम्यं (xiv. 53 = **Sūktiratn.* 69 anon.; *Śp.* 1149, कस्यापि).

Ekāv., p. 146. यदि भवति वचश्च्युतं = *Sarasvatīk.* i. 159.

Bhramara Deva (Aufrecht, C.C. i, p. 419. No information).
434 बाष्पस्यन्दुषि नाञ्जनं.

**Skm.* दन्ताग्रग्रहण (ii. 45 = *Sbhv.* 2111, डामरस्य).

Madhukūṭa (Aufrecht, C.C. i, p. 426. No information).
406 अद्योद्यानगृहाङ्गणे:.

**Skm.* तत्तावदेव शशिनः (iv. 29 = *Sbhv.* 555, प्रकाशदत्तस्य; *Sarasvatīk. ad* ii. 57 anon.; Hemac. Comm. p. 9 anon.; **Subhāṣ.* vii. (37*a*), प्रकाशवर्षस्य).

Madhuśīla (= Madhuraśīla, Mādhavaśīla? Aufrecht C.C. i, p. 426. No information).
90 तोयोत्तीर्णाः श्रयति कवरीः (**Skm.* ii. 787).

**Skm.* ii. 787 = *Kvs.* 90 above; also
मदोष्मप्रागल्भ्याद् (iv. 110).

**Sml.* गीतोर्वीणवमन्द्रनादमधुराः (B. 19*a*, माधवशीलस्य; 1 8*b*, मालतीमाधवस्य).

Manovida (no information. = Manovinoda?).
64 हृद्यस्निग्धैः परभृतरुतैर्.
65 लोलैः कोकिलमण्डलैः.
135 (imperfect verse; lacks beginning).
283 स्वेदापूरविलुप्तकुङ्कुम°.
284 धूमेनेव हते कृशी.

Manovinoda (Aufrecht, C.C. i, p. 429. No information).
189 व्यर्थं विलोक्य कुसुमेषुम् (**Skm.* ii. 110).
219 बिसकवलनलीला°.
220 अयं लोलं मुक्तावली° (**Skm.* ii. 378, मनोविनोदहत *sic*, see below).
221 मन्ये हीनं स्तनजघनयोर्.
222 यन्नैतन्मृगनाभिपत्त्रतिलकं.
301 नवनवरहोलीला.
302 तस्यापाङ्गविलोकितस्य.
382 अहो दिव्यं चक्षुर्वहसि.

*Skm. ii. 110 = *Krs.* 189 ; ii. 378 = *Krs.* 378 ; also

दूरोत्युच्चः सलय (ii. 846).

यद्यप्यहं शशिमुखी (ii. 836).

It is to be noted that Aufrecht's Manovinodakṛt (C.C. i, p. 429) will disappear as a separate author, the phrase of ascription, **मनोविनोदकृतः**, no doubt, either implying that Manovinoda was properly the name of the *work* and thence a sobriquet of the author, or meaning 'composed by Manovinoda'.

MAYŪRA (seventh century. Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, pp. 70-1 : C.C. i, p. 432 ; Peterson, op. cit., p. 86 ; Bhandarkar, *Report*, 1897, pp. xviii, xxxviii).

53 संसक्तं सिक्तमूलाद् (*Sūryaśataka*, 34).

*Skm. अन्यस्त्री संप्रतीमं (i. 140).[1]

अस्रस्रोतस्तरङ्ग (i. 203).[2]

शम्भो स्वागतमास्यतां (i. 261 = *Padyāv. 146 ; *Kṛṣṇa-karṇāmṛta*, ii. 59).

संव्यानांशुकपल्लवेषु (i. 73).[3]

*Sml. साभिप्रायं प्रणयसरसं (B. 72*a*).

---

1 अन्यस्त्री संप्रतीमं कुरु मदनरिपो स्वाङ्गदानप्रसादं
नाहं वोढुं समर्था शिरसि सुरधुनीं नापि संध्यां प्रणन्तुम् ।
इत्युक्त्वा कोपविद्धा विघटयितुमुमामात्मदेहं प्रवृत्ता
रुन्धानाः पान्तु शंभोः कुचकलशहठस्पर्शहृष्टा भुजो वः ॥

2 अस्रस्रोतस्तरङ्गभ्रमिषु तरलिता मासपङ्के ऽभ्यटन्तः
स्थूलास्थिग्रन्थिभङ्गे धवलविसलताग्रासमाकल्पयन्तः ।
मायासिंहस्य शौरेः स्फुरदरुणहृदम्भोजसंश्लेषभाजः
पायासुर्दैत्यवक्षःस्थलकुहरसरोराजहंसा नखा वः ॥

3 संव्यानांशुकपल्लवेषु तरलं वेणीगुणेषु स्थितं
मन्दं कञ्चुकसंधिषु स्तनतटोत्सङ्गेषु दीप्तार्चिषम् ।
आलोके त्रिपुरावरोधनवधूवर्गस्य धूमध्वजं
हस्तन्यस्तशरासनो विजयते देवो दयार्द्रेक्षणः ॥

Sbhv. अनुदिनमभ्यास (2045 = *Śp.* 3958, कस्यापि).
आघ्रायाघ्राय गन्धं (2422 = *Śp.* 585).
आरोपयसि मुधा किं (128 = *As.*, p. 177 anon.).
आहत्याहत्य मूर्ध्ना (2425 = *Śp.* 597).
इत्थं पशुपतिपिशुन (129 = इति . . . *As.*, p. 177 anon.
किं मे दुरोदरेण (124 = *As.*, p. 176 anon.).
चन्द्रग्रहणेन विना (126 = *As.*, p. 177 anon.).
भूपालाः शशिभास्करान्वय (2515 = **Skm.* iii. 7
विद्यायाः = राजानः° **Padyāmṛtat.* ii. 7 anon
**S.-Ratnak.* iv. 41 anon. ; **Sāras.* ii. 36 anon.
वसुरहितेन क्रीडा (125 = *As.*, p. 177 anon.).
विजये कुशलस्त्र्यक्षो (123 = *As.*, p. 176 anon.).
हा राही निकटस्थे (127 = *As.*, p. 177 anon.).

Śp. 137 = *Sūryaś.* 1-2 ; also
आघ्राया° . . . (585 = *Sbhv.* 2422 above).
आहत्या° . . . (597 = *Sbhv.* 2425 above).
संविष्टो वामदेव्याः (3947 ; see under Bāṇa, **Sk*
above).

Khbh. ad iv. 1 = *Sūryaśataka*, 18.

Ujjvaladatta *ad Uṇādisūtra* (Aufrecht's edition, p. xix) : *ad*
61 = *Sūryaśataka* 19 ; iv. 213 = 71 ; iv. 233 = 42.

Mahāvrata (Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, pp. 520-1 ; C.C.
p. 443. No information).
402 तस्माद्दत्यपि यथावसरं (*Śp.* 3536, कस्यापि).

**Skm.* मज्जनापि हि निष्फलं (v. 307 ; given with translat
by Aufrecht in the article cited).

Mahodadhi (Aufrecht, C.C. i, p. 446. No information).
367 गतप्राया रात्रिः (*Sbhv.* 1612, बाणभट्टस्य ; *Śp.* 37
कस्यापि, etc.).

**Skm.* अम्भः कर्दमतामुपैति (iii. 158 = *Khaṇḍa*, p. 97).
मध्येविष्म समुन्नता (ii. 261).
बाहव्यूहखुराग्र (iii. 176 = **Padyāmṛtat.* ii. 47, भ
करस्य ; **S.-Ratnak.* iv. 29 anon. ; **Sāras.* iii.
anon. ; *Padyarac.* iii. 14, भानुकरस्य).

ĀGHA (*c.* 650–700 A.D., son of Dattaka Sarvāśraya, grandson of Suprabhadeva, who was minister of King Varmalāta. Aufrecht, *Z.D.M.G.* xxvii, pp. 72–3; C.C. i, p. 446; Peterson, op. cit., pp. 87–8; *J. Bomb. As. Soc.* xvi, p. 176; Bhandarkar, *Report*, 1897, pp. xviii, xxxix; Kielhorn, *Nachrichten von der königlichen Gesellschaft der Wissenschaften zu Göttingen*, Philologisch-historische Klasse, 1906, pp. 143–6).

339–40 = *Śiśup.* xi. 29, 34.

**Skm.* स जयति गिरिकन्या (i. 131).[1]

**Sml.* (Bhandarkar, op. cit.).

Śiśup.	**Sml.*	*Śiśup.*	**Sml.*
iii. 43, 51	= B. 186*a*.	ix. 6	= B. 135*a*.
v. 48, 50	= B. 176*b*.	18	= B. 133*b*, P. 107*a*.
54	= B. 177*a*.	x. 6, 13, 28	= B. 142*b*.
vi. 49	= B. 124*b*.	47	= B. 146*a*.
65	= B. 127*a*.	74	= B. 147*b*, P. 118*a*.
vii. 52	= P. 124*a*.	79	= B. 146*a*.
55, 61	= B. 129*b*.	xviii. 58, 60	= B. 162*a*.

**Sabhyāl.*

Śiśup.	**Sabhyāl.*	*Śiśup.*	**Sabhyāl.*
ix. 6	= A. 15*b*.	xi. 20	= A. 21*b*.
x. 13	= A. 18*b*.	33	= A. 9*b*.
xi. 19	= A. 23*a*.		

**S.-Hārāv.*

Śiśup.	**S.-Hārāv.*	*Śiśup.*	**S.-Hārāv.*
i. 26	= 47*b*, 360.	ii. 49	= 72*b*, 792.
ii. 45	= 72*a*, 785.	ix. 6	= 64*b*, 713.

अर्था न सन्ति न च मुञ्चन्ति (71*a*, 772 = *Sbhv.* 3180, कस्यापि; *Śp.* 407; *Bhojapr.* 278; **S.-Muktāv.* vii. 1 anon.; **S.-Ratnak.* ii. 219 anon.: given by Aufrecht, *Z.D.M.G.* xxvii, p. 73).

[1] स जयति गिरिकन्यामिश्रितार्धमूर्ति-
स्त्रिपुरयुवतिलीलाविभ्रमभ्रंशहेतुः ।
उपचयवति यस्य प्रीतितंकाननत्वा
दुपरिभुजगहारः स्थानवैपम्यमेति ॥

Sbhr. A large number of verses, all from the *Śiśupālavadha* (see any edition with *pratīkas*), except the following (2173 = *Śiśup.* xi. 18) :- -

अलमलमनुगम्य (1043).

क्व भ्रातश्चलितो ऽसि (3072).

नारीनितम्बफलके (1561).

प्राप्यते गुणवतापि (2012 = *Kirāt.* ix. 58 !).

मा गमन्मदविमूढ (2009 = *Kirāt.* ix. 70 !).

पीलं शैलतटात् (3073).

Śp.

Śiśup.	*Śp.*	*Śiśup.*	*Śp.*
i. 23 =	4021.	vii. 52 =	3570.
52 =	3993.	viii. 18 =	3844.
ii. 32 =	461.	ix. 6 =	450.
33 =	267.	10 =	3585.
45 =	266.	61 =	3440.
46 =	265.	x. 13 =	3652.
47 =	462.	xi. 19 =	3729.
49 =	287.	20 =	3725.
104 =	223.	39 =	3742.
iii. 16 =	3525.	64 =	3734.
iv. 20 =	3737.	xiv. 75 =	4020.
22 =	4022.	xvi. 26 =	216.
vi. 8 =	3796.	28 =	347.
20 =	547.	29 =	348.
vii. 50 =	3805.		

अर्था न सन्ति . . . (407 ; see *S.-Hārāv.* above).

Aucliyar. बुभुक्षितैर्व्याकरणं न भुज्यते (*ad* 30 = *S.-Muktāv.* iv. 5 anon. ; *S.-Ratnak.* ii. 170 anon.).

At., p. 19 = *Śiśup.* xii. 13.

Nami *ad* Rudraṭa.

p. 7 = *Śiśup.* xi. 67 ; i. 8.
p. 64 = ,, iii. 33*c–d*.
p. 101 = ,, iii. 3.
p. 112 = ,, viii. 29.

Ekār. Comm., p. 43 = xv. 87.

Padyarac. x. 22 = *Śiśup.* iii. 43.
ix. 16 = ,, xi. 9.
i. 13 = ,, xiv. 75.

Ujjvaladatta, *ad Uṇādisūtra*, occasionally quotes the *Śiśupālavadha*, as do the commentators on the *Amarakośa*.

MĀLĀYUDHA (no information).

48 बीजं मह्रीव देवो (**Skm.* i. 314, हलायुधस्य).

MURĀRI (eighth to ninth century, of the Maudgalya gotra, son of Bhaṭṭa Śrī-Vardhamāna and Tantumatī, surnamed Bāla-Vālmīki. Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, p. 74; xxxvi, pp. 377–8; C.C. i, p. 462; ii, p. 106; Peterson, op. cit., pp. 91–2; *Fourth Report*, p. xcvii; Bhandarkar, *Report*, 1897, pp. xx, xl–i; preface to edition of the *Anargharāghava* in Kāvyamālā 5).

29 वन्दे भुजभ्रमितमन्दर.

60 = *Anargh.* v. 6; 190–2 = vii. 80–2; 338 = vii. 107; 346 = iv. 3; 347 = iv. 6.

[524 anon. = vii. 90.]

**Skm.*

Anargh.	**Skm.*	*Anargh.*	**Skm.*
ii. 29	= v. 332.	vii. 61	= i. 408.
78	= i. 407.	79	= iii. 260.
iii. 1	= v. 206.	114	= i. 74.
54	= v. 92.	115	= ii. 591.
v. 20	= v. 45.	after No. 79	= iii. 262 (अद्य स्वर्गे).
vii. 38	= i. 134.	after No. 79	= iii. 261 (गीयन्ते).
43	= i. 348.		

Also the following:—

अये मुक्तारत्नप्रसर (iv. 90).[1]

---

[1] अये मुक्तारत्नप्रसर बहिरुद्योतय गृहा
न्नपि क्षोणीन्द्राणां कुरु फलवतः स्वानपि गुणान् ।
धिगद्यैवात्मानं जनयसि मुधा शुक्तिकुहरे
महाभोगीशो ऽयं जलधिरह कस्त्वां गणयति ॥

कामायुःष्टोमयज्वा (i. 357).[1]

जनानन्दश्चन्द्र (i. 374, ii. 362 = **S.-Hārdv.* C 8*a*, 7
anon.).[2]

देवी वाचमुपासते (v. 134 = *Kuvalay. ad* 51 anon.
Ak., p. 290 anon.; **S.-Ratnak.* ii. 31 anon.
**Sūktiratn.* 78 anon.; **Śāras.* iii. 90 anon.; bu
this verse is really concerning, also by ?, Murāri
see edition of the play in Kāvyamālā, p. 1 note).

यदस्त्रव्यापाराद् (iii. 187).[3]

यन्निस्त्रिंशहतोन्नतिर् (iii. 188).[4]

सप्तद्वीपकुटुम्ब (iii. 170).[5]

सोमार्धायितनिष्पिधान (i. 196 = *Khaṇḍap.* 34 (40)

---

[1] कामायुष्टोमयज्वा पुरमथनजटाचक्रकौमारभक्तिः
प्राणायामोपदेष्टा सरसिरुहवने शर्वरीसार्वभौमः ।
देवो जागर्ति भानोर्भुवनभरभृतः स्कन्धविश्रामबन्धुः
शृङ्गाराद्वैतवादी शमितकुमुदिनीमौनमुद्रो मृगाङ्कः ॥

[2] जनानन्दश्चन्द्रो भवतु न कथं नाम सुकृती
प्रयातोऽवस्थाभिस्तिसृभिरपि यः कोटिमियतीम् ।
भ्रुवोर्लीलां बालः श्रियमलिकपट्टस्य तरुणो
मुखेन्दोः सर्वस्वं हरति हरिणाक्ष्याः परिणतः ॥

[3] यदस्त्रव्यापारादभिमुखहतैः क्षत्रियभटैः
स्वसत्त्वेन क्रीतं भुवनमभिसर्पद्भिरभितः ।
हृ(or कृ)तच्छिद्रश्रेणीविधुरपरिभोगं भगवतो
गभस्तीनां पत्युस्तितउतुलनां मण्डलमगात् ॥

[4] यन्निस्त्रिंशहतोन्नतैररिशिरश्चक्रैर्बभूव चयं
लोके चान्द्रमसे विधुंतुदघटावस्कन्दकोलाहलः ।
किं चामीभिरपि स्फुरन्मुखतया शीतांशुकोटिभ्रमं
बिभ्राणैरुदपादि राजभवने भूयान्सुभिक्षोत्सवः ॥

[5] सप्तद्वीपकुटुम्बभूतलभुवो निष्पीतसप्ताब्धय
स्तन्मार्गेण च सप्तपन्नगफणारत्नावलोकच्छिदः ।
क्रीडादिग्विजये च सप्तजगतीभाजो यदक्षौहिणी
जन्मानः प्रसरन्ति सप्तपवनस्कन्धस्पृशो धूलयः ॥

*Sml.

Anargh.	*Sml.
i. 2	= B. 8a.
40	= B. 57b.
ii. 1	= P. 121a.
18	= B. 192a, P. 154a.
20	= B. 191a, P. 153b.
26	= B. 184a.
27	= B. 191a, P. 153b.
30	= B. 116a.
34	= B. 192a.
49	= B. 135b.
51	= B. 135a.
53	= P. 109a.
54	= P. 134a.
70–1	= B. 140a.
75	= B. 141b.
82	= B. 140b.
iii. 5	= B. 88a.
7	= B. 96a.
41	= B. 159a.
iv. 18	= B. 160b.
37	= B. 158a.
47	= B. 160b.
52	= B. 158a, P. 129b.
v. 6	= B. 190a.
29	= B. 189a.
vi. 6	= B. 25b.
28	= B. 158a, P. 130a.
40	= B. 160b, P. 131b.
43	= B. 159a.
76	= B. 160b, P. 131b.

Anargh.	*Sml.
vi. 81	= B. 156b.
vii. 12	= B. 181a.
14	= B. 180b.
18	= B. 181a.
31	= B. 6b.
38	= B. 11a.
46	= B. 178b.
49	= B. 10a.
50	= B. 12b.
53	= B. 7a.
54	= B. 177b.
56	= B. 178a.
65	= B. 141b.
74	= B. 141b.
80	= B. 93b.
81–2	= B. 143b.
83	= B. 141b.
93	= B. 179b.
106	= B. 146a.
111	= B. 12b.
112, 114	= B. 5b.
116	= B. 182b.
118	= B. 7b.
119	= B. 181b.
121	= B. 187a.
126	= B. 181b.
127	= B. 187b.
130	= B. 182a.
132	= P. 151b.

Also the following:—

उन्मीलन्मणिरश्मिजाल (B. 165*b*).

न तावद्बिम्बोष्ठः स्फुरति (B. 143*b*).

प्रियङ्गुश्यामाङ्गो य इह (B. 190*b*).

पुरा प्रालेयशैलो ऽयं (B. 178*b*, P. 147*a*).[1]
यथा ताराचक्रं चरति (B. 141*b*).
वक्त्रे या मृगनाभिपङ्क (B. 65*a* = *Sbhv.* 1092, श्रीभानुषेणस्

**Sabhyāl.*	*Anargh.*	**Sabhyāl.*	*Anargh.*	**Sabhyāl.*
	ii. 1	= A. 22*b*.	ii. 75	= iv. 78 (A. 17
	5	= A. 23*a*.	iii. 7	= ii. (A. 9*a*).
	52	= A. 16*b*.	vii. 115	= vii. (A. 19*a*).

**Padyaveṇī.* संग्रामाङ्गणमागते दशमुखे (vii. 1 (67*b*) = *Rasat*
ad vii. (p. 44) ; *Padyavac.* xiii. 19, भानुकरस्य).

**S.-Hārāv.*	*Anargh.*	**S.-Hārāv.*	*Anargh.*	**S.-Hārā*
	iii. 5	= C 19*a*, 4.	vii. 80	= C 8*b*, 84
	vii. 49	= 11*b*, 92.	114	= 4*a*, 24.
	53	= 4*b*, 25.		

Also—
चर्चाभिश्चारणानां (30*a*, 82).[2]
अब्धिर्लङ्घित एव (32*b*, 18 = **S.-Ratnak.* ii. 31 anon
As., p. 75 ; *Rasagaṅg.* (Benares), p. 534 ; a ve
concerning Murāri, quoted by the editors of the pl
in the note to p. 1 of the Kāvyamālā edition).

Sbhv.	*Anargh.*	*Sbhv.*	*Anargh.*	*Sbhv.*
	ii. 2	= 2169.	vi. 6	= 320.
	iv. 12	= 364.	vii. 79	= 2638.
	v. 23	= 1637.		

Śp.	*Anargh.*	*Śp.*	*Anargh.*	*Śp.*
	iii. 5	= 3279.	vii. 17*a*	= 222.
	41	= 3992.	74	= 3637.
	iv. 18	= 3994.	80	= 3325.
	37	= 4084.	81	= 3321.
	52	= 4083.	115	= 3661.

---

[1] पुरा प्रालेयशैलो ऽयमस्मिन्मकरकेतवे ।
मृतसंजीवनी दुर्गा महौषधिरजायत ॥

[2] चर्चाभिश्चारणानां क्षितिरमण परां प्राप्य संमोदलीलां
मा कीर्तेः सौविदल्लानवगणय कविप्र (*sic* for प्रो ?) तवार्
विलासान् ॥
गीतं ख्यातं न नाम्ना किमपि रघुपतेरद्य यावत्प्रसादा
द्वाल्मीकेरेव धात्रीं धवलयति यशोमुद्रया रामभद्रः ॥

Also—

किंचित्कोपकलाकलाप (4070 = *Padyaveṇi, 68b, वररुचेः; Padyarac. xiii. 21, ditto).

प्रलयसहायकणवती (510).

Rasagaṅg., p. 534, अब्धिर्लङ्घित . . . (see *S.-Hār. above).

Padyarac. xv. 74 = *Anargh.* v. 20. Also—

किंचित्कोप . . . (xiii. 21; see Śp. above).

श्यामाकतण्डुलविलेप (xv. 73 = *Padyaveṇi, vi. (56b) anon.).

Ujjvaladatta *ad Uṇādisūtra* (fragments, no doubt from the *Anargharāghava*).

चारित्रव्यत्यासः सखि कथमयं कैकयकुले (*ad* iv. 171).

चकाराद्दुदरंभरचयचकोराः (*ad* v. 19).

Rāyamukuṭa *ad Amarakośa* (fragment).

ऐषिकमस्त्रमधिकृत्य तदा तमच्छा (*ad* ii. 8, 38).

Sarvānanda and Liṅgā Bhaṭṭa *ad Amarakośa*: see Śeṣagiri Śāstrin, *Report on the Search for Sanskrit MSS.*, 1893–4, pp. 29, 37.

Yaśovarman (or Yaśodharman, eighth century, author of the *Rāmābhyudaya Nāṭaka*. Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, p. 75; xxxvi, p. 521; C.C. i, p. 474; Peterson, op. cit., p. 96; *J. Bomb. As. Soc.* xvi, p. 177; Bhandarkar, *Report*, 1897, p. xli).

455 उच्कूनारुणमश्रुनिर्गम.

*Skm. आक्रन्दाः स्तनितैः (ii. 518, यशोधर्मणः = *Sbhv.* 1776, आनन्दवर्धनस्य; Ānandavardhana *ad Dhvanyāl.* p. 92: given by Aufrecht with trans., Z.D.M.G. xxxvi, p. 521).

यत्त्वन्नेत्रसमानकान्ति (ii. 501, कालिदासस्य A.; यशोवर्मणः B. = *Sbhv.* 1366, श्रीयशोवर्मणः; *Mahānāṭ.* v. 2; *Sarasvatīk. ad* iv. 23, v. 185 anon. (relates to विरहिणो रामस्य); *As.*, p. 144 anon.; *Kuvalay. ad* 12 anon., *ad* 120 anon.; *Sāhityad.*, pp. 318, 326 anon.; *Suvṛttat. ad* ii. 39; *Ak.*, p. 339 anon.; *Rasagaṅg.* (Benares), p. 744 anon.; *Padyarac.* vi. 13, कस्यापि).

**Sml.* आक्रन्दा . . . (B. 75*a*, P. 67*a* ; see **Skm.* above).
कामस्यापि शराहतिर्न गणिता (B. 106*b*, राजपुत्रयशो° = *Sbhv.* 1634, शूरवर्मण:).
यत्त्वन्नेत्र . . . (B. 81*b*, P. 70*a* ; see **Skm.* above).

**S.-Hārāv.* आक्रन्दा . . . (C. 42*a*, 262 ; see **Skm.* above).

Sbhv. यत्त्वन्नेत्र . . . (1366; see **Skm.* above).
रक्तस्त्वं नवपल्लवैर् (1364 = *Mahānāṭ.* iv. 34; *At.* p. 39 anon.; *Kuvalay. ad* 56 anon.; Anandavardhana *ad Dhvanyāl.*, p. 90 anon.; Nami *ad* Rudraṭa's *Kāvyālaṃkāra*, x. 29 anon.; *Kkbh. ad* iii. 1, कालिदासस्य ; Hemac., p. 20 anon.; *Rasagaṅg.* (Benares), p. 558 anon.; *Ak.*, p. 29 anon.).

Śp. प्रौढच्छेदानुरूपो° (4071 = *Kāvyapr. ad* viii. 12 anon.; Hemac., p. 205 anon.; *Sāhityak. ad* viii. 11 anon.).

Aucityav. उत्पत्तिर्भयडकुले यदु° (*ad* 28, यशोवर्मदेवस्य ; one MS. श्रीहर्षदेवस्य).

Suvṛttat.
यत्त्वन्नेत्र . . . (*ad* ii. 39 ; see **Skm.* above).
स यस्य दशकन्धरं (*ad* iii. 21 = Hemac., p. 238 anon.).

Dhvanyāl.
हतककुपितैर्बाष्पाम्भोभि: (p. 133, रामाभ्युदये = *Sarasvatīk. ad* v. 170 anon.; *Dhvanyāl.*, p. 133, Comm. p. 132; Arjunavarman *ad* Amaru, 37 anon.; Hemac. Comm., p. 178 anon.).
स्थितमिति यथा शय्या (p. 148 ; रामाभ्युदये comm.).

Aufrecht (Z.D.M.G. xxxvi, p. 521) ascribes to Yaśovarman (on what grounds ?) the verse—
स्मरनवनदीपूरेणो° (Amaru, 104; *Daśar. ad* ii. anon.; *Dhvanyāl.*, p. 133; *At.*, p. 54 anon.; Hemac., p. 72 ; see above under Narasiṃha).

Yāgoka (no information).
151 स्मितज्योत्स्नालिप्तं.

**Skm.* ascribes to a YOGOKA (Aufrecht, C.C. i, p. 481) the following:—

अभ्यस्य स्मरदंशकौशल (ii. 35).
आर्यानङ्गमहाव्रतं (ii. 477).
विदलितकुचपाणि (ii. 689).

YOGEŚVARA ("praised by Bhavānanda (**Skm.* v. 126) and Vasukalpa (**Skm.* v. 128), the latter of whom mentions Rājaśekhara." Aufrecht, C.C. i, p. 481; Bhandarkar, *Report*, 1897, p. xli).

86 उपनयति कपोले.
96 अये मग्नजला नितान्तशिशिरा°.
97 मृद्भूयिष्ठतया गुरुत्व°.
98 दूरीभूतशरारि.
110 आसारान्तमृदुप्रवृत्तमरुतो (**Skm.* ii. 826, कस्यचित्).
132 एताः पङ्किलकूलकूटनलद (**Skm.* ii. 817, परमेश्वरस्य).
489 विस्फारायासरस (परमेश्वरस्य ?).
507 व्यपेतव्यापारं (परमेश्वरस्य ?).

**Skm.* अथोद्दामैरिन्दोः (i. 420).
अयमुदयति मुद्राभञ्जनः (ii. 711 = **S.-Hārāv.* C 32*b*, 53, पुष्टिकरस्य; *Śp.* 3738, कस्यापि; *Sāhityad.*, p. 255 anon.; *Sarasvatīk. ad* i. 79, ii. 33 anon.; *Ak. ad* viii. 1 anon.).
आकुञ्च्योन्नतपृष्ठ (v. 13).
आरोहत्यवनीरुहः (ii. 796 = *Sarasvatīk. ad* i. 70).
आशाः प्रसादयतु पुष्यतु (iv. 25).
आश्लेषः प्रथमं क्रमेण (ii. 592 = *Śp.* 3664 anon.; Hemac. Comm., p. 100 anon.).
इदानीमर्धक्ति प्रथम (ii. 862).
इमास्ता विन्ध्याद्रेः (v. 39 = *Sarasvatīk. ad* iii. 8 anon.).
उच्छ्वश्रुव्यात्तवक्त्रः (v. 17).
उत्क्षिप्तं सखि वर्तिपूरित (ii. 303).
उद्वेगं जनयन्ति संचित (ii. 877).
एतस्याः स्मरसंज्वरः (ii. 163 = *Kvs.* 424, राजशेखरस्य; *Bālar.* v. 13).
एते ते पुरतो मरुस्थलभुवः (iv. 299).

[illegible]
काशारशोषिणि नवोदय (iv. 132).
गर्वायन्ते पलालं (ii. 852).
चन्द्रालोकय पश्य (i. 133).
छन्नोपान्ता निकुञ्जैः (v. 38).
तावद्वाचः प्रमुक्ता (ii. 436).
तिर्यक्तीक्ष्णविषाण (v. 13).
दयालुर्नो बाले (v. 359).
दात्यूहध्वनिभाजि (ii. 816 = *Krs.* 11 anon.).
दिग्वासा यदि तत्किमस्य (i. 151 = *Sbhr.* 2399 anon.; *Sarasvatīk. ad* iii. 24 anon.).
देवस्वामैकजन्मा (i. 288 = **Padyāv.* 152*b*).
देवी सूनुमसूत (i. 158).
द्वारं खड्गिभिरावृतं (iii. 224 = **S.-Muktāv.* viii. 2 anon.; **Sāras.* iii. 38 anon.; *Kuvalay. ad* 142 anon.; *Sbhv.* 2569, कस्यापि; *Khaṇḍap.* 107 anon.; **Padyāmṛtat.* iii. 61 anon.; *Padyarac.* ii. 54, कस्यापि).
धावति तरुमारोहति (ii. 417).
नन्दिन् खञ्जनमञ्जनाद (i. 92).
नाधन्वीः क्षणदाविराम (ii. 587).
निर्भीतभ्रान्तभोगिन्य (iii. 200).
नीताः पुष्पाणि गेहे (v. 316).
पत्नी पात्रे कलानां (ii. 707 = **Sml. P.* 120*b*, कस्यापि).
पयसि सरसः स्वच्छे (v. 30).
परावृत्ता हंसाः (ii. 835).
पाकश्यामतिलाः समुत्सुक (ii. 875).
पूर्वैः कृतात्मनामसि (iii. 6).
प्रान्ते पङ्क्तिनि पल्वलस्य (ii. 783).
भद्रं ते सदृशं (ii. 863 = *Śp.* 581, कस्यापि).
भो भो दिक्पतयः प्रयात (i. 93).

मातर्ब्रूहि किमेतद् (i. 38).
यावद्दुःस्थकुटुम्बिनी (v. 241).
रन्ध्रे संन्यस्तदृष्टिः (iii. 226).
विध्वस्ता मृगपक्षिणो (ii. 797 = *Śp.* 1159 anon.).
विलासमसृणोल्लसन् (ii. 588 = *Śp.* 582, विज्जकायाः; *Sarasvatik.* *ad* v. 165 anon.; **Sml.* *B.* 124*b*, *P.* 99*b*, विज्जकायाः; **Subhyāl.* ii. 11 anon.; **Sūktiratn.* 422 anon.).
व्रीहिः स्तम्बकरिः प्रभूत (ii. 418).
संध्याताण्डवितस्य खण्ड (i. 42).
स्फटिकमरकतश्री (i. 168 = *Śp.* 110, कस्यापि).
स्वैरं कीकटदारकः (ii. 416).

To a Dharma-Yogeśvara **Skm.* ascribes the following:—
आहारो गरलं तृतीयं (iv. 9).
किं न्वावृणोषि कबरीं (ii. 309).
क्रूराः शैलभुवो (iv. 302).
छिन्नार्धोरुकमेखलं (ii. 678).
तव कितव किमाभिर् (ii. 111).
दुर्गारण्यदरीषु भूरुह (iv. 220).
निरवधिरकूपारः (ii. 596).
पर्यस्तो दिवसस्तटी (ii. 287).
पाणौ ब्रह्मकपालं (iv. 10).
मृग विसृज विषादं (iv. 228).
वासः स्वर्णगृहेषु (iii. 79).
स्नाता निष्पतयालु (ii. 164).

And to Karañja-Yogeśvara—
नित्यं निस्तुणपक्षमे (iii. 131).
शस्त्रैः शत्रुगिरोऽधि (iii. 93).

**Sml.* एते केतकसूचिसीरभजुषः (P. 97*a-b* = B. 120*b*).

**Padyāv.*
देवास्त्वामेकजन्मा (152*b* = **Skm.* i. 288 above).
भ्राम्यद्भासुरमन्दराद्रि (382 = **Skm.* i. 291, कस्यचित्).

Rāyamukuṭa *ad Amarakośa* i. 10, 30 (the same Yogeśvara?).
विपुला वेतसवत्य आपगाः क्वति शीलिताः

YAUTĀYANI (no information).

78 वह्निर्मन्ये हिमजल° (*Skm. ii. 768, कस्यचित्).

RATIPĀLA (no information).

354 दूरादुत्सुकमागते (*Skm. ii. 249, अमरोः; Amaru, 49; *Rasavilāsa*, 22 (4a); etc.).

RATNAKĪRTI (no information; apparently a Buddhist. A Buddhist writer of this name is mentioned by Tārānāth as a king's son, a contemporary of Amarasiṃha, and author of a commentary on the *Madhyamakāvatāra*. The Tibetan *Tanjur* contains a *Kalyāṇakāṇḍa* and a *Dharmaviniścaya* (*Mdo*, lxi. 190–5 and 254–60) by him. See (Schiefner-)Wassiliew's index to his translation of Tārānāth).

18 वरदकरसरोज.

RĀJAŚEKHARA (c. 900 A.D., of the Yāyāvara family, son of the Mahāmantrin Durduka or Duhika and Śīlavatī, great-grandson of the poet Akālajalada, and related to the poets Surānanda, Tarala, and Kavirāja. Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, pp. 77–8; C.C. i, p. 502; iii, p. 107; Apte, *Rājaśekhara: his life and writings* (Poona, 1886); Peterson, op. cit., pp. 100–3; *J. Bomb. As. Soc.* xvi, p. 177; Bhandarkar, *Report*, 1897, pp. xliii–iv; preface to edition of the *Karpūramañjarī* in Kāvyamālā 4; Konow, part iii of his edition of the *Karpūramañjarī*, pp. 175–91, where we find the fullest and most reliable account of this author, including a citation of many of the verses quoted below.

Rājaśekhara describes himself (*Bālar.* i. 12) as author of six works. It is possible, therefore, that besides the four surviving dramas we ought to ascribe to him the dictionary cited by Ujjvaladatta *ad Uṇādi-sūtra*, iii. 76, and the *alaṃkāra* work (*Kāvyamīmāṃsā*) of which a fragment has been recovered (Peterson, *Fifth Report*, p. 19). In case the latter is really by Rājaśekhara, it probably contained the appreciative verses (*viśeṣakavipraśaṃsā*) current under his name. But we must also remember that a work entitled

[2 = 157 anon.]
14 (*Bālar.* ii. 17) = 205.
20 = 264.
23 = 68.
25 = 67.
31 = 195.
38 = 263.
ii. 1 = 491.
[3 = 497 anon.]
4 = 196.
6 = 262.
9 = 261.
10 = 260.
14 = 425.
20 = 277.
21 = 276.
iii. 1 = 490.
5 = 259.
13 = 492.
15 = 493.
16 (cf. *Pracaṇḍap.* 27) = 147.
17 = 432.
19 = 494.
20 = 495.
[23 = 427 anon.]
24 = 459.
25 = 460.
iv. 2 = 103.
3 = 102.
4 = 101.
[after 6 = 288 anon.]
[after 6 = 258.]
13 = 257.
14 = 256.

The verse following ii. 13, iii. 21, iv. 8 = *Kvs.* 144.

Bālar.	*Kvs.*	*Bālar.*	*Kvs.*
ii. 17 (*Viddhaś.* i. 14)	= 205.	[v. 51	= 470 anon.]
iii. 23	= 143.	[v. 76	= 173 anon.]
v. 8 (*Viddhaś.* iii. 2)	= 458.	[x. 42	= 212 anon.]
v. 11	= 424.		

With 147 (*Viddhaś.* iii. 16) cf. *Pracaṇḍap.* 27.

Also the following :—

25 जीयासुः शकुलाक्षतेर् (*Śp.* 81, कस्यापि; *Khaṇḍap.* 3 (5)).
50 यस्याधोधस्तथोपर्युपरि (Homac. Comm., p. 14 anon.).
59 जम्बूनां कुसुमोदरेषु (**Skm.* ii. 756; see p. 102).
216 लीलाताण्डवितभ्रु.
325 राजन्ति कान्तनखर (**Skm.* ii. 636, कस्यापि).
376 पश्चान्तस्खलिताः कपोल (**Skm.* ii. 139).
392 चेतश्चञ्चुरितं विकारिणि (**Skm.* ii. 247).
442 श्वासाताण्डवितालकाः (**Skm.* ii. 126, शुभाङ्कस्य).

**Skm.*

Viddhaś.		*Skm.*
i. 1 (*Krs.* 136)	=	i. 469.
2 (*Krs.* 157)	=	ii. 107.
3	=	i. 111.
7 (*Bālar.* i. 17)	=	v. 132 (शंकरवर्म
12	=	iii. 160.
14 (cf. *Bālar.* ii. 17; *Krs.* 205)	=	ii. 491.
20 (*Krs.* 264)	=	ii. 474.
23 (*Krs.* 68)	=	ii. 751.
25 (*Krs.* 67)	=	ii. 767.
27 (cf. *Bālar.* x. 55)	=	i. 444.
43	=	ii. 717.
ii. 6 (*Krs.* 262, etc.)	=	ii. 391.
8	=	ii. 392.
9 (*Krs.* 261)	=	ii. 393.
10	=	ii. 354.
13	=	ii. 394.
14 (*Krs.* 425)	=	ii. 123.
20 (*Krs.* 277)	=	ii. 148.
21 (*Krs.* 276)	=	ii. 178.
23	=	ii. 747.
iii. 2 (*Bālar.* v. 8; *Krs.* 458)	=	ii. 171.
3 (*Krs.* 259, etc.)	=	ii. 461 (कालिद
10	=	i. 381.
11 (cf. *Bālar.* x. 40)	=	i. 377.
13 (*Krs.* 492)	=	ii. 508 (कस्यचि
16 (*Krs.* 147)	=	ii. 544.
21 (*Veṇis.* 3)	=	ii. 526 (कस्यचि
22	=	ii. 527.
23 (*Krs.* 427)	=	ii. 507.
iv. 3 (*Krs.* 102)	=	ii. 786 (कस्यचि
4 (*Krs.* 101)	=	ii. 794.
13 (*Krs.* 257)	=	ii. 463.
14 (*Krs.* 256)	=	ii. 609.
after 6 (*Krs.* 288)	=	ii. 166.

Bālar.		**Skm.*
i. 8 (*Bhartṛhari*, iii. 20, etc.)	=	v. 123.
17 (*Viddhaś.* i. 7)	=	v. 132 (शंकर
51	=	v. 103 (कस्य

Bālar.		**Skm.*
ii. 13	=	i. 225 (कस्यचित्).
cf. ii. 17 (*Viddhaś.* i. 14; *Krs.* 205)	=	ii. 491.
ii. 38	=	v. 113 (कस्यचित्).
iii. 48	=	iii. 145.
iv. 43	=	ii. 53.
v. 8 (*Viddhaś.* iii. 2; *Krs.* 458, etc.)	=	ii. 171.
36	=	ii. 890.
vii. 3	=	i. 228.
21	=	v. 97.
27	=	v. 96.
x. 35	=	v. 60.
cf. x. 40 (*Viddhaś.* iii. 11)	=	i. 377.
cf. x. 55 (*Viddhaś.* i. 27)	=	i. 444.
x. 67	=	v. 81.
68	=	ii. 87.
70	=	v. 82.
74	=	v. 83.
81	=	ii. 92.
82	=	ii. 93.
84	=	v. 84.
87	=	ii. 91.
Pracaṇḍap. 28 (*Śp.* 3282 anon.)	=	ii. 9.

Also the following:—

अकौसुमो मन्मथचाप (ii. 342).
अत्रार्द्रचन्दनकुचा (ii. 99).
अध्वश्रमाय चरणौ (v. 346).
अनालोच्य प्रेम्णः परिणतिं (ii. 206 = *Krs.* 372, विकटनितम्बायाः; Amaru, 80, etc., etc.).
असावेकद्वित्रिप्रभृति (ii. 743).
आपुङ्खाग्रममी शरा (ii. 513 = *Mahānāṭ.* iv. 33).
आमूलतो वलितकुन्तल (ii. 86).
आवृण्वाना . . . (ii. 676 = *Krs.* 313, अभिनन्दस्य).
आहारे . . . (ii. 122 = *Krs.* 416 anon., etc., etc.).
उज्झन्त्यः स्वर्णकाञ्चीर् (ii. 531).
कपाले मार्जारः (i. 382 = **Saml.* 171 anon.; **Sabhyāl.* iv. 79, भासस्य; **S.-Prab.* 35 anon.; *Sbhr.* 1994, भासस्य; *Śp.* 3640, भासस्य; *Sarasvatīk. ad* iii. 38

**Skm.*

Viddhaś.	**Skm.*
i. 1 (*Krs.* 136)	= i. 469.
2 (*Krs.* 157)	= ii. 107.
3	= i. 111.
7 (*Bālar.* i. 17)	= v. 132 (शंकरवर्मणः)
12	= iii. 160.
14 (cf. *Bālar.* ii. 17; *Krs.* 205)	= ii. 491.
20 (*Krs.* 264)	= ii. 474.
23 (*Krs.* 68)	= ii. 751.
25 (*Krs.* 67)	= ii. 767.
27 (cf. *Bālar.* x. 55)	= i. 444.
43	= ii. 717.
ii. 6 (*Krs.* 262, etc.)	= ii. 391.
8	= ii. 392.
9 (*Krs.* 261)	= ii. 393.
10	= ii. 354.
13	= ii. 394.
14 (*Krs.* 425)	= ii. 123.
20 (*Krs.* 277)	= ii. 148.
21 (*Krs.* 276)	= ii. 178.
23	= ii. 747.
iii. 2 (*Bālar.* v. 8; *Krs.* 458)	= ii. 171.
3 (*Krs.* 259, etc.)	= ii. 461 (कालिदास
10	= i. 381.
11 (cf. *Bālar.* x. 40)	= i. 377.
13 (*Krs.* 492)	= ii. 508 (कस्यचित्).
16 (*Krs.* 147)	= ii. 544.
21 (*Veṇis.* 3)	= ii. 526 (कस्यचित्).
22	= ii. 527.
23 (*Krs.* 427)	= ii. 507.
iv. 3 (*Krs.* 102)	= ii. 786 (कस्यचित्).
4 (*Krs.* 101)	= ii. 794.
13 (*Krs.* 257)	= ii. 463.
14 (*Krs.* 256)	= ii. 609.
after 6 (*Krs.* 288)	= ii. 166.

Bālar.	**Skm.*
i. 8 (*Bhartṛhari*, iii. 20, etc.)	= v. 123.
17 (*Viddhaś.* i. 7)	= v. 132 (शंकरवर्म
51	= v. 103 (कस्यचित्

Bālar.	**Skm.*
ii. 13	= i. 225 (**कस्यचित्**).
cf. ii. 17 (*Viddhaś.* i. 14 ; *Kvs.* 205)	= ii. 491.
ii. 38	= v. 113 (**कस्यचित्**).
iii. 48	= iii. 145.
iv. 43	= ii. 53.
v. 8 (*Viddhaś.* iii. 2 ; *Kvs.* 458, etc.)	= ii. 171.
36	= ii. 890.
vii. 3	= i. 228.
21	= v. 97.
27	= v. 96.
x. 35	= v. 60.
cf. x. 40 (*Viddhaś.* iii. 11)	= i. 377.
cf. x. 55 (*Viddhaś.* i. 27)	= i. 444.
x. 67	= v. 81.
68	= ii. 87.
70	= v. 82.
74	= v. 83.
81	= ii. 92.
82	= ii. 93.
84	= v. 84.
87	= ii. 91.

Pracaṇḍap. 28 (*Śp.* 3282 anon.) = ii. 9.

Also the following :—

अकौसुमो मन्मथचाप (ii. 342).
अन्तार्द्रचन्दनकुचा (ii. 99).
अध्वश्रमाय चरणौ (v. 346).
अनालोच्य प्रेम्णः परिणतिं (ii. 206 = *Kvs.* 372, **विकटनितम्बायाः** ; Amaru, 80, etc., etc.).
असावेकद्वित्रिप्रभृति (ii. 743).
आपुङ्खाग्रममी शरा (ii. 613 = *Mahānāṭ.* iv. 33).
आमूलतो वलितकुन्तल (ii. 86).
आवृण्वाना . . . (ii. 676 = *Kvs.* 313, **अभिनन्दस्य**).
आहारे . . . (ii. 122 = *Kvs.* 416 anon., etc., etc.).
उज्झन्त्यः स्वर्णकाञ्चीर् (ii. 631).
कपाले मार्जारः (i. 382 = **Saml.* 171 anon. ; **Sabhyāl.* iv. 79, **भासस्य** ; **S.-Prab.* 35 anon. ; *Sbhv.* 1994, **भासस्य** ; *Śp.* 3640, **भासस्य** ; *Sarasvatīk. ad* iii. 38

anon.; *Kāvyapr. ad* x. 46 anon.; *Rasa*
(Benares), p. 431 anon.; *Citram.*, p. 64 a
Citrakh., p. 36 anon.).

कान्यागतं वीक्ष्य मनो (ii. 573).

कुचकलशमहिम्ना (ii. 390).

केयूरीकृत . . . (ii, 297 = *Kvs.* 426 anon., etc.

चिताचक्रं चन्द्रः (i. 419 = *Aucityav. ad* 15).

चेतस्यङ्कुरितं . . . (ii. 247 = *Kvs.* 392 above).

जम्बूनां . . . (ii. 756 = *Kvs.* 59, etc., etc.).

तरन्तीवाङ्गानि स्खलद° (ii. 11 = *At.*, p. 62 an
Hemac., p. 302 anon.).

दृष्टौ संगरसाक्षिभिर् (iii. 237).

द्वारागतं काव्यवगम्य (ii. 572).

ध्रुवमुदधितटीषु (ii. 24).

न लीलाब्जं . . . (ii. 480 = *Kvs.* 171 anon.).

नागवल्लिरधिरोहतु (ii. 560).

नितम्बगुर्वी वज्रग्रः (ii. 567; Hemac., p. 207 an
Aś. ad x. 1).

पद्मान्त . . . (ii. 139 = *Kvs.* 376).

पर्यङ्काङ्कतलं गते (ii. 618).

प्रत्यङ्गं प्रतिकर्म (ii. 617 = Rudra, *Śṛṅgārat.* ii. 10

प्रथममरुणच्छायस् (i. 396 = **S.-Prab.* 29 an
Sbhv. कस्यापि; *Sarasvatīk. ad* i. 87 anon.;
ad viii. 1 anon.; *Kāvyapr. ad* vi. 1 anon.;
p. 45 anon.).

प्रवीरहठभोग्यापि (i. 341).

फेनः क्षीराम्बुराशेः (ii. 241).

भ्राम्यद्विश्वंभराणि (i. 96).

मिथ्याकण्डूतिसाचीकृत (i. 338).

मुक्तानङ्गः . . . (ii. 138 = *Kvs.* 460).

मुग्धे किं शुकपञ्जरेण (iii. 206).

मोक्तुं स्नानांशुकानि (ii. 540).

यद्बद्धार्धजटं (i. 161).

यस्त्रैलोक्यजितः स्मरस्य (ii. 742).

यस्याहवे हयचमू (iii. 179).

रामे रुद्रशरासनं (v. 91 = *Mahānāṭ.* i. 31).

विष्णुवक्षोगृहे (i. 343).
वीणया च निनदेन च (ii. 580).
शिलापट्टोद्घृष्टा मलयज (v. 188).
शेषस्याहेर्व्रजति (i. 393).
सजन्मानौ . . . (ii. 379 = *Kvs.* 177, भावादेव्याः).
सद्यः पाटितकेतकोदर (i. 389 = *Śp.* 3638, कस्यापि).
स वः पायादिन्दुर् (i. 51 = Vāmana *ad* iv. 3, 9 anon.).
सव्याधेः . . . (ii. 430 = *Kvs.* 473 anon., etc., etc.).
सा चन्द्रादपि चन्दनाद् (iii. 253).
सुधामूर्तेर्बन्धुर् (i. 461).
स्फटिकालवाललक्ष्मी (i. 394).

**Sml.*

Viddhaś.	**Sml.*
i. 1 (*Kvs.* 136)	= B. 7*b*.
2 (*Kvs.* 157)	= B. 61*a* (P. 56*b*).
11	= B. 150*a*.
14 (*Bālar.* ii. 17; *Kvs.* 205)	= B. 100*a*.
22	= B. 73*b* (P. 65*a*).
23 (*Kvs.* 68)	= B. 110*a*.
27 (cf. *Bālar.* x. 55)	= B. 113*a* (P. 91*b*).
28	= B. 113*a* (P. 91*b*).
31 (*Kvs.* 195)	= B. 84*b*.
44	= B. 132*a*.
ii. 2	= B. 76*b*.
9 (*Kvs.* 261)	= B. 131*b* (P. 105*b*).
23	= B. 133*b*.
iii. 1 (*Kvs.* 490)	= B. 75*b* (P. 67*b*).
27 (*Bālar.* iii. 25)	= B. 144*a*.
iv. 1	= P. 121*b*.
20 (*Bālar.* viii. 11)	= B. 162.

Bālar.	**Sml.*
i. 40	= B. 87*b*.
ii. 17 (*Viddhaś.* i. 14)	= B. 100*a*.
iii. 3	= B. 134*b*.
6	= B. 163*a*.
25 (*Viddhaś.* iii. 27)	= B. 144*a*.
v. 11 (*Kvs.* 424)	= B. 65*a* (P. 59*b*).
18	= B. 151*a*.
32	= B. 124*a*.

Bālar.	**Sml.*
v. 37	= B. 126*b* (P. 102*b*).
vi. 12	= B. 186*b*.
vii. 38	= B. 180*b*.
viii. 11 (*Viddhaś.* iv. 20)	= B. 162.
x. 33	= P. 151*b*.
35	= B. 182*b*.
44	= B. 180*b*.
51	= B. 180*a*.
56	= B. 183*b*.
57	= B. 183*b*.
60	= B. 192*a*.
72	= B. 183*b*.
Pracaṇḍap. 28 and 29	= B. 90*a*.

Also the following (most of the verses relating to poets be
given by Bhandarkar, *Report*, 1897, pp. x seqq.):—

अकालजलदश्लोकैश्चि° (B. 23*a*).

अकालजलदेन्दोः सा (B. 23*a*, P. 16*a* = Peters. ii.
**S.-Hārāv.* 41*a*, 248).

अथो गणपतिं वन्दे (P. 15*b* = Peters. ii. 59 ; *
Hārāv. 34*a*, 138).

अनुप्रासिनि संदर्भे (B. 23*a*).

अन्तरं कियदाख्यान्ति (P. 14*a* = **S.-Hārāv.* 41*a*, 2

अम्भोधौ विहरत्तम° (B. 179*b*).

अहो अहं नमो मह्यं (P. 65*a* = *Sbhv.* 1243, कस्यापि

अहो प्रभावो वाग्देव्या (P. 15*b* = Peters. ii.
Śp. 189).

आदौ मानपरिग्रहेण (P. 94*a*).

आहारे . . . (B. 66*a*, P. 60*b* = **S.-Hārāv.* C.
47 ; *Krs.* 416 anon., etc., etc.).

एकस्मिन्नवपातिते ऽपि (B. 160*a* ; R. v. 111).

एको ऽपि जीयते (P. 14*a* = **S.-Hārāv.* 41*a*, 241).

कर्तव्या चार्थसारे ऽपि (B. 22*b*, P. 11*a* = **S.-Hā*
39*b*, 115).[1]

कर्ता त्रिलोचनादन्यो (P. 15*a* = **S.-Hārāv.* 41*a*, 2

---

[1] कर्तव्या चार्थसारे ऽपि काव्ये शब्दविचित्रता ।
विना घण्टाटणत्कारं गजो गच्छन्न शोभते ॥

कवीनां मानसं नौमि (B. 18*b* = *Bhojapr.* 111 ; **S.-Hārāv.* 31*b*, 102).

कालञ्जरपतिश्चक्रे (B. 23*a* = **S.-Hārāv.* 41*a*, 249).

के वैकटनितम्बेन (B. 23*b*, P. 16*b* = **S.-Hārāv.* 41*a*, 252, विकटनितम्बायाः).

केयूरीकृत . . . (B. 102*a* = *Krs.* 426, etc.).

चञ्चच्चोलाञ्चलानि (B. 130*b*, P. 105*a* = *Krs.* 267 anon. ; **Saml.* 280 anon.).

जगत्यां प्रथिता गाथा (P. 14*a*).

जानकीहरणं कर्तुं (B. 22*b*, P. 15*b*).

तं वन्दे पद्मसद्मानं (B. 9*a* = *Śp.* 85).

तौ शूद्रककथाकारौ (P. 13*b* = Peters. ii. 59 ; **S.-Hārāv.* 34*a*, 133).

दर्पं कविभुजंगानां (P. 15*a*).

दूरादपि सतां चित्ते (B. 23*a*).

दृशोः सीमावादः (B. 90*a*, P. 74*b*, कस्यापि = *Vikramāṅkadevacarita*, viii. 84).

द्विसंधाने निपुणतां (B. 23*b*, P. 16*a* = **S.-Hārāv.* 34*a*, 136).

धत्ते पङ्कजिनीदले° (B. 116*a*, P. 94*b* = **Skm.* ii. 717 ; *Śp.* 3837).

ध्वनिनातिगभीरेण (B. 22*b*, P. 16*a* = Peters. ii. 59 ; **S.-Hārāv.* 33*b*, 130).

नदीनां मेकलसुता (B. 23*b*).

नूनं दुग्धाब्धिमन्थो° (P. 18*b* = *Śp.* 251).

पर्याप्तस्तनभारपीडित (B. 90*a*).

पार्थस्य मनसि स्थानं (B. 23*b*, P. 16*b*).

प्रद्युम्नाम्नापरस्येह (P. 15*b* = Peters. ii. 59 ; **S.-Hārāv.* 34*a*, 139).

प्रेङ्खत्कुन्तलभार (B. 130*b*).

बाणेन हृदि लग्नेन (P. 15*a* = **Sūktiratn.* 76 anon.).

भागीरथीहारलता (B. 16*a*).

भासनाटकचक्रे ऽपि (P. 13*b*).

भूगोलप्रतिबिम्बस्य (B. 178*a*).

मन्ये हिमांशुः प्रान्ते ऽपि (B. 178*a*).

मायुराजसमो जज्ञे (B. 23*a* = **S.-Hārāv.* 34*a*, 135).

मा स्म सन्तु हि चत्वारः (B. 22*b*, P. 16*a* = Peters. i
59 ; **S.-Hārāv.* 34*a*, 134).

मुखं विकसितस्मितं (B. 90*a*, P. 74*b*, कस्यापि = *Ś*
3277, कस्यापि; Hemac. Comm., p. 107 anon.
Ak. ad iii. 1 anon.; *Kāvyapr. ad* ii. 13 anon
**S.-Prab.* 74 anon.).

यत्संभाषणलालसे (P. 60*b*).[1]

यथार्थता कथं नाम्नि (P. 13*b*).

यो धरित्रीभरश्रान्तः (B. 178*a*).

यायावरकुलश्रेणेः (B. 23*b* = Peters. ii. 59 ; **S*
Hārāv. 34*a*, 137).

विलिम्पत्येतस्मिन्मलय (B. 77*b* = *Krs.* 273 anon., etc.

शब्दार्थयोः समो गुम्फः (B. 23*b*, P. 16*b* = *Śp.* 17
कस्यापि).

श्रीकण्ठः श्वशुरः स एष (B. 178*b*).

सरस्वतीपवित्राणां (P. 15*a* = *Śp.* 190).

सरस्वतीव कार्णाटी (B. 23*b* = Peters. ii. 59 ; *Ś*
13, कस्यापि ; **S.-Hārāv.* 33*b*, 131).

सहर्षचरिता शश्वत् (P. 15*a*).

सुप्तद्रुहिणगोविन्द (B. 5*a*).

सूक्तीनां स्मरकेलीनां (B. 23*b* = **S.-Hārāv.* 34*a*, 132

स्थिता माध्वीकपाकत्वात् (B. 23*b*).

स्वस्ति पाणिनिने तस्मै (P. 13*b* = Peters. ii. 61 ; **S*
Hārāv. 32*a*, 110).

स्वस्तिमानस्ति कैलासः (B. 178*a*).

हरिपादः स वः पायात् (B. 18*b*).

ऊता शिरिखनि गौणाद्या (P. 14*a* = **S.-Hārāv.* 41
243).

**S.-Hārāv.* Besides most of the memorial verses cited fro
**Sml.* (see references given above) and other vers
from the known works, viz.:

---

[1] यत्संभाषणलालसेव कुरुषे वक्त्रेन्दुमधोनतं
धत्से वाक्रलतां मुहुः कुचतटे निष्क्रान्तिभीत्येव यत् ।
किं वा मन्त्रयते जनो ऽयमिति यत्सर्वच शङ्काकुला
तज्जाने हृदि को ऽपि तिष्ठति युवा प्रौढस्य गूढस्य ते ॥

Viddhaś. i. 14 (*Bālar.* ii. 17) = C. 15*b*, 80,
,, ii. 2 = C. 41*b*, 254,
Bālar. i. 1 = 36*b*, 173,
,, ii. 17 (*Viddhaś.* i. 14) = C. 15*b*, 80,
,, iv. 43 = C. 22*a*, 35,
,, 44 = C. 23*a*, 45,
,, v. 1 = C. 33*b*, 59,
Pracaṇḍap. 29 = C. 20*a*, 17,
Karpūram. i. 4 = 3*b*, 20,
,, ii. 9 = C. 39*a*, 230,

also the following :—

अपेक्षन्ते न च स्नेहं (46*a*, 323 = *Sbhv.* 224, कस्यापि ; *Śp.* 235, कस्यापि).

कवीनामगलद्दर्पो (41*a*, 245 = *Harṣacarita*, i. 91).

किं कवेस्तस्य काव्येन (39*b*, 114 = *Sbhv.* 134, भट्टत्रिविक्रमस्य ; *Śp.* 159, ditto ; *Damayantīkathā*, i. 5, a verse imitated from the *Harṣacarita*, i. 9).

कृत्स्नप्रबोधकृद्वाणी (41*a*, 344 = Bhandarkar, op. cit., p. xiv).

क्वचिद्वस्तुस्फार (30*a*, 84).[1]

चन्दनं चन्द्रिकाचक्रं (46*a*, 324).[2]

त्रयोऽग्नयस्त्रयो वेदास् (41*a*, 247 = *Śp.* 174 ; **Sūktiratn.* 73 anon.).

श्रोत्रेतराणि करणानि (41*a*, 240 = Bhandarkar, op. cit., p. xi).

**Subhyāl.* (beside a number of verses from Amaracandra's *Bālabhārata*).

Viddhaś. i. 1 (*Krs.* 157) = A. 2*b*.
,, 12 = A. 22*b* (v).
,, 14 (*Bālar.* ii. 17 ; *Krs.* 205) = A. 3*b* (i. 35).
,, 20 (*Krs.* 264) = A. 29*b*.

---

1 क्वचिद्वस्तुस्फारं कतिपयपदैरर्पितगुणं
क्वचित्संक्षिप्ते ऽर्थे प्रचुरवचनैरेव रचना ।
यथावाच्यं शब्दाः क्वचिदपि तुलायामिव धृता
स्त्रिभिः कल्पैरेवं कविषु वृष(*sic* ?)शब्दार्थनियमः ॥

2 चन्दनं चन्द्रिकाचक्रं विपक्षी चम्पकस्रजः ।
पञ्चमः पञ्चमस्येति पञ्चभ्यो ऽजनि सज्ज(?)नः ॥

Viddhaś.	i. 22	= A. 29*b*.
,,	ii. 14 (*Kvs.* 425)	= A. 12*b* (iii. 24).
,,	iii. 7	= A. 13*b* (iii. 70).
,,	13 (*Kvs.* 492)	= B. 2*a*.
,,	16 (*Kvs.* 147)	= A. 14*a* (iii. 77).
,,	iv. after 6 (*Kvs.* 288)	= B. 3*b*.
Bālar.	ii. 17 (*Viddhaś.* i. 14)	= i. 35.
,,	iv. 43	= ii. 51.
,,	v. 37	= vii. (26*b*).

Sbhr.

Viddhaś. i. 12 = 2223. *Bālar.* i. 8 = 322.
,, ii. 21 = 1411. ,, 48 = 2282.
,, ii. 51 = 2281, 3446 (

Also—

इन्द्रोर्लक्ष्म त्रिपुरजयिनः (2563 = *As.*, p. 113
Kuvalay. ad 137 anon.).

दातुर्वारिधरस्य (3046).

Śp.

Viddhaś. i.	1	= 3077, कस्यापि.
,,	12	= 3722, कस्यापि.
,,	14 (*Kvs.* 205; *Bālar.* ii. 17)	= 3373, क
,,	27	= 3816, कस्यापि.
,,	31 (*Kvs.* 1954)	= 3516, कस्यापि.
,,	ii. 6 (*Kvs.* 262, etc.)	= 3929, कस्यापि.
,,	9 (*Kvs.* 267, etc.)	= 3912, कस्यापि.
,,	11	= 3928.
,,	23	= 3591, कस्यापि.
,,	iii. 27 (*Bālar.* iii. 25)	= 3659.
,,	iv. 1	= 3719, कस्यापि.
Bālar.	ii. 17 (*Viddhaś.* i. 14)	= 3373, कस्यापि.
,,	iii. 25 (*Viddhaś.* iii. 27)	= 3659.
,,	66	= 1099, कस्यापि.
,,	iv. 43	= 3757.
,,	44	= 3750.
,,	v. 37	= 3936.

आहारे . . . (189; see *Sml.* above).
अहो प्रभावो . . . (3423; see *Skm.* above)
चञ्चच्चोला . . . (3926; see *Sml.* above).

सरस्वतीपवित्रा° . . . (190; see *Sml. above).

भासो रामिलसोमिलौ (188 = *S.-Hārāv. 31a, 94, श्रीधनदस्य).

Aucityar.

Pracaṇḍap. 100	= *ad* 12.	*Bālar.* iv. 1		= 36.
Karpūram. i. 18	= 18.	,,	v. 11 (*Kvs.* 424)	= 14.
Bālar. i. 39	= 13.	,,	x. 41	= 12.
,, ii. 20	= 20.			

Also the following:—

कार्णाटीदशनाङ्कितः (*ad* 27).

चिताचक्र . . . (*ad* 15 = *Skm. i. 419).

स्त्रीणां मध्ये सलीलं (*ad* 16 = *Dūtāṅgada*, iii. 78).

Kkbh. ad v. 1 = *Viddhaś.* iii. 17.

Suvṛttat. *Viddhaś.* i. 30 = *ad* ii. 23; *Bālar.* i. 63 = *ad* ii. 41.

Hemac.

इतस्ततो भषन् भूरि न पतेत्पिशुनः शुनः ।
अवदाततया किं च न भेदो हंसतः सतः ॥ (p. 335, Comm. हरविलासे).

ओमित्येकाक्षरं ब्रह्म श्रुतीनां मुखमक्षरम् ।
प्रसीदतु सतां स्वान्तेष्वेकं त्रिपुरुषीमयम् ॥ (p. 334, Comm. हरविलासे).

Cf. सनामाङ्कता यथा राजशेखरस्य हरविलासे (p. 335, Comm., l. 4).

Ujjvaladatta *ad Uṇādisūtra* cites the *Bālarāmāyaṇa* three times (i. 3 = *Bālar.* viii. 84d; iv. 138 = iii. 66; iv. 171, विनष्टचारित्रगुणा हितैषिणः = ?), and also ascribes to a (lexicographer ?) Rājaśekhara the line—

चण्डीकान्तो भगाली च सेलिहानो वृषध्वजः (*ad* ii. 76).

Add—

दशाननच्छिन्नखुरप्रखण्डितः.

क्वचिन्नताधो हिमदीधितिर्यथा (*ad* ii. 28, इति हरविलासः).

Rāyamukuṭa *ad Amarakośa* (fragments).

गोनाशाय . . . (*Viddhaś.* i. 3 = *ad* i. 8. 4).

आशीमिव कलामिन्दोः (*ad* i. 8. 7).

सान्द्रं चन्दनमङ्गके वलयिताः पाणौ मृणालीदलाः (*a*
10. 42 = *Viddhaś.* iii. 16*b*; *Krs.* 147*b*, etc.).

निविश्य कुम्भे चरणौ स्मितानना
सदं समारोढुमथोपचक्रमुः ॥ (*ad* ii. 4, 12).

सर्वैवेयकस्त्वमसि फणिना (*ad* ii. 6, 104).

Sarvānanda *ad Amarakośa*: See Śeṣagiri Śāstrin, *Report*
the Search for Sanskrit MSS., 1893–4, p. 30.

Rājyapāla (no information).

414 देवेन प्रथमं जितो ऽसि (*Skm. ii. 512, विद्यायाः).

Rudra, Rudraṭa (Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, pp. 80–1; xx
p. 376; C.C. i, pp. 528, 530; Peterson, op. c
pp. 104–5; Pischel, preface to his edition of
Śṛṅgāratilaka (Kiel, 1886); Z.D.M.G. xlii, pp. 29
304, 435; Jacobi, *Vienna Oriental Journal*, ii, pp. 151-
Z.D.M.G. xlii, pp. 425–35; Jacob, J.R.A.S. 18
pp. 291–5; Bhandarkar, op. cit., p. xliv.

It is not necessary to discuss here the question as
the identity of the authors of the *Śṛṅgāratilaka* and
Kāvyālaṃkāra. The reason for treating them toget
here is the frequent confusion of them in the ant
logies, etc. Concerning the identification the rea
may refer to the above-cited works of Peterson, Pisc
and Jacobi).

279 को ग्रक्षा गदितुं स्मरानल.

*Skm. (Rudraṭa).

Śṛṅgārat.	*Skm.	*Śṛṅgārat.*	*Skm.
i. 12 =	ii. 483.	i. 128 =	ii. 81.
25 =	641.	129 =	82.
32 =	401.	134 =	186.
35 =	409 (लक्ष्मणसेनदेवस्य).	138 =	182.
37 =	413.	140 =	199.
50 =	28 (कस्यचित्).	142 =	195.
51 =	26.	144 =	194.
60 =	27 (कस्यचित्).	148 =	288.

Śṛṅgārat.	**Skm.*	*Śṛṅgārat.*	**Skm.*
i. 68 =	ii. 112 (कस्यचित्).	ii. 10 =	ii. 484.
72 =	187.	18 =	497.
73 =	34.	50 =	412 (कस्यचित्).
81 =	410 (कस्यचित्).	84 =	274.
94 =	469.	91 =	275.
107 =	482.	94 =	502.
108 =	481.	106 =	617 (राजशेखरस्य).
112 =	483.	iii. 3 =	i. 36.

Kāvyālaṃkāra, ii. 15 = i. 32.
„ vii. 41 = ii. 72.

Also the following:—

विगलन्ती दधे यावत् (ii. 486).
सखि स विजितो वीणा॰(वीणा॰) (ii. 193 = **Padyāv.* 212, कस्यचित्; *Daśar. ad* ii. 23 anon.).

**Sml.* (Rudra).

Śṛṅgārat.	**Sml.*	*Śṛṅgārat.*	**Sml.*
i. 43 =	B. 104*a* (P. 85*b*).	i. 95 =	B. 65*a*.
49 =	B. 90*b*.	140 =	B. 103*b* (P. 85*a*).
51 =	P. 116*b*.	ii. 4 =	B. 73*a*.
59 =	B. 91*a* (P. 75*a*).	12 =	B. 109*a*.
67 =	B. 108*a* (P. 88*a*).	50 =	B. 109*a*.
68 =	B. 107*a*.	66 =	B. 109*a*.
72 =	B. 148*b* (P. 119*b*).	88 =	B. 68*b*.
77 =	B. 105*b* (P. 86*b*).	iii. 3 =	B. 10*a*.
80 =	B. 106*a* (P. 85*b*).		

Kāvyālaṃkāra, ii. 16 = B. 175*b* (P. 145*b*).
„ vii. 41 = P. 126*b*.
„ xi. 4 = B. 169*b*.

Also the following:—

अम्बा शेते ऽत्र वृद्धा (P. 126*b* = *Kav.* 505 anon., etc.).
उल्लुम्बसनिन्द्रितं प्रणयता (B. 91*a*).
प्रायो नववधूः कान्तमा॰ (P. 116*b*, रुद्रस्य?).[1]

---

[1] प्रायो नववधूः कान्तमालिङ्गति शनैः शनैः ।
चित्ताङ्कुरितकन्दर्पकन्दलीभङ्गशङ्कया ॥

*Padyāv.	Śṛṅgārat. *Padyāv.	Śṛṅgārat. *Padyāv.
	i. 68 = 217.	ii. 87 = 309.
	80 = 216.	91 = 330.
	ii. 84 = 323.	108 = 242.

Also the following :—

अच्छिन्नं नयनाम्बु (360 = *Skm. ii. 157, कस्य… *Padyāv. 360, रुद्रस्य ; *Sabhyāl. B. 4a, अमर… *S.-Ratnak. v. 304 anon.; *Sāras. 134 a… Rudraṭa, Sbhv. 1407, अमरुकस्य ; Śp. 3486, … Daśar. ad iv. 27 anon.).

यास्यामीति समुद्यतस्य (315 = Sbhv. 1153, कस्य… Śp. 3435, कस्यापि).

*Padyaveṇī (the same Rudra ?).

आस्तां गाढतरानुशीलन (57b (vi)).[1]

इह रूपमात्रसारे (58b (vi) = *Padyāmṛtat… Vrajanātha, No. 48 anon.; *S.-Ratnak… 92 anon.; *Sūktiratn. 509 anon.).[2]

गर्वायस्व (sic for से) विकचकोरक (58a (vi) = *S… ratn. 589 anon.).[3]

यन्नाद् (sic for दृ) तस्त्वमलिना (57a (vi)).[4]

---

[1] आस्तां गाढतरानुशीलनविधिः संस्पर्शनं दूरतः
संश्लेषे विषयीकृतोऽसि न म . . नापदं प्रापितः ।
किं ब्रूमः सहकार तावकगुणानन्यादृशैर्दुर्लभा
न्सौरभ्येण यदध्वगानपि मुहुः प्रीणासि दूरादपि ॥

[2] इह रूपमात्रसारे चित्रकृते कमलकह्लारे ।
न रसो नापि च गन्धो मधुकरबन्धो मुधा भ्रमसि ॥

[3] गर्वायसे विकचकोरकपुञ्जगुञ्ज
दुन्मत्तषट्पदघटाविभवेन किं तु (sic for नु ?) ।
वामभ्रुवां चरणताडनदोहदानि
किं नाम न स्मरसि तावदशोक तानि ॥

[4] यन्नादृतस्त्वमलिना मलिनाशयेन
किं तेन पल्लव विषादमुरीकरोषि ।
विश्वाभिरामनवनीरदलीलवेषाः
केशाः कुशेशयदृशः कुशलीभवन्तु ॥

गम्बन्निसर्गमलिना (57*b*).[1]
खैरं सैरिभ यूथपैरिह (60*a* (vi)).[2]

**S.-Hārāv.* (Rudra).

Śṛṅgārat. i. 7 = 34*b*, 150.
,, 30 = C. 22*b*, 43.
,, 49 = C. 20*b*, 18.

Also the following :—

अलं वलिभिदङ्गना (29*b*, 77).[3]
को धन्यः सखि सुस्मितेन (C. 24*b*, 74 = **Sml. P.* 61*b* anon.; *Sbhr.* 1104, कस्यापि).
मधुरशिशिरामोदं (C. 36*b*, 91).[4]

**Subhyāl.*

Śṛṅgārat.	**Subhyāl.*	*Śṛṅgārat.*	**Subhyāl.*
i. 128	= A. 20*b*.	ii. 67	= A. 30*b*.
134	= A. 13*b*.	71	= A. 30*b*.
148	= B. *xa*.	iii. 55	= A. 6*a*.
157	= A. 30*a*.		

[1] गम्बन्निसर्गमलिनाः सहकार कामं
लुठन्ति तान्यपि मधूनि तव द्विरेफाः ।
युक्तं न तत्तव कषायरसप्ररोहै
रेतान्प्रतारयसि यत्कलकण्ठयूनः ॥

[2] खैरं सैरिभयूथपैरिह पयः गृङ्गेण विक्षोभितं
तारं व्यङ्कुलं चडचडत्क्षतिशतैर्विद्रावितं द्वीपिभिः ।
हेलाधिष्ठपदे पराक्रमनिदावुज्जृम्भमाणो (*sic* for °धा . . . णे) हरौ
चित्रं सैव तदेवविप्रलिखितेवासीदरण्यस्थली ॥

[3] अलं वलिभिदङ्गनानितिविङ्गनीविकाकर्षण
क्षणत्कनककिङ्किणीमुखरितैरपि त्वःसुखैः ।
निरस्तविपर्यायमा गुरुवचःप्रमालम्बिनी
दिगम्बरनितम्बिनीचरणचुम्बिनी चेन्मतिः ॥
रुद्रकवेः ॥

[4] मधुरशिशिरामोदं कौन्दं समीर समीर[य]
प्रकटय शशिन्नाशाः कामं मनोभव जृम्भताम् ।
अवधिदिवसः प्राप्तः सख्यो विमुञ्चत तत्कथां
हृदयमधुना किंचित्कर्तुं ममान्यदिहेच्छति ॥
रुद्रस्य ॥

Sbhv.

Kāvyālaṃkāra.	*Sbhv.*		*Kāvyālaṃkāra.*	*Sbhv.*	
ii. 17 =	421,	रुद्रटस्य.	vii. 32 =	2409,	रुद्र
30 =	1667	„	33 =	2061	
iii. 57 =	730	„	41 =	2234	
vi. 10 =	1387	„	71 =	2047	

Also—

अम्बा शेते . . . (2247, रुद्रस्य; see *Sml.* above

मुञ्चत गुणाभिमानं (3122, रुद्रस्य).

Śp.

Śṛṅgārat.	*Śp.*		*Śṛṅgārat.*	*Śp.*	
i. 30 =	3754,	रुद्रस्य.	ii. 107 =	3670,	रुद्रस्य.
35 =	3567,	रुद्रस्य.	iii.		
51 =	3675,	रुद्रस्य.	62 =	पिबन्नसृग् (MS. I	
68 =	3563,	कस्यापि.			
75 =	3748,	कस्यापि.	*Kāvyālaṃkāra.*	*Śp.*	
81 =	3568,	रुद्रस्य.	ii. 30 =	3788,	रुद्रस्य.
95 =	3409,	रुद्रस्य.	vi. 10 =	3473,	रुद्रटस्य.
114 =	3444,	कस्यापि.	32 =	575,	रुद्रटस्य.
ii. 12 =	3578,	रुद्रस्य.	vii. 41 =	3773,	रुद्रस्य.
50 =	3579,	रुद्रस्य.			

Ujjvaladatta *ad Uṇādisūtra.*

यूकाभयेन न हि केशविमोचणं स्यात् (*ad* iii. 47, रतिलवे = i. 3*d*).

Lakṣmīdhara ("perhaps the brother of Śārṅgadhara." Aufr Z.D.M.G. xxvii, p. 81; C.C. i, p. 538; Bhanda *Report*, 1897, p. xliv).

163 यदपि विबुधैः सिन्धोरन्तः (**Skm.* ii. 361; **Sml. P* भासस्य; **Sml. B.* 94*a*, भोजदेवस्य = यदमय *Śp.* 3319, कस्यापि; **S.-Hārāv.* O 7*b*, 75 and

324 वलितमनसोरप्यन्योन्यं.

348 मानोन्नतेत्यसहनेति (*Śp.* 3547, etc.).

428 यद्दौर्बल्यं वपुषि (**Skm.* ii. 125).

516 इन्दुर्यत्र न निन्द्यते (*Sbhv.* 2398, etc.).

**Skm.* (in addition to the above).

उत्कण्ठितस्य तेन (iv. 33).

कान्तानां वदनेन्दुकान्ति (ii. 839).

कुरङ्गाः कान्ताणां प्रति विटपं (v. 324 = *Śāntiśataka*, i

कृष्णः पातु स यस्य संसदि (i. 281).

दिग्भागेषु हिमावृति (ii. 853).

धर्मस्योत्सववैजयन्ति (i. 176 = *Sarasvatīk. ad* iv. 73 anon.).

मातर्लक्ष्मि भजस्व (v. 319 = *Śāntiśataka*, iv. 11; Bhartṛhari, Weber's notes, p. 24).

वदत विदितजम्बुद्वीप (iv. 322).

शचीं मे सुहृदीव (i. 177).

सिद्धार्थयष्टिषु यथोदय (ii. 884; Hemac., p. 132 anon.).

सिन्धोरिव कियज्जलं (iv. 318).

सुरापीतो गोचस्खलन (i. 236).

स्वस्थानाद्वनीभुजे (i. 430).

खिद्यसे कथमीदृशः (i. 116 = *Śp.* 104, कस्यापि).

**Padyāv.* अंहः संहरदखिलं (15).

आकृष्टिः कृतचेतसां (28 = **S.-Hārāv.* 18*a*).

श्रीकान्त कृष्ण करुणामय (33).

श्रीरामेति जनार्दनेति (32 = **S.-Hārāv.* 23*b*, 12).

**Sml.* (Bhandarkar, loc. cit.).

आकण्ठवृष्टशिरसा (B. 180*b*).

कम्पन्ते कपयो भृशं (P. 100*b*, B. 125*b* = *Śp.* 3921, वेपन्ते°; *Sarasvatīk. ad* iii. 8 anon.; **Skm.* ii. 874, शृतानन्दस्य).

गम्भीरनाभिह्रदसंनिवेशैः (P. 80*b*, B. 97*b* = *Padyarac.* iv. 57; *Śp.* 3348; **S.-Hārāv.*, C 12*b*, 136).

मा स्म सन्धिं विजानन्तु (P. 159*b*; trans. Tawney, *Prabandhacintāmaṇi*, p. 88).[1]

लक्ष्मीकौस्तुभचन्द्रमःप्रभृतिभिः (B. 57*b*).

**S.-Hārāv.* गम्भीर . . . (C 12*b*, 136; see **Sml.* above).

Śp. खड्गहस्तो ऽरिमालोक्य (578).

गम्भीरनाभी° . . . (3348; see **Sml.* above).

पङ्कज जलेषु वासः (1134).

वेगज्वलद्विटपिपुञ्ज (869).

वेपन्ते कपयो भृशं (3921; see **Sml.* above, कम्पन्ते°).

---

[1] मा स्म संधिं विजानन्तु मा स्म जानन्तु विग्रहं ।
आख्यातं यदि शृण्वन्ति भूपासेनैव पण्डिताः ॥

LALITOKA (Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, p. 542; C.C. i,
No information).

137 वन्दे देवमनङ्गमेव (*Skm. i. 466).

*Skm. Only the above verse.

VANDYA-TATHĀGATA (= TATHĀGATADĀSA (?), Aufrecht,
p. 221. No information).

478 प्रहर्ता क्षानङ्गः स च कुसुम (*Skm. ii. 451, मृग

VARĀHAMIHIRA (sixth century. Aufrecht, Z.D.M.G. xxvi
C.C. i, p. 552; ii, p. 130; iii, p. 117; Peterson,
p. 110; *Fourth Report*, p. cix; Bhandarkar,
p. xlv).

52 तुङ्गोदयाद्रिभुजगेन्द्र (*Skm. i. 6).

*Skm. (in addition to the above).

दंष्ट्रापिष्टेषु सद्यः (i. 191).

*Sml. आर्तस्य यानमशनं च बुभुक्षितस्य (P. 158b = Bṛ
lxviii. 116).

उरःकृत्वा वेधा मणि° (B. 161a, P. 132b).[1]

एकतश्च सुरसुन्दरीजनः (B. 161a, P. 132a).[2]

कर्पासीषधकृष्ण (P. 158a).

जीवितो ऽपि निहितस्य (B. 161a).

पृश्चात् स्थूलतरा दंष्ट्रा (B. 188a).

युक्तेन चूर्णेन करोति रागं (P. 159a = Bṛ. Saṃ.
36; *Vetālap.* i. 19, p. 10).

लीने श्रोत्रैकदेशे (B. 17b = *Subhāṣ. i. (7a); Kh
27; *Sbhr.* 57).

---

[1] उरःकृत्वा वेधा मणिफलकगाढस्थित
भुजावालम्ब्येहीत्यमरवनिता व्योमगृहगा ।
अपद्वारेणैव त्वरिततरमाभाष्य सहसा
हृतं हस्तालम्बैर्हरति सुरलोकं रणमुखात् ॥

[2] एकतश्च सुरसुन्दरीजनः
श्रीप्रपञ्च(*sic* for °समञ्च or °स्तु रच ?)ति युयुत्सुमन्यत
पाप्मना सह पलायते यश्च
श्चैकतः कुलकलङ्ककारणं ॥

लोकः शुभखिष्ठति तावद्° (B. 161*a*, P. 132*b* = *Śp*. 3969).

समाः षष्टिर्द्विघ्ना मनुज (P. 156*b* = *Bṛ. Jāt.* vii. 5; **S.-Samcaya*, xxx. 15 anon.; *Śp*. 1709, कस्यापि).

संमूर्च्छितं संप्रति संप्रहारैः (B. 161*a* = *Śp*. 3971).

स्वर्गस्य मार्गा बहवः (B. 161*a*, P. 132*a*).[1]

हा तात तातेति स वेदना° (B. 161*a*, P. 132*b* = *Śp*. 3970).

-bhyāl. जाये धरित्र्याः (i. 18 = *Bṛ. Saṃ*. lxxiv. 1; *Sbhv*. 1476 anon.; *Śp*. 3085, कस्यापि).

-Hārāv. लीने . . . (6*a*, 42; see **Sml.* above).

तारतम्यसुवर्णानां (55*b*, 520).

-bhāṣ. दुर्जनकृताग्नितप्तं (ii. 15*a* = *Bṛ. Saṃ*. cvi. 4; **S.-Hārāv.* 42*b*, 278, कस्यापि; *Sbhv*. 151; *Śp*. 153, कस्यापि).

लीने . . . (i. 7*b*; see **Sml.* above).

-hv. दुर्जनकृताग्नितप्तं (151; see **Subhāṣ.* above).

यस्य जना न वदन्ति (2901).

लीने . . . (57; see **Sml.* above).

स्वामी सन् भुवनत्रयस्य (56).

-. लोकः . . . (3969; see **Sml.* above).

संमूर्च्छि . . . (3971; see **Sml.* above).

हा तात . . . (3970; see **Sml.* above).

-ucityav. क्षीणश्चन्द्रो विशति (*ad* 26 = **Subhāṣ.* vii. 16, धाराधरस्त; *Sbhv*. 560, धाराधरस्य).

-udyarac. संमूर्च्छि . . . (iii. 38; see **Sml.* above).

-ratāpar. Comm. quotes the *Bṛ. Saṃ*. several times (p. 176 = lxviii. 47, 85, 86, 88; p. 184 = xii. 7; pp. 185, 201, 417).

---

[1] स्वर्गस्य मार्गा बहवः प्रदिष्टा
स्ते दुष्कसाध्या बहवः सविघ्नाः ।
निमिषमात्रेण महाफलो ऽय
मृजुत्वपन्था समरे व्यसुत्वम् ॥

Ujjvaladatta *ad Uṇādisūtra* (fragments).

पुष्यो ऽथ हस्तः श्रवणः श्रविष्ठा (*ad* iii. 86).
राहौ यथा कि(*sic* for के?)तवस्तमस्या (*ad* iv. 188).
उत्थितप्रचितपत्रपांशुविहगः सौम्यस्वनः पूजितः (*ad* v. 8).

Rāyamukuṭa *ad Amarakośa* (fragments).

यद्रोहिणीयोगफलं तदेव.
सुताराषाढासहितेच चन्द्रे॥ (*ad* i. 4, 16 = *Bṛ. Saṃ.* xxv. 1).
अपरो ऽन्तगतो ऽलिन्दः प्रागन्तगतौ तदुत्थितौ चान्यौ।
(तदवधिविवृ)ततस्तान्यः प्राग्द्वारं स्वस्तिके ऽशुभदं॥ (*ad* ii. 2, 11 = *Bṛ. Saṃ.* liii. 34).
शुङ्गे महीमथ विधाय याची
प्रसह्य विन्ध्याचलपारियात्राम् (*ad* iii. 3, 3).

Vallaṇa (Vallana. Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, p. 381; O.C. i, p. 554. No information).

10 प्रत्येकानेकजातिप्रतिवपुरमिता.
74 किंशुककलिकान्तर्गत° (*Śp.* 3794, विज्जकायाः).
141 याच्यो न कश्चन गुरुः (**Skm.* i. 465).
176 मितम्बयौ कं न स्वगत°.
236 सा नेत्राञ्जनता.
292 गाढावधःक्षतबलि.
343 दूरमावं वासो.
378 धिग्धिङ्नामयि केन.
395 कृत्वागः स च नागतो ऽपि.
461 उन्नीलयसि सखीर्न पश्यसि.
515 पान्थे सप्तसरोऽन्तगाङ्गुल°.

**Skm.* अर्वाचीनवचःप्रपञ्च (v. 139).
आस्ते वाससि रोद्धुं (ii. 698).
आस्तां तावदसीमपौरुष (iv. 190).
उन्मुक्तक्रमहारि (iv. 171).
उपैति चाराब्धिं (iv. 303).
एतन्मन्दविपक्व (ii. 376 = *Kāvyapr. ad* vii. 3 anon.).
गतः कालो यत्र प्रणयिनि (v. 314 = *Śāntiśataka*, iv. 13).
छायाप्रीतललिताः (iv. 143).
ताम्रकसप्तसमुद्र (i. 13).

दुरर्थैर्यत्काचभ्रम (iv. 83).
धिग्धिक्तान् कृमिनिर्विशेष (v. 331 = *Śāntiśataka*, iv. 10).
धिग्धिक्तान् समयान् (v. 133 = *Śāntiśataka*, iv. 19; *Sāhityad.*, p. 92 anon.).
निर्यातु मकरन्दबिन्दु (iv. 152).
बिन्दुवृन्दतरङ्गिता (v. 147).
मृत्पिण्डेन भुवैव किं (v. 343).
यस्यानुङ्गुरगन्धवाह (iv. 172).
याच्ञो न कश्चन गुरुः (i. 465; see *Krs.* 141 above).
रथ्यान्तश्चरतस्तथा (v. 297 = *Śāntiśataka*, iv. 19; *Sāhityad.*, p. 92 anon.).
राजा त्वं वयमप्युपासित (v. 199).
लक्ष्मीसद्मसरोज (iii. 47).
श्रीमद्भिर्द्रविणाढ्य (v. 138).
सख्यस्त्विषसि पश्चाद् (v. 219, given with translation by Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, p. 381).
सम्भावये हि निमिषं (v. 137).

VASUKALPA ("mentions Keśaṭa, Bāṇa, Yogeśvara, Rājaśekhara," also a king Sāhasamalla (**Skm.* iii. 125, Aufrecht). Aufrecht, C.C. i, p. 557. ? = VASUKALPADATTA, Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, p. 545; C.C. i, p. 557).
3 नम्राः पादनखेषु यस्य (VASUKA? see note).
6 शाखा समस्तभुवनं.
15 पादाम्भोजसमीपसंनिपतित (**Skm.* i. 242).
161 एतस्मिन्नवदातकान्ति.
278 वपुः शरङ्गाच्छात्सद्.

**Skm.* अथायतनसंनिधौ (v. 65).
अद्यापि स्तनशैल (i. 376 = *Mahānāṭ.* ii. 35; *Kāvyapr.* *ad* i. 7 anon.; *Sāhityad.*, p. 225 anon.; *Śp.* 3636, कस्यापि).
आपूर्वस्माद्विडोजः (iii. 50).
इतस्तावन्नेत्रे (iv. 170).
एकः स एव परिपालयिताज्ञ° (i. 141).
एतन्नर्कय कैरवक्लम (i. 372 = *Śp.* 3639, कस्यापि).
कपोलादुड्डीनैर् (i. 142).
क्रीडत्किन्नरकामिनी (v. 85).

क्षीणान्येव तमांसि (ii. 706).
क्षीरोदन्वानलीकः (iii. 255).
तत्तद्विक्रमदोहदेन (iii. 196).
त्रैलोक्यमुदारविष्णोस् (v. 21).
त्वत्सैन्यग्लपितस्य (iii. 132).
देवः सर्वविवेचनैक (iii. 15).
देवे निर्भरसाहसैक (iii. 91).
पादाम्भोज . . . (i. 242 = *Krs.* 15 above).
बाणः प्राणिति केशटः (v. 127).
वोभिरङ्कुरितं लताभिर् (i. 372 = **S.-Samcaya*, x anon.; *Cātakāṣṭaka*, i. 6; **Sūktiratn.* 526 an **S.-Prab.* 228 anon.).
भृङ्गनीविकसंनिभैः (iii. 125).
यत्रानेहसि यस्य (iii. 174).
यातस्यास्तमनन्तरं (i. 413 = *Mahānāṭ.* ii. 36).
लेखामनङ्गपुरतोरण (i. 362).
शृङ्गारसूत्रधारः (i. 356).
शेषं क्लेशयितुं (iii. 133).
स्वादयन्तु चिरं नाम (iv. 154).

Vasukalpadatta (given, with translation, by Auf Z.D.M.G. xxxvi, p. 545).
ईषल्लीमशभावभाञ्जि (ii. 883).
शिल्पं त्रीणि जगन्ति (i. 16).

**Sml. P.* जम्बूनां कुसुमोदरेष्व° (153*a*, वसुकस्य = *Kr* राजशेखरस्य, etc.).

Vākkūṭa (Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, pp. 523–4; C p. 557. No information).
57 . . . न प्रहितो नवः.
168 त्वक्पण्डस्थलपाण्डु° (**Skm.* ii. 703).
287 सुभग सुकृतप्रायो.
356 किं पादान्ते पतसि (**Skm.* 231, भावदेव्याः; **P* 377, कस्यचित्).
438 नावस्था वपुषो ममेयम° (**Skm.* ii. 277).
454 कस्माम्लायसि मालतीव (**Skm.* ii. 127).
472 एते चूतमहीरुहो (**Skm.* ii. 498).

*Skm. (in addition to the above).

अत्रैव स्वयमेव (ii. 159 = *Krs.* 285, बिब्बोकस्य).

VĀKPATI (= VĀKPATI RĀJA (*infra*)? Aufrecht, C.C. i, p. 557. No information).

43 दंष्ट्रासंकटवक्त्रकन्दर (*Skm. i. 201, दत्तस्य ; *Śp.* 4066, हनुमतः, etc.).

*Skm. कुतस्त्वममुकः (i. 213 = *Krs.* 26 anon.).

तुल्यैवेश्वरसेवा (iv. 11).

देवि त्वं कुपिता त्वमेव (i. 276 = *Krs.* 20, वाक्पतिराजस्य, etc.).

निःसृत्याहवसागराद् (iii. 260).

परार्थे यः पीडां (iv. 290 = *S.-Ratnak.* iii. 292 anon.; **Sūktiratn.* 623 anon.; *As.* Comm., p. 108 anon.; *Sbhr.* 947, यशसः ; *Śp.* 1052, इन्दुराजस्य ; *Bhallaṭaśataka*, 56 ; *Dhvanyāl.*, pp. 53 and 218 anon.; Hemac. Comm., p. 257 anon.; **S.-Prab.* 239).

Sbhr. घनोद्यानच्छायामिव (3414, श्रीहर्षदेवात्मजवाक्पतेः, or is this Vākpatirāja? The paternity of Vākpatirāja seems to be otherwise unknown).

VĀKPATI RĀJA (seventh to eighth century, son of Harṣadeva, author of the *Gauḍavaho*, and contemporary of Bhavabhūti. Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, p. 84; C.C. i, p. 557; Peterson, op. cit., p. 115; *Fourth Report*, p. cxi. Or is this the *Vākpati Rāja* = Muñja, uncle of Bhoja, concerning whom see *Prabandhacintāmaṇi*, trans. Tawney, pp. 30–6?).

20 देवि त्वं कुपिता (*Skm. i. 276, वाक्पतेः, etc.).

27 श्रेयो ऽस्त्वाश्चिरमस्तु (*Skm. i. 321).

28 चटचटिति चर्मणि (*Skm. i. 197 ; *Śp.* 126, etc.).

45 नखक्रकचदारणस्फुटित.

*Skm. further.

खर्वग्रन्थिविमुक्तसंधि (i. 220 = *Krs.* 36 anon., etc.).

प्रेङ्खद्भासुरकेशरौघ (i. 198).

सेयं चौस्तदिदं (i. 311).

Sbhr. See under VĀKPATI.

Śp. चटच . . . (126 = *Krs.* 28 above).

80 मुग्धाताम्रैर्नवकिसलयैः.
100 शुकपत्त्रहरितकोमल.

*Skm. धारोत्सिक्तस्तिमित (ii. 821).

VIKAṬANITAMBĀ (mentioned by Rājaśekhara. Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, p. 85; C.C. i, p. 569; Peterson, op. cit., p. 117; Bhandarkar, *Report*, 1897, pp. xix, xlvii).

296 कान्ते तल्पमुपागते (*Skm. ii. 696; Amaru, 101, etc.).

372 अनालोच्य प्रेम्णः परिणतिं (*Skm. ii. 206, राजशेखरस्य, etc.).

*Skm. No further verse.

*Sml. किं द्वारि दैवहतके सहकारकेण (B. 112a = *Sabhyāl. B. 3a anon; *Sbhr.* 1682; *Sarasvatīk. ad* ii. 38, v. 170 and 178 anon.).

बाला तन्वी कृशतनुरिति (P. 116a = *Sbhr.* 1401; *Śp.* 3671; *Sabhyāl. iv. 157; *S.-Ratnak. v. 47 anon.; *S.-Mukt. ii. 74, iv. 7 anon.; *Sāras. ii. 14 anon.).

*S.-Hārāv. के वैकटनितम्बे (41a, 252 = *Sml. B. 23b, P. 16b, राजशेखरस्य; Bhandarkar, op. cit., p. xii).

*Sabhyāl. बाला . . . (iv. 157; see *Sml. above).

Sbhr. अन्यासु तावदुपमर्दसहासु (735 = *Skm. iv. 137, विद्यापतेः; *S.-Hārāv. 40b, 100; *Sāras. ii. 13 anon.; *Sūktiratn. 513 anon.; *Śp.* 823; *Daśar. ad* iv. 31; *Sāhityad.*, p. 73 anon.; *Kuvalay.*, *ad* 66 anon.; *Ak.*, p. 275 anon.; *Padyarac.* xiv. 26).

अभिहिताप्यभियोग (2489).

अव्ययि साहसकारिणि (1549).

किं द्वारि . . . (1682; see *Sml. above).

दिग्वधूवदनचुम्बि (2488).

बाला . . . (1401; see *Sml. above).

Śp. अन्यासु . . . (823 ; see *Sbhv.* above).

क्व प्रस्थितासि (3610, गोविन्दस्वामिनो विकटनितम्बायाश्च = *Kvs.* 509 anon. ; **S.-Ratnak.* v. 169 anon. ; **Sāras.* 89 anon. ; **S.-Mukt.* iii. 58 anon., etc., etc.).

बाला . . . (3671 ; see **Sml.* above).

[VI]KRAMĀDITYA (sixth century? Associated with Mātṛgupta and Bhartṛmeṇṭha. Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, p. 85 ; C.C. i, p. 569 ; Peterson, op. cit., pp 117–18 ; Bhandarkar, *Report*, 1897, p. xlvii).

200 दृष्टाः शैवलमञ्जरीपरिचिताः (**Skm.* ii. 18, रथाङ्गस्य).

Skm. आघातक्षोणिपीठः (v. 8).

कुर्वन्नाभुग्नपृष्ठो (v. 10 = *Harṣac.* iii ; *Ak.*, p. 327 anon.).

क्षीरोदाम्भसि मज्जतीव (i. 390, विक्रमादित्य-चण्डालविद्या-कालिदासानां).

चञ्चत्पादनखाग्र (i. 218).

पत्रावृत्त्विव चितौ (v. 73, साहसाङ्कस्य ; *Sbhv.* 1921, प्रियाविरहस्य).

पश्चादङ्घ्रिं प्रसार्य (v. 9 = *Harṣac.* iii ; see p. 56 above).

प्रातर्वारविलासिनी (v. 24).

लावण्यसिन्धुरपरैव (ii. 19 = Vāmana *ad* iv. 34 anon. ; **Sml.* *B.* 85*a* ; **S.-Hārāv.* C 17*b*, 199 ; *Sarasvatīk.* *ad* iv. 49 anon. ; *Dhvanyāl.* p. 205 anon. ; *Al.*, p. 36 anon. ; Nami *ad* Rudraṭa's *Kāvyālaṃkāra*, ii. 8 anon.).

शय्यागारं व्रजन्त्याश्च (ii. 566).

संभोगभ्रष्टताटङ्क (ii. 355, विक्रमादित्य-कालिदासयोः).

**Subhāṣ.* किं तया क्रियते लक्ष्म्या (vi. 16 = *Sbhv.* 507 ; *Śp.* 277 ; **S.-Saṃcaya*, xv. 29 anon. ; **Subhāṣ.* v. 16 ; *Pañcat.* ii. 41).

**Sml.* लावण्यसिन्धु . . . (B. 85*a* ; see **Skm.* above).

लिम्पतीव तमो ऽङ्गानि (B. 135, *Mṛcchakaṭikā*, 14 ; *Kāvyād.* ii. 226 anon. ; *Sbhv.* 1890 ; *Śp.* 3603, विक्रमादित्यमेण्ठयोः ; *Sarasvatīk.* *ad* v. 186 anon. ; *Kāvyapr.* *ad* x. 6, p. 53 anon. ; *Sāhityad.*, p. 203,

Sbhr. अतसीपुष्पसंकाश (1718, विषमादित्यस्य = *Śp.* 512, मेण्ठस्य).

किं तया क्रियते . . . (507; see **Subhāṣ.* above).

चेतोहराः युवतयः (3318 = *Śp.* 4130, कस्यापि; **S.-Muktāv.* viii. 14, xxxi. 7 anon.; **S.-Samcaya*, xxx. 29 anon.; *Bhojapr.* 198).

दृष्टं दुर्जनचेष्टितं (3193).

निरन्नस्यालोकं बुदुप॰ (3192).

मातर्नो सन्ति तस्मिन् (1165).

रुजासु नाथः परमं हि (3494).

लिम्पतीव . . . (1890; see **Sml.* above).

विद्ययैव मदो येषां (506; ? Vikramāditya).

Śp. अष्टौ हाटककोटयस्त्रि॰ (565, q.v. = *Bhojapr.* 228).

किं तया क्रियते . . . (277; see **Subhāṣ.* above).

VITTOKA (Aufrecht, C.C. i, p. 572. No information).

149 दृष्टा काञ्चनयष्टिरद्य (**Skm.* ii. 17, रैतोकस्य).

150 मध्येहेमयुगं कपित्थयुगलं (**Skm.* ii. 16, रैतोकस्य).

**Skm.* ये पूर्वं परिपालिताः (iv. 279 = *Śp.* 985, कस्यापि).

VIDYĀ, VIDYĀKĀ, VIJJĀ, or VIJJĀKĀ (mentioned by Dhanada Deva, *Śp.* 163; Hall, *Vāsavadattā*, Introd., pp. 21, 55; Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, p. 85; C.C. i, pp. 571 573; Peterson, op. cit., pp. 119–20; Bhandarkar *Report*, 1897, pp. xix and xlvii).

298 धन्यासि यत्कथयसि (**Skm.* ii. 697; *Sbhr.* 2142 कस्यापि, etc.).

500 वृष्टिं हे प्रतिवेशिनि (**Skm.* ii. 66, etc.).

Skm. उद्दण्डकोकनद (iii. 41).
जनयति जननाथ (iii. 31).
थूथूकृत्य वमन्निर् (v. 365).
देवेन प्रथमं जितोऽसि (ii. 512 = *Krs.* 414, राज्यपालस्य).
भूपालाः शशिभास्करा (iii. 71 = *Sbhr.* 2515, मयूरस्य : *Padyarac.* iii. 1, कस्यापि, etc.; see p. 68).
मञ्चे रोमाञ्चिताङ्गी (ii. 104).
यशःपुञ्जं देव (iii. 138).
वयं बाल्ये बालांस् (ii. 61 = **Sabhyāl.* iii. 31 anon.; *Śp.* 3761, कस्यापि; *Padyarac.* vii. 37, कस्यापि; *Al.*, p. 36 anon.).
विच्छिन्नरेखा मम जीवबन्धो (ii. 279; also गणपतेः).
शुकतुण्डच्छवि (i. 8 = *Krs.* 51 anon.; **S.-Ratnak.* i. 143 anon., etc.).
सिकतिलतलाः सान्द्र (ii. 56 = *Krs.* 502 anon.).
सुच्छायं फलभारनम्र (iv. 243).

Sml. अस्थिरमनेकरागं (P. 96*b* = **Sāras.* ii. 13 anon.; **S.-Ratnak.* iii. 313 anon.; **Saml.* 255 anon.; **Sabhyāl.* vi. (24*b*) anon.; **Sūktiratn.* 513 anon.; *Sbhr.* 1734, वृद्धेः; *Śp.* 3803, शकवृद्धेः).
किंशुककलिकान्तर्गत (P. 90*b*, B. 111*a* = *Krs.* 74, वल्लणस्य; see p. 74 above).
केनात्र चम्पकतरो बत (P. 45*a*, B. 51*a* = **Skm.* iv. 287, वीरस्य; *Śp.* 1003).[1]
माद्यद्दिग्गजदानदिग्ध (B. 47*a* = *Śp.* 1131; Hemac. Comm., p. 181 anon.).[1]
विलासमसृणोल्लसन् (P. 99*b*, B. 124*b* = **Skm.* ii. 588, योगेश्वरस्य; **Sabhyāl.* ii. 11 anon.; **Sūktiratn.* 422 anon.; *Śp.* 582; *Sarasvatīk. ad* v. 165 anon.; Peterson, op. cit., p. 120; see also p. 79 above).
सोत्साहा नववारिभारगुरवो (P. 97*a*, B. 120*a* = *Sbhr.* 1778 anon.).

**S.-Hārāv.* कोशः स्फीततरः स्थितानि (C 7*b*, 174) = *Krs.* 193 anon., etc.).
नीलोत्पलदलश्यामां (34*b* (145), विज्जायाः = *Śp.* 180; **Sūktiratn.* 81 anon.).

---

[1] These two verses are given by Aufrecht, with translation, in the article cited.

प्रियसखि विपद्दण्डप्रान्त (64*a* (667) and 78*b* (
विज्ञायाः = *Sbhv.* 3137; *Śp.* 451; Bhartṛ
Weber's Notes, p. 25).

Sbhv. उन्नमय्य सकचग्रहम° (2090 = *Śp.* 509; *Sarasvati*
i. 91, v. 165 anon.; **S.-Muktāv.* xviii. 11
Aś. ad ix. 3, last part only).
कवेरभिप्रायमशब्दगोचरं (158).
कोपः . . . (1523; see **S.-Hārāv.* above).
गते प्रेमाबन्धे (1141 = *Kvs.* 410 anon.; Amaru
etc., etc.).
नार्याः सारतिशून्यता (1175).
प्रियसखि . . . (3137; see **S.-Hārāv.* above).
विरम विफलायासाद् (3138).

Śp. उन्नमय्य . . . (509; see *Sbhv.* above).
किंशुक . . . (3794; see **Sml.* above).
केनात्र . . . (1003; see *Sbhv.* above).
दृष्टिं हे . . . (3769; see *Kvs.* above).
धन्यासि . . . (3746; see *Kvs.* above).
नीलोत्पल . . . (180; see **S.-Hārāv.* above).
प्रियसखि . . . (451; see **S.-Hārāv.* above).
माद्यद्दि° . . . (1131; see **Sml.* above).
विलासमसृणो . . . (582; see **Sml.* above).

VINAYA DEVA (= VINĪTA DEVA. Peterson, op. cit., p.
or VINAYA PRABHU, author of a *Candradūta* (Aufre
C.C. ii, p. 136); Aufrecht, C.C. i, p. 576).
55 नैवैके वयमेव कोकिल.

**Skm.* चुम्बन्नागममालुठन् (i. 441).

Sbhv. दिक्षु भूमौ तथा व्योम्नि (1242, विनीतदेवस्य).

VIṢṆUHARI (Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, p. 544; C.C. i, p.
No information).
435 कस्मादिदं नयनम°.

**Skm.* शक्यार्चनः सुचिरं (ii. 712; given by Aufrecht, loc.
with translation).

VĪRYAMITRA (Aufrecht, C.C. i, p. 596. No information).

142 भुवोः काचिल्लीला (*Skm. ii. 7, राजोकस्य; Śp. 3274, कस्यापि).

169 दूर्वाश्यामो जयति.

181 एतल्लोचनमुत्पलभ्रम°.

215 तरत्तारं तावत्प्रथम° (*Skm. ii. 464 = *Sml. P. 65b, B. 72b; *S.-Mukt. v. 60 anon.).

228 सा सुन्दरीति तरुणीति.

314 हरति रतिविमर्दे.

363 मुग्धासि नायमपराध्यति.

*Skm. अलीकां मालाभिर् (i. 437).
तरत्तारं . . . (ii. 464; see above).
लक्ष्मग्रस्तमुदग्रादि° (i. 41).
पृथुरसि गुणैः कीर्त्या (iii. 66 = Sbhv. 2502, कस्यापि).
वापी दन्तुरितोदरा (ii. 760 = Krs. 75, अभिनन्दस्य).
विस्फाराः प्रथमं (ii. 598).
हंहो सिंहकिशोरक (iv. 185).

*Sml. तरत्तारं . . . (B. 72b, P. 65b; see above).

*S.-Hārāv. लीलाताण्डवितभ्रुविभ्रम (C 216 = Krs. 216, राजशेखरस्य).

VAIDDOKA (no information).

40 कनककलिकयस्वच्छे.

VAIDYA DHANYA. See above DHANYA.

VOPĀLITA (no information. ? = the lexicographer mentioned by Halāyudha, tenth century; Aufrecht, C.C. i, p. 616).

355 वचोवृत्तिर्मा भूद्.

ŚATĀNANDA (no information; Rudraṭa had this surname, but none of the verses can be traced to him. Aufrecht, C.C. i, p. 631).

131 हर्षोल्लासितचारुचन्द्र.

394 कोपस्त्वया यदि कृतो मयि (Amaru, 133, etc.).

*Skm. अपास्तस्ताराभिर् (ii. 714).

आर्द्री कण्ठे मुखाब्ज (i. 91).

कम्पन्ते कपयो भृशं (ii. 874; see under LAKṢMĪDHARA).

कृतपादनिगूहनो (i. 427).

केनेयं श्रीर्व्यसन (iv. 96).

गते बाल्ये चेतः (ii. 10).

जयति तव कूणितेक्षणं (i. 130).

जायन्ते बहवो ऽत्र (iv. 3).

भृङ्गी कलय चर्चिके (i. 40).

मसृणमसृणं प्रेयः (ii. 684).

मातर्धर्मपरे (ii. 866 = Sbhv. 2416, रविदत्तस्य; Śp. 580, ditto).

वराहानाविष्टं (ii. 831).

विगर्जामुञ्चम्बु (iv. 48).

श्यामोच्चन्द्रा स्वपिषि (i. 257 = Krs. 35 anon., etc.).

स्नेहादंसतटे ऽवलम्ब्य (i. 298).

स्वस्ति सुखिभ्यः संप्रति (v. 255 = Sbhv. 3395 anon.).

ŚABDĀRṆAVA ("given in *Skm.* as the name of a poet, but more likely a collection of miscellaneous poetry. See Śabdārṇava Vācaspati" (Aufrecht); it may be suggested rather that ŚABDĀRṆAVA is ŚABDĀRṆAVA-VĀCASPATI, and that the latter has obtained a sobriquet from his dictionary, see Aufrecht, O.C. i, pp. 559 and 635, and Zachariae, *Die Indischen Wörterbücher* (*Grundriss der Indo-arischen Philologie*), pp. 7–8).

437 असावहं लोहमयी.

*Skm. (ŚABDĀRṆAVA, 10, and Ś.-VĀCASPATI, 1).

अयि चातक चञ्चुपुटाः (iv. 320).

इयं गौरुद्दामा तव (v. 154).

एकेनैव पयोधिना (iv. 37).

किं ब्रूमो जलधेः श्रियं (iv. 38 = *Siṃhāsanadvātriṃśatikā*, 86).

त्वं शीतलो नव्यजनानुरागी (ii. 558).

न लोपो वर्णानां (iii. 8 = margin of *Padyāmṛtat. ii. 1).

प्रत्यासन्नविदूरवर्ति (ii. 364).

ये दीनेषु दयालवः (v. 174 = *Siṃhāsanadvātriṃśatikā*, 16; *Śp.* 228, कस्यापि; **S.-Samuc.*, i. 15 anon.; **S.-Ratnak.* ii. 64 anon.; **S.-Prab.* 111 anon.; **Sūktiratn.* 110 anon.).

वरं मृतो न तु क्षुद्रस् (v. 200).

श्वासोन्मूलितमेरु (iv. 61, शब्दार्णववाचस्पतेः).

हेलानिर्जितकामरूप (iii. 72).

Kbh. जनस्थाने भ्रान्तं (*ad* v. 1, भट्टवाचस्पतेः = **Skm.* v. 264, शूलपाणेः; *Sbhr.* 3264 anon.; **S.-Hārāv.* 71*a*, 771, वाचस्पतिभट्टस्य; **Sūktiratn.* 254 (15*a*) anon.; **S.-Ratnak.* ii. 203 anon.; **Padyaveṇī*, vi. (64*b*), जगज्जीवनदुहितुः (*sic*); *Sāhityak.*, p. 297 anon.; *Kāvyapr. ad* v. 2 anon.; *Sāhityad.*, p. 114 anon.; *Padyarac.* xv. 52, कस्यापि; Hemac., p. 106 anon.; *Ak.*, p. 297 anon.).

ŚAMBŪKA (ŚAMBUKA. Aufrecht, C.C. i, p. 636; Peterson, op. cit., p. 128. No information).

350 तद्देवाजिह्माणं (*Sbhr.* 1577, कस्यापि; *Śp.* 3538, संकुलस्य; **Sabhyāl.* 30*a*, संकुलस्य).

Sbhr. दूरात्ज्ञातविकल्पयोरभिमुखं (2080).

ŚIVASVĀMIN (BHAṬṬAŚRĪ-ŚIVASVĀMIN, ninth century, author of the *Kapphaṇ(in)ābhyudaya Kāvya*. Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, pp. 92–3; C.C. i, p. 654; Peterson, op. cit., pp. 129–30; Bhandarkar, *Report*, 1897, pp. xviii, 1; Śeṣagiri Śāstrin, *Report on the Search for Sanskrit MSS. . . . Madras*, 1893–4, pp. 49–56, where extracts from the *Kapphaṇābhyudaya* are given).

ad 324 किमु परिगता भर्त्रा (*Sbhr.* 2099 ?).

**Skm.* तेजोराशौ भुवनजलधेः (ii. 713).

फलममलघु किं (ii. 628).

**Sml.* गतो ऽस्तं घर्मा(तिग्मा)ंशुर्व्रज (P. 63*a*, B. 69*a* = **Skm.* ii. 291, कस्यचित्; *Sbhr.* 1140; **Sml.* P. 118*a*; **S.-Hārāv.* C 36*a*, 88).

वृथा सपदि मोलितं (*P.* 118*a* = **Skm.* ii. 631, कस्यचित्; **Sabhyāl.* iv. 122 anon.; **Saml.* 185 anon.; *Sbhr.* 2097, कस्यापि; *Padyarac.* viii. 29, कस्यापि).

11*b*, 93; **Subhāṣ.* i. (8*a*) anon.; Aufrecht adds that the verse recurs at the beginning of the *Hāṭakeśvara Māhātmya* of the *Skanda Purāṇa*, I.O. MS. 2752 = Eggeling, No. 3656).

**Sabhyāl.* या बिम्बौष्ठ . . . (B 1*b*; see **Sml.* above).

**Subhāṣ.* रूचं विरौति परिकुप्यति (iv. 79 = *Sbhv.* 438).

**S.-Hārāv.* (in addition to the above). वाक्यं च द्विपदी (40*a*, 231, given by Bhandarkar, op. cit., p. xi. anon.).

Sbhv. उल्लापयन्त्या दयितस्य (1416 = **Kapphiṇābhy.* xii. 27; *Śp.* 3511).
किमु परिगता . . . (2099 = **Kapphiṇābhy.* xiv. 29).
गतो ऽस्तं . . . (1140; see **Sml.* above).
गुणमयो ऽपि सदोष (1756 = **Kapphiṇābhy.* viii. 30).
चित्रैर्यस्य पतत्रिभिर् (810).
भोक्तुं भक्त्वा न भुङ्क्ते (1826 = **Skm.* v. 70, रजकसरस्वत्याः; **S.-Ratnak.* iii. 142 anon.; *Śp.* 3598, कस्यापि).
मुक्ताभानि पयांसि (710).
या बिम्बौ° . . . (1051; see **Sml.* above).
रूचं विरौति . . . (438; see **Subhāṣ.* above).
वदननिहिते ताम्बूलाग्रे (2100 = **Kapphiṇābhy.* xiv. 14).
वदनशशिनः स्पर्शे (2098 = **Kapphiṇābhy.* xiv. 15; *Śp.* 3711, कस्यापि).
व्यसनमचलं यथाचार्यो (2101 = **Kapphiṇābhy.* xiv. 32).
समजनि न तत्प्रेम (2062 = **Kapphiṇābhy.* xiv. 7).

Śp. उल्लापयन्त्या . . . (3511; see *Sbhv.* above).
या बिम्बौष्ठ . . . (3396; see **Sml.* above).

Kkbh. आतन्वन् सरसां स्वरूपरचनां (*ad* v. i = Hemac. Comm., p. 6 anon.).

आद्यत्वावधि शिण्ड शिण्ड
उत्खातप्रखरा मुखा॰
पिबापि बाधते या न } (*ad* iv. i).

Sarvānanda's commentary (*Ṭīkāsarvasva*) on the *Amarakośa*. A number of fragments identified in the poem by Śeṣagiri Śāstrin, loc. cit., and the following unidentified :—

दश्काश्मकभूपालौ विप्वगारभ्य रोषितौ.

Rāyamukuṭa's commentary (*Padacandrikā*) on the same (Aufrecht, Z.D.M.G. xxviii, pp. 118–21); fragments as follows :—

जवनिकावनि (*sic* for लि ?) कान्तिहृदाततां (*ad* ii. 6, 3, 22).

प्रसभमिवाङ्गदविह्वला महेला (*ad* ii. 6, 1, 2).

प्रेर्यन्ते ऽमी परमरस्यो हर्म्यवातायनानां (*ad* ii. 2, 17 = *Kapphinābhy.* xv. 13 ; also cited by Sarvānanda).

(तत्वे तत्त्वार्थे) रवावहा (*ad* iii. 4, 12 = the passage quoted by Śeṣagiri from xviii. 35 as तत्त्वे सत्त्वे नवादृशा ?).

Liṅga Bhaṭṭa's commentary on the same (see Śeṣagiri, loc. cit., p. 33).

Śubhaṃkara (sometimes Śubhāṅka. Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, pp. 546–7; C.C. i, p. 659. No information. A Buddhist author also bore the same name, see Thomas, *Deux Collections . . . de Sādhanas*, Muséon, 1903, index; Aufrecht mentions C.C. iii, p. 157, after Haraprasāda Śāstrin's *Report*, 1895–1900, p. 10, a Śubhaṃkara, author of a work entitled *Hastamuktāvali*, on dancing).

21 को ऽयं द्वारि हरिः (**Skm.* i. 277, etc.).

**Skm.* एते लक्ष्मण जानकी (i. 263 = **Padyāv.* 148 and 250, शुभाङ्कस्य; given with translation by Aufrecht in the article cited; Hemac., p. 90 anon.).

ये गोवर्धनमूल (i. 293 = **Padyāv.* 3, शुभाङ्कस्य).

वत्से माधवि तात (iii. 227, शुभाङ्कस्य).

*Padyāv. (in addition to Nos. 3, 148, 250 above).

दूरं दृष्टिपथात्तिरोभव (265, शुभाङ्कस्य = *Skm. i. 299, कस्यचित्).

Śubhāṅga (once named as *Śubhānka*, and therefore perhaps identical with Śubhaṃkara).

71 प्रागेव शैत्रमस्तं.

*Skm. उत्कण्ठाकुलचक्रवाक (ii. 708).
कार्पासास्थिप्रचय (iii. 82).
दुर्वारकेलिकलविङ्क (v. 19).
परिचुम्बनाय घटते (ii. 419; MS. B. शुभाङ्कस्य).
बिलेभ्यो निष्क्रान्तं प्रति (v. 20).
माषीणां मुषितं (ii. 881).
यद्वीचिभिः स्पृशसि गगनं (iv. 53 = *Śp.* 1090, गौडाभिनन्दस्य; *S.-Ratnak. iii. 216 anon.; see p. 21).
विश्रामं भज तालवृन्त (ii. 857).
विषयपतिरलुब्धो (v. 186).
व्योमन्युत्क्षेपरणे (iii. 114).

Śṛṅgāra (Aufrecht, C.C. i, p. 660. No information).

269 कक्ष्यायां परिकल्प्यतां.
271 लावण्येन पिधीयते (*Skm. ii. 142).
272 सोद्वेगा मृगलाञ्छने (*Skm. ii. 172).

*Skm. (in addition to the above).

पक्षाभ्यां सहितौ प्रसार्य चरणाव् (v. 25).

Śrīkaṇṭha (? = Śrīkaṇṭha Paṇḍita, who "mentions a king Śrī-Malla Deva"; Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, p. 93; C.C. i, p. 667).

56 मलयमहीधरपवनः.

*Skm. कलाधारो वक्रः (i. 415).
भूर्भूपालचमूपदेषु (iii. 130).
विष्वग्विसारिततिमिरावबद्ध (i. 7).
श्रीमान् पातालकुक्षिंभरि (iii. 235).

Śp. नूनं वादल क्वाइ खेह (550, श्रीकण्ठपण्डितस्य, *v. supra*).

ŚRĪDHARANANDIN (Aufrecht, C.C. i, p. 669. No information).

7 कारुण्यामृतकन्दली (*Skm. i. 243).

8 शीलाम्भःपरिषेकशीतल° (*Skm. i. 244).

*Skm. (i. 243–4, as above).

SIDDHOKA (Aufrecht, C.C. i, p. 722. No information).

441 आदृष्टिप्रसरात्प्रियस्य (*Skm. ii. 290; Amaru, 76, etc.).

*Skm. (this verse only).

SAṂGHAŚRĪ (Aufrecht, C.C. i, p. 687. No information; a Buddhist author).

4 कामक्रोधौ द्वयमपि यदि (*Skm. i. 241).

54 आरक्ताङ्कुरदन्तुरा (*Skm. ii. 761).

*Skm. i. 241, ii. 761, as above.

SĀVARṆI (no information).

79 श्रोष्ठा चित्तः कुरबकगुणः.

SURABHI (Aufrecht, C.C. i, p. 729. No information: ? = Surabhi Cūla, C.C. i, p. 729; Peterson, op. cit., p. 134).

307 मुग्धव्रीडावत्याः.

*Skm. अयं दूरभ्रान्तः पटुतर (iv. 202).

आसीद्यस्तव पुत्रक (iv. 278).

ऋषिर्धूतो हरिपदे (i. 435).

एतत्कावीन्द्रमुखचन्द्र (v. 157).

एतैर्भृङ्गसुताञ्जलिर् (i. 384).

गर्भक्लान्तिभरालसा (iv. 226).

गाङ्गमम्बु शुभम°(सितम°) (iv. 337 = *Sāhityad.*, p. 338 anon.; *Kāvyapr. ad* x. 52 anon.; *Śp.* (one MS.) after 706; *As.*, p. 171 anon.; **Sūktiratn.* 503 anon.; **Padyatar.* 33 anon.; **Sāras.* iv. 76 anon.).

स्वर्वैरिकरीन्द्र (iii. 181).

निद्रामन्दकरीर्नितान्त (i. 338).

प्रालेयाम्भःशिशिर (ii. 709).

महानीलश्यामं (i. 391).

लीलालोलकराङ्गुली (iii. 250).

शौर्योत्कर्षतृणीकृत (i. 226).

SUVARṆAREKHA (Aufrecht, C.C. i, p. 729. No information)

164 तरलनयना तन्वङ्गी .

*Skm. मर्यादाभङ्गभीतेर॰ (iv. 40 = *S.-Samuccaya, ix. 12)

Ujjvaladatta *ad Uṇādisūtra.*

पुंसः स्त्रियां स्त्रियाः पुंसि संभोगं प्रति या स्पृहा ।
स शृङ्गार इति ख्यातः क्रीडारत्यादिकारकः ॥
(*ad* ii. 136, इति सुवर्णरेखः, a lexicographer ?).

SONOKA (? = SEHNOKA, SOHNOKA, SOLLOKA, SOLŪKA; following name. Aufrecht, C.C. i, pp. 734, 737. information).

305 माधव्यास्विपरीत॰ (*Skm. ii. 667, सोह्नोकस्य).

*Padyāv. सत्रासार्त्ति यशोदया (262, साह्लाकस्य = Krs. सोन्नोकस्य, etc.; see SONNOKA).

SONNOKA (see preceding name. No information).

41 . . . धेनुदुग्धकलशानादाय .

42 सत्रासार्त्ति यशोदया (*Skm. i. 296, सोह्नोकस्य; *Pad. 262, सोह्नोकस्य).

47 देवो हरिर्जयति यज्ञवराहरूपः .

345 तल्पे चम्पककल्पिते .

398 अयं धूर्तो मायावि॰ (*Skm. ii. 117, सोह्नोकस्य).

399 अप्राप्तकेलिसुखयोर् .

480 भ्रश्यद्विवलितमसंफलद् (*Skm. ii. 459, सोह्नोकस्य).

*Skm. अयं धूर्तो . . . (ii. 17; see above).
इयं गौरेका नः (v. 168, सेह्लकस्य).
उच्छन्नच्छदिकलसद्युति (v. 249, सोह्नोकस्य).
उत्पुच्छप्रमदोल्लसद् (v. 35, सोह्नोकस्य).
प्रसरति तिमिरः सवितुर् (i. 364, सेह्नोकस्य).
भ्रश्यद्विवलित . . . (ii. 459; see above).
विद्यानवरनष्टधीर॰ (i. 342, सोलूकस्य).
सत्रासार्त्ति . . . (i. 296; see above).

HARṢA DEVA (seventh century, author of the *Ratnāvalī*, etc., and patron of Bāṇa, Mayūra, and others; Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, p. 98; C.C. i, p. 764; Peterson, op. cit., p. 138; *J. As. Soc. Bombay*, xvi, p. 179; Bhandarkar, *Report*, 1897, pp. xx, li. Often confused with Śrīharṣa).

159 = *Ratnāv.* ii. 9 (35).

[217 anon. = *Nāgān.* iii. 4 (35).]

224 = *Ratnāv.* ii. 10 (36).

352 एकत्रासनसंस्थितिः (श्रीहर्षस्य = Amaru, 18, etc.).

[422 anon. = *Ratnāv.* ii. 12 (38).]

517 = *Ratnāv.* iii. 9 (55).

**Skm.*

Ratnāv.	**Skm.*	*Priyadarśikā.*	**Skm.*
i. 1	= i. 115.	i. 1	= i. 114.

Nāgān.	**Skm.*
i. 8	= v. 36, श्रीहर्षस्य.
ii. 8 (27)	= ii. 466, प्रभाकरदत्तस्य.
iii. 4 (35)	= ii. 41.

Also—

आवर्केन्दु तदाङ्गमेव (iii. 27, श्रीहर्षस्य).
एकं योगनियोजनाय (i. 70).
ये कारुण्यपरिग्रहाद् (v. 182, श्रीहर्षस्य).
शम्भो सत्यमिदं पयोधि (i. 117).

**Sml.*

Ratnāv.	**Sml.*	*Ratnāv.*	**Sml.*
i. 6	= P. 161*a*.	ii. 13	= B. 64*b*.
16	= B. 142*b*.	14	= B. 64*a* (P. 59*a*).
17	= B. 111*a*.	20	= B. 103*a*.
19	= B. 130*a* (P. 104*a*).	iii. 1	= B. 74*b*.
20	= B. 129*b*.	3	= B. 71*b*.
21	= B. 139*b*.	6	= B. 133*b* (P. 107*a*).
25	= B. 129*b*.	11	= B. 107*a* (P. 86*a*).
ii. 7	= B. 69*b*.	12	= B. 143*a*.
8	= B. 84*b* (P. 72*a*).	13	= B. 143*a*.
9	= B. 93*b*.	14	= B. 106*b*.
10	= B. 85*b*.	15	= B. 137*b*.
12	= B. 64*b*.		

Nāgānanda.	**Sml.*	*Nāgānanda.*	**Sml.*
i. 8	= B. 179*b*.	i. 10	= B. 191*b*.
iii. 12 (43)	= B. 143*a*.	iv. 3 (52)	= B. 180*b*.
i. 1	= B. 20*a*.		

Also— सरस्वामितस्यां (P. 72*b* = *Kkbh.* चक्रपालस्य).

**Sabhyāl* (in addition to a number of verses from t *Naiṣadhīya*).

Ratnār.	**Sabhyāl.*	*Nāgān.*	**Sabhyāl.*
i. 24	= A 16*b*.	iii. 4 (35)	= A 19*a*.

**S-Hārār.*

Ratnār.	**S.-Hārār.*	*Ratnār.*	**S.-Hārār.*
i. 6	= 64*b*, 714.	ii. 12	= C 369.

**Padyāmṛtat.* संधानानि विसंधयः (ii. 2, श्रीहर्षस्य = **Sml.* 139*b*, श्रीहर्षपण्डितस्य).[1]

Sbhr.

Ratnār.	*Sbhr.*	*Ratnār.*	*Sbhr.*
i. 24	= 1962.	iii. 2	= 1206.
ii. 9	= 1513.	6	= 1908.
14	= 1078.	9	= 2058.
19	= 1602.	iv. 2	= 1281.

Nāgān.	*Sbhr.*	*Nāgān.*	*Sbhr.*
i. 18	= 1205.	iv. 2 (51)	= 540.
iii. 4 (35)	= 2072.	7 (56)	= 3280, कस्यापि
6 (37)	= 2034 anon.		

Also— अग्रथमलोलखिन्नं (233 = *Śp.* 470, कस्यापि).
अमुष्मै चौराय (1979, श्रीहर्षदेवचौरयोः = **Skm.* 143, अमरोः; *Siṃhāsanadvātriṃśatikā*, 60; *Bhoja* 234; trans. Tawney, *Prabandhacintāmaṇi*, p. 3
उदयगिरिमूर्धगोऽयं (2028).
क्षमी दाता गुणग्राही (3228, श्रीहर्षदेवतत्सेवकयोः; 28 श्रीव्यासमुनेः; *Vetālap.* iv. 6, p. 21; *Hitop.* iii. 13

[1] संधानानि विसंधयः प्रकृतयस्ताभ्यः परः प्रत्ययो
देव व्याकरणाद्भेदकमिदं वैधर्म्यमेतत्तव ।
आदेशो न विकल्पते न च क्षतं किंचित्क्वचिल्लुप्यते
नो वृद्धिर्गुणबाधिका न पुरुषः कार्ये क्वचिन्मध्यमः ॥

तस्या मुखस्यातिमनोहरस्य (1517, श्रीहर्षस्य = *Krs.* 206 anon.).

यदेतच्चन्द्रान्तर्जल (1978, श्रीहर्षदेवचौरयोः = *Sarasvatik.* *ad* iv. 51 anon.; *Śp.* 563, Bhoja and a thief; *Sāhityad.*, p. 295 anon.; *Ak.*, p. 51 anon.; *Bhojapr.* 233; **S.-Ratnak.* iv. 78 anon.; **S.-Prab.* 38 anon.; trans. Tawney, *Prabandhacintāmaṇi*, p. 38).

Śp.

Ratnāv.	*Śp.*	*Ratnāv.*	*Śp.*
i. 6	= 441.	i. 22	= 3798.
17	= 3790.	24	= 3621.
19	= 3797.	ii. 12	= 3401.

Nāgān.	*Śp.*	*Nāgān.*	*Śp.*
iii. 4 (35)	= 3672.	iii. 12 (43)	= 3656.

Aucityav.

Ratnāv.	*Aucityav.*	*Ratnāv.*	*Aucityav.*
i. 8	= *ad* 15.	ii. 4, 2, 3	= *ad* 16.
ii. 12	= *ad* 11.		

Kkbh.

Ratnāv.	*Kkbh.*
iv. 10	= *ad* v. 1.

Suvṛttat.

Ratnāv.	*Suvṛttat.*
ii. 7	= *ad* ii. 19.

Daśar.

Ratnāv.	*Daśar.*	*Ratnāv.*	*Daśar.*
i. 2	= *ad* iii. 4 anon.	ii. 17	= *ad* i. 32.
5	= *ad* iii. 5.	19	= *ad* i. 32.
7	= *ad* i. 18, 24.	iii. 4	= *ad* iv. 10.
21	= *ad* iv. 65.	6	= *ad* i. 14.
ii. 1	= *ad* i. 32.	9–11	= *ad* i. 36.
2	= *ad* ii. 54.	14	= *ad* i. 37.
3	= *ad* ii. 54.	iv. 8	= *ad* i. 43.
4	= *ad* i. 14.	14	= *ad* i. 41.
14	= *ad* i. 32.	16	= *ad* iv. 26.

Nāgān.	*Daśar.*	*Nāgān.*	*Daśar.*
i. 4	= *ad* ii. 4 anon.	i. 14	= *ad* iv. 45 anon.
6	= *ad* ii. 6.	v. 15 (92)	= *ad* ii. 4, 13.

Sāhityad.

Ratnāv.	*Sāhityad.*	*Ratnāv.*	*Sāhityad.*
i. 2	= p. 243 anon.	ii. 3	= pp. 36, 90.
5	= p. 131.	4	= p. 136.
46	= p. 231 anon.	17	= p. 152 anon.
ii. 1	= p. 150.	iii. 11	= p. 165.

Nāgān.	*Sāhityad.*	*Nāgān.*	*Sāhityad.*
i. 13	= p. 189 anon.	iv. 16 (65)	= p. 184.
iv. 3 (52)	= p. 249 anon.	v. 15 (92)	= p. 89.

Arjunavarman *ad* Amaru, 63 = *Ratnāv.* ii. 1.

Pañcatantra (Kosegarten), ii. 178 = *Nāgān.* v. 1 (78).

Śāntiśataka, ii. 19 = *Nāgān.* iv. 2 (51).

We may note further the following correspondences :—

Ratnāv. i. 5 =	*Nāgān.* i. 3	= *Priyadarśikā*	i. 3.
	„ 14	= „	iii. 10.
	„ iv. 1 (50)	= „	3.

Harṣapāla Deva (no information).

152 आश्चर्यमूर्जितमिदं.

Hiṅgoka (no information).

362 शठान्यस्याः काञ्चीमणि° (**Padyāv.* 261, समाहर्तुः; Amaru, 109, etc.).

Himāṅga (no information).

178 शृङ्गारद्रुममञ्जरी.

Himboka (Ḍimboka, Bimboka. No information. Aufrecht, C.C. i, pp. 214 and 373; Bhandarkar, op. cit., p. xxviii).

369 मया तावद्गोत्रस्खलित° (**Skm.* ii. 197, बिम्बोकस्य).

383 प्रिये मौनं मुञ्च (**Skm.* ii. 243, डिम्बोकस्य).

Concerning Bimboka, see above.

**Skm.* (in addition to the above), six verses (Ḍimboka).

कुलोत्कर्षात्स्नेहात् (ii. 65).

गतं तद्गाम्भीर्यं (iv. 331 = *Sbhr.* 707 anon.; *Śp.* 810 anon.; **S.-Saṃcaya*, xii. 4 anon.).

जाने विक्रमवर्धन (iii. 88).

पूरापायप्रकट (ii. 844).

प्रयच्छाहारं मे यदि (ii. 701 = *Krs.* 335 anon.; Amaru, 117).

प्रिये . . . (ii. 243 = *Krs.* 383 above).

**Sml.* (D)imboka).

नायातो यदि तादृशं (B. 83*b* = *Sbhr.* 1438, **कस्यापि**).

पुरस्तन्व्या गोत्रस्खलन° (P. 66*a*, B. 74*b* = **Skm.* ii. 211, **अमरोः**; Amaru, 51; *Sbhr.* 1323 anon.; *Daśar. ad* iv. 16, Amaru).

List of Writers (not included above) to whom vers[e]
occurring in the *Kvs.* are attributed in other Wo[rks]

Acaladāsa, 320, **Skm.*; see Acala.
Amṛtadatta, 31, **Skm.*, **Sml. B.*, **Subhāṣ.*, *Sbhr.*
Arbhaka, 379, *Sbhr.*
Bhadanta Ārogya, 408, *Sbhr.*, **Sml. B.* and *P.*
Oṃkaṇṭha, 129, **Skm.*
Kaṅka, 436, **Padyār.*
Bhaṭṭa Karṇāṭaka, 244, *Sbhr.*
Mālava Kuvalaya, 66, *Aucityar.*
Keśaṭa, 469, **Skm.*
Koṅka, 309, **Skm.*
Kṣemendra, 157, *Śp.*; 310, *Sbhr.*
Goïdhoï Kavirāja, 153, **Sml. P.* and *B.*
Govindasvāmin, 509, *Śp.*
Ghaṇṭaka, 140, *Sbhr.*
Caṇḍālacandra, 274, **Skm.*
Cirantanaśaraṇa, 30, **Skm.*
Jaghanacapalā, 518, **Padyaveṇī*, *Padyarac.*
Dhanada Deva, 246, *Śp.*, **S.-Hārār.*
Nandana, 277, **Sml. B.*
Nāgamyā, 5, *Śp.*
{Nārāyaṇa, 37, *Sbhr.*
{Niśānārāyaṇa, 37, *Śp.*
{Pulina, 352, *Sbhr.*
{Pulinda, 352, **Sml. P.*
Puṣṭika, 451, *Śp.*
Puṣṭiṃkara, 451, **S.-Hārār.*
Pracaladāsa, see Acaladāsa.
Bāhvaṭa, see Vākkūṭa.
Bilhaṇa, 436, *Śp.*
Buddhaka, 389, *Sbhr.*
Bhartṛhari, 237 (*Śataka*, i. 11); 245, *Śp.*, **Sabh[...]*
Padyarac.; 255 (*Śataka*, i. 16); 484, *Sbhr.*, **Sm[...]*

Bhāvamiśra, 360, *Sabhyāl.
Bhāsa, 163, *Sml. P.
Mahākavi, 323, *Skm.
Manoka, 393, *Skm.
Mārjāra, 344, *Skm.
Mṛgarāja, 478, *Skm.
Rathāṅga, 200, *Skm.
Ravigupta, 498, Sbhr.
Rājoka, 142, *Skm.
Rāmila-Somila, 473, Śp., *Sml. B., *Sabhyāl.
Rotoka, 149, 150, *Skm.
Vararuci, 37, *Skm.
Vardhuka, 389, *Sml. B.
Vasuka, 59, *Sml. P.
Vāgbhaṭa, 372, *Sml. B.
Vācaspati, 293, *Skm.
Vātoka, 119, *Skm.
Vāmana, 361, Śp.
Vāmana Svāmin, 250, Sbhr.
Bhaṭṭa Vāsudeva, 282, Sbhr.; see JHALAJJALA.
Bhaṭṭa Vṛddhi, 520, Sbhr.
Vyāsa, 40, *Skm.
Śakradeva, 248, Sbhr.
Śacoka / Śadhoka } 442, *Skm.
Śarayaika, 30, *Sml. P.
Śaśivardhana, 311, Sbhr.
Śāraṅga, 31, *Padyāv.
Śīlā Bhaṭṭārikā, 508, Śp., *Sml. P., *S.-Hārāv.
Śrīharṣa, 206, Sbhr.
Saṃkula, 350, Śp.
Sarvānanda, 35, *Padyāv.
Hanumān, 25, *Sml. B.; 36, *S.-Hārāv.; 43, Śp.
Harihara, 20, *Padyāv.
Halāyudha, 48, *Skm.

॥ कवीन्द्रवचनसमुच्चयः ॥

॥ नमो बुद्धाय ॥

१

नानाकवीन्द्रवचनानि मनोहराणि
संख्यावतां परमकण्ठविभूषणानि ।
आकम्पकानि शिरसश्च महाकवीनां
तेषां समुच्चयमनर्घमहं विधास्ये ॥

॥ सुगतव्रज्या ॥

२

आबाहून्नतमण्डलाग्ररुचयः[1] संनद्धवक्षःस्थलाः
सोष्माणो व्रणिनो विपक्षहृदयप्रोन्माथिनः कर्कशाः ।
उत्सृष्टाम्बरदृष्टविग्रहभरा[2] यस्य स्मराग्रेसरा
मारा वीरवधूस्तनाश्च[3] न दधुः क्षोभं स वोऽव्याज्जिनः ॥

अश्वघोषस्य ॥

Vāmana iv. 3. 7 (anon.). Sbhv. 74 (कस्यापि). *Subhāṣ. i. (9a) (anon.). Jayaratha ad. As. p. 95 (anon.).

३

नम्राः पादनखेषु यस्य दशसु ब्रह्मेशकृष्णास्तय
स्ते[1] देवाः प्रतिबिम्बनात्त्रिदशतां प्रव्यक्तमापेदिरे ।

---

२ [1] Vāmana has आकृष्टामल. [2] MS. त्सु: Vāmana has उद्वृत्ता गुरवश्च यस्य शमिनः श्यामायमानानना. [3] *Sbhv.*, *Subhāṣ*, Jayaratha, and Vāmana have योधा वार, and the last ends स एवाजितः. The MS. has मरा मार.

३ [1] MS. ते.

स त्रैलोक्यगुरुः सुदुस्तरभवाकूपारपारंगतो
मारव्यूहजयप्रगल्भसुभटः शास्ता तव स्तान्मुदे ॥

वसुक[ल्पं]स्य ॥

४

*Skm. I. 241.

कामक्रोधौ द्वयमपि यदि प्रत्यनीकं वशित्वे[1]
हत्वानङ्गं किमिव हि रुषासाधितं[2] त्र्यम्बकेन ।
यस्तु क्षान्त्या शमयति शतं मन्मथाद्यानरातीन्
कल्याणं वो दिशतु स मुनिग्रामणीरर्कबन्धुः ॥

संघश्रियः ॥

५

श्रेयांसि वः स सुगतः कुरुतादपार
संसारसागरसमुत्तरणैकसेतुः ।
दुर्वारमारपरिवारबलावलेप
कल्पान्तसंततपयःप्रसरैरहार्यः ॥

अपराजितरक्षितस्य ॥

६

शास्ता समस्तभुवनं भगवानपाया
त्यायादपास्ततिमिरो मिहिरोपमेयः ।
संसारभित्तिभिदुरो भवकन्दकन्द
कन्दर्पदर्पदलनव्यसनी मुनीन्द्रः ॥

वसुकल्पस्य ॥

---

३ [1] MS. छ. [2] MS. व्रू. [3] A space is perhaps left in the MS. for ल्प: but *Sml. P.* has Vasuka as author of our No. 59.

४ [1] *Skm.* प्रसिद्धं. [2] MS. °विचं? [3] *Skm.* द्री. [4] MS. च.

६ [1] MS. °धास्तु.

७

*Skm. I. 213.

कारुण्यामृतकन्दलीसुमनसः प्रज्ञावधूमौक्तिक
ग्रीवालंकरणश्रियः शमसरित्पूरोत्सलच्छीकराः।
ते मौलौ भवतां मिलन्तु जगतीराज्याभिषेकोचित
स्रग्भेदा अभयप्रदानचरणप्रेङ्खन्नखाग्रांशवः॥

८

*Skm. I. 211.

शीला(fol. 2a)म्भःपरिषिक्तशीतलदृढध्यानालवालस्फुर
द्दानस्कन्धमहोन्नतिः पृथुतरप्रज्ञोल्लसत्पल्लवः।
देयात्तुभ्यमवार्यवीर्यविटपः क्षान्तिप्रसूनोदयः
सुच्छायः षडभिज्ञकल्पविटपी संबोधिबीजं फलम्॥

एतौ श्रीधरनन्दिनः॥

९

एकस्यापि मनोभुवस्तदबलापाङ्गैर्जगन्निर्जये
†कार्यं[1] निह्नुतसर्वविस्मयरसव्यक्तिप्रकारा वयम्।
यस्त्वेनं सबलं च जेतुमभितस्तत्कम्पमात्रं भुवो
नारेभे सुगतस्तु तद्गुणकथा स्तम्भाय नः केवलम्॥

कुमुदाकरमतेः॥

१०

प्रत्येकानेकजातिप्रतिवपुरमितावृत्तिजन्मार्जितैनो
भोक्तृव्रातोज्जिहीर्षाफलनिलयमहापौरुषस्यापि शास्तुः।

७ [1] Akṣara ill-formed, more resembling ण. [2] MS. सु. [3] MS. स. [4] Written °त्ताग्नि (for °त्ताग्नि). [5] MS. द्दा.
८ [1] MS. र्षि. [2] MS. प्रसन्नो°; *Skm.* प्रसूनोद्गमः. [3] *Skm* ध. [4] MS. व.
९ [1] *Sic* MS., contrary to sense and metre. Read कामं?
१० [1] MS. °त्येकान. [2] MS. त्पी. [3] MS. °यि श्वा.

केऽप्युत्कर्षं स्तुवन्ति स्मरमपि जयतस्तद्वदामः किमस्मि
न्यो भस्मासीत्कटाक्षज्वलनकणिकया द्रागुमाकामुकस्य॥

वर्द्धणस्य।

११

पायाद्वः समयः स मारजयिनो वन्द्यो ऽपि †तास्त्रोत्करः¹
क्रोधाद्यत्र तदुत्तमाङ्गकवलोन्मीलन्मनोविक्रमः।
आसीदद्भुतमौलिरत्नमिलितव्यात्तान[न]च्छायिका
मालोक्यात्मन एव मारसुभटः पर्यस्तधैर्योदयः॥

श्रीपाग्रवर्मणः॥

१२

खेलाचञ्चलसंचरन्निजपदप्रेङ्खोललीलामिल
त्सद्यःसान्द्रपरागरागरचितापूर्वप्रसूनश्रियः।
आश्लिष्यन्मधुलम्पटालिनिवहस्योच्चैर्मिथश्चुम्बनै
र्व्याकोषः कुसुमाञ्जलिर्दिशतु वः श्रेयो जिनायार्पितः॥

जितारिनन्दिनः

१३

दरोन्मुक्तारक्तस्फुरदधरवीथीक्रमवम
न्मयूखान्तर्मूर्छद्युति दशनमुद्देशवशिनः।
मुखं तद्वः शास्तुर्दिशतु शिवमज्ञानरजनी
व्यवच्छेदोद्गच्छन्महिमघनसंध्यातप इव॥

त्रिलोचनस्य॥

१० ¹ MS क्षी.

११ ¹ *Sic* MS. for त्रासोत्कटः, with short syllable before त्र, as commonly in Buddhist Sanskrit? ² MS. मा.

१३ ¹ MS. वे. ² MS. भ.

१४

कन्दर्पादपि सुन्दराकृति (fol. 2b) रिति प्रौढोत्सलद्रागया
वृद्धत्वं वरयोषितो ऽनयदिति चासाकुलस्वान्तया ।
मारस्यापि शरैरभेद्यहृदिति श्रद्धाभरप्रह्वया
पायाद्वः स्फुटबाष्पकम्पपुलकं रत्या जिनो वन्दितः ॥

तस्यैवेति श्रुतिः ॥

१५

पादाम्भोजसमीपसंनिपतितस्वर्णाथदेहस्फुर
न्नेत्रस्तोमतया परिस्फुटमिलन्नीलाब्जपूजाविधिः ।
वन्दारुत्रिदशौघरत्नमुकुटोद्भूतप्रभापल्लव
प्रत्युन्मीलदपूर्वचीवरपटः शाक्यो मुनिः पातु वः ॥

*Skm. 1. 2[illegible]

वसुकल्पस्य ॥

१६

क एकस्त्वं पुष्पायुध मम समाधिव्ययविधौ
सुपर्वाणः सर्वे यदि कुसुमशस्त्रास्तदपि किम् ।
इतीवैनान्नूनं य इह सुमनोऽस्त्रांत्वमनय
त्स वः शास्ता शस्तं दिशतु दशदिङ्मारविजयी ॥

१५ [1] *Skm.* °स्तर्पत्म. [2] MS. र्ण.
१६ [1] MS. न. [2] MS. नू. [3] MS. स्त.

॥ लोकेश्वरव्रज्या ॥

१७

द्युतिस्वच्छज्योत्स्नापटपटलवृष्ट्या न कमलं
न चन्द्रः सान्द्रश्रीपरिमलगरिम्णास्यममलम् ।
मधूद्राणां निद्राभिदुरमपमुद्राद्भुतमुद
श्चकोरान् बिभ्राणं सरसिरुहपाणेरवतु वः ॥

पण्डितबुद्धाकरगुप्ता

१८

वरदकरसरोजस्यन्दमानामृतौघ
व्युपशमितसमस्तप्रेतसंघाततर्षः ।
जयति सितगभस्तिस्तोमशुभ्राननश्रीः
सहजगुरुदयार्द्रालोकनो लोकनाथः ॥

रत्नकीर्तेः ॥

१९

प्रत्युन्नाढरयस्थिराकृतिघनध्मानभ्रमन्मन्दर
क्षुब्धक्षीरधिवीचिसंचयगतप्रालेयपादोपमः ।

. . . .

. . . .

[॥ हरिव्रज्या ॥]

२०

[देवि त्वं कुपिता त्वमेव कुपिता को ऽन्यः पृथिव्या गुरु
र्माता त्वं जगतां त्वमवे जगतां माता न विज्ञो ऽपरः ।
देवि][1] (fol. 12a) त्वं परिहासकेलिकलहे ऽनन्तात्वमेवेत्यथं[2]
ज्ञातानन्तपदो नमज्जलधिजां शौरिश्चिरं पातु वः ॥

वाकपतिराजस्य ॥

*Skm. i. 270 (वाक्पतेः). *Padyāv. 283 (हरिहरस्य).

२१

को ऽयं द्वारि हरिः प्रयाह्युपवनं शाखामृगेणात्र किं
कृष्णो ऽहं दयिते बिभेमि सुतरां कृष्णः कथं वानरः ।
मुग्धे ऽहं मधुसूदनो व्रज लतां तामेव पुष्पासवा[6]
मित्थं निर्वचनीकृतो दयितया ह्रीणो[8] हरिः पातु [व]ः ॥

For reff. see below.

२२

मन्दक्वाणितवेणुरह्नि शिथिले [सं]वर्तयन् गोकुलं
बर्हापीडकमुत्तमाङ्गरचितं गोधूलिधूम्रं दधत् ।

२० [1] Fols. 3–11 lost. *Padyāv.* begins राधे त्वं and otherwise diverges considerably. [2] MS. र्थ.

२१ **Skm.* i. 277 (शुभंकरस्य). *Sbhv.* 104 (कस्यचित्). *Śp.* 122 (कस्यचित्). *Ak. ul.* x. 1 (anon). *Al.* p. 49 (anon). **Subhāṣ.* ii (13a) (anon). Hemac. p. 234 (anon). [1] MS. प्रा. [2] MS. ०ना; *Sbhv., Śp., Ak., Al., Subhāṣ.,* Hemac. ०गस्या. [3] MS. कुष्ठः; *Sbhv., Śp., Al.,* Hemac. कृष्णादहं वानरात्. [4] *Al.,* Hemac. कान्ते. [5] MS. द. [6] *Skm., Śp., Ak.* पुष्पान्विता; *Sbhv., Subhāṣ.* तन्वीमसे; *Al.,* Hemac. मध्वन्विता; *Śp., Subhāṣ.* पिब for व्रज. [7] *Al.* ०र्विपयी. [8] *Sbhv., Subhāṣ.,* Hemac. तो.

२२ [1] MS. क्व.

दात्तः पाणियुगो हरेण करजश्रेण्या भ्रियालम्भितः ।
निर्यातो वदनेन कुक्षिवसतेः पत्युस्तलादर्णसां
शङ्के ऽपत्यपरंपरावृत इव श्रेयांसि पुष्णातु वः ॥

२४

स जयत्यादिवराहो दंष्ट्रानिष्पिष्टकुलगिरिकशेरुः ।
यस्य पुरः सुरकरिणः साङ्कुरमाषोपमा जाताः ॥

२५

Śp. 81 (कस्यापि). *Khaṇḍa-praśasti* 3 (5) (anon.). *Sml. B. 8a (हनुमतः).

जीयासुः शकुलाकृतेर्भगवतः पुच्छच्छटाछोटना
दुद्यन्तः शतचन्द्रिताम्बरतलं ते बिन्दवः सैन्धवाः ।
यैर्व्यावृत्य पतद्भिरौर्वशिखिनस्तेजोजटालं वपुः
पानाध्मानवशादरोचकरुजश्चक्रे चिरस्यास्पदम् ॥

राजशेखरस्य ॥

२६

*Skm. 1. 213 (वाक्पतेः).

कुतस्त्व (fol. 12b) म[मु]कः[1] स्वतः स्वमिति किं न यत्कस्यचि
त्किमिच्छसि पदत्रयं[2] ननु भुवा किमत्यल्पया ।

---

२३ [1] MS. च. [2] MS. ह्रे (*hi*). [3] MS. ग्रः. [4] MS. तिः.
२४ [1] MS. र.
२५ [1] *Khaṇḍap.* शफरा. [2] *Khaṇḍap.*, *Śp.* ॰ज्ञां च. [3] *Khaṇḍap.*, *Śp.* ॰राया.
२६ [1] *Skm.* ॰मनु (मु, णु) कः. [2] MS. here inserts ꣸ many ...ngs.

श्रेयोऽस्याश्चिरमस्तु मन्दरगिरेर्मा घानि पार्श्वैरियं
मावष्टम्भि महोर्मिभिः फणिपतेर्मा लेपि लालाविषैः।
इत्याकूतजषः श्रियं जलनिधेरर्धोत्थितां पश्यतो
वाचोऽन्तःस्फुरिता बहिर्विकृतिभिर्व्यक्ता हरेः पान्तु वः॥

*Skm. 1. 321.

२८

चटच्चटिति चर्मणि च्छमिति चोच्छलच्छोणिते
धगिद्धगिति मेदसि स्फुटरवो ऽस्थिषु ष्टादिति।
पुनातु भवतो हरेरमरवैरिनाथोरसि
क्वणत्करजपञ्जरक्रकचकाषजन्मानलः॥

वाकपतिराजस्योभौ॥

*Skm. 1. 197.
Śp. 126.
Khaṇḍap. 35 (11) (anon.).

२९

वन्दे भुजभ्रमितमन्दरमथ्यमान
दुग्धाब्धिदुग्धकणविच्छुरितच्छवीकम्।

---

२६ [1] MS. स. [2] MS. ई.
२७ [1] MS. न्दि. [2] MS. घा. [3] MS. ॰श्चैरिय. [4] MS. मा. [5] MS. तु.
२८ [1] *Skm.* छ. [2] *Skm.* चट्. [3] *Skm.*, *Śp.*, *Khaṇḍap.* ॰गद्ध. [4] *Skm.* स्फुटतरो; *Śp.* स्फुटरवास्थिनि; *Khaṇḍap.* स्फुटरवो ऽस्थिनि. [5] *Śp.* ॰वक्षःस्थल; *Khaṇḍap.* ॰वीरोरसि. [6] MS. here inserts ष्ट three times. [7] *Skm.* ॰कोष (काष, काय) जन्मा रवः; *Khaṇḍap.* ॰घर्षजन्मानिलः.
२९ [1] MS. र्थ्य? [2] MS. र्वि.

नक्षत्रकर्बुरवियत्प्रतिरोधिनिन्द
दुन्निद्रकैरवतडागमुरो मुरारेः ॥
मुरारेः ॥

30

*Skm. IV. 2 (चिरंतनशरणस्य). *Sml. P. 152a (शरयैकस्य). Khaṇḍap. 19 (anon.).

भ्रमति गिरिराट् पृष्ठे[1] गर्जत्युपश्रुति सागरो[2]
दहति विततज्वाला[जा]लो[3] जगन्ति विषानलः ।
स तु विनिहितग्रीवाकाण्डः क[4]टाहपुटान्तरे[5]
स्वपिति भगवान् कूर्मो निद्राभरालसलोचनः ॥

31

For reff. see below.

भक्तिप्रह्वविलोकनप्रणयिनी नीलोत्पलस्पर्धिनी
ध्यानालम्बनतां समाधिनिरतैर्नीतेहितप्राप्तये ।
लावण्यस्य म(fol. 13a)हानिधी रसिकतां लक्ष्मीदृशो-
स्तन्वती
युष्माकं कुरुतां भवार्त्तिशमनं[3] नेत्रे तनुर्वा हरेः ॥

२९ [1] MS. वै

३० [1] MS. जु (?). [2] Skm. also सागरे; Khaṇḍap. °पर्यंति सा
[3] Skm. also तो. [4] MS. का. [5] Khaṇḍap. °तटोदरे.

३१ Sbhr. 43 (अमृतदत्तस्य). *Sml. P. 6b (anon.). *S
B. 16b. (अमृतदत्तस्य). *Padyāv. 2 (सारङ्गस्य). Kāvyapr.
IX. 7 (anon.). At. p. 50 (anon.). As. p. 159 (anon
Kāvyaprad. ad. IX. 7 (anon.). Sāhityak. ad. XI. 8 (anon
*Subhāṣ. I (5a) (अमृतदत्तस्य). Rasagaṅg. p. 774 (anon
*Sūktiratn. 41 (anon.). Hemac. p. 228 (anon.). [1] Pady
°क्षिकसुधा ; Sāhityak. °क्षिकमहा. [2] Padyāv., Sāhityak. राध
[3] Subhāṣ. °हरणं ; Hemac. °भ्रमिनी.

३२

यस्मिन्नुद्धरति श्रुतीः पृथुतरो[2] हूंकारसारध्वनि[3]
र्मध्येसिन्धु वियन्मयो जलमयः स्तम्भस्त्वभूदम्बरे।
पुच्छोदस्तविसारिणो जलनिधेः स्वर्गङ्गया संगम
श्रद्धाहूतखलत्पुरातनमुनिर्मीनो हरिः पातु वः॥[1]

३३

जृम्भाविजिह्मितदृशः प्रथमप्रबुद्ध
लक्ष्मीकराम्बुरुहलालनलालसस्य।
गाचापवृत्तिभरखर्वितशेषमव्या
द्व्याहृतं मुरजितः कृतकप्रसुप्तं॥

३४

मयान्विष्टो धूर्तः स सखि निखिलामेव रजनी
मिह स्यादत्र स्यादिति निपुणमन्यामभिसृतः।
न दृष्टो भाण्डीरे तटभुवि न गोवर्धनगिरे
र्न कालिन्द्याः [कूले] न च निचुलकुञ्जे पुररिपुः॥

३५

श्यामोत्त्वन्द्रा स्वपिषि न शिशो नैति मामम्ब निद्रा
निद्राहेतोः शृणु सुत कथां कामपूर्वां कुरुष्व।
रामो नाम क्षि[तिपतिर]भून्माननीयो रघूणा
मित्युक्तस्य स्मितमवतु वो देवकीनन्दनस्य॥

*Skm. 1. 257 (शतानन्दस्य).
*Padyâv. 152 (सर्वानन्दस्य).

३२ [1] In the MS. pâdas 3-4 precede 1-2. [2] MS. रा. [3] MS. न्ने. [4] MS. लु.

३३ [1] MS. य. [2] MS. °तम्बु.

३५ [1] MS. ह्रि. [2] MS. त्मो. [3] MS. पु. [4] Padyâv. व्यक्तस्थाननरहरिरभूद्दानवं दारयिष्यन्नित्युक्तस्य स्मितमुदयते°.

३६

*Skm. I. 220 (वाक्पतिराजस्य). Khaṇḍap. 49 (anon.). Daśar. ad. IV. 66 (anon.).

खर्वग्रन्थिविमुक्तसंधिविकसद्वक्षःस्फुरत्कौस्तुभं
निर्यन्नाभिसरोजकुड्मलकु (f. 13b) [टीगम्भीर] सामध्व
पाचावाप्तिसमुत्सुकेन बलिना सानन्दमालोकितं
पायाद्वः क्रमवर्धमानमहिमाश्चर्यं मुरारेर्वपुः ॥

३७

For reff. see below.

उत्तिष्ठन्त्या रतान्ते भरमुरगपतौ पाणिनैकेन कृत्वा
धृत्वा चान्येन वासो विगलितकवरीभारमंशं वहन्त्या
भूयस्तत्कालकान्तिद्विगुणितसुरतप्रीतिना शौरिणा
शय्यामालम्ब्य नीतं वपुरलसलसद्बाहु लक्ष्म्याः पुना

३८

*Skm. I. 326 (कस्यचित्).

संपूर्णः पुनरभ्युदेति किरणैरिन्दुस्ततो दन्तिनः
कुम्भद्वन्द्वमिदं पुनः सुरतरोरप्योल्लसन्मञ्जरी ।
इत्थं यद्वदनस्तनद्वयवलद्रोमावलीषु भ्रमः
क्षीराब्धेर्मथने ऽभवद्विविषदां लक्ष्मीरसावस्तु वः ॥

---

३६ [1] *Khaṇḍap.* ख. [2] MS. त्व. [3] MS.
[4] *Skm.* द्रुम. [5] MS. व.

३७ *Veṇīs.* prol. 6 (some MSS.). **Skm.* I. 339 (वर
Sbhv. 79 (भट्टनारायणस्य). *Śp.* 135 (निशानारायणस्य). *S*
vatik. ad. II. 38, v. 167 (anon.). *Vetālap.* (Uhle) p. 161 (an
**S.-Ratnak.* I. 125 (anon.). Hemac. pp. 176 and 314 (an
[1] *Veṇīs.* (some MSS.) प्रशिथिल; *Vetālap.* (one MS.) विलु
[2] *Veṇīs.*, *Śp.*, *Vetālap.*, *S.-Ratnak.*, *Sarasvatik.* शौ. He
(p. 314) °केशमंसं. [3] *Veṇīs.*, *Sbhv.*, *Śp.*, *Vetālap.*, *Sarasv*
Hemac. °लिङ्ग्य; *S.-Ratnak.* °रोप्य. [4] MS. क्ष्मा.

३८ [1] MS. र्ण. [2] MS. °थैम (cf. ver. 29b). [3] MS. ट

३९

भभ्रमंति[1] किं मही[2] लललम्बते चन्द्रमाः
कृकृष्ण ववद द्रुत[3] हहहंसन्ति[4] किं वृष्णयः[5]।
शिशीधु मुमुमुञ्च मे ववववक्त्रमित्यादिकं[6]
मदस्खलितमालपन् हलधरः श्रियं वः क्रियात्[7] ॥

पुरुषोत्तमदेवस्य ॥

*Skm. I. 238, *S.-Ratnak. I. 100 (anon.).

४०

किं किं सिंहस्ततः किं नरसदृशवपुर्देव चित्रं गृहीतो[1]
नैवं तत्को ऽत्र जीव द्रुतमुपनय तं नन्वयं प्राप्त एव[2]।
चापं चापं न खड्गं त्वरिततरमहो[3] कर्कशत्वं नखाना
मित्थं दैत्या[धिनाथं खरनखकुलिशैर्जघ्निवान्यः स वो
ऽव्यात्[4] ॥

*Skm. I. 200 (श्रीव्यासपादानां). Khandap. 31 (28) (anon.). At. p. 6, ll. 4 sqq. (anon.). Henne. p. 96 (anon.).

४१

. . . . .] (fol. 14a) धेनुदुग्धकलशानादाय गोप्यो गृहं
दुग्धे वष्कयिणीकुले पुनरियं राधा शनैर्यास्यति।
इत्यन्यव्यपदेशगुप्तहृदयः कुर्वन्विविक्तं[1] व्रजं
देवः कारणनन्दसूनुरशिवं कृष्णः स मुष्णातु वः ॥

३९ [1] MS. भमि. [2] *Skm.*, *S.-Ratnak.* मेदिनी. [3] MS. द्रू. [4] MS. ह four times. [5] *Skm.* दृ. [6] *Skm.*, *S.-Ratnak.* पपपपानपात्रस्थितं. [7] MS. य.

४० [1] MS. गृहीत्वतो ; *At.* धृतः किं. [2] *Skm.* नैवं धिक्को ऽत्र जीव . . . सो ऽपि संप्राप्त एव ; *At.* नैवं कस्को ऽत्र जीवो . . . रे देव सं . . . ; *Khandap.* नैताद्दक्को ऽपि . . . मे देव . . . एष. Henne. नैवेदृ°. [3] MS. चि ; *Skm.* खड्गं झटिति हहहहा ; *At.* खड्गः किमिति हहहहा ; *Khandap.* न चापीत्यहहमहा. [4] Text given from *At.* ; *Khandap.* has °दैत्येन्द्रवक्षः खरनखरमुखैर्ज° ; *Skm.* मित्थेवं दैत्यराजं निजनखकुलिशैर्घ्नवान्सो ऽवताद्वः ॥ Henne. diverges widely in *b-d*.

४१ [1] MS. त्वा. [2] MS. °वक्ता.

४२

*Skm. 1. 290 (सोह्लकोस्य). *Padyāv. 262 (साङ्गोकस्य).

सव्यासार्त्ति यशोदया प्रियगुणप्रीतेक्षणं राधया
लग्नैर्बल्लवसूनुभिः सरभसं संभावितात्मोर्जितैः ।
भीतानन्दितविस्मितेन विषमं नन्देन चालोकि
पायाद्वः करमूर्धसुस्थितमहाशैलः सलीलो हरिः
सोन्नोक

४३

*Skm. 1. 201 (दघस्य). Śp. 4066 (हनुमतः). Khaṇḍap. 37 (anon.).

दंष्ट्रासंकटवक्त्रकन्दरतरज्जिह्वाभृतो हव्यभु
ज्ज्वालाभासुरभूरिकेशरसटाभारस्य दैत्यद्रुहः ।
व्यावल्गद्बलवद्धिरण्यकशिपुक्रोडस्थलीपाटन
स्पष्टप्रस्फुटदस्थिपञ्जरवक्रा नखाः पान्तु वः ॥
वाक

४४

*Skm. 1. 292.

लक्ष्म्याः केशप्रसवरजसां बिन्दुभिः सान्द्रपातै
रुद्गूर्णश्रीर्घननिधुवनक्लान्तिनिद्रान्तरेषु ।
दोर्दण्डोऽसौ जयति[जयि]नः शार्ङ्गिणो मन्द
यावश्रेणीनिकषमसृणक्षुण्णकेयूरपत्त्रः ॥
श्रीभगीरथस्य ॥

---

४२ [1] *Skm., Padyāv.* न. [2] MS. र्धा. [3] MS. त्मौ. [4] ...
[5] *Skm., Padyāv.* पद्म.

४३ [1] *Skm.* °घर्घरलल्जि°; *Khaṇḍap.* °जिह्वस्य हव्याश...
°न्द्रलललज्जिह्वस्य हव्याशन. [2] MS. रि. [3] MS. पु. [4] ...
Śp. °स्थलास्फालन; *Skm.* °पाटल. [5] *Khaṇḍap.* स्फार...

४४ [1] MS. च्मा. [2] *Skm.* र. [3] MS. द्दे (*di*). [4] ...
[5] MS. °रभ्यर्णश्रीर्घ. [6] MS. मं.

४५

नखक्रकचदारणस्फुटितदैत्यवक्षःस्थल
क्षरत्क्षतजनिर्झरप्रतिविभावितस्वाकृतेः।
हरेरपरकेशरिक्षुभितचेतसः पातु वः
सरोष ..ताधरभ्रुकुटिभङ्गभीमं मुखम्॥

वाकपतिराजस्य ॥

Cf. *Pracanda-pāṇḍava* v. 141 (= II. 52).

४६

वत्स क्ष्माधरगह्वरेषु विचरश्चारप्रचारे गवां
हिंस्रान्वीक्ष्य पुरः पुराणपुरुषं नारायणं ध्यास्यसि।
इत्युक्तस्य यशो(f. 14b)[दया मु]ररिपो[र]व्याज्जगन्ति स्फुर
द्बिम्बोष्ठद्वयगाढपीडनवशादव्यक्तभावं स्मितम्॥

४७

देवो हरिर्जयति यज्ञवराहरूपः
सृष्टिस्थितिप्रलयकारणमेकमेव।
यस्योदरस्थितजगत्त्रयबीजकोश
निर्गच्छदङ्कुरशिखेव विभाति दंष्ट्रा॥

सोन्नोकस्य ॥

४८

बीजं ब्रह्मैव देवो मधु जलनिधयः कर्णिका स्वर्णशैलः
कन्दं नागाधिराजो वियदति[वि]पुलः पत्त्रकोषावकाशः।

*Skm. I. 314 (हलायुधस्य).

४५ [1] MS. क्षरच. [2] Two akṣaras lost (वलि ?).

४६ [1] Three akṣaras lost, the last partly. [2] ज has here in the MS. the later form. [3] The conjunct has here in the MS. an unusual (later) form.

४७ [1] MS. भी.

४८ [1] MS. णि. [2] *Skm.* न्दो. [3] *Skm.* °दपि विपुलः.

द्वीपाः पत्त्राणि मेघा मधुपकुलममूस्तारका गर्भधूलो
यस्यैतन्नाभिपद्मं भुवनमिति स वः शर्म देवो ददातु ॥
मालायुधस्य

४९

Sarasvatīk. ad. III. 36 (anon.), and v. 138 (anon.).
*Sml. P. 3a.
*S.-Ratnak. vi, 55 (anon.).

कनकनिकषस्वच्छे[1] रा[धा]पयोधरमण्डले[2]
नवजलधरश्यामामात्मद्युतिं[3] प्रतिबिम्बिताम् ।
असितसिचयप्रान्तभ्रान्त्या[4] मुहुर्मुहुरुत्क्षिप[5]
ञ्जयति जनितव्रीडानर्म[7]प्रियासहितो[6] हरिः ॥
वैद्योकस्य ॥

४८ [1] *Skm.* °भूत्ता and °मस्ता (B. *sic*). [2] *Skm.* यै
[3] *Skm.* धा.

४९ [1] *Sarasvatīk.*, *Sml. P.*, *S.-Ratnak.* °कलश्. [2] MS. च
[3] MS. तें (*tiṃ*). [4] MS. म्ब. [5] MS. न्त्या ? [6] *Sarasvatīk*
Sml. P. °हासः. [7] MS. °मुः प्रे (*pri*). [8] *Sarasvatīk*
Sml. P., *S.-Ratnak.* °हसि.

॥ सूर्यव्रज्या ॥

५०

यस्याधोधस्तथोपर्युपरि निरवधि भ्राम्यतो विश्वमश्वै
रावृत्तालातलीलां रचयति रयतो मण्डलं तिग्मधाम्नः ।
सो ऽव्यादुत्तप्तकार्तस्वरसरलशरस्पर्धिभिर्धामदण्डै
रुद्दण्डैः प्रापयन्वः प्रचुरतमतमःस्तोममस्तं समस्तम् ॥

राजशेखरस्य ॥

Hemac. p. 14 (anon.).

५१

शु[क]तुण्डच्छवि सवितुश्चण्डरुचः पुण्डरीकवनबन्धोः ।
मण्डलमुदितं वन्दे कुण्डलमाखण्डलाशायाः ॥

*Skm. I. 8 (विद्यायाः). Śp. 80 (नागम्यायाः). *Sūktiratn. 12 (anon.).

५२

तुङ्गोदयाद्रिभुजगेन्द्रफणोपलाय
व्योमेन्द्रनीलतरुकाञ्चनप(fol. 15a)ल्लवाय ।
संसारसागरसमुत्क्रमियोगिसार्थ
प्रस्थानपूर्णकलशाय नमः सवित्रे ॥

वराहमिहिरस्य ॥

*Skm. I. 6.

५० [1] Hemac. चण्ड. [2] MS. °रूद्र.
५१ [1] MS. °तण्ड. [2] MS. here inserts a daṇḍa.
५२ [1] MS. म. [2] MS. र्व. [3] MS. र्थी. [4] MS. ते.

५३

Sūryaśataka 34.

संसक्तं सिक्तमूलादभिनवभुवनोद्यानकौतू[1]हलिन्या
[यामिन्या] कन्यये वामृतकरकलशावर्जितेनामृतेन ।
अर्कालोकः क्रियाद्वो मुदमुदयशिरश्चक्रवालालवाला
दुद्यन् बालप्रवालप्रतिमरुचिरहःपादपप्राक्प्रवालैः[2] ॥

मयूरस्य ॥

---

५३ [1] MS. तु. [2] *Sūryak.* °रोहः.

॥ वसन्तव्रज्या ॥

५४

आरक्ताङ्कुरदन्तुरा कमलिनी नायामिनी [यामिनी] *Skm. II. 761.
स्तोकोन्मुक्ततुषारमम्बरमणेरीषत्प्रगल्भं महः ।
अप्येते[1] सहकारसौरभमुचो वाचालिताः कोकिलै
रायान्ति [प्रिय]विप्रयुक्तयुवतीमर्मच्छिदो वासराः ॥

संघश्रियः ॥

५५

नैवैके वयमेव[1] कोकिलवधूकण्ठोच्चरत्पञ्चम
स्थानोद्बोधितपञ्चमार्गणगुणास्फालेन रोमाञ्चिताः ।
पश्यैते तरवो [ऽपि] सुन्दरि जरत्पत्त्रव्ययानन्तरो
द्भिन्नापाटलकोटिसंपुटदलप्रादुर्भवत्कु[2]ड्मलाः ॥

विनयदेवस्य ॥

५६

मलयमहीधरपवनः कलकण्ठकलध्वनिर्निकुञ्जलताः ।
उत्कलिका उत्कलिकाश्चेतसि जनयन्ति लोकस्य ॥

श्रीकण्ठस्य ॥

५७

..[1]न प्रहितो नवः प्रियसखीवर्गेण बद्धस्पृह
श्चित्तेनोपहृतः[2] स्मराय न समुत्स्रष्टुं गतः पाणिना ।

---

५४ [1] MS. ॰प्ये ऽते.

५५ [1] MS. नैवेके वयत्म. [2] MS. यु.

५७ [1] Two akṣaras lost; read कान्तेन? [2] MS. पं.

आमृष्टो मुहुरीक्षितो मुहुरभिघ्रातो[1] मुहुर्लोठित[2]:
प्र.....[3] (fol. 15b):कृतो मृगदृशा किं किं न चूताङ्कुर[4]: ॥

वाक्कूटस्य ॥

५८

छिन्नः[1] कोकिलया रुतं चिचतुरैश्चूताङ्कुरैरुद्गतं
कोषान् बिभ्रति किंशुका मधुकरश्रेणीजुषः पञ्चषान्।
क्वापि [क्वा]पि महाकुलाकुलतया कान्तांपराधग्रह[2]
ग्रन्थिच्छेदसमुद्यतं[3] च हृदयं दोलायते सुभ्रुवाम् ॥

नीलस्य ॥

५९

*Skm. ii. 766. Sarasvatīk ad. iii. 28 (anon.). Kāvyakalpalatā, p. 175 (anon.). *Sml. P. 153a (वसुकस्य).

जम्बूनां कुसुमोदरेष्वतिरसादाबद्धपानोत्सवाः[1]
कीराः पक्वफलाशया[2] मधुकरीश्चुम्बन्ति[3] मुञ्चन्ति च ।
एतेषामपि पश्य किंशुकतरोः पत्त्रैरभिन्नत्विषां[4][5]
पुष्पभ्रान्तिभिरापतन्ति[6] सहसा चञ्चूषु भृङ्गाङ्गनाः ॥

राजशेखरस्य ॥

६०

Anargharāghava v. 6. *Sml. B. 190a.

दृश्यन्ते मधुमत्तकोकिलवधूनिर्धूतचूताङ्कुर
प्राग्भारप्रसरत्परागसिकतादुर्गास्तटीभूमय[1]: ।

---

५७ [1] MS. घा. [2] MS. धि ? [3] Five akṣaras lost in MS. [4] MS. का.

५८ [1] MS. यु. [2] MS. स्ता. [3] MS. ते.

५९ [1] Sarasvatīk., Sml. P. °मोत्कारे नवमधून्या°; Kāvyakalp. °मोद्गमे. [2] Skm., Sarasvatīk. °रब्ध. [3] MS. श्च or थ; Sml. P. श्विल्वन्ति (sic); Kāvyakalp. श्विन्वन्ति. [4] MS. या. [5] Sarasvatīk. नीलकिंशुकदलैरेभिः समानत्विषां; Sml. P. जातकिं°; Kāvyakalp. जातकिंशुकदलश्रेणीसमानत्विषां. [6] Kāvyakalp. °भ्रान्तिभृतः; Sml. P. °भृतः पतन्ति मधुपाश्च°.

६० [1] MS. से (si).

सुरतः ॥

६१

अशिथिलपरिष्यन्दः कुन्दे तथैव मधुव्रतो
नयनसुहृदो वृक्षाश्चैते न कुड्मलशालिनः ।
दलति कलिका चौती नास्मिंस्तथा मृगचक्षुषा
मथ च हृदये मानग्रन्थिः स्वयं शिथिलायते ॥

६२

कान्तां हित्वा विरहविधुरारम्भखेदालसाङ्गो
मामुल्लङ्घ्य व्रजतु पथिकः को ऽपि यद्यस्ति शक्तिः ।
इत्याशोकी जगति सकले वल्लरी चीरिकेव
प्राग्प्रारम्भे कुसुमसमये कामदेवेन दत्ता ॥

६३

मन्दं दक्षिणमाह्वय(fol. 16a) न्ति पवनं पुंस्कोकिलव्याहृतैः *Skm. ii. 762 (कस्यचित्).
संस्कुर्वन्ति वनस्थलीः किसलयोत्तंसैर्निषण्णालिभिः ।
चन्द्रं सुन्दरयन्ति मुक्ततुहिनप्रावारया ज्योत्स्नया
वर्धन्ते च विवर्धयन्ति च मुहुस्ते ऽमी स्मरं वासराः ॥

६० [1] *Anargh.* (ed. *Kāvyamālā*) त्ति.
६१ [1] MS. न्तृ. [2] MS. श्री.
६२ [1] MS. खी.
६३ [1] MS. ग्ग. [2] MS. त्रि. [3] MS. त्स्व.

६४

हृद्यस्निग्धैः[1] परभृतरुतैर्मुक्तदीर्घप्रवासः
प्रत्यावृत्तो मधुरिति वदन्दक्षिणो गन्धवाहः।
शिञ्जल्लोलभ्रमरवलयः काननालीवधूनां
सद्यः कुन्दस्मितबृहतिकाः पूर्णपात्रीकरोति ॥

६५

लोलैः कोकिलमण्डलैर्मधुलिहां चंचूर्यमाणैर्गणै
र्नीरन्ध्रैर्गृहवाटिकापरिसरेष्वङ्गारितैः किंशुकैः।
प्रारब्धे तिमिरे वसन्तसमयक्षोणीपतेर्भ्राम्यतः
प्रस्निग्धा परितो धृतेव कलिकादीपावलिश्चम्पकैः ॥

मनोविदस्येतौ ॥

६६

Aucityavicāra-carcā ad. v. 26 (मालय-कुवलयस्य).
Vāmana. *ad.* III. 2. 5 (anon.).
Hemac. pp. 134 and 197 (anon.).

च्युतसुमनसः कुन्दाः पुष्पोद्गमेष्वलसा द्रुमा
मनसि च गिरं ग्रथ्नन्तीमे किरन्ति न कोकिलाः।
अथ च सवितुः[5] शीतोल्लासं लुनन्ति मरीचयो
न च जठरतामालम्बन्ते क्लमोदयदायिनीम् ॥

६७

Viddhaś. I. 26.
*Skm. II. 767.
Hemac. p. 134 (anon.).

साम्यं संप्रति सेवते विचकिलं षाण्मासिकैर्मौक्तिकै
र्बाह्लीकीदशनव्रणारुणतलैः[2] पत्त्रैरशोको ऽचितः।

६४ [1] MS. ग्धै. [2] MS. च. [3] MS. °र्संप्रा.
६५ [1] MS. ह्रा.
६६ [1] MS. सेः. [2] *Auc.* °मेर. [3] MS. °लिना.
[4] *Auc.*, Vām. गृह्ण; acc. to Vām. the original reading was मलयमरुतः सर्पन्तीमे विमुक्तधृतच्छदाः। [5] MS. °चित्तः. [6] MS. च.
६७ [1] MS. ल. [2] *Skm.* °चलैः, corrected to °तरैः; *Viddhaś.* °तरैः. [3] *Viddhaś.* °कचि.

६८

गर्भग्रन्थिषु वीरुधां सुमनसो मध्येङ्कुरं पल्लवा
वाञ्छामा(fol. 10b)[त्रपरि]ग्रहः पिकवधूकण्ठोदरे पञ्चमः।
किं च त्रीणि जगन्ति जिष्णु दिवसैर्द्वित्रैर्मनोजन्मनो
देवस्यापि चिरोज्झितं यदि भवेदभ्यासवश्यं धनुः ॥

Viddhaś. I. 23. *Skm.* II. 751. *Sml. B.* 110a. *At.* p. 67 (anon.). Hemac. p. 134 (anon.).

राजशेखरस्यैतौ ॥

६९

शीतार्तैरिव भग्नशैशिरनिशाभागैरहः स्फायते
गर्भं[1]बिभ्रति किंशुका इव दिशां तापाय वह्न्यङ्कुरम्।
किं च स्वाश्रयसंभृतप्रथिमसु च्छायातपाङ्केष्वयं
लोकः स्तोकरसो ऽद्य न क्वचिदपि स्वच्छन्दमानन्दति॥

त्रैलोचनस्य ॥

७०

उद्भिन्नस्तवकावतंससुभगाः प्रेङ्खन्मरुन्नर्तिताः
पुष्पोत्तीर्णपरागपांशुललसत्पत्त्रप्रकाण्डत्विषः।
गम्भीरक्रमपञ्चमोन्मदपिकस्थानोच्छलत्गीतयः
प्रत्युज्जीवितमन्मथोत्सव इव क्रीडन्त्यमी भूरुहः॥

---

६७ [1] *Viddhaś.* also °जम्भि; in the MSS. जंघि can be read. [2] *Viddhaś.* माञ्जिष्ठैः स्तवकैश्च. [3] MS. या. [4] *Skm.* °र्वृन्तैव°.

६८ [1] *At.* छाया. [2] MS. °स्रा (?) म. Hemac. and *At.* have चिरेप्सितं.

६९ [1] MS. र्भे.

७० [1] MS. च. [2] MS. णा.

७१

प्रागेव जैचमस्त्रं सहकारलता स्मरस्य चापभृतः ।
किं पुनरनल्पनिपतितमधुकरविषकल्कलेपेन ॥

शुभाङ्गस्य ॥

७२

स्वस्ति श्रीमलयाचलात्स्मरसखः श्रीमान्वसन्तानिलः
क्रीडावेश्मसु कामिनः कुशलयत्येतच्च वक्तीतरत् ।
एषो ऽहं मुदितालिकोकिलकुलं कुर्वन्वनं प्राप्तवा
न्युष्माभिः प्रियकामिनीपरिगतैः स्थातव्यमस्मादिति॥

७३

*Skm. ii. 771 (कस्यचित्).

एते नूतनचूतकोरकघनग्रासातिरेकीभव
त्कण्ठध्वानजुषो हरन्ति हृदयं मध्येवनं कोकिलाः ।
येषामक्षिनिभेन भान्ति भगव(fol. 17a)द्भूतेशनेत्रानल
ज्वालाजालकरालितासमशराङ्गारस्फुलिङ्गा इमे ॥

७४

Śp. 3794 (विज्जकायाः)
*Sml. P. 905 (,,)
*Sml. B. 111a (,,)
*S.-Ratnak. iii. 352 (anon.).

किंशुककलिकान्तर्गतचन्द्रकलास्पर्धि केशरं भाति ।
रक्तनिचोलकपिहितं धनुरिव जतुमुद्रितं वितनोः ॥

वल्लणस्य ॥

७१ [1] MS. राय.
७२ [1] MS. र्च.
७३ [1] MS. नृ. [2] Skm. ष्ठ and ष्ठे. [3] MS. चो. [4] MS. स. [5] Skm. इव.
७४ [1] Śp., S.-Ratnak., Sml. (P. and B.) °र्गतमिन्दु. [2] MS. र्द्धे (rddhi). [3] MS. र्षि.

७५

वाप्यो दन्तुरितोदराः कमलिनीपत्त्राङ्कुरग्रन्थिभि
श्चूतानां कलिकामिलन्मधुलिहां कापि[1] स्थितिर्वर्तते ।
दौर्भाग्योपनयाय सांप्रतमपांमस्यो ऽपि मार्गश्रमः
शिक्षामुल्ललितुं ददाति रजसां गन्त्रीपथे मारुतः ॥

अभिनन्दस्य ॥

७६

आरक्तैर्नवपल्लवैर्विटपिनो नेत्रोत्सवं तन्वते
तान्धुन्वन्नयमभ्युपैति मधुरामोहो[1] मरुद्दक्षिणः ।
तेनालिङ्गितमात्र एव विधि[ना[2]] प्रादुर्भवन्निर्भर
क्रीडाकूतकषायितेन मनसा लोको ऽयमुन्माद्यति ॥

७७

काप्यन्या मुकुलाधिकारमिलिता लक्ष्मीरशोकद्रुमे
माकन्दः समयोचितेन विधिना धत्ते ऽभिजातं वपुः ।
किं चा[1]पाट[2][3]गिरेरनङ्गविजयप्रस्तावनापण्डितः
स्वैरं सर्पति बालचन्दनलतालीलासखो मारुतः ॥

७८

वह्निर्मन्ये हिमजलमिषात्संश्रितः किंशुकेषु
व्यामं धूमैः स खलु कुरुते काननं कोरकाख्यैः ।

*Skm. II. 768 (कस्यचित्).

७५ [1] MS. या?

७६ [1] MS. वि. [2] MS. sic (for दो?). [3] Akṣara omitted.

७७ [1] MS. मे (mi). [2] MS. सो. [3] The MS. has after ट a mark of correction. Concerning the reading of this corrupt passage see the note ad loc. [4] MS. र्खं.

७८ [1] Skm. °भया.

संतापार्थं कथमितरथा पान्थसीमन्तिनीनां
पुष्पव्याजाद्विसृजति शिखाश्रेणिमुद्गाढशोणीम्[3] ॥
यौताययौ

७९

श्रोण्यां चित्रः कुरुवकगुणः कर्णयोर्मुग्धचूतं
रक्ताशोकं प्रणयि कुचयोर्माधवी मू[र्ध(fol. 17b)ज्ञे]ष्
सर्वाङ्गीणो बकुलरजसा पिञ्जरेणोपरागः
स्त्रैणो यूनां भवतु रतये वेशसर्वाभिसारः ॥
सावर्णेः ॥

८०

मुग्धाताम्रैर्नवकिशलयैः संभृतोदारशोभं
प्रादुर्भूतभ्रमरसरणीयौवनोद्भेदचिह्नम् ।
सीमन्तिन्यः कुसुमधनुषा बद्धसख्यस्य मासः
स्निग्धस्मेरैर्मुखमधिगुणं दृष्टिपातैः पिबन्ति ॥
वागुर

८१

शिलीमुखैरद्य मनोज्ञपक्षै
र्विषोपलेपादिव कज्जलाभैः ।
नितान्तपूर्णा मुचकुन्दकोषा
विभान्ति तूणा इव मन्मथस्य ॥

७८ [1] MS. कः for कथ. [2] These two akṣaras are mutil
[3] *Skm.* णां and णीं.

७९ [1] Two akṣaras partly lost. [2] MS. स्त्रे. [3] MS. ति

८१ [1] MS. ज्ञो. [2] MS. र्वि.

श्रीधर्मकरस्य ॥

८३

संकुचिता इव पूर्वं दुर्गा[1] इव तुषारजनितजडिमानः।
संप्रत्युपरमितहिमे क्रमशो दिवसाः प्रसारजुषः ॥

श्रीधरणीधरस्य ॥

८४

दुःश्लिष्टदुर्लक्ष्यपलाशसंधी
न्यापाटलाग्राणि हरिन्ति मूले[1]।
कुशेशयानां शुकशावभांसि
प्रादुर्बभूवुर्नवकुलञ्मानि ॥

८५

उपनयति कपोले लोलकर्णप्रवाल
क्षणमुकुलनिवेशान्दोलनव्यापृतानाम्।
परिमलितहरिद्रान् संप्रति द्राविडीनां
नवनखपदतिक्तानातपः स्वेदबिन्दून् ॥

योगेश्वरस्य ॥

८३ [1] MS. र्वाः, followed by a र, which was intended for an otiose mark following the blank square round the hole in the leaf. [2] MS. ज्ज.

८४ [1] The MS. here inserts the sign ⸎ many times.

८५ [1] MS. भि.

८६

सद्यस्तप्तो भ्रमति रजनी वासवः खण्डयित्वा
क्षीणक्षीणा तदनु भजते सापि सम्यक्प्रसादम् ।
एको . . . .
. . . .

[॥ ग्रीष्मव्रज्या ॥]

८७

. . . .

. . (fol. 19*a*)वर्जितमुग्धबालहरिणश्रेणीपरीतान्तिकाः।
औत्सुक्यं जनयन्ति पान्थपरिषद्गमाम्बुबिन्दूत्कर
व्याक्षेपक्षममन्दमन्दमरुतो मार्गस्थलीपादपाः ॥

८८

चञ्चच्चञ्चुगणोदरैः शिथिलितप्रायांसमुत्पक्ष्मल
न्यञ्चत्पक्षपुटावकाशम . . त्याश्चोष्मभिर्नीयते।
जङ्घाकुञ्चनलब्धनीडनिविडावष्टम्भकष्टोज्झित
क्षेपीयःपवनाभिघातरभसोत्क्षेपैरहः पक्षिभिः ॥

८९

धास्यत्यद्य सितातपत्रसुभगं सा राजहंसी शिशोः
स्मेराम्भोरुहवासिनो ऽपि शिरसि स्नेहेन पक्षद्वयम्।
तृष्णार्त्तः शुकशावको ऽपि सुतनोः पीनस्तनासंगिनीं
मुक्ताहारलतां तदङ्कवसतिस्तोयाशया पास्यति ॥

९०

भुवां घर्मारम्भे पवनचलितं तापहतये
पटच्छत्त्राकारं वहति गगनं धूलिपटलम्।

*Skm. II. 781 (भवभूतेः).

८८ [1] Two akṣaras omitted; read °त्याश्चौ?

९० [1] *Skm.* (A.) °च्छाया. [2] *Skm.* व (A.), र (B.).

अमी मन्दाराणां दवदहनसंदेहितधियो
न ढौकन्ते पातुं झटिति मकरन्दं मधुलिहः ॥

९१

*Skm. II. 792 (कस्यचित्).

अपां कूले लीनं क्षणपरिचितं चन्दनरसे
मृणालीहारादौ कृतलघुपदं चन्द्रमसि च ।
मुहूर्तं विश्रान्तं सरसकदलीकाननतले
प्रियाकण्ठाश्लेषे निवसति परं शैत्यमधुना ॥

९२

प्रान्तारक्तनिलोचनाञ्चलदरीव्ययाल्पमक्षीभय
प्रोद्भूतोभयशृङ्गकोटिविग[लद्भू]वालवल्लीसखैः ।
पाथोबिन्दुभिरक्षिसंधिषु शनैः संसिच्यमानः सुखं
मग्नो वारिणि दूरनिःसहतया निद्रायते सैरिभः ॥

९३

तापं स्तम्बेरमस्य प्रकटयति करः शीकरैः . . (fol. 19b) मुञ्चन्
पङ्काङ्कं पल्वलानां वहति तटवनं माहिषैः कायकाषैः ।
उत्ताम्यत्तालवश्च प्रतपति तरणावांशवी तापतन्द्री
मद्रिद्रोणीकुटीरे कुहरिणि हरिणा रात्रयो यापयन्ति ॥

९० [1] *Skm.* द्रु (A.), द (B.). [2] *Skm.* ढौ. [3] MS. का. [4] MS. टै (ṭi).

९१ [1] *Skm.* मू. [2] MS. मू. [3] *Skm.* ले (A.), टे ? (B.). [4] *Skm.* निविशति (B. निवसति) पदं.

९२ [1] MS. र्भ.

९३ [1] Three akṣaras almost entirely lost: ? read श्रोणिमु. [2] Corrected from ति. [3] MS. वा. [4] MS. द्रा. [5] MS. रे (ri).

९४

. डाः पान्थनखंपचाः प्रचयिनो गन्त्रीपथे पांशवः
कासारोदरशेषमम्बु महिषो मथ्नाति ताम्यन्तिमि ।
हृष्टिर्धावति धातकीवनमसूक्ष्मर्षेणा तारक्षवी
काण्डान् बिभ्रति विष्कराः शरशमीनीडेषु नाडीधमान् ॥

बाणस्यैभौ ॥

९५

सुभगसलिलावगाहाः पाटलिसंसर्गसुरभिवनवाताः । *Śakuntalā 3.*
प्रच्छायसुलभनिद्रा दिवसाः परिणामरमणीयाः ॥

कालिदासस्य ॥

९६

अये तप्तजला नितान्तशिशिरा मूले मुहुर्बाहुभि
र्व्यामथ्योपरतप्रियेषु पथिकैर्मार्गेषु मध्यंदिने ।
आधाराः प्लुतबालशैवलदलच्छेदा[व]कीर्णोर्मयः
पीयन्ते हलमुक्तमग्नमहिषप्रक्षोभपर्याविलाः ॥

योगेश्वरस्य ॥

९७

मृद्भूयिष्ठतया गुरून् परिहरन्नारण्यकान् गोमयान्
वल्मीकाननुपगूहति प्रशिथिलं ज्वालाभिरुद्बल्वजान् ।
वह्निर्मीतं किलिञ्जसंचयसमुत्तिक्तश्चरन् कानने
प्रस्निग्धानिह विष्किराण्डकललानाज्याशया लुम्पति ॥

तस्यैव ॥

---

९४ [1] Read वाताः ? [2] MS. ष्णो. [3] Read गृष्टि (or सृष्टि) सूक्ष्मर्षेण ?

९६ [1] MS. ला. [2] MS. यदि.

९७ [1] MS. मु or सु ? [2] MS. °मींड ? For लीढ ?

९८

दूरीभूतशरारि विक्लवबकं .[1] कान्तकारण्डवं
क्लाम्यत्कङ्कमचक्रवाकममिलन्मद्गुप्रपातप्लवम्[2] ।
क्लिष्टक्रौञ्चमधार्तराष्ट्रमपतत्कोयष्टि निष्टीटिभं
सीदत्सारसमप्रसक्तकुररं कालेन जातं (fol. 20a)सरः ॥
तस्यैव ॥[5]

९९

*Skm. II. 787 (मधुरशीलस्य)

तोयोत्तीर्णाः श्रयति कवरीः शेखरः सप्तलानां
शैत्यं सिञ्चत्युपरि कुचयोः पाटलाकण्ठदाम ।
कान्तं कर्णावभिनिविशते कोमलाग्रं शिरीषं
स्त्रीणामङ्के विभजति तपस्तत्र तत्रात्मचिह्नम् ॥
मधुशीलस्य ॥

१००

शुकपक्षहरितकोमलकुसुमसटानां शिरीषयष्टीनाम् ।
तलमाश्रयति दिनातपभयेन परिपिण्डितं शैत्यम् ॥
वागुरस्य ॥

१०१

Viddhaś. IV. 4. *Skm. II. 794.

हरन्ति हृदयानि यच्छ्रवणशीतला वेणवो
यदर्धति करम्बिता शिशिरवारिणा वारुणी ।
भवन्ति च हिमोपमाः स्तनभुवो यदेणीदृशां
शुचेरुपरि संस्थितो रतिपतेः प्रसादो गुरुः ॥

---

९८ [1] One akṣara lost; read प्रक्रान्त or निष्क्रान्त? [2] MS. व. [3] MS. ष्टे. [4] MS. को. [5] The words सरः . . . व are inserted above l. 1 of 20a.

९९ [1] Skm. ॰त्तीर्णा . . कवरी शेखरं. [2] MS. य.

१०१ [1] Corrected from हार or हरि. [2] Viddhaś. र्द्ध and र्च. [3] Viddhaś. also ॰वायुना. [4] Viddhaś. also श्री. [5] Viddhaś. रु.

१०२

जलार्द्राः[1] संव्यानं[2] बिसकिसलयैः केलिवलयाः
शिरीषैरुत्तंसो[4] विचकिलमयी हाररचना[3]।
शुचावेणाक्षीणां मलयजरसार्द्राश्च तनवो
विना तन्त्रं मन्त्रं रतिरमणमृत्युंजयविधिः ॥

Viddhaś. IV.3.

१०३

रजनिविरमयामेष्वादिशन्ती रतेच्छां
किमपि कठिनयन्ती नारिकेलीफलाम्भः।
अपि[4] परिणमयित्री राजरम्भाफलानां
दिनपरिणतिरम्या वर्तते ग्रीष्मलक्ष्मीः ॥

Viddhaś. IV.2.

एते राजशेखरस्य ॥

१०४

अम्भोधेर्जलयन्त्रमन्दरपरिस्पन्दे ऽपि निद्राणयोः
श्रीनारायणयोर्घनं विघटयत्यूष्मा समालिङ्गनम्।
किं चोत्तप्तविय(fol. 20b)त्कपालफलके कङ्कालशेषश्रियं
चन्द्रं मर्मरयन्ति पर्पटमिति क्रूरा रवेरंशवः ॥

*Skm. II. 784 (कस्यचित्).

नारायणलक्ष्मेः ॥

१०२ [1] *Viddhaś.* also द्रं. [2] *Viddhaś.* also शय्याणां. [3] MS. कै. [4] *Viddhaś.* सा. [5] MS. च. [6] MS. धा.

१०३ [1] *Viddhaś.* च. [2] MS. स. [3] *Viddhaś.* also नालिकेरी. [4] *Viddhaś.* also यि. [5] *Viddhaś.* °भोग्या and °योग्या. [6] ष्म; the akṣara is partly lost.

१०४ [1] *Skm.* धि. [2] MS. न्दि. [3] MS. यँ. [4] *Skm.* पर्पटवर or वक. [5] MS. °रङ्श.

॥ प्रावृड्व्रज्या ॥

१०५

Mâlatîm. IX. 14.

वानीरप्रसवैर्निकुञ्जसरितामासक्तवासं पयः
पर्यन्तेषु च यूथिकासुमनसामुज्जृम्भितं जालकैः।
उन्मीलत्कुटजप्रहासिषु गिरेरालम्ब्य सानूनितः
प्राग्भारेषु शिखण्डिताण्डवविधौ मेघैर्वितानाय्यते ॥

१०६

Mâlatîm. IX. 23.

फलभरपरिणामश्यामजम्बूनिकुञ्ज
स्खलिततनुतरङ्गामुत्तरेण स्रवन्तीम्[1]।
उपरि विघटमानप्रौढतापिच्छनीलः
श्रयति शिखरमद्रेर्नूतनस्तोयवाहः ॥

१०७

Mâlatîm. IX. 15.

जृम्भाजर्जरडिम्ब[डम्ब]रघनश्रीमत्कदम्बद्रुमाः
शैलाभोगभुवो भवन्ति ककुभः कादम्बिनीश्यामलाः।
उद्यत्कुन्दलकान्तकेतकभृतः कच्छाः सरिच्छ्रोतसा
माविर्गन्धशिलीन्ध्रलोध्रकुसुमस्मेरा वनानां ततिः ॥

---

१०५ [1] MS. ह्वा.

१०६ [1] *Mālatīm.* स्र. [2] MS. स्तो:. [3] *Mālatīm.* ०२
and उपचितघनमाल. [4] MS. प्रो. [5] MS. नू.

१०७ [1] MS. भा. [2] *Mālatīm.* माविर्भूत; MS. मानवि०
न deleted. [3] MS. न्द्र.

१०८

उत्फुल्लार्जुनसर्जवासितवहत्पौरस्त्यझंझामरु[1]
त्प्रेङ्खोलस्खलितेन्द्रनीलशकलस्निग्धाम्बुदश्रेणयः।
धारासिक्तवसुंधरासुरभयः प्राप्तास्त एते ऽधुना
घर्माम्भोविगमागमव्यतिकरश्रीवाहिनो वासराः॥

Mālatīm. IX. 16.

भवभूतेरमी॥

१०९

एणी याति विलोक्य बालशलभान् शष्पाङ्कुरादित्सया
च्छत्रीकुम्भलकानि रक्षति चिरादण्डभ्रमात्कुक्कुटी।
धृत्वा धावति कृष्णकीटप(fol. 21a)टलश्रेणीं शिखण्डी शिरो
दूरादेव वनान्तरे विषधरग्रासाभिलाषातुरः॥

११०

आसारान्तमृदुप्रवृत्तमरुतो मेघोपलिप्ताम्बरा
विद्युत्पातमुहूर्तदृष्टककुभः सुप्तेन्दुताराग्रहाः।
धाराक्लिन्नकदम्बसंभृतसुरामोदोद्वहाः प्रोषिते
निःसंपातविसारिदर्दुररवा नीताः कथं रात्रयः॥

*Skm. II. 826 (कस्यचित्).

योगेश्वरस्य॥

१११

दात्यूहध्वनिभाञ्जि वेतसशिखासुप्तोरगाणि ध्वन
त्कादम्बानि कुरङ्गयूथकलितस्तूपान्युदम्भांसि च।

*Skm. II. 816 (योगेश्वरस्य).

---

१०८ [1] MS. र्ज. [2] MS. र्यौ. [3] *Mālatīm.* also झञ्झानिल. [4] *Mālatīm.* also °वलय. [5] *Mālatīm.* also त एवाधुना.

१०९ [1] MS. ता. [2] MS. °चीकुम्र. [3] MS. प. [4] MS. च.

११० [1] Corrected from म्वा. [2] MS. मू. [3] *Skm.* °संभृत-सुधा; MS. सम्भृ°. [4] *Skm.* also म्रो (A.).

१११ [1] MS. तु or त्त. [2] MS. ञ्ज. [4] MS. °म्भान्सि.

तीराण्यद्य पिपीलिकासमुदयावर्जेज्जटालोलप
व्याप्तान्युन्मदकुक्कुभानि सरितां कुर्वन्ति लोलं मनः ॥

११२

कान्तां क्वापि विलम्बिनीं कलरुतैराहूय [चेत[1]]स्ततो
दिग्भागानवलोक्य रङ्गवसुधामुत्सृज्य पङ्क्त्यां ततः ।
एष स्फारमृदङ्गनादमधुरैरम्भोमुचामारवै
र्बर्हश्रेणिकृतातपत्त्ररचनो हृष्टः शिखी नृत्यति ॥

११३

पीताम्भःस्तिमिताः सृजन्ति सलिलान्याबद्धधारं घना
स्तद्धाराध्वनिमीलितानि नयनान्यभ्येति निद्रागमः ।
निद्रामुद्रितलोचने प्रतिगृहं मूकायमाने जने
निर्द्वन्द्वोच्चरदुच्चदर्दुररवैः कोलाहलिन्यो निशाः ॥

११४

धारानि[पात[1]]रवबोधितपञ्जरस्थ
दात्यूहडम्बरकरम्बितकण्ठकूजाः ।
अट्टेषु काण्डपटवारितशीकरेषु
धन्याः पिबन्ति मुखतामरसं वधूनाम् ॥

११५

शैलश्रेणिरपेतदावदहना द (fol. 21*b*) . . .[2] †टधनं†
जीमूताङ्कुरदन्तुरा दश दिशो भूरेणुमुक्तं नभः ।

११२ [1] Akṣaras omitted. [2] MS. प. [3] MS. ब. [4] MS. न्त

११३ [1] MS. द्वि.

११४ [1] Akṣaras lost. [2] MS. सी.

११५ [1] MS. °रयेरत°. [2] Akṣaras lost. [3] MS. न्त.

किं चान्यत्कलिकोर्मिमेदुरमुखी जाता कदम्बच्छवि
श्छिद्यन्ते कियता क्षणेन शिखिनां मौनव्रतग्रन्थयः ॥

११६

केदारे नववारिपूर्णजठरे किंचित्क्वणद्दर्दुरे
शम्बूकाण्डकपिण्डपाण्डरततप्रान्तस्थलीवीरणे ।
डिम्भा दण्डकपाणयः प्रतिदिशं पङ्कच्छटाचर्चिता
श्चुम्भूश्चुम्भूरिति भ्रमन्ति रभसादुद्यायिमत्स्योत्सुकाः ॥

११७

समन्ततोविस्फुरदिन्द्रनील
मणिप्रभाविच्छुरितान्तरालः ।
मर्त्यावतीर्णस्य विडोजसो ऽयं
नीलांशुकच्छन्नमिवाम्बुवाहः ॥

११८

खद्योतच्छुरितान्धकारपटलाः स्पष्टस्फुरद्विद्युतः
स्निग्धध्वानविभावितोरुजलदोन्नाहा रटत्कम्बवः ।
एता केतकभेदवासितपुरोवाताः पतद्धारयो
न प्रत्येमि जनस्य यद्विरहिणो यास्यन्ति सोढुं निशाः ॥

*Skm. ii. 827 (कस्यचित्).

११९

एतस्मिन्मदजर्जरैरुपचिते कम्बूरवाडम्बरैः
स्तैमित्यं मनसो दिशत्यनिभृतं धारारवे मूर्छति ।

*Skm. ii. 807 (यातोकस्य).

---

११६ [1] MS. वं. [2] MS. द्दि. [3] MS. स.
११७ [1] MS. त्र.
११८ [1] Skm. ध्वा.
११९ [1] Skm. also °करा (B.). [2] Skm. °धरे.

उत्सङ्गे[1] ककुभो वि[2]धाय रसितैरम्भोमुचां घोरय
न्मन्ये मुद्रितं[3]चन्द्रसूर्यनयनं व्योमापि निद्रायते ॥

१२०

गम्भीराम्भोधराणामविरतनिपतद्वारिधारानिनादा
नीषन्निद्रालसाक्षा दृढगृहपटलारूढकुष्माण्डवल्शाः[1] ।
दोर्भ्यामालिङ्ग्यमाना जलधरसमये पञ्चषण्डे निशायां
धन्याः शृण्वन्ति सुप्ताः स्तनयुगभरितोर . . . . . . ॥

१२१

. . . .

. . . .

. . . (fol. 23*a*) वोदये ऽद्य जलदव्यालो[ल]पुच्छच्छद
च्छत्त्[1]च्छादितमौलं[2]यो दिशि दिशि क्रीडालसाः केकिनः ॥

१२२

गायति हि नीलकण्ठो नृत्यति[1] गौरी तडित्तरलतारा ।
आस्फालयति मृदङ्गं तदनु घनो ऽयं महाकालः ॥

१२३

अलकेषु चूर्णभासः स्वेदलवाभान् कपोलफलकेषु ।
नवघनकौतुकिनीनां वारिकणान् पश्यति कृतार्थः ॥

---

११९ [1] *Skm.* also (A.). तत्संगे ; MS. ॰ङ्के. [2] *Skm.* वि.
[3] MS. has मुद्र्यते.
१२० [1] *Sic* MS. (or ल्य: ?).
१२१ [1] MS. त्त ? [2] MS. न.
१२२ [1] MS. ते (*ti*).

१२४

काले वारिधराणामपतितया नैव शक्यते स्थातुम् ।
उत्कण्ठितासि तरले न हि न हि सखि पिच्छिलः पन्थाः ॥

Sāhityad. p. 288 (anon.).

१२५

असितभुजगशिशुवेष्टितमभिनवमाभाति केतकीकुसुमम् ।
आयसवलयालंकृतविषाणमिव दन्तिनः पतितम् ॥

१२६

स्तबेषु केतकीनां यथोत्तरं वामनैर्दलैरद्य ।
विदलन्ति मेघतर्णक[क]च्छच्छविकेशराः सूच्यः ॥

१२७

धूलीभिः केतकीनां परिमलनसमुद्धूलिताङ्गः समन्ता
दन्तोद्वेल्लद्वलाकावलिकुणपशिरोनद्धनीलाभ्रकेशः ।
प्रेङ्खद्विद्युत्पताकावलिरुचिरधनुःखण्डखट्वाङ्गधारी
संप्राप्तः प्रोषितस्त्रीप्रतिभयजननकः कालकापालिको ऽयम् ॥

१२८

मेघश्यामदिशि प्रवृत्तधनुषि क्रीडत्तडित्तेजसि
छन्नाहर्निशि गर्जितप्रमनसि प्रम्लानलीलाकपि ।
पूर्णस्रोतसि शान्तचातकतृषि व्यामुग्धचन्द्रत्विषि
प्राणान् पान्थ कथं दधासि निवसन्नेतादृशि प्रावृषि ॥

---

१२६ [1] MS. सु. [2] MS. स्र. [3] MS. मे. [4] MS. न. [5] MS. भ ?

१२७ [1] MS. म. [2] This akṣara is partly effaced.

१२९

For reff. see below.

क्षपां[1] क्षामीकृत्य प्रसभमपहृत्याम्बु सरितां
प्रताप्योर्वीं[2] सर्वां[3] वनगहनमुच्छाद्य[4] (fol. 23b) सकलम् ।
क्व संप्रत्युष्णांशुर्गत इति समन्वेषणपरा[5]
स्तडिद्दीपालोकैर्दि[6]शि दिशि चरन्तीव[7] जलदाः ॥

१३०

*Skm. II. 830 (कस्यापि).

विद्युद्दीधितिभेदभीषणतमःस्तोमान्तराः संतत
श्यामाम्भोधररोधसंकटवियद्विप्रोषितज्योतिषः ।
खद्योतानुमितोपकण्ठतरवः पुष्णन्ति गम्भीरता
मासारोदकमत्तकीटपटलीक्वाणोत्तरा रात्रयः ॥

अभिनन्दस्य ॥

१३१

हर्षोल्लासितचारुचन्द्रकबृहद्बर्हैर्वनानाममी
जाताः पुष्पितबालशाखिन इवाभोगा भुजङ्गाशिभिः

---

१२९ *Skm. II. 812 (योगेश्वरस्य). Sbhv. 1765 (पाणि[...] Śp. 3869 (पाणिनेः). *Sml. B. 119b (पाणिनेः). *Sabhyāl. [...] 24b (पाणिनेः). Padyaracanā XI. 35 (पाणिनेः). *S.-Ratn[...] III. 55 (anon.). [1] Sbhv., Śp. °पाः. [2] MS. रे [...] [3] MS. र्वो. [4] Sbhv., Śp., Sabhyāl., Padyarac. हत्वा [...] गहनमुच्चोष्य; S.-Ratnak. °मुच्छुष्य (!); Skm. सर्वां . . . मुत्स[...] [5] Sbhv. समालोकन; Śp., Sabhyāl., S.-Ratnak., Padyarac. तदन्वे[...] [6] Sbhv., Śp. °का दि. [7] MS. र्वा; Sbhv., Śp. चरन्तीह; S[...] तरन्तीव and चरन्तीव; Sabhyāl. चलन्तीव.

१३० [1] MS. वोधय; Skm. °बाधस. [2] Skm. °सं[...] [3] Skm. also न (B.).

१३१ [1] MS. र्षो. [2] MS. है.

स्पृष्टाः कोटरनिर्गतार्धतनुभिः पातुं पयोदानिलं
निर्यद्वंशकरीरकोटय इव क्षोणीभृतो भोगिभिः ॥

शतानन्दस्य ॥

१३२

*Skm. ii. 817 (परमेश्वरस्य).

एताः पङ्किलकूलरूढनलदस्तम्बंब्राणात्कंस्रवः
क्रीडत्कर्कटचक्रवालविचलज्जम्बालतोयाविलाः ।
हृल्लेखं जनयन्त्यनूपसरितामुत्तुण्डगण्डूपदो
त्कीर्णक्लिन्नमृदो नदस्यंपुटितप्रान्तास्तटीभूमयः ॥

योगेश्वरस्य ॥

१३३

नवे धारासारे प्रमदचटुलायाः स्थलजुषो
वराटीशुभ्रायाः शफरसरणेरेभिरुपरि ।
कुलीरैर्भ्राम्यद्भिर्गणयितुमिव व्यापृतकरा
मनः क्रीणन्तीव प्रकटविभवाः पल्वलभुवः ॥

अभिषेकस्य ॥

१३४

विन्ध्याद्रिमहालिङ्गं स्नपयति पर्जन्यधार्मिकः शुचिभिः ।
जलदेन्द्रनीलगण्डूषतोर्जितैः संप्रति पयोभिः ॥

---

१३२ [1] *Skm.* म्बाः. [2] MS. क्ष or च. [3] *Skm.* °विलस.
[4] MS. रे. [5] *Skm.* त्कीर्णाञ्जीर्ण. [6] *Skm.* °दर्बुदस्य. [7] MS. टा.
१३३ [1] MS. घा. [2] MS. र्भ. [3] MS. च.
१३४ [1] MS. °न्ध्याद्रि. [2] MS. स्न. [3] MS. श्र. [4] MS. व्द्रि.

[॥ मदनव्रज्या ॥]

१३५

. . . .
. . . .
(fol. 31*a*) . . . . . .
. राः प्रीतिरती इति क्व महिमा कामस्य नालौकिकः ॥

मनोविद्यामू॥

१३६

Viddhaś. I. 1.
**Skm.* I. 460.
Śp. 3077 (anon.).
**Sml. B.* 7*b*.
**Sabhyāl.* I. 12 (anon.).

कुलगुरुरमराणां[1] केलिदीक्षाप्रदाने[2]
परमसुहृदनङ्गो रोहिणीवल्लभस्य ।
अपि कुसुमपृषत्कैर्दे[वदेवस्य] जेता
जयति सुरतलीलानाटिकासूत्रधारः ॥

राजशेखरस्य ॥

१३७

**Skm.* I. 466.

वन्दे देवमनङ्गमेव रमणीनेत्रोत्पलच्छद्मना
पाशेनायतिशालिना सुनिविडं संय[म्य लोकत्र]यम् ।
येनासावपि भस्मलाञ्छिततनुर्देवः कपाली बलात्
प्रेमकुब्जनगात्मजाङ्घ्रिविनतिक्रीडाव्रते दीक्षितः ॥

लडितोकस्य ॥

---

१३६ [1] *Skm.*, *Śp.*, *Sml. B.*, *Sabhyāl.*, *Viddhaś.* ०रबलानां. [2] *Śp.* ०प्रबन्धे. [3] MS. पू. [4] MS. त्के. [5] *Sabhyāl.* मदन. [6] MS. से.
१३७ [1] MS. द्मा corrected to द्म. [2] MS. त. [3] *Skm.* ना. [4] MS. ०जांह्रि.

१३८

स जयति सं[कल्पभवो रति]मुखशतपत्त्रचुम्बनभ्रमरः।
यस्यानुरक्तललनानयनान्तविलोकितं वसतिः॥
दामोदरगुप्तस्य ॥

Kuṭṭanimata v. 1.
Cf. Vetālap. xxiv (p. 202 of Uhle's ed.).

१३९

अहो धनुषि नैपुण्यं मन्मथस्य . . . .।
[शरी]रमक्षतं कृत्वा भिनत्त्यन्तर्गतं मनः॥

१४०

धनुर्माला मौर्वी क्वणदलिकुलं लक्ष्यमबला
मनो भेद्यं शब्दप्रभृतय इमे पञ्च विशिखाः।
इया[ञ्जेतुं य]स्य त्रिभुवन[मदेहस्य विभवः
स वः कामः कामान्दिशतु दयितापाङ्गवसतिः॥]

*Skm. I. 470 (कस्यचित्).
Sbhv. 82 (घटकस्य).
*Subhāṣ. II (10a) (anon.).
Homac. p. 16 (anon.).

---

१३८ [1] MS. स. [2] MS. सु. [3] Kuṭṭ. °न्तविलोकनं; MS. विलोविलोकितं. [4] MS. ते (ti). [5] स्य is here erased in the MS.

१३९ [1] Read जयिधिषः or सुधन्विनः? [2] MS. क्ष.

१४० [1] Skm. च. [2] Reading of c-d, as in Skm. So also Sbhv. and Subhāṣ. (with, however, स कामः कामान्वो) and Homac. (इयज्जे°). The MS. passes, viâ reminiscence or homœoteleuton, from इया . . . . स्य to ll. c-d of the verse

[जयति स मदलेखोच्छृङ्खलप्रेमवामा
लक्षितसुरतलीलादैवतं पुष्पचापः।]
त्रिभुवनजयसिद्धौ यस्य शृङ्गारमूर्तेः
रुपकरणमपूर्वं मांसमिन्दुर्मधूनि॥
उत्पलराजस्य ॥

*Skm. I. 463.

१४१

*Skm. 1. 465 (वल्लनस्य).

याच्यो न कश्चन गुरुः प्रतिमा च कान्ता
पूजा वि[1]लोकनवि[2]गूहनचुम्बनानि ।
आत्मा (fol. 31b) निवेद्यमितरव्रतसारजें[3]त्री
वन्दामहे मकरकेतनदेवदीक्षाम् ॥

वल्लणस्य ॥

---

१४१ [1] *Skm.* नि. [2] MS. गु. [3] *Sic* (for जै ?).

॥ वयःसंधिवज्या ॥

१४२

भ्रुवोः काचिल्लीला परिणतिरपूर्वा नयनयोः
स्तनाभोगो ऽव्यक्तस्तरुणिमसमारम्भसमये ।
इदानीं बालायाः किममृतमयः किं मधुमयः
किमानन्दः साक्षाद्ध्वनति मधुरः पञ्चमकलः ॥

वीर्यमित्रस्य ॥

*Skm. II. 7 (राज्ञोकस्य). Śp. 3274 (कस्यापि).

१४३

उत्ताला[लकभ°]ञ्जनानि कवरीपाशेषु शिक्षारसो
दन्तानां परिकर्म नीविनहनं भ्रूलास्ययोग्याग्रहः ।
तिर्यग्लोचनचेष्टितानि वचसि च्छेकोक्तिसंक्रान्तयः
स्त्री[णां स्मायति शै°]शवे प्रतिकलं को ऽप्येष केलिक्रमः ॥

Viddhaś. II. 6. Bālar. III. 23.

१४४

विधत्ते सोल्लेखं कतरदिह नाङ्गं तरुणिमा
तथापि प्रागल्भ्यं किमपि चतुरं लोचनयुगे ।
यदाद[त्ते दृश्यादखि°]लमपि भावव्यतिकरं
मनोवृत्तिं द्रष्टुः प्रथयति च दृश्यं प्रति जनम् ॥

एतौ राजशेखरस्य ॥

Viddhaś. II. (after) 13; III. (after) 21; IV. 8.

१४२ [1] *Skm.*, *Śp.* °गो व्य. [2] MS. किं. [3] *Skm.* इदानीमेतस्याः कुवलयदृशः प्रत्यहमयं नितम्बस्याभोगो नयति मणिकाञ्चीमधिकतां ॥ *Śp.* as our MS., with किं विषमयः (*c*) and पञ्चमरवः (*d*).

१४३ [1] MS. ष्ता. [2] Akṣaras lost. [3] *Bālar.* °वर्ति. [4] *Bālar.* सां. [5] Akṣaras lost. [6] MS. ते (*ti*). [7] *Bālar.* प.

१४४ [1] MS. धं (?). [2] Akṣaras lost. [3] MS. ष्टः; *Viddhaś.* मनोवृत्तिर्द्रष्टुं मुखरयति.

१४५

एतद्दधाति[1] नवयौवननर्तकस्य
कश्मीरजच्छुरिततालकयुग्म . . ।
. .[3] समुच्छ्वसितवृत्ति मनागुपान्ते
लब्धात्मसीम कुचकुड्मलयुग्ममस्याः ॥

१४६

यौवननगरारम्भे रामाहृदयस्थलीषु कुसुमेषोः ।
मकरपताकेवेयं राजति रोमावली रम्या ॥

[॥ तरुणीव्रज्या ॥]

१४७

Viddhaś. III. 16. **Skm.* II. 644 (राजशेखरस्य) **Sabhyāl.* III. 77 (ditto). *Pracaṇḍap.* 27.

[कण्ठे मौक्तिकमालिकाः स्तनतटे[1] कार्पूरमच्छं[2] रजः
सान्द्रं चन्दनमङ्गके वलयिताः[3] पाणौ मृणालीलताः ।
तन्वी नक्तमियं चकास्ति तनुनी चीनांशुके बिभ्रती
शीतांशोरधिदेवतेव ग](f. 36a)लिता व्योमाग्रमारोहतः[6]॥

१४८

लीलास्खलच्चरणचारुगता[गता[1]]नि
तिर्यग्विवर्तितविलोचनवीक्षितानि ।
वामभ्रुवां मृदु च मञ्जु च भाषितानि
निर्मायमायुधमि[दं[2]] मकरध्वजस्य ॥

---

१४५ [1] MS. ते (*ti*). [2] MS. ता. [3] Four akṣaras lost read युग्मशोभा । किंचित्? [4] MS. ग्र. १४६ [1] MS. स्र.

१४७ [1] *Pracaṇḍap.* मौक्तिकदाम गण्डतलयोः. [2] *Skm.* घ [3] *Skm.* ताः; *Pracaṇḍap.* विचकिलस्रक्शेखरो मूर्धनि. [4] *Pracaṇḍap.* बाढमि. [5] *Skm., Sabhyāl.* शुचि; *Pracaṇḍap.* तरु. [6] *Pracaṇḍap.* व्योम्नि द्रुतं गच्छतः.

१४८ [1] Two akṣaras omitted. [2] Akṣara omitted.

१४९

दृष्टा काञ्चनयष्टिरद्य नगरोपान्ते भ्रमन्ती मया
तस्यामद्भुतपद्ममेकमनिशं प्रोत्फुल्लमालोकितम् ।
तत्रोभौ मधुपौ तथोपरि तयारेको ऽष्टमीचन्द्रमा
स्तस्याग्रे परिपुञ्जितेन तमसा नक्तंदिवं स्थीयते ॥

*Skm. II. 17 (रे[थे?]तोकस्य).

१५०

मध्येहेमलतं कपित्थयुगलं प्रादुर्बभूव क्रम
प्राप्तौ तालफलद्वयं तदनु तन्निःसंधिभावस्थितम् ।
पश्चात्तुल्यसमुन्नतिव्यतिकरं सौवर्णकुम्भद्वया
कारेण स्फुटमेव यत्परिणतं क्षेदं वदामो ऽद्भुतम् ॥

*Skm. II. 16 (रेतोकस्य).

श्रीचित्तोकर्षिती ॥

१५१

सितज्योत्स्नालिप्तं मृगमदमसीपत्त्रहरिणं
मुखं तन्मुग्धाया हरति हरिणाङ्कस्य लडितम् ।
क्व चन्द्रे सौन्दर्यं तदधररुचिः सातिशयिनी
क्व बालायास्ते ते क्व चटुलकटाक्षा नयमुषः ॥

यागोकस्य ॥

१५२

आश्चर्यमूर्जितमिदं किमु किं मदीय
श्चित्तभ्रमो यदयमिन्दुरनभ्ररे ऽपि ।

---

१४९ [1] MS. प. [2] *Skm.* °द्भुतमेकपद्मम. [3] MS. प्र or प्त (*sic*). [4] MS. त.

१५० [1] MS. य. [2] *Skm.* °द्वयं तदभव. [3] MS. तु. [4] MS. सो. [5] MS. मं. [6] MS. से.

१५१ [1] MS. य. [2] MS. °रुचिरः.

तत्रापि कापि ननु चित्रपरंपरेय
मुज्जृम्भितं कुवलयद्वितयं यदत्र ॥

श्रीहर्षपालदेवस्य ॥

१५३

*Skm. II. 347.
*Sml. P. 106b
(गोड्धोइक-
विराजयोः).
*Sml. B. 132b
(गो ... जस्य).
Sâhityad.
p. 253 (anon.).

निजनयनप्रतिबिम्बैरम्बुनि बहुशः प्रतारिता कापि ।
नीलोत्पले ऽपि विमृशति करमर्पयितुं कुसुमलावी

धरणीधरस

१५४

यौवनशिल्पिसुकल्पितनूतनतनुवेश्म विशति[1] (fo
रतिनाथे ।
लावण्यपल्लवाङ्कौ मङ्गलकलशौ स्तनावस्याः ॥

१५५

Śp. 3347
(कस्यापि).
*Sabhyâl. I.
114 (anon.).
*S.-Hârâv. C.
148 (anon.).

एकमेव बलिं बद्धा जगाम हरिरुन्नतिम् ।
अस्यास्त्रिबलिबन्धेन सैव मध्यस्य नम्रता ॥

१५६

*Skm. II. 381
(कस्यचित्).

रोमावली कनकचम्पकदामगौर्या
लक्ष्मीं तनोति नवयौवनसंभृतश्रीः ।
त्रैलोक्यलब्धविजयस्य मनोभवस्य
सौवर्णपट्टलिखितेव जयप्रशस्तिः ॥

---

१५३ [1] *Sml. P.* सत्नु. [2] MS. प. [3] *Sml.*
[4] *Sml. P.* पुरः पत्युः.
१५४ [1] MS. ते (*ti*).
१५५ [1] MS. द्धा. [2] *Sabhyâl.* त; *Śp.* and *S.-*
have तन्व्यास्त्रि°. [3] MS. त्रि.
१५६ [1] *Skm.* also (B.) °बद्ध. [2] MS. ट्ट (*ṭṭa*).

१५७

दृशा दग्धं मनसिजं जीवयन्ति दृशैव याः।
विरूपाक्षस्य जयिनीस्ताः स्तुवे वामलोचनाः॥

For reff. see below.

१५८

सो ऽयमभ्युदितः पश्य प्रियाया मुखचन्द्रमाः।
यस्य पार्वणचन्द्रेण तुल्यतैव हि लाञ्छनम्॥

१५९

विधायापूर्वपूर्णेन्दुमस्या मुखमभूद्ध्रुवम्।
धाता निजासनाम्भोजविनिमीलनदुःस्थितः॥

श्रीहर्षदेवस्य॥

Ratnāv. ii. 35. Sbhv. 1513. *Sml. B. 93b.

१६०

मैकं तमःस्तवकमूर्ध्वमपाकृथास्त्व
मे[णं] त्यजास्य विमले नयने गृहाण।
लोलालकं तरलवीक्षितमायताक्ष्याः
साक्षान्मुखं यदि भवाननुकर्तुकामः॥

*S.-Hārāv. C. 85 bis (anon.).

---

१५७ *Viddhaś.* i. 2. **Skm.* ii. 107 (राजशेखरस्य). **Sml. B.* 61a (राजशेखरस्य). **Saml.* 1 (anon.). *Sbhv.* 1309 (कस्यापि). *Śp.* 3078 (क्षेमेन्द्रस्य). **Sabhyāl.* i. 17 (राजशेखरस्य). **S.-Ratnak.* v. 40 (anon.). Hemac. pp. 139, 172 (anon.). *Kuvalay. ad.* v. 101 (anon.). *Sāhityad.* p. 259 (anon.). *Kāvyapr. ad.* x. 53 (anon.). *Al.* p. 44 (anon.). *As.* p. 138 (anon.). *Ak.* p. 408 (anon.). *Rasagaṅg.* p. 729 (anon.). [1] MS. या. [2] *Kāvyapr., Sāhityad.* स्तुमो. [3] *As.* चारु.

१६० [1] MS. म. [2] MS. र्ध. [3] MS. या. [4] *S.-Hārāv.* नयने विपुले. [5] *S.-Hārāv.* ह. [6] MS. र्त.

१६१

एतस्मिन्नवदातकान्तिनि कुचद्वन्द्वे कुरङ्गीदृशः
संक्रान्तप्रतिबिम्बमैन्दवमिदं द्वेधा विभक्तं वपुः।
आनन्दात्तरलस्य पुष्पधनुषस्तत्कालनृत्योत्सव
प्राप्तिप्रोद्यतकांस्यतालयुगलप्रायं समालोक्यते ॥

वसुकल्पस्य

१६२

घनावूरू तस्या यदि यदि विदग्धो ऽयमधरः
स्तनद्वन्द्वं सान्द्रं यदि यदि मुखाब्जं विजयते।
हतौ रम्भास्तम्भौ हतमहह बन्धूककुसुमं
हतौ हेम्नः कुम्भावहह विहतः पार्वणशशी ॥

१६३

*Shm. II. 361. *Sml. P. 77b (भासस्य). *Sml. B. 91a (भोजदेवस्य).

यदपि (fol. 37a) विबुधैः सिन्धोरन्तः कथंचिदुपार्जि
तदपि सकलं चारु स्त्रीणां मुखेषु विभाव्यते।
सुरसुमनसः श्वासामोदे शशी च कपोलयो
रमृतमधरे तिर्यग्भूते विषं[च विलोच]ने ॥

लक्ष्मीधरस्य ॥

१६४

तरलनयना तन्वङ्गीयं पयोधरहारिणी
रचनपटुना मन्ये धात्रा शशिद्रवनिर्मिता।

---

१६१ [1] MS. न. [2] MS. यु.
१६२ [1] MS. वृ. [2] MS. न्द्व. [3] MS. द्वे (dr).
१६३ [1] Sml. P. °त्नोक्व.

भवतु महिमा लावण्यानामयं कथमन्यथा
विगलित[तनु]र्लेखाशेषः कथं च निशाकरः ॥

सुवर्णरेखस्य ॥

१६५

सो ऽनङ्गः कुसुमानि पञ्च विशिखाः पुष्पाणि बाणासनं *Skm. ii. 108.
स्वच्छन्दच्छिदुरा मधुव्रतमयी पङ्क्तिर्गुणः का[र्मुके] ।
एवंसाधन उत्सहेत स जगज्जेतुं कथं मन्मथ
स्तस्यामोघममूर्भवन्ति न हि चेदस्त्रं कुरङ्गीदृशः ॥

अमरसिंहस्य ॥

१६६

गुरुता जघनस्तनयोः सष्टुमु . . . . लितवतः ।
मुग्धाङ्गुलिसंधिच[य]निर्गतलावण्यपङ्किला त्रिबली॥

१६७

असारं संसारं परिमुषितरत्नं त्रिभुवनं
निरालोकं लोकं मरणशरणं बान्धवजनम् ।
अदर्पं [कन्दर्पं जननयन]निर्माणमफलं
जगज्जीर्णारण्यं कथमसि विधातुं व्यवसितः ॥

Mālatīm. v. 29. Sarasvatīk. ad. i. 138 (anon.). Padyarac. xiii. 9.

भवभूतेः ॥

१६८

त्वद्गण्डस्थलपाण्डु देहि लवलं देहि त्वदोष्ठारुणं *Skm. ii. 703 (वाक्कूटस्य).
बिम्बं देहि नितां[म्बनि त्वदलकश्या]मं च मे जाम्बवम् ।

१६४ [1] Or °हृषि ? [2] MS. का.
१६५ [1] Skm. also बाणीसमं. [2] Skm. एतत्सा. [3] MS. सं.
१६६ [1] Sic MS. (for मया ?). [2] MS. ति.

इत्यक्षुस्समनोज्ञचाटुजनितव्रीडः पुरन्ध्रीजनो
धन्यानां भवनेषु पञ्जरशुकैराहारमभ्यर्थ्यते ॥

वाक्कूटस्य ॥

१६९

दूर्वाश्यामो जयति . . . . (fol. 37b) कपोल
कस्तूरीभिः किमिह लिखितो द्राविडः पत्त्रभङ्गः ।
प्रत्यग्राणि प्रियकररुहक्रीडितान्येव मुग्धे
शोभाभाञ्जि स्तनकल[श]योस्तन्वि हारो ऽपि भारः ।

वीर्यमित्रस्य

१७०

Sarasvatik. ad. I. 73, v. 170 (anon.).

[जनः पुण्यैर्याया]ज्जलधिजलभावं जलमुच
स्तथावस्थं चैनं विदधति शुभैः शुक्तिवदने ।
ततस्तां श्रेयोभिः परिणतिमसौ विन्दति यया
रुचिं तन्वन् पीनस्तनि हृ[दि तवायं विलुठति ॥][6]

अचलसिंहस्य ॥

१७१

*Skm. II. 180 (राजशेखरस्य)

न नीलाब्जं चक्षुः सरसिरुहमेतन्न वदनं
न बन्धूकस्येदं कुसुममधरस्तद्युतिधरः ।
ममाप्यत्र भ्रान्तिः प्रथममभवद्भृ[ङ्ग] किमु ते
कृतं यत्नैरेभ्यो विरम विरम भ्राम्यसि मुधा ॥

१६८ [1] MS. सु.
१६९ [1] MS. त्त्र. [2] MS. द्र.
१७० [1] Six akṣaras lost in MS. [2] Sarasvatik.
[3] MS. क्ति (kti). [4] Sarasvatik. तु. [5] MS.
[6] Akṣaras lost in MS.
१७१ [1] Skm. मुकुल. [2] Skm. विरमेत्यञ्जलिरियं ॥

१७२

मनसिजविजयास्त्रं नेत्रविश्रामपात्रं
तव मुखमनुकर्तुं तन्वि वाञ्छा द्वयोश्च ।
इति जनितविरोधे . . . . दिवायं
हरति तुहिनरश्मिः पङ्कजानां विकाशम् ॥

धर्मकरस्य ॥

१७३

चेतोभुवो रचितविभ्रमसंविधानं
नूनं न गोचरमभूद्दयिताननं वः ।
तत्कान्तिसंपद[म]वाप्स्यत चेच्चकोराः
पानोत्सवं किमकरिष्यत चन्द्रिकासु ॥

१७४

यन्नीयते जगति शस्त्रहता व्रजन्ति
नूनं सुरालयमिति स्फुटमेतदद्य ।
सूच्यग्रमात्रपरिखण्डित[विग्रहे]ण
प्राप्तं यतः स्तनतटं तव कञ्चुकेन ॥

Sbhv. 1544 (कस्यापि).

१७५

अनेन कुम्भद्वयसंनिवेश
संलक्ष्यमाणेन कुचद्वयेन ।
उन्मज्जता यौवनवारणेन
वापीव तन्वङ्गि तरङ्गितासि ॥

भागुरस्य ॥

१७२ [1] MS. स्त्रं. [2] Read वैरिभावा° ?
१७४ [1] MS. न्नी. [2] MS. त. [3] *Sbhv.* खलु.

१७६

(fol. 39a) नित[म्ब]श्रीः कं न स्वगतमितयानं जनयति
स्तनाभोगो मुग्धे हृदयमपरस्यापि हरति।
तवाक्ष्णो ऽपभ्रष्टं[1] स्मरकरशरेन्दीवरदलं
मुखं तद्यस्येन्दुः प्रथमलिखनप्रोञ्छनपदम् ॥

वल्लणस्य ॥

१७७

*Skm. ii. 379 (राजशेखरस्य)

सजन्मानौ तुल्यावभिजनभुवाजन्म[1] च सह
प्रवृद्धौ नाम्ना च स्तन इति समानावुदयिनौ।
मिथः सीमामात्रे यदिदमनयोर्मण्डलवतो
रपि स्पर्धायुद्धं[7] तदिह हि नमस्यः कठिनिमा[8] ॥

भावाकदेव्याः ॥

१७८

शृङ्गारद्रुममञ्जरी सुखसुधासर्वस्वनिक्षेपभूः
सर्गाभ्यासफलं विधेर्मधुमयी वर्तिर्जगच्चक्षुषाम्।
लीलानिर्झरिणी[1] मनोजनृपतेर्लावण्यसिन्धोरियं
वेला कस्य मृगेक्षणा सुकृतिनः सौन्दर्यसीमास्थली ॥

हिमाङ्गस्य

१७६ [1] MS. ०भष्ट (sic).
१७७ [1] Skm. ०वपि जनितुराजन्म (A.) and ०जनिभृतो जन्म (B. si
[2] MS. सं (?) सानानि with नि deleted. [3] MS. ०द्वुपि. [4] M
here inserts ∞ five times. [5] Skm. भृ. [6] MS. here inse
∞ four times. [7] Skm. स्पर्धालुत्वं. [8] Skm. नमस्या कठिन
१७८ [1] MS. ०निर्झरे (ri) णा. [2] MS. ज्ञो.

१७९

किमियममृतवृष्टिः किं नु लावण्यसिन्धुः
किमथ नलिनलक्ष्मीः किं नु शृङ्गारवल्ली ।
इति[1] नवहरिणाक्ष्याः कान्तिमालोचयन्तो[2]
जगदखिलमसारं भा . .[3] लोचयामः ॥

१८०

स्मितज्योत्स्नाधौतस्फुरदधरपत्त्रं[1] मृगदृशां[1]
मुखाब्जं चेत्पीतं तदलमिह पीयूषकथया ।
अहो मोहः को ऽयं शतमखमुखानां सुमनसां
यदस्यार्थे ऽत्यर्थं जलधिमथनायासमविशन् ॥

१८१

एतल्लोचनमुत्पलभ्रमवशात्पद्मभ्रमादाननं
भ्रान्त्या[1] बिम्बफलस्य चाजनि दधन्नामाधरो [वे]धसा ।
तस्याः सत्यमनङ्गविभ्रमभुवः प्रत्यङ्गमासङ्गि(f. 39b)नी[2]
भ्रान्तिर्विश्वसृजो ऽपि यत्र कियती तत्रास्मदादेर्मतिः ॥[3]

वीर्यमित्रस्य ॥

१८२

आनीलचू[चु]कशिलीमुखमुन्नतैक
रोमावलीविपुलनालमिदं प्रियायाः ।

Sbhv. 1545 (कस्यापि).

---

१७९ [1] MS. म. [2] MS. तै (ai). [3] Read भारमालोचयामः? But the repetition of the verb आलोच् is suspicious.

१८० [1] MS. °यन्त्रं and °दृशा (read °दृशो?).

१८१ [1] Sic MS. (for भ्रा?). [2] MS. ना. [3] MS. द्र.

१८२ [1] Sbhv. न्न.

उत्तुङ्गसंगतपयोधरपद्मयुग्मं
नाभेरधः कथयतीव महानिधानम् ॥

१८३

*Skm. II. 109 (कस्यचित्)

यन्नामापि सुखाकरोति[1] कलयत्युर्वीमपि द्यामिव
प्राप्तिर्यस्य यदङ्गसङ्गविधिना किं यन्न निह्नूयते ।
अन्तः किं च मुधासपत्नमनिशं जागर्ति यद्रागिणां
विश्रम्भास्पदमद्भुतं[4] किमपि तत्कान्तेति तस्यान्तरम् ॥

१८४

Śp. 3340 (कस्यापि). Sāhityad. p. 290 (anon.). Sāhityak. ad. x. 6 (anon.). *Sml. P. 796 (कस्यापि).

तन्वङ्ग्याः[1] स्तनयुग्मेन मुखं न प्रकटीकृतम् ।
हाराय गुणिने स्थानं न दत्तमिति लज्जया ॥

भोजदेवस्य ॥

१८५

हन्तु नाम जगत्सर्वमविवेकि कुचद्वयम् ।
प्राप्तश्रवणयोरक्ष्णोर्नै मुक्तं जनमारणम् ॥

धर्मकीर्तेः ॥

१८६

Daśar. ad. IV. 50 (anon.). At. p. 14 (anon.).

तन्वङ्गीनां स्तनौ दृष्ट्वा शिरः कम्प[य]ते युवा ।
तयोरन्तरसंलग्नां[2] दृष्टिमुत्पाटयन्निव ॥

पाणिनेः ॥

१८२ [1] MS. तु. [2] *Sbhr.* प्रोत्तुङ्गपीवर. [3] MS. भो w[ith]
the *ā* erased.

१८३ [1] MS. ते (*ti*). [2] MS. मुधासयत्न. [3] *Skm.* °ग्राम[...]
[4] *Skm.* °स्तुतं.

१८४ [1] MS. ङ्ग्या.

१८६ [1] MS. ङ्गी. *Daśar.* and *At.* read स्तनावालोक्य तन्वङ्ग्[...]
[2] *Daśar.*, *At.* °निर्मग्नां. According to *At.* the verse is a समस्[...]
the second line being added.

तरुणि[2] येन तवाधरपाटलं
दशति[3] बिम्ब[फ]लं[4] शुकशावकः ॥

१८८

याता लोचनगोचरं यदि[1] विधेरेणेक्षणा[2] सुन्दरी
नेयं कुङ्कुमपङ्कपिञ्जरमुखी तेनोज्झिता स्यात्क्षणम् ।
नाप्यामीलितलोचनस्य रचनाद्रूपं भवेदीदृशं
तस्मात्सर्वमकर्तृकं जगदिदं श्रेयो मतं[3] सौगतम् ॥

धर्मकीर्त्तेः ॥

१८९

व्यर्थं (fol. 40a) विलोक्य कुसुमेषुमसुव्यये ऽपि
गौरीपतीक्षणशिखिज्वलितो मनोभूः ।
रोषाद्वशीकरणमस्त्रमुपाददे यत्
सा सुभ्रुवां विजयते जगति प्रतिष्ठा ॥

*Skm. II. 110.

मनोविनोदस्य ॥

१९०

आरब्धे दयितामुखप्रतिसमे निर्मातुमस्मिन्नपि
व्यक्तं जन्मस[मा]नकालमिलितामंशुच्छटां वर्षति ।

Anarghar. VII. 80.
Śp. 3325.
*S.-Hārāv. C. 81.

१८७ *Skm. II. 476 (धर्मकीर्त्तेः). Sbhv. 2030 (कस्यापि). Kuvalay. ad v. 70 (anon.). Dhvanyāl. ad I. 16 (anon.). Sāhityad. p. 105 (anon.). Hemac. p. 46 (anon.). [1] MS. भे (bhi). [2] Sāhityad. सुमुखि. [3] MS. ते (ti). [4] MS. स.

१८८ [1] MS. दृ (di). [2] MS. शे. [3] Corrected from तः.

१८९ [1] MS. खे (khi). [2] MS. ले (li). [3] MS. स्त. [4] MS. षां.

१९० [1] MS. ते (ti). [2] Śp. समानमेव; so S.-Hārāv., which also reads व्यक्ता.

आत्मद्रोहिणि रोहिणीपरिवृढे पर्यङ्कपङ्केरुहः
संकोचादतिदुःस्थितस्य न विधेस्तच्छिल्पमुन्मीलित

१०१

Anarghar. VII. 81.
Śp. 3321 (कस्यापि).
**Sml. P.* 114b.
**Sml. B.* 113b.

अनेन रम्भोरु भवन्मुखेन[1]
तुषारभानोस्तुलया धृतस्य ।
ऊनस्य नूनं प्रतिपूरणाय
तारा स्फुटन्ति [प्रति]मानखण्डाः ॥

१०२

Anarghar. VII. 82.
**Sml. B.* 113b.
Ak. pp. 392-3 (anon.).

गोत्रे साक्षादजनि भगवानेष यत्पद्मयोनिः
शय्योत्थायं यदखिलमहः प्रीणयन्ति द्विरेफान् ।
एकाग्यां[°] यद्दधति भगवत्युष्णभानौ च भक्तिं
तत्रापुस्ते[°] सुतनु वदनौपम्यमम्भोरुहाणि ॥

मुरारेर

१०३

**Skm.* II. 365 (कस्यचित्).
Sbhv. 1523 (विज्जाकायाः).
Śp. 3322 (,,).
**S.-Hārāv.* C. 74 (विज्जायाः).

कोषः स्फीततरः स्थितानि परितः पत्त्राणि दुर्गं ज
मैवं मण्डलमुज्ज्वलं चिरमधोनीतास्तथा कण्टकाः
इत्याकृष्टशिलीमुखेन रचनां कृत्वा तदत्यद्भुतं
यत्पद्मेन जिगीषुणापि न जितं मुग्धे[°] त्वदीयं[°] मुख

१०० [1] MS. हे (*hi*). [2] *Śp.* य; MS. ते (*ti*). [3] MS
inserts ल (anticipating ल्प). *S.-Hārāv.* reads ॰दुपरि
विधेयं (*sic*).

१०१ [1] *Śp.*, *Anarghar.* (Calcutta) तवाननेन; *An*
(*Kāvyamālā*) as MS. [2] *Śp.* पीयूष. [3] M
[4] *Anarghar.* (*Kāvyamālā*), *Śp.*, *Sml.* परि. [5] *Ana*
Śp., *Sml.* र.

१०२ [1] MS. खे (*khi*). [2] MS., *Ak.* यं. [3] MS. ॰दु

१०३ [1] MS. ष. [2] *Śp.* मित्रैर्म; *S.-Hārāv.* मन्त्रैर्म. [3] S
[4] *Sbhv.* ष्य. [5] MS. घे. [6] *Skm.* तवेदं.

१०४

सा राम (fol. 40b) णीयकनिधेरधिदेवता वा
सौन्दर्यसारसमुदायनिकेतनं वा।
तस्याः सखे नियतमिन्दुसुधामृणाल
ज्योत्स्नादि कारणमभून्मदनश्च वेधाः॥

Mâlatim. I. 20.
Ak. p. 281.

भवभूतेः॥

१०५

उपप्राकाराग्रं प्रहिणु नयने तर्कय मना
गनाकाशे को ऽयं गलितहरिणः शीतकिरणः।
सुधाबद्धग्रासैरुपवनचकोरैरनुसृतां
किरज्ज्योत्स्नामच्छां नवलवलपा[क]प्रणयिनीम्॥

For reff. see below.

राजशेखरस्य॥

१०६

चन्द्रो जडः कदलकाण्डमकाण्डशीत
मिन्दीवराणि च विसूत्रितविभ्रमाणि।

Viddhaś. II. 4.

१०४ [1] MS. here repeats निधेर्. [2] MS. प. [3] MS. here inserts and erases व.

१०५ *Viddhaś.* I. 31. *Śp.* 3516 (कस्यापि). **Sml. B.* 84b. **Saml.* 124 (anon.). *Sarasvatik. ad.* IV. 49 (anon.). *Citram.* p. 45 (anon.). *Kuvalay. ad.* 35 (anon.). Hemac. p. 264 (anon.). *Daśar. ad.* IV. 50 (anon.). [1] *Sarasvatik.*, *Citram.*, Hemac., *Daśar.*, *Kuvalay.* place pādas *c-d* before *a-b*. [2] MS. तः. [3] MS. सु. [4] *Saml.* प्रा. [5] *Viddhaś.* तः; *Daśar.* reads °ैः कवलिता. [6] *Viddhaś.*, *Citram.*, *Śp.*, *Saml.*, *Daśar.*, *Kuvalay.* लवलिफलपाक; Hemac. लवल°; *Sarasvatik.* नवलवलि; MS. नवलवंलाप्र°. [7] *Saml.* नी.

१०६ [1] *Viddhaś.* लि.

येनाक्रियन्त सुतनोः स कथं विधाता
किं चन्द्रिकां क्वचिदशीतरुचिः प्रसूते ॥

अयमपि तस्यैव ॥

१९७

अलीकव्यामुक्तप्रचुरकवरीबन्धनमिषा
दुदञ्चद्दोर्वल्लीद्वयधृतपरीवेशनिहितः ।
अयं जृम्भारम्भस्फटिकशुचिदन्तांशुनिचयो
मुखेन्दुर्गौराङ्ग्या[1] गलितमृगलक्ष्मा[2] विजयते ॥

१९८

रम्भोरु क्षिप लोचनार्धमभितो बाणान्वृथा मन्मथः
संधत्तां धनुरुज्झतु क्षणमितो[1] भ्रूवल्लिमुल्लासय[2] ।
किं चान्तर्निहितानुरागमधुरामव्यक्तवर्णक्रमां
मुग्धे वाचमुदीरयास्तु[3] जगतो वीणासु भेरीभ्रमः ॥

१९९

*Skm. II. 606 (पाणिनेः). Śp. 3303 (सचलस्य). Padyarac. IX. 32 (anon.). Ak. ad. II. 3 (anon.).

पाणौ पद्मधिया मधूकमुकुलभ्रा(fol. 41a)न्त्या तथा गण्ड
नीलेन्दीवरशङ्कया[2] नयनयोर्बन्धूकबुद्ध्याधरे ।
लीयन्ते कवरीषु बान्धवजनव्यामोहजातस्पृहा[4]
दुर्वारा मधुपाः कियन्ति सुतनु[5] स्थानानि रक्षिष्यसि

१९७ [1] MS. न्तां. [2] MS. ङ्गचां. [3] MS. here repeats f
[4] MS. च्मी.

१९८ [1] MS. तौ. [2] MS. प. [3] MS. स्त.

१९९ [1] *Skm., Śp., Ak., Padyarac.* °कुसुम. [2] MS. पा. [3]
कवरीभरे निजकुल ; *Padyarac.* °कुले. [4] *Skm.* also (B.) °मुग्धाय
[5] *Skm., Śp., Ak., Padyarac.* तरुणि.

२००

दृष्टाः शैवलमञ्जरीपरिचिताः सिन्धोश्चिरं वीचयो
रत्नान्यप्यवलोकितानि बहुशो युक्तानि मुक्ताफलैः ।
यत्तु[1] प्रोज्झित[2]लाञ्छने हिमरुचावुन्निद्रमिन्दीवरं
संसक्तं च मिथो रथाङ्गयुगलं[3] तत्केन[4] दृष्टं पुनः ॥

विक्रमादित्यस्य ॥

*Skm. II. 18 (रथाङ्गस्य).

२०१

अन्योन्योपमितं युगं निरुपमं ते ऽयुग्ममङ्गेषु यत्
सो ऽयं सिक्थ[1]कमास्यकान्तिमधुनस्तन्वङ्गि चन्द्रस्तव ।
त्वद्वाचां स्वरमाचिकां मदकलः पुंस्कोकिलो ऽप्येष[2] य
त्यभ्यासस्य किमस्त्यगोचरमिति प्रत्याशया मोहितः ॥

२०२

लावण्यद्रविणव्ययो न गणितः क्लेशो महान् स्वीकृतः
स्वच्छन्दं[2] वसतो जनस्य हृदये चिन्ताज्वरो[3] निर्मितः[1] ।

For reff. see below.

२०० [1] MS. त्तु. [2] MS. ज्झ. [3] *Skm.* °मिथुनं. [4] *Skm.* तत्पुन.

२०१ [1] MS. repeats the क. [2] Corrected (?) from प्यो.

२०२ **Skm.* II. 339. *Sbhv.* 1472. **Sml. P.* 73a. **Sml. B.* 87a. *Aucityav. ad.* v. 11. *Dhvanyāl. ad.* III. 41. *As.* p. 67 (anon.). Hemac. p. 261 (anon.). *Kuvalay. ad.* v. 71 (anon.). **Sabhyāl.* I. 25 (anon.). **S.-Ratnak.* v. 337 (anon.). **S.-Mukt.* III. 87 (anon.). **S.-Hārāv.* C. 88. [1] *Dhvanyāl., S.-Ratnak., Kuvalay.* °निर्जितः. [2] *Dhvanyāl., S.-Ratnak., Kuvalay.* चरतो°; *Aucityav., Sbhv.,* Hemac., *As., Sml. P., S.-Hārāv.* °दस्य सुखं जनस्य वसतश्चि°. [3] *S.-Mukt.* शङ्काज्वरो; *As.,* Hemac. चिन्तानलो दीपितः.

एषापि स्वगुणानुरूपरमणाभावाद्वराकी हता
को ऽर्थश्चेतसि वेधसा विनिहितस्तन्व्यास्तनुं तन्वता ॥
धर्मकीर्त्तेः ॥

२०३

Sbhr. 1463. Śp. 3269 (कस्यापि). *Padyāmṛtat. III. 10 (anon.).

किं कौमुदीः शशिकलाः सकला विचूर्ण्य
संयोज्य चामृतरसेन पुनः प्रयत्नात् ।
कामस्य घोरहरहूंकृतिदग्धमूर्तेः
संजीवनौषधिरियं विहिता विधात्रा ॥
भट्टोन्नटस्य ॥

२०४

For reff. see below.

अस्याः सर्गविधौ प्रजापतिरभूच्चन्द्रो नु कान्तिप्रदः
शृङ्गारैकरसः स्वयं नु मदनो मासः स पुष्पाकरः ।
वेदाभ्यासजडः कथं नु विषयव्यावृत्तकौतूहलो
निर्मातुं प्र[भ](fol. 41b)वेन्मनोहरमिदं रूपं पुराणो मुनिः ॥
कालिदासस्य ॥

२०२ [1] *Dhvanyāl.*, *Aucityav.*, *Sbhr.*, *As.*, Hemac., *Sml. P.*, *S.-Hārāv.* °पि स्वयमेव तुल्यरमणा°. [2] MS. न्ध; *Sabhyāl.* reads this line नो जाने सखि किं कृतं नु विधिना°. [3] MS. ने (*ai*). [4] MS. न्व्यां; *S.-Ratnak.* तन्वीमिमां°.

२०३ [1] Corrected from धिं. [2] MS. हे (*hi*). [3] MS. वे (*ei*).

२०४ *Vikramorvaśī* I. 9. *Sbhv.* 1467. *Śp.* 3268. *Sahityad.* p. 297 (anon.). *Daśar. ad.* IV. 2 (anon.). *Sarasvatīk. ad.* III. 40 (anon.). *Kāvyaprad. ad.* X. 6 (anon.). *As.* p. 68 (anon.). *Citram.* pp. 66, 102 (anon.). *Citrakh.* pp. 29-30 (anon.). *Rasagaṅg.* p. 410 (anon.). *Ak.* pp. 199, 282 (anon.). **S.-Hārāv.* C. 198. [1] *Daśar.*, *Sarasvatīk.*, and one MS. of the *Vikramorvaśī* (see Bombay Sanskrit Series edition) °निधिः. *S.-Hārāv.* ends (*a*) with कान्ताद्युतिः; *Vikram.* also कान्तप्रभः. [2] All other texts (exc. *Vikram.* MS. B. स) मासो नु. [3] MS. वै. [4] *Sbhr.* °नोतिग; *Sarasvatīk.* °नोरम. [5] *As.* also विधिः. [6] MS. ग्र.

२०५

तद्वक्त्रं यदि मुद्रिता शशिकला हा हेम सा चेद्द्युति
स्तच्चक्षुर्यदि हारितं कुवलयैस्तच्चेत्स्मितं का सुधा।
धिक्कन्दर्पधनुर्भ्रुवौ य[दि] च ते किं वा बहु ब्रूमहे
यत्सत्यं पुनरुक्तवस्तुविमुखः सर्गक्रमो वेधसः ॥

राजशेखरस्य ॥

For reff. see below.

२०६

तस्या मुखस्यायतलोचनायाः
कर्तुं न शक्तः सदृशं प्रियायाः।
इतीव शीतद्युतिरात्मबिम्बं
निर्माय निर्माय पुनर्भिनत्ति ॥

For reff. see below.

२०५ *Bālar.* II. 17. *Viddhaś.* I. 14. **Skm.* II. 491. *Śp.* 3373 (कस्यापि). **Sad. B.* 100a. **Sabhyāl.* I. 35. *Sarasvatīk. ad.* IV. 40 (anon.). *At.* pp. 38 and 59. *Sāhityad.* p. 336 (anon.). Hemac. p. 153. **S.-Hārāv.* C. 180. [1] *Bālar., Viddhaś., Skm., Śp., Sabhyāl., Sarasvatīk., Sāhityad.,* Hemac., *S.-Hārāv.* था; *At.* p. 38 ना, p. 59 था. *At., S.-Hārāv.* end with तच्चेत्स्मितं . . . from (*b*). [2] MS. मु. In this line *Bālar., At., S.-Hārāv.* read सा दृष्टि . . . °स्तावेन्निरो धिङ्मधु; so *Śp., Sarasvatīk.,* Hemac. from °स्तावे onwards. [3] MS. वौ. [4] *Viddhaś., Skm., Sabhyāl., Sarasvatīk.,* च यदि; *Bālar.* and *At.* read in (*a*) सा चेत्कान्तिरतन्त्रमेव कनकं; so Hemac., but interchanging these words with the beginning of (*b*). [5] MS. क्तं. [6] MS. स्व; *Bālar., Śp., Sarasvatīk.,* Hemac. read °विरसः; *At.* p. 38 °विरसः, p. 59 °विमुखः, and in p. 38 continues सृष्टिक्रमो.

२०६ *Sbhv.* 1517 (श्रीहर्षस्य). *Śp.* 3320 (कस्यापि). **S.-Ratnak.* V. 154 (anon.). **S.-Mukt.* II. 37 (anon.). **S.-Hārāv.* C. 88 (कस्यापि). [1] *S.-Mukt.* has (*c*)-(*d*) preceding (*a*)-(*b*). [2] *Sbhv., Śp., S.-Ratnak., S.-Hārāv.* °खस्यातिमनोहरस्य. [3] *Sbhv., Śp., S.-Ratnak., S.-Mukt., S.-Hārāv.* अद्यापि. [4] *S.-Hārāv.* °र्भनक्ति.

२०७

तुलितस्त्वन्मुखेनायं यदुन्नमति चन्द्रमाः ।
अवनम्रमुखे व्यक्तमेतेनैवास्य लाघवम् ॥

२०८

*Skm. II. 363 (कस्यचित्).

तपस्यतीव चन्द्रो ऽयं त्वन्मखेन्दुजयाशया[1]।
कृशः शम्भुजटाजूटतटिनीतटमाश्रितः ॥

२०९

तव तन्वि स्तनावेतौ कुर्वाते विग्रहं गुरुम्।
अन्योन्यमण्डलाक्रान्तौ नष्टसंधी नृपाविव ॥

२१०

प्रायः स्तनतटीभूमिः प्रकामफलदायिनी ।
यस्यामग्रे करं दत्त्वा योज्यते नखलाङ्गलम् ॥

२११

अमीषां मण्डलाभोगः स्तनानामेव शोभते ।
येषामुपेत्य सोत्कम्पा राजानो ऽपि करप्रदाः ॥

२१२

Bālar. x. 42.

लक्ष्मीं वक्षसि कौस्तुभस्तवकिनि प्रेम्णा करोत्यच्युतो
देहार्धे वहति त्रिपिष्टपगुरुर्गौरीं स्वयं शंकरः ।
शङ्के पङ्कजसंभवस्तु भगवानद्यापि बाल्यावधेः
सर्वाङ्गप्रणयां प्रियां कलयितुं दीर्घं तपस्तप्यते ॥

---

२०८ [1] *Skm.* शीतांशुरस्त्व. [2] *Skm.* ॰जिगीषया.
२०९ [1] MS. ॰न्वङ्गे.
२१२ [1] MS. स्वा. [2] MS. *sic.*

व्यावृत्तस्तनमङ्गचुम्बिचिबुकं स्थित्वा तया मां प्रति ।
अन्तर्विस्फुर[दि] (fol. 42a) न्द्रनीलमणिमन्मुक्तावली-
  मांसलाः
सप्रेम प्रहिताः स्मरज्वरमुचो द्विचाः कटाक्षच्छटाः[3] ॥

२१४

आकर्णान्तविसर्पिणः कुवलयच्छायामुषश्चक्षुषः
क्षेपा एव तवाहरन्ति हृदयं किं संभ्रमेणामुना ।
मुग्धे केवलमेतदाहितनखोत्खाताङ्कमुत्पांशुलं[3]
बाह्वोर्मूलमलीकमुक्तकवरीबन्धच्छलाद्दर्शितम् ॥

२१५

तरत्तारं तावत्प्रथममथ चित्रार्पितमिव[1]
क्रमादेवापाङ्गे सहजमिव लीलामुकुलितम् ।
ततः किंचित्फुल्लं[2] तदनु घनबाष्पाम्बुलहरी
परिक्षामं चक्षुः पततु मयि तस्यां मृगदृशः ॥

*Skm. II. 464.
*Sml. P. 65b.
*Sml. B. 72b.

वीर्यमित्रस्य ॥

---

२१३ [1] MS. स्तो. [2] MS. त्मु. [3] MS. टी.
२१४ [1] MS. र्ता. [2] MS. ना. [3] *Sic* MS. (for °मत्यंसलं?).
२१५ [1] MS. च. [2] Akṣara partly lost. [3] *Skm.* °त्फुल्लं.
[4] *Sml. B.* तन्व्या. [5] MS. न्द्र.

२१६

*S.-Hârâv. C. 216 (यौर्यैमिश्रस्य).

[ली]लाताण्डवितभ्रुविभ्रमवलद्वक्त्रं कुरङ्गीदृशा
साकूतं च सकौतुकं च सुचिरं न्यस्ताः किलास्मान् प्रति।
नी[ला]ब्जव्यतिमिश्रकेतकदलद्राघीयसीनां स्रजां
सोदर्[यो]ः सुहृदः स्मरस्य सुधया दिग्धाः कटाक्षच्छटाः॥
राजशेखरस्य ॥

२१७

For reff. see below.

दृष्टा दृष्टिमधो दधाति कुरुते नालापमाभाषिता
शय्यायां परिवृत्य तिष्ठति बलादालिङ्गिता वे[प]ते।
निर्यान्तीषु सखीषु वासभवनान्निर्गन्तुमेवेहते
जाता वामतयैव मे ऽद्य सुतरां प्रीत्यै नवोढा प्रिया[3]॥

२१८

*Skm. II. 465.

तंब्रीडाभरभुग्नमास्यकमलं विन्यस्य जानूपरि
प्रोद्यत्पक्ष्मनिरी[2] (fol. 42b) क्षितं विजयते सप्रेम वामभ्रुवः।
हास्यश्रीलवलाञ्छिता च यदसावस्याः कपोलस्थली
लोलल्लोचनगोचरं व्रजति स स्वर्गादपूर्वो विधिः॥
प्रद्युम्नस्य ॥

---

२१६ [1] *S.-Hârâv.* च. [2] MS. स्र. [3] MS. द्रा.

२१७ *Nâgânanda* III. 4 (35). **Skm.* II. 41 (श्रीहर्षदेवस्य). *Sbhv.* 2072 (श्रीहर्षदेवस्य). *Śp.* 3672 (श्रीहर्षस्य). *Sâhityad.* p. 40 (anon.). *Sarasvatîk. ad* v. 169 (anon.). **Sabhyâl.* IV. 127 (श्रीहर्षस्य). [1] MS. च. [2] MS. या. [3] *Śp.* has बाला वामतया प्रियस्य नितरां प्रीत्यै नवोढाभवत्; *Sarasvatîk.* °यैव संप्रति मम; *Sabhyâl.* °या प्रियस्य नितरां . . . प्रिया; the MS. याता मारामतयैव, the मा being deleted.

२१८ [1] *Skm.* य. [2] In the MS. the vowel of री is lost. [3] *Skm.* या.

२१९

बिसकवलनलीलामग्नपूर्वार्धकायं
कमलमिति गृहीतं हंसमाशु त्यजन्त्याः ।
विरतचलिततारस्फारनेत्रं यदस्या
श्चकितमिह न दृष्टं मूढ तद्वञ्चितो ऽसि ॥

२२०

अयं लोलन्मुक्तावलिकिरणमालापरिकरः
[स्फु]टस्येन्दोर्लक्ष्मीं क्षपयितुमलं मन्मथसुहृत् ।
विशालः श्यामायाः स्खलितघननीलांशुकवृतिः
स्तनाभोगः स्निह्यन्मसृणघुसृणालेपसुभगः ॥

*Skm. II. 378.

२२१

मन्ये हीनं स्तनजघन[यो]रेकमाशङ्क्य धात्रा
प्रारब्धो ऽस्याः परिकलयितुं पाणिनादाय मध्यः ।
लावण्यार्द्रे कथमितरथा तत्र तस्याङ्गुलीना
मामग्नानां त्रिवलिवलयच्छद्मना भान्ति मुद्रा[ः ॥]

२२२

यत्रैतन्मृगनाभिपत्त्रतिलकं पुष्णाति लक्ष्मश्रियं
यस्मिन् हासमयो विलिम्पति दिशो लावण्यबालातपः।

२१९ [1] MS. ते (*li*).
२२० [1] This akṣara is partially visible in the MS. [2] MS. ये (*yi*). [3] *Skm.* ली. [4] MS. °लाङ्शु. [5] *Skm.* ति.
२२१ [1] This akṣara is partially visible. [2] MS. नाऽ.
२२२ [1] MS. ना.

तन्मित्रं कुसुमायुधस्य दधती बालान्धकाराञ्चिता
तारिका[व]लिमण्डनेयमनघा श्यामा वधूर्दृश्यताम् ॥

मनोविनोदस्वामी ॥

२२३

वक्त्राम्बुजं भुजमृणाललतं प्रियाया
लावण्यवारि बलिवीचि वपुस्तडागम् ।
तत्प्रेमपङ्कपतितो न समुज्जिहीते
मच्चित्तकुञ्ज(fol. 43a)रपतिः परिगाहमानः ॥

२२४

For reff. see below.

कृच्छ्रेणोरुयुगं व्यतीत्य सुचिरं भ्रान्त्वा नितम्बस्थले
मध्ये ऽस्यास्त्रिवलीतरङ्गविषमे नि[ष्पन्दतामागता ।
मद्दृष्टिस्तृषि]तेव संप्रति शनैरारुह्य तुङ्गौ स्तनौ
साकाङ्क्षं मुहुरीक्षते जललवप्रस्यन्दिनी लोचने ॥

श्रीहर्षदेवस्य ॥

२२५

Śp. 566 (Bilhaṇa and his Guru). *Kāvyapr. ad* VII. 4 (anon.). *Śāntiśataka* II. 23 (anon.). *S.-Ratnak.* *VII. 3 (anon.).

अलमतिचपलत्वात्स्वप्नमायोपमत्वा
त्परिणतिविरसत्वात्संगमेन प्रियायाः ।

---

२२२ [1] MS. त्र.

२२३ [1] MS. त्रा.

२२४ *Ratnāvali* II. 36. **Sml. P.* 72b (anon.). **Sml. B.* 85b. *Dhvanyāl. ad* II. 4, Comm. *Sarasvatīk. ad* V. 185. *As.* (Jayaratha's Comm.), pp. 6-7. Hemac. p. 104 Comm. [1] *Ratnāv.*, *Sarasvatīk.*, *Dhvanyāl.* (some MSS.) कृच्छ्राद्रू°. [2] *Sml. P.* विलङ्घ्य. [3] *Sml. P.* न्ता ; Hemac. °रभ्रान्ता. [4] MS. त्रि. [5] *Sarasvatīk.* °भर.

२२५ [1] MS. here repeats त्सम. [2] MS. म. [3] *Śp.*, *Kāvyapr.*, *S.-Ratnak.*, *Śāntiś.* °नाङ्गना.

इति यदि श[तकृत्वस्त्वमालोचयाम
स्त]दपि न हरिणाक्षी[2] विस्मरत्यन्तरात्मा ॥

२२६

नपुंसकमिति ज्ञात्वा प्रियायां[3] प्रहितं मनः ।
रमते तच्च तत्रैव[4] हताः पाणि[नि]ना वयम् ॥

For reff. see below.

२२७

हारो ऽयं हरिणा[क्षीणां लुठति स्तनम]ण्डले ।
मुक्तानामप्यवस्थेयं के वयं स्मरकिंकराः ॥

धर्मकीर्त्तेरमी ॥

Amaru 138. *Sāhityad.* p. 333 (anon.). *Sāhityak. ad* xI. [illegible] (anon.).

२२८

सा सुन्दरीति तरुणीति तनूदरीति
मुग्धेति मुग्धवदनेति मुहुर्मुहुर्मे ।
कान्तामयं[2] विरहिणामनुरन्तुकामः
कामातुरो जपति मन्त्रमिवान्तरात्मा ॥

वीर्यमित्रस्य ॥

---

२२५ [1] MS. ची. [2] *S.-Ratnak.* स्व.

२२६ *Sbhv.* 1232 (कस्यचित्). *Śp.* 3451. *Aś. ad* xx. 17 (anon.). *Kuvalay. ad* 89. **S.-Ratnak.* vI. 462 (anon.). [1] MS. °पु(सु?)न्स. [2] MS. here inserts ϖ. [3] *Sbhv.* त्वां प्रति प्रेषितं मया; *Kuvalay.*, *S.-Ratnak.*, *Aś.* प्रियायै प्रेषितं. [4] *Sbhv.* मनस्तत्रैव रमते; *Śp.*, *Kuvalay.*, *S.-Ratnak.* तत्तु तत्रैव रमते; *Aś.* तस्य तत्रैव; *S.-Ratnak.* also ह्यता (?) for हता.

२२७ [1] Eight akṣaras damaged or lost in MS.

२२८ [1] MS. स्र. [2] MS. थ?; the anusvāra is lost. [3] Three akṣaras partly lost. [4] MS. य.

For reff. see below.

सा बाला वयमप्रगल्भमनसः सा स्त्री वयं कातराः
[1]साक्रान्ता जघनस्थलेन गुरुणा[2] गन्तुं न शक्ता वयम्।
सा पीनोन्नतिमत्पयोधरयुगं[4] धत्ते सखेदा[6] वयं
दोषैरन्यजनाश्रितैरपटवो जाताः स्म इत्यद्भुतम्॥
धर्मकीर्त्तेः॥

२३०

Mālatīm. I. 27. *Sbhv.* 1297 (भयभूतेः). *Sarasvatīk. ad* V. 165. *At.* p. 41 (anon.). **Saml.* 131 (anon.).

अलसवलितमुग्धस्निग्धनिष्पन्दमन्दै
रधिकविकसदन्तर्विस्मयस्मेरतारैः।
हृदयमशरणं मे पक्ष्मलाक्ष्याः कटाक्षै
रपहृतमपविद्धं पीतमुन्मूलितं च[7]॥

२३१

For reff. see below.

यान्त्या मुहुर्वलितकन्धरमाननं त
दावृत्तवृन्तशतपत्त्रनिभं वहन्त्या।

---

२२९ **Skm.* II. 397 (अमरोः). *Sbhv.* 1346 (anon.). Amaru 34. Vāmana *ad* IV. 3, 12 (anon.). *Sarasvatīk. ad* III. 17 (anon.). *As.* p. 130 (anon.). *Aś. ad* XIII. 1 (anon.). Hemac. p. 27 (anon.). *Sāhityad.* p. 324 (anon.). **S.-Mukt.* I. 45 (anon.). [1] *Sbhv., Sarasvatīk., Alaṃkāraś.* °वच. [2] All other texts transpose this and the next line. [3] MS. गुर. [4] *Sbhv.* °भरं; Hemac. पीनं परिणाहिनं स्तनभरं. [6] *As.* °समा.

२३० [1] *At.* लु. [2] *Saml.* ग्धा. [3] *Sbhv.* °भस. [4] MS. च्छै. [5] *Mālatīm.* also पि. [6] MS. श्री. [7] *Sbhv.* °तं वा; *Mālatīm.* also °तं नु.

२३१ *Mālatīm.* I. 28. *Daśar. ad* I. 26, IV. 45 (*Mālatīm.*). *Sarasvatīk. ad* V. 133. *As.* p. 27 (anon.). *Ak.* pp. 30 and 4 (anon.). *Citram.* p. 18 (anon.). **Saml.* 132 (anon.). **Sabhyāl.* VIII. (29*a*). **Rasavilāsa.* § 14 (anon.). Hemac. p. 180 Comm. (anon.). [1] *Daśar.* त्त.

परिच्छेदव्यक्तिर्भवति न पुरःस्थे ऽपि विषये
भवत्यभ्यस्ते ऽपि स्मरणमतथाभावविरसम् ।
न संतापच्छेदो हिमसरसि वा चन्द्रमसि वा
मनो निष्ठाशून्यं भ्रमति च किमप्यालिखति च ॥

Mālatīm. I. 30.

२३३

परिच्छेदातीतः सकलवचनानामविषयः
पुनर्जन्मन्यस्मिन्ननुभवपथं यो न गतवान् ।
विवेकप्रध्वंसादुपचितमहामोहगहनो
विकारः को ऽप्यन्तर्जडयति च तापं च कुरुते[2] ॥
भवभूतेरमी ॥

Mālatīm. I. 29. *Kāvyapr. ad* IV. 42, X. 25 (anon.). **Sūkt. B.* 76*a*. *As.* p. 122 (anon.). *Kāvyapr. ad ad* IV. 20, X. 25 (anon.).

२३४

गच्छन्त्या मुहुरर्पितं मृगदृशा तारस्फुरद्वीक्षणं
प्रान्तभ्राम्यदसंज्ञितभ्रु यदिदं किं तन्न जानीमहे ।
क्वापि स्वेदसमुच्चयः स्नपयति क्वापि प्रकम्पोद्गमः[3]
क्वाप्यङ्गेषु तुषानलप्रतिसमः कन्दर्पदर्पक्रमः ॥

२३५

अमृतसिक्तमिवाङ्गमिदं यदि
भवति तन्वि तवा[ङ्गु]तवीक्षितैः ।

२३१ [1] *Rasavilāsa* गरलेन.
२३२ [1] MS. ॰ख्या.
२३३ [1] MS. ॰ध्वन्सा. [2] *Daśar. ad* IV. 24 and 63 gives this line as *d* of the verse विनिश्चेतुं शक्यो *Uttar.* I. 36.
२३४ [1] MS. भ्र. [2] MS. म. [3] MS. गः.
२३५ [1] MS. मे (*mi*). [2] Four doubtful akṣaras.

अधरमिन्दुकरादपि . . .
.[1] शुभयन्त्य रुणादपि किं दृशम् ॥

२३६

सा नेत्राञ्जनतां पुनर्व्रजति मे वाचामयं विभ्रमः
प्रत्यासन्नकरम्पहेति च करी . . . . ।
एतावद्बहु यद्बभूव कथमप्येकत्र मन्वन्तरे
निर्माणं वपुषो ममोरुतपसस्तस्याश्च वामभ्रुवः ॥

वल्लणस्य[2] ॥

२३७

For reff. see below.

[नून][1]माज्ञाकरस्तस्याः सुभ्रुवो[2] [मकरध्वजः ।
यतस्तन्नेत्रसं]चारसूं[3]चिते[4]षु प्रवर्तते ॥

२३८

आदौ[1] विस्मयनिस्तरङ्गमनु च प्रेङ्खोलितं साध्वसे
व्रीडानम्रम[तः] क्षणं प्रविकसन्ना . . . . . .
. . . . दज्ञाभिजात्यकलना . . . .
. . . (fol. 44a)रि कथंकथंचिदगमत्प्रेयांसमेणीदृशः ॥

चित्तूकस्य ॥

---

२३५ [1] Four syllables omitted.

२३६ [1] MS. त्व. [2] This name is doubtful, the akṣaras being almost entirely lost.

२३७ Bhartṛhari I. 11. *Sbhv.* 1227 (कस्यचित्). *Śp.* 3298 (कस्यापि). **Sml. B.* 92*a* (बाणस्य). **S.-Ratnak.* v. 133 (anon.). **S.-Mukt.* v. 7 (anon.). [1] Doubtful, the two akṣaras being partially lost. [2] *Sbhv.* °भगो. [3] ? मू in MS. [4] MS. तै; *S-Mukt.* reads यद्भ्रूप°°तो ऽपि प्र°.

२३८ [1] MS. दै.

२३९

गच्छति पुरः शरीरं धावति पश्चादसंस्थितं[1] चेतः ।
चीनांशुकमिव केतोः[2] प्रतिवातं नीयमानस्य ॥

कालिदासस्य ॥

*Śakuntalā. 33 (i. fin.). *Sabhyāl. viii. (29 a-b).*

२४०

अयं[1] ते विद्रुमच्छायो मरुमार्ग[2] इवाधरः ।
करोति कस्य नो बाले[3] पिपासाकुलितं मनः ॥

दण्डिनः ॥

For reff. see below.

२४१

अस्यास्तुङ्गमिव स्तनद्वयमिदं निम्नेव नाभी स्थिता
दृश्यन्ते विषमोन्नताश्च बलयो भित्तौ समायामपि ।
अङ्गे च प्रतिभा[ति] मार्दवमिदं स्निग्धः स्वभावश्चिरं
प्रेम्णा मन्मुखचन्द्रमीक्षत इव स्मेरेव [व]क्तीव च[3] ॥

Śakuntalā. (Bengal recension) 140.

२४२

स्वच्छन्दं स्वगृहाङ्गणं भ्रमति सा मद्दर्शनाल्लीयते
धन्यान् पश्यति लोचनेन सकलेनार्धेन मां वीक्षते ।
अन्यान्मन्त्रयते पुनर्मयि गते मौनं समालम्बते
नीतो दूरमहं तया दयितया सामान्यलोकादपि ॥

---

२३९ [1] *Śak.* also स्तु ; so *Sabhyāl.* [2] *Sabhyāl.* °तोरभि.

२४० **Skm.* ii. 358 (कस्यचित्). *Kuvalay. ad* 166 (anon.). *Sarasvatīk. ad* v. 165 (anon.). **Padyaveṇī* iii. 44 (कस्यापि). [1] *Kuvalay.* एष ; *Padyaveṇī* तवैष. *Sarasvatīk.* transposes the two lines. [2] *Skm.* °देश. [3] *Skm.* मुग्धे ; *Sarasvatīk.* कस्य नो कुरुते तन्वि ; *Kuvalay.* कस्य णो तणुते तन्वि. [4] MS. शा (perhaps corrected to सा) ; *Padyaveṇī* तृष्णया.

२४१ [1] MS. स्था ; *Śak.* also तस्या. [2] *Śak.* °ग्धप्रभावाच्चि. [3] *Śak.* °खमीषदी° and °रा च वक्तीव माम्.

२४२ [1] MS. रं.

२४३

स खलु सुकृतभाजामग्रणीः सो ऽतिधन्यो
विनिहितकुचकुम्भा पृष्ठतो यन्मृगाक्षी।
बहलतरनखाग्रक्षोदविन्यस्तमार्गे
शिरसि ढमिति लिक्षां[1] हन्ति हूंकारगर्भम् ॥

२४४

For reff. see below.

अलसयति गात्रमधिकं भ्रमयति चेतस्तनोति संतापम्।
मोहं च मुहुः कुरुते विषविषमं वीक्षितं[2] तस्याः[3] ॥

२४५

For reff. see below.

मत्तेभकुम्भपरिणाहिनि कुङ्कुमार्द्रे
कान्तापयोधरयुगे रतिखेदखिन्नः।
व[क्षो] निधाय भुजपञ्जरमध्यवर्ती
धन्यः क्षपाः क्षपयति क्षणलब्धनिद्रः[1] ॥

२४६

For reff. see below.

धिक्तस्य मूढमनसः कुकवेः कवित्वं
यः स्त्रीमुखं च शशिनं च समीकरोति।

---

२४३ [1] MS. क्षां.

२४४ *Sbhr.* 1262 (भट्टकर्णाटकस्य). *Śp.* 3302 (anon.). **Sabhyāl.* 29*b* (anon.). Cf. Govardhana's *Āryāsaptaśatī* 54. [1] *Śp., Sabhyāl.* श्रमयति शरीर°. [2] *Śp., Sabhyāl.* मोहं मुहुश्च कुरुते विषमिव विषमं तु वी(*Sabhyāl.* विषमे)क्षणं. [3] *Sbhr.* स्या:.

२४५ *Sbhr.* 1292 (कस्यापि). *Śp.* 3693 (भर्तृहरेः) 3951 (कस्यापि). *Pañcat.* (Kosegarten) I. 224. **Sabhyāl.* IV. (21*a*) (भर्तृहरेः). *Padyaracanā* VIII. 39 (भर्तृहरेः). [1] *Pañcat.* तस्याः. [2] In this line *Pañcat.* reads स्वप्स्ये कदा क्षणमवाप्य तदीयसङ्गं.

२४६ *Śp.* 3323 (श्रीधनददेवानां). **S.-Ratnak.* V. 155 (anon.). **S.-Mukt.* IV. 14 (anon.). **S.-Ślokāḥ* 3*b* (anon.). **S.-Hārāv.* C. 85 (धनदस्य). [1] *Śp., S.-Ratnak., S.-Mukt., S.-Ślokāḥ, S.-Hārāv.* मन्द. [2] *Śp., S.-Ratnak.* °खं तुहिनबिम्बसमं च.

भ्रूभङ्गविभ्रमविलासनि[रीक्षि](f. 44b)तानि
कोपप्रसादहसितानि कुतः शशाङ्के[3] ॥

२४७

तावज्जरामरणबन्धुवियोगशोक
संवेगभिन्नमनसामपवर्गवाञ्छा ।
यावन्न वक्रगतिरञ्जननीलरोचि
रेणीदृशां दशति लोचनदन्दशूकः[1] ॥

२४८

[सा यै]र्दृष्टा न[1] वा दृष्टा मुषिताः सममेव ते ।
हृतं हृदयमेकेषामन्येषां चक्षुषः[2] फलम् ॥

For reff. see below.

२४९

सा बालेति मृगेक्षणेति विकसत्पद्माननेति क्रम
प्रोन्मीलत्कुचकुड्मलेति हृदयं[1] त्वां [धिग्] वृथा भ्राम्यसि ।
मायेयं मृ[ग]तृष्णिकास्वपि पयः पातुं समीहा तव
त्यक्तव्ये[2] पथि मा कृथाः पुनरपि प्रेमप्रमादास्पदम्[3] ॥
धर्मकीर्त्तेः ॥

---

२४६ [1] *Śp.*, *S.-Ślokāḥ*, *S.-Hārāv.* °कटाक्ष ; *S.-Mukt.* भ्रूक्षेपविक्षिप्तकटाक्ष. [2] *S.-Ratnak.* °चेष्टा. [3] *S.-Mukt.* कुतस्तु चन्द्रे.

२४७ [1] MS. °क.

२४८ **Skm.* II. 494 (कस्यचित्). *Sbhv.* 1254 (शक्रदेवस्य). *Śp.* 3368 (प्रभाकरदेवस्य). **Sml. P.* 65b (प्रभाकरदेवस्य). Hemac. p. 256 Comm. (anon.). [1] *Sbhv.*, *Śp.* सा दृष्टा यैर्न ; *Sml. P.* continues दृष्टा वा ; Hemac. has यैर्दृष्टा सा न वा. [2] Hemac. जन्मनः

२४९ [1] MS. °धा. [2] MS. °थ. [3] MS. °द्.

२५०

*Skm. ii. 39 (कालिदासस्य). Sbhv. 2052 (वामनस्वामिनः). Śp. 3957 (,,).

अवचनं वचनं प्रियसंनिधा
वनवलोक[नमवे विलोक]नम् ।
अवयवावरणं च यदञ्चलं
व्यतिकरेण तदङ्गसमर्पणम् ॥

२५१

रोमाञ्चैरिव कीलिता चलति नो दृष्टिः कपोलस्थले
स्वान्तं प्रेमपयोधिपङ्कपतनान्निश्चेष्टमास्ते गतम् ।
उद्धाराय तयोर्गता इव पुनस्त्रासान्निवृत्ता इव
श्वासा दीर्घमहो गतागतममी कुर्वन्त एवासते ॥

२५२

यदि सरोजमिदं क्व निशि प्रभा
यदि निशा[प]तिरह्नि कुतो नु सः ।
रचयतोभयधर्मि तवाननं
प्रकटितं विधिना बहु नैपुणम् ॥

२५३

Śakuntalā. (ii.) 44. *Smt. B. 72a (कालिदासस्य).

अभिमुखे मयि संहृतमीक्षितं
हसितमन्यनिमित्तकथोदयम् ।
विनयवारितवृत्तिरतस्तया
न विवृतो मदनो न च संवृतः ॥

---

२५० [1] *Sbhv.*, *Śp.* गुरु. [2] *Sbhv.*, *Śp.* °णं हि यदंशुक.
२५१ [1] MS. मो. [2] MS. ष्ट (*ṣṭa*). [3] MS. स्ता. [4] MS. न्तु or न्न.
२५२ [1] MS. तुं.
२५३ [1] MS. सम्वृ (cf. *d*). [2] MS. नी. [3] MS. °से (*si*) च.
[4] *Śak.* °ष्ठतो.

[illegible] मृगाक्षि मागम् ।
नीलाब्जकर्बुरितमध्यविनिद्रकुन्द
दामाभिरामरुचिभिस्तरलैः कटाक्षैः ॥

२५५

गुरुणा स्त[नभारेण] . . . .
. . . .

Bhartṛhari i. 16 ? *Sbhv.* 1233 ? 1234 ? **Sml. P.* 82b. **S.-Hārāv.* C. 207 (anon.) ?

२५६

[प्रणालीदीर्घस्य प्रतिपदमपाङ्ग](fol. 46a)स्य सुहृदः
कटाक्षव्याक्षेपाः शिशुशफरफालप्रतिभुवः ।
स्नुवानाः सर्वस्वं कुसुमधनुषो ऽस्मान् प्रति सखे
नवं नेत्राद्वैतं कुवलयदृशः संनिदधति ॥

Viddhaś. iv. 14. **Skm.* ii. 601 (राजशेख-रस्य).

२५७

भवनभुवि सृजन्तस्तारहारावतारा
न्दिशि दिशि विकिरन्तः केतकानां कुटुम्बम् ।
वियति विरचयन्तश्चन्द्रिकां दुग्धमुग्धां
प्रतिनयननिपाताः सुभ्रुवो विभ्रमन्ति ॥

Viddhaś. iv. 13. **Skm.* ii. 403 (राजशेखरस्य).

---

२५६ [1] MS. स्थ; *Viddhaś.* सु; *Skm.* सुधायाः.
२५७ [1] *Skm.* °दिश. [2] *Skm.* मु.

२५८

यत्पश्यन्ति झगित्यपाङ्गसरणिद्रोणीजुषा चक्षुषा
रिङ्खन्ति क्रमदोलितोभयभुजं यन्नाम वामभ्रुवः ।
भाषन्ते च यदुक्तिभिः स्तवकितं वैदग्ध्यमुद्रात्मभि
स्तद्देवस्य रसायनं रसनिधेर्मन्ये मनोजन्मनः ॥

२५९

Viddhaś. III. 3. *Skm.* II. 461 (कालिदासस्य).

क्रमसरलितकण्ठप्रक्रमोल्लासितोर
स्तरलितबलिलेखामूलसर्वस्वमस्याः ।
स्थितमतिचिरमुच्चैरग्रपादाङ्गुलीभिः
करकलितसखीकं मां दिदृक्षोः स्मरामि ॥

२६०

Viddhaś. II. 10. *Skm.* II. 354 (कस्यचित्).

स्मरशरधिसंकाशं कर्णपाशं कृशाङ्गी
रयविगलितताडीपत्त्रताटङ्कमेकम् ।
वहति हृदयचौरं कुङ्कुमन्यासगौरं
वलयितमिव नालं लोचनेन्दीवरस्य ॥

२६१

For reff. see below.

चोलाञ्चलेन चलहारलताप्रकाण्डे
वेणीगुणेन च बलाद्वलयीकृतेन ।

---

२५८ [1] MS. वि ? [2] MS. भि.

२५९ [1] MS. ग्र. [2] *Skm.* ण्ठं. [3] *Skm.* ०तार त. [4] *Sk*

२६० [1] *Skm.*, *Viddhaś.* नि. [2] MS. या. [3] MS. [4] MS. ढ ?. [5] *Skm.* घो.

२६१ *Viddhaś.* II. 9. **Skm.* II. 393. **Sml. P.* **Sml. B.* 131*b*. **Saml.* 273 (anon.). *Śp.* 3912 (कस **Sūktiratn.* 421 (anon). *Padyarac.* IX. 36 (anon.). [1] *Vid* *Skm.*, *Sml. B.*, *Saml.*, *Śp.*, *Padyarac.* चे; *Sūktiratn.* चै. [2] M [3] MS. ण. [4] *Padyarac.* चलद्.

हेलाहितभ्रमरकभ्रममण्डलीभि-
श्छन्दश्चयं रचयतीव चिरं नतभ्रुः ॥

२६२

अमन्दमणिनूपुरक्वणनचारुचारीक्रमं
झणज्झणितमेखलास्खलिततारहारच्छटम् ।
इदं तरलकङ्कणावलिविशेषवाचालितं
मनो हरति सुभ्रुवः किमपि कन्दुकक्रीडितम् ॥

For reff. see below.

२६३

सा दुग्धमुग्धमधुरच्छविरङ्गयष्टि-
स्ते लोचने तरुणकेतक(fol. 46b)पत्त्रदीर्घे ।
कम्बोर्विडम्बनकरश्च स एव कण्ठः
सैवेयमिन्दुवदना मदनायुधाय ॥

Viddhaś. i. 38.

२६४

क्व पातव्या ज्योत्स्नामृतभवनगर्भोऽपि तृषिते
मृणालीतन्तुभ्यः सिचयरचना कुत्र घटते ।

Viddhaś. i. 20. *Skm. ii. 474. Sarasvatīk. ad ii. 52 (anon.).

२६१ [1] *Skm.* स्वेच्छा. [2] *Skm.* also मि. [3] MS. न्त; *Sūktiratn.* °श्चक्र (?).

२६२ *Viddhaś.* ii. 6. **Skm.* ii. 391. *Śp.* 3929 (कस्यापि). **Sml. P.* 105b (anon.). **Saml.* 281 (anon.). **S.-Mukt.* iv. 10 (anon.). **Sūktiratn.* 420 (anon.). [1] *Skm.* °प्रचुर; *S.-Mukt.* °क्वणित. [2] *Viddhaś.* also रि and र; *S.-Mukt.* °चामीकर. [3] *Sml. P.* °माज्ञ; *S.-Mukt.* reads रणध्वनितमेखलोच्छलितचारु°; *Sūktiratn.* समस्तनितमेखलास्फुरिततार°. [4] MS. ता. [5] *Viddhaś.* °डनं; MS. °दितं (*sic*).

२६३ [1] MS. °यन्त्र. [2] MS. च. [3] *Viddhaś.* °धं या and °धं वा.

२६४ [1] MS. का. [2] *Skm.* क्व पेयं ज्योत्स्नाम्भो वदत बिसवल्लीसरणिभिः; so *Sarasvatīk.* with variants वदत and °न. [3] MS. प. [4] *Viddhaś.*, *Skm.* भवतु; *Sarasvatīk.* भवति.

क्व वा पारीमेयो वत वकुलदाम्नां परिमलः
कथं स्वप्नः साक्षात्कुवलयदृशं कल्पयतु ताम् ॥
राजशेखरस्वामी ॥

२६५

For reff. see below.

रसवदमृतं[1] कः संदेहो मधून्यपि[2] नान्यथा
मधुरमपि किं[3] चूतस्यापि प्रसन्नरसं[4] फलम् ।
सकृदपि पुनर्मध्यस्थः सन् रसान्तरविज्जनो
वदतु यदि हान्यत्स्वादु[6] स्यात्प्रियादशनच्छदात् ॥

२६६

Vāmana IV. 3, 22 (anon.).

कुवलयवनं प्रत्याख्यातं नवं मधु निन्दितं
हसितममृतं हन्त स्वादोः परं रससंपदः[1] ।
विषमुपहितं चिन्ताव्याजान्मनस्यपि कामिना
मलसमधुरैर्लीलातन्त्रैस्तयार्धविलोकितैः ॥

२६७

*Sml. P. 105a (राजशेखरस्य)
*Sml. D. 130b. (,,).
*Saml. 280 (anon.).

चञ्चच्चोलाञ्चलानि[1] प्रतिसरणरयव्यस्तवेणीनि बाहो
र्विक्षेपाद्दक्षिणस्य प्रचलितवलयास्फालकोलाहलानि

२६४ [1] MS. म्य.

२६५ **Skm.* II. 626 (कस्यचित्). *Sbhv.* 1511 (कस्यापि ... Vāmana III. 2, 10 (anon.). *Sarasvatīk. ad* I. 83 (anon. ... Hemac. p. 148 (anon.). **S.-Hārāv.* 6. 60 (anon.). *Kāvyap... ad* VII. 7 (anon.). *Kāvyaprad. ad* VII. 7 (anon.). [1] Hemac ... *Kāvyapr.*, *Kāvyaprad.* चमृतम. [2] *S.-Hārāv.* मधुनि (*sic*) मधून्य... [3] *Sbhv.*, Hemac. °थ किं; *Skm.*, Vāmana, *Sarasvatīk.*, *S.-Hārā...* *Kāvyapr.*, *Kāvyaprad.* °धिकं. [4] MS. स; *S.-Hārāv.* द्राक्षाया... प्रसन्नतरं. [5] *Skm.* स एवा. [6] *Sbhv.* °स्त्यन्यत्स्वादु.

२६६ [1] Vāmana रसेषु निराकृतः. [2] Vāmana °नां चतु... [3] MS. क्वि.

२६७ [1] *Saml.* लोलच्चे. [2] *Sml.* क.

प्रहरविरतौ मध्ये वाह्नस्ततो ऽपि परेण वा
किमुत सकले याते ऽप्यह्नि त्वमद्य समेष्यसि ।
इति दिनशतप्राप्यं देशं प्रियस्य यियासतो
हरति गमनं बालालापैः सबाष्पगलज्जलैः ॥

For reff. see below.

२६९ झलज्झलस्य ॥

कल्याणं परिकल्प्यतां पिककुले रोहन्तु वाञ्छाप्तयो
हंसानामुदयो ऽस्तु पूर्णशशिनः स्तान्नद्रमिन्दीवरे ।
इत्युद्बाष्पवधूगिरः प्रति (fol. 47*a*) पदं संपूरयन्त्यान्तिके
कान्तः प्रस्थितिकल्पितोपकरणः सख्या भृशं वारितः ॥

२७० शृङ्गारस्य ॥

सामान्यवाचि पदमप्यभिधीयमानं
मां प्राप्य जातमभिधेयविशेषनिष्ठम् ।
स्त्री काचिदित्यभिहिते हि मनो मदीयं
तामेव वामनयनां विषयीकरोति ॥

---

२६७ [1] *Sml.* ०त्क्षेप.

२६८ **Skm.* II. 446 (अमरोः). *Sbhr.* 1048 (झलज्झलिका वासुदेवयोः). *Śp.* 3389 (गलज्जलवसुदेवस्य). **Sml. B.* 61*b* (गलज्जलवसुदेवस्य). Amaru, 12. *Daśar. ad* IV. 59 (अमरुशतके). *Citram.* p. 4 (anon.). *Citrakh.* p. 5 (anon.). **Sabhyāl. B.* II 1*a* (अमरकस्य). [1] *Śp., Sabhyāl.* प्य. [2] *Daśar.* ऽथ. [3] *Skm., Sbhr.,* Amaru वा; *Sabhyāl.* चा; *Daśar.* has द्विनकृति गते वास्तं नाथ त्वमद्य समेष्यसि; *Citram., Citrakh., Sabhyāl.* प्रिय त्वमिहैष्यसि. [4] MS. पि. [5] Amaru, *Śp., Daśar., Sabhyāl.* ०गलज्ज.

२६९ [1] MS. ते (*ti*).

॥ दूतीवचनव्रज्या ॥

२७१

*Skm. II. 142.

लावण्येन पिधीयते ऽङ्गतनिमा संधार्यते जीवितं
त्वद्ध्यानैः सततं कुरङ्गकदृशः किंत्वेतदास्ते नवम् ।
निःश्वासैः कुचकुम्भपीठलुठनप्रत्युद्गमान्मांसलैः
श्यामीभूतकपोलमिन्दुरधुना यत्तन्मुखं स्पर्धते ॥

२७२

*Skm. II. 172. Śp. 3488 (कस्यापि).

सोद्वेगा[1] मृगलाञ्छने मुखमपि स्वं नेक्षते दर्पणे
चस्ता कोकिलकूजितादपि गिरं नोन्मुद्रयत्यात्मनः ।
चित्तं[5] दुःसहदाहदायिनि धृतद्वेषापि पुष्पायुधे
बाला[8] सा सुभग त्वयि[9] प्रतिपदं[10] प्रेमाधिकं पुष्यति ॥

शृङ्गारस्यैतौ ॥

२७३

For reff. see below.

विलिम्पत्येतस्मिन्मलयजरसार्द्रेण महसा
दिशां चक्रं चन्द्रे सुकृतमयि तस्या मृगदृशः ।
दृशोर्बाष्पः[2] पाणौ वदनमसवः कण्ठकुहरे
हृदि त्वं ह्रीः पृष्ठे वचसि च गुणा एव भवतः ॥

---

२७१ [1] MS. च. [2] MS. °न्मास्म. [3] MS. ते.

२७२ [1] Śp. मीरागा. [2] MS. नु. [3] Skm., Śp. जि. [4] MS. °त्मन्न. [5] Skm. इत्यं. [6] MS. हा with the vowel erased. [7] MS. here inserts ? four times. [8] Skm. मुग्धा. [9] Śp. °गंप्रति. [10] Skm. मुहुः.

२७३ *Skm. II. 146 (अ(प्र)चलसिंहस्य). *Sarasvatik.* ad v. 167 (133) (anon.). *Sml. B. 77b (राजशेखरस्य). [1] *Sarasvatik.* ष. [2] MS. वा.

प्रादुर्बभूव सुभग त्वयि दूरसंस्थे
चण्डालचन्द्रधवलासु निशासु तस्याः ॥

२७५

वक्त्रेन्दोर्न हरन्ति बाष्पपयसां धारा मनोज्ञां श्रियं
निश्वासा न कदर्थयन्ति मधुरां बिम्बाध[र]स्य द्युतिम् ।
तस्यास्त्वद्विरहे वि(fol. 47b)पक्वलवलीलावण्यसंवादिनी
छाया कापि कपोलयोरनुदिनं तन्व्याः परं शुष्यति ॥

धर्मकीर्त्तेः ॥

*Skm. II. 141.

२७६

तापो ऽम्भःप्रसृतंपचः प्रचयवान् बाष्पः[2] प्रणालोचितः
श्वासा नर्तितदीपवर्तिलतिकाः पाण्डिम्नि मग्नं[5] वपुः ।
किं चान्यत्कथयामि रात्रिमखिलां त्वद्वर्त्मवातायने
हस्तच्छत्त्रनिरुद्धचन्द्रमहसस्तस्याः स्थितिर्वर्तते ॥

Viddhaś. II. 21. Sbhv. 1411. As. p. 68 (anon.). Citram. p. 103 (anon.).

२७७

चन्द्रं चन्दनकर्दमेन लिखितं सा[1] माष्टि दष्टाधरा
बन्ध्यं[2] निन्दति यच्च मन्मथमसौ भङ्गाग्रहस्ताङ्गुरीः ।

Viddhaś. II. 20. *Skm. II. 148. *Sml. B. 77b (नन्दनस्य).

---

२७४ [1] MS. स्त्र (?).

२७५ [1] MS. क्त्रो.

२७६ [1] The other texts have दाहो॰ ॰र्ति. [2] MS. ष्प. [3] Viddhaś. कम्पि; the other texts have प्रेङ्खतदीप्र(Citram. प्र)दीप. [4] Viddhaś. also ॰कलि; so Alaṃkāras. and Citram. [5] MS. ग्नं. [6] Viddhaś. त्वन्मार्ग or तन्मार्ग; the other texts त्वन्मार्ग.

२७७ [1] Viddhaś. सं. [2] Skm. न्ध्यं; Viddhaś. न्धं and न्ध्वं.

कामः पुष्पशरः किलेति सुमनोवर्गं लुनीते च य
त्त्वत्काम्या² सुभग त्वया वरतनुर्वातूलतां लम्भिता ॥

राजशेखरस्य ॥

२७८

वपुः शारङ्गाक्ष्यास्तदविरलरोमाञ्चनिचयं
त्वयि स्वप्नावाप्ते स्नपयति परः¹ स्वेदविसरः ।
बलाकर्षत्रुट्यद्वलयजकटुत्कारनिनदै
र्विनिद्रायाः पश्चादनवरतबाष्पाम्बुनिवहाः ॥

वसुकल्पस्य ॥

२७९

नो शक्या गदितुं स्मरानलदशा यास्यास्त्वयि प्रस्थिते
पत्त्रैः साश्रुसखीजनोपरचिते तल्पे लुठन्त्या मुहुः ।
यल्लिप्तं कुचचन्दनेन सुतनोरद्यापि चन्द्रस्थला
च्छ्वासोड्डीनविशुष्कपाण्डुबिसिनीपत्त्रं दिवि भ्राम्यति

रुद्रस्य ॥

२८०

Sbhr. 1362 (कस्यापि).

प्रकटयति क्षणभङ्गं पश्यति सर्वं जगद्गतं शून्यम् ।
आचरति स्मृतिबाह्यं जाता सा बौद्धबुद्धिरिव ॥

२८१

**Skm.* ii. 143 (कस्यचित्). *Sbhr.* 1393 (कस्यापि).

त्वदर्थिनी चन्दनभस्मदिग्ध¹
ललाटलेखाश्रुजलाभिषिक्ता ।

---

२७७ [1] *Viddhaś.* transposes lines 2 and 3 of this verse. [2] *Viddhaś.* °त्कामं and °त्कालं.

२७८ [1] MS. here inserts a ।. [2] MS. ञ्चु.

२७९ [1] MS. सु. [2] MS. य.

२८० [1] MS. °तग for °द्ग

२८१ [1] *Sbhr.* ग्धा

२८२

ये निर्दहन्ति दशनश्वसितावलोकैः
क्रूरद्विजिह्वकुटिलाः क्व विलासिनस्ते ।
(fol. 48a)भीष्मोष्मभिः स्मरणमात्रविषैस्तवेय
मव्याल मारयति कापि भुजङ्गभङ्गिः ॥

Sbhv. 1400 (भट्टवासुदेवस्य).

२८३

स्वेदापूरविलुप्तकुङ्कुमरसाश्लेषाविलप्रच्छदा
त्वत्पाद्यक्तमनोभवानलशिखालीढादिवाशङ्किता ।
सा बाला बलवन्मृगाङ्ककिरणैस्तापादितान्तर्ज्वरा
त्वत्संकल्पजडे त्वदङ्कशयने निद्रासुखं वाञ्छति ॥

२८४

धूमेनेव हृते दृशौ विसृजतो बाष्पं प्रवाहक्षमं
क्वाथोत्फेनमिवात्तचन्दनरसं स्वेदं वपुर्मुञ्चति ।
अन्तःप्रज्वलितस्य कामशिखिनो दाहार्जितैर्भस्मभिः
श्वासावेगविनिर्गतैरिव तनोः पाण्डुत्वमुन्मीलति ॥

मनोविद्ग्धेती ॥

---

२८१ [1] MS. य.
२८२ [1] MS. स्व.
२८३ [1] MS. द्दे (*di*), followed by य deleted. [2] MS. मै (*ni*).
२८४ [1] MS. वै. [2] MS. स्थो.

२८५

अत्रैष स्वयमेव चित्रफलके कम्पस्खलल्लेखया
संतापार्त्तिविनोदनाय कथमप्यालिख्य सख्या भवान्
बाष्पव्याकुलमीक्षितः सरभसं चूताङ्कुरैरर्चितो
मूर्ध्ना च प्रणतः सखीषु मदनव्याजेन चापह्नुतः ॥

बिम्बोकस्य

२८६

सा सुन्दरी तव वियोगहुताशने ऽस्मि
न्नभ्युक्ष्य बाष्पसलिलैर्निजदेहहव्यम् ।
जन्मान्तरे विरहदुःखविनाशकामा[1]
पुंस्कोकिलाभिहितमन्त्रपदैर्जुहोति ॥

प्रभाकरस्य ॥

२८७

सुभग सुकृतप्रायो यद्यप्यसि त्वमसावपि
प्रियसहचरी नाधन्यानामुपैति विधेयताम् ।
तदलमधुना निर्बन्धेन प्रसीद परस्परं
प्रणयमधुरः सद्भावो वां चिराय विवर्धताम्

वाक्कूटस्य

२८८

*Skm. ii. 166 (राजशेखरस्य).

दोलालोलाः श्वसनमरुतश्चक्षुषी निर्झराभे[1]
तस्याः शुष्यत्तगरसुमनःपाण्डरा (fol. 48b)गण्डभित्तिः

२८५ [1] MS. सु.
२८६ [1] MS. मां. [2] MS. here inserts ङ three times
२८८ [1] *Skm.* also (A.) द्यो. [2] *Skm.* A. here inser
? a correction (for भे) of the preceding द्यो. [3] MS. तु

तस्यास्तापभुवं नृशंस कथयाम्येणीदृशस्ते कथं
पद्मिन्याः सरसं दलं विनिहितं यस्याः शमायोरसि ।
आदौ शुष्यति संकुचत्यनु ततश्चूर्णत्वमापद्यते
पश्चान्मुर्मुरतां दधद्दहति च श्वासावधूतं सखीम् ॥

उत्पलराजस्य ॥

*Sml. P. 68b (कस्यापि). *S.-Hārāv. C. 408 (anon.).

२९०

विषं चान्द्रालोकः कुमुदवनवातो हुतवहः
क्षतक्षारो हारः[2] [स खलु पुटपाको मलयजः ।
अये किंचिद्वक्रे त्वयि सुभग सर्वे कथममी
समं जातास्तस्यामहह विपरीतप्रकृतयः ॥

*Skm. II. 173 (अचलसिंहस्य).

२९१

त्वां चिन्तापरिकल्पितं सुभग सा संभाव्य रोमाञ्चिता
शून्यालिङ्ग]नसंवलद्भुजयुगेनात्मानमालिङ्गति ।
किं चान्यद्विरहव्यथाप्रणयिनी संप्राप्य मूर्छां चिरा
त्प्रत्युज्जीवति कर्णमूलपठितैस्त्वन्नाममन्त्राक्षरैः ॥

*Skm. II. 156 (कस्यचित्). Śp. 3487 (कस्यापि).

---

२८८ [1] *Skm.* वज्र. [2] MS. स्त्री.

२८९ [1] *Sml. P., S.-Hārāv.* °मह; see exegetical note. [2] *Sml. P.* °संख. [3] *Sml. P.* सतापो. [4] *Sml. P.* स्त्री ; *S.-Hārāv.* स्त्रीः.

२९० [1] *Skm.* ह्य. [2] Here parts of two verses are omitted; I give the text of *Skm.*

२९१ [1] *Śp.* च. [2] *Śp.* °प्तम.

२०२

गाढावधःकृतबलित्रितयौ सुसंङ्गौ
तुङ्गौ स्तनाविति तयोस्तलमागात्।
तस्याः स्फुटं हृदयमित्यपि न स्मरेषू
न्तौ रक्षतः प्रविशतो विमुखो ऽथ वा त्वम्[1]

वल्लभ

२०३

*Skm. II. 162 (वाचस्पतेः). Daśar. ad II. 27 (anon.). *Saml. 103 (anon.).

मृगशिशुदृशस्तस्या[स्ता]पं कथं कथयामि ते
दहनपतिता दृष्टा मूर्त्तिर्मया न हि वैधवी।
इति तु नियतं नारीरूपः स लोकदृशां[2] प्रिय[3]
स्तव शठतया[5] शिल्पोत्कर्षो विधेर्विघटिष्यते॥

२०४

*Skm. II. 158.

पुनरुक्तावधि वासरमेतस्याः कितव पश्य गणय
इयमिव करजः[1] क्षीणस्त्वमिव कठोराणि पर्वाणि

धरणी

---

२०२ [1] MS. स. [2] MS. च.

२०३ [1] *Daśar.*, *Saml.* विद्. [2] MS. षा. [3] *Daśar*
सुधा. [4] MS. स (?). [5] *Skm.* था.

२०४ [1] *Skm.* A. ज.

॥ संभोगव्रज्या ॥

२९५

प्रौढप्रेमरसान्वितस्वफलकाद्विस्रंसिते ऽप्यंशुके
काञ्चीदाममणिप्रभाभिरनु चारब्धे दुकूलान्तरे।
कान्तेनाशु सुधाविलोकितमथो तन्व्या मुधा लज्जि .
. . . . ॥

२९६

[कान्ते तल्पमुपागते विगलिता नीवी स्वयं बन्धना
द्वासश्च श्लथमेखलागुणधृतं किंचिन्नितम्बे स्थितम्।
एतावत्सखि वेद्मि केवलमहो तस्याङ्गसङ्गे पुनः
को ऽसौ कासि रतं च किं सखि शपे स्व](fol. 50*a*)
स्यापि मे न स्मृतिः ॥

For reff. see below.

\ विकटनितम्बायाः ॥

२९५ [1] MS. भ्रं. [2] MS. त्ति. [3] *Sic* MS. (for शुचा? cf. 326, *c*). [4] MS. थी.

२९६ **Skm.* ii. 696. *Sbhv.* 2147 (अमरुकस्य). **Sml. P.* 125*a* (अमरुकस्य). Amaru, 101. *Sarasvatīk. ad* v. 150 (anon.). *Daśar. ad* ii. 17 (anon.). *Rasamañjarī* 15. *Vetālap.* p. 49. Hemac. p. 94 (anon.). **S.-Mukt.* i. 92 (anon.). **S.-Ślokāḥ* 8*a* (anon.). [1] *Rasam., S.-Ślokāḥ* तल्पगता. [2] *Sbhv.*, Hemac., *Rasam., S.-Ślokāḥ* तद्वासः; *Daśar.* वासः प्र; Amaru, *S.-Mukt., Vetālap.* वासो वि. [3] *Sbhv.* °लं कर. [4] *Sml. P.* प्पि (!). [5] *Sbhv., Daśar., Rasam., Sml. P., S.-Mukt.* हं; Amaru, Hemac. सांप्रतमहं; *Vetālap.* वेद्म्यहं रसवसात्. [6] *S.-Mukt.* क्का. [7] *Sbhv.*, Amaru नु वा कथमिति; *Daśar.* नु किं कथमिति; *Rasam.*, Hemac. तु किं कथमिति; *Vetālap.* तु वा कथमिति; *S.-Mukt.* नु किं कथमपि; *S.-Ślokāḥ* तु°.

२९७

अतिप्रौ[1]ढी रात्रिर्ब[2]हलशिखदीपः प्रभवति
प्रियः प्रेमारब्धं[3]स्मरविधिरसज्ञः परमसौ ।
सखि स्वैरं स्वैरं सुरतमकरोद्व्रीडितवपु
र्यतः पर्यङ्को[4]ऽयं रिपुरिव कटु[5]त्कारमुखरः ॥

२९८

For reff. see below.

धन्यासि यत्[1]कथयसि प्रियसंगमेन[1]
नर्मस्मितं च वचनं च रसं च तस्य[2] ।
नीवीं प्रति प्रणिहिते तु करे[3] प्रियेण
सख्यः[4] शपा[5]मि यदि किंचिद[पि] स्मरामि ॥

विद्यायाः ॥

२९९

जयति समरतान्तान्दोलनापाण्डुगण्ड
स्थलकृतनिजवासस्वेदपूरानुजन्मा ।
श्लथतनुभुजबन्धप्राप्तदीर्घप्रसारो
मुखपरिमलमुग्धः कान्तयोः श्वासवातः ॥

---

२९७ [1] MS. प्रो. [2] MS. व. [3] Read ब्धः? [4] MS. ङ्को. [5] MS. °वड(or ड?)त्का.

२९८ *Skm. ii. 697. Sbhv. 2142 (कस्यापि). Śp. 3746 (विज्जकायाः). Kāvyapr. ad iv. 40 (anon.). Sāhityad. pp. 41–2 (anon.). Ak. p. 166 (anon.). Kāvyaprad. ad iv. 18 (anon.). Arjunavarman ad Amaru 101 (anon.). *S.-Ratnak. v. 188 (anon.). *S.-Prabandha. 55 (anon.). [1] The other texts have या कथ° (except S.-Prabandha. मा°) and °मेऽपि. [2] Śp. नर्मोक्तिचाटुकशतानि रतान्तरेषु ; Sbhv., Kāvyapr., Sāhityad., Ak., S.-Ratnak., Kāvyaprad., S.-Prabandha. विस्रब्धचाटुक°. [3] Sbhv. °हितस करः. [4] Sbhv. सखी. [5] MS. या.

२९९ [1] MS. ग्ल.

३००

मनोजन्मप्रौढव्यतिकरशतायासविधिषु
प्रियः प्रायो मुग्धो झगिति[1] कृतचेतोभवविधिः ।
सहूंकारोज्जृम्भा स्मरपरवशा कान्तविमुखं
मुखं[2] मुग्धापाङ्गा[3] क्षिपति विरसप्रौढयुवती ॥

३०१

नवनवरहोलीलाभ्यासप्रपञ्चितमन्मथ
व्यतिकरकलाकल्लोलान्तर्निमग्नमनस्कयोः ।
अपि तरुणयोः किं स्यात्तस्यां दिवि स्पृहयालुता
मुकुलितदृशोरुज्झिद्यान्ते न चेद्विरहत्विषः ॥

३०२

तस्यापाङ्गविलोकितस्य मधुरप्रोल्लासिताधभ्रुव
स्तस्य स्मेरशुचेः क्रमस्य च गिरां मुग्धाक्षराणां ह्रिया ।
भावानामपि तादृशां मृगदृशो हावानुगानामहो
नाधन्यः कुरुते प्ररूढपुलकैरातिथ्यमङ्गैर्जनः ॥

मनोविनोदस्य(fol. 50b)तौ ॥

३०३

समाकृष्टं वासः कथमपि हठात्पश्यति मयि[1]
क्रमादूरुद्वंद्वं जरठशरगौरं मृगदृशः ।
तया दृष्टिं दत्त्वा[2] महति मणिदीपे निपुणया
निरुद्धं हस्ताभ्यां झगिति मम[3] नेत्रोत्पलयुगम् ॥

Śp. 3077 (कस्या…
*Sabhyāl. 124 (कस्या…

---

३०० [1] MS. तै (*ti*). [2] MS. खा. [3] MS. ङ्ग.

३०१ [1] MS. ल.

३०३ [1] MS. पि ; *Śp.* reads तदा ; so also *Sabhyāl.* [2] MS. त्वौ (corrected ?) ; *Sabhyāl.* ह्व(?)त्वा. [3] *Śp.* निज ; so *Sabhyāl.* [4] MS. चौ (corrected ?).

३०४

अनल्पं संतापं शमयति मनोजन्मजनितं
तथा शीतं स्फीतं हिमवति निशीथे ग्लपयति ।
तदेवंको ऽप्यूष्मा रमणपरिरम्भोत्सवमिल
त्पुरन्ध्रीनीरन्ध्रस्तनकलशजन्मा विजयते ॥

३०५

*Skm. II. 667 (सोह्णोकस्य).

नाधन्यान्विपरीतमोहनर[स]प्रेङ्खन्नितम्बस्थली
लालङ्घूषणकिङ्किणीकलरवव्यामिश्रकण्ठस्वनम् ।
संरम्भश्लथकेशबन्धविगलन्मुक्ताकलापद्रुत
श्वासच्छेदतरङ्गितस्तनयुगं प्रीणाति शृङ्गारिणी ॥

सोनोकस्य ॥

३०६

*Skm. II. 694 (कस्यचित्).

शीत्कारवन्ति दरमीलितलोचनानि
रोमाञ्चमुञ्चि तनुघर्मकणावलीनि ।
एणीदृशां मकरकेतुनिकेतनानि
वन्दामहे सुरतविभ्रमचेष्टितानि ॥

३०७

मुहुर्व्रीडावत्याः प्रतिहसितवत्याः प्रतिमुहु
र्मुहुर्विश्रान्तायाः मुहुरभिनिविष्टव्यवसितेः ।
श्रमाम्भोभिस्तिम्यत्तिलकमलिकाघूर्णदलकं
मुखं लीलावत्या हरति विपरीतव्यतिकरे ॥

सुरभेः ॥

---

३०४ [1] Or स्रथ? [2] MS. म्नु ?

३०५ [1] MS. मा. [2] *Skm.* also (A.) परिवी. [3] *Skm.* also (A.) °लंभू. [4] MS. स. [5] *Skm.* also (A.) भा. [6] *Skm.* त्रुट. [7] *Skm.* च्छ्रा.

३०६ [1] Corrected from ति.

३०७ [1] MS. ले (*li*).

३०८

आस्तां दूरेण विश्लेषः प्रियामालिङ्गतो मम ।
स्वेदः किं न सरिन्नाथो रोमाञ्चः किं न पर्वतः ॥

Sbhv. 2087 (कस्यापि). *Śp.* 3679 („).

३०९

चिरारूढप्रेमप्रणयपरिहासेन हतया
तदारब्धं तन्व्या न तु यदबलायाः समुचितम् ।
अनिर्व्यूढे तस्मिन् प्रकृतिसुकुमाराङ्गलतया
पुनर्लज्जालोलं मयि विनिहितं लोचनयुगम् ॥

**Skm.* II. 675 (कोकस्य). *Sbhv.* 2129 (कस्यापि).

३१०

नखदशननिपातजर्जराङ्गा
रतिक(fol. 51a)लहे परिपीडिता प्रहारैः ।
सपदि मरणमेव सा तु याया
द्यदि न पिबेदधरामृतं प्रियस्य ॥

Sbhv. 2126 (क्षेमेन्द्रस्य).

३११

मुग्धे तवास्मि दयिता दयितो भव त्व
मित्युक्तया न हि न हीति शिरो ऽवधूय ।

For reff. see below.

---

३०८ [1] MS. ङ्गि. [2] MS. ॰रिंना.

३०९ [1] *Skm.* reads *a–b*

पुरारूढप्रेमप्रबलरसरागेण हतया
समारूढं कर्तुं न हि यदबलाभावसदृशम् ।

[2] MS. ॰दयात्त. [3] MS. व्यु.

३१० [1] *Sbhv.* यदिह मरणमेव किं न; MS. त्त for तु?

३११ *Sbhv.* 2128 (शशिवर्धनस्य). *Śp.* 3699 (कस्यापि). **Sml. P.* 119a (कस्यापि). **Saml.* 187 (anon.). **Sabhyal.* IV. 162 (anon.).
[1] *Śp.*, *Sml. P.*, *Saml.*, *Sabhyāl.* पुरुषो.

स्वसात्करात्मम[2] करे वलयं क्षिपन्त्या
वाचं विनाभ्युपगमः कथितो मृगाक्ष्या ॥

३१२

Sbhv. 2120. *Śp.* 3695. **Sml. B.* 117*b*.

पततु तवोरसि सततं दयिताधम्मिल्लमल्लिकाप्रकरः ।
रतिरसंरभसकचग्रहलुलितालकवल्लरीगलितः ॥

बाणस्य ॥

३१३

**Skm.* II. 676 (राजशेखरस्य).

आवृण्वाना झगिति जघनं मद्दुकूलाञ्चलेन
प्रेङ्खन्क्रीडाकुलितकवरीबन्धनव्यग्रपाणिः ।
अर्धोच्छ्वासस्फुटनखपदालंकृताभ्यां स्तनाभ्यां
दृष्टा धार्ष्ट्यस्मृतिनतमुखी मोहनान्ते मया सा[5] ॥

अभिनन्दस्य ॥

३१४

हरति रतिविमर्दे लुप्तपत्त्राङ्कुरत्वा
त्प्रकटनखपदाङ्कः किं च रोमाञ्चमुद्रः ।
हरिणशिशुदृशो ऽस्या [मुग्ध]मुग्धं हसन्त्याः
परिणतशरकाण्डस्निग्धपाण्डुः कपोलः ॥

वीर्यमित्रस्य ॥

---

३११ [1] *Sbhv.* स्वं स्वा. [2] *Śp.*, *Sml. P.*, *Saml.* °त्प्रिय; *Sabhy*... °त्प्रियतमे. [3] MS. स्य corrected (?). [4] *Sabhyāl* ष्यु.
३१२ [1] *Śp.* नि. [2] *Śp.* त. [3] *Sbhv.* ग्र. [4] Inser... by revisor of MS. [5] *Sbhv.* °पति.
३१३ [1] *Skm.* टि. [2] MS. ने. [3] *Skm.* प्रेङ्खल्लीलालु... [4] *Skm.* धार्ष्ट्यादवनत°; MS. दा for धा. [5] *Skm.* सा म... मोहनान्ते.

३१५

करकिशलयं धूत्वा धूत्वा विमार्गति वाससी
क्षिपति सुमनोमालाशेषं प्रदीपशिखां प्रति ।
स्थगयति करैः[1] पत्युर्नेत्रे[2] विहस्य समाकुला
सुरतविरतौ रम्या तन्वी मुहुर्मुहुरीक्षितुम्[3] ॥

For reff. see below.

३१६

विश्रान्तिं नूपुरे याते[1] श्रूयते रसनाध्वनिः[2] ।
प्रायः कान्ते[3] रतिश्रान्ते[4] कामिनी पुरुषायते ॥

Śp. 3696 (कस्यापि). *Sabhyāl. iv. 161 (,,).

३१७

भावोन्नाढमुपोढकम्पपुलकैरङ्गैः समालिङ्गितं
रागाच्चुम्बितमभ्युपेत्य वदनं पीतं च वक्त्रामृतम् ।
जल्पन्त्यैव मुहुर्न नेति निभृतं प्रध्वस्तचारित्रया
निःशेषेण समापितो रतविधिर्वाचा तु नाङ्गीकृतः ॥

*Skm. ii. 662 (कस्यचित्).

३१५ *Skm. ii. 677 (कस्यापि). Sbhv. 2105 (कस्यापि). Śp. 3706 (अमरुकस्य). Vāmana ad v. 2, 8 (anon. first pāda only). *S.-Muktāv. xviii. 3 (anon.). *S.-Mukt. i. 95 (anon.). *Sml. B. 148b (अमरुकस्य). Hemac. p. 314 (anon.). [1] Skm. करं; Sbhv., Śp., S.-Muktāv., S.-Mukt., Hemac. मुहुः. [2] Skm., Sbhv., Śp., S.-Muktāv., S.-Mukt., Hemac. त्रे. [3] Sbhv. नारी पुनः पतिमाश्रिता; Śp. तन्वी पुनः०; MS. मुर्हुमु; S.-Muktāv. ०च्छते; S.-Mukt. ०चिता.

३१६ [1] Śp. प्रशान्ते नूपुरारावे; Sabhyāl. ०नूपुराभावे. [2] Śp., Sabhyāl. मेखला. [3] Apparently corrected from न्ति. [4] Śp. कान्ते नूनं रति०; Sabhyāl. omits नूनं.

३१७ [1] MS. मु. [2] Skm. पु; MS. मु. [3] MS. ०त्यान्त्यै. [4] Skm. प्रलब्ध. [5] MS. णि. [6] MS. भ.

३१८

यत्पीनस्तनभारलालसलसद्वासःस्फुरत्कण्ठया
तन्व(fol. 51b)ङ्ग्या रभसार्पितं सरभसं वक्त्रं मुहुः पी
तच्छ्लाघ्यं सुरतं च तत्तदमृतं तद्वस्तु तद्ब्रह्म त
च्चेतोहारि तदेव तत्किमपि तत्तस्यान्तरं सर्वथा ॥

३१९

न बत विधृतः काञ्चीस्थाने करः श्लथवाससि[1]
प्रहितमसकृद्दीपे चक्षुर्घनस्थिरतेजसि ।
कुचकलशयोरूढः कम्पस्तया मम संनिधौ
मनसिजरुजो भावैरुक्ता वचोभिरपह्नुताः ॥

अभिनन्दस्य ॥

३२०

*Skm. II. 699 (प्र(अ B.)च लदासस्य).

हर्षाश्रुदूषितविलोचनया मयाद्य
किं तस्य तत्सुखि निरूपितमङ्गमङ्गम् ।
रोमाञ्चकञ्चुकतिरस्कृतदेहया वा
ज्ञातानि तानि परिरम्भसुखानि किं वा ॥

अच

३२१

स कस्मान्मे प्रेयान् सखि कथमहं तस्य दयिता
यतो मां स्पृष्ट्वैव स्नपयति करं स्वेदपयसा ।

---

३१८ [1] MS. श्र or च? [2] MS. हृ.
३१९ [1] MS. से (si). [2] MS. inserts त (after क्ष). [3] MS
३२० [1] Skm. °पूरि. [2] Skm. त्वम्. [3] MS. पि (pi). [4] M
३२१ [1] MS. पृ.

विलोक्याश्लेषाद्‌प्यवहित इवामील्य नयने
व्युदञ्चद्रोमाञ्चस्थगितवपुरालिङ्गति स माम्[1] ॥

३२२

किमपि किमपि मन्दं मन्दमासत्तियोगा
दविचलितकपोलं[2] जल्पतोश्च[4] क्रमेण ।
अशिथिलपरिरम्भव्यापृतैकैकदोष्णो
रविदितगतयामा रात्रिरेवं[7] व्यरंसीत् ॥

भवभूतेः ॥

Uttarar. I. 27. *Daśar. ad* IV. 63. **Smt. B.* 147a. **Sabhyāl.* (fol. xa). **S.-Prab.* 81 (anon.).

३२३

दाक्षिण्यादभिमानतो रसवशाद्विश्रामहेतोर्मम
प्रागल्भ्याद्यदनुष्ठितं मृगदृशा शक्यं न तद्योषिताम् ।
निर्व्यूढं न यदा तया तदखि[लं खि]न्नैस्तरत्तारकैः
सव्रीडैश्च विलोकितैर्मयि पुनर्न्यस्तः समस्तो भरः ॥

**Skm.* II. 674 (महाकवेः).

३२१ [1] MS. मा.

३२२ [1] Aiyar's edition of *Uttarar.* reads क्ति ; other editions agree with MS. ; *S.-Prab.* क्ति. [2] *Uttarar., Daśar., S.-Prab.* र. [3] MS. ज. [4] *Uttarar., Daśar, Sabhyāl., S-Prab.* जल्पतोरक्र°. [5] *Uttarar.* also सपुलक° ; so *Dakar., Sabhyāl.* [6] MS. ति. [7] *Uttarar., Dakar., Sabhyāl., S.-Prab.* व, concerning which reading, fabled to have been suggested by Kālidāsa, see Bhandarkar's *Mālatīmādhava*, pp. vi, vii.

३२३ [1] *Skm.* तु. [2] *Skm.* त्त. [3] MS. क्य. [4] *Skm.* य. [5] MS. व्यू. [6] *Skm.* °वता°. [7] MS. न्य.

नवतरुणयोः को जानीते किमद्य फलिष्यति ॥

लच्मी(fol. 52 missing)[धरस्य][2] ॥

---

३२४ [1] *Sic* MS. (for य ?). [2] Fol. 53*a* begins with चीयत (for दीयते, end of the verse *Sbhr.* 2099) ॥ भट्टश्रीशिवस्वामिनः ॥

[illegible]व्रज्या ॥

३२५

राजन्ति कान्तनखरक्षतयो[1] मृगाक्ष्या
लाक्षा[2]रसद्रवमुचः कुचयोरुपान्ते ।
अन्तःप्रवृद्धमकरध्वजपावकस्य
शङ्के विभिद्य हृदयं निरगुः स्फुलिङ्गाः ॥

*Skm. ii. 636 (कस्यापि).

राजशेखरस्य ॥

३२६

जयन्ति कान्तास्तनमण्डलेषु
विदार्पितान्यार्द्रनखक्षतानि ।
लावण्यसंभारनिधानकुम्भे
मुद्राक्षराणीव मनोभवस्य ॥

*Skm. ii. 637 (कस्यचित्).

३२७

क्वचित्ताम्बूलाङ्कः क्वचिदगरुपङ्काङ्कमलिनः
क्वचिच्चूर्णोद्गारैः[2] क्वचिदपि च सालक्तकपदः ।

For reff. see below.

---

३२५ [1] MS. न्ति. [2] Skm. °चताया (sic). [3] MS. क्ष्या. [4] MS. भे (bhi). [5] Skm. नि (for वि) विगुः (A.) and निरगुः (B.); MS. °अगुः.

३२७ Sbhv. 2131 (कस्यापि). Śp. 3700 (कस्यापि). Sāhityad. p. 42 (anon.). Daśar. ad ii. 17 (anon.). Amaru, 107. [1] Sbhv., Śp., Sāhityad., Daśar., Amaru क्वः. [2] MS. य. [3] Sbhv., Śp., Sāhityad., Daśar., Amaru री.

बलीभङ्गाभोगेष्वलकपतिताकीर्णकुसुमः
स्त्रियाः सर्वावस्थं कथयति रतं[5] प्रच्छदपटः ॥

३२८

*Skm. II. 638 (कस्यचित्). *Sabhyāl. I. 106 (anon.).

पीनतुङ्गकठिनस्तनान्तरे
कान्तदत्तमबला नखक्षतम्[2]।
आवृणोति विवृणोति चेक्षते[4]
लब्धरत्नमिव दुःखितो[5] जनः[6] ॥

३२९

*Skm. II. 704 (भवभूतेः).

उषसि गुरुसमक्षं[1] लज्जमाना मृगाक्षी
रतिरुतमनुकर्तु राजकीरे प्रवृत्ते ।
तिरयति शिशुलीलानर्तनच्छद्मताल
प्रचलवल[य]मालास्फालकोलाहलेन ॥

३३०

प्रदोषे दम्पत्योर्निजरुजि विभिन्ने प्रणयिनो
विभिन्ने संपन्ने घनतिमिरसंकेतगहने ।
रतोत्सुक्यात्ताम्यत्तरलमनसोः पर्यवसिते
कृतार्थत्वे[3] ऽन्योन्यं तदनु विदितौ किं नु कुरुताम् ॥

३२७ [1] *Śp.*, *Sāhityad.*, *Daśar.*, Amaru °गैर. [2] MS. च
[3] *Śp.* °तैः की ; *Sāhityad.*, *Daśar.*, Amaru °तैः प्री. [4] Amar
नाना. [5] MS. भं.

३२८ [1] *Skm.* also (B.) °गुणा. [2] MS. तः. [3] MS. °दृशं
[4] *Skm.*, *Sabhyāl.* वीक्षते. [5] *Sic* MS. (for दुःस्थितो 'poor'?
Skm., *Sabhyāl.* निर्धनो. [6] In *Sabhyāl.* *c-d* precede *a-b*.

३२९ [1] MS. द्रव, द्र and उ being easily confused. [2] MS.
[3] *Skm.* also (A.) प्र. [4] MS. य, a mistaken correction (of स
due to the following omitted य. [5] MS. वा : read वाद्या°

३३० [1] MS. भे (*bhi*). [2] MS. स. [3] MS. °त्वे च. [4] MS.

... यपृतवानिह ॥

३३२

यद्राचौ[1] रहसि व्यपेतविनयं हृष्टं[2] रसात्कामिनो
रन्योन्यं शयनीयमोहितरसव्यांप्ति[3]प्रवृत्तस्पृहम्।
तत्सानन्दमिलद्दृशोः कथमपि स्मृत्वा गुरूणां पुरो
हासोद्भेदनिरोधमन्थरमिलत्तारं कथंचित्स्थि[4]तम्॥

Sbhv. 2212 (अमरुकस्य). Śp. 3741 (,,).

३३३

किं भूषणेन रचितेन हिरण्मयेन
किं[1] रोचनादिरचितेन विशेषकेण।
आर्द्राणि कुङ्कुमरुचीनि विलासिनीना
मङ्गेषु किं नखपदानि न मण्डनानि॥

Sbhv. 2165 (भट्टकुमारस्य).

३३४

दंपत्योर्निशि जल्पितं[1] गृहशुके[ना]कर्णितं यद्वचः
प्रातस्तद्गुरुसंनिधौ[2] निगदतस्तस्यैव तारं[3] वधूः।

For reff. see below.

---

३३१ [1] MS. कें (*kiṃ*). [2] MS. ॰वह्नि.

३३२ [1] MS. ये. [2] *Sbhv.*, *Śp.* वृत्तं. [3] *Sbhv.*, *Śp.* ॰सावा. [4] MS. त्स्थे (*tsthi*).

३३३ [1] MS. कि.

३३४ **Skm.* II. 705 (अमरोः). *Sbhv.* 2214 (कस्यापि). *Śp.* 3743 (कस्यापि). Amaru, 16. *Kuvalay. ad* 155 (anon.). *Ak.* p. 358 (anon.). **Sabhyāl.* IV. *ad fin.* (22*a*) (अमरुकस्य). **S.-Mukt.* I. 28 (anon.). **S.-Prab.* 60 (anon.). [1] All the other texts ॰ल्पितोर्गु. [2] *S.-Mukt.* प्रायस्त॰; *Skm.* also (A.) तत्प्रातर्गु, which the other texts all read. [3] *Skm.* ॰स्योपहार; *Sbhv.*, *Śp.*, *Kuvalay.*, *Śṛṅgāradīpikā ad* Amaru, 16 ॰स्यातिमात्रं; Amaru, *S.-Prab.* शृत्वैव तारं.

हाराकर्षितपद्मरागशकलं विन्यस्य चञ्चोः पुरो
व्रीडार्त्ता प्रकरोति दाडिमफलव्याजेन वाग्बन्धनम् ॥

३३५

*Skm. II. 701 (डिम्भोकस्य). Amaru, 117.

प्रयच्छाहारं मे यदि तव रहोवृत्तमखिलं
मया वाच्यं नोच्चैरिति गृहशुके जल्पति शनैः।
वधूवक्त्रं व्रीडाभरनमितमन्तर्विहसितं
हरत्यर्धोन्मीलन्नलिनमनिलावर्जितमिव ॥

३३६

*Skm. II. 630 (कस्यचित्).

नखक्षतं यन्नवचन्द्रसंनिभं
स्थितं कृशाङ्गि स्तनमण्डले तव।
इदं तरीतुं त्रिबलीतरङ्गिणीं
विराजते पञ्चशरस्य नौरिव ॥

३३७

*Skm. II. 116 (कस्यचित्).

हंहो कान्त रहोगतेन भवता यत्पूर्वमावेदितं
निर्भिन्ना तनुरावयोरिति मया तज्ज्ञातमद्य स्फुटम्।
कामिन्या स्मरवेदनाकु(f.54a)[ल]दृशा यः केलिकाले कृ
सो ऽत्यर्थं कथमन्यथा दहति मामेष त्वदोष्ठव्रणः ॥

---

३३४ [1] *Skm.* कर्णाञ्चित; *Sbhr.*, *Śp.*, Amaru, *Kuvalay.*, A *S.-Mukt.*, *Sabhyāl.*, *S.-Prab.* कर्णालम्बित. [2] *Skm.*, *Kuvala* *Śṛṅgāradīpikā ad* Amaru, *S.-Mukt.* चञ्चूपुटे; *Sbhr.*, *Śp.*, Amo चञ्चोः पुटे; *S.-Prab.*, *Sabhyāl.* चंचोः पुटे (*sic*). [3] *Kuvala* *Ak.*, *Śṛṅgāradīpikā* विदधाति.

३३५ [1] Amaru वी. [2] MS. म. [3] *Skm.* °जिना.

३३६ [1] MS. रा. [2] MS. णी. [3] MS. द्वि (for त्रि?).

३३७ [1] *Skm.* त्क्षा. [2] *Skm.* तु(नु?)द.

३३८

अभिमुखपतयालुभिर्ललाट
श्रमसलिलैरविधौतपत्त्रलेखः ।
कथयति पुरुषायितं वधूनां
मृदितहिमद्युतिदुर्मनाः कपोलः ॥

मुरारेः ॥

Anarghar. VII. 107.

३३९

नखपदवलिनाभीसंधिभागेषु लक्ष्यः
क्षतिषु च दशनानामङ्गनायाः सशेषः ।
अपि रहसि कृतानां वाग्विहीनोऽपि जातः
सुरतविलसितानां वर्णको वर्णकोऽसौ ॥

Śiśupālavadha XI. 29.

३४०

द्रवनखपदभङ्गं गोपयस्यंशुकेन
स्थगयसि पुनरोष्ठं पाणिना दन्तदष्टम् ।
प्रतिदिशमपरस्त्रीसङ्गशंसी विसर्पे
न्नवपरिमलगन्धः केन शक्यो वरीतुम् ॥

माघस्येति ॥

Śiśupālavadha XI. 34. *Sbhr.* 2171. *Daśar. ad* II. 23; IV. 66 (anon.). *Sāhityad.* p. 82 (anon.). *Al.* p. 61 (anon.).

३३८ [1] MS. ति. [2] MS. °शुच. [3] *Anargh.* °वधू. [4] *Anargh.* also °निर्मल:.

३३९ [1] MS. मा. [2] MS. मु; read गुहसि, though the word is not known elsewhere? [3] MS. मी.

३४० [1] All other texts न and म respectively: see Exegetical Notes at end. [2] *Sbhr.*, *Al.* मुञ्ज. [3] MS. ग्र. [4] *Sbhr.* न्वद. [5] MS. स्रो.

३४१

*Skm. ii. 610.

काश्मीरपङ्कखचितस्तनपृष्ठताम्र
पट्टावकीर्णदयितार्द्रनखाक्षराली[1]।
एणीदृशः कुसुमचापपरेन्द्रदत्त
तारुण्यशासनमिव प्रकटीकरोति ॥

दक्षस्य ॥

३४२

अधरपद्मरागो ऽयमनर्घः सव्रणो ऽपि[2] ते।
मुग्धे हस्तः किमर्थो ऽयमपार्थे[3] इह दीयते ॥

३४३

दरस्रावं[1] वासो लुलितकुसुमालंकृति[2] शिरः
श्लथालोकं चक्षुः सरसनखलेखाङ्कितमुरः।
लसत्काञ्चीग्रन्थिस्फुरदरुणरत्नांशु जघनं
प्रियाङ्गोन्मृष्टाङ्ग्या विषमिदमियज्ञा[3] वकनृणाम् ॥

वल्लणस्य

३४४

*Skm. ii. 702 (मार्जारस्य).

प्रत्यूषे गुरुसंनिधौ गृहशुके तत्तद्रहोजल्पितं
प्रस्तोतुं[1] परिहासकारिणि पदैरर्धोदितैरुद्यते।
क्रीडाशारिकया निलीय निभृतं त्रातुं त्रपार्त्तां[2] वधूं
प्रारब्धः सहसैव संभ्रमकरो मार्जारगर्जारवः ॥

३४१ [1] *Skm.* also °र्णा (B.). [2] *Skm.* °खचितानां and °नी (*sic*). [3] *Skm.* °नवेन्द्र (for नरेन्द्र?).

३४२ [1] MS. रः. [2] MS. पि. [3] MS. र्थः.

३४३ [1] *Sic* MS. [2] MS. ते (*ti*). [3] For suggestions to the reading here see Exegetical Notes. [4] MS. णा.

३४४ [1] MS. स्तुं. [2] MS. °या°; *Skm.* भया and (B.) त्रप

३४५

तल्पे[1] चम्पककल्पिते सखि गृहोद्याने ऽद्य (fol. 54b) सुप्ता-
 सि किं
तत्किञ्जल्कचयं न पश्यसि कुचोपान्ते विमर्दारुणम् ।
आः किं छद्मविदग्धमानिनि मयि ब्रूषे पुरोभागिनि
क्रूरैरुल्लिखितास्मि तत्र कुसुमान्युच्चिन्वती कण्टकैः ॥

सोन्नोकस्य ॥

३४६

इतः पौरस्त्यायां ककुभि विवृणोति क्रमदल-
त्तमिस्रामर्माणं[1] किरणकणिकामम्बरमणिः ।
इतो निष्क्रामन्ती नवरतिगुरोः प्रोञ्छति वधूः
स्वकस्तूरीपत्त्राङ्कुरमकरिकामुद्रितमुरः[2] ॥

Anarghar. IV. 3.

३४७

प्रभाते पृच्छन्तीरनुरहसवृत्तं सहचरी-
र्नवोढा न व्रीडामुकुलितमुखीयं सुखयति ।
लिखन्तीनां पत्त्राङ्कुरमनिशमस्यास्तु[1] कुचयो-
श्चमत्कारो गूढं करजपदमासां कथयति[2] ॥

मुरारेरेतौ ॥

Anarghar. IV. 6. Jayaratha *ad* *As.* p. 76 (anon.). *Saml.* 68 (anon.).

३४५ [1] MS. तुल्पे.
३४६ [1] MS. श्रा. [2] MS. पु.
३४७ [1] MS. सि ; cf. Pāṇini, v. 4, 81. [2] Jayar. कथ°.
[3] MS. ले (?).

॥ मानिनीव्रज्या ॥

३४८

Śp. 3547 (anon.). *Sarasvatīk.* ad v.176 (anon.). **Sabhyāl. B.* 4b (anon.).

मानोन्नतेत्य[सहनेत्य]तिपण्डितेति
मय्येव धिक्कृतिरनेकमुखी सखीनाम्।
आकारमात्रमसृणेन विचेष्टितेन
धूर्तस्य तस्य हि[3] गुणानुपवर्णयन्ति[4] ॥

लक्ष्मीधरस्य ॥

३४९

**Skm.* II. 226 (अमरोः). *Sbhv.* 1576. **Sml. B.* 102b.

वलतु तरला धृष्टा दृष्टिः खला सखि मेखला
स्खलतु कुचयोरुत्कम्पान्मे विदीर्यतु कञ्चुकम्।
तदपि न मया संभाष्यो[2]ऽसौ पुनर्दयितः[3] शठः
स्फुटति हृदयं मौनेनान्तर्न मे यदि तत्क्षणात् ॥

अमरुकस्य ॥

३५०

Sbhv. 1577 (कस्यापि). *Śp.* 3538 (संकुलस्य). **Sabhyāl.* 30a (,,).

तदेवाजिघ्राक्षं मुखमविषदास्ता गिर इमाः
स एवाङ्गाक्षेपो[2] मयि सरसमालिङ्गति[3] तनुम्।

---

[1] MS. न.

३४८ [1] MS. कूप? [2] *Śp., Sabhyāl., Sarasvatīk.* दाक्षिण्य. [3] *Sarasvatīk.* तु. [4] *Sarasvatīk.* °रञ्ज.

३४९ [1] *Sbhv., Sml. B.* च. [2] *Skm., Sbhv.* °ष्यो. [3] MS. here inserts शतः (dittography). [4] *Sbhv.* मा.

३५० [1] *Sbhv., Śp., Sabhyāl.* घ्रा. [2] *Śp., Sabhyāl.* °श्लेषो. [3] MS. त; *Sbhv., Śp., Sabhyāl.* °श्लिष्यति.

यदुक्तं [प्रत्युक्तं] तदपटु शिरःकम्पनपरं
प्रिया मानेनाहो पुनरपि कृता मे नववधूः ॥

शम्बूकस्य ॥

३५१

यदि विनिहिता शून्या दृष्टिः किमु स्थिरकौतुका
यदि विरचितो मौने यत्नः किमु (fol. 55a) स्फुरितोऽधरः ।
यदि नियमितं ध्याने चक्षुः[1] कथं पुलकोद्गमः
कृतमभिनयैर्दृष्टो[2] मानः प्रसीद विमुच्यताम् ॥

अमरुकस्य ॥

*Skm. II. 214 (अमरोः). Sbhr. 1625.

३५२

एकत्रासनसंस्थितिः[1] परिहृता[2] प्रत्युद्गमाद्दूरत
स्ताम्बूलारचनच्छलेन[3] रभसाश्लेषक्रमो[4] विघ्नितः ।
संलापो[5]ऽपि न मिश्रितः[6] परिजनं[7] व्यापारयन्त्यान्तिके[8]
भर्तुः[9][10] प्रत्युपचारतश्चतुरया[11] कोपः कृतार्थीकृतः ॥

श्रीहर्षस्य ॥

For reff. see below.

---

३५० [1] *Subhyāl.* स्य.

३५१ [1] *Sbhr.*, Amaru चेतः. [2] *Skm.* also (A.) र्दृ.

३५२ *Skm. II. 217 (अमरोः). *Sbhr.* 1583 (पुलिनस्य). *Śp.* 3534 (कस्यापि). Amaru, 18. *Sāhityad.* p. 44 (anon.). *Daśar.* ad II. 18 (अमरुशतके). *Sarasvatīk.* ad v. 170 (anon.) *Rasataraṅgiṇī* v. ad fin. (anon.). **Sml. P.* 84b (पुलिन्दस्य). **Sml. B.* 102b (Amaru). Hemac. p. 304 (anon.). [1] *Sarasvatīk.*, Hemac. ग. [2] MS. ते: (*tiḥ*). [3] MS. दू (inserted by revisor). [4] *Skm.*, *Sbhr.*, *Sarasvatīk.*, Hemac., *Sāhityad.* °नयन; *Śp.*, *Sml. P.*, Amaru, *Daśar.* °हरण. [5] All other texts श्लेषो ऽपि सं°. [6] All other texts श्रा. [7] MS. यो. [8] *Indische Sprüche*[2], No. 1363 reads विघ्नु, with some MSS. of Amaru. [9] *Skm.*, *Rasatar.* °न्त्या तया. [10] All other texts कान्तं. [11] MS. here inserts ௐ twice.

For reff. see below.

तद्वक्त्राभिमुखं[1] मुखं विनिहितं[2] दृष्टिर्धृता[3] चान्यत-
स्तस्यालापकुतूहलाकुलतरे श्रोत्रे निरुद्धे मया ।
हस्ताभ्यां[5] च तिरस्कृतः[6] सपुलकः स्वेदोद्गमो[7] गण्डयोः
सख्यः किं करवाणि यान्ति शतधा[8] यत्कञ्चुके[9] संधयः ॥

३५४

For reff. see below.

दूरादुत्सुकमागते[1] विचलितं[2] संभाषिणि स्फारितं
संश्लिष्यत्यरुणं गृहीतवसने[3] कोपाञ्चितभ्रूलतम् ।
मानिन्याश्चरणानतिव्यतिकरे[4] बाष्पाम्बुपूर्णं[5] क्षणा-
च्चक्षुर्जातमहो प्रपञ्चचतुरं जातागसि प्रेयसि ॥

रतिपालस्य ॥

३५३ *Skm. II. 229 (अमरोः). Sbhr. 1581 (कस्यापि). Śp. 3535 (अमरुकस्य). Amaru, 11. *Sml. B. 102b (Amaru). *S.-Ratnak. v. 319 (anon.). Hemac. p. 401, Comm. (anon.). [1] Corrected from च. [2] All other texts विनमितं. [3] All other texts °ष्टिः कृता. [4] Skm., S.-Ratnak., Hemac., Amaru पादयोस्. [5] Śp., Hemac., Amaru पाणिभ्यां. [6] Skm. अपि वारितः; Sbhr. विनिवारितः; S.-Ratnak. has °हतस्य पु [7] MS. मौ. [8] Skm. सहसा. [9] MS. त corrected to य.

३५४ *Skm. II. 249 (अमरोः). Śp. 3639 (कस्यापि). Amaru, 4 *Sml. P. 84a (अमरुकस्य). *Sml. B. 102b (Amaru). *Saml. 1 (anon.). Sarasvatīk. ad v. (anon.) Kāvyapr. ad IV. 21 (anon. Kāvyaprad. ad IV. 5; VII. 15 (anon.). *Rasavilāsa, § 22 (anon. Hemac. p. 67 (anon.). *S.-Prab. 47 (anon.). *Kāvyadarpa 34a (a only). [1] Śp. वेगादु°; Sarasvatīk. एष्यत्यु°. [2] All oth texts च, excepting Hemac., Śp., Sml. P. (which reads तरलि and S.-Prab. (विलुलितं). [3] S.-Prab. च. [4] Skm. °पान Saml., Rasavilāsa, Hemac., and Kāvyaprad. in IV. 5 किं चाधि [5] Śp., Amaru, Sml. P., Skm. (B.), Kāvyapr., Sarasvatīk., Kāvyaprad., Rasavilāsa, Hemac., S.-Prab. °पूर्णेक्षणं; Saml. °पूरेक्षणं.

३५५

वंचोवृत्तिर्मा भूद्वलतु च न वा वक्त्रमभि[तो]
न नाम स्याद्बाष्पापगमविषदं लोचनयुगम् ।
समाश्वासस्तेन प्रणतशिरसः पत्युरभव
त्प्रिया प्रौढक्रोधाप्यपहृतवती यन्न चरणौ ॥

वोपालितस्य ॥

३५६

किं पादान्ते पतसि विरम[2] स्वामिनो हि स्वतन्त्राः
कंचित्कालं क्वचिदपि रतिस्तेन[3] कस्ते ऽपराधः ।
आगस्कारिण्यहमिह यया जीवितं त्वद्वियोगे
भर्तृप्राणाः स्त्रिय इति[5] ननु त्वं मयैवानुनेयः ॥

वाक्कूटस्य ॥

३५७

यन्नम्यं गुरुगौरवस्य सुहृदो यस्मिल्लँ[1] लभन्ते ऽन्तरं
यद्दाक्षिण्यरसाद्भिया[2] च स(fol. 55*b*)हसा[3] नर्मोपचारा-
 ण्यपि[4] ।
यल्लज्जा निरुणद्धि यत्र शपथैरुत्पाद्यते प्रत्यय
स्तत्किं प्रेम स उच्यते परिचयस्तत्रापि कोपेन[5] किम् ॥

**Skm.* II. 231 (भावदेव्याः). **Padyāv.* 377 (कस्यचित्).

Sbhv. 1626 (कस्यापि). *Śp.* 3561 (,,). **Sml. R.* 1085 (Amaru).

३५५ [1] Corrected from न ? [2] MS. र्त्ति. [3] MS. स्वा. [4] MS. प.

३५६ [1] MS. य. [2] *Padyāv.* लुठसि विमनाः. [3] *Skm.* and *Padyāv.* त : the latter proceeds °स्तत्र. [4] MS. री. [5] MS. ते (*ti*).

३५७ [1] MS. न्. [2] *Sbhv.* °त्त्रयाच्च. [3] *Śp.* सहते. [4] *Sbhv.* °राण्यदि ; *Śp.* °रानपि. [5] *Sbhv.* कोपो ऽस्ति ; MS. °येन.

३५८

For reff. see below.

भ्रूभङ्गो[1] गुणितश्[2]चिरं नयनयोरभ्यस्तमामीलनं
रोद्धुं शिक्षितमादरेण हसितं मौने ऽभियोगः कृतः ।
धैर्यं कर्तुमपि स्थिरीकृतमिदं चेतः[3] कथंचिन्मया
बद्धो मानपरिग्रहः परिकरे[5] सिद्धिस्तु दैवे स्थिता ॥

धर्मकीर्त्तेः ॥

३५९

For reff. see below.

तथाभूदस्माकं प्रथममविभिन्ना[2] तनुरियं
ततो ऽनु त्वं प्रेयानहमपि हताशा प्रियतमा ।
इदानीं नाथस्त्वं[4] वयमपि कलत्रं किमपरं
मयाप्तं[5] प्राणानां कुलिशकठिनानां फलमिदम् ॥

भावकदेव्याः ॥

---

३५८ **Skm.* II. 228 (धर्मकीर्त्तेः and also (A.) अमरोः). *Sbhr.* 1578 (अमरुकस्य). **Padyāv.* 230 (अमरोः). **Sml. P.* 84*b* (अमरुकस्य). **Sml. B.* 102*b* (अमरुकस्य). Nami *ad* Rudraṭa VI. 46 (anon.). **S.-Mukt.* I. 93 (anon.). Amaru, 97. [1] *Skm., Sbhr., Sml. P., Sml. B.,* Amaru, Nami, *S.-Mukt.* °भेदो. [2] *Skm.* रचित. [3] MS. वै. [4] MS. त. [5] All other texts °हे परिकरः.

३५९ **Skm.* II. 232 (अमरोः). *Sbhr.* 1622 (कस्यापि). *Śp.* 3558 (अमरकस्य). **Sml. B.* 105*b* (Amaru). **Saml.* 145 (anon.). Amaru, 69. *Kuvalay. ad* 110 (anon.). **S.-Mukt.* I. 81 (anon.). Hemac. p. 305 (anon.). *Padyaracanā,* VIII. 14 (अमरुकस्य). [1] *Padyarac.* and Amaru (some versions) यदा; *Śp., Kuvalay., Saml., S.-Mukt.* पुरा. [2] Amaru, *Saml., Padyarac.* °भक्ता. [3] *Kuvalay., S.-Mukt.* °न्वय. [4] Hemac. त्वं नाथो. [5] *Kuvalay.* हतानां.

३६०

यदा त्वं चन्द्रो ऽभूरविकलकलापेशलवपु[1]
स्तदाहं जातार्द्रा[2] शशधरमणीनां प्रतिकृतिः[3]।
इदानीमर्कस्त्वं खररुचिसमुत्सारितरसः
किरन्ती कोपाग्नीनहमपि रविग्रावघटिता ॥

अचलसिंहस्य ॥

For reff. see below.

३६१

कोपो[1] यत्र भ्रुकुटिरचना निग्रहो यत्र मौनं
यत्रान्योन्यस्मितमनुनयो दृष्टिपातः[2] प्रसादः।
तस्य प्रेम्णस्तदिदमधुना वैशसं पश्य जातं
त्वं पादान्ते लुठसि[3] न हि[4] मे मन्युमोक्षः खलायाः ॥

प्रद्युम्नस्य ॥

For reff. see below.

३६२

शठान्यस्याः काञ्चीमणिरणितमाकर्ण्य सह[सा]
समाश्लिष्यन्नेव प्रशिथिलभु[ज]ग्रन्थिरभवः।

For reff. see below.

---

३६० **Skm.* II. 235 (अचलस्य). *Śp.* 3564 (अचलस्य). **Sml. P.* 88*b* (अचलस्य). **Sml. B.* 107*a* (अचलस्य). **Sabhyāl.* II. 38 (भावमिश्रस्य). [1] *Śp.* ०भूः शिशिरकरसंपर्करुचिर; *Sabhyāl.* ०भूः ०००र्कमधुर; *Sml. P.* ०भूर्हिमकरकलाप(sic)सलवपु. [2] *Skm.* तदार्द्रा जाताहं. [3] MS. म; *Śp.* कृक; so also *Sabhyāl.* (कृश). [4] *Skm.* प्रकृतिभिः.

३६१ **Skm.* II. 234 (अमरोः). *Sbhr.* 1630 (कस्यापि). *Śp.* 3562 (वामनस्य). **Sml. B.* 106*a* (वामनस्य). Amaru, 38. *Daśar. ad* II. 18 (अमरुशतके). *Sarasvatīk. ad* v. 138 (anon.). [1] MS. correction (from सी ?). [2] MS. त; *Skm.* यत्र दृष्टिः. [3] *Sbhr.* पतसि. [4] All other texts च.

३६२ **Padyār.* 261 (समाहर्तुः). *Daśar. ad* II. 6 (anon.). *Sāhityad.* p. 34 (anon.). Amaru, 109. **Sabhyāl.* IV. 8 (अमरस्य). [1] All other texts यदा: MS. सहसमा with ा deleted before म. [2] MS. ग्रै.

तदेतत्क्काचक्षे[1] घृतमधुमय त्वन्मृदु[2] वचो
विषेणाघूर्णन्ती किमपि न सखीयं[3] गणयति ॥

हिङ्गोकस्य ॥

३६३

मुग्धासि नायमपराध्यंति[1] सैवमालि[2]
केयं रुषा परुषिता[3] लिखिताप्यनेन ।
केलिस्खलद्वसनमु(fol. 56a)त्पुलकाङ्गभङ्ग
मुत्तुङ्गपीनकुचमालिखिता[4] त्वमेव ॥

वीर्यमित्त्रस्य ॥

३६४

*Skm. II. 420 (पाणिनेः).

पाणौ शोणतले[1] तनूदरि दरक्षा[2]रं[3] कपोलस्थलं[4]
विन्यं[5]स्यां[6]ञ्जनदिग्धलो[च]नजलैः किं म्लानिमानीयते ।
मुग्धे चुम्बतु नाम चञ्चलतया भृङ्गः क्वचित्कन्दली
मुन्मीलन्नवमालतीपरिमलः किं तेन विस्मर्यते ॥

३६५

कोपः सखि प्रियतमे ननु वञ्चनैव
तन्मुञ्च मानिनि रुषं क्रियतां प्रसादः ।
प्राणेश्वरश्चरणयोः पतितस्तवायं
संभाष्यतां विकसता नयनोत्पलेन ॥

३६२ [1] *Padyâv.* °तद्व्याचष्टे or °ष्टे; *Daśar.*, Amaru, *Subhṣâl.* (?) क्काचष्टे; MS. °तद्भा (?) for °तत्क्का. [2] All other texts °स्वद्रुञ्ज. [3] All other texts मे.

३६३ [1] MS. ध्यं. [2] *Sic* MS. (for मै?). [3] MS. य. [4] MS. तु.

३६४ [1] *Skm.* also (A.) मे. [2] *Skm.* also (B.) ख. [3] MS. र; *Skm.* मा. [4] *Skm.* ली. [5] MS. न्या, with mark of error against the vowel. [6] *Skm.* स्ता.

३६५ [1] MS. *sic* (see Exegetical Notes).

३६६

बाले नाथ विमुञ्च मानिनि रुषं रोषान्मया किं कृतं
खेदो ऽस्मासु न मे ऽपराध्यति भवान् सर्वे ऽपराधा मयि।
तत्किं रोदिषि गद्गदेन वचसा कस्याग्रतो रुद्यते
नन्वेतन्मम का तवास्मि दयिता नास्मीत्यतो रुद्यते ॥

For reff. see below.

कुमारभट्टस्य ॥

३६७

गतप्राया रात्रिः कृशतनु[1] शशी शीर्यत[2] इव
प्रदीपो[3]ऽयं निद्रावशमुपगतो घूर्णत इव।
प्रणामान्तो[4] मानस्त्यजसि न तथापि[5] क्रुधमहो
कुचप्रत्यासत्त्या[6] हृदयमपि ते चण्डि[7] कठिनम् ॥

For reff. see below.

महोदधेः ॥

३६६ **Skm.* II. 216 (अमरोः). *Sbhv.* 1614 (भट्टकुमारस्य). *Śp.* 3554 (कुमारदासस्य). **Sml. P.* 86*b* (कुमारदासस्य). **Sml. B.* 105*a* (कुमारदासस्य). Amaru, 57. *Sāhityad.* p. 43 (anon.). *Daśar. ad* II. 16 (Amaru). *Sarasvatīk. ad* I. 117; II. 144 (anon.). **S.-Ślokāḥ.* 13*b* (anon.). **Sabhyāl.* 30*a* (कुमारदासस्य). **S.-Mukt.* I. 53 (anon.). Ananta *ad Rasam.* p. 42 (anon.). Hemac. p. 149 (anon.). [1] *S.-Mukt.* दो. [2] *Sarasvatīk.* I. 117 सि. [3] *Sabhyāl.* मन. [4] Hemac. त्वे. [5] *S.-Ślokāḥ.* भवानि.

३६७ *Sbhv.* 1612 (बाणभट्टस्य). *Śp.* 3713 (कस्यापि). Bühler, *Ind. Antiquary,* I. p. 114 (Bāṇa). *At.* p. 54 (anon.). **Sml. P.* 120*a* (anon.). **Sabhyāl.* IV. (21*a* कस्यापि). *Padyaracanā.* IX. 1 (कस्यापि). **Padyaveṇī.* V. 34 (anon.). [1] *Śp., Sabhyāl., Padyarac., Padyaveṇī.* शशिमुखि. [2] *Sbhv.* सीदत; Bühler शशीयत (*sic*). [3] MS. यो. [4] *At., Sabhyāl.* र्णि. [5] Bühler न्ते; *At.* °न्तः कोप°. [6] Bühler °नं त्य. [7] Bühler यथा त्वं; *Śp., Sabhyāl.* °नसादपि न जहासि; *Padyaveṇī* °दपि वहसि त्वं. [8] MS. °शत्या. [9] Bühler सुभ्रु.

३६८

गतो दूरं चन्द्रो जठरलवलीपाण्डरवपु
र्दिशः किंचित्किंचित्तरणिकिरणैर्लोहितरुचः।
इदं निद्राच्छेदे रसति सरसं सारसकुलं
चकोराक्षि क्षिप्रं जहिहि जहिहि प्रेमलडितम् ॥

३६९

*Skm. II. 107 (हिम्बोकस्य). *Sml. P. 123a (कस्यापि).

मया तावद्गोत्रस्खलितहतकोपान्तरितया
न रुद्धो निर्गच्छन्नयमतिविलक्षः प्रियतमः।
अयं त्वाकूतज्ञः परिणतिपरामर्शकुशलः
सखीलोको ऽप्यासील्लिखित इव चित्रेण किमिदम् ॥

हिम्बोकस्य।

३७०

Amaru 30. *Sml. R. 1055. *Padyâv. 222 (अमरोः). Jayaratha ad As. p. 5 (anon.).

भवतु विदितं कृत्यालापैरलं प्रिय गम्यतां
तनु(fol. 56b)रपि न ते दोषो ऽस्माकं विधिस्तु पराङ्मुखः।
तव यदि तथारूढं प्रेम प्रपन्नमिमां दशां
प्रकृतिचपले[3] का नः पीडा गते हतजीविते ॥

धर्मकीर्त्तेः ॥

३७१

For reff. see below.

असद्वृत्तो नायं न च सखि[1] गुणैरेष रहितः
प्रियो मुक्ताहारस्तव चरणमूले निपतितः।

---

३६९ [1] MS. र्ष.

३७० [1] Padyâv. भवा; Jayar. व्यर्था. [2] Padyâv. °भूतं [3] Jayar. °तरले.

३७१ *Skm. II. 237 (कस्यचित्). Sbhv. 1607 (अमरुकस्य). Śp. 3552 (कस्यापि). *Sml. P. 86a (anon.). *Saml. 14 (anon.). [1] Sbhv., Śp., Sml. खलु; Saml. भवति न गुणैर्विरहितः.

गृहाणैनं मुग्धे व्रजतु तव[2] कण्ठप्रणयिता
मुपायो नास्त्यन्यो हृदयपरितापोपश[म]ने ॥

३७२

अनालोच्य[1] प्रेम्णः परिणतिमनादृत्य सुहृद
स्त्वयाकाण्डे[2] मानः किमिति शरले प्रेयसि[3] कृतः ।
समाकृष्टा ह्येते विरहदहनोद्भासुरशिखाः
स्वहस्तेनाङ्गारास्तदलमधुनारण्यरुदितैः ॥

विकटनितम्बायाः ॥

For reff. see below.

३७३

मा रोदीः सखि नश्यदन्धतमसं पश्याम्बरं ज्योत्स्नया
शीतांशुः सुधया विलिम्पति सखाराज्ञो मनोजन्मनः ।
कः कोपावसरः प्रसीद रहसि स्वेदाम्भसां बिन्दवो
लुम्पन्तु स्तनपत्त्रभङ्गमकरीः सौधागुरुश्यामलाः ॥

३७४

मा रोदीः करपल्लवप्रणयिनीं कृत्वा कपोलस्थलीं
मा भाङ्क्षीः परिखेदसाक्षिभिरिव श्वासैर्मुखेन्दोः श्रियम् ।

---

३७१ [1] *Sbhr.* निज. [2] *Sml.* तव हृदय° ; *Saml.* तव हृदयदाहो°.

३७२ **Skm.* II. 206 (राजशेखरस्य). *Sbhr.* 1170 (कस्यापि). **Sml. B.* 104*b* (वाग्भटस्य). Amaru, 80. **Padyâv.* 228 (अमरोः). **Saml.* 141 (anon.). **S.-Mukt.* I. 99 (anon.). [1] *Saml.* क्व. [2] MS. याः (for या ऽ?). [3] Amaru also मुग्धे ; so *S.-Mukt.* [4] *Sbhr.*, *Saml.*, Amaru संप्रति. [5] *Sbhr.* धृ ; *S.-Mukt.* सरलत्वे नविडि (*sic*). [6] *Sbhr.*, *Saml.*, Amaru प्रलय. [7] *S.-Mukt.* °सित. [8] *Sbhr.* °ना तस्य रु° ; the MS. has ण्य for ण्य.

३७३ [1] MS. प. [2] MS. तु or त्त. [3] MS. र.

मुग्धे दग्धगिरः स्खलन्ति शतशः किं कुप्यसि प्रेयसि
प्राणास्तन्वि ममासि नोचितमिदं तद्ध्यर्थमुत्ताम्यसि ॥

३७५

Śp. 1171 (कस्यापि).

यदेतन्नेत्राम्भः पतदपि[1] समासाद्य तरुणी
कपोलव्यासङ्गं कुचकलशमस्याः कलयति।
ततः श्रोणीबिम्बं व्यवसितविलासं तदुचितं
स्वभावस्वच्छानां विपदपि सुखं नान्तरयति ॥

३७६

*Skm. II. 130.

पक्ष्मान्तस्खलिताः कपोलफलके लोलं लुठन्तः क्षणं
धारालास्तरलोत्सलत्तनुकणाः पीनस्तनास्फालनात्।
कस्माद्ब्रूहि तवाद्य कण्ठ(fol. 57*a*)विगलन्मुक्तावलीविभ्रमं
बिभ्राणा निपतन्ति बाष्पपयसो प्रस्यन्दिनो बिन्दवः ॥

राजशेखरस्य ॥

३७७

For reff. see below.

कपोले पत्त्राली करतलनिरोधेन मृदिता[1]
निपीतो निःश्वासैरयममृतहृद्यो ऽधररसः।

---

३७५ [1] MS. ये (*yi*). [2] *Śp.* ति. [3] MS. corrected from खा.

३७६ [1] *Skm.* च्छ. [2] MS. भ.

३७७ **Skm.* II. 245 (कस्यचित्). *Sbhr.* 1627 (कस्यापि). Amaru, 81. *Dhvanyāl. ad* II. 17 (anon.). *Ak.* p. 261 (anon.). *Sarasvatīk. ad* v. 185 (anon.). **S.-Mukt.* I. 90 (anon.). [1] *S.-Mukt.* वि(चि)हिता. [2] MS. and *Skm.* नि (for निः): see the lexica. [3] MS. corrected from °सौ.

मुहुः[1] कण्ठे लग्नस्तरलयति बाष्पः स्तनतटं[3]
प्रियो मन्युर्जातस्तव निरनुरोधे न तु वयम् ॥

३७८

धिग्धिक्त्वामयि केन दुर्मुखि कृतं किं किं न कायव्रतं
द्वित्राण्यत्र दिनानि को न कुपितः को नाभवन्मा . .[2] ।
सः केचिन्न[4] वयं यदेकमपरस्याप्युक्तमाकर्णयता
मन्युन्माथिनि चन्दने ऽपि नियतं नामाग्निरुत्तिष्ठति ॥

वैक्षणस्य ॥

३७९

स्फुटतु हृदयं कामः कामं[1] करोतु तनुं तनुं
न खलु[2] चटुल[प्रे]म्णा कार्यं पुनर्दयितेन मे ।
इति सरभसं मानाटोपादुदीर्य वचस्तया
रमणपदवी शारङ्गाक्ष्या सशङ्कितमीक्षिता ॥

For reff. see below.

३७७ [1] MS. न्न. [2] *Sarasvatik.* लग्नः कण्ठे त॰ ; *Skm.* ॰ग्न स्थि(or स्थि)रयति. MS. writes लग्न twice, the ग्न being in the former case lost. [3] *Sarasvatik.* टी ; *S.-Mukt.* ॰भरं.

३७८ [1] MS. ग्धे (*gdhi*). [2] Two syllables (नवान् ?) lost. [3] MS. स्न. [4] MS. क.

३७९ **Skm.* ii. 230 (अमरोः and (B.) कस्यचित्). *Sbhv.* 1574 (अर्भकस्य). Amaru, 73. **Sml. P.* 84*a* (अमरुकस्य). **Sml. B.* 102*a* (अमरुकस्य). **S.-Mukt.* i. 84 (anon.). [1] *Sbhv.* कामं कामः. [2] *Skm.*, *S.-Mukt.*, Amaru सखि. [3] *Sbhv.*, Amaru प. [4] Amaru, *Sml. P.* ॰वेशा ; Amaru also ॰कोपाटोपा (*Śṛṅgāra-dīpikā*) and ॰मानोद्रेका (*Śatakāvalī*). [5] MS. स्त्र. [6] MS. प. [7] Amaru also निरन्तर (so *Sml. P.*) and ससंभ्रम ; the *Śṛṅgāra-dīpikā* agrees with our MS.

३८०

For reff. see below.

एकस्मिञ्छयने[1] पराङ्मुखतया वीतोत्तरं ताम्यतो
र[न्योन्यं][2] हृदये[3] स्थिते[4]ऽप्यनुनये संरक्षतोर्गौरवम्[5] ।
पश्चादाकुलयोरपाङ्गवलनान्मिश्रीभवच्चक्षुषो
र्भग्नो मानकलिः[6] सहासरभसंव्यावृत्तकण्ठग्रहः[7] ॥

३८१

कन्दर्पकन्दलि सखी . .[1] श्रा लुनीहि
कोपाङ्कुरं चरण . . . . [2]तिथिः स्याम[3] ।
पश्य प्रसीद चरमाचलचूलचुम्बि
बिम्बं विधोर्लवलपाण्डुरमस्तमेति ॥

३८२

अहो दिव्यं चक्षुर्वहसि तव सापि[1] . . . .
. . . (fol. 57b)मय्याङ्कं युवतिषु वपुः संक्र[2] . . . ।

३८० *Skm. II. 248 (अमरोः). Sbhv. 2112 (anon.). Śp. 3715 (अमरुकस्य). *Sml. B. 150a (Amaru). Sāhityad. p. 81 (anon.). Jayaratha ad As. p. 14 (anon.). *S.-Mukt. I. 39 (anon.). Hemac. p. 70 (anon.). *S.-Prab. 61 (anon.). [1] MS. ०तस्मिन् श०. [2] Sbhv., Śp., Amaru, Hemac., Jayar., S.-Prab. य ; Skm., Sāhityad. ०रन्योन्यस्य हृदि. [3] The other texts have दम्पत्योः शनकैर०, S.-Mukt. continuing पांगवलितामि०. [4] MS. स्थि : see Introduction. [5] Amaru, Śp., S.-Prab. सं. [6] Skm., Sāhityad. ०सक्त. [7] Skm. also (B.), Hemac. हृ ; Sbhv. कौतूहलः ; Śp. कण्ठग्रहो ऽनुष्ठितः.

३८१ [1] Akṣaras lost (लङ्घ and योर्न सदा? ०वृथा?). [2] MS. र्थि. [3] MS. here inserts ඞ twice (near the hole for the string).

३८२ [1] Two doubtful akṣaras; the next seven are lost: see Exegetical Notes. [2] The next five akṣaras are lost: see Notes.

. . नाभिज्ञानं कथमितरथा पश्यति पुरो
भवानेकस्तस्याः प्रतिकृतिमयीरेव[1] रमणीः॥

मनोविनोदकस्य ॥

३८३

प्रिये मौनं [मुञ्च श्रुतिरमृतधारां पि]बतु मे
दृशावुन्मील्येतां भवतु जगदि[न्दीव]रमयम्[2]।
प्रसीद प्रेमापि प्रशमयतु निःशेषमधृती
रभूमिः[3] कोपानां ननु निरपराधः परिजनः[4] ॥

हिम्बोकस्य ॥

*Sbm. 11. 243 (डिम्बोकस्य).

३८४

कोपस्त्व[या य]दि कृतो मयि[1] पङ्कजाक्षि
सो ऽस्तु प्रियस्तव किमस्ति[2] विधेयमन्यत्।
आश्लेषमर्पय मदर्पितपूर्व[मुच्चै[3]]
रुच्चैः समर्पय मदर्पितचुम्बनं च ॥

प्रतानन्दस्य ॥

Amaru, 133.
Śṛṅgāratilaka, 23.
*S.-Ratnak. v.324 (anon.).

३८५

सखि कलितः स्खलितो . . सौ[1] नैव प्रणाममात्रेण।
चिरमनुभवतु भवत्या बाहुलताबन्धनं धूर्तः ॥

गोनन्दस्य ॥

---

३८२ [1] MS. here inserts पञ्च पञ्च (?) (near the hole for the string).

३८३ [1] These four akṣaras are partly legible in the MS. [2] These two akṣaras are partly legible in the MS. [3] MS. नैः (niḥ). [4] MS. मैः.

३८४ [1] Amaru, Śṛṅgārat. हृ. [2] Amaru, Śṛṅgārat. यदि; S.-Ratnak. यदि कृतो हृदि. [3] Amaru, Śṛṅgārat. च. [4] Two akṣaras lost in MS. owing to homœoteleuton. [5] MS. र्प.

३८५ [1] *Sic* MS., with two akṣaras lost or, if the space is insufficient, omitted. Should we read °तो ऽसौ शास्यो ? Cf. 394*b*.

न्माने म्लायति मन्मथे विकसति[1] क्षीणे . धौ[2] ऽनेहसि ।
मायास्वापमुपेत्य तन्निपुणया निद्रान्ध्यमाचेष्टितं
मानम्लानिरभून्न येन च न चाप्यासीद्रहःखण्डनम् ॥

३८७

कथंचिन्नैदाघे दिवस इव कोपे विगलिते
प्रसन्नौ[1] . . यां तदनु च निशायामिव शनैः ।
स्मितज्योत्स्नारम्भक्षपितविरहध्वान्तनिवहो
मुखेन्दुर्मानिन्याः स्फुरति कृतपुण्यस्य सुरते[2] ॥

३८८

Sbhv. 1100 (समरुक-स्य ?). *Śp.* 3642 (कस्यापि).

मानव्याधिनिपीडिताहमधुना शक्नोमि तस्यान्तिकं[1]
[नो ग] (fol. 58*a*) न्तुं न सखीजनो ऽस्ति चतुरो यो मां बलान्नेष्यति ।
मानी सो ऽपि जनो न लाघवभयाद[2]भ्येति मात्तः[3] स्वयं
कालो याति चलं च जीवितमिति क्षुण्णं मनश्चिन्तया[4] ॥

३८९

Sbhv. 1103 (पुष्पकस्य). **Sml. B.* 103*b* (वधुकस्य).

यावन्नो सखि गोचरं नयनयोरायाति ता[व]द्द्रुतं
गत्वा ब्रुहि[1] यथाद्य ते दयितया मानः समालम्बितः ।

---

३८६ [1] MS. ते (*ti*). [2] वो ? क्षुधौ to be read ? [3] MS. त्स.

३८७ [1] *Sic ?* or त्तौ ? The next two akṣaras are lost: read जातायां or प्राप्तायां ? [2] MS. भे.

३८८ [1] Akṣara partly lost. [2] MS. °द्वार. [3] MS. श्च:. [4] MS. °तया.

३८९ [1] MS. ब्रु.

३९०

दुष्टा मुष्टिभिराहता हृदि नखैराचोंटिता पार्श्वयो
राकृष्टा कवरीषु गाढमधरे सीत्कुर्वती खण्डिता ।
त्वत्कृत्यं त्वदगोचरे ऽपि हि कृतं सर्वं मयैवाधुना
मामाज्ञापय किं करोमि शरले भूयः सपत्न्यास्तव ॥

३९१

सुतनु जहिहि मौनं[1] पश्य पादानतं मां
न खलु तव[2] कदाचित्कोप एवंविधो ऽभूत् ।
इति[3] निगदति[4] नाथे तिर्यगामीलिताक्षी
नयनजलमनल्पं मुक्तमुक्तं न किंचित् ॥

For reff. see below.

३९२

चेतस्यङ्कुरितं विकारिणि दृशोर्द्वन्द्वे[1] द्विपत्त्रायितं
प्रायः पल्लवितं वचःस्वपरताप्रत्यायमानादिषु[2] ।

---

३८९ [1] MS. घ्न. [2] *Sbhr.* °णोः.

३९० [1] *Sic* MS. (for च्छो ?). [2] MS. स.

३९१ **Skm.* II. 250 (अमरोः). *Sbhr.* 1600 (कस्यापि). *Śp.* 3577 (कस्यापि). **Sml. P.* 89*a* (अमरूकस्य). **Sml. B.* 108*b* (Amaru). **Saml.* 151 (anon.). Amaru, 39. *Sāhityad.* p. 98 (anon.). **S.-Ratnak.* (only *a*) v. 12 (anon.). With *b* cf. Bharata's *Nāṭyaśāstra* xv. 67*a*. [1] *Skm., Sāhityad., Sml. B.* कोपं ; *S.-Ratnak.* जहिहि तरुणि कोपं ; *Sbhr., Śp., Sml. P.* मानं. [2] *Śp.* तव न खलु. [3] MS. ते (*ti*). [4] *Sml. P.* °दित.

३९२ [1] MS. द्व. [2] *Skm.* वचस्युपचितं प्रौढं कपोलस्थले.

३९३

*Skm. ii. 236 (मनोकस्य).

कियन्मात्रं[1] गोत्रस्खलितमपराधश्चरणयो
श्चिरं लोठत्येष[2] प्रहवति[3] न मानाद्विरमसि ।
रुषं [मुञ्चामुञ्च प्रियमनुगृहाण][4]यतिहितं
शृणु त्वं यद्ब्रूमः प्रियसखि नखं मा कुरु नदीं[5] ॥

३९४

दैवादयं यदि जनो विदितोऽपराधी
दासोचितैः परिभवैरयमेव शास्यः ।
एषा[1] कपोलफलकेऽ . . . .
. . . . (fol. 58b)बाष्पजलप्रणालैः[2][3] ॥

३९५

कृत्वागः स च नागतोऽपि किमपि व्यक्तं मनो मन्यते
तत्क्वासे कमुपैमि जङ्गमवने को मामिहाश्वासयेत् ।
इत्युक्त्वाश्रुगलन्मुखी[1] विटसखी ध्वस्ता विस . . .
. . . .[2]रसि कृतात्यन्तं प्रिया रोदिता[3] ॥

वल्लणस्य ॥

---

३९२ [1] *Skm.*तु. [2] MS. पि.

३९३ [1] *Skm.* °त्रं च. [2] *Skm.* लोचत्ये (A.) and लोठत्ये (B.). [3] *Skm.* प्रहरति. [4] The MS. retains traces of these four akṣaras. [5] *Skm.* न मानं कुरु मतिं; correct MS. to मुखं मा . . .? Cf. 394 *c-d.*

३९४ [1] This akṣara is partly defaced in the MS. [2] MS. पु. [3] Regarding the sense of the lost akṣaras see Exegetical Notes.

३९५ [1] MS. स्तु. [2] The missing syllables may have been something like विसं]वादिता । शोकोन्मत्तसखीगणो[रसि. [3] *Sic* MS. (for °ति or even ऽरादित (see Lexx.) ?).

३०६

कपोलं पक्ष्मभ्यः कलयति कपोलात्कुचतटं
कुचान्मध्यं मध्यान्नवमुदितनाभीसरसिजम्[2]।
न जानीमः [किं नु क[3] सुकृतमनेन व्यवसि]तं
यदस्याः प्रत्यङ्गं नयनजलबिन्दुर्विहरति ॥

*Skm. II. 140 (नरसिंहस्य).

३०७

विकिर नयने मन्दच्छायं भवत्वसितोत्पलं
वितर दयिते हासज्योत्स्नां निमीलतु पङ्कजम्।
वद सुवदने लज्जामूका भवन्तु शिख[शिडन]:[1]
परपरिभवो मानस्थानैर्न मानिनि सह्यते ॥

३०८

अयं धूर्तो मायाविनयमधुरोऽस्य चरिता[2]
त्सखि[3] प्रत्येषि त्वं प्रकृतिसरले पश्यसि न किम्।
कपोले यल्लाक्षारसबहलभोगप्रणयिणी
मिमां धत्ते मुद्रामनतिचिरवृत्तान्तपिशुनाम् ॥

*Skm. II. 117 (सोन्नोकस्य).

३०९

अप्राप्तकेलिसुखयोरतिमानरुद्ध
संधानयो रहसि[1] जातरुषोरकस्मात्।

३०६ [1] *Skm.* करप्रान्तात्स्तन (A.) and कपोलात्स्तन (B.). [2] *Skm.* स्तनान्नाभिं नाभेर्घनजघनमेत्य प्रतिमुक्तः. [3] The MS. retains traces of these three akṣaras; *Skm.* क्व सुकृतमनेन (A.) and क्व नुदनेन (B.). [4] MS. र्षि.

३०७ [1] So to be read? or शिखाबला:?

३०८ [1] *Skm.* वा (?). [2] *Skm.* वचसः. [3] MS. खे (*khi*). [4] MS. त्यि. [5] MS. त्स्या. [6] *Skm.* रा. [7] MS. त.

३०९ [1] MS. से (*si*).

यूनोर्[1]मिथो ऽभिलषतो[2]ः प्रथमानुनीतिं
भावाः प्रसादपिशुनाः क्षपयन्ति निद्राम् ॥

सोन्नोकस्यैतौ ॥

४००

*Skm. II. 208 (कस्यचित्).

अवसि न कृतास्ते तावन्तः[1] सखीवचनक्रमा
शरणपतितो ऽङ्घ्रग्रायेणाप्ययं न हतो[2] जनः[3] ।
कठिनहृदये मिथ्यामौ[4]नव्रतव्यसनादयं
परिजनपरित्यागोपायो न[5] मानपरिग्रहः ॥

४०१

*Skm. II. 221.

न मन्दो वक्त्रेन्दुः श्रयति न ललाटं कुटिलता[1]
न नेत्राब्जं रज्यत्यनुषजति न[2] भ्रूरपि भिदाम् ।
इदं तु प्रेयस्या(fol. 59a)ः प्रथयति रुषो ऽन्तर्विकसिताः[3]
शते ऽपि प्रश्नानां यदभि[4]दुरमुद्रो ऽधरपुटः ॥

वैद्यधन्यस्य ॥

४०२

Śp. 3636 (कस्यापि).

तत्तद्वदत्यपि यथावसरं[1] हसत्य
प्यालिङ्गने ऽपि न निषेधति चुम्बने ऽपि ।
किन्तु प्रसादनभयादतिं[2]निह्नुतेन
कोपेन[3] को ऽपि निहितो ऽद्य रसावतारः ॥

महाव्रतस्य ॥

---

३९९ [1] MS. पूरो. [2] MS. षि.

४०० [1] MS. न्तः. [2] MS. भो: read निहतो? [3] MS. repeats the न. [4] Skm. सौ. [5] MS. वा. [6] Skm. व.

४०१ [1] Skm. equally well तां. [2] Skm. also (A.) ष. [3] Skm. also (B.) त. [4] Skm. also (A.) स. [5] MS. °नित. [6] Skm. °लसितं. [7] MS. भे (bhi).

४०२ [1] MS. र. [2] Śp. पि. [3] Corrected from कौ. [4] Śp. वि.

४०३

आश्लेषेण पयोधरप्रणयिनी प्रत्यादिशन्त्या दृशं
दृष्ट्वा चाधरबद्धतृष्णमधरं निर्भर्त्सयन्त्या मुखम्।
ऊर्वोर्गाढनिपीडनेन जघने पाणिं च रुन्धानया
पत्युः प्रेम न खण्डितं निपुणया मानो ऽपि नैवोज्झितः॥

४०४

दीर्घोच्छ्वासविकम्पिताकुलशिखा यत्र प्रदीपाः कुले
दृष्टिर्येच च दीर्घजागरगुरुः कोपे मदीये तव।
विस्रम्भैकरसप्रसादमधुरा यत्र प्रवृत्ताः कथा
स्तान्यन्यानि दिनानि मुञ्च चरणौ सैवाहमन्यो भवान्॥

४०५

परीरम्भारम्भः स्पृशति परमिच्छां न तु भुजौ
भजन्ते विज्ञानं न तु गिरमनूरोधविधयः।
मनस्विन्याः स्वैरं प्रसरति निशासीमसमये
मनः प्रत्यावृत्तं कमितरि कथंचिन्न तु वपुः॥

चक्रपाणेः॥

४०६

अद्योद्यानगृहाङ्गणे सखि मया स्वप्नेन लाक्षारुणः
प्रोत्क्षिप्तो ऽयमशोकदोहदविधौ पादः क्वणन्नूपुरः।
तावत्किं कथयामि केलिपटुना निर्गत्य कुञ्जोदरा
दज्ञातोपनतेन तेन सहसा मूर्ध्नेव संभावितः॥

मधुकूटस्य॥

---

४०३ [1] MS. ष्णु. [2] MS. ना. [3] MS. न.

४०४ [1] MS. च्छा.

४०५ [1] MS. मे (*mi*). [2] MS. मः.

४०६ [1] Cf. the verse अद्योद्याने in the *Karṇasundarī* I. 36, plainly based upon this.

४०७

*Skm. II. 201 (अमरोः). Sbhv. 1118 (कस्यापि).

सखि स सुभगो मन्दस्नेहो मयीति न मे व्यथा
विधिपरिणतं यस्मात्सर्वो जनः सुखमश्नुते ।
मम तु हृदये संतापोऽयं प्रिये विमुखे ऽपि यत्
कथमपि हतव्रीडं चेतो न याति विरागिताम् ॥

४०८

For reff. see below.

भ्रूभे(fol. 59b)दे रचिते ऽपि दृष्टिरधिकं सोत्कण्ठमुद्वीक्षते
रुद्धायामपि वाचि सस्मितमिदं दग्धाननं जायते ।
कार्कश्यं गमिते ऽपि चेतसि तनू रोमाञ्चमालम्बते
दृष्टे निर्वहणं भविष्यति कथं मानस्य तस्मिञ्जने ॥

४०९

Vāmana ad III. 2, 14 (anon.). Kāvyapr. ad IV. 42 (anon.). Kāvyaprad. ad IV. 20 (anon.).

प्रेयान् सोऽयमपाकृतः सशपथं पादानतः कान्तया
द्वित्राण्येव पदानि वासभवनाद्यावन्न यात्यात्मना ।
तावत्प्रत्यु[त] पाणिसंपुटलसन्नी[वी]निबन्धं धृतो
धावित्वेव कृतप्रणामकमहो प्रेम्णो विचित्रा गतिः ॥

---

४०७ [1] *Sbhv.* मे. [2] *Skm.*, *Sbhv.* विरचि. [3] *Skm.* मनसः; *Sbhv.* सततं. [4] MS. यौ. [5] *Skm.*, *Sbhv.* जने. [6] *Skm.* चण. [7] MS. ड. [8] MS. तौ. [9] *Sbhv.* ग.

४०८ *Skm. II. 227 (अमरोः). *Sbhv.* 1580 (भदन्तारोग्यस्य). **Sml. P.* 85a (भदन्तारोग्यस्य). **Sml. B.* 103a (भदन्तारोग्यस्य). *Śp.* 3540 (भदन्तवर्मणः). Amaru, 28. **S.-Mukt.* I. 44 (anon.). **S.-Ratnak.* V. 318 (anon.). *Sāhityad.* p. 81 (anon.). [1] *Śp.*, Amaru, *Sml.*, *S.-Ratnak.*, *S.-Mukt.* °भङ्गे. [2] *Skm.* also (A.) च्च. [3] *S.-Ratnak.* सद्धार्या. [4] MS. स्थि. [5] *S.-Mukt.*, *S.-Ratnak.* मु. [6] MS. स्य. [7] MS. न. [8] Amaru also नामास्य. [9] *S.-Ratnak.* चणे; MS. °न् ज°.

४०९ [1] MS. प्रिप्रा. [2] MS. घा. [3] *Kāvyapr.*, *Kāvyaprad.*, Vāmana °त्युन्मना. [4] MS. °त्या. [5] MS. न्ध.

४१०

गते प्रेमाबन्धे हृदयबहुमाने विगलिते
निवृत्ते सद्भावे जन इव जने गच्छति पुरः ।
तदुत्प्रे[क्ष्योत्प्रे]क्ष्य प्रियसखि गतांस्तांश्च दिवसा
न्न जाने को हेतुः स्फुटति शतधा यन्न हृदयम् ॥

For reff. see below.

४११

सुतनु नितम्बस्तव पृथुरक्ष्णोरपि नियतमर्जुनो महिमा ।
मध्यः सबलिरिदानीं मान्धाता कुचतटः क्रियताम् ॥

४१२ दामोदरस्य ॥

दृष्टे लोचनवन्मनाङ्मुकुलितं चापे गते वक्त्रव
न्यग्भूतं बहिरास्थितं पुलकवत्संस्पर्शमातन्वति ।
नीवीबन्धवदागतं शिथिलतामाभाष[मा]णे ततो
मानेनापसृतं ह्रियेव सुदृशः पादस्पृशि प्रेयसि ॥

For reff. see below.

४१० *Skm. II. 893 (अमरोः). Sbhv. 1141 (विज्जकायाः). Śp. 3545 (अमरुकस्य). Amaru, 43. S.-Muktâv. XIV. 7 (anon.). S.-Mukt. X. 14 (anon.). [1] Skm., Śp., Amaru, Subhāṣ., S.-Mukt. प्रणय. [2] Sbhv. पि. [3] Subhāṣ., S.-Mukt. धवे. [4] Sbhv. सथा चैवोत्प्रेक्ष्य. [5] MS °तास्ते च दिवसा. [6] Skm., Sbhv., Śp., Amaru, Subhāṣ., S.-Mukt. दल. [7] MS. यं न.

४१२ *Skm. II. 246 (कस्यचित्). Śp. 3581 (कस्यापि). Sarasvatīk. ad v. 138 and 185 (anon.). *Sml. P. 89a (कस्यापि). *Sml. B. 109a (अमरुकस्य). *Sabhyāl. 30a (Samasyā by Bhīmasena). Hemac. p. 86 (anon.). [1] Sarasvatīk. also (185) °वर्त्मनाङ्मु. [2] All other texts पार्श्वस्थिते, Hemac. with चक्रवत्. [3] Skm., Śp., Sarasvatīk., Sml. P., Sabhyāl., Hemac. सि. [4] Sarasvatīk. also (185) °तत्स्पर्श; elsewhere स्पर्शे समा°. [5] Skm., Śp. °तां स; Sml. P. reads संवीक्ष्यमाणे. [6] MS. here inserts त्त; Śp. reads चर्णं; Sml. P. चरणात्. [7] MS. य. [8] Sarasvatīk. ग. [9] Sarasvatīk. also (185) °तनोरङ्घ्रि.

॥ विरहिणीव्रज्या ॥

४१३

तापस्तत्क्षणमाहितासु बिसिनीष्वङ्गारकारायते
वाष्पः पाण्डुकपोलयोरुपरि वैपुल्यात्कपूरायते।
किं चास्या मलयद्रुमद्रवभरैर्लिम्पामि यावत्करं
तावच्छ्वाससमीरणव्यतिकरैरङ्गुलिरासीत्करः ॥

अच्युतस्य

४१४

*Skm. ii. 512 (विद्यायाः).

देवेन प्रथमं जितो ऽसि[1] शशभृल्लेखाभृतानन्तरं
बुद्धेनोद्धतबुद्धिना स्मर ततः कान्तेन पान्थेन मे।
त्यक्त्वा तान्वत हंसि मामतिकृशां बा(fol. 60a)लामन
 स्त्रियं
धिक्त्वां धिक्तव पौरुषं[3] धिगुदयं धिक्कार्मुकं धिकच्छरा

श्रीराज्यपालस्य

४१५

*Skm. ii. 196 (अमरोः).

कर्णे यन्न कृतं सखीजनवचो यन्नादृता बन्धुवा
क्यत्पादे निपतन्नपि प्रियतमः कर्णोत्पलेना[हतः।
ते]नेन्दुर्दहनायते मलयजालेपः स्फुलिङ्गायते
रात्रिः कल्पशतायते बिसलताहारो ऽपि भारायते

[1] MS. हे (hi).

४१३ [1] MS. चु.

४१४ [1] Skm. also (A.) पि. [2] MS. कु. [3] M

[4] These three akṣaras partly lost in MS.

४१५ [1] MS. पयो. [2] MS. लो. [3] Skm. also (A.)

४१६

आहारे विरतिः समस्तविषयग्रामे निवृत्तिः परा
नासाग्रे नयनं यदेतदपरं यच्चैकतानं मनः ।
मौनं चेदमिदं च शून्यमखिलं यद्विश्वमाभाति ते
तद्ब्रूयाः सखि योगिनी किमसि भो किं वा वियोगिन्यसि ॥

For reff. see below.

४१७

वत्से नैते पयो[दाः] सुरपतिकरिणो नो वकाः कर्णशङ्खाः
सौदामिन्यो ऽपि नैताः कनकमयमिदं भूषणं कुम्भपीठे ।
नैतत्तोयं नभस्तः पतति मदजलं श्वासवातावधूतं
तत्किं मुग्धे वृथा त्वं मलिनयसि मुखं प्रावृडित्यश्रुपातैः ॥

At. pp. 39-40 (anon.). *S.-Hārāv. C. 348 (anon.).

४१८

नाकानोकहसंभवैः सखि सुधाच्योतल्लवैः पल्लवैः
पल्यङ्कं क्षणमाचमास्तृणु [. . . .]पधानीकुरु ।

४१६ *Skm. II. 122 (राजशेखरस्य). Sbhv. 3485 (anon.). Śp. 3423 (राजशेखरस्य). *Sml. P. 60b (राजशेखरस्य). *Sml. B. 66a (राजशेखरस्य). *Saml. 89 (anon.). *Padyāv. 237 (कस्यचित्). Sāhityad. p. 112 (anon.). Sāhityak. ad IV. 19 (anon.). Sarasvatīk. ad IV. 42 (anon.). *S.-Hārāv. C. 347 (राजशेखरस्य). [1] Sbhv., Śp., S.-Hārāv. ग्र. [2] Sāhityad., Sāhityak., S.-Hārāv. त; Sml. P. यद्देयद्°. [3] Śp., S.-Hārāv. °निष्ठं; Sml. P. °चैकिनंश्च (?). [4] Sāhityad. °धुना. [5] Sml. P. °भाषसे. [6] Skm. य; Sml. P. ब्रूयास्त्वं. [7] MS. ग.

४१७ [1] At., S.-Hārāv. बाले. [2] MS. ने. [3] Akṣara nearly lost. [4] MS. °स(ग्र?)खाः; At. °पूराः. [5] At. वारणानां; S.-Hārāv. मण्डनं कु°. [6] S.-Hārāv. विकीर्णं. [7] At. वारिधारा. [8] S.-Hārāv. मुधा.

४१८ [1] MS. गात्र(भ?) सा(श्रा?). [2] Four akṣaras omitted.

नो चेत्स्नेहरसावसेकविकसज्ज्वालावलीदारुणो
दारुणीव न मे विरंस्यति दहन्नङ्गान्यनङ्गानलः ॥

चक्र

४१९

असौ गतः सौगत एव यस्मा
त्कुर्यान्निरालम्बनतां ममैव ।
सखि प्रियस्ते क्षणिकः किमन्य
न्निरात्मकः शून्यतमः स वन्द्यः ॥

श्रीभोज्यदेवस्य ॥

४२०

पूर्णं कपोलतलमश्रुजलैर्यदस्या
यद्धूसरं वदनपङ्कजमायताक्ष्याः ।
अर्धविदग्धगलदङ्गरसावसिक्त
मो (fol. 60b) दैन्धनं तदिव भस्मकणानुयात

४२१

अयं धारावाहस्तडिदियमियं दग्धकरका
स चायं निर्घोषः स च रववशो भेकनिचयः ।
इतीव प्रत्यङ्गप्रथितमदनाग्निं कृशतनु
र्घनश्वासोत्क्षेपैर्ज्वलयति मु[हुं]र्मृत्युवशिनी ॥

---

४१८ [1] MS. वे. [2] MS. ह. [3] MS. व.
४१९ [1] *Sic* MS., as in 462.
४२० [1] MS. श्रा. [2] MS. षि. [3] In the MS. this has lost its vowel. [4] MS. द्रे.
४२१ [1] MS. स्ता. [2] This akṣara is partly lost. ॰सि(शि?)नी.

४२२

परिम्लानं[1] पीनस्तनजघनसङ्गादुभयत-
स्तनोर्मध्यस्यान्तः परिमिलनमप्राप्य हरितम् ।
इदं व्यस्तन्यासं[2] श्लथभुजलताक्षेपवलनैः[3]
कृशाङ्ग्याः संतापं वदति बिसिनीपत्त्र[4]शयनम्[5] ॥

For reff. see below.

४२३

मनो रागस्तीव्रं व्यथयति विसर्पत्यविरतं[1]
प्रमाथी निर्धूमं[2] ज्वलति विधुतः पावक इव ।
हिनस्ति प्रत्यङ्गं ज्वर इव गरीयानित[3] इतो
न मां त्रातुं तातः[4] प्रभवति न चाम्बा न भवती ॥

Mālatim. II. 1. Kāvyapr. ad VIII. 2 (anon.). Kāvyaprad. ad VIII. 2 (anon.). Hemac. p. 89 (anon.).

४२४

एतस्या विरहज्वरः[1] करतलस्पर्शैः परीक्ष्यो न यः[2]
स्निग्धेनापि जनेन[3] दाहभयतः प्रस्थंपचः[4] पाथसाम् ।

For reff. see below.

---

४२२ *Ratnāvalī*, II. 38. *Śp.* 3401 (श्रीहर्षस्य). **Sml. B.* 64*b* (श्रीहर्षस्य). *Kāvyapr. ad* VIII. 11 (anon.). *Dhvanyāl. ad* I. 17 (anon.). *Kuvalay. ad* 66 (anon.). *Kāvyaprad. ad* VIII. 11 (anon.). *Aucityav. ad* 11 (श्रीहर्षस्य). **S.-Hārāv.* C. 369 (रत्नावलीतः). **S.-Mukt.* III. 88 (anon.). *Padyarac.* V. 8 (कालिदासस्य). [1] *Ratn.*, *Kāvyapr.*, *Kuvalay.*, *Padyarac.* म्लि. [2] *S.-Mukt.*, *Padyarac.* °न्यस्तं. [3] *Dhvanyāl.*, *Kuvalay.* प्रशिथिल-भुजा. [4] *Ratn.*, *Kuvalay.* नलि. [5] MS. य.

४२३ [1] Other texts विषमिव विसर्पत्य°. [2] *Mālatim.* also मो; so *Kāvyaprad.* [3] MS. तः. [4] Hemac. तातस्त्रातुं.

४२४ *Bālarām.* V. 11. **Skm.* II. 163 (योगेश्वरस्य). **Sml. P.* 59*b*. **Sml. B.* 65*a*. *Aucityav. ad* 14. **S.-Hārāv.* C. 359. [1] *Skm.* एतस्यां (B. °स्याः) स्मरसं; so *Bālar.* and *Aucityav.* (with °स्याः, as in *Skm.* B.). [2] *Skm.* ऽद्य नः. [3] *Sml. P.*, *S.-Hārāv.* स्निग्धेनापि सखीजनेन. [4] *Bālar.* शोषप्रदः.

निःशङ्कीकृतचन्दनौषधिविधावस्मिंश्च मंत्कारिणो
लाजस्फोटममी स्फुटन्ति मणयो विम्बेऽपि हारस्रजाम्॥

४२५

Viddhaś. II. 14. **Skm.* II. 123. **Sabhyāl.* III. 24.

यत्ताडीदलपाकपाण्डु वदनं यन्नेत्रयोर्दुर्दिनं[1]
गण्डः पाणिनिषेवणाच्च यदयं संक्रान्तपञ्चाङ्गुलिः[2]।
गौरी क्रुध्यतु वर्तते यदि न ते तत्कोऽपि चित्ते युवा
धिग्धिक्त्वां सहपांशुखेलनसखीलोकेऽपि यन्निह्नवः॥
राजशेखरस्यैतौ॥

४२६

**Skm.* II. 297 (राजशेखरस्य) **Sml. B.* 102a (").

केयूरीकृतकङ्कणावलिरसौ कर्णान्तिकोत्तंसित
व्यालोलालकपक्षतिः पथि पुरो बद्धाञ्जलिः पृच्छति।
यावत्किंचिदुदन्तमात्मकमितुस्तावत्स एवेत्यथ
व्रीडावक्रितकण्ठनालमबला कैः कैर्न भिन्ना रसैः॥

४२७

Viddhaś. III. 23. **Skm.* II. 507 (राजशेखरस्य)

प्रियवि (fol. 61*a*) रहमहोष्मामर्मरामङ्गलेखा
मपि हतकहिमांशो मा स्पृश क्रीडयापि।

---

४२४ [1] *Skm.* निर्बीजी; *Bālar.*, *Aucityar.* निर्वीर्यी; *S.-Hārāv.* निःशेषी. [2] MS. नो. [3] *Skm.* °धी तस्मिंश्च च (B. ट); *Bālar.*, *Sml. P.*, *Aucityar.*, *S.-Hārāv.* तस्मिंस्तड. [4] *Sml. P.*, *S.-Hārāv.* जः.

४२५ [1] *Viddhaś.*, *Sabhyāl.* यद्दुर्दिनं नेत्रयोः. [2] *Viddhaś.*, *Sabhyāl.* °र्यत्प्रेङ्खोलितकेलिपङ्कजदलश्वासाः प्रसर्पन्ति च. [3] MS. प. [4] *Viddhaś.* also खलु. [5] *Skm.* °वर्गे.

४२६ [1] *Skm.* कर्णावतंसीकृत. [2] MS. ज; so also *Skm.* (A.). [3] MS. द्व. [4] MS. तुः ता. [5] MS. च. [6] MS. र्न.

४२७ [1] *Skm.* °ष्मान्मुर्मुरा and °ष्मान्मुर्मुरा; *Viddhaś.* °ष्मामुर्मुरा (and °र्मरा).

इह हि तव लुठन्तः प्रोषपीडां[1] भजन्ते
दरजठर[2]मृणालीकाण्डमुग्धा[3] मयूखाः ॥

४२८

यद्दौर्बल्यं वपुषि महती स[र्वतश्चास्पृ[1]]हा य
न्नासालक्ष्यं[2] यदपि नयनं मौन[मे[3]]कान्ततो यत् ।
एकाधीनं कथयति मनस्तावदेषा दशा ते
को ऽसावेकः कथ[य[4]] सुमुखि ब्रह्म वा वल्लभो वा ॥

लक्ष्मीधरस्य ॥

*Skm. II. 125.

४२९

निकामं क्षाम[ाङ्गी सर[1]]सकदलीगर्भसुभगा
कलाशेषा मूर्तिः शशिन इव नेत्रोत्सवकरी ।
अवस्थामापन्ना मदनदहनोद्दाह[2]विधुरा
मियं नः कल्याणी रमयति मतिं[3] क[म्पयति च[1] ॥]

भवभूतेः ॥

Mālatim. II. 3. Sarasvatik. ad IV. 62 (anon.). Ak. p. 324 (anon.).

४३०

निद्रे भद्रमवस्थितासि कुशलं संवेदने किं तव[1]
क्षेमं ते सखि निर्वृते[2] ननु समं कालेन यूयं गताः ।
किं चान्यत्प्रियसंगमे ऽद्य[3] चलितो गच्छन्वि[4]पद्वत्सलो
मूर्छाविस्मृ[5]तवेदनापरिजनो दृष्टो ऽस्मदीयो न वा ॥

वीरविन्दस्य ॥

*Skm. II. 298.

---

४२७ [1] *Skm.* प्रोषभारं. [2] *Viddhaś.* also °जरठ; see 66*d* and note 8 to 500. [3] *Skm.*, corrected from मुग्धकाण्डा.

४२८ [1] Four akṣaras lost. [2] *Skm.* र्थं. [3] Akṣara omitted. [4] *Skm.* (A.) स.

४२९ [1] Akṣaras wholly or partly lost. [2] *Mālatīm.* also म. [3] *Mālatīm.*, *Ak.*, *Sarasvatīk.* °नः.

४३० [1] MS. तव किं. [2] MS. त्ते. [3] *Skm.* न. [4] Akṣara वि partly lost in MS. [5] *Skm.* ति. [6] MS. श्रा.

४३१

मध्येसद्म समुन्नता तदनु च द्वारान्तरालं गता
निर्यााताथ कथंचिदङ्गणमपि [प्रे]यांस्तु नालोकितः ।
हंहो वायस राजहंस शुक हे हे शारिके कथ्यतां
का वार्तेति मृगीदृशो विजयते बाष्पान्तरायं वचः ॥

चित्राङ्गस्य ॥

४३२

Viddhaś. III. 17. Hemac. comm. p. 7 (anon.). Kkbh. ad v. 1.

दरदलितहरिद्राग्रन्थिगौ[रे शरीरे[2]]
स्फुरति विरहजन्मा को ऽप्ययं पाण्डुभावः ।
बलवति सति यस्मिन् सार्धमावर्त्य हेम्ना
रजतमिव मृगाक्ष्याः कल्पितान्यङ्गकानि ॥

राजशेखरस्य ॥

४३३

प्रिये प्रयाते हृदयं प्रयातं
नि (fol. 61b) . . . चेतनया सहैव ।
निर्लज्ज हे जीवित न श्रुतं किं
महाजनो येन गतः स पन्था ॥

धर्मकीर्तेः ॥

---

४३१ [1] MS. या; the akṣara प्रे is lost.

४३२ [1] *Viddhaś.* also नख; so Hemac., *Kkbh.* [2] Four akṣaras lost in MS.

४३३ [1] MS. ने (*ni*). [2] In the MS. three akṣaras and the vowel of चे are lost.

४३४

बाष्पश्च्युक्षपि नाञ्जनं करतले वक्त्रं न लीलाम्बुजं
गण्डे पाण्डरिमा न पत्त्रमकरी श्वा[सा॰] मुखे न स्मितम्।
इत्थं यस्य वियोगयोगविधुरं मुग्धे तवेदं वपु
र्नो जाने कतमः स पुष्पधनुषा नीतः प्रसादश्रियम् ॥

भमरदेवस्य ॥

४३५

कस्मादिदं नयनमस्तमिताञ्जनश्रि
विश्रान्तपत्त्ररचनौ च कुतः कपोलौ।
शृङ्गारवारिरुहकाननराजहंसि
कस्मात्कृशासि विरसासि मलीमसासि ॥

विष्णुहरेः ॥

४३६

अरतिरियमुपैति मां न निद्रा
गण[यति त]स्य गुणान्मनो न दोषान्।
विगलति रजनी न संगमाशा
व्रजति तनुस्तनुतां न चानुरागः ॥

प्रवरसेनस्य ॥

For reff. see below.

---

४३४ [1] MS. यत्त्र. [2] Akṣara lost in MS. [3] MS. र्वा.

४३५ [1] Two akṣaras partly lost (वि doubtful). [2] MS. ॰यत्त्र. [3] MS. नि.

४३६ *Skm. II. 185. Sbhv. 1113 (कस्यापि). Śp. 3427 (विल्हणस्य). *Padyāv. 213 (कङ्कस्य). *S.-Ratnak. v. 216 (anon.). [1] MS. नि. [2] Skm. also गमयति (A.); Sbhv. प्रथयति; MS. has lost three akṣaras. [3] Sbhv. मनो गुणान्न. [4] Skm., Sbhv., Padyāv., S.-Ratnak. विरमति. [5] MS. सा.

४३७

असावहं लोहमयी स यस्याः
क्रूरः सखि प्रस्तर . .[1] कान्तः ।
आकर्षकद्रावकचुम्बकेषु
नैको ऽप्यसौ भ्रामक इत्यवेहि ॥

शब्दार्णवस्य ॥

४३८

*Skm. ii. 277. नावस्था वपुषो[1] ममेयमवधेरुक्तस्य नातिक्रमो
नोपालम्भपदानि वा[्यकरुणे तत्रा]भिधेयानि ते ।
प्रष्टव्यः शिवमालि केवलमसौ कच्चिद्भवद्गोचरे
नायातं मलयानिलैर्मुकुलितं कच्चिन्न चूतैरिति ॥

वाक्कूटस्य ॥

४३९

स्वप्ने ऽपि प्रियसंगमव्य . . . .[1] ते न निद्रागम
श्चित्रेणालिखितुं तमिच्छति यदि[2] स्वेदः सपत्नीजनः ।
मुग्धेयं कुरुते ऽथ तद्गुणकथां मन्युर्गिरामर्गलः
प्रायः पुण्यदिनानुभाववलनादाशंसितं सि . .[3] ॥

(fol. 62a) . . . ॥

४४०

व्योमश्रीहृदयैकमौक्तिकलते मातर्बलाकावलि
ब्रूयास्तं जनमादरः खलु महान् प्राणेषु कार्यस्त्वया ।

---

४३७ [1] Two akṣaras lost (एव ?).

४३८ [1] MS. यो. [2] *Skm.* also (B.) र ; six akṣaras are here lost.

४३९ [1] Four lost akṣaras (सनिनी शे ?). [2] MS. दे (*di*). [3] ग्नि ? The next two akṣaras are lost. Read सिध्यति ?

एतां[1] ग्लानिमुपागतां स्रजमिव त्यक्त्वा तनुं दुर्वहा-
मेषा[2]हं स . . . . [3]तीव्रां वियोगव्यथाम् ॥

४४१

आदृष्टिप्रसरात्प्रि[1]यस्य पदवीमुद्वीक्ष्य निर्विण्णया
विश्रान्ते[2]षु पथिष्वहःपरिणतौ ध्वान्ते समुत्सर्पति[3]।
दत्त्वैकं सशुचा[4] गृहं प्रति पदं[5] पा[न्थस्त्रिय]ास्मिन् क्षणे
मा[7] भूदागत इत्यमन्दवलितोग्रीवं पुनर्वीक्षितम् ॥

For reff. s. below.

सिद्धोकस्य ॥

४४२

श्वासास्त्वाण्डविताल्काः करतले सुभ्रा कपोलस्थली
नेत्रे बाष्पतरङ्गिणी परि[ण[1]]तः कण्ठे कलः पञ्चमः।
अङ्गेषु प्रथमप्रवृद्धफलिनी[3] लावण्यसंवादिनी
पाण्डिम्ना विरहोचितेन गमिता कान्तिः[5]कथागोचरम्[6]॥

*Skm. II. 126 (शचो(धो)कस्य).

राजशेखरस्य ॥

४४० [1] MS. ता. [2] MS. षां. [3] Eight akṣaras lost in MS. The sense might be given by स भवान् सहिष्यति कथं. The remains of the first akṣara do not, however, suggest भ.

४४१ **Skm.* II. 290. *Sbhv.* 1056 (अमरुकस्य). Amaru, 76. *Daśar. ad* II. 25 (अमरुशतके). **S.-Mukt.* x. 4 (anon.). **S.-Hārāv.* O. 356. [1] Amaru also °र् प्रि. [2] *Sbhv., S.-Mukt.* °च्छिन्ने; Amaru has both readings. [3] MS. स्व. [4] Amaru also °न्मीलति. [5] *S.-Hārāv.* क्र. [6] MS. °सुधा; *Skm.* यात्येव स्वनिवेशनं प्रतिपथं. The bracketed syllables have been lost. [7] MS., *S.-Mukt.* ना. [8] *Sbhv.*, Amaru, *Daśar.*, *S.-Mukt., S.-Hārāv.* °तयी.

४४२ [1] Akṣara lost. [2] MS. ली (*li*). [3] *Skm.* also °फाणिनी. [4] MS. सम्भा. [5] MS. न्ति. [6] *Skm.* कथाशेषतां; MS. °गौरवं.

४४३

स्मितज्यो[त्स्ना[1]]दानादुपकुरु चकोरप्रणयिनी[2]
विधेहि भ्रूलीलां स्मरतु धनुषः पञ्चविशिखः ।
अयि स्तोकोन्निद्रैर्नयनकुमुदैर्मोदय दिशो
विशेषास्ते मुग्धे दधतु कृतिनां चेतसि पदम् ॥

अपराजितरक्षितस्य ॥

४४४

*Skm. II. 242 (अभिनन्दस्य). Sarasvatīk. ad IV. 75 (anon.).

किमिति[1] कवरी याह[क्षाह]ग्दृशो[2] किमकज्जले[3]
मृगमदमसीपत्त्रन्यासः[5] स किं न कपोलयोः[6] ।
अयमयम (fol. 62b) यं किं च क्राम्यत्यसंस्मरणेन ते
शशिमुखि[8] सखीहस्तन्यस्तो विलासपरिच्छदः ॥

४४५

*Skm. II. 293 (कस्यचित्).

वारं वारमलीक एव हि भवान् किं व्याहृतैर्गम्यता
मित्युद्यम्य सुमन्दबाहुलतिकामुत्थापयन्त्या रुषा ।
संक्रान्तैर्व[ल[2]]यैरलंकृतगलो युष्मद्वियोगोचितां
तन्वङ्ग्याः[3] प्रकटीकरोति तनुतां द्रङ्गे भ्रमन्वायसः ॥

४४३ [1] Akṣara lost. [2] Here something has been erased. [3] MS. णी. [4] Here something has been erased. [5] MS. here inserts य.

४४४ [1] MS. here inserts ꣸ five times. [2] *Skm.* रद्. The bracketed akṣaras are omitted in MS. [3] *Skm.* किमनञ्जने; MS. ले corrected to ले. [4] MS. य (?) च. [5] MS. °स्यासः. [6] *Sarasvatīk.* न खलु लिखिताः पत्त्रावल्यः किमद्य°. [7] MS. शे (śi). [8] *Sarasvatīk.* प्रियसखि.

४४५ [1] *Skm.* द्य; MS. द्द. Concerning confusion between उद्यम् and उद्गम् *see* Böhtlingk & Roth *s.v.* यम् + उद् 10. [2] The damaged akṣara looks more like ले than ल. Perhaps some accidental stroke was added. [3] MS. ङ्घ्याः. [4] *Skm.* °ताम्.

४४६

पक्ष्माग्रग्रथिताश्रुबिन्दुविशरै[1]र्मुक्ताफलस्पर्धिभिः
कुर्वन्त्या हरहासहारि हृदये हारावलीभूषणम् ।
बाले बालमृणाल[नाल[2]]वलयालंकारकान्ते करे
विन्यस्याननमायताक्षि सुकृती[3] को ऽयं त्वया स्मर्यते[4] ॥

Śp. 3414 (कस्यापि). Daśar. ad IV. 15 (anon.). *Saml. 80 (anon.). *S.-Ratnak. v. 285 (anon.).

४४७

दहति विरहेष्वङ्गानी[र्ष्यां करोति[2]] समागमे
हरति हृदयं दृष्टः [स्पृष्टः[3]] करोत्यवशां तनुम् ।
क्षणमपि सुखं यस्मिन् प्राप्ते गते च न लभ्यते
किमपरमतश्चित्रं यन्मे तथापि स वल्लभः ॥

*Skm. II. 200 (अमरुकस्य).

४४८

को[1] ऽसौ धन्यः [कथय सुभगे] कस्य गङ्गासरय्वो[2]
स्तोयास्फालव्यतिकरखलंकारि कङ्कालमास्ते ।
यं ध्यायन्त्याः सुमुखि लिखितं कज्जलक्लेदभाञ्जि
व्यालुम्पन्ति स्तनकलशयोः पत्त्र[म[7]]श्रू[ण्यजस्रम्] ॥

*Skm. II. 137 (कस्यचित्).

४४९

.[1] शेषेण स्फुरितकरया कुङ्कुमेनादधत्या
शोणच्छायां भवनबिसिनीहंसके कौतुकिन्या ।

४४६ [1] Śp., Daśar., Saml., S.-Ratnak. °निक. [2] Akṣaras omitted. [3] MS. ति. [4] S.-Ratnak. चिन्त्यते.

४४७ [1] Skm. also unmetrically (B.) °हे ऽगा. [2] Akṣaras lost. [3] Akṣaras omitted.

४४८ [1] MS. कौ ? [2] Skm. °सरस्वत्यो°; MS. °य्यो. [3] Skm. also घन (A.). [4] MS. रे (ri) and म. [5] Skm. also स. [6] Skm. निच. [7] Akṣara omitted; the other bracketed akṣaras lost.

४४९ [1] One syllable (किं ? प्राक् ?) lost. [2] MS. स्फुरति.

कोकभ्रान्तिक्षणविरहिणी यन्मयाकारि हंसी
तस्यैतन्मे . .[1] (fol. 63a) मुपनतं नाथ यत्ते वियोगः ॥

४५०

श्वासोत्कम्पतरङ्गिणि स्तनतटे धौताञ्जनश्यामलाः
कीर्यन्ते कणशः कृशाङ्गि किममी बाष्पाम्भसां बिन्द
किं चाकुञ्चितकण्ठरोधकुटिलाः श्रोत्रामृतस्यन्दिनो
हूंकाराः कलपञ्चमप्रणयिनस्त्रुट्यन्ति निर्यान्ति च ॥

४५१

Śp. 3436 (पुष्टिकस्य). *Subhāṣita-saṃcaya XXVIII. 6 (anon.). *S.-Ratnak. v. 217 and 289 (anon.). *S.-Hārāv. C. 353 (पुष्टिकरस्य).

इदानीं तीव्राभिर्दहन इव भाभिः[1] परिगतो
ममाश्चर्यं सूर्यः किमु सखि रजन्यामुदयते[2]।
अयं मुग्धे चन्द्रः[5] किमिति मयि तापं[6] प्रकटय[7]
त्यनाथानां बाले किमिह विपरीतं न भवति ॥

४५२

मा मुञ्चाग्निमुचः करान् हिमकर प्राणाः क्षणं स्थीय
निद्रे मुद्रय लोचने रजनि हे दीर्घातिदीर्घा भव।
स्वप्नासादितसंगमे प्रियतमे सानन्दमालिङ्गिते
स्वच्छन्दो भवतां भविष्यति पुनः कष्टो विचेष्टारसः ॥

४४९ [1] Two akṣaras, no doubt फल, are here lost. Regar
the sense see Exegetical Notes.

४५० [1] MS. ता. [2] MS. य.

४५१ [1] *Subhāṣ.* ति. [2] *Śp., S.-Ratnak., S.-Hārāv*
[3] *S.-Hārāv.* हा. [4] *Śp., S.-Saṃcaya, S.-Hārāv.* ति. [5] *Su*
सोमः. [6] MS. प. [7] *Subhāṣ.* वितनुते. [8] MS. here inserts

४५२ [1] MS. क. [2] MS. हि.

४५३

दिशतु सखि सुखं ते पञ्चबाणः स साक्षा
दनयनपथवर्ती यस्त्वयालेखि नाथः ।
तरलितकर[1]शाखामञ्जरीकः शरीरे
धनुषि च मकरे च स्वस्थरेखानिवेशः ॥

४५४

कस्मान्म्लायसि मालतीव मृदितेत्यालीजने पृच्छति
व्यक्तं नोदितमार्त्तयापि विरहे शालीनया बालया ।
अक्ष्णोर्बाष्पचयं[2] निगृह्य कथमप्यालोकितः के[वलं
किं[3]]चित्कुड्मलकोटिभिन्नशिखरश्चूतद्रुमः प्राङ्गणे ॥

बाकूटस्य ॥

*Skm. ii. 127 (बाक्कूटस्य or बाक्कूटस्य).

४५५

उच्छूनारुणमश्रुनिर्गमवशाच्चक्षुर्गतं मन्थरं
सोष्मश्वासकदर्थिताधररुचिर्व्यस्तालका भ्रू (fol. 63b) . . ।
आपाण्डुः करपल्लवे च निभृतं शेते कपोलस्थली
मुग्धे कस्य तपःफलं परिणतं[4] यस्मै तवेयं दशा ॥

यशोवर्मणः ॥

---

४५३ [1] Corrected from स. [2] MS. स्व. [3] The akṣaras रे, खा, and वे are partly lost.

४५४ [1] MS. °त्म्ला. [2] *Skm.* बाष्पभरं. [3] Three akṣaras lost. [4] Corrected from खि.

४५५ [1] MS. °चुर्मन्था. [2] Two akṣaras lost; neither °कुटी nor लता seems appropriate, and °स्थली recurs in *c*. [3] MS. डु. [4] Corrected from तां.

४५६

केन प्राप्तो भुवनविजयः कः कृती कः कलावान्
केनाव्याजं स्मरचरणयोर्भक्तिरापादिता च ।
यं ध्यायन्ती सुतनु बहलज्वालकन्दर्पवह्नि
प्रोद्यद्भस्मप्रचयरचितं[3] पाण्डिमानं दधासि ॥

४५७

दग्धव्येयं नवकमलिनीपल्लवोत्सङ्गशय्या
तप्ताङ्गारप्रकरविकिरैः किं धुतैस्तालवृन्तैः ।
तत्रैवास्तां दहति नयने चन्द्रवच्चन्दनाम्भः
सख्यास्ते ऽयं वन इव शिखी विप्रतीयोग आधिः

अभिनन्दस्य ॥

४५८

For reff. see below.

सौधादुद्विजते त्य[ज[1]]त्युपवनं द्वेष्टि प्रभामैन्दवीं[1]
द्वारान्त्रस्यति[2] चित्रकेलिसदसो वेशं[3] विषं मन्यते ।
आस्ते केवलमब्जिनीकिसलयप्रस्तारि[4]शय्यातले
संकल्पोपनतत्वदाकृतिरसायत्तेन चित्तेन सा ॥

४५६ [1] MS. न्ती. [2] MS. °परि. [3] MS. ता.
४५७ [1] MS. लि (li). [2] MS. क. [3] MS. नै. [4] M
°व्यसोत्सस्य. [5] Four akṣaras partly lost; the last by
means clearly आ.

४५८ *Viddhaś.* III. 2. *Bālar.* v. 8. **Skm.* II. 171. *Sar
ratīk. ad* v. 169 (anon.). **Sabhyāl.* B. 4*a* (anon.). Hem
p. 182, Comm. (anon.). [1] MS. omits ज and reads वी at o
[2] MS. द्र ; Hemac. °न्नस्यति. [3] *Viddhaś., Bālar.* ष. [4] *Viddh
Bālar., Sarasvatīk.,* Hemac., *Sabhyāl.* र. [5] *Sabhyāl.* °मत्त

४५९

अन्तस्तारं तरलिततरलाः स्तोकमुत्पीडभाजः
पक्ष्माग्रेषु ग्रथितपृषतः कीर्णधाराः क्रमेण ।
चिन्तातङ्कं निजगरिमतः सम्यगासूचयन्तो
निर्यान्त्यस्याः कुवलयदृशो बाष्पवारां प्रवाहाः ॥

Viddhaś. III. 21.

४६०

मुक्तानङ्गः कुसुमविशिखान् पञ्च कुण्ठीकृतायां
त्वन्ये मुग्धां प्रहरति हठात्पत्त्रिणा वारुणेन ।
वारां पूरः कथमपरथा स्फारनेत्रप्रणाली
वक्त्रोद्भ्रान्तस्त्रिबलिविपिने शारिणीसाम्यमेति ॥

राजशेखरस्वामी ॥

Viddhaś. III. 23.
**Skm.* II. 138.

४६१

उन्मील्याक्षि स(fol. 64*a*)खीर्ने पश्यसि न चाप्युक्ता ददा
  स्युत्तरं
नो वेत्सीदृशमत्र नेदृशमिमां शून्यामवस्थां गता ।
तल्पादृश्यकरङ्कपञ्जरमिदं जीवेन लिप्तं मना
भुञ्जन्ती किमु कर्तुमिच्छसि कुरु प्रेमान्य[1]दिशागते[2] ॥

वत्सराजस्य ॥

---

४५९ [1] *Viddhaś.* °लतर. [2] *Viddhaś.* also कर्ण. [3] MS. ङ:.
४६० [1] MS. श्रा. [2] *Skm.* चूर्णि. [3] MS. ना. [4] MS. यू.
[5] *Skm.* °मित्त. [6] MS. नै (corrected ?). [7] *Skm.* also त्रो.
[8] *Skm.* ह. [9] *Viddhaś.*, *Skm.* सार.
४६१ [1] MS. here erases ते. [2] *Sic* or °ने ? Read °द्वेषा गतिः ?

४६२

*Skm. III. 29.

किं वातेन विलङ्घिता न नं महाभूतार्दिता किं न न
भ्रान्ता किं नं न संनिपातलहरीप्रच्छादिता किं न न।
तत्किं रोदितिं मुह्यति श्वसिति किं स्मेरं च धत्ते मुखं
दृष्टः किं कथयाम्यकारणरिपुः श्रीभोज्यदेवो ऽनया ॥

छित्तपस्य ।

४६३

*Skm. II. 121 (समरसिंहस्य)

कुचौ धत्तः कम्पं निपतति कपोलः करतले
निकामं निश्वासः सरलमलकं ताण्डवयति ।
दृशः सामर्थ्यानि स्थगयति मुहुर्बाष्पसलिलं
प्रपञ्चो ऽयं किंचित्तव सखि हृदिस्थं कथयति ॥

नरसिंहस्य

४६४

त्यजसि न शयनीयं नेक्षसे स्वामवस्थां
विघटयसि न केशानाकुलग्रन्थिबन्धान् ।
किमपि सखि कुरु त्वं देहयात्रानुरूपं
शतमिह विरहिण्यो नेदृशं क्वापि दृष्टम् ॥

---

४६२ [1] MS. न altered from च ? [2] Skm. भ्रा. [3] Skm. मु
[4] MS. द्वि. [5] Skm. मुह्यति रोदिति श्वसिति च. [6] Skm. als
(A.) °मप्य. [7] Sic MS.; cf. 419. [8] MS. य.

४६३ [1] MS. च्चौ. [2] MS. त्त. [3] Sic MS. (श्चि) and Skm.
see critical note 2 to 377. [4] Skm. also क. [5] Sic MS. (for च्चं?

४६४ [1] MS. °हरि.

॥ विरहिव्रज्या ॥

४६५

गमनमलसं शून्या दृष्टिः श[रीर[1]]मसौष्ठवं
श्वसितमधिकं [किं[2]]त्वेतत्स्यात्किमन्यदतो ऽथ वा[3]।
भ्रमति भुवने कन्दर्पाज्ञा विकारि च यौवनं
ललितमधुरास्ते ते भावाः क्षिपन्ति च धीरताम् ॥

For reff. see below.

४६६

वारं वारं तिरयति[1] दृशोरुद्गमं[2] बाष्पपूर
स्तत्संकल्पोपहितजडिम स्त[म्भ[3]]मभ्येति गात्रम्।
सद्यः स्विद्यन्नयमविरतोत्कम्पलोलाङ्गुलीकः
पाणिर्लेखाविधिषु नितरां वर्तते किं करोमि ॥

Mālatīm. I. 34. Sarasvatīk. ad II. 157 (anon.). At. p. 58 (anon.). *Rasavilāsa § 16 (anon.).

४६७

उन्मी (fol. 64b) लन्मुकुलकरालकुन्दकोष[1]
प्रश्चोतद्घनमकरन्दगन्धगर्भः[2]।
तामीषत्प्रचलविलोचनां नताङ्गी
मालिङ्गन् पवन मम स्पृशाङ्गमङ्गम् ॥

Mālatīm. I. 37.

---

४६५ *Mālatīm.* I. 16. *Daśar. ad* II. 47 (*Mālatīm.*). *Sāhityad.* p. 167 (*Mālatīm.*). **Sml. P.* 64b (भवभूतेः). **Sml. B.* 70b (भवभूतेः). [1] Two akṣaras lost. [2] Akṣara omitted. [3] *Sāhityad.* द्वि; *Mālatīm.* also न्वे; *Sml. P.* ह्ये. [4] *Sml. P.* °न्यथा. [5] *Sml. P.* भव.

४६६ [1] These eight akṣaras are partly lost in the MS. [2] *At.* सुधावुद्गतो; so *Rasavilāsa.* [3] Akṣara omitted. [4] MS. या.

४६७ [1] *Mālatīm.* श्र. [2] *Mālatīm.* °बन्धः. [3] MS. °मीषप्रे. [4] *Mālatīm.* also °ज्वलित.

४६८

For reff. see below.

दलति हृदयं[1] गाढोद्वेगं[2] द्विधा न तु[3] भिद्यते[4]
वहति विकलः कायो मोहं[5] न मुञ्चति चेतनाम् ।
ज्वलयति[6] तनूमन्तर्दाहः करोति न भस्मसा
त्प्रहरति[7] विधिर्मर्मच्छेदी न कृन्तति जीवितम् ॥

४६९

*Skm. iv. 217 (केशटस्य)

नादत्से हरिताङ्कुरान् क्वचिदपि स्थैर्यं[1] न यन्नाहसे
यत्पर्याकुललोचनो[3] ऽसि करुणं कूजन्[2]दिशः पश्यसि
दैवेनान्तरितप्रियो ऽसि हरिण त्वं चापि किं य
प्रत्यद्रि प्रतिकन्दरं[4] प्रतिनदि प्रत्यूषरं भ्राम्य[5][सि[7]] ॥

४७०

Bālar. v. 51.

कस्रा[1]घातैः सुरभिरभितः सत्वरं ताडनीयो
गाढम्रेडं[2] मलयमरुतः शृङ्खलादाम दत्त ।
कारागारे क्षिपत तरसा पञ्चमं रागराजं
चन्द्रं[4] चूर्णीकुरुतं च शिलापट्टके पिष्टपेषम्[5] ॥

४६८ *Mālatīm.* ix. 11. *Uttararāmac.* iii. 31. **Sml. P.*
**Sml. B.* 75b. *Sāhityad.* p. 159 (*Mālatīm.*). *Sarasvatīk*
v. 169 (anon.). **Padyār.* 321 (भूपतेः, margin भवभु
**S.-Hārāv.* C. 458. [1] MS. य. [2] *Uttarar.* गो; *S.-Hārāv*
Sml. P. °त्काण्ठ. [3] *Uttarar.* (one ed.) शोकाद्वेगाद्विधा तु
Padyār. कामः कामं द्विधा न तु; *S.-Hārāv.* also has तु
[4] *Mālatīm.* also भज्य. [5] *Padyār.* मूर्छां. [6] MS. here ins
ष; *Sarasvatīk.* has ज्वलति च. [7] *Sml. P.* स.

४६९ [1] MS. र्य. [2] MS. कूजन्नटि. [3] *Skm.* क्षामो ऽसि यत्प
[4] *Skm.* °काननं. [5] MS. भा. [6] *Skm.* धाव. [7] Akṣara

४७० [1] For °स्रा in sense of °श्रा? MS. स्रा? *Bālar.*
[2] MS. डा. [3] *Bālar.* °क्रान्त. [4] MS. न्द्र. [5] MS
[6] MS. सं; *Bālar.* °बिम्बं.

४७१

ह्रिया संसक्ताङ्गं तदनु मदनाज्ञाप्रशिथिलं
सनाथं माञ्जिष्ठप्रसरकृशरेखैर्नखपदैः ।
घनोरुप्राग्भारं निधिमुखमिवामुद्रितमहो
कदा नु द्रक्ष्यामो विगलितदुकूलं मृगदृशः ॥

क्षितीशस्य ॥

४७२

*Skm. II. 198.

एते चूतमहीरुहो ऽप्यविरलैर्धूमायिताः षट्पदै
रेते ऽपि ज्वलिताः स्फुटत्किसलयोद्भेदैरशोकद्रुमाः ।
एते किंशुकशाखिनो ऽपि मलिनैरङ्गारिताः कुड्मलैः
कष्टं विश्रमयामि कुत्र नयने सर्वत्र वामो विधिः ॥

वाक्कूटस्य ॥

४७३

For reff. see below.

सव्याधेः[1] कृशता क्षतस्य रुधिरं दष्टस्य लालास्रवः[2]
सर्वं नैतदि[हास्ति[3] तत्कथमयं[4] पान्थस्तपस्वी मृतः ।
आ ज्ञातं मधुलम्पटैर्मधुकरैरारब्धकोलाहले
नूनं साहसिकेन चूतमुकुले दृष्टिः समारोपिता ॥

४७१ [1] MS. क्षी.

४७२ [1] *Skm.* प्र.

४७३ **Skm.* II. 430 (राजशेखरस्य). *Śp.* 3822 (रामिलसोमिलयोः). **Sml. B.* 113*b* (रामिलसोमिलयोः). **Sabhyāl.* 27*b* (रामिलसोमिलयोः). **S.-Samcaya*, xx. 4 (anon.). [1] MS. धेः. [2] *Skm.* also °स्रवः; *Śp.* °स्रुतिः; *Subhās.* °स्रुतिः. [3] These five akṣaras partly obliterated in MS.; the rest lost with fols. 65-6. I give as far as 475*a* the readings of *Skm.* *Śp.* and *Sabhyāl.* read किंचिन्न°; *S.-Samcaya* नैतत्किंचि°, continuing unmetrically °दिहास्ति को ऽप्ययं पान्था वराको. [4] *Śp.*, *Sabhyāl.* सौ.

४७४

*Skm. II. 460 (कस्यचित्).

स्खलल्लीलालापं विनिपतितकर्णोत्प] (fol. 67a) लदलं
श्रमस्वेदक्लिन्नं सुरतविरतिक्षामनयनम्।
कचाकर्षक्रीडासरलकुरलश्रेणिसुभगं
कदा तद्द्रष्टव्यं वदनमवदातं मृगदृशः॥

४७५

Sbhv. 1701 (कस्यापि).

अहमिव शून्यमरण्यं वयमिव तनुतां गतानि तोयानि
अस्माकमिवोच्छ्वासा दिवसा दीर्घाश्च तप्ताश्च॥

४७६

For reff. see below.

लीनेव प्रतिबिम्बितेव लिखितेवोत्कीर्णरूपेव च
प्रत्युप्तेव च वज्रलेपघटितेवान्तर्निखातेव च।
सा नश्चेतसि कीलितेव [वि]शिखैश्चेतोभुवः पञ्चभि
श्चिन्तासंततितन्तुजालनिविडस्यूतेव लग्ना प्रिया॥

४७७

नेत्रेन्दीवरिणी मुखाम्बुरुहिणी भ्रूवल्लिकल्लोलिनी
बाहुद्वन्द्वमृणालिनी यदि वधूर्वापी पुनः सा भवेत्।
तल्लावण्यजलावगाहनजडैरङ्गैरनङ्गानल
ज्वालाजालमुचस्त्यजेयमसमाः प्राणच्छिदो वेदनाः॥

४७४ [1] MS. स्वा. [2] MS. °यन. [3] MS. ता or डा? [4] MS. ...

४७५ [1] MS. मे (mi). [2] Four akṣaras partly lost. [3] Sbh... सलिलानि.

४७६ Mālatīm. v. 10. Daśar. ad IV. 19 (Mālatīm.). Sara... ratīk. ad II. 104 (anon.), ad IV. 51 (anon.). Al. p. 58 (anon.). *S.-Hārāv. C. 324 (anon.). [1] S.-Hārāv. वा. [2] Daśar... S.-Hārāv. °सार. [3] Akṣara omitted. [4] MS. सन्त (correcte... from न्ति)ते (ti).

४७७ [1] MS. सी. [2] MS. ङ्ग. [3] MS. प्रज:. [4] MS. वै (?

४७८

प्रहर्ता क्वा[1]नङ्गः स च कुसुमधन्वा[2]ल्पविशिख
श्चलं सूक्ष्मं लक्ष्यं[3] व्यवहितममूर्तं क्व[4] च मनः ।
इतीमामुं[5]द्भूतां स्फुटमनुपपत्तिं मनसि मे
रुजामाविर्भावादनुभवविरोधं[6] शमयति ॥

*Skm. ii. 151 (मृगराजस्य).

सध्यतथागतस्य ॥

४७९

अन्तर्निबद्धगुरुमन्युपरंपराभि
रिच्छोचितं किमपि वक्तुमशक्नुवत्याः ।
अव्यक्तहूंकृतिचलत्कुचमण्डलाया
स्तस्याः स्मरामि मुहु . . विलोकितानि ॥

४८०

भ्रस्यद्विवक्षितमसंफलदक्षरार्थ
मुत्कम्पमानदशनच्छदमुच्छ्वसत्या[3] ।
अद्य स्मरामि परिमृज्य पटाञ्चलेन
नेत्रे तया किमपि यत्पुनरुक्तमुक्तम् ॥

*Skm. ii. 159 (सोन्नोकस्य).

(fol. 67b) सोन्नोकस्य ॥

४७८ [1] These four akṣaras partly lost. [2] *Skm.* °चापो : MS. °वन्वाऽ. [3] MS. च्च. [4] *Skm.* also (A.) क. [5] MS. मु. [6] *Skm.* also (B.) बो.

४७९ [1] MS. न्य. [2] MS. ह्न. [3] MS. कि ; the two lost akṣaras may have been रर्धं.

४८० [1] *Skm.* स्र. [2] *Skm.* °पस्खलद and (A. var. lect.) °संबद्ध : read °संवलद? [3] *Skm.* °न्त्या and (margin, first hand) यो. [4] *Skm.* ञ्ज. [5] One akṣara partly lost in MS.

४८१

दुग्धप्ररूढमदनद्रुममञ्जरीति
लावण्यपङ्कपटलोन्नतपद्मिनीति[1]।
शीतांशुबिम्बगलितामृतनिर्मितेति
बालास्तवालहरिणाङ्कमुखी[2] स्मरामि[3] ॥

४८२

मधूद्गारस्मेरभ्रमरभरहूंकारमुखरं
शरं साक्षान्मीनध्वजविजयचापच्युतमिव ।
निलीयान्योन्यस्मिन्नुपरि सहकाराङ्कुरममी
समीक्षन्ते पक्ष्मान्तरतरलतारा विरहिणः ॥

४८३

सा न चेन्मृगशावाक्षी किमन्यासां कथाव्ययः[1]।
कला न यदि शीतांशोरम्बरे कति तारकाः ॥

४८४

For refl. see below.

उपरि घनं[1] घनपटलं दूरे कान्ता तदेतदापतितम् ।
हिमवति दिव्यौ[2]षधयः क्रोधा[3]विष्टः फणी शिरसि[4] ॥

४८१ [1] MS. ते (*ti*). [2] MS. ले (*li*). [3] *Sic* MS. (for म्र? *see* Exegetical Notes).

४८३ [1] MS. पः.

४८४ Bhartṛhari, I. 43. *Sbhr.* 1744 (भतृहरेः). **Sml. B.* 121*a* (भतृहरेः). *Śp.* 3886 (कस्यापि). *Sarasvatīk. ad* III. 31 (anon.). Hemac. p. 252 (anon.). **S.-Ratnak.* III. 322-3 (anon.). **S.-Mukt.* VI. 67 (anon.). [1] Hemac. दयिता°; *Sarasvatīk.* दयिता किमे; the other texts have तिर्यग्गिरयोऽपि नर्तितमयूराः and दूरे कान्ता (*Śp.* बाला, *S.-Ratnak.* वनिता), etc., as the second pāda of a verse beginning उपरि पयोधरमाला. [2] MS. व्यो. [3] *Śp.*, *Sarasvatīk.*, *S.-Ratnak.*, Hemac. कोपा. [4] *Sbhr.*, *Śp.*, *S.-Ratnak.*, *S.-Mukt.*, Bhartṛhari read this line क्षितिरपि (or वसुधा) कन्दलधवला दृ(or तु) ष्टिं पथिकः क्व पातयतु.

४८५

स्थगितं नवाम्बुवाहैरुत्तानास्यो विलोकयन् व्योम ।
संक्रमयतीव पथिकस्तज्जलनिवहं स्वलोचनयोः ॥

जयीकस्य[1] ॥

४८६

ते जङ्घे जघनं च तत्तदुदरं तौ च स्तनौ तत्स्मितं
सूक्तिः सा च तदीक्षणोत्पलयुगं धम्मिल्लभारः स च ।
लावण्यामृतबिन्दुवर्षि वदनं तच्चैवमेणीदृश
स्तस्यास्तद्वयमेकमेवमसकृद्ध्यायन्त एवास्महे ॥

नरसिंहस्य ॥

४८७

यदि शशधरस्त्वद्वक्त्रेण प्रसह्य तिरस्कृत
स्तदयमदयो मह्यं मुग्धे किमेवमसूयति ।
यदमृतरसासारस्निग्धैर्धिनोत्यखिलं जग
ज्ज्वलयति तु मामेभिर्वह्निच्छटाकटुभिः करैः ॥

परमेश्वरस्य ॥

४८८

लीलाताण्डवितभ्रुवः स्मितसुधाप्रस्यन्दभाजो दल
[न्नीलाब्जद्युति] (fol. 68a) निर्भरा दरवलत्पक्ष्मावलीचारवः ।
प्राप्तास्तस्य वियोगिनः स्मृतिपथं खेदं समातन्वते
प्रेमार्द्राः सुदृशो विकुञ्चनततिप्रेङ्खत्कटाक्षा दृशः ॥

४८५ [1] Two akṣaras partly lost and uncertain.
४८७ [1] MS. ह्नि (*hni*).
४८८ [1] So begins *Damayantīkathā*, VII. 41. [2] Five akṣaras partly or wholly lost. [3] MS. °राद्दरवलयेच्चा. [4] MS. च.

४८९

विस्फारायास्तरलत . . . . विस्फुरन्त
स्तासां तासां नयनमसकृन्नैपुणाद्वञ्चयित्वा ।
मुक्तास्तन्व्या मसृणपरुषा[स्ते[2]]कटाक्षक्षुरप्रा
श्छिन्नं छिन्नं हृदयमदयैश्छिद्यते ऽद्यापि . .[3] ॥

[पर[4]]मेश्वरस्य

४९०

For reff. see below.

श्यामां[1] श्यामलिमानमानयत भोः सान्द्रैर्मसीकूर्चकै
स्तन्त्रं मन्त्रम[2]थ प्रयुज्य हरत श्वेतोत्पलानां स्मितम् ।
चन्द्रं चूर्णयत क्षणाच्च कणशः [कृत्वा शिलां[6]]पट्टके
येन द्रष्टुमहं क्षमे[7] दश दिशस्तद्वक्त्रमुद्राङ्किताः ॥

४९१

Viddhaś. II. 1.

तस्मिन् पञ्चशरे स्मरे भगवता भर्गेण भस्मीकृते
जानाम्यक्षय[साय[3]]कं कमलभूः कामान्तरं नि[र्ममे
यस्यामीभिरितस्ततश्च विशिखैरापुङ्खममात्मभि
र्जातं मे विदलत्कदम्बमुकुलस्पर्शोपमानं मनः ॥

---

४८९ [1] त uncertain; the following five akṣaras (रश्मिरंशु
°रश्मिभि ?) are lost. [2] Doubtful restoration of one aks
omitted in MS. [3] Two akṣaras lost (चैर्मे or चैर्म: ?). [4]
akṣaras lost.

४९० *Viddhaś.* III. 1. **Sml. P.* 67*b* (राजशेखरस्य). *
Hārāv. C. 452 (कस्यापि). Hemac. p. 193 (anon.). *Kāvyap*
ad VII. 9 (anon.). [1] *Viddhaś.* (some MSS.), *Sml. P.*,
Hārāv. ज्योत्स्नां (°त्स्नीं). [2] MS. वं. [3] *Viddhaś.* (s
MSS.), *Sml. P.*, *S.-Hārāv.* Hemac. मन्त्रं तन्त्र. [4] *S.-Hār*
Kāvyaprad. श्रियं. [5] *Sml. P.* °णेन. [6] Four akṣaras los
MS., the first having probably been क्ष. [7] Hemac. मो.

४९१ [1] MS. स्मे (*smi*). [2] MS. मे. [3] Two akṣaras omit
[4] Two akṣaras lost. [5] MS. य.

४९२

सूतिर्दुग्धसमुद्रतो भगवतः श्रीकौस्तुभे सो[दरौ[1]]
सौहार्दं कुमुदाकरे चं किरणाः पीयूषधाराकिरः ।
स्पर्धा ते वदनाब्जजैर्मृगदृशां तत्स्थाणुचूडामणे
हंहो चन्द्र कथं निषिञ्चसि मयि ज्वालामुचो [वेदना]ः ॥

Viddhaś. III. 13.
*Skm. II. 508 (कस्यचित्).
*Sabhyāl. B.2a (राजशेखरस्य)

४९३

अयि पिबत चकोराः कृत्स्नमुन्नामिकण्ठ[1]
क्रमसरलितचञ्चच्चञ्चवश्चन्द्रिकाम्भः[3] ।
विरहविधुरितानां जीवितत्राणहेतो[4]
र्भवति हरिणलक्ष्मा येन तेजोद[रिद्रः[6]] ॥

Viddhaś. III. 15.
Bālar. V. 73.

४९४

(f. 68b) [श्री]तांशुर्विषसोदरः फणभृतां लीलास्पदं चन्दनं
हाराः क्षारपयोभुवः प्रियसुहृत्पङ्केरुहं भास्वतः ।
इत्येषां किमिवास्तु हन्त मदनज्योतिर्विघाताय य[3]
द्वाख्याकारपरिभ्रमेण तु वयं तत्त्वत्य[जो व[6]]ञ्चिताः ॥

Viddhaś. III. 19.

४९२ [1] Two akṣaras lost. [2] *Viddhaś.*, *Skm.*, *Sabhyāl.* च. [3] *Viddhaś.*, *Sabhyāl.* गु सि; *Skm.* गु मु. [4] So *Skm.*; *Viddhaś.*, *Sabhyāl.* रोचिषः; in the MS. a part of वे seems to be traceable.

४९३ [1] *Viddhaś.* हृत्स्नमुन्नाम्य कण्ठं or नित्यमुन्नाम°. [2] *Viddhaś.*, *Bālar.* °कवलन. [3] *Bālar.* °चन्द्रकान्तीरभिन्नाः. [4] MS. वे (*ri*). [5] These two akṣaras, as well as the following र्भ, are partly lost in the MS. [6] Two akṣaras lost.

४९४ [1] One akṣara wholly, and one partly lost. [2] MS. °र्वंषत्सा. [3] *Viddhaś.* also मु. [4] *Viddhaś.* °वस्तु; MS. हन्तु. [5] Five akṣaras partly lost. [6] Two akṣaras lost.

४९५

Viddhaś. III. 20

व्यजनमरुतः श्वासश्रेणीमिमामुपचिन्वते
मलयजरसो धाराबाष्पं प्रपञ्चयितुं प्रभुः ।
कुसुमशयनं कामास्त्राणां करोति सहायतां
द्विगुणगरिमा . . न्माथः कथं नु विरंस्यति ॥
राजशेखरस्यैते ॥

४९६

Sbhr. 1057 (बाणकवेः). Amaru, 134. *Aucityar.* ad 14 (भट्टबाणस्य).

हारो जलार्द्रशयनं नलिनीदलानि
प्रालेयशीकरमुचस्तुहिनाद्रिवाताः[3] ।
यस्येन्धनानि सरसान्यपि चन्दनानि[4]
[निर्वा][6]णमेष्यति कथं स मनोभवाग्निः ॥

४९७

Viddhaś. II. 3.

मन्दादरः कुसुमपत्त्रिषु पेलवेषु
नूनं बिभर्ति मदनः पवनास्त्रमद्य ।
हारप्रकाण्डशरलाः कथमन्यथामी[2]
श्वासाः[प्रनर्तित[3]]दुकूलदशाः सरन्ति ॥

४९५ [1] *Viddhaś.* कामोन्मा ; MS. मा ऽ . . न्मा (for मानङ्गोन्मा?).
४९६ [1] *Sbhr.*, Amaru, *Aucityar.* वस. [2] MS. णा. [3] *Sbhr.* °च हिमांशुभासः ; Amaru, *Aucityar.* °स्तुहिंशुभासः. [4] *Sbhr.*, Amaru, *Aucityar.* °सानि च. [5] This akṣara is partly lost in MS. [6] These two akṣaras are lost in MS.
४९७ [1] MS. °यन्त्रि. [2] MS. मा. [3] Four akṣaras lost.

४९८

अकृतप्रेमैव वरं न पुनः संजातविघटितप्रेमा[1] ।
उद्धृतनयनस्ताम्यति यथा हि न तथेह[3] जातान्धः[4] ॥

For reff. see below.

४९९

स्वप्न प्रसीद भगवन् पुन[रेकवारं
सं[1]]दर्शय प्रियतमां क्षणमात्रमेव ।
दृष्टा[2] सती निविडबाहुनिबन्धलग्नं
तत्रैव मां नयति सा यदि वा न याति ॥

**Skm.* II. 473 (कालिदासस्य).

४९८ *Sbhr.* 1389 (रविगुप्तस्य). *Bhojapr.* 136 (Pavie, p. 38, anon.). [1] MS. here inserts च. [2] *Sbhr.* विघ्नित. [3] *Sbhr.* °नो हि यथा ताम्यत्येवं न. [4] For this verse *Bhojapr.* has (1) (Pavie):

अकृतस्नेहो हि वरं न वरं स जात(*sic*)विघट्टितस्नेहः ।
उद्धृतनयनस्ताम्यति यथा न तथा(*sic*) जात्यन्धः ॥

(2) (Bomb. 1886, Calc. 1883):

स्नेहो हि वरमघटितो न वरं संजातविघटितः स्नेहः ।
हृतनयनो हि विषादी न विषादी भवति जात्यन्धः ॥

४९९ [1] MS. षी ; the five akṣaras रे . . . स[न्दर्श] are lost. [2] *Skm.* also (B.) दृष्टा. [3] *Skm.* omits निबन्ध. [4] *Skm.* A. omits सा.

॥ असतीव्रज्या ॥

५००

For reff. see below.

दृष्टिं हे प्रतिवे[शिनि क्षण¹]मिहाप्यस्मद्गृहे दास्यसि
प्रायो नैवं शिशोः पिताद्य विरसाः कौपीरपः पास्यति ।
एकाकिन्यपि यामि तद्वरमितः श्रोतस्तमालाकुलं
नीरन्धाः स्तनेमा[लिखन्तु जठ] (fol. 69a) रच्छेदा नल-
ग्रन्थयः ॥

विद्यायाः[10] ॥

५०१

Dhvanyāl. ad II. 6 (anon.).

तेषां गोपवधूविलाससुहृदां राधारहःसाक्षिणां
क्षेमं भद्र कलिन्दराजतनयातीरे लतावेश्मनाम् ।
विच्छिन्ने स्मरतल्पकल्पनविधिच्छेदोप[योगे ऽधुना⁶]
ते जाने जरठीभवन्ति विगलन्नीलत्विषः पल्लवाः ॥

५०० *Skm. II. 66. Śp. 3769 (विज्जकायाः). Sāhityad. p. 103 (anon.). Daśar. ad II. 19 (anon.). Sarasvatīk. ad I. 86 (anon.). Aś. ad VIII. 1 (anon.). Al. p. 62 (anon.). *Subhyāl. III. 9 (anon.). Hemac. p. 35 (anon.). [1] Four akṣaras lost. [2] Hemac. मास्य; all other texts have प्रायेणास्य. [3] MS. माः (?). [4] MS. °थः या. [5] MS. here inserts ट twice. [6] Skm., Sāhityad., Śp. सत्व. [7] MS. स्तु. [8] All other texts have °भ्रास्तनु, except Al. and Hemac., which have °भ्राः पुनरा°. [9] Five akṣaras lost; all other texts have जरठ; but जठर is an alternative, and in the required sense more correct, form of the word; cf. 66d and 427d above. [10] The MS. joins this to the following verse तेषां . . .

५०१ [1] Corrected from गौ. [2] Dhvanyāl. °शील. [3] MS. वे (ri). [4] MS. here erases क. [5] Dhvanyāl. °मृदु. [6] Four akṣaras here lost. [7] Corrected from लि.

५०२

सिकतिलतलाः सान्द्रच्छायास्तटान्तविलम्बिनः
शिशिरमरुतां लीलावासाः क्वणज्जलरङ्कवः।
अवि[नयव[1]]तीनिर्विच्छेदस्मरव्ययदायिनः
कथय मुरले केनामी ते कृता निचुलं[2]द्रुमाः ॥

*Skm. II. 56 (विद्यायाः).

५०३

पान्थ स्वैरगतिं विहाय झटिति प्रस्थानमारभ्यता
मत्यन्तं करिसूकराहिगवयैर्भीमं पुरः काननम्[2]।
चण्डांशोरपि रश्मयः प्रतिदिशं[3] म्लानास्त्वमेको युवा
स्थानं नास्ति गृहे ममापि भवतो बालाहमेकाकिनी ॥

*Skm. II. 75 (कस्यचित्). *S.-Mukt. III. 61 (anon.).

५०४

विटपिनि शिशिरच्छाये क्षणमिह विश्रम्य गम्यतां पथिकाः।
अतरुरवारितः परमसमशिलादुर्गमो मार्गः ॥

५०५

अम्बा शेते ऽत्र वृद्धा परिणतवयसामग्रणीरत्र तातो
निःशेषागारकर्मश्रमशिथिलतनुः कुम्भदासी तथेह[4]।

For reff. see below.

५०२ [1] Three akṣaras lost. [2] MS. लं.

५०३ [1] These three akṣaras are partly lost. [2] MS. कानन. [3] S.-Mukt. शं.

५०४ [1] MS. नै (ni).

५०५ *Skm. II. 73 (भट्टस्य). Sbhr. 2247 (रुद्रटस्य). *Sml. P. 126b (रुद्रस्य). Dhvanyāl. ad II. 26 (anon.). Rasagaṅg. p. 415 (anon.). Citrakh. p. 32 (anon.). [1] Sml. P. °रेष. [2] Akṣara partly lost. [3] Skm. गर्भ. [4] Skm., Dhvanyāl., Rasag., Citrakh., Sml. P. °थात्र; Sbhr. °थाहं.

अस्मिन् पापाहमेका[3] कतिपयदिवसप्रोषितप्राणनाथा
पान्थायेत्थं युवत्या[4] कथितमभिमतं[5] व्याहृतिव्याजपूर्वम् ॥

५०६

स्मरविवशया किंचिन्मिथ्यानिषेधमनोज्ञया
दिशि दिशि तया भूयो भूयः प्रवर्तितनेत्रया ।
कुवलयदृशा शून्ये दैवादतर्कितलब्धया
निभृतपरि[3] . . . (fol. 69*b*). . . ॥

५०७

Sarasvatik. ad v. 169 (anon.).

व्यपेतव्यापारं गतविविधशिल्पव्यतिकरं
करस्पर्शारम्भप्रगलितदुकूलान्तशयनम् ।
मुहुर्वेल्लोत्कम्पं दिशि दिशि मुहुः प्रेषितदृशो
रहस्यां [सुचाभ्णोः क्षणिकमिह तत्संगतमभूत् ॥
.]श्वरस्य ॥

---

५०५ [1] *Skm.* also (A.) य. [2] MS. कां; *Sbhr.* reads पापा निकेते. [3] These four akṣaras are partly lost. [4] *Sbhr., Dhvanyāl., Citrakh., Rasag.* तरुण्या. [5] *Sbhr.* °मवसथ; *Dhvanyāl., Citrakh., Rasag., Sml. P.* °मवसर.

५०६ [1] Akṣara lost. [2] Two akṣaras imperfect and reading not certain. [3] Imperfect akṣaras (या . . .); reading doubtful; MS. निभृतंयेर.

५०७ [1] *Sarasvatīk.* श्र. [2] *Sarasvatīk.* हा. [3] *Sarasvatīk.* च्यु. [4] *Sarasvatīk.* म्रे. [5] MS. ले (*li*). [6] Two akṣaras partly lost. [7] *Sarasvatīk.* रि. [8] MS. ला. [9] Akṣaras almost entirely lost; the MS. reads सू चाम्णोः for सु°. Author योगेश्वर or परमे°?

५०८

यः[1] कौमारहरः[2] स एव हि वरस्ता[3]श्चन्द्रगर्भा[4] निशाः
प्रोन्मीलन्नवमाधवी[5]सुरभय[6]स्ते[7] ते च विन्ध्यानि[8]लाः ।
सा चैवास्मि[8] तथापि चौर्य[9]सुरतव्यापारलीलाभृतां[10]
किं मे[11] रोधसि वेतसीवनभुवां[12] चेतः समुत्कण्ठते ॥

For reff. see below.

५०९

क्व प्रस्थितासि करभोरु घने निशीथे
प्राणाधिको[1] वसति यत्र जनः[2] प्रियो मे ।

For reff. see below.

---

५०८ **Skm.* II. 58 (कस्यचित्). *Śp.* 3768 (शीलाभट्टारिकायाः). **Sml. P.* 126*a* (शीलाभट्टारिकायाः). **Padyāv.* 378 (कस्यचित्). *Kāvyapr.* *ad* I. 4 (anon.). *Kāvyaprad.* *ad* I. 4 (anon.). *Sāhityad.* p. 70 (anon.). *As.* pp. 127 and 200 (anon.). *Ak.* p. 336 (anon.). **Sabhyāl.* III. 5 (anon.). **S.-Hārāv.* C. 278 (शीलायाः). **S.-Prab.* 82 (anon.). [1] MS. ख; *Sml. P.* रह. [2] MS. च. [3] MS. here inserts मिर्भ; the other texts (except *Sml. P.*) have ता एव चै(*Sabhyāl.* चा)त्रक्षपाः. [4] MS. ने (*ni*). [5] *Skm.* °लती. [6] Three akṣaras partly lost. [7] MS. र; [8] read ते चैव. The other texts have ते चोन्मीलितमालतीसुरभयः प्रौढाः कदम्बानिलाः (*Sabhyāl.* °वाताः सचन्द्राः क्षपाः, *S.-Hārāv.* परिमला मंदाः°); but *Sml. P.* प्रोन्मीलन्नव°. [8] MS. °स्मे (*smi*). [9] So *Skm.*, *Sml. P.*, *S.-Hārāv.*; MS. वैर्य; the other texts have तत्र. [10] So *Skm.*; the other texts read °विधौ. [11] The other texts have रेवा; MS. किंम्मे or °म्मे? [12] *Sbhr.*, *Padyāv.*, *Kāvyapr.*, *Kāvyaprad.*, *As.*, *Sml. P.*, *Sabhyāl.*, *Sāhityad.*, *S.-Hārāv.*, *S.-Prab.* °तरुतले.

५०९ *Sbhr.* 1946 (अमरुकस्य). *Śp.* 3610 (गोविन्दस्वामिनो विकटनितम्बायाश्च). Amaru, 71. *Vetālap.* (ed. Uhle), p. 27. *Sarasvatīk.* *ad* II. 144 (anon.). **Sabhyāl.* III. 63. **S.-Prab.* 73 (anon.). [1] *Sarasvatīk.*, *S.-Prab.* °णेश्वरो; so *Vetālap.*, some MSS., others °णाधिको (*Sabhyāl.* °पो); *S.-Ratnak.* has भवति for वसति. [2] *Sbhr.* निजः; *Śp.*, *Vetālap.*, *Sarasvatīk.*, *S.-Prab.* मनः; one MS. of *Vetālap.* has जनप्रिया.

एकाकिनी वद[1] कथं न विभेषि बाले
नन्वस्ति पुङ्खितशरो मदनः सहायः ॥

५१०

उदेति यस्यां न निशाकरो रिपु
स्तिथिर्नु का पुण्यवतीभिराप्यते ।
इतीव दुष्टापरिदेविते मुहुः
कुहू[3] कुहूरित्यलमाह कोकिलः ॥

५११

मातर्गेहिनि यद्ययं हतशुकः संवर्धनीयो मया
लोहं पञ्जरमस्य दुर्नयवतो गाढं तदा कारय ।
अद्यैनं बदरीनिकुञ्जकुहरे लीनं प्रचण्डे . [2]गे
कर्षन्त्या मम तावदङ्गुलिखनैरेवापदेषा गता ॥

५१२

ध्वस्तं केन विलेपनं कुचयुगे केनाञ्जनं नेत्रयो
रागः केन तवाधरे प्रमथितः केशेषु केन स्रजः ।
तेना . . . नौघकल्मषमुषा नीलाब्जभासा सखि
किं कृष्णेन न यामुनेन पयसा कृष्णानुरागस्तव ॥

५०९ [1] Amaru also त; *Sabhyâl.* has कथय किं; *S.-Ratnak.* reads बिभेषि कथं न. [2] MS. व. [3] *Sbhr.* शूरो ऽ. [4] MS. स.

५१० [1] MS. has भि twice. [2] MS. ष्या. [3] *Sic* MS. (for हूः)?

५११ [1] MS. ह्निं. [2] One akṣara lost; vowel of ण्डे doubtful; ण्डोरगे seems hardly likely. [3] MS. वो.

५१२ [1] Corrected from नः. [2] Two broken akṣaras; the next three (सेविज? शेषज?) are lost.

५१३

आकृष्यादावमन्दग्रहमलकचयं वक्त्रमासज्य वक्त्रे[1]
कण्ठे लग्नः सुकण्ठः पुनरपि[2] [कुच](fol. 70a)योर्दत्तगा-
ढाङ्गसङ्गः।
बद्धासक्तिर्नितम्बे पतति चरणयोर्यः स तादृक्प्रियो मे
बाले लज्जा प्रणष्टा न हि [न हि] कुटिले[4] चोलकः किं
चपाकृत्[5] ॥

Sbhr. 1164 (कस्यापि). As. p. 103 (anon.). Citram. p. 72 (anon.).

५१४

आमोदिना [स][2]मधुना परिधूसरेण
सव्याकु . . .[3]वता पतता पुरस्तात्।
आयासितास्मि सखि तेन दिवावसाने
मत्तेन किं प्रणयिना न हि केशरेण ॥

५१५

पान्थे सन्नसरोऽन्तशाड्वलभुवि[1] न्यस्याञ्चलं शायिनि[2]
† . . .[3]स्यचहञ्च चर्म† वसति ग्रामो न वेलाप्यगात्।

---

५१३ [1] MS. व. [2] Sbhr. °मस्त. [3] Sbhr., As. प्रभवति; Citram. प्रसरति. In MS. the next two akṣaras are lost. [4] MS. has न हि once only; Sbhr., As., Citram. निरसा न हि न हि सरले. [5] MS. लोचकः किं तुयाहात्.

५१४ [1] MS. त्वा. [2] Omitted akṣara conjecturally supplied. [3] Three akṣaras lost (लालक?).

५१५ [1] MS. वे (ri). [2] Four damaged akṣaras. [3] Three akṣaras nearly lost; the consonant part resembles त्वग(ग्र?)त्त(त्न?).

उत्तानद्विगुणासमञ्जसमिलज्जानूदरास्तांशुक
स्तोकोन्मीलदसंज्ञितोरु वयमप्येकाकिनः किं[1] न्विदम्[2] ॥

वसणस्य ॥

५१६

Sbhv. 2398 (anon.).
Śp. 3782 (anon.).
Sarasvatīk. ad v. 169 (anon.).
*Sabhyāl. iv. 148 (कस्यापि).
*S.-Ratnak. v. 298 (anon.).

इन्दुर्यत्र न विद्यते[1] न मधुरं दूतीवचः श्रूयते
नालापा[2] निपतन्ति बाष्पकलुषा[3] नोपैति[4] कार्श्यं तनुः[5] ।
स्वाधीनामनुकूलिनीं[6] स्वगृहिणीमालिङ्ग्य[7] यत्सुप्यते[8]
तत्किं प्रेम गृहाश्रमव्रतमिदं कष्टं समाचर्यते ॥[9]

लक्ष्मीधरस्य ॥[10]

५१७

Ratnāvali, iii. 55.
Sbhv. 2058.
Daśar. ad i. 36.
*Sml. B. 1374 (अमरुकस्य).

प्रणयविषदां वक्त्रे दृष्टिं ददाति विशङ्किता[1]
घटयति घनं कण्ठाश्लेषं सकम्पपयोधरा[2] ।
वदति बहुशो गच्छामीति प्रयत्नधृताप्यहो[3]
रमयतितरां संकेतस्था तथापि हि कामिनी ॥[4]

श्रीहर्षस्य ॥

---

५१५ [1] MS म. [2] MS. कि.

५१६ [1] MS. न्ते; the three akṣaras न्नवि are partly lost. The other texts have निन्द्यते. [2] MS. या. [3] *Sbhv., Śp., Sabhyāl., S.-Ratnak.* नोच्छ्वासा हृदयं दहन्ति शिशिरा. [4] *Sbhv., S.-Ratnak.* या. [5] *Sarasvatīk., Sabhyāl.* वपुः. [6] *Sbhv.* °यत्ना. [7] *Sbhv., Śp., Sabhyāl., S.-Ratnak.* कां. [8] MS. सु. [9] *Sarasvatīk.* निजवधू. [10] MS. °लक्ष्. [11] *Sbhv.* हि तद्धा.

५१७ [1] The other texts have दृष्टिं वक्त्रे द°. [2] *Sml. B.* न. [3] MS. घ. [4] *Sbhv.* कण्ठाश्लेषं न सान्द्रपयोधरा ; *Ratn., Daśar.* °षे रसान्न पयोधरी.

५१८

दुर्दिननिशीथपवने[2] निःसंचारासु नगरवीथीषु ।
पत्यौ विदेशयाते परं सुखं जघनचपलायाः ॥

For reff. see below.

५१९

मार्गे पङ्किनि तोयदान्धतमसे निःशब्दसंचारकं[1]
गन्तव्या दयितस्य मे ऽद्य[2] वसतिर्मुग्धेति कृत्वा मतिम् ।
आजानूद्धृतनूपुरा करत(fol. 70b)ले[4] नाच्छाद्य नेत्रे भृशं
कृच्छ्राल्लब्धपदस्थितिः स्वभवने पन्थानमभ्यस्यति ॥

Sbhr. 1948 (कस्यापि). Śp. 3614 (...). *Sabhyāl. III. 73 (anon.). *S.-Ratnak. v. 170 (anon.).

५२०

विभ्राणार्द्रनखक्षतानि जघने नान्यत्र गात्रे[1] भया
नेत्रे[2] चुम्बनपाटले च दधती निद्रालसे निव्रणे[3] ।
स्वं संकेतमदूरमेव कमितुर्भ्रूसंज्ञया शंसती
सिद्धिं याति विटैककल्पलतिका राडा न पुण्यैर्विना ॥

Sbhr. 2373 (भट्टवृक्षः ?).

---

५१८ *Sbhr.* 1937 (anon.). **Saml.* 206 (anon.). **S.-Hārāv.* C. 265 (anon.). **Padyaveṇī*, IV. 48 (309) (जघनचपलायाः). *Padyaracanā*, VII. 36 (जघनचपलायाः). [1] MS. वि. [2] *Sbhr.* °तिमिरे ; *Saml.*, *S.-Hārāv.*, *Padyarac.*, *Padyaveṇī* read दुर्दिवसे घनतिमिरे°, and *Padyaveṇī* ends with रजनीषु. [3] MS. here inserts भ. [4] The akṣaras थी . . . दे are partly or wholly lost; *Padyaveṇī* and *Padyarac.* read पत्युर्विदेश , the former continuing °समये, the latter °गमने; *S.-Hārāv.* has भर्तुर्विदेश न(*sic*)मने° °चपलजघनायाः.

५१९ [1] *Śp.*, *Sabhyāl.*, *S.-Ratnak.* पङ्कचिते घना. [2] *Śp.*, *Sabhyāl.*, *S.-Ratnak.* °या. [3] *Śp.*, *Sabhyāl.*, *S.-Ratnak.* °द्य मया प्रियस्य. [4] Three akṣaras partly lost. [5] Two akṣaras partly lost. [6] MS. द्दृ. [7] MS. °संर्थय ; *Śp.*, *Sabhyāl.* have कृच्छ्रेणाप्त.

५२० [1] MS. च. [2] These akṣaras partly lost. [3] *Sbhr.* °स्खले. [4] *Sbhr.* बिभ्र. [5] MS. ते (*ti*).

५२१

अद्य त्वां जननीमकारणरुषा प्रातः सुदूरं गतां
प्रत्यानेतुमितो गतो गृहपतिः श्रुत्वैव मध्यंदिने ।
पङ्गुत्वेन शरीरजर्जरतया प्रायः सुलक्ष्याकृति
र्दृष्टो ऽसौ भवता न किं पथिक हे स्थित्वा क्षणं कथ्यताम्॥

५२२

*Skm. II. 310 (कस्यचित्).

वस्त्रप्रोतदुरन्तनूपुरमुखाः संयम्य नीवीमणी
नुद्गाढांशुकपल्लवेन निभृतं दत्ताभिसारक्रमाः ।
एताः कुन्तलमल्लिकापरिमलव्यालोलभृङ्गावली
झंकारैर्विकलीकृताः पथि वत व्यक्तं कुरङ्गीदृशः ॥

५२३

*Skm. II. 301 (कस्यचित्).

पतिर्दुर्वेश्यो ऽयं विधुरमलिनो वर्त्म विषमं
जनश्छिद्रान्वेषी प्रणयिवचनं दुःपरिहरम् ।
अतः काचित्तन्वी रतिविहितसंकेतगतये
गृहाद्वारं वारं निरसरदथ प्राविशदथ ॥

५२४

Anarghar. VII. 90.

उदेष्यत्पीयूषद्युतिरुचिकणार्द्राः शशिमणि
स्थलीनां पन्थानो घनचरणलाक्षालिपिभृतः ।

५२१ [1] MS. °नंमी. [2] MS. सू. [3] MS. ता. [4] Five akṣaras partly lost. [5] MS. स.

५२२ [1] *Skm.* also (B.) ख. [2] Here in the MS. a म is marked as to be deleted. [3] MS. सङ्के or सङ्को. [4] MS. च *Skm.* र or व.

५२३ [1] *Skm.* also (A.) °निलो. [2] MS. न्वी.

५२४ [1] *Anarghar.* °कर.

चकोरैरङ्गीनैर्झटिति कृतशङ्काः प्रतिपदं
पराचः[1] संचारानविनयवतीनां[3] विवृणुते ॥

५२५

मलयजपङ्कलिप्ततनवो नवहारलताविभूषिताः[2]
सिततरदन्तपत्त्रकृतवक्त्ररुचो रुचिरामलांशुकाः ।
शशभृति विततधाम्नि धवलयति धरामविभाव्यतां गताः
प्रियवसतिं प्रयान्ति सुखमेव निरस्तभियोऽभिसारिकाः ॥[3]

Ak. p. 396 (anon.). As. p. 169 (anon.). Kāvyaprad. x. 48 (anon.)

५२४ [1] MS. ञ्चः. [2] Eight akṣaras partly lost. [3] MS. ना. [4] MS. णु.

५२५ [1] *Ak.*, *Kāvyaprad.* °रसवि ; *As.* °रजसावि. [2] *Kāvyaprad.* °षयाः. [3] Two, or three, akṣaras lost at end of last (originally not last) leaf of MS.

EXEGETICAL NOTES

१. (*b*) **संख्यावतां**: 'discerning,' cf. *Mahāvīracarita*, VII. 41 *ad fin.*

(*c*) **आकम्पकानि शिरस्सु**: The great poets shake their heads approvingly. The word **कवि** is awkwardly repeated from (*a*). Shaking the head seems to express at different times different emotions; cf. 186 (agitation), 350c (confusion), *Harṣacarita* (Bombay, 1892), p. 10, l. 8 (anger), *Saundarananda Kāvya*, VIII. 14 (sternness?).

२. A punning comparison between Māra's army and the breasts of Buddha's wives.

(*a*) **मण्डलाग्रच्छवयः**: (1) 'sheen of scimitars', (2) 'round and very bright' (or 'bright at the tip'). In connexion with the breasts **आवाह्नत** refers to their prominence, as often exhibited in Indian sculptures. **संनद्धवक्षःस्थलाः**: (1) 'cuirassed', (2) 'girt up'.

(*b*) **व्रणिनो**: (1) 'scarred', (2) 'scarred with **नखक्षतानि**'. **विपक्ष**: (1) 'enemy', (2) 'rival'. **कर्कशाः**: As applied to the **स्तनाः**, is equivalent to **स्थूलाः**; cf. *Jānakīharaṇa*, I. 18, X. 8.

(*c*) **उत्सृष्ट**: (1) 'outspread' ('seen in the sky deployed'), (2) 'laid aside'. **अम्बर**: (1) 'sky', (2) 'garment'. **विग्रह**: (1) 'battle', 'war', (2) 'form'. **स्मराग्रेसराः**: (1) 'led by Kāma = Māra', or 'Māra's vanguard', (2) 'distinguished by love'.

(*d*) **माराः**: For the plural cf. Koeppen, *Religion des Buddha*, i. 253 sq., B. & R. *s.v.* **मार**.

३. The three gods, by reflection in Buddha's nails, as they bow at his feet, become really **त्रिदश** 'thirty', i.e. in this way, at least, are plainly (**प्रव्यक्तं**) 'the thrice-ten' (thirty-three gods).

(*c*) **भवाकूपार**: 'ocean of existence.'

४. What did Śiva gain by slaying Kāma, if in doing so he was overcome by *krodha*, since both are enemies (**प्रत्यनीक**) to self-command (**वशित्व**)?

(*d*) **ग्रामणीर्**: 'general.' **अर्कबन्धुः**: Buddha is commonly named **आदित्यबन्धु**, cf. *Mahāvastu* (Senart), index, Kern, *Manual of Indian Buddhism*, p. 63.

५. (*d*) कल्पान्त: The bridge, or causeway, is not to be carried away by the rain at the end of a *kalpa*, which rain consists of the अवलेप 'pride'. Buddha's power continues from *kalpa* to *kalpa*.

६. (*d*) भवकन्दकन्द: apparently = 'bulb of the bulb' = 'root of the root'. *Kandarpa*, 'desire,' is the germ of the germ of transitory existence. There is an allusion to the *nidānacakra* (on which see Waddell, *Lamaism*, p. 108; de la Vallée Poussin, *Deux Notes sur le Pratītyasamutpāda* (Algiers Congress), i. 193 sqq.; Oltramare, *La Formule bouddhique des douze causes* (Geneva, 1909)).

७. In this verse the acceptance of Buddhism is compared to a royal consecration, concerning the details of which see Goldstücker's *Sanskrit Dictionary*, *s.vv.* अभिषेक and अभिषेचनीय; Hastings, *Encyclopædia of Religion and Ethics*, *s.v. Abhiṣeka*. The Buddhist virtues correspond to the various appurtenances of the ceremony: कारुण्य = the imperishable *Kandali* flowers, प्रज्ञा = the queen's necklace, शम = the coronation water, Buddha's नखार्यांशव: = the garland. Compare St. Paul's words in Ephesians vi. 13-20.

(*d*) अभयप्रदान: For the custom of free pardons at the time of a consecration see Goldstücker, loc. cit., p. 282*a*, and *Kauṭilīya Arthaśāstra*, p. 147.

अपूर्वदेशाधिगमे युवराजाभिषेचने ।
पुत्रजन्मनि वा मोक्षो बन्धनस्य विधीयते ॥

नखार्यांशव:: These would naturally adorn the heads of the prostrate adorers.

८. The verse speaks of a Tree of Paradise composed of the six *Abhijñās* with the six *Pāramitās*, शील being the cool (शीतल) water, firm (दृढ) ध्यान the water-pool round the tree (आलवाल), दान the tall (महोन्नति) trunk, stubborn (i.e. 'stiff', 'unbending', अवार्य), वीर्य the boughs, प्रज्ञा the twigs, क्षान्ति the flowers (the reading प्रसून in *c* is obviously preferable, °सन्न read for °सून). The seed contained in the fruit is संबोधि. Concerning the six अभिज्ञा's ('special insights') see Kern, *Buddhismus*, i. pp. 379–80 (German ed.).

(*c-d*) The sense would be improved by reading °द्दयसु°, since क्षान्ति accounts for the सुच्छाय.

९. We manage, indeed (कामं), to conceal all forms of expression (व्यक्तिप्रकार) of surprise at Kāma, who singly, by the mere side-glances of his wife, conquers the world. What of Buddha, who, without moving even his brows, conquered both Kāma and his army? There seems to be a pun in अबला and सबल.

(c) अभितः = अभिमुखे.

१०. The sense is that some persons absurdly praise Buddha, whose aim was to escape from the world of countless rebirths, for a mere victory over Kāma, who was promptly (द्राग्) turned to ashes by the glance of Śiva, though a lover.

(b) निलय॰: the पौरुष 'contained', 'had for its scope', the फल; in the same sense we might have had फलगर्भ 'having for its embryo the fruit'. As regards फल, see Kern, *Manual of Buddhism*, p. 51, n. 6. उज्जिहीर्षा represents the aspiration which leads to the future Buddhahood; cf. Kern, op. cit., p. 65, de la Vallée Poussin, *Bouddhisme*, pp. 297 sqq. महापौरुषस्य: Buddha is महापुरुष.

११. The warrior of Māra, मारसुभट, about to devour Buddha's head, is frightened by his own reflection, seen bowing in Buddha's crest-jewel.

(a) समय := 'doctrine' (the common Buddhist word).

(b) मनोविक्रम: 'conceit of prowess.' He is विक्रान्तंमन्य.

(c) व्यात्तानन: 'open-mouthed,' a common feature of demons; see, for example, the illustration No. 40 in Grünwedel's *Buddhistische Kunst in Indien*[2]. अद्भुतमौलिरत्न refers probably to the *uṣṇīṣa*.

१२. Perhaps the verse contains a punning allusion to some book entitled कुसुमाञ्जलि. अ(आ)लिनिवह might mean 'a number of lovers' (आलि) as well as of bees (अलि). In that case पदप्रेङ्खोल will refer to the swing of verse, and राग = (1) 'glow', (2) 'passion'.

(a-b) 'Having an unprecedented splendour of flowers produced by the suddenly thickening glow of pollen gathered through the sportive swinging of their feet as they moved about in their play.'

१३. In this verse Buddha is compared to an elephant; hence the ref. to his दशन 'tusk'. The bright tusk, shining

amid the redness of the partly opened mouth, then suggests the dawn. As regards the redness of the elephant's palate see *Harṣacarita*, trans. Cowell & Thomas, p. 53.

(*a-b*) 'The tusk, whose brightness emerges in the midst of rays which he emits while making his paces, with his rather red lips slightly open.'

(*a*) वीथीक्रम := वीथीमार्ग 'one of an elephant's paces'?

(*b*) उद्देशवशिनः: (1) 'of him who has self-mastery (needed) for teaching'; (2) 'of the tame elephant of the highest region' (?).

(*c*) सुखं . . . शिवं: For the combination see B. & R. *s.v.* सुख.

(*d*) महिम = महस् 'splendour'. घन: 'intense.'

१४. (*b*) वृद्धत्वं वरयोषितो ऽनयद्: The reference is to Buddha's abandonment of his home. स्वान्त := 'heart'.

(*d*) बाष्पकम्पपुलक: This triad corresponds inversely (?) *seriatim* (यथासंख्य) to the राग, त्रास, and श्रद्धा in *a-c*.

१५. (*b*) परिस्फुट: 'manifest.' नीलाब्ज: There are the eyes of the स्वर्गिय 'gods'. पूजा, of course, takes constantly the form of a flower offering. स्तोमतया: 'through the multitude.'

(*c*) प्रभापल्लव°: 'the rays forming the hem (पल्लव) of the unprecedented ('imaginary') चीवरपट.' So splendid a चीवर is indeed अपूर्व.

१६. (*b*) सर्वे . . .: even if all the gods were कुसुमशस्त्राः (i.e. had flower-bows, like Kāma), what then?

(*c*) इतीव: This is why he has not shrunk from making all the Devas Buddhists, by reducing them to सुमनोस्त्रत्वं, 'the state of having good intentions' (सुमनः = (1) 'good intentions', (2) 'flowers') for weapons.

(*d*) दग्धदिग्मार°: 'who had accomplished a *digvijaya* over Māra.' लोकेश्वर: = Avalokiteśvara.

१७. (*a*) ज्योत्स्ना: Not a कमल, because of the ज्योत्स्ना 'moonlight', since the कमल is red in colour and closes during the night. For the idea in पटवृष्टि cf. *Jānakīkaraṇa*, I. 1.

(*b*) सान्द्रश्रीपरिमलः: *Srī* is the goddess of day-lotuses (Padmā); hence not the moon (or simply because the moonlight has no scent). In the case of Avalokiteśvara श्री perhaps refers to his wife Tārā (or to the lotus which he carries); but cf. आननश्री 18c: has परिमल also here a punning sense,

'meeting of savants'? अमलम्: The moon, on the contrary, has a blot (मल).

(c) मधुद्राणां: No doubt = मधुद्रा° = (1) 'bees', (2) 'lovers', whose sleep would, of course, be dispelled by Avalokiteśvara, being a Bodhisattva, as the day-lotus by opening wakes the bee. अपमुद्र: = उन्मुद्र 'unsealed', 'unrestrained'.

(d) चकोरान्: The cakora subsists on moonbeams, cf. 173*c*, 195*c*, 443*a*, 493*a*; there is, no doubt, a reference to the secondary meaning of चकोर 'an eye drinking the nectar of a moonlight face' (Monier-Williams *s.v.*). सरसिरुहपाणि:: = पद्मपाणि:.

१८. (*a*) वरदकर: Concerning this *mudrā* of Avalokiteśvara and concerning the प्रेत see Foucher, *Iconographie Bouddhique de l'Inde*, pp. 98 sqq. तर्ष: = तृष्णा. The moon's ambrosia also quenches the thirst of the dead who pass into it (according to the theory described by Rhys Davids, '*Theory of Soul in the Upanishads*,' J.R.A.S. 1899, pp. 81–2, and taught at Somanath in the time of Mahmud of Ghazni; see Ferishta, trans. Briggs, i. p. 68). The form तर्ष is favoured by Buddhist writers, occurring e.g. in the *Saundarananda Kāvya*, XIV. 18, XVI. 19, XVIII. 30, etc.

(*c*) सितगभस्ति: a comparison with the moon.

(*d*) दयार्द्रालोकनो: Concerning Avalokiteśvara as the god of compassion and the look (आलोकन), see Waddell, J.R.A.S. 1894, pp. 54 sqq., *Lamaism*, pp. 356–8; Grünwedel, *Mythologie des Buddhismus*, pp. 127–8, 133–4, 137; Foucher, op. cit., pp. 97 sqq. The present ref. is to a white one; see Waddell, opp. citt., pp. 59, 357; Grünwedel, op. cit., p. 109; Foucher, op. cit., p. 100.

१९. (*a*) रयस्थिराकृति: For the idea of steadiness due to speed, cf. *Śakuntalā*, I. 8, *Vikramorvaśī*, I. 4.

(*b*) प्रालेयपाद्: 'the moon.'

२०. A punning dialogue between Viṣṇu and Lakṣmī.

V. My Queen, you are angry (कुपिता).

L. 'Tis you who are father of earth (कुपिता): who else is guru of the world?

V. You are mother of worlds (माता जगतां).

L. 'Tis you who are measurer of worlds (माता जगतां, cf. *R.V.* VIII. 41. 4 and contrast III. 32. 7); no other comprehends them.

V. My Queen, in a playful quarrel you are endless (अनन्ता, will always have the last word).

L. 'Tis you who will not bow (अनन्ता). May Śauri, who, hearing the word अनन्त, does bow to Lakṣmī, protect you!

२१. Translated by Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi. p. 546. The point of the verse is that हरि may mean either 'Viṣṇu' or 'monkey'. It is quoted in *Aś.* and *At.* as an example of *vakrokti* or *vākovākya.*

(*a*) हरि: Viṣṇu's answer to को ऽयं द्वारि.

(*b*) कृष्णो . . . वानरः: 'How can an ape be black?' Aufrecht read वा नरः. In favour of the reading कृष्णाद्° (see critical note) should be mentioned the fact that black apes are said to be specially fierce.

(*c*) मधुसूदनो: (1) 'Viṣṇu', (2) 'juice-pressing'. पुष्पासवाम्: Here a *Bahuvrīhi.*

(*d*) निर्वचनीकृतो: 'rebuffed.'

२२. The verse occurs also **Skm.* I. 284 (कस्यचिद्), **Padyāv.* 254 (कस्यचिद्), with various readings (*a*) मन्द्र and व्यावर्तयन्, both to be preferred: add margin and critical notes accordingly. The verse perhaps refers to a picture.

(*a*) अह्नि शिथिले: 'sunset.'

(*b*) बर्हापीडक: Kṛṣṇa's crest of peacock's tail feathers. गोधूलि: 'evening,' see the lexica.

२३. (*c*) निर्यातो: gen. sing., agreeing with विष्णोः. कुक्षिवसतेः: In apposition to पत्युस्तलादर्णसां or vice versa. The अर्णसां पति is, of course, the ocean.

(*d*) अपत्यपरंपरागत: 'an heirloom from his father, the ocean.'

२४. (*a*) कशेरु: 'the backbone' of the hills.

(*b*) साङ्कुर: The elephant's trunk corresponds to the sprouts.

२५. A parallel to this verse is to be seen in *Śp.* 123, दिष्ट्याद्यः. शकुलाकृतिः (हनुमतः) = **S.-Hārāv.* I. 35 (15*b*) (anon., reads शफरा°) = *Khaṇḍap.* 4.

(*a*) शकुला: Viṣṇu's fish (शफर, मत्स्य) incarnation. अ(आ)स्फोटन: apparently = 'striking'; cf. lexx. (अस्फो°, आ°, आस्फो°) and *Kuṭṭanīmata,* 813. For the sense cf. 32*c*, पुच्छोदस्तविसारिणः.

(*b*) शतचन्द्रित: The drops of white foam make moons in the sky.

(*c*) व्यावृत्य पतद्भिः: 'falling back.' और्वशिखिनः: 'the submarine fire.'

(*d*) पानाध्मान : The fire suffers from indigestion through drinking too much water. चक्रे : 'was made.' चिरस्य : The *Aurva* fire, inextinguishable by the ocean, is at last quelled.

२६. Viṣṇu and Bali. A similar verse (कस्त्वं ब्रह्मन्नपूर्वः) relating to Viṣṇu and Bali occurs *Khaṇḍap.* 55, **Sul. P.* 8*a* (24) (हनुमतः).

(*a*) *B.* Whence are you there? (or 'whence are you, whoever you are?' अमुकः. अणुकः of *Skm.*, or °कः, would mean 'little fellow'). *V.* From my own. *B.* 'Your own,' what is that? *V.* What belongs to no one.

(*b*) *B.* What do you want? *V.* Three paces. *B.* What use of so small a piece of land?

(*c*) *V.* To me, a contented twice-born, that is as much as the three worlds.

(*b*) किमिच्छसि : Bali has gifts for all comers.

(*c*) आशयो : 'meaning.'

२७. (*a*) इयं : = श्री.

(*b*) मावष्टम्भि : 'may she not be crushed.'

(*d*) वाचो° : Viṣṇu did not really utter the words, which died within his lips; but his changes of expression (विकृति) conveyed them.

२८. (*b*) धगिदग् : Cf. धगद्धगिति विच्छिन्ने कण्ठोत्थप्राणलोहितः *Yogavāsiṣṭha*, III. 33. 15.

(*c*) अमरवैरिनाथ : Hiraṇyakaśipu, slain by Viṣṇu-Narasiṃha.

(*d*) काथ : 'grating,' a form from कथ. Cf. 43*d*.

२९. Viṣṇu supports Mt. Meru on his breast at the ocean-churning.

(*b*) दुग्धार्थि (MS.) is an error for दुग्धाब्धि; cf. 38*d*. दुग्धकण corresponds to the नक्षत्र of (*c*).

(*c*) प्रतिरोधिनिन्द्द : Viṣṇu's breast rivals and mocks the starry heavens. प्रतिरोधि recurs 389*d*.

(*d*) तडाग : Cf. 223*b*. Note that the verse contains the author's name; cf. 104, 268, 274, 344, 518.

३०. Add to margin a ref. to **S.-Hārāv.* 17*a* (anon.), text as printed except *b* °जाले [*sic*] ज°.

(*a*) उपश्रुति : 'near his ear.'

(*b*) विषानलः : A ref. to the कालकूट poison.

(*c*) कटाह : the tortoise's shell; see Böhtlingk & Roth *s.v.* and reff.

३१. Translated by Jacobi, *Alamkārasarvasva*, p. 599: see notes. Add to margin **S.-Hārāv.* I. 54 (8*b*) (शारङ्ग readings as in *Sāhityak.*

(*a*) भक्ति° := (*a*) 'fond of regarding with compassion th bending in devotion to him', (*b*) 'dear to the eyes those . . .' नील: Kṛṣṇa's body is, of course, dark, his eyes.

(*b*) नीतेहित° := (*a*) नीते हित°, (*b*) नीता ईहित (Jacobi).

(*c*) °निधी र° := (*a*) *sic*, (*b*) °निधिर् र°. रसिकता: K is रसिकेश्वर: रसिका = 'an emotional wife' (*Meghadūta*, B. 2 नेत्रे तनुर्वा: These words are kept to the end for surp (παρὰ προσδοκίαν).

३२. (*a*) श्रुती: : the scriptures.

(*b*) वियन्मयी := आकाशमयी, *ākāśa* being the vehicle of sou

(*c*) पुच्छोद्गत°: cf. 25*a*.

(*c-d*) जलनिधि: : The column of water in (*b*), together the sound, suggests to the sages the belief (श्रद्धा) that sky-Ganges has plunged into the ocean. Perhaps they c to *worship* the संगम, as a sacred spot; cf. *Uttarar.* II. पुण्याः सरित्संगमाः.

(*d*) खलत्: 'assemble' (?), cf. B. & R. *s.v.*; but in 448 have a different sense.

३३. (*c*) खर्वित: 'pressed low.'

(*d*) अव्याहत: 'unviolated.' कृतक: 'pretended.' V pretends to sleep, in order that Lakṣmī may continue caresses.

३४. Rādhā is seeking Kṛṣṇa, who all the while is hol up Mt. Govardhana on his little finger.

(*c*) भाण्डीरे: the *Nyagrodha* tree in Vṛndāvana.

३५. The verse is in the form of a dialogue between Y and the child Kṛṣṇa. The same idea is similarly worked in the verse रामो नाम बभूव, *Śp.* 120 (वसुंधरस्य), **Sml.* (27) (वसुंधरस्य), *Kṛṣṇakarṇāmṛta*, II. 72, **Padyāv.* 151 (कस्य **S.-Mukt.* XXV. 18 (anon.).

(*a*) श्यामोचन्द्रा: 'the night is moonless,' i.e. 'nearly o

(*b*) कामपूर्वा कुरुष्व: Kṛṣṇa's reply, 'What story? Let a new one.' कामपूर्वा might mean 'relating to love'.

(*d*) Kṛṣṇa smiles to hear his mother telling him Rā i.e. his own, story; cf. also 46*c-d*.

३६. Viṣṇu as Vāmana. Add to margin *S.-Hārār. 1. 49 (7a) (हनुमतः), readings (a) °विलस°, (b) °पुटी°.

(a) खर्वग्रन्थि° : 'as the dwarf's garment-knots parted (through his growth), showing the Kaustubha shining on his breast.'

(b) निर्यन्नाभि° : 'the resonance of the sāman coming deep from the hut (as it were a Brahman's hut) of the lotus-bud of his navel (upon which Brahmā, the ideal Brahman, sits), as it issued forth.'

(c) पात्र : 'a match,' or, with reference to Bali's liberality, 'a fit vessel.'

(d) वर्धमान : Note that this is a name of Viṣṇu as Vāmana; cf. *Harṣacarita* (Bombay, 1892), p. 44, l. 1.

३७. (b) त्र्यंशं : The accusative seems to give the better sense, with the idiomatic use of वह् = 'have', 'hold'.

३८. The वदन, स्तनद्वय, and रोमावली of Lakṣmī, as she rises from the ocean, are mistaken by the gods for a repetition (पुनर्) of the moon, the humps of the sky elephant, and the Tree of Paradise, which have already been procured by the ocean-churning.

(c) स्तनद्वय : For the comparison with an elephant's frontal lobes (कुम्भ) cf. 175, 245. वलद् : 'coming in sight' or 'accompanying'.

३९. The drunken Haladhara (= Balarāma) stutters his words. A similar verse is to be found in the *Pracaṇḍapāṇḍava* 52 किं किं किं सुसुसुस्वनैर, the speaker being the same: cf. also the verse पिं पि प्रिय ससस्वयं **Sml. P.* 113b (कस्यापि), *Sarasvatīk. ad* v. 142 (anon.), *Śp.* 3651 (कस्यापि).

४०. Viṣṇu as Narasiṃha: a dialogue between Hiraṇyakaśipu and his attendants.

'What? What?' 'A lion.' 'What then (ततः किं)?' 'With a form like a man's, my lord.' 'Strange! Have you seized him?' 'Nay.' 'Then, who is here?' (a form of urgent summons, often in the phrase को ऽत्र भोः, see B. and R. *s.v.* भोः). 'Long live the king!' (spoken by the guard, who presents himself). 'Quick, bring him here.' 'Nay, he is come himself.' 'My bow, my bow: no, my sword, in haste. Ah! the sharpness of his claws . . .'

४१. Kṛṣṇa, in order to be alone with Rādhā, tells t
shepherdesses to go home with their pails. She will follow.

(*b*) वष्कयिणीकुल: distinguished from the धेनु's, which ha
been milked already.

(*d*) कारणसूनु: Cf. कारणसूकर B. & R. *s.v.* कारण, *Bhāgav*
Purāṇa, III. 13, 33.

४२. Kṛṣṇa holds up Mt. Govardhana.

(*b*) लगैर्: 'clinging' (to the mountain). संभावितात्म
'proud of the honour done to them,' or 'filled with concei
(आत्मसंभावना *Harṣacarita*, Bombay, 1892, p. 40, l. 9).

(*c*) विषमं: 'perplexedly.'

(*d*) करमूर्ध: = कराग्र 'finger', clearly the better reading.

४३. Viṣṇu as Narasiṃha.

(*a*) तरत्: 'moving across.'

(*c*) व्यावल्गद्: 'writhing.'

(*d*) रव: The claws clash against Hiraṇyakaśipu's ri
cf. 28*b*.

४४. (*a*) प्रसव: 'flowers.' Cf. *Meghadūta*, B. 2*b* (॰रज
and 52*d*.

(*b*) ॰क्लान्तिनिद्रान्तरेषु: 'intervals of sleep due to fatigue.

(*d*) पत्त्र: 'ornamentation'; cf. 70*d* and reff.

४५. (*a*) दैत्य: Hiraṇyakaśipu.

(*b*) प्रतिविभावित: 'seen by reflection.' The compound d
not seem to occur elsewhere.

(*c*) अपरकेशरि: The reflection is taken to be a second l
(हरि also = 'lion'); compare the story in the *Hitopadeśa* (
Peterson, p. 73).

४६. Insert in margin reff. to *Skm. I. 256 (अभिनन्द
readings as in text, except स्थावर for स्थाधर), *Pad
(अभिनन्दस्य; readings as Skm., except दूरे for चार), *S.-Hā
9*a*, 67 (अभिनन्दस्य; readings as *Padyāv.*).

(*a-b*) Yaśodā warns the young Kṛṣṇa against the w
animals in the hills, and tells him, when he sees such,
meditate upon Nārāyaṇa.

(*a*) चारप्रचारे: 'movement hither and thither in pasturi

(*c-d*) Kṛṣṇa has to restrain a smile, he himself be
Nārāyaṇa; cf. 35*d*. स्फुरद्: 'quivering.'

४७. (*b*) कारणमेकमेव : There is no need of Brahmā or Śiva.

(*c*) उदरस्थित : Regarding the world's issuing, at the commencement of a *yuga*, from Viṣṇu's belly, cf. *Harṣacarita* (Bombay, 1892), p. 235, ll. 4–5.

४८. Translated by Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, p. 530.

(*a*) बीजं : Brahmā lies in the flower. स्वर्णशैल: : Mt. Meru.

(*b*) नागाधिराज : Śeṣa, upon whom Viṣṇu reclines, and who therefore corresponds to the bulbous swelling whence the stalk (कर्णिका) springs.

(*c*) मेघा: : = मधुपकुलम् by reason of their blackness.

४९. (*a*) कनकनिकष : Cf. *Vikramorvaśī*, iv. 1. For gold as colour of a Hindu cf. 149, 150, 156, 205, 432. A similar verse, relating to Sītā and beginning कनकनिकषभासा, is to be found in the *Dūtāṅgada* (India Office MS.), i. 9.

(*b*) नवजलधर : The *new* clouds, being full of rain, are dark like Kṛṣṇa.

५०. (*b*) आवृत्तालात : The revolving sun seems to make a fire-circle in the sky.

(*c-d*) The rays are compared to golden wands, ushering the crowded darkness westwards.

५१. (*b*) आखण्डलाशा : 'Indra's quarter = the east.'

५२. Translated by Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, p. 44.

(*a*) फणोपल : = फणमणि 'the jewel in the head of that snake, which (snake) is the eastern hill'.

(*b*) व्योम° : 'the golden leaf of that *Indranīla* tree, which is the sky.'

(*d*) प्रस्थानपूर्णकलश : There is a reference to the common belief that *yogis* pass at death through the sun; see *Chāndogya Upaniṣad*, iv. 15, 5. For a पूर्णकलश as an auspicious object to behold at departure, see *Harṣacarita* (Bombay, 1892), p. 63, l. 14, trans. p. 45, l. 11.

५४. (*c*) The सहकार (mango = चूत, 61*b*, 438*d*, 454*d*, 472*a*, 473*d*, 482*c*) and the कोकिल are both associated with (spring and) love; cf. *Ṛtusaṃhāra*, vi. 15, *Pārvatīp.* iii. 3, *Śakunt.* vi. 3.

५५. (*a*) पञ्चम : a certain note (or interval, one-fifth?) in music; cf. vv. 68*b*, 70*c*, 142*d*, 442*b*, 450*d*, 470*c*.

(*b*) स्थान : 'key,' 'pitch'; cf. 70*c*. पञ्चमार्गण° : 'the twang of Kāma's bowstring' (which consists of bees).

(*d*) कुड्मल : The buds correspond to the रोमाञ्च of *b*.

५६. (*a*) कलकण्ठ: 'cuckoo.'

(*b*) उत्कलिका: =(1) 'wave', (2) 'agitation': for the
cf. *Harṣacarita* (Bombay, 1892), p. 42, l. 9, trans. p. 29,
The पवन naturally causes waves.

५७. (*a*) बद्धस्पृह:: 'regarded with excitement (or 'envy'

(*b*) उपहृत:: 'dedicated.' गत:: = शक्य:: Cf. 118*d* and *H*
carita (Bombay, 1892), p. 60, l. 4, न याति वक्तुं, 'cannot be cal

(*c*) आमृष्टो: 'touched.'

(*d*) चूताङ्कुर: sent as a love token; cf. 54*c* and reff.

५८. (*a*) कोकिल . . . चूत: Cf. 54*c* and reff.

(*b*) किंशुक: Cf. 59*c*, 69*b*, 78*a*.

(*c-d*) महाकुल°: 'starting to break its strings at
suspicion of an infidelity on the part of the lover, they l
sensitive through high birth.'

५९. (*a-b*) The bees are mistaken by the parrots for (b
jambū fruit. अतिरसाद्: 'very eagerly.'

(*c-d*) एतेषामपि: The bees, mistaking the parrots' beak
(red) *kiṃśuka* flowers, fly into them; cf. 58*b*, 67*c*.

६०. (*a*) कोकिल . . . चूत: Cf. 54*c* and reff. निर्धूत: 'sha

(*b*) प्राग्भार: 'tilting.'

(*c*) तैरेव . . . धारावाहिभिर्: The same pollen-dust, fo
in showers, conceals the antelopes, who have scarcely leap
the heaps of it.

६१. (*a*) तथैव: The bees, though constantly thro
remain, as before, in the jasmine.

(*b*) नयनसुहृदो: '*though* pleasant (सुहृद्, cf. 92*b*) to the

(*c*) चौती: Cf. आशोकी, 62*c*, and 54*c* and reff. अ
= अत्र; cf. 72*d*, 505*e*. तथा: 'as later'?

(*d*) अथ च: 'and yet.' स्वयं: 'of itself.'

६२. (*a*) विधुरारम्भ: 'anxious starts.'

(*b*) मामुल्लङ्घ्य: 'in defiance of me.'

(*c*) चौरिका: 'public notice.'

६३. The subject of all the finite verbs is वासरा:.
verse seems to contain a hidden reference (by ध्व
a hospitable invitation: व्याहृत is the invitation; संस्कुर्व
setting the house in order; किसलयोत्तंसैर्: 'festoo
shoots'; अ(आ)लि = (1) 'bee', (2) 'friend'; प्रावार = (1
(of mist)', (2) 'case covering the ornaments'; and so

६४. (*a*) स्निग्ध : 'soft.' मुक्तदीर्घप्रवासः : 'recalled from long absence by the cuckoo's invitation.'

(*c*) शिञ्ज° °वलय : There is a reference to tinkling bracelets.

(*d*) °बृहतिकाः : 'shawls,' 'consisting of the (white) smile of (white) jasmine flowers,' or, punningly, 'smiling (i.e. decorated white) with jasmine flowers.' It need hardly be mentioned that to the Hindus a smile is white (as showing the white teeth): cf. 446*b*, *Harṣacarita*, trans., p. 5, n. 5; p. 213, l. 13. पूर्णपात्रीकरोति : The south wind, which has brought the good tidings of the return of the spring (मधु), carries off, as the messenger's meed of clothes, etc. (पूर्णपात्र, cf. *Harṣacarita*, trans., p. 109, n. 2), the early-falling (cf. 66*a*) jasmine flowers which are the shawls of the tree-wives of the spring.

६५. Spring as a monarch riding forth in a lantern procession (दीपावली *Diwālī*) in the evening. The instrumentals मण्डलैः, गणैः, किंशुकैः are those of circumstance or accompaniment (इत्थंभूते तृतीया).

(*a*) Note the ślesa in मण्डल and गण. चंचूर्य° : 'roaming.'

(*b*) गृहवाटिका : 'house garden.' अङ्गारितैः : refers to the red colour of the *kiṃśuka* blossoms; cf. 59*c-d*, 69*b*, 74, 78*a*, 472*c*, and *Ṛtusaṃhāra*, VI. 20.

(*d*) प्रस्निग्धा : as applied to the दीपावलि = 'very oily'; cf. 97*d*. कलिकादीपावलि : 'row of lamps consisting of buds.' The *campaka* has a fragrant yellow flower.

६६. (*b*) ग्रथ्नन्ति : The *kokilas* are composing in their minds, but not yet uttering their song; cf. 82*b*.

(*c-d*) The sun's rays curtail the briskness of the cold, but are not yet fierce (जठर or कठर; cf. critical note 2 to 427 and 8 to 500).

६७. Add to the margin a citation of *Bālar*. v. 38, where the first line appears in the form

सूते संप्रति दुग्धमुग्धसुभगं पुष्पोद्गमं मल्लिका

and °दलैः is read in *b*, which ends as our MS. In *Hemac*. only *a* of our verse is given. In *d Bālar*. has मुकुलेषु, as MS.

(*a*) षाण्मासिकैः : According to Nārāyaṇa Dikṣita in this passage the षाण्मासिक pearl is specially large.

(*b*) अर्चितः : 'honoured by a flower offering,' or merely 'brightened', an intentional variation of reading introduced by Rājaśekhara in *Bālar*.

(*d*) माञ्जिष्ठः : 'red as madder'; cf. 471*b*. अन्या लिपिः : 'a second colouring.'

६८. (*b*) पञ्चमः : *Cf.* 55*a* and reff. वाञ्छामात्र : Cf. 66

(*c*) जगन्ति : Governed by जिष्णु [स्यात्].

६९. (*a*) भागैर् : The day grows (स्फायते) at the expen
the broken-off parts of night.

(*b*) गर्भं : The *kiṃśuka* buds are seeds of fire ; cf. 65*b*.

(*c*) स्वाश्रय° : 'their objects,' the spaces of light and s
being only as broad as their vehicles, since the sun is vert

(*d*) स्तोकरसो : 'having only a little रस.'

७०. The garlands (अवतंसाः), powder-throwing (प
face-decorations (पत्त्र), and songs (गीतयः) are all signs o
feast (उत्सव).

(*b*) पत्त्र : (1) 'leaf', (2) 'face-ornamentation', which
should here (with लसत्) and in *Harṣacarita* (Bombay, 1
p. 146, l. 3 (with प्रचलत्), denote some hanging ornament
not merely paint-marks (विशेषक). The latter sense r
151*a*, 222*a*, 314*a*, 338*b*, 347*c*, 377*a*, 435*b*, while in 44
word denotes figures on metal. प्रकाण्ड : (1) 'stem', (2) '

(*c*) पञ्चम : Cf. 55*a* and reff. स्थान : 'key,' 'pitch'; cf. 5
गम्भीरक्रम will also have some musical connotation
अव्यक्तवर्णक्रम 198*c*.

७१. (*a*) जैत्र : 'victorious.' सहकार : Cf. 54*c* and reff.

(*b*) मधुकरविषकल्कलेपेन : The beeswax is compared to p
applied to arrows.

७२. The royal proclamation of the Spring Breeze (wit
ally Kāma, cf. 80*c*) from his palace Malaya.

(*b*) कुशलयति : 'greets' the कामिनः. इतरत् : 'fur
beginning the substance of the letter 'after compliments'

(*c*) अ(आ)लिकोकिल : (1) 'bees and cuckoos', (2) 'cuc
i.e. friends'. प्राप्तवान् : 'arrived at.'

(*d*) अस्माद् : 'in this quarter' = अतः ; cf. 61*c* and ref.

७३. (*a*) अतिरेकीभवत् : 'increased,' 'raised to the hi
pitch' by their abundant feeding on *cūta* (cf. 54*c* and reff.)

(*c-d*) The red eyes of the *kokilas* are compared to the
ashes of Kāma (असमशर = पञ्चशर) burned by Śiva's (
fiery glance. करालित : Cf. *Śantiś*. IV. 12, ज्वालाकराले

७४. The filaments (केशर), white and crescent as the
(चन्द्रकलास्पर्धि), in the red *kiṃśuka* flowers are likene
Kāma's (वितनु) bow, marked with white wax and in a red c

७५. Add to margin a ref. to **Skm.* II. 760 (**वीर्यमित्रस्य**), where *a* reads **वापी° °द्वरा**, and *c-d* as follows—

> **किं चान्यत्कुसुमायुधो ऽपि भगवान्धत्ते सगर्वं धनु**
> **र्ज्यामुन्मार्ष्टि च पञ्चभिश्च विशिखैर्जेतुं जगद्वाञ्छति ॥**

(*a*) **ग्रन्थि**: The leaves and shoots are knotted together.

(*b*) **कापि स्थितिः**: 'an indescribable condition.'

(*c*) A short walk is enough to cause a thirst.

(*d*) The wind teaches the dust to dance in the road.

७६. In **उत्सव**, **आमोह**, **उन्माद** (and also in the sequence, eye, touch, mind) we have a climax. The southern wind comes like a madman, with leafy branches shaking in his hand, and his mere embrace infects the people with insanity.

(*d*) **क्रीडाकूतकषायितेन**: 'infected with the spirit of play.'

७७. The play 'Love's Victory' is about to be acted by the Spring.

(*a*) **मुकुलाधिकार**: The word **अधिकार** seems to imply a metaphor ('official duty' or 'superintendence'), which accordingly may be traced also in the word **लक्ष्मी** 'splendour' and **विधिना** 'prescribed manner'.

(*b*) **अभिजातं वपुः**: The myrobalan also dresses for the occasion (**समय** also = 'festival').

(*c*) **पाटगिरेः**: Read **आप्रान्तगिरेः**? or cf. B. & R. **आघाट** = 'boundary'? Concerning **गिरि** cf. 105*c*. **प्रस्तावना**: 'prelude,' in both literal and metaphorical senses.

७८. (*a*) **हिमजलमिषात्**: 'in the guise of the cold rain,' or 'emulating the cold rain'. But no doubt the **भयात्** of *Skm.* (or **भिया**) is the correct reading. **किंशुकेषु**: Cf. 65*b* and reff.

(*b*) **व्याम**: 'having a cloud of smoke,' a sense not hitherto illustrated in the lexica.

(*c*) **पान्थसीमन्तिनीनां**: 'wives of (absent) travellers.'

(*d*) **शिखा**: 'points' of the flames. **°शोणीम**: i.e. 'flame-coloured'. The subject of **विसृजति** is **काननं**.

७९. (*b*) **प्रणयि**: 'courting,' sc. 'near'; cf. 291*c*, 371*c*, 374*a*, 398*c*, 403*a*, 450*d*.

(*d*) **वेश**: = **वेष**, 'dress.' **सर्वाभिसार**: 'general attack' (see the lexica), with a possible ref. to **अभिसारिका**.

८०. (*a*) उद्दारशोभं : The idea is that of 'fine clothes'.

(*b*) भ्रमरसरणी : The lines of bees are compared to a young man's moustache.

(*c*) मासः : = मधुमासस्य, which is an ally of Kāma (कुसुमधनुषा वज्ञसख्यस्य; cf. 72*a*).

८१. (*a*) शिलीमुख : (1) 'bee', (2) 'arrow'. पक्ष : (1) 'wing', (2) 'feather' of arrow.

(*b*) कज्जलाभ : 'black.'

(*d*) तूणा : 'quivers' holding the arrows. Elsewhere Kāma's *bowstring* is of bees.

८२. (*a*) Note the *śleṣa* in स्नेह etc. (rain, lightning, full rivers).

(*b*) परिमुक्तकण्ठरोध : cf. 450*c* and 66*b*, मनसि च गिरं ग्रथ्नन्ति ...

८३. (*a*) The days are compared to warriors who lose their fire and slink in their forts when the Tukhāras (the cold) prevail.

(*b*) प्रसारजुषः : (1) 'extending', (2) 'going about freely'.

८४. The various colours in the कुशेशय's are compared to those of a young शुक (आपाटला° = the red beaks, etc.); cf. 100*a*.

(*a*) दुःश्लिष्ट : 'very tight'?, 'the joining of their petals tight and (therefore) hard to distinguish.'

८५. (*a*) कर्णप्रवाल : 'flower-stalk round the ear.'

(*b*) 'engaged in shaking (the प्रवाल's), as they for a moment insert flower-buds into them.'

(*c*) परिमलित : The *haridrā*, 'turmeric,' on their cheeks catches a fragrance from the sweat. द्राविडीना : 'Dravidian women.'

(*d*) नवनखपदतिक्ताम् : 'causing a smart at the places of recent nail-marks.'

८६. (*a*) तप्तो . . . खण्डयित्वा : After deserting the night, the sun wanders abroad in remorse (तप्तो = (1) 'heated', (2) 'pained'.

(*b*) चीणा . . . प्रसादं : The night also, the deceived one, खण्डिता (see Rudra's *Śṛṅgāratilaka*, I. 143), grows thin and gradually recovers her serenity (in two senses).

८७. (*b*) परीतान्तिकाः : 'their vicinity occupied.'

(*c-d*) घर्माम्बु° : 'just strong enough to dispel the sweat.'

८८. The birds spend the day distressed by the heat.

(*a-b*) शिथिलित° : The birds droop their shoulders and raise their feathers in order to get air.

(*c-d*) They bend their legs and so get a good hold of their nests and avoid accidents from the fierce blasts which toss them up and down. As regards these summer winds, cf. 94*a* and *Ṛtusaṃhāra*, I. 22, 24.

८९. (*a-b*) The *rājahaṃsī* will hold her wings like a white parasol over her young, although protected by the water-lilies among which they live.

(*c-d*) The parrot will mistake for drops of water the pearl necklace upon the lady's breast, now his home (**वसति**, cf. 138).

९०. (*a-b*) The dust raised by the wind acts as an awning or parasol (**पटच्छत्त्र**) to keep off the heat from the earth.

(*c*) **दवदहन°** : The hue of the *mandāra* flowers suggests to the bees a forest fire.

९१. For a time coolness abode by the river bank, in sandalwood, wreaths of lotus fibres, the moonlight, etc. But all these have now failed, and it is now only to be found in **प्रियाकण्ठाश्लेष** : cf. 101*e*, 283*d*, 304, 466*b*, 477*c*, and *Ṛtusaṃhāra*, I. 4.

(*d*) **परं** : 'only'; cf. *Pārvatīp.* IV. 5*d*.

९२. (*a*) **निलोचनाञ्चलदरी** : 'interstices of his eyelashes.' **अल्पमक्षी** : 'small flies.'

(*b*) **भ्रूबालवल्लीसखि:** : The drops fall from his horns and down his forehead tuft into his eyes. **°सखि** : Cf. **सुहृद्** in 61*b* and reff.

(*d*) **दूरनि:सहतया** : 'as far as he possibly can'; cf. 96*d*.

९३. A verse exhibiting some grammatical irregularities (**°तालवद्य = °तालूंष, °तन्द्रीं = °न्द्री, रावयो = रावीर्**), which must be intentional if Bāṇa is the author.

(*b*) **पङ्काङ्कं** : The banks show the marks where the buffaloes have lain.

(*c*) **तरणान्** : = **तर्णान्**.

९४. In this verse the author exhibits some lexical virtuosities.

(*a*) **वाताः** (so to be read?): For the summer winds cf. 88*c-d* and reff. This line bears a general resemblance to 276*a*.

(*c*) **दृष्टिर्** : For the proposed reading see the critical note. **सृष्टि . . . तारक्षवी** = 'the whole creation of hyenas'. **असूत्कर्षेण** : 'with all their might'; cf. **निष्कृष्टायुर्**, *Tantrākhyāyika* (Hertel), p. 116, l. 9. **धातकीवनम्** : The *dhātakī* flowers at the beginning of the hot season; the flowers are used in Bengal 'in the preparation of a cooling drink'.

(*d*) **शरशमीनीडेषु** : The fowls have now no better nests t
in the reed-grass and the tough *śamī* tree.

९६. (*a*) **अग्रे . . . मूले** : 'on the top' . . . 'at the botto

(*b*) **उपरतप्रियेषु** : 'which they like when over.'

(*c*) **आधाराः** : 'ponds.' **प्लुत** : 'floating.' **मग्न** : Cf. 92*d*

९७. The forest fire.

(*a*) 'Avoids the **गोमय**'s, as being chiefly earth.'

(*b*) 'Just lightly (**प्रशिथिलं**) embraces the ant-hills cove
with grass (and therefore not combustible).'

(*c*) **लीढ** : Cf. *Pārvatip.* III. B, **दावाग्निलीढशेषस्त**
किलिञ्ज : 'boards,' 'wood.' **समुत्सिक्त** : 'swollen,' 'haught

(*d*) Devours the oily substance of the fowls' eggs, as i
were butter. **प्रश्निग्धाम्** : cf. 65*d*.

९८. (*a*) **शरारि** : 'geese.'

(*b*) **प्रपातप्लवं** : 'dive.'

(*c*) **अधार्तराष्ट्रं** : 'without geese.'

(*d*) **सीदत्** : 'desponding.'

९९. The effect of the heat is visible in various ways n
the women's bodies.

(*d*) **विभजति** : 'distributes.'

१००. (*a*) **शुकपक्ष°** : 'green and soft as a parrot's feathe
cf. 84. **शिरीष** : Cf. 99*c*, 102*b*. **°यष्टीनां** : 'stems.'

१०१. (*b*) **अर्घति** : Cf. **नार्घन्ति रत्नानि समुद्रजानि**, *Pañcat.*
(*ap.* B. & R.). **करम्बित** : 'mixed.'

(*c*) For the idea cf. 91*c* and reff.

(*d*) **शुचेर्** : 'the hot season'; cf. 102*c* and *Ṛtusaṃhāra*, I.

१०२. Add to the critical note a ref. to **Skm.* II.
(**कस्यचित्**), the text of which agrees with our MS. The w
संव्यान (= **उत्तरीय**), **वलय**, **उत्तंस**, and **हार** have, no do
some special appropriateness in connexion with the cost
required for the rite in question, **मृत्युंजयविधि**.

(*a*) **जलार्द्राः** : This reading is probably to be preferred,
word being a noun. **बिस°** : Cf. 446*c*, 496*a*.

(*c*) **शुचाव्** : 'summer,' as in 101*d*.

(*d*) **तन्त्रं मन्त्रं** : Cf. 490*b*. **रतिरमण** : 'Kāma.'

१०३. (*a*) **रजनिविरम** : Cf. the reading **प्रशमदिवसे** in *Me
dūta*, 2.

(*d*) **राजरम्भा** : The *rambhā* is the plantain; but the
rambhā does not seem to be given by the dictionaries.

१०४. (*a*) जलयन्त्र . . . निद्रायायो: : No doubt a reference to the *creaking* of the Persian wheel, by no means favourable to sleep.

(*b*) श्रीनारायणयोर् : A reference, also, to the author's name; cf. 29*d* and reff. As regards the awakening of Viṣṇu in the rains, see *Harṣacarita*, trans., p. 70 and n. 4.

(*c*) कङ्कालशेषश्रियं : 'having only a skeleton of her beauty left.' कपालफलके : 'on the potsherd,' viz. the sky.

(*d*) चन्द्रं . . : 'bake the moon like a cake.' पर्पटमिति: : We should have expected either °ट इति or °टमिव. The verb मर्मरय् recurs *Subhāṣitāvali*, 1844*b*: for the meaning cf. मुर्मुर, 289*d*, 427*a*.

१०५. The carpet (वास), lattice-walls (जालक), and awning (वितान) are the scene of the dancing of the peacocks, which is a feature of the rainy season (cf. 112 and *Ṛtusaṃhāra*, II. 6, 14, 16).

(*b*) यूथिका : For the jasmine and the rainy season see *Ṛtusaṃhāra*, II. 24.

(*c*) कुटजप्रहासिषु : The white *kuṭajas* are the laughing spectators. गिरेर् : Has this word also a theatrical signification (*auditorium*)? Cf. 77*c*.

१०७. (*d*) आविर्गन्ध : This reading, given also by one MS. of the play, seems preferable.

१०९. (*a*) बालशलभान् : The deer mistake the young grass-hoppers, or locusts, for green herb.

(*b*) च्छत्री : = °त्रा (so read?), 'mushroom.'

(*c*) कीटपटल : The peacock mistakes the lines of black flies for cobras, which it is wont to devour (भुजङ्गाशिन् 131).

(*d*) वनान्तरे : The peacocks would usually remain on the outskirts of the wood.

११०. (*a*) आसारान्त : 'after the heavy showers.'

(*b*) सुप्त : 'asleep,' i.e. hidden = गुप्त; cf. 442*a*.

(*d*) निःसंपात : 'dead of night.' दर्दुररव : For this feature of the rainy season cf. 113*d*.

१११. Add to critical note a reference to **Skm*. II. 816 (योगेश्वरस्य); readings as our MS. except in (*b*) कुरङ्ग.

(*a*) वेतस° °स्रोतोगामि : cf. 125*a*.

(*b*) कुरङ्गयूथ : The word कुरङ्ग appears to be unknown: read कुरङ्ग with *Skm*. कलितस्रुपानि : 'the sloping banks occupied' (= °कूलानि). उदश्मांसि : 'brimming.'

(*c*) **पिपीलिका॰** : 'the thickets bristling and bent down by a general assembly of ants.'

११२. (*b*) **रङ्गवसुधा** : = **रङ्गभूमि**. For the peacock's dancing cf. 105 and reff.

(*c*) **अम्भोमुचामारवैः** : It is the thunder that makes the peacock dance; cf. 114*a-b*.

(*d*) **बर्ह॰** : The peacock converts his tail into an umbrella; cf. 121*d*.

११३. (*a*) **स्तिमिताः** : 'motionless.' **आबद्धधारं** : 'in a heavy shower'; cf. 119*b*.

(*d*) **निर्द्वन्द्व** : 'without competition.' **दर्दुररव** : Cf. 110*d*.

११४. (*b*) **करम्बित:** : 'mingled.' **कण्ठकूज:** the lovers' 'murmurs'.

(*c*) **अट्टेषु** : 'upper chambers.'

११५. (*a*) Probably the line ended with **वनं**.

(*c*) **किं चान्यत्** : 'furthermore.' **कलिकोर्मि** : 'waves.'

(*d*) **कियता क्षणेन** : 'after a little time.'

११६. (*a*) **केदारे** : The dry field is converted by the rains into a lake with fishes, etc.; the same thing occurs in Indo-China. **दर्दुरे** : Cf. 110*d* and reff.

(*c*) **डिम्भाः** : 'louts.'

(*d*) 'With the *Vīraṇa* grass on the bordering dry land covered white with clusters of young snails.' **चुम्भूर्** : The 'shoo-shoo' of the louts.

११७. (*c*) **विडौजसो** : 'Indra.' The cloud is, as it were, Indra's black silk umbrella, the patches of blue sky being the sapphires adorning the same. Indra descends as rain-god.

११८. (*a*) **खद्योत** : For this feature of the season cf. 130*c* and *Ṛtusaṃhāra*, II. 5 (**इन्द्रगोपक**).

(*b*) **स्निग्धध्वान** : 'dull sound.' **विभावित** : The clouds are not *seen*; cf. 130*c*. **उन्नाह** : 'array,' 'abundance.' **रटत्कम्बवः** : The elephants' trumpet; cf. 119*a*, 132*a*, and *Ṛtusaṃhāra*, II. 15.

(*c*) **पुरोवाताः** : 'east winds'; cf. 108*a*.

(*d*) **यास्यन्ति सोढुं** : 'will be supportable'; cf. 57*b* and ref.

११९. (*a*) **कम्बुरव** : Cf. 118*b* and reff.

(*c*) **उत्सङ्गे** : The sky bends its head (**ककुभो**, 'quarters') into its lap and sleeps, the thunder being its snoring.

१२०. (*a*) **अविरण** : The word might be defended as = 'without recovery from defeat', a poetic variant for ॰**ल**. But no doubt **अविरल** should be read.

(*b*) दृढ॰ : The strongly grown gourd creepers add to the privacy of the apartment on the roof.

(*d*) The missing akṣaras might be something like ॰सः कामिनीनाम्.

१२१. (*c*) व्यालोल : 'dishevelled.'

(*d*) कृच्च : Cf. 112*d*. क्रीडालसाः : Cf. 105, 112 and reff.

१२२. (*a*) नीलकण्ठो : (1) 'peacock', (2) 'Śiva'. गौरी : (1) 'female buffalo', (2) 'Durgā'. तडित्तरलतारा : (1) 'eyes quivering at the lightning', (2) 'having eyes glancing like lightning'.

(*b*) घनो महाकालः : (1) 'very black cloud', (2) 'great Mahākāla', or 'cloud as Mahākāla'.

१२३. (*a*) चूर्णभासः : 'like powder.'

(*b*) कौतुकिनीनां : 'the women excited by the new clouds' (and going out into the rain) are wetted on hair and cheeks by the drops. कृतार्थः : 'the fortunate man'; slightly different from कृती (123*b*, 254*a*, 443*d*, 456*a*), कृतपस् (236*d*, 455*d*), and सुकृती (178*d* and reff.), which are similarly applied. So धन्य 448*a*.

१२४. (*a*) अपतितया : 'without falling' (1) in the physical, (2) in the moral, sense.

(*b*) पिच्छिलः : The line contains the reply to the previous (intentional) misunderstanding of the word अपतितया. 'You are in love, anxious one.' 'No! no! friend, it is only that the path is slippery.' असितभुजग : = कालसर्प.

१२५. (*a*) केतकीकुसुमं : The *ketakī* flower is white, and, being encircled by the black snake, resembles the iron-bound ivory tusk.

१२६. (*a*) यथोत्तरं : 'in order.'

(*b*) For the white spines (सूच्यः) of the *ketakī* cf. *Ṛtusaṃhāra*, II. 23.

१२७. The rainy season is compared to a skull-bearing *kāpālika* ascetic.

(*a*) केतकीनां : The white pollen is compared to ashes. परिमलन : 'toying with.'

(*b*) The black clouds, edged with cranes, correspond to the ascetic's hair with dangling skulls.

(*c*) धनुःखण्ड : 'the fragment of the rainbow,' from which dart lightning flashes, is compared to the ascetic's metal-bound (?) खट्वाङ्ग club with streamers (पताका).

(*d*) प्रोषितस्त्री : 'wives of absent travellers.'

१२८. (*a*) धनुषि : 'rainbow.'

(*b*) प्रमनसि : 'agreeable,' with the trumpeting of eleph
प्रम्लानलीलाकपि : adv., 'the monkeys having their play dam

(*c*) व्यामुग्ध : 'sweet and fresh.'

१२९. Translated *Indische Sprüche*[2], No. 2009.

(*b*) उच्छ्राव : = the उत्साव of *Skm.*; उच्छोष (*Sbhr.* and
is no doubt a mistaken correction, not suiting the *śleṣa*.

(*c-d*) The clouds, with lightning flashes for lamps, go
emissaries, चर) in pursuit of the dacoit, the sun.

१३०. (*b*) विप्रोषित : 'banished.' ज्योतिष: : 'constellat
रोधसंकट : 'narrowed by the barrier'; cf. *Harṣa*
(Bombay, 1892), p. 150, l. 13.

(*c*) खद्योत : cf. 118*a* and reff. अनुमित : 'inferred,
'not seen' = विभावित in 118*b*. The trees, though
(उपकण्ठ), are invisible in the dark.

(*d*) क्वाणोत्तरा : 'distinguished by the buzzing'; cf. गन्ध
Pārvatīp. II. 5.

१३१. (*a*) चन्द्रक : the 'eyes' in the peacocks' tails.

(*b*) आभोगा: : 'expanses'; cf. 107*b*. °बालशाखिन: : '
trees in flower.' भुजङ्गाशिभि: : 'peacocks.'

(*c*) पातुं पयोदानिलं : snakes being पवनाशिन्.

१३२. (*a*) कासव: : Cf. 118*b* and reff.

(*b*) चक्रवाल : 'throng.' जम्बाल : 'mud.'

(*c*) गण्डूपद : a kind of worm.

(*d*) स्थपुटित : 'made uneven.'

१३३. In this verse the clear ponds are said to show
wealth (प्रकटविभवा:), buy the mind, and count the coi
walking crabs on the bottom being compared to hands).

(*a*) प्रमदचटुलाया: : (1) 'having wild lightning' (?), (
the street) 'moving with excited people'. स्थलजुषो
'having a bottom', (2) 'having shops or stands' (?).

(*b*) वराटी : (1) 'shell', (2) 'cowrie'. शफरसरणि:
water is the 'street of the Śapharas'.

(*c*) कुलीरै: : The wandering crabs making them se
have hands engaged in counting.

१३४. (*a*) पर्जन्यधार्मिक: : 'the devotee Parjanya' bath
linga.

(*b*) जलदेन्द्रनील° : 'spurted out by the sapphire
gaṇḍūṣas ('waterbags'?), which are the clouds'. The or

senses of गण्डूष, 'mouthful,' 'tip of elephant's trunk,' seems insufficient here.

१३६. (*a*) अमराणां : An inferior reading; cf. the verse quoted p. 43, n. *a-b*. केलिदीक्षा : Cf. क्रीडाव्रते दीक्षितः 137*d*.

१३७. Translated by Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, p. 542.

(*b*) आयतिशालिना : The long eyes are compared to Siva's noose.

(*d*) नगात्मजा : 'Pārvatī.' व्रते दीक्षितः : 'initiated into the rite'; cf. 136*a*.

१३८. (*b*) वसतिः : 'permanent home'; cf. 89*c-d*, 140*d*.

१४०. Translated by Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, p. 553; cf. the verse धनुः पौष्पं मौर्वी *Padyāmṛtat.* III. 3.

(*b*) मनो भेद्यं : Cf. 139*b*.

(*c*) अदेहस्य : Cf. the verse सो ऽनङ्गः 165.

(*d*) वसतिः : Cf. 138*b* and reff.

१४१. (*a*) प्रतिमा : 'idol.'

(*b*) विगूहन : apparently an error of the poet for अवगूहन or उपगूहन.

(*c*) निवेद्य : 'the offering.'

१४२. (*a*) परिणतिर : 'development.'

(*b*) स्तनाभोगो : 'bosom's swell'; cf. 107*b*, 176*b*, 220*d*, 327*c*.

(*d*) पञ्चम : the name of a note, cf. 55*a* and reff.

१४४. (*d*) Apparently the sense is 'expands the thought of (= encourages) the spectators, person by person, as she beholds them'; as regards the rest of the verse see the editions of the play.

१४५. (*b*) काश्मीरज : 'saffron.' तालक : 'cymbals,' held by the dancer, Youth; cf. 161*c-d*.

(*c*) वृत्ति : Perhaps here with musical connotation ('rhythm,' 'repetition'). समागुणान्ते लब्धात्मसीम : 'scarcely separated'; cf. 177*c-d*, 184, 185*a*, 209, 292*a*, 304*d*.

१४६. (*a*) नगरारम्भे : Apparently the king's standard was set up at the commencement of the building of a city.

१४८. (*b*) तिर्यग्वि° : = कटाक्षाः, cf. 143*c*, 163*d*.

(*d*) निर्माय : 'non-magical.'

१४९. This verse is, like the similar verses 150, 152, 200, an instance of *adbhutopamā*.

(*a*) काञ्चनयष्टि : i.e. a woman whose colour was like gold, which the Hindus regard as their real colour; cf. 49*a* and reff.

(*b*) पद्मं : sc. the woman's face. अनिशं प्रोत्फुल्लं : i.e. 'never closed'. The पद्म closes at night.

(*c*) मधुपौ : sc. her eyes. अष्टमीचन्द्रमाः : sc. her brow, being a half-moon in shape.

(*d*) तमसा : sc. her hair; see 160, 197*a-b*, 222*c*, 481*d*. नक्तंदिवं : That the darkness should remain permanent in the presence of the moon is a marvel.

१५०. The general idea is the same as in the preceding verse, the several comparisons referring to the woman's breasts.

(*a*) मध्येहिमलतं : adverb. कपित्थयुगलं : The *kapittha* (wood-apple) fruit is smaller than that of the *tāla* (fan-palm). क्रमप्राप्ते : 'as she gradually drew near.'

(*b*) तदनु तन्नि° : 'afterwards the same (तालफलद्वय) separated.'

(*c*) व्यतिकर : 'competition.' सौवर्ण : Cf. 49*a* and reff. कुम्भ : Cf. 162*d*, हैम्नः कु°, also 271*c*, 326*c*, *Śṛṅgārat*. I. 49.

(*d*) परिणतं : 'fully revealed.' क्वेदं . . . : 'how can we account for such a marvel?'

१५१. (*a*) °पत्त्रहरिण : 'with face ornamentation (विशेषक) of musk for its deer' (corresponding to the deer in the moon). मृगमदमसीपत्त्र : Cf. 222*a* and reff., and for पत्त्र 70*b* and reff.

(*b*) हरिणाङ्क : 'the moon.' लडितं := ललितं 'play', implying conceit; cf. 368*d* and *Saundarananda Kāvya*, IV. 22, 27, 40; VI. 43.

(*c*) क्व चन्द्रे . . . : For the form of the expression cf. 246*c-d*. सा(= सा अ° ?)तिशायिनी : 'surpassing.'

(*d*) नयमुषः : 'stealing away worldly prudence' (नीति); cf. नयद्रुह in *Kirātārjunīya*, XI. 43.

१५२. (*a*) ऊर्जित : 'mighty.'

(*b*) अनम्बरे : 'where there is no sky'; cf. अनाकाशे, 195*b* and ref.

(*c*) चित्रपरंपरा : 'wonder upon wonder.'

१५३. Translated *Indische Sprüche*², No. 3702.

(*b*) विमृषति : 'hesitates.' कुसुमलावी : 'flower-plucker.'

१५४. (*a*) तनुवेश्म : 'the abode of her body'; cf. 146.

(*b*) °पल्लव° : A bowl of water is an auspicious object: this one contains also पल्लव's; cf. *Harṣacarita* (Bombay, 1892), p. 172, l. 20.

१५५. (*a*) बलि : the demon Bali (with pun in त्रिवलि *b*).

(*b*) सैव : 'the same as before.' नम्रता : = (1) 'flexibility', (2) 'courteous deference', is punningly regarded as the opposite of उन्नति ; cf. 207.

१५६. (*a*) कनक : Cf. 49*a* and reff.

(*d*) सौवर्णपट्ट . . . °प्रशस्तिः : 'An ode of Victory inscribed on a gold plate.'

१५७. Translated *Indische Sprüche*[2], 2926 ; Jacobi, *Alaṃkāra-sarvasva*, p. 448. The *Alaṃkāra* books dispute whether the verse exemplifies *vyāghāta* or *vyatireka*.

(*b*) विरूपाक्षस्य : antithetical to वामलोचनाः.

१५८. (*b*) पार्वणचन्द्र : Cf. 162*d*. तुल्यतैव हि लाञ्छनम् : The face's equality with the moon is its only blot.

१५९. (*b*) निजासनाम्भोज° : Her face's full moon inconvenienced (दुःस्थित) the creator by causing the day-lotus, which is his seat, to close ; cf. 190*c-d*.

१६०. (*a*) तमः : Compared to the woman's hair, as in 149*d* and reff. एकं : 'only.'

(*b*) एणं : The moon's deer. अस्य : sc. मुखस्य.

(*d*) भवान् : sc. the moon.

१६१. (*a*) अवदातकान्तिनि : Being bright, the कुच reflects the moon.

(*b*) संक्रान्त . . . द्वेधा विभक्तः : The half image appearing in each कुच is compared to the half-moon ornaments on the clappers (ताल).

(*d*) प्रोत्थित : 'lifted.' कांस्यताल : 'brazen clappers,' cf. 145*b*. प्रायं : 'like.'

१६२. In this verse the several comparisons are :—

ऊरू = रम्भास्तम्भौ : Cf. the verse beginning उभौ रम्भास्तम्भा-वुपरि, *Sarasvatīk. ad* III. 38 (anon.), **Sml. P.* 72*a* (4) (कस्यापि), **S.-Hārāv.* C. 183 (15*b*) (कस्यापि), and the verse *Karṇasundarī*, v. 9, रम्भास्तम्भमनोभि°. अधरः = बन्धूककुसुमं : cf. 171*b*, 199*b*. स्तनद्वन्द्वं = हस्तिनः कुम्भौ : cf. 150*c* and reff. मुखाब्जं = पार्वणशशी : cf. 158*b*.

(*a*) यदि . . . : 'if these things are really what they seem.'

(*c*) हतौ : 'defeated,' 'good for nothing.'

१६३. (*a*) सिन्धोरन्तः : 'from under the ocean,' a reference to the churning. कथंचिद् : 'with difficulty.'

(*b*) सकलं: 'all,' namely the सुरसुमनसः, etc., the *Pā*
tree flowers in her breath, the *kālakūṭa* poison in her gl
the moon in her cheeks, ambrosia in her mouth, etc.

(*d*) तिर्यग्भूते विलोचने: = कटाक्षे, cf. 143*c*, 148*b*.

१६४. (*a*) तरलनयना: (1) 'having sparkling eyes', (2) 'ha
stars for eyes' (?). पयोधरहारिणी: (1) 'attractive
breasts', (2) 'dispelling clouds'.

(*c*) भवतु . . . कथमन्यथा: 'how else should be?'

(*d*) लेखाशेषः: 'having only the crescent left.'

१६५. Translated by Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, p. 363

(*a*) अनङ्ग: There is a play upon the literal sense ('bodil
cf. 140*c*, 478*a*.

(*b*) मधुव्रत: 'bees.' (*c*) एवंसाधन: A Bahuvrī

(*d*) अस्त्रं: Cf. 172*a*, 189*c*.

१६६. The *tribali* is the clay of beauty squeezed out bet
the creator's fingers; cf. 221*c-d*.

(*a*) The missing akṣaras must have been something like

[सङ्कुम]ध्यं निपीड्य क[लितवतः]

(*b*) मुग्धा॰: Probably for मया॰; see the critical note and

१६७. (*c*) जननयननिर्माणमफलं: Cf. 248*b*.

१६८. Translated by Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, p. 523.
parrot, in clamouring for his food, makes use of lovers
pressions, and so puts the matron to shame.

(*b*) बिम्बं . . . जाम्बवं: *Bimba* and *Jambū* fruit; as re
the former cf. 181*b*, 187*d*.

(*c*) अनुपममनोज्ञ: 'charming through not being
'charmingly novel.'

१६९. (*b*) कस्तूरी: Cf. 222*a* and reff. किमिह: The प
ornamentation is superfluous.

(*c-d*) The क्रीडितानि are the only proper ornaments o
स्तनकलशौ; the necklace is a mere burden. For the p
हारो भार: cf. *Harṣacarita* (Bombay, 1892), p. 109, l. 12
the whole passage, ll. 1-12, and 425*d* below.

१७०. The verse describes the course whereby the h
man becomes a pearl upon a woman's bosom; cf. *Harṣa*
(Bombay, 1892), p. 281, ll. 13 sqq., translation p. 251, ll. 21

(*a*) He becomes a drop in the ocean, then part of a clo

(*b*) The drop falls into the mouth of a pearl-oyster.
'by good fortune' ('merit').

(*c*) श्रेयोभिः : 'by the highest felicity.'

(*d*) रुचिं तन्वन् : 'heightening its (or 'your') beauty.'

१७१. बन्धूक : Cf. 162*c* and reff.

(*d*) कृतं : not with किमु ('much more'), but = अलं.

१७२. (*a*) अस्त्र : Cf. 165*d* and reff.

(*b*) द्वयोश्च : 'of both,' sc. the day-lotus and the moon, which both seek to copy her face, the day-lotus as मनसि° °स्त्रं, the moon as नेत्र° °त्वं. च : = एव.

(*c-d*) The moon, through rivalry with the day-lotus, prevents its unclosing.

१७३. Add to the margin and critical notes a citation of *Bālar.* v. 76, whence the verse is taken. Readings: (*a*) °भुवश्चरित, (*c*) °प्स्यथ.

(*a*) चेतोभुवो . . विभ्रम : Cf. अनङ्गविभ्रम 181*c* 'Kāma's fascinations.' संविधान : 'arrangement.'

(*b*) नूनं : 'it now appears,' 'surely'; cf. 174*b*, 191*c*, 473*d*, 497*b*. वः : = चकोराः.

(*c*) चकोराः : vocative. The reading अवाप्स्यत (conditional) s obviously right.

(*d*) चन्द्रिकासु : as regards the *cakora* drinking the moonlight ee 17*c-d* and reff.

१७४. (*a*) शस्त्रहताः : For the belief that warriors slain in attle go straight to paradise cf. *Kauṭilīya Arthaśāstra*, x. ii. 150 p. 365 ad fin.)—यान्यज्ञसंघैस्तपसा च विप्राः

स्वर्गैषिणः पात्रचयैश्च यान्ति ।
क्षणेन तानप्यतियान्ति शूराः
प्राणान् सुयुद्धेषु परित्यजन्तः ॥

(*b*) नूनं : Cf. 173*b* and reff.

(*c*) सूच्यग्र : 'a needle's point,' and not a sword.

१७५. (*b*) संलक्ष्यमाणेन : 'resembling.'

For the comparison of कुच with कुम्भ ('the elephant's frontal umps') cf. 38*a-b*, 245*a*, 417*b*, and reff.

(*d*) वापी : Cf. 223*b* and reff.

१७६. (*a*) स्वगतमितयानं : 'having a movement measured by o standard of its (the नितम्ब's) gait'; the gait is defined in Manu, iii. 10 (हंसवारणगामिनी).

(*b*) स्तनाभोगे : 'bosom's swell'; cf. 142*b*. अपरस्यापि: Sc. s well as your own; cf. 229.

(*d*) प्रथम° : 'the mark of the first writing and erasing.' The moon was a mere *first attempt* at making her face; *its erasing* is, no doubt, shown by the mark in it. Cf. 197*d*, 200*c*.

१७७. (*a*) अभिजनभुवा : to be taken with तुल्यौ. °भुवा : = भूम्या ; cf. 181*c*. आजन्म : 'from birth onwards.'

(*b*) समानाव् : The word perhaps contains a pun (स + मान, 'pride'). उदयिनौ : 'rising.'

(*c*) मण्डलवतोः : (1) 'round', (2) 'rulers of provinces'; cf. 193*b*, 209*b*, 211*a*. अपि : *Although* having their separate *mandalas*, they yet rival concerning boundaries. सीमामात्र . . . स्पर्धायुज : 'emulous conflict over boundaries merely'; cf. 145*d*.

(*d*) नमस्यः कठिनिमा : euphemistic (cf. *Harṣacarita*, Bombay, 1892, p. 251, l. 13, नमः सुखेभ्यः) for 'accursed hardness' (i.e. stiffness, stubbornness) in the case of the मण्डलवतोः ; as referring to the स्तनौ, the कठिनिमा is a good quality, cf. 2*b* and पीनतुङ्गकठिनस्तन°, 338*a*, also 367*d*.

१७८. (*a*) शृङ्गारद्रुममञ्जरी : Cf. शृ°°वल्ली, 179*b*. निक्षेपभूः : 'place of deposit.'

(*b*) मधुमयी वर्तिः : 'collyrium, making the eye see only sweet things.'

(*c*) लीलानिर्झरिणी : 'play-river' for king Kāma's जलक्रीडा. मनोज : 'Kāma.' लावण्यसिन्धोर् . . . वेला: 'high tide of the ocean of beauty'; cf. 179*b* and *Harṣacarita* (Bombay, 1892), p. 37, l. 10, वेलेव रागसागरस्य.

(*d*) सुकृतिनः : = पुण्यभागिनः ; cf. 236*d*, 243*a*, 273*b*, 287*a*, 387*d*, 396*c*, 446*d*, Rudra's *Śṛṅgāratilaka*, i. 36, 127, and compare note to 123*b*. सीमास्थली : 'acme.'

१७९. (*a*) अमृतवृत्तिः : 'manifestation of ambrosia'; but ? read °वर्तिः, as in 178*b*. (*b*) शृङ्गारवल्ली : Cf. 178*a*.

१८०. (*a*) °पत्त्र : The leaf of the मुखाब्ज.

(*c*) °मुखानां : = प्रमुखाणां. सुमनसां : = सुराणां.

(*d*) अस्य : sc. पीयूषस्य.

१८१. The verse is, like 199, an example of मोहोपमा or भ्रान्त्युपमा.

(*b*) बिम्ब : Cf. 168*a-b*, 187*d*. दधद् : The construction is not clear; should the line begin with भ्रान्तिं ?

(*c*) विभ्रम : 'fascination,' 'witchery'; cf. 173*a*. °भुवः : = °भूम्याः ; cf. 177*a*.

(*d*) विश्वसृजो : 'of Brahmā.' कियती : 'how slight.'

१८२. (*a*) चूचुक : The dark चूचुक are compared to the bee in the lotus.

(*b*) रोमावली : Compared to the stalk (नाल) of the lotus.

(*c*) उत्तुङ्ग : Cf. 2*a*, 224*c*, 241*a*, 292*b*, 328*a*. संगत : cf. 145*c* and reff.

(*d*) महानिधानं : For the superstition concerning trees, etc., growing over a treasure cf. *Harṣacarita*, trans., p. 220, ll. 7-8.

१८३. In this verse the कान्ता is described as a distinct substance, तत्त्वान्तर, having special properties; cf. 318*d*.

(*a*) उर्वीमपि द्यामिव : 'even earth, like heaven.'

(*b*) अङ्गसङ्गविधिना : 'if applied limb to limb.' किं यन्न निह्नूयते : 'everything else set at nought.'

(*c*) अन्तः : 'in its internal effect.' सुधासपत्नं : 'rivals ambrosia.'

१८४. (*a*) मुखं : = (1) 'tip of the स्तन', (2) 'face'. प्रकटीकृतं : 'displayed.' The face is hidden through shame.

(*b*) गुणिने : = (1) 'meritorious', (2) 'having a string'. The line means 'for shame at not having left room for the necklace with its string'; cf. 145*c* and reff.

१८५. It is not surprising that the 'unparted', 'unenlightened' (अविवेकि) कुचद्वय should slay the whole world, when the eyes, which have received instruction (or 'extend to the ear', प्राप्तश्रवण), cease not to do murder. The idea in अविवेकि is the same as in 184*b*.

१८६. (*a*) शिरः कम्पयते : Shaking the head appears to be sign of emotion, cf. 350*c*; elsewhere of anger (*Harṣacarita*, Bombay, 1892, p. 10, l. 8) or interest, 1*c* and reff.

(*b*) उत्पाटयन् : 'plucking out,' the दृष्टि being fixed in tight place.

१८७. Translated by Jacobi, *Dhvanyâloka*, pp. 34-5.

(*a*) शिखरिणि : (to be taken with क्व) = 'mountain'?

(*d*) बिम्ब : Cf. 168*a-b*, 181*b*.

१८८. (*a-b*) If the creator had seen her, he would never have let her go.

(*c*) But with closed eyes he could not have framed such beauty (cf. *Jānakīharaṇa*, I. 29).

(*d*) Therefore, as the Buddhists hold, the world had no creator.

१८९. (*a*) व्यर्थं . . . : 'having looked at his unava flower-arrow.' असुव्यये ऽपि : 'even when dying.'

(*c*) अस्त्रं : Cf. 165*d* and reff.

(*d*) प्रतिष्ठा : 'foundation,' 'origination.'

१९०. (*a*) अस्मिन्नपि : the moon also, as being like Sītā's

(*b*) व्यक्तं : 'evidently.'

(*d*) दुःस्थितस्य : Cf. 159*b*. तच्छिल्पमुन्मीलितम् : hence inferior beauty of the moon.

१९१. (*c*) नूनं : Cf. 173*b* and reff.

(*d*) प्रतिमानखण्डाः : 'makeweights.'

१९२. (*a*) गोत्रे : '*their* family.'

(*b*) द्विरेफान् : (1) 'bees', (2) 'lovers'.

(*c-d*) उष्णभानौ च भक्ति . . . अम्भोरुहाणि : Cf. *Harṣa* (Bombay, 1892), p. 194, ll. 9-10, दिवसकरप्रीत्या दिवसमुन् कसितं मुखमहाकमलं.

१९३. (*a*) कोषः : = (1) 'bud', (2) 'treasure'. पत्त्राणि : 'leaves', (2) 'chariots'. दुर्गं : = (1) 'inaccessible', (2) '

(*b*) मैत्रं मण्डलं : = (1) 'the sun's circle', (2) 'circ friends', cf. 177*c*, 209*b*, 211*c*. कण्टकाः : = (1) 'tho (2) 'troublesome persons', 'rebels'.

(*c*) आकृष्टशिलीमुखेन : = (1) 'attracting bees', (2) 'dra arrows to the bow'. रचना : refers to the कोषः, 'apparatus.'

१९४. (*d*) कारणं : 'material cause.'

१९५. (*b*) अनाकाशे : 'where there is no sky'; cf. अनम्बरे, and the verse Sp. 3324, अनाकाशे चन्द्रः (कस्या *S.-Hārāv. C. 7*b*, 76 anon.

(*c*) As regards the *cakora* living on moonlight cf. 17*d* an The reading °सुता is plainly right, since it is not the itself, but its light, that the *cakora* feeds upon.

(*d*) लवल : = लवलीफल, 275*c* and reff.; cf. बदर = बद and बिम्ब = बिम्बफल, and 168*b*. प्रणयिनीम् : 'resembl cf. 79*b* and reff.

१९६. (*b*) विसूत्रितविभ्रमाणि : (1) '*capriciously lacking* (2) 'having inappropriate movements'.

(*c*) कथं : The creator's other works display faults; then, could he have made the सुतनु?

(*d*) Or is it possible that moonlight is sometimes pro by the sun (which is more like her face), and not by the m

१९७. (*a-b*) The dark hair is the black darkness near the moon (cf. 149*d* and reff.), and the arms the halo. °मिषाद्: 'on pretence'; cf. 214*c-d*.

(*d*) गलितमृगलक्ष्मा: 'with the deer-mark [which is a blot upon the moon] vanished'; cf. 176*d*, 200*c*.

१९८. (*a*) लोचनार्धै: = कटाक्षं. (*b*) धनुरुज्झतु: Cf. 205*c*.

(*c*) राग, वर्ण, and क्रम have musical connotations; cf. 70*c*, 262*a*, 302*b*.

(*d*) वीणासु . . . : 'the illusion of a drum's sound mingled with that of the lute,' the latter being मधुर, the former अव्यक्त.

१९९. A verse quoted in *AS.* as an example of the *Māgadhi* style. Translated by Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, p. 5. Like verse 181, it exemplifies मोह (or भ्रान्ति)-उपमा. Add to margin *Sarasvatik. ad* III. 38; readings as *Skm.*, except that *a* and *b* are inverted. (*b*) बन्धूक: Cf. 162*c* and reff.

(*c*) बान्धवजन: 'emulously eager in the mistaken idea of it (the black hair) being their kindred (sc. other bees).'

(*d*) कियन्ति स्थानानि: 'How many of these positions will you defend?,' all being attacked by the bees.

२००. Like 149 and 152, a verse exemplifying अद्भुत.

(*c*) प्रोञ्छितलाञ्छने: 'with its mark obliterated'; cf. 176*d*, 197*d*. हिमरुचौ: 'the moon,' sc. her face. इन्दीवर: sc. her eyes. The *Indivara* should not be open in the moonlight.

(*d*) रथाङ्गयुगलं: 'pair of *cakravākas*,' sc. her breasts. The *cakravākas* are usually separated (not संसक्त) at night.

२०१. (*a*) What in your body is in pairs, is open only to mutual comparison: what is single, is beyond compare.

(*b*) सिकथक: mere 'wax' of the honey.

(*c*) स्वरमातृका: 'a mere *mātrā* of the tone.'

(*d*) अभ्यासस्य: The cuckoo goes on practising two notes only.

२०२. Translated *Indische Sprüche*[2], 5850, and by Jacobi, *Dhvanyāloka*, p. 134, *Alaṃkārasarvasva*, p. 323.

(*a*) व्ययो: 'expenditure of the substance of beauty' in making her. क्लेशो: the great effort which was required.

(*c*) स्वगुणानुरूप°: 'from lack of a lover of equivalent merits.'

२०३. (*a-b*) Note the emphasis on सकला and प्रयत्नात्.

(*b*) अमृतरसेन: Naturally an ingredient in a संजीवनौषधि (*d*); cf. 310*d*. पुनः प्रयत्नात्: After pounding (विचूर्ण), to restore the *amṛta* would be difficult.

२०४. Translated by Cowell (*Vikramorvaśī*) and translators of the play; also by Jacobi, *Alaṃkārasar* p. 323.

(*b*) The month मदन (not *Kāma*) is शृङ्गार° and सपुष्पा°

२०५. With the turn of the verse cf. 162. We may that Rājaśekhara has intentionally varied the verse in the plays. Cf. note to 67.

(*a*) 'If that is a face, the moon is sealed up (i.e. set for ever: *not* "an impression of it"): poor gold, if th a complexion.' हेम: For the comparison cf. 49, 149, 156, 442, and reff.

(*b*) 'If that is an eye, then the blue lotuses are robber that is a smile, what of ambrosia?'

(*c*) अतत्त्वं (*Bālar. At.*): 'not to the point' or 'unauthorita धिक्कन्दर्पधनुः: Cf. 198*b*.

(*d*) °विमुखः: 'averse.' The °विरसः of *Bālar.* is intentional modification of the sense.

२०७. When the moon is compared to your face he up his head (mounts the sky), but you bow your (modestly): this proves his conceit and levity. Cf. 155.

२०८. Translated by Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, p. 552

(*b*) कृशः . . .: The Yogin also would be thin and dwell by a river's side; cf. *Harṣacarita* (Bombay, p. 201, ll. 4–6. तटिनी: sc. the Ganges, which falls Śiva's head.

२०९. (*a*) विग्रहं: (1) 'war', (2) 'form'.

(*b*) अन्योन्यमण्डल°: 'encroaching upon each other's provi cf. 177*c*, 193*b*, 211*a*. संधि: (1) 'peace', (2) 'plac junction', 'partition'; cf. 145*c* and reff.

२१०. (*a*) तटीभूमिः प्रकाम°: The land by the river's would naturally be specially fertile.

(*b*) अग्रे करं दत्त्वा: (1) 'having placed the hand in fr (2) 'having paid rent in advance'; cf. 211*b*.

२११. (*a*) मण्डलाभोगः: (1) 'curvature of spheres', (2) 'e ment of provinces': pun as in 209*b* and reff.

(*b*) करप्रदाः: Pun as in 210*b*.

२१२. Viṣṇu bears Lakṣmī on his breast, Śiva bears Gaurī in half his body (अर्धनारी): it is in order to hold my dear one in his whole body (while creating her) that Brahmā has been practising *tapas* from boyhood (बाल्यावधेः).

२१३. (*c*) The rubies and pearls correspond to the pupils and whites of the eyes; cf. 216*c*, 254*c*.

(*d*) कटाक्षच्छटा: The expression recurs in 216*d*, also in the verses उत्क्षिप्तानन (*Śp.* 3417 धनिकस्य, Daśar. *ad* iv. 3 anon., **S.-prab.* 44 anon., **S.-Ratnak.* v. 286 anon.), तिष्ठन्त्या जनसंकुले (**Skm.* ii. 602 कस्यचित्), and वैदग्ध्यभ्रमवद्य (**Skm.* ii. 604 भगीरथस्य).

२१४. (*a*) कुवलयच्छायामुष्: 'stealing the hue of the blue lotus.'

(*b*) किं संभ्रमेणामुना: 'Why this alarm (making your eyes glance hither and thither and increasing your beauty)?'

(*c*) For the sense cf. v. 197 *a-b*.

२१५. (*a*) चित्रार्पिते: i.e. 'stationary'.

(*b*) सहजमिव: 'as though belonging there.'

२१६. This verse coincides in its commencement with 489 and *Damayantīkathā*, vii. 41. Two at least of the three are, therefore, [*ardha*]*pādopajīvin*.

(*a*) भ्रु: We should have expected भ्रू in the interior of a compound (as here). वलद्: 'turning round'; cf. 230*a*, 231*a*, 349*a*, 354*a*, 355*a*, 380*c*, 441*d*, *Śṛṅgārat.* ii. 20*d*.

(*c*) केतक: The white *ketaka* flower is compared with the whites of the eyes: so the jasmine, 254*c*, and pearls, 213*c*.

(*d*) सोदर्याः: 'own sisters.' सुहृदः: Cf. 256*a*, 61*b* and reff.

२१७. Translated *Indische Sprüche*[2], No. 2932.

२१८. (*b*) प्रोद्यत्पक्ष्म: 'with lashes standing straight out.'

(*d*) गोचरं व्रजति: 'goes near.' स स्वर्गादपूर्वो विधिः: 'a creation not inferior to heaven' (cf. *Rāmāyaṇa*, i. iv. 12, रामदेहात्तथापरौ 'similar repetitions of Rāma's body', 'chips of the old block'), 'a second heaven'; cf. the verse स स्वर्गादपरो विधिः *Skm.* ii. 692 (कस्यापि).

२१९. (*b*) कमल: Not कुमुद, the *haṃsa* not being white. The resemblance of the hinder part of the haṃsa's body (the front part being plunged in the water) to a lotus-bud is not to be denied.

(*c*) विरतचलित : 'motionless.' स्फार : 'wide-open'; cf. 460*c* *Śṛṅgârat.* II. 20*d*, स्फारित in 354*a*, and *Harṣacarita* (Bombay, 1892), p. 41, l. 6, प्रीतिविस्फारितेन चक्षुषा. Here the eye is wide open with surprise; in 354*a* and in the *Harṣac.* it is with pleasure. *In 489a we have* विस्फार *in an imperfect context*, and in विस्फारा: प्रथमं **Skm.* II. 598 the emotion in question is curiosity.

२२०. (*a*) परिकर : (1) 'surround', (2) 'halo', परिवेश.

(*b*) मन्मथसुहृत् : sc. like the moon, cf. 222*c*, also 61*b* and reff.

(*c*) घन : (1) 'thick', (2) 'cloud'. श्यामाया: : (1) 'brunette', (2) (with स्खलित°) 'night'; cf. 222*d*. वृति : 'covering.' The comparison of the bosom with its shawl fallen away to the moon with the clouds removed recurs in part in 331.

(*d*) स्तनाभोग : Cf. 142*b* and reff. घुसृण : The use of saffron recurs in 283*a*, 341*a* (काश्मीरपङ्क), and 449*a*.

२२१. (*a*) एकम् : = एकतरम् 'one or the other'.

(*c-d*) The *tribali* is the mark of the creator's fingers left in the moist substance of beauty; cf. 166. तत्र : to be taken with लावण्यार्द्रे [मध्ये].

२२२. (*a*) मृगनाभिपत्त्र : 'ornamental markings with musk'; cf. 151*a*, 169*b*, 346*d*, 444*b*. लक्ष्म : compared to the mark in the moon.

(*b*) बालातप: : 'morning sunlight.'

(*c*) बाल : (1) 'young', (2) 'hair'. As regards the comparison cf. 149*d* and reff. मित्रं : 'friendship'; for the idea cf. 220*b* मन्मथसुहृत्, also 61*b* and reff.

(*d*) तारा : (1) 'eyes', (2) 'stars'. श्यामा : (1) 'brunette', (2) 'night'; cf. 220*c*.

२२३. (*b*) वपुस्तडागम् : Cf. °तडागमुरो *in* 29*d and* वापी 477*b*.

(*c*) प्रेमपङ्क : Cf. 251*b*, also 477*c*, 481*b*.

२२४. The comparison is between a traveller and the eyes travelling over the lady's form.

(*c*) तृषितेव : As though thirsty with its exertions. तुङ्गौ : Cf. 241*a*, 292*b*, 328*a*, 363*d*. The comparison is here to mountain peaks.

२२५. Translated *Indische Sprüche*[2], No. 637.

२२६. Translated *Indische Sprüche*[2], No. 3339, and by Aufrecht, Z.D.M.G. xxv, p. 461.

(*a*) नपुंसकः : There is a play on grammatical and natural gender.

(*b*) रमते : She is मनोरमा. हताः : 'ruined.'

२२७. (*b*) मुक्तानाम् : (1) 'pearls', (2) 'liberated' (by मोक्ष).
(*c*) स्मरकिंकराः : 'slaves of Love.'

२२८. (*c*) कान्तामयं : 'full of the beloved one.' अनुरक्तु : cf. अनुरक्त.

२२९. Translated *Indische Sprüche*[2], No. 7002, and by Jacobi, *Alaṃkārasarvasva*, p. 443.

(*a*) She is young, but it is we who are shy; she a woman, but we timid; and so on.

२३०. For similar beginning cf. the verses cited Hemac. pp. 93 and 136.

(*a*) वलित : 'turned round'; cf. 216*a* and reff.

२३१. Translated by Jacobi, *Alaṃkārasarvasva*, p. 305.

(*a*) वलित : Cf. 216*a* and reff.

२३३. Translated by Jacobi, *Alaṃkārasarvasva*, p. 438.

(*d*) For the combination of heat and cold, cf. 304.

२३४. (*b*) प्रान्तभ्राम्यद . . . : असञ्जितभ्रु (cf. असञ्जितोत्त, 515*d*) = भ्रूभङ्ग, 246*c*, while प्रान्तभ्राम्यद् is equivalent to the विभ्रम of that verse. किं तन्न . . . : 'what this means, I know not.' The notion is that of symptoms of a disease.

(*c*) स्वेदसमुच्चयः स्नपयति : Cf. 278*b*, 321*b*, 389*d*, 439*b*, 466*c*.

२३५. (*a*) अमृतसिक्त : 'If your glances shower ambrosia like the moon, how can your lip be red like the sun's attendant Aruṇa?' The missing akṣaras can hardly be restored. Possibly the sense would be represented by °करादपि निर्मलाम-शुभयत्व°, 'Why does your lip, even more than Aruṇa, deprive of radiance your face more bright than the moon?'

२३६. (*a*) नेत्राञ्जनतां : 'she appears before my eyes, even as a vision'; cf. 178*b*. वाचाम° : 'this is her voice that I seem to hear.'

(*b*) A possible ending might be °करोत्याशां मनो नेदृशीम्, 'my mind conceives no such (high) aspiration.'

(*c*) एकत्र मन्वन्तरे : 'in the same æon.'

(*d*) उग्रतपसः : 'of great austerities' (in a past birth), i.e. 'highly fortunate'; cf. 123*b* and reff.

२३७. The action of Kāma follows the direction of her glance, affecting *all whom her eye beholds. It is probably* only a coincidence that सूचितेषु[:] might be resolved into सूचिता इषु[:].

२३८. The verse describes the expressions which pass over the woman's face, until she finally looks at her lover directly.

(*b*) Read °तारस्फुरद्वीक्षणम् (?).

२४०. Translated *Indische Sprüche*², No. 1470, and by Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, p. 550. Add to margin **Sūras*. 62 anon.: readings (*a*) तवैष, (*b*) मुग्धे.

(*a*) विद्रुमच्छाय: (1) 'of the tint of coral', (2) 'having no shade of trees'. The pun recurs *Naiṣadhīya*, VII. 38.

२४१. Description of a portrait.

(*a*) तुङ्ग: Cf. 224*c* and reff. समायामपि: Although the surface is really level, the artist's skill produces the appearance of तुङ्ग, etc., etc.

(*d*) मुखचन्द्रं: This reading seems inappropriate to the speaker's own face.

२४२. Signs of love, misinterpreted as the reverse.

२४३. (*d*) शिरो: *If the reading is correct, it would be hard* to find a parallel to this in Indian literature! हुंकारगर्भं: Accompany the action with an 'Ugh!'; cf. 300*c*, 450*d*, 479*c*, and Rudra, *Śṛṅgāratilaka*, II. 26*c*.

२४५. Translated *Indische Sprüche*², No. 4663.

(*a*) For the comparison of कुच and इभकुम्भ cf. 175*a* and reff.

(*d*) क्षणलब्धनिद्रः: 'sleeping only in moments.'

२४६. Translated *Indische Sprüche*², No. 3149, and by Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, p. 40. Both, however, seem to go astray in treating the compound in *c* as a dvandva; the rendering should be 'playful glances with pretty frowns'; cf. 234*b*.

२४७. वक्रगति . . . अञ्जननीलरोचिर्: The lady's eye, black with collyrium, is compared to a cobra ('black serpent').

२४८. Translated by Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, p. 49.

२४९. Cf. Horace's 'Intermissa, Venus . . .', IV. 1.

(*b*) हृदयं: vocative.

(*d*) प्रेमप्रमादास्पदं: No doubt an error for °दात्पदं.

२५०. (*a*) अवचनं: 'abstention from speech.'

(*b-c*) अवयव . . . अङ्ग: Note the antithesis.

२५१. (*b*) प्रेमपयोधिपङ्क : Cf. 223*c*, 477*c*.

(*c*) उद्धाराय तयोः : 'for the rescue of the two' (sc. दृष्टि and स्वान्त); cf. 186*b*.

(*d*) कुर्वन्त . . . आसते : = कुर्वन्ति.

२५२. (*a*) सरोज : She is पद्मानना.

(*c*) उभयधर्मि : 'having the properties of both' (sc. day-lotus and moon).

२५३. (*b*) अन्यनिमित्त° : 'arising in the course of quite other talk' = 'irrelevant'.

(*c*) वृत्ति : 'manifestation.'

२५४. (*a*) क्षती : Cf. 123*b* and reff.

(*b*) उद्ग्रीवम् : 'with head thrown back'; cf. 441*d*. अर्चयसि : 'make a flower-offering to': for the expression cf. *Harṣacarita* (Bombay, 1892), p. 38, l. 9, अभ्यर्चितेव वदनपुण्डरीकेण.

(*c-d*) कुन्ददाम : The white jasmine flowers correspond to the whites of the lady's eyes: so the *Ketaka*, etc., in 216*c* and ref.

२५६. (*a*) मृणालीदीर्घस्य : Cf. *Harṣacarita* (Bombay, 1892), p. 24, l. 15, आयतनयननदी°, and अपाङ्गसरणि in 258*a*. सुहृदः : 'in consort with'; cf. 216*d*, also 61*b* and reff.

(*b*) शफरफालप्रतिभुवः : 'rivalling the leaping of the (bright) *śaphara* fishes'; cf. *Pārvatīp.* v. 30.

(*d*) नेत्राद्वैत : 'non-duality of eyes' (or 'a world all eyes'?): cf. वदनाद्वैतं in the verse ललितललितस्निग्ध, **Skm.* II. 456. अभिमन्योः. Ârte and Gray adopt the sense of *unique* eyes.

२५७. A verse imitated *Kamsavadha*, v. 23.

(*b*) केतक : Cf. 216*c* and reff.

(*d*) प्रतिनयननिपाताः : 'with every glance.'

२५८. This verse occurs in some MSS. of the *Viddhaś.* IV (in a passage following v. 6), where note the reading गच्छन्ति (*b*) for रिङ्खन्ति.

(*a*) द्रोणीजुषा : 'playing the part of a pail.' सरणि : Cf. 256*a*.

२५९. (*a*) प्रक्रम : 'in correspondence with' (referring to क्रम).

(*b*) सूत्रसर्वस्वम् : In conjunction with लेखा the word सूत्र here refers to the string of a *pothī*, a comparison also occurring in the *Vāsavadatta*, v. 3.

(*c*) स्मितम् : a noun, object of स्मरामि.

२६०. (*c*) न्यास : 'ornamentation.'

२६१. (*a*) चलहार॰: 'excellent (प्रकाण्ड) creepers consisting of her swaying necklaces.' The instrumentals are descriptive (इत्थंभूतलक्षणे तृतीया).

(*d*) छत्त्रत्रयं. The three parasols are (1) the shawl, (2) the hair, (3) the cloud of bees. नतभ्रुः: ॰भ्रूः would be more usual for the feminine in such a compound.

२६२. A verse referring to ball-playing; cf. 267. Do the words क्रम (cf. 198*c* and ref.), छटा, and विशेष contain musical allusions?

२६३. (*c*) कम्बोर्वि॰: She is कम्बुग्रीवा.

(*d*) मदनायुधाय: 'Kāma's bow,' the points of comparison being the यष्टि 'shaft', पत्त्र 'feather', and कण्ठ 'neck', 'haft'.

२६४. (*a*) अमृतभवनगर्भाद्: 'from the source of ambrosia' (sc. the moon).

(*b*) सिचय: 'dress.' How can a dress be made of lotus fibres?

(*c*) पारीमेयो: 'to be measured in a pail.'

(*d*) कल्पयतु: 'how can a dream create visibly that lotus-eyed one?'

२६५. A verse imitated *Śp.* 3519, *Sarasvatīk. ad* II. 99.

(*c*) सकृदपि: 'even for one moment.' पुनर्: i.e. if the one experience left him impartial. रसान्तरविद्: 'acquainted with the various savours.'

२६६. (*b*) 'ambrosia, the acme of sweet perfection, is mocked' (sc. defeated).

(*d*) लीलातन्त्रैस्: 'governed by playfulness' or 'the authoritative model of playfulness'.

२६७. Ball-playing; cf. 262.

२६८. Translated *Indische Sprüche*[2], No. 4291. The verse contains the author's name; cf. 29*d* and reff.

२६९. The wife says good-bye to all things connected with love-making, the cuckoo, *haṃsa*, moon, lotus, etc. She must die!

(*c*) वधूगिरः प्रतिपदं संपूरयन्त्या: The *sakhī* repeats at each step the despairing cries, which had been uttered by the *vadhū*.

२७०. (*a*) सामान्यवाचि पदम्: 'a word denoting a class.'

(*b*) मां प्राप्य: 'when it reaches my ear.' अभिधेयविशेष॰: 'confines itself to an individual object.'

२७१. Her thinness is hidden by her beauty, her life is preserved by thoughts of you: but there is one new feature, namely, that owing to the lack of lustre in her cheek, the moon, in spite of its mark, can rival her face; cf. 338*d*.

(*c*) निश्वासैः: Cf. 275*b* and ref. कुच्छ्र: Cf. 150*c* and reff. ०प्रत्युन्नमाद्: 'coming up with a struggle from the bottom of her breast.'

(*d*) मुखं: acc. after स्पर्धते.

२७२. (*a*) मुखमपि स्वं: because of its likeness to the moon, and so *mutatis mutandis* in *b*.

(*d*) त्वयि: Yet she is most fond of you, though handsome like her enemy Kāma.

२७३. (*b*) सुकृतमय: Cf. 123*b* and reff.

(*c*) पाणौ वदनम्: Her face buried in her hands; cf. 364*a*-*b*, 374*a*, 377*a*, 425*b*, 434*a*, 442*a*, 446*c*-*d*, 455*c*, 463*a*.

२७४. (*a*) त्र्यम्बकम्: 'eye.'

(*b*) पाथोनिधिः . . . : 'the ocean was a metamorphosis of her love'; cf. *Harṣacarita*, p. 42, l. 9, उत्कलिकाबहुलेन रतिरसेन.

(*d*) चण्डालचन्द्र: 'that outcast of a moon'; cf. *Harṣacarita* (Bombay, 1892), p. 276, ll. 16–17, चारित्रचण्डाल. Acc. to *Skm.* the word seems to be also the author's name; cf. 29*d* and reff.

२७५. The idea is similar to that of 271.

(*b*) निश्वासा: = निःश्वासा; see the lexica.

(*c*) विपक्षलवली: For the comparison cf. 195*d*, 368*a*, 381*d*, 425*a*. संवादिनी: 'agreeing with,' 'harmonizing with'; cf. 442*c*.

(*d*) परं: 'only'; cf. 91*d*.

२७६. (*a*) The line recalls 94*a*. बाष्पः प्रणालोचितः: Cf. 394*d*, 460*c*, and *Harṣacarita* (Bombay, 1892), pp. 196-7 (trans. p. 166, ll. 8–10). अभक्तसंततास्रुप्रवाहनिपतननिम्नीकृताविव कपोलाव्.

(*d*) महसस्: 'brightness'; cf. 273*a*.

२७७. (*d*) वातूलतां: 'madness,' as evinced by the conduct described in the previous lines (wiping out the moon, snapping her fingers at Kāma, tearing up flowers as being the material of Kāma's bow).

२७८. (*b*) स्वप्नावाप्ते: 'obtained in a dream'; cf. 439*a*, 452*c*, 499*a*. खेद: Cf. 234*c* and reff.

(*c*) बलाकर्ष°: 'awoke by the jingling sounds of breaking caused by her bracelets bursting as you lay violent hands upon her'; for आकर्ष cf. आकृष्टा कबरीषु 390*b*, 513*a*, कचाकर्ष 474*c*, 312*b*, and *Veṇīsaṃhāra*, 29*d* (यत्सत्यव्रत . . . केशाम्बराकर्षणैः . . .), and the verse मया प्रागेवोक्तं, **Skm.* II. 207*d* कराकर्षविधिना, *Śṛṅgāraṭ.* I. 35*a* आकृष्य केशेषु, II. 67*b*, Schmidt, *Indische Erotik*[2], pp. 379–81. कटत्कार: The sound is compared to the thunder-crash accompanying the rain of tears (*d*). According to Vāgbhaṭa's *Alaṃkāratilaka* कटत्कार (*sic*, the sound कटत्), like English 'crash', implies breaking; the word recurs 297*d*.

२७९. (*c*) कुचचन्दनेन: Even the sandal upon her breast is hot enough to dry the lotus-leaves (बिसिनीपत्त्र): cf. 289. चन्द्रस्थला: = चन्द्रशाला.

२८०. (*a*) प्रकटयति: (1) 'manifests', (2) 'proclaims'. क्षणभङ्ग: (1) 'fainting every moment', (2) 'transitoriness'.

(*b*) स्मृतिबाह्य: (1) 'without memory', (2) 'contrary to the *Dharma-smṛtis*'. The references to the Buddhist doctrines of क्षणभङ्गिता and शून्यता are obvious.

२८१. Translated by Aufrecht, *Z.D.M.G.* xxxvi. 553. The ललाटलेखा, अभिषेक, and चीर betoken a vow (व्रत).

२८२. (*b*) क्रूर°: a *Dvandva* of adjectives. क्व: 'why mention?' बिलासिनस्: The word contains the usual punning (बिल and आसिन्) allusion to snakes.

(*c*) स्मरणमात्रविषैः: 'with the poisons of mere recollections.'

(*d*) अव्याल: vocative, 'though you are no snake.' भुजङ्ग: (1) 'snake', (2) 'lover'. भङ्गि: 'crookedness,' in both senses.

२८३. (*a*) स्विद्: Cf. 234*c* and reff. कुङ्कुम: The colour of the saffron (cf. 220*d* and reff.) from the lady's breast makes the coverlet (प्रच्छद) seem like fire.

(*c*) मृगाङ्ककिरणैरत्यादिताम्बरा: Note the oxymoron, the moon's rays being, of course, cool.

(*d*) त्वत्संकल्पजडे: 'cool through her love for you'; cf. 91*d* and reff., esp. 466*b*.

२८४. (*a*) प्रवाहसमं: 'reaching the measure of a torrent.'

(*b*) क्वाथोत्फेन: 'afoam with boiling.'

(*c-d*) The paleness of her body is ascribed to ashes ejected by sighs from the fire within.

२८५. Add to margin **Skm.* II. 159 (वाक्कूटस्य).

(*b*) कथमप्य॰: 'with difficulty,' because her hand shakes (कम्पस्खलन्ने॰) and she makes irregular lines; cf. 466*c*.

(*d*) मदनव्याजेन: 'on the pretence of its being Madana (Kāma)'; cf. 430*b* and reff.

२८६. (*b*) अभ्युक्ष्य: 'sprinkling' the oblation (हव्य).

(*d*) अभिहित: 'uttered.'

२८७. (*a*) सुकृतप्रायो: Cf. 123*b* and reff.

(*b*) उपैति विधेयताम्: 'places herself at the disposal of.'

(*c*) निर्बन्धेन: 'obstinacy' (on your part) or 'importunity' (on my part).

२८८. This verse occurs in some MSS. of the *Viddhaś.* IV. (in a passage following verse 6), where note the following readings: (*a*) श्वसित, (*b*) पाण्डुरा, and (*c*) तत्राचार्या पुनरिह कियद्ब्रूमहे.

(*d*) प्रतिपदुदिता: The new moon.

२८९. (*a*) ॰भुवं: apparently = ॰भावं.

(*b*) पश्चिन्याः . . . दले . . . : For the idea cf. 279.

(*d*) मुर्मुरती: 'becomes red-hot'; cf. मर्मरयन्ति in 104*d* and note. श्वासावधूतं: 'tossed by her sighs.'

२९०. (*b*) क्षतक्षारो: 'salt in a wound.' पुटपाको: 'baking in a coating (oven) of clay.'

(*d*) प्रकृतयः: 'physical constituents.'

२९१. (*b*) संवलद्: 'clasped together.'

(*c*) प्रणयिनौ: 'friendly in her distress?' or 'akin to, etc.'; cf. 79*b* and reff. चिरात्: 'at last.'

२९२. (*a*) गाढाव्: 'deep' in (1) the physical, (2) the moral, sense. बलि: (1) 'wrinkle' (त्रिवलि), (2) 'potentate'. सुसङ्गौ: (1) 'close together' (cf. 145*c* and reff.), (2) 'good as allies'.

(*b*) तुङ्गौ: (1) 'prominent' (cf. 224*c* and reff.), (2) 'eminent'. तत्समागात्: Her routed ('pierced') heart took refuge under the protection of the स्तनौ.

(*c*) इत्यपि: 'though hearing this.'

२९३. (*b*) मूर्तिर्वैधवी: 'a widow's form.'

(*c*) इति: 'but thus much is certain.'

(*d*) शठतया: The *śaṭha* is the false, hypocritical lover, defined by Rudra, *Śṛṅgāratilaka*, I. 33; cf. Schmidt, *Indische*

Erotik[2], pp. 115–16. शिल्पोत्कर्षो विधेः: 'a *chef-d'œuvre* ... creator.'

२९४. Cf. *Pārvatīp.* IV. 10. (*a*) पुनरुक्तावधि: 'repeate...
(*b*) करजः: 'finger,' used in counting. कठोराणि: (1) '...
(2) 'obdurate'. पर्वाणि: (1) 'joints', (2) 'periods of ...
The second sense may, however, not be intended.

२९५. (*a*) प्रौढ: 'vehement'; cf. 300*a* and *d*.
(*b*) आरब्धे: 'constituted.'
(*c*) सुधा°: (if correct) = 'looked ambrosia,' i.e. 'sweet...

२९६. Add to margin *S. *Muktāv.* XVIII. 5 (text corr...
(*d*) स्फूर्ति: Cf. 298*d*, *Śṛṅgārat.* I. 75*d*.

२९७. (*a*) अतिप्रौढी: 'far advanced.' बहलशिख: '...
a large flame'; cf. घनस्थिरतेजसि, 310*b* and 303*c*.
(*d*) कटुत्कार: (1) 'cracked', (2) 'broken in defeat'; cf...

२९८. Translated *Indische Sprüche*[2], No. 3080.
(*a*) प्रियसंगमेन: The reading °मे ऽपि is probabl... improvement.
(*d*) स्मरामि: Cf. 296*d*.

२९९. (*b*) निजवास: The sweat has established ... permanently (वास, cf. वसति, 89*d* and reff.) on the pale ... its junior (अनुजन्मा), the sigh, being released, goes abroad...

३००. (*a*) प्रौढ: Cf. 295*a*. The word is awkwardl... peated in *d*.
(*b*) चेतोभव: = मनोभव 'Kāma'.
(*c*) सहंकार: Cf. 243*d* and reff.

३०१. (*a*) प्रपश्चित: 'fully carried out.'
(*b*) कल्लोल: Metaphor as in उत्कलिका, 56*b*.
(*c-d*) What would they have to desire, if they di... through their eyes being closed (cf. दरमीलितलोचनानि ... and आश्लेषाद° 321*c*), experience the fires of separation.

३०२. (*a*) विलोकितस्य: a noun. प्रोल्लासित: Cf. 234*b*.
(*b*) स्मेरशुचेः: 'brightened by smiles' ('having s... brightness'). क्रम: A musical term; cf. 198*c*.
(*c*) हाव: Concerning this word see B. & R.

३०३. (*b*) जठरशर: 'full-grown reed-grass'; cf. 314*a*...
(*c*) निपुणया: 'versed in love's ways,' cf. 386*c* and reff...
(*d*) मम: This reading is supported by 315*c*; but ... more appropriate with the expression नेत्रोत्पल.

३०४. (*a-b*) It cools the fire of love and likewise (तथा) relaxes the extreme cold of the Himālaya at night. As regards this union of opposite qualities, cf. 233*d* and *Harṣacarita* (Bombay, 1892), p. 30, l. 19, and as regards the coolness, 91*d* and reff.

(*c*) एवंको ऽपि . . . : 'such a strange heat.'

(*d*) नीरन्ध्र: Cf. 145*c* and reff.

३०५. (*c-d*) द्रुतश्वासच्छेद: 'quick, short sighs.'

(*d*) शृङ्गारिणी: 'amorous woman.'

३०६. (*a*) दरमीलितलोचनानि: Cf. 301*d* and reff.

३०७. (*b*) अभिनिविष्टव्यवसिते:: 'determined to persist.'

(*c*) तिलकमलिका: 'black *tilaka* mark.' आघूर्णद्: 'tossing against.'

३०८. (*b*) The very स्वेद and रोमाञ्च are like dividing sea and mountain; cf. 320.

३०९. (*c*) अनिर्व्यूढे: 'not carried through'; cf. 323*c*.

३१०. (*d*) अमृतं: This would naturally prevent मरण *c*; cf. 203*b*.

३१२. An *āśīrvāda*.

(*a*) धम्मिल्लमल्लिका: 'jasmine in the tresses.'

(*b*) कचग्रह: Cf. 278*c* and reff.

३१३. (*b*) व्यग्र: 'busied.'

(*c*) अधोच्छ्वासस्फुटनखपद: 'wounds bursting with her sighs.'

(*d*) धार्ष्ट्य: 'boldness,' 'unabashedness.'

३१४. (*a*) लुप्तपत्त्र . . . : The erasure of the paint markings (पत्त्र cf. 70*b* and reff.) exposes the नखपद's.

(*c*) हरिणशिशुदृश:: = एणीदृश:. पाण्डु: कपोल:: Cf. 299*a*, 338*d*, 413*b*, 426*a*, 432*b*, 434*b*, 455*c*, *Śṛṅgārat*. I. 148*a*, II. 24*b*.

(*d*) परिणतशर: 'full-grown reed-grass' = जठरशर, 303*b*.

३१५. (*d*) रम्या . . . ईक्षितुम्: 'charming to behold.'

३१६. Add to margin *Padyavar*. VIII. 32 (readings as *Śp*.); also **Sārас*. 80 (readings (*a*) as *Śp*., (*b*) मूढकान्ते रति॰).

(*a*) प्रशान्तिं: This implies the extreme lateness of the hour. The ingenious reading नूपुर is due to the antithesis of रसना.

३१७. (*a*) आवोढगाढम्: 'with intense passion'; cf. प्रेमोद्गाढ Bhartṛhari, I. 30, प्रौढप्रेम 295*a*.

३१८. (*c*) वस्तु: 'reality.' ब्रह्म = ὄντως ὄν.

(*d*) तत्त्वान्तरं: 'a special essence'; cf. 183*d*.

३१९. (*a*) विधृतः : 'kept still.'

(*b*) घनस्थिरतेजसि : 'having a large, steady flame'; cf. 297*a*.

(*d*) भावैर् : 'exhibitions of emotion.'

३२०. With the sense of this verse cf. 308 and 321.

(*b*) 'Was that pleasantly discerned body his body?' सुखि : This reading seems preferable (to सखि); note सुखानि in *d*.

(*c*) रोमाञ्चकञ्चुक : Cf. 321*c*.

(*d*) ज्ञातानि : 'conceived,' 'imagined.'

३२१. (*b*) सूद्वेव स्वपयति . . . : As regards this symptom cf. 234*c* and reff.

(*c*) आश्लेषाद्व्यहित इव : 'as though separated from contact, if he looked'; cf. 308 and 320.

(*d*) रोमाञ्चस्थगित : cf. 308 and 320*c*.

३२२. (*a*) आसत्तियोगाद् : 'by reason of closeness.'

३२३. (*a*) अभिमानतो : = प्रणयात्? cf. B. & R. s.v. 4.

(*b*) ग्रथ्यं : Cf. 309*b*.

(*c*) निर्व्यूढं न यदा : Cf. अनिर्व्यूढे, 309*c*. तरत् = तरल; cf. 43*a*.

३२४. (*d*) को जानीते . . . : 'Who knows what they will do?' or (?) 'Who knows what past good deed will bear (is bearing) its fruit (in happiness)?'

३२५. (*b*) कुचयोरुपान्ते : For the phrase cf. 145*c*, 331*a*, 345*b*. लाक्षा : From the lover's nails (?). द्रव : Cf. 326*b* and reff.

३२६. (*b*) आर्द्र : Cf. 325*b* (द्रवमुषः), 333*c*, 340*a*, 343*b*, 520*a*.

(*c*) कुश : Cf. 150*c* and reff.

३२७. With the general sense of this verse cf. 339 and 422. The ताम्बूल is from the lips, the अगुरु (cf. 373*d*) and चूर्ण from the breast, the आलक्तक from the feet.

(*b*) चूर्णाङ्गारैः : Instrumental of circumstance (इत्थंभूतलक्षणे).

(*c*) आभोग : 'curvature'; cf. स्तनाभोग, 142*b* and reff.

३२८. (*d*) लब्धरतं : Cf. *Saundarananda Kāvya*, XVII. 43.

३२९. Cf. 334, 335, 348.

(*c-d*) The bride drowns the parrot's voice by slapping her arms with their jingling bracelets on pretence of timing (ताल) the children's play-dance.

(*d*) बाह्वास्फाल (so read?) : 'slapping the (crossed) fore-arms.'

३३०. For the general sense cf. the verse *Śp.* 2066. The rendezvous is renounced and then, however, kept. When too late, the quarrel is remembered. As regards **विद्ती** active see the lexx.

३३१. (*a*) **रेखा**: = (1) **नखक्षत**, (2) 'the crescent moon'. **पयोधर**: = (1) 'breast', (2) 'cloud'. **उपान्ते**: Cf. 325*b* and reff.

(*b*) **हिमरुचि°**: 'as though you paled like the moon in the daytime.' For the comparison with the moon cf. 220.

३३२. (*a*) **दृष्ट**: This reading is preferable because of (1) **मिलद्दृशो**: in *c*, and (2) the recurrence of **वृत्त** in *b*.

(*d*) **निरोध**: 'restraining.'

३३३. (*b*) **रोचना**: = **गोरोचना**.

(*c*) **आर्द्राणि**: Cf. 326*b* and reff.

३३४. Translated *Indische Sprüche*², No. 2710.

(*a*) **गृहशुक**: Cf. 329, 335, 348.

३३५. (*b*) **गृहशुके**: Cf. 334*a* and reff.

(*d*) **हरति**: 'fascinates.' **आवर्जित**: 'bowed.'

३३६. (*d*) **नौरिव**: being crescent- (and therefore boat-) shaped.

३३७. (*b*) **निर्भिन्ना तनुरावयोर्**: 'our bodies are two halves of one whole'; cf. 359*a*. **जातं**: **ज्ञातं** seems preferable.

(*c-d*) The wound on your lip burns me (through jealousy); cf. *Harṣacarita* (Bombay, 1892), p. 179, l. 5; trans., p. 145, ll. 30–1. As regards **ओष्ठव्रण**, cf. 340*b* and Schmidt, *Indische Erotik*², pp. 369 sqq.

३३८. (*b*) **अविधीत**: With this reading we must adopt an explanation contrary to that of Rucipati, ad loc. **पत्त्रलेखा**: 'marks on her cheeks'; cf. 70*b* and reff.

(*c*) **पुरुषायितं**: Cf. 316*b*.

(*d*) **मृदित**: acc. to Rucipati = **शुद्ध**: but probably the word has the same sense ('crushed' and so 'wan') as in *Mālatīm.* I. 21, which verse is here partly imitated. **दुर्मना**: 'melancholy.' **हिमद्युति**: The likeness of the cheek to the moon is due to its paleness (cf. 314*d*) and the **पत्त्र** marks (70*b* and reff.); for the comparison cf. 271*d* and *Mālatīm.* loc. cit.

३३९. For a similar idea cf. 327 and 422. **वर्णको**: 'depicter.'

३४०. Translated *Indische Sprüche*[2], No. 3413.

(*a*) द्रव . . . भङ्ग : 'running (द्रव = सरस in 343*b* and आर्द्र in 326*b* and reff.) wound'; for भङ्ग in this sense see the passage cited by Böhtlingk & Roth from the *Kathāsaritsāgara*, XXVII. 186. The superiority of the reading द्रव over the traditional नव is enhanced by the fact that the latter word recurs in *d*.

३४१. (*a*) काश्मीरपङ्क : 'saffron'; as regards the use cf. 220*d* and reff.

(*a-b*) ताम्रपट्ट : 'copper-plate (for an inscription)'; cf. सौवर्णपट्ट, 156*d*. आर्द्र : Cf. 326*b* and reff.

(*c*) परेन्द्र : = परमेश्वर; or read नरेन्द्र?

(*d*) प्रकटीकरोति : 'publishes'; cf. 445*d*. एणीदृशः : genitive dependent upon अक्षराली or शासनं?

३४२. (*a*) अनर्घ . . . : 'priceless, though cracked.'

(*b*) अपार्थ : because there is no advantage in concealing the व्रण. किमर्थो : an adjectival form of किमर्थम्.

३४३. The implied comparison in दरम्लायं . . . , श्लथालोक, etc., is to a person who has been bitten by a snake, which itself appears in the जमत्काक्षी with its रक्तांशु.

(*a*) दरम्लावं : *sic* (for नं?).

(*b*) सरस : Cf. 326*b* and reff.

(*d*) Should we read विषमिदमियद्रक्ता° 'so great is this poison of passionate men'?

३४४. Translated by Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, p. 541. Aufrecht remarks that the last line contains the author's name, a practice also exemplified in 29*d* and reff.

(*a*) गृहशुके : Cf. 329 and reff.

३४५. A dialogue, lines *a* and *b* belonging to one speaker, *c* and *d* to the other. किञ्जल्क : Compared to नखक्षतानि. कुचोपान्ते : Cf. 325*b* and reff.

(*b*) विमर्दारुणं : 'red through being crushed.'

(*c*) °मानिनि : voc. 'you who think yourself clever at hinting (नखक्षतानि)'. पुरोभागिनि : 'officious.'

(*d*) उल्लिखिता : For similar excuses cf. 500*d*, 511*d*.

३४६. (*b*) तमिस्रामर्माणं : 'a scar in the darkness.'

(*d*) कस्तूरी : Cf. 222*a* and reff. पत्त्र : cf. 70*b* and reff. मकरिका : cf. 373*d* and reff.

३४७. (*b*) सुखयति: She does not gratify their curiosity.
(*c*) पत्र: Cf. 70*b* and reff.
(*d*) चमत्कारो: 'her start.'

३४८. (*a*) असहन: 'intolerant' of any slight. They mean 'impatient', 'hasty'. मय्येव: 'me instead of him.'
(*c*) आकारमात्र: 'with merely outwardly bland (polite) demeanour'; instr. of quality (Speijer, § 67) with धूर्तस्य.

३४९. (*a*) बलतु: The best reading; cf. 217*a* and reff. धृष्टा: 'stern,' or, more probably (with self-reproach), 'unabashed': cf. the खला following.
(*b*) विदीर्यतु: Cf. 353*d*.
(*c*) संभाष्यो: This reading (cf. 354*a*, 365*d*) agrees best with मौनेन in *d*; cf. also 365*d*. शठः: 'false'; cf. 293*d* and ref.

३५०. (*a*) तद्वेव: 'as of old,' when the मानिनी was नववधू.
(*c*) शिरःकम्पन: Cf. 1 and reff.

३५१. (*a*) कौतुक: 'attention.'
(*c*) पुलकोद्गम: Cf. 353*c*, 412*b*.
(*d*) ज्ञातमभिनयैः: 'enough of acting.' The lady's dumbness must really be due, the lover concludes, to displeasure and not to a व्रत.

३५२. Translated *Indische Sprüche*², No. 1363.
(*a*) प्रत्युद्गमाद्: She rises to meet him.
(*c*) अन्तिके: 'in his presence.'

३५३. Translated *Indische Sprüche*², No. 2484.
(*c*) सपुलकः: Cf. 351*c* and ref. स्वेद: Cf. 234*c* and reff.
(*d*) यान्ति शतधा: owing to the excited heaving of her breast; cf. 348*b*.

३५४. Translated *Indische Sprüche*², No. 2915.
(*a*) विचलितं: This and the other neuters go with चक्षुः: with the reading विवलितं cf. 349*a* and reff. स्फारितं: Cf. 218*c* and reff.
(*b*) गृहीतवसने: Cf. the verse पटालग्ने पत्यौ, *Sbhv*. 2056.
(*c*) चरणानति: Cf. 367*c* and reff.
(*d*) प्रपञ्चचतुरं: 'deft in assuming various aspects.' जातागसि: For आगस् used of a lover's fault cf. 356*c*, 395*a*, Rudra, *Śṛṅgārat*. I. 34*b*, II. 50*c*.

३५५. (*a*) **वचोवृत्ति**: 'functioning of speech.' She is resolutely silent, as in 383*a*, 391*a*, 400*c*, 401*d*, 416*c*, 428*b*, 461*a*. **वलतु**: Cf. 349*a* and reff.

(*c*) **तेन**: i.e. the fact **यद्** . . .

३५६. Translated by Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, p. 520.

(*b*) **किंचित्कालं क्वचिदपि**: 'for some length of time you have been finding your pleasure in some quarter or other,' the indefiniteness being scornful.

(*c*) **आगस्कारिणो**: Cf. 354*d* and reff.

३५७. How can that be called **प्रेम** which includes so many heterogeneous elements, such as **गौरव, सौहार्द**, etc. and even **कोप**?

(*a*) **यद्गम्यं**: 'which can be equalled by (or associated with) the respect felt for a **गुरु** or parent.' **सुहृदो** . . . : 'that wherein friends find room.'

(*b*) **यद्दाक्षिण्य**: 'that from courteous feeling towards, and fear of, which come playful and ceremonious behaviour.'

(*c*) **यल्लज्जा**: 'that which is repressed by shyness, that in which oaths give rise to trust.'

(*d*) **स परिचयः**: 'that form of intercourse.' **तत्रापि कोपेन किं**: 'and in it (**प्रेम**) what room is there for anger?'

३५८. Translated *Indische Sprüche*[2], No. 4649.

(*a*) **गुणित**: 'repeated,' 'practised.' **आमीलनं**: She closes her eyes and will not look; cf. 383*b*.

(*b*) **आदरेण**: 'a dignified courtesy'; cf. **गौरव** 380*b*.

(*d*) **वक्रो** . . . : 'assumption of appearance of resentment is enjoined upon my attendants.' With the reading **°परिग्रहे परिकरः** the rendering will be 'arrangements are made for assuming an appearance of resentment'. For the phrase **मानपरिग्रह** cf. 400*d* and *Śp.* 3574*a*.

३५९. (*a*) **तथा**: 'indescribably' (so Arjunavarman *ad* Amaru). **अविभिन्ना तनुर्**: *Cf.* 337*b*.

(*d*) **कुलिशकठिनानां**: 'hard as adamant,' because she still lives after securing all that is worth attaining; cf. *Harṣacarita* (Bombay, 1892), p. 179, ll. 7–9; p. 186, l. 12.

३६०. Translated by Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, p. 5.

(*a*) **अविकल**: 'the full moon.'

(*b*) शशधरमणि: 'the moonstone,' which is moist and supposed to melt in the moonlight.

(*c*) रस: The word has the usual double sense (1) 'moisture', (2) 'feeling'.

(*d*) रविग्राव: 'the sunstone,' emitting fire-like rays.

३६१. Translated *Indische Sprüche*[2], No. 1939.

(*d*) पादान्ते: Cf. 367*c* and reff. खलायाः: She upbraids herself for having become 'hard'.

३६२. Translated *Indische Sprüche*[2], No. 6357.

(*a*) शठ: For the definition of this word see *ad* 293*d*.

(*c*) क्काचक्षे: 'How can I describe the case?'

(*d*) आघूर्णन्ती: 'writhing,' 'shuddering'; cf. 367*b*.

३६३. The words सैव . . . °कुचम् belong to the second speaker, the angry lady.

(*a*) आलि: voc. of आली.

(*b*) लिखितापि: 'actually drawn.'

(*c*) अङ्गभङ्ग: 'yawning.'

(*d*) उत्तुङ्गपीन: Cf. 224*c* and reff. आः: An exclamation.

३६४. Translated by Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, pp. 367–8.

(*a*) शोणतलैः: sc. coloured by the cheek. तनूदरि: voc.

(*b*) विन्यस्य governs पाणी, 'having placed your hands against' (your cheeks); cf. 273*c* and reff. अञ्जनदिग्ध: The tears are blackened by the collyrium in the eyes; cf. 448*c*, 450*a*.

(*c*) भृङ्गः: For the trite comparison of the lover to a bee cf. *Śakuntalā*, III ad fin. (ed. Calcutta, 1864), the verse इदमधुपक्षति . . . The idea is that the lover, though he may have been attracted temporarily by another, is not forgetful of the नायिका.

(*c-d*) The *Kamalā* is probably here distinguished as more coarse and common than the *Mālatī*.

(*d*) तेन: 'because of that,' 'thereby.'

३६५. (*a*) प्रियतमे: Dependent upon कोपः.

(*d*) संभाष्यतां: This reading is supported (against °भाव्य°) by 349*c*, 354*a*; cf. also 355*a* and reff. But संभाव् goes better with उत्पलेन (an offering of flowers).

३६६. Translated *Indische Sprüche*[2], No. 4443.

३६७. (*b*) घूर्णते : 'shudders'; cf. 362*d*.

(*c*) प्रणामान्तो मानः : Throwing himself at the lady's feet is the lover's last resource; cf. 354*c*, 361*d*, 371*b*, 392*c*, 393*a-b*, 400*b*, 404*d*, 412*d*, 415*b*.

(*d*) प्रत्यासत्त्या : through 'nearness'. कठिनम् : cf. 328*a*.

३६८. (*a*) जठर : 'old.' For this form, perhaps a corruption originally of जरठ, see 66*d* and reff. लवलीपाण्डर : Cf. 275*c* and reff.

(*d*) लडितं : = ललित ; cf. 151*b* and reff., Lacôte *ad Bṛhatkathā-ślokasaṃgraha*, I. 56. The ड for ल is characteristic of Nepalese and old Bengali MSS.; it occurs, for instance, in the *Saundara-nanda Kāvya* recently published by Mahāmahopādhyāya Hara-prasād Śāstri.

३६९. (*a*) गोत्रस्खलित : 'mistake in a name.' The lover addresses the lady by another name; cf. 393*a*. हतकोप : 'accursed anger.'

(*b*) विलक्ष : 'abashed.'

(*c*) आकूतज्ञः : 'acquainted with my real wish.' परिणतिपरामर्श : 'understanding developments,' i.e. foreseeing my change of mind; cf. 372*a*.

(*d*) किमिदम् : 'What can this mean (e.g. treachery)?'; cf. 515*d*.

३७०. Translated *Indische Sprüche*[2], No. 4554.

(*a*) अत्यालापैरलं : 'Enough of false speeches.'

(*c-d*) Note the antithesis तथारूढं . . . प्रकृतिचपले.

(*d*) हतजीविते : 'my accursed life.' She hints at her death.

३७१. (*b*) चरणमूले : Cf. 367*c* and reff.

(*c*) कण्ठप्रणयिता : 'close acquaintance with your neck'; cf. 79*b* and reff.

३७२. Translated *Indische Sprüche*[2], No. 283.

(*a*) परिणति : Cf. 369*c*.

(*b*) मूरले : 'simpleton'; cf. 390*d*, 398*b*.

(*d*) अरण्यरुदितैः : 'vain lamentations'; cf. Colonel Jacob's *Second Handful of Popular Maxims*, p. 3, and *Śakuntalā*, Act II, *sub init.*

३७३. (*a*) ज्योत्स्नया : dependent upon नश्यद्°.

(*d*) पत्त्रभङ्गमकरीः : 'Crocodile-marking in paint.' Cf. 346*d*, 434*b*, *Harṣacarita* (Bombay, 1892), p. 10, l. 4; trans., p. 6, l. 11, and note, p. 266. सौधागुरु : 'black as *agallochum* on stucco.'

३७४. (*a*) प्रणयिनी: 'intimate with,' sc. 'near'; cf. 79*b* and reff. As regards the attitude cf. 273*c* and reff.

(*d*) नोचितमिदं: 'this is not right (fair, worthy of you).' तद्: error for यद्?

३७५. A verse similar to 376 and 396, and *Kumāra Saṃbhava*, v. 24 (discussed *Citram.*, p. 1).

(*b*) कलयति: 'reaches'; cf. 396*a*.

(*c*) व्यवसितविलासं: 'which no longer moves gaily' (viz. the श्रोणिबिम्बं). तद्: refers to यद् in (*a*).

(*d*) स्वच्छानां: in the physical, and also the moral (or ceremonial), sense; so also विपद्. To the naturally pure (upright) even a fall (misfortune) does not involve complete unhappiness.

३७६. Cf. 375 and 396.

(*a*) लोलं: adverb.

(*b*) धारालास्: 'in showers.'

(*c-d*) विभ्रमं बिभ्राणा: 'conveying the illusion,' a phrase occurring in the *Harṣacarita* (Bombay, 1892), p. 9, l. 7.

३७७. Translated *Indische Sprüche*², No. 1533; Jacobi, *Dhvanyāloka* (trans.), p. 47 = p. 609.

(*a*) पत्त्र: Cf. 70*b* and reff. करतलनिरोधेन: Cf. 273*c* and reff.

(*d*) प्रियो मन्युर्: 'Anger, which in these various ways (*a-c*) embraces you, is your real lover now'; cf. 384*a-b*. निरनुरोधे: vocative.

३७८. (*a*) केन . . . कारयितं: i.e. 'who has not been made by you, sulky lady, to undergo all sorts of things?'

(*b*) मानवान्: 'offended.'

(*c*) स्मः केचिन्न वयं यदि°: 'if I am nothing.'

(*d*) चन्दने ऽपि: 'even if sandal rubs too hard, flame is called forth,' i.e. 'if even you treat me too badly, I shall lose my temper'. अपरस्य: 'another's,' sc. a proverbial saying.

३७९. Translated *Indische Sprüche*², No. 7252.

(*b*) न कार्यं: 'I will have nothing to do with.'

३८०. Translated *Indische Sprüche*², No. 1378.

(*b*) गौरवं: 'sullenness, dignity' (= मौन): cf. आदर in 358*b*.

(*c*) आकुल: 'ill at ease.' वलन: Cf. 216*a* and reff.

३८१. (*b*) चरण . . .: 'that I may not lie for ever, a linger
guest (or in vain), at your feet,' cf. 367*c* and reff. (as conce
न in such a clause see Speijer, *Sanskrit Syntax*, § 405, n. 1).

(*d*) विधोर्: 'the moon.' लवलपाण्डर: Cf. 275*c* and ref

३८२. (*a*) The 'friends' of the lady credit the lover w
the yogin's eye (दिव्यचक्षुस्), which sees the type (साम
cf. *Nyāyakośa*, s.v. योगज), viz. his loved one, and beholds o
her in all women. Read सापि प्रणयिणी?

(*b*) Read स्वयं सामग्यङ्कं or स्वमन्यास्वग्राङ्कं? The last w
was no doubt संक्रमयति.

(*c*) Read विलीनाभिज्ञानं, 'without recognition.' The
visible in the MS. पुरो: 'present before you.'

(*d*) भवानेकस्: 'you only.' *Others* can distinguish us!

३८३. (*a*) अमृतधारां: i.e. 'your speech'.

(*b*) कृशाङ्ग्याश्च्युतां: Cf. 358*a*. इन्दीवरमयं: sc. 'with y
glances'. For the sense cf. 397*a*.

(*c*) अधृतीर्: 'indignant feelings.'

३८४. Translated *Indische Sprüche*, No. 1937.

(*b*) Cf. 377*d*. किमस्ति . . .: 'what else does fate allo
or 'what else is to be arranged?' (the purport of *c-d*).

३८५. (*a*) कलितः: = विदितः or गृहीतः.

३८६. (*a*) व्यर्थानुनीतौ: 'vain appeasement.'

(*c*) अनेहसि: = काले. निपुणया: 'practised'; cf. 3
403*d*, and निपुणाद् 489, Rudra, II. 12*b*, 110*d*.

(*d*) रहःखण्डनं: Here and in 390*b* खण्ड has the simple s
of 'violent handling', not the technical sense of the *Alam*
books, for which see B. & R. and Rudra's *Śṛṅgāratilaka*, I.
Vagbhaṭa, *Kāvyānuśāsana*, p. 64, Schmidt, *Indische Ero*
pp. 219–21.

३८७. (*a*) दिवस इव कोपे: Cf. *Harṣacarita* (Bombay, 18
p. 217, l. 23, अगलद्य दर्पप्रसर इव . . . दिवसस्त्रिभुवनस्य.

(*b*) प्रसत्ती: = प्रसादे?

(*d*) कृतपुण्यस्य: Cf. 123*b* and reff.

३८९. (*d*) प्रतिरोधि: 'conflicting with'; cf. 29*c*, 'All
more smiling through struggling with the sweat' (234*c* and r

३९०. The lover explains that he has done to the riva
that the angry lady desires. The words have, how
a double implication.

(*a*) दुष्टा: 'ill-used.' आचोटिता: Cf. *Kuttanim*. 813.

(*b*) आक्रष्टा कवरीषु: Cf. 278*c* and reff. खण्डिता: Cf. 386*d* and reff.

(*c*) त्वत्कृत्य: 'what you would like to do.' त्वदगोचरे: 'upon an object (a person) beyond your reach.'

(*d*) सरले: voc. 'you innocent'; cf. 372*b*, 398*b*.

३९१. Translated *Indische Sprüche*[2], No. 7102; imitated *Karnasundarī*, III. 29, सुतनु विसृज लज्जां.

(*a*) मौनं: Cf. 355*a* and reff.

३९२. (*b*) अपरताप्रत्याय्यमानादिषु: 'not understood in their real import,' sc. purposely misunderstood.

(*c*) पादानते: This is the lover's last resource; cf. 367*c* and reff.

३९३. (*a*) गोत्रस्खलित: 'mistake in a name,' sc. in addressing the नायिका by some other woman's name; cf. v. 369 (*a*).

(*b*) ग्रहवति: voc. 'O mad one'.

(*c*) आयतिहितं: 'who will be friends in the future.'

(*d*) मुखं मा कुरु मदीम्: Cf. 394*c-d* and reff.

३९४. (*b*) शास्य:: 'to be instructed,' i.e. 'punished'.

(*c-d*) The meaning is no doubt 'what has your face done that it should be channelled with tears'. For the expression cf. 276*a* and ref., also 393*d*.

३९५. (*a*) किमपि: 'My mind apprehends something certain.' आगः: Cf. 354*d* and reff.

(*b*) तत्क्वासे: 'what is my position?' भवगहने इह: 'in this forest called the world.'

३९६. A verse similar to 375–6: see notes.

(*a*) कलयति: 'reaches'; cf. 375*b*.

(*b*) नवम्: adverb.

(*c*) सुहृत: Cf. 123*b* and reff.

(*d*) अस्याः: The genitive depends on प्रत्यङ्गं.

३९७. (*a*) विकिर: 'scatter abroad' (sc. your glances) or 'open' (?). मन्दच्छायं: 'having its splendour dulled'; cf. 383*b*.

(*c*) शिखण्डिनः: As regards the sweet voice of a peacock cf. *Indische Sprüche*[2], Nos. 629, 975, 4349, etc.

(*d*) मानस्थानैः: 'by self-respecting (or respected) persons (like you, if you are to be really मानिनी).' Therefore you must display your superiorities.

३९८. (*a*) मायाविनय : 'pretended modesty.'

(*b*) प्रत्येषि : 'you confide.' The offended नायिका a
her friend. प्रकृतिसरले : 'simpleton'; cf. 372*b*, 390*d*.

(*c*) लाक्षा : 'greatly suggestive of lac.' The lover h
throwing himself at another lady's feet. As regards प
cf. 79*b* and reff.

(*d*) अनतिचिर . . . : 'indicating (पिशुन cf. 39
occurrence (i.e. meeting with another mistress) not long

३९९. (*a*) अतिमानरुद्ध : 'excess of pride preventin
making peace.'

(*c*) प्रथमानुनीतिं : 'the first sign of appeasing.'

(*d*) भावाः : 'feelings.' पिशुना : 'indicating,' cf. 39

४००. (*b*) चरणपतितो : Cf. 367*c* and reff. अयं जनः
नायक. The speaker is probably not he, but the सखी.
With this reading cf. 415*b*.

(*c*) °व्यसनाद् : 'foolish persistence in a pretended
silence'; cf. 355*a* and reff.

(*d*) 'This is getting rid of your servants, not assumi
offended self-respect'; i.e. you are really breaking wi
lover and us as well. मानपरिग्रहः : Cf. 358*d* and reff.

४०१. Translated by Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, p.

(*a*) कुटिलता : There is no भृकुटी.

४०२. (*c*) प्रसादनभयाद् : She denies being angry,
to preclude a dreaded effort to appease her.

(*d*) रसावतारः : 'a new charm.'

४०३. (*a*) प्रणयिनी : 'courting,' i.e. 'near to', 'to
cf. 79*b* and reff.

(*b*) अधरव्रततृष्णा : 'thirsting for her lip.'

(*c*) जघने : 'at (i.e. from) her जघन.'

(*d*) निपुणया : 'clever,' 'versed' in lovers' ways;
and reff.

४०४. (*b*) कोपे मदीये : 'when I was angry.' तव
course, with दृष्टिर्.

(*c*) विस्रम्भ° : 'confidential.'

(*d*) सैवाहं : 'I am still the same'; cf. Horace's *Do
eram*, etc., etc. (Odes, iii. 9).

४०५. A verse imitated *Padyaveṇī*, vii. (69*b* भानुकरस्य); *a-b* contain a reference to the Vaiśeṣika philosophy; cf. the memorial verse:

ज्ञानजन्या भवेदिच्छा इच्छाजन्या भवेत्कृतिः ।
कृतिजन्या भवेच्चेष्टा चेष्टाजन्या भवेत्क्रिया ॥

(*a*) परीरम्भः: 'the (attempted) embrace.' परं: 'at the most.'

(*b*) भजन्ते विज्ञानं: 'attain to consciousness, but not to utterance.' अनूरोधविधयः: 'processes of appeasement.' As regards the form अनूरोध cf. B. & R.

(*c*) निशासीम: 'midnight.'

(*d*) प्रत्यावृत्तं: 'turned back,' or (in regard to the वपुः) 'turned round to'.

४०६. (*b*) अशोकदोहद: Concerning the *Aśoka* tree's longing to be kicked by a woman's foot, cf. *Harṣacarita*, trans., p. 149, n. 3.

(*c*) केलिपटुना: 'clever in play.'

(*d*) अज्ञोपनतेन: 'arrived (granted to me) unperceived,' sc. in her dream. मूर्धा: Cf. 367*c* and reff.

४०७. (*a*) मयि: 'towards me.'

(*d*) हतव्रीडं: 'shameless.'

४०९. (*a*) पादानतः: Cf. 367*c* and reff.

(*b*) आत्मना: 'alone.'

(*c*) प्रत्युत: 'actually.' धृतौ: 'stopped,' 'arrested.'

४१०. Translated *Indische Sprüche*[2], No. 2071.

(*c*) गतास्ते च दिवसाः: Probably a misreading (instead of accusative) found in the archetype.

४११. A punning verse, to be compared with पृथुरसि गुणैः, *Skm. iii. 66 (वीर्यमित्रस्य), *Sbhr*. 2502 (कस्यापि).

(*a*) पृथु: = (1) 'broad', (2) '(the primeval king) Pṛthu'; cf. *Harṣacarita* (Bombay, 1892), p. 110, l. 2. अर्जुन: = (1) 'white', (2) 'Arjuna'.

(*b*) सवलि: = (1) 'having wrinkles', (2) 'that Bali'. मान्धातृ: = (1) 'me-supporting', (2) 'Māndhātṛ'.

४१२. (*a*) दृष्टे: This and the following locatives go with प्रेयसि, while the participles मुकुलितं, etc., have for their

subjects मानेन and ह्रिया. अग्रे गते : 'come into her pre
वक्त्रवत् goes with न्यग्भूतं.

(*b*) पुलकवत् : Cf. 351*e* and ref.

(*d*) पादस्पृशि : The climax ; cf. 367*c* and reff.

४१३. (*a*) बिसिनी° : Even the cool lotus fibres take fi

(*b*) कुपूरायते : apparently = नदीपूरायते.

(*d*) उद्धूलि : 'grey with ashes.' For the idea cf. *Hars*
(Bombay, 1892), p. 173, ll. 9-10 : अत्युष्णावयवस्पर्शभस्मीभूतो
धवलैः करैः स्पृश्यमानं. Here the *wet* sandal paste is bur
ashes! Cf. 420*b-d*, 457*c*, 496*e*.

४१४. (*a*) देवेन . . . शशभृल्लेखाभृता : = 'Siva'.

(*c*) त्यक्ता : 'giving up (turning away from).'
apparently = 'coward', the sense being enforced
feminine gender ; cf. हंस = 'unenterprising king'
ap. B. & R.).

४१५. (*b*) पादे निपतन्नपि : Cf. 367*c* and reff.
Cf. 400*b*.

(*d*) For the assonance हार भार see *Harṣacarita* (Bo
1892), p. 109, ll. 11–12, and 169*d supra*.

४१६. Translated *Indische Sprüche*[2], No. 1079.

(*b*) नासाग्रे नयनं : Cf. 428*b*. एतदपरं : 'this, further
and reff.

(*c*) इदं : 'this world.' शून्यं : 'vacant.' In 461*b*, 465*a*
we have the subjective 'vacancy'.

(*d*) वियोगिनी : = विरहिणी ; cf. 434*c*. The sam
recurs in 428*d*, ब्रह्म वा वल्लभो वा.

४१७. A desperate attempt to convince the *virahiṇī* t
rainy season, when her husband ought to have arrived
is not come ; cf. 421.

(*a*) नो बकाः : 'not cranes,' whose flight heralds the r

(*b*) कुम्भ : the elephants' frontal bones. For the com
cf. 175*a* and reff.

(*c*) श्वासवात : What appear to be winds are on
elephant's breathing.

(*d*) मलिनयसि : Similarly मुखमपवित्रयन्त्यश्रुबिन्दवः *Hars*
(Bombay, 1892), p. 19, l. 2.

४१८. (*a*) नाकानोकह : 'tree of paradise.'

(*b*) . . . पधानीकुरु : 'make (the moon?) my pillow.'

(*c*) स्नेह: = (1) 'oil', (2) 'affection', the usual double sense. अवसेक: 'dripping' (on the fire and making it burn up, विलसत्); cf. 420*c-d*.

४१९. In this verse several terms of Buddhist philosophy are played upon (cf. 280):—सौगत: = (1) 'Buddhist', (2) 'happy'. आलम्बन: = (1) 'object of sense perception', (2) 'support'. क्षणिक: = (1) 'transitory', 'momentary', क्षणभङ्गि, (2) 'fickle'. निरात्मक: = (1) 'without an ego', (2) 'soulless'. शून्यतम: = (1) 'very void', (2) 'very unreliable'. वन्द्य: = (1) 'to be saluted', (2) 'to be dismissed from the mind'. The speakers are the नायिका (*a-b*) and the सखी (*c-d*).

(*c*) किमन्यत्: = किमपरं 'what more?', a phrase introducing a climax; cf. 416*b*, 430*c*, 465*b*.

४२०. (*b*) धूसरं: suggesting the ashes of *d*; cf. 413*d*, 456*d*.

(*c*) अवसिक्त: Cf. 418*c*.

(*d*) अनुयात: 'accompanied by.'

४२१. (*b*) निर्घोष:: the roar of storms; cf. *Harṣacarita* (Bombay, 1892), p. 180, l. 19. रववशो: 'given up to croaking.' भेकनिचय:: Cf. 110*d* and reff.

(*d*) मुहुर्: 'further.' With this verse cf. 417.

४२२. Translated by Jacobi, *Dhvanyāloka*, pp. 35–6; cf. 327 and 339.

(*b*) 'In the middle of her body green, not having been pressed.' Owing to the पीनस्तनजघन the waist does not touch the couch.

(*c*) व्यस्तन्यासं: 'disordered.' आक्षेपवलनै:: 'tossing and rolling.'

४२४. (*a-b*) स्निग्धेन: The instrumental goes with परीप्सौ: दाहभयत: gives the reason why the friends cannot touch her: what is स्निग्ध would easily burn; cf. 97*d* and 413*d*.

(*b*) प्रस्तंपच: पाथसाम्: Cf. अम्भ:प्रसृतंपच:, 276*a*.

(*d*) लाजस्फोटं स्फुटन्ति: 'burst, like grains in boiling.' सर्वे: 'All' indicates the extreme heat—usually only some of the grains would jump. Kṣemendra, in the *Aucityavicāracarcā* (14), expresses the opinion that the comparison mars the tone of the verse.

४२५. (*a*) ताडीफलपाकपाण्डु : Cf. 275*c* and reff., 314*d* a
(*b*) पाणिनिषेवणात् : Cf. 273*c* and reff. पञ्चाङ्गुलि : 'n
five fingers'; cf. *Harṣacarita*, trans., p. 45 n., p. 12
p. 268.

(*c*) गौरी क्रुध्यतु : A form of objurgation, appropria
since *Gaurī is the goddess of marriage, etc.*

४२६. (*a*) केयूरीकृतकङ्कण : sc. her bracelets having
up her thin arms, which she is holding up, बद्धाञ्जलि.

(*b*) व्यालोलालक : 'dishevelled hair,' as in 455*b*, 464*b*.

(*c*) स एवेति : 'recognizing that it is himself.'

(*d*) वक्रित : Cf. Rudra, *Śṛṅgārat*. i. 26*a*. भिन्ना : 'di
or 'penetrated', 'pierced', or 'confused'.

४२७. (*a*) आमर्मर (मुर्मुरा) : Cf. मर्मरयन्ति 104*d* an
289*d* मुर्मुरता.

(*c*) शोषपीडा : 'pain of burning.' The heat of he
burns the rays.

(*d*) °मुग्धा मयूखाः : 'rays soft (tender) as developin
stalks.'

४२८. (*b*) नासालक्ष्यं : 'having the nose for object' =
up on the nose'; cf. 416*b*.

(*d*) ब्रह्म वा : The idea is the same as in 416*d*.

४३०. (*a*) संवेदने : 'consciousness,' vocative from संवेद
(*b*) निर्वृते : vocative from निर्वृति. यूयं : sc. निद्रा, e
It is well with these, which have gone away with the l
(*c*) किं चान्यत् : Cf. 419*c* and reff. विपद्वत्सलो : '
trouble.' The sentence is interrogative. प्रियसं° : 'd
(i.e. neglected, turned away), when my love was with n
(*d*) मूर्छा° : 'my servant, Fainting, who makes me
my pain'; cf. विरहव्यथाप्रणयिनी . . . मूर्छा in 291*c*.

४३२. (*b*) पाण्डुभावः : = पाण्डुता.

(*c-d*) Her limbs, naturally of a golden hue (cf. 4
reff.), are silvered with pallor (314*d* and reff.).
'having fused together'; see B. & R.'s lexicon s.v.
and *Saundarananda Kāvya*, xv. 68.

४३३. (*c*) जीवित : The word is made masculine for th
of personification.

(*d*) महाजनो : The line is quoted (by way of parody
the celebrated verse वेदा विभिन्ना (तर्कोऽप्रतिष्ठः), etc.,
Vanaparvan, p. 829 = *Sbhv*. 3437 दिङ्नागस्य.

४३४. (*a*) नाञ्जनं: Cf. 435*a*, 444*a*, 448*c*, 450*a*. करतले वक्त्रं: Cf. 273*c* and reff.

(*b*) गण्डे पाण्डरिमा: Cf. 314*d* and reff. पत्त्रमकरी: Cf. 346*d* and reff.

(*c*) वियोगयोग: 'the योग (= तपस्) of separation'; cf. 416*d* and ref.

(*d*) कतमः: 'which person?' नीतः प्रसादश्रियं: 'honoured by the favour of Kāma.'

४३५. (*a-b*) Cf. 434*a*, 444*a-b*.

(*b*) पत्त्ररचनौ: For पत्त्र cf. 70*b* and reff.

४३६. Translated by Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, p. 55.

४३७. (*b*) प्रस्तर: 'stone.' Perhaps the missing akṣaras were एव. क्रूरः: 'hard' in both senses.

(*c-d*) The words आकर्षक 'attracter', द्रावक 'captivator', चुम्बक 'kisser', भ्रामक 'mover', are all names of the loadstone or magnet. Note the appropriateness of the word लोहमयी in this connexion. Concerning आकर्ष cf. 278*c* and reff.; द्रावक also contains, no doubt, the idea of 'melting'; cf. 234*e* and reff. 'None can make me false to him.'

४३८. Translated by Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, p. 524.

(*a*) नावस्था: sc. अभिधेया. अवधेः कस्य: 'the promised time.'

(*b*) उपालम्भपदानि: 'words of reproach.' अकरुणे तत्र: 'in the presence of that unfeeling one'; or अकरुणे vocative?

(*d*) चूतैर्: Cf. 54*c* and reff.

४३९. (*a*) She tries to sleep in order to see the lover in a dream (cf. 278*b* and reff.); but sleep will not come.

(*b*) स्वेदः सपत्नीजनः: 'perspiration (cf. 234*e* and reff.) plays the part of a rival wife,' i.e. prevents her. चित्रेणा°: The practice of portraying the absent one often recurs, e.g. 285, 448*c*, 453*b*, 466*d*.

(*c*) अथ: 'or if.' मन्युः: 'grief.' गिरामर्गलः: 'bars her utterance.'

४४०. (*a*) व्योमश्री°: 'line of clouds, unique pearl necklace upon the bosom of the beauty of the sky.'

(*b*) आदरः खलु . . .: 'you must be very careful of your life.'

(*c-d*) Even I have died from the pangs of severance: how will you, a mere man, support them?

४४१. Translated *Indische Sprüche*[2], No. 937.

(*b*) विश्रान्तेषु पथिषु : 'the travellers having ceased to appear

(*c*) अस्मिन् क्षणे : To be taken with मा भूदा°.

(*d*) अमन्दवलितोद्ग्रीवं : 'frequently turning round with up-lifted neck'; cf. 254*b*. The other reading, °तग्रीवं, is perhaps a simplification; as regards वलित cf. 216*a* and reff.

४४२. (*a*) करतले : Cf. 273*e* and reff. सुप्ता : Cf. 110*b*.

(*b*) पक्ष्मः : Cf. 55*a* and reff.

(*c*) प्रथम° : 'previously greatly fruitful.' लावण्यसंवादिनी 'co-operating with, heightening, her beauty'; cf. 27*bc*.

(*d*) पाण्डिम्ना : Cf. 314*d* and reff. कथागोचरम् : 'a me story,' not a reality. कान्तिः : 'brilliancy.'

४४३. Cf. 383 and 397.

(*a*) चकोरप्रणयिनीः : 'the wives of the *cakoras*' or 'yo friends the *cakoras*'. The *cakora* feeds on moonbeams (ज्योत्स्ना cf. 17*d* and reff.

(*b*) पञ्चविशिखः : The भ्रूलेखा reminds Kāma of his bow.

(*d*) विशेषास्ते : 'your superiorities.' कृतिनः : cf. 123*b* and re

४४४. (*a*) याद्दृक्ताद्दृक : 'anyhow,' i.e. not put in order; d hevelled hair, as in 426*b* and reff. अलकजाले : Cf. 434*a*, 435*a*

(*b*) मृगमद : cf. 222*a* and reff. पत्त्र : cf. 70*b* and re स : 'the wonted.'

(*c*) अयम° : 'this and that.' असंस्मरणेन ते : 'in your forge fulness of them.'

(*d*) विलास° : 'appurtenances of coquetry.'

४४५. The crows carry off round their necks the bracel dropped from her thin arms.

(*a*) किं व्याहृतैर्ग° : 'What is the use of speeches? Begone For व्याहृति cf. 505*d* and *Jānakīh.* ix. 8*a*.

(*b*) उद्यम्य : 'having with an effort (or 'outburst', cf. B. & s.v. यम् + उद्) lifted up her enfeebled arms.'

(*c*) युष्मद् : the lover.

(*d*) प्रकटीकरोति : 'publishes'; cf. 341*d*.

४४६. (*b*) हरहासहारि : 'surpassing the (white) smile Śiva,' who is अट्टहासिन्. For the simile cf. *Harṣacar* (Bombay, 1892), p. 241, ll. 15–16; trans., p. 212, ll. 20–2; regards the whiteness of smiles, trans., p. 5, n. 5, and 6 हृदये : 'bosom.'

(*c*) मृणालवलय : 'bracelets of lotus fibres' to cool the feverish heat; cf. 102*a*, 496*a*.

(*c-d*) करे विन्यस्ता° : Cf. 273*c* and reff.

(*d*) सुक्षती : Cf. 123*b* and reff.

৪৪৭. (*a*) दैव्यां समागमे: Cf. 362, 369, 393*b*.

(*b*) स्पृष्टः : Cf. 296 and 298.

৪৪৮. Cf. 456. (*a*) गङ्गासरय्वोः : With the reading सरस्वत् we must understand the River Sarasvatī; cf. B. & R. But it may be a correction due to the fact that the Ganges and the Sarayu do not join, which, however, is not excluded by the text as printed.

(*b*) स्खलत् : Cf. 32*d* (here 'tossing'). कङ्काल : the skeleton of his previous body, consigned by good fortune to one of the sacred streams. तीर्थे प्राणांस्त्यक्त्वा भद्रो देवालयं याति, *Bṛ. Saṃ.* lxix. 19.

(*c*) लिखितं : Cf. 439*b* and reff. कज्जलक्लेदभाञ्जि : Cf. धौताञ्जनश्यामलाः, 450*a*, also 434*a* and reff.

(*d*) पत्त्र: Cf. 70*b* and reff.

৪৪৯. (*a-c*) By painting the *haṃsa* with the saffron (on which cf. 220*d* and reff.), she makes him resemble a ruddy-goose, so that his wife the *haṃsī* misses him. For this sin she is suffering herself the pangs of separation. कौतुकिन्या : 'amusing myself.'

৪৫০. (*a*) धौताञ्जनश्यामलाः : 'black with the collyrium which they wash away'; cf. 448*c*.

(*c*) आकुञ्चितकण्ठरोधकुटिलाः : 'broken (opposite to सरल, 'straight,' 'unimpeded,' 497*c*) owing to the choking of your bowed neck'; कण्ठरोध recurs 82*b*.

(*d*) हुंकाराः : Cf. 243*d* and reff. (here 'sighs'). पञ्चम : Cf. 55*a* and reff. प्रणयिनः : inclined to 'keeping to'; cf. 79*b* and reff.

৪৫১. Translated by Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, p. 47.

(*a*) इदानीं : To be taken with रजन्याम् in *b*.

(*b*) ममाश्चर्यं : Parenthetic 'strange!'

(*c*) अयं . . . चन्द्रः : These words are spoken by the सखी. किमिति : 'with what purpose?'

(*d*) अनाथानां . . . भवति : This line also is spoken by the सखी. विपरीतं : = (1) 'inverted', (2) 'contrary', 'unfavourable'. इह : = इह लोके : 'in this world.'

४५२. (*a*) अग्निमुचः : i.e. 'hot'. प्राणाः : vocative.

(*c*) स्वप्नासादित : Cf. 278*b* and reff.

(*d*) स्वच्छन्दो : 'as you please.' कष्टो : 'your hateful c
of conduct.'

४५३. (*a*) पञ्चबाणः : Cf. 285*d*. साक्षाद् : 'Kāma in per
but really it is, as the speaker is aware, not Kāma, but the

(*b*) अलेखि : Cf. 439*b* and reff.

(*c*) करशाखामञ्जरी : 'fingers.'

(*d*) धनुषि . . . मकरे : the usual symbols in a pictu
काम, such as the सखी has made. स्वस्थ : 'natural,' 'corr
but ? read सुष्ठु or स्वस्व.

४५४. Translated by Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, p. 538

(*b*) शालीनया : *As a lady she does not betray her emot*

(*d*) चूतः : For the चूतः and its appropriateness in such
cf. 54*c* and reff., esp. 473*d*.

४५५. (*a*) ग[तं] : 'gait.'

(*b*) व्यस्तालका : Cf. 426*b* and reff. भृकुटी *at end ?*

(*c*) आपाण्डु : Cf. 314*d* and reff. करपल्लवे : Cf. 273*c* an

(*d*) तपःफलं : Cf. 123*b* and reff. यस्यै : 'for whose ben
cf. our 'die for'.

४५६. Cf. 448. (*a*) छली : Cf. 123*b* and reff. कला
'accomplished.'

(*d*) भस्म . . . पाण्डिमानं : Cf. 420*b-d*, also 314*c* and r

४५७. (*a*) उत्सङ्ग : the 'bosom' or 'lap' of the
नवकमलिनीशय्या : The couch of twigs as स्मरतल्प often r
e.g. 458*c*, 495*c*, 501*c*, *Harṣacarita* (Bombay, 1892), p. 32,

(*b*) The cool air is like a rain of hot cinders.

(*c*) तत्रैवास्तां : 'let things remain as they are.' दहति
चन्द्राभाः : Cf. 413*c-d*, 496*c*.

४५८. (*b*) चित्रकेलिसदने : 'the painted play-room.' येयं
For the expression cf. *Harṣacarita* (Bombay, 1892), p.
ll. 5–10.

(*c*) अब्जिनी° : Cf. 457*a* and reff.

(*d*) संकल्पोपनत : 'brought to her in thought'; cf. 46

४५९. (*a*) °तलाः : 'rippled on the surface.' उत्पीड : '

(*b*) पृषतः : 'drops.'

(*c*) निजगरिमतः : The size of the tears betoken the extr
of the चित्तातङ्क. आसूत्रयन्ती : 'drawing out the story

४६०. With *d* of this verse compare *Kumāras.* v. 24.

(*b*) वारुणेन : } Apparently the अस्त्रं वारुणं (Varuṇa being
(*c*) वारां पूरः : } god of the waters) produces water in the object struck; for instance, it is the cause of dropsy, as in the case of Hariścandra (*Aitareya Brāhmaṇa*, vii. 15. 1, and Jolly, *Medicin* (in Bühler's *Grundriss*), p. 81).

(*c*) स्फारमेव : Cf. 219*c* and reff. प्रणाली : Cf. 276*a* and reff.

(*d*) शारिणी or सारणी (सारिणी) : = 'brook', 'channel'.

४६१. (*b*) नो वेत्सीदृशम्° : 'You don't know thus and thus.' ब्रूयाम् : Cf. 416*c* and reff.

(*c*) तल्पादृश्य : 'invisible (or 'hardly visible', आदृश्य) on the couch.'

(*d*) If we read . . प्रेमान्यदेषा गतिः the sense will be 'find another lover, that is the only way'.

४६२. (*a-b*) contain a series of questions with negative answers.

(*a*) वातेन वि° : = 'mad'. न न : A decided negative ('No! No!'). महाभूतार्दिता : 'hurt in the elements (*dhātus*) of her body'; cf. Jolly, *Medicin* (in Bühler's *Grundriss*), p. 46.

(*b*) भ्रान्ता : 'suffering from delusion.' संनिपात : 'a complication'; cf. Jolly, loc. cit. प्रच्छादिता : = अन्तरिता, see B. & R.

(*d*) She has seen King Bhoja and is fallen in love. किं कथयामि : 'How can I tell it?' cf. 362*c*.

४६३. Translated by Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, p. 362.

(*a*) करतले : Cf. 273*c* and reff.

(*b*) सरलं : 'straight,' opposite of वृजिन ; cf. 474*c*. The straight, neglected hair is here a sign of grief.

(*c*) सामर्थ्यानि : 'powers.'

(*d*) The reading कंचित् is suggested by 425, 434, 448, 455, 456, 462, etc.

४६४. (*b*) विषट्यसि : = विश° 'disentangle.' आकुल : Cf. 426*b* and reff.

(*c*) देहयात्रा° : 'consonant with the satisfaction of bodily needs.'

(*d*) क्वापि : 'in (the case of) any of them.'

४६५. (*a*) शून्या : Cf. 416*c* and reff.

(*b*) एतत्स्यात् : 'let that be the case, what more?' Concerning किमन्यत् cf. 419*c* and reff.

(*c*) विकारि : 'susceptible.'

(*d*) क्षिपन्ति : 'overthrow.'

४६६. (*b*) तत्संकल्प : 'thoughts of him'; cf. 458*d*. जड़िम : Cf. 283*d* (त्वत्संकल्पजडे), 477*c*, also 91.

(*c*) उत्कम्पलोल : Cf. कम्पस्खलत्स्रस्त, 285*a*.

(*d*) पाणिर्लेखाविधिषु : Cf. 439*b* and reff.

४६७. (*c*) प्रचल : = the more usual तरल.

(*d*) अङ्गमङ्गम् : 'limb by limb.'

४६८. (*a*) दलति : intrans., cf. 61*c*.

(*b*) विकलः : = विह्वलः, 'distressed'; cf. 522*d*.

४६९. (*a*) क्वचिदपि स्थैर्यं न . . . : 'You are restless.'

(*b*) दिशः पश्यसि : 'you look around'; cf. 506*b*, 507*c*.

(*c*) त्वं चापि : 'you also' (as well as I).

४७०. (*a*) सुरभि : 'spring.'

(*b*) गाढाश्लेषं : 'with tight double coils.' मरुतः : genitive.

(*c*) पञ्चमं : cf. 55(*a*) and reff. राग has here its musical sense.

(*d*) चन्द्रं चूर्णीकुरुत . . . शिलापट्टके : Cf. चन्द्रं चूर्णयत . . . शि°, 490*c*. पिष्टपेषम् : Emphatic = कणशः in 490*c*.

४७१. (*b*) सनाथं . . . पदैः : 'possessed of marks.' माञ्जिष्ठ : Cf. 67*d*, *Bālar.* iii. 10*a*, etc., etc. प्रसर : Read °व?

(*d*) कदा नु द्रक्ष्यामो : Cf. 474*d*.

४७२. Translated by Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, p. 523. The नायक complains that he sees on all sides the signs of spring, inspiring passion. Note that धूमायिताः (*a*), ज्वलिताः (*b*), and अङ्गारिताः (*c*) are all suggestive of fire.

(*a*) चूत : Cf. 54*c* and reff. किंशुक : Cf. 65*b* and reff.

४७३. Translated by Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, p. 79. With the substance of the verse cf. 482.

(*b*) इह : 'in this man.'

(*d*) नूनं : 'surely'; cf. 173*b* and reff. साहसिकेन : rash. चूत : Cf. 54*c* and reff., esp. 454*d*.

४७४. (*b*) विरति : 'cessation.'

(*c*) कचाकर्ष : Cf. कचग्रह and 513*a*. The reading कराकर्ष is equally good; cf. 278*c* and reff. सरल : 'straight'; cf. 463*b* : here the hair has lost its curl from rough handling.

(*d*) कदा तद्द्रष्टव्यं : Cf. 471*d*.

४७५. (*a*) शून्यं : Cf. 416*e* and reff.

४७७. (*b*) वापी : Cf. वपुस्तडागं, 29*d*, 223*b*.

(*c*) लावण्यजल : Cf. प्रेमपङ्क, 223*c* and 251*b*. जडैर् : Cf. जडिम in 466*b* and reff.

४७८. (*a*) अनङ्गः : The literal sense 'bodiless' is here played upon; cf. 140*e*, 165*a*. अल्प : sc. 'five'.

(*b*) चलं : 'The mark moving and small.' व्यवहितं : 'screened,' sc. by the body.

(*c*) उद्भूतं : 'manifest,' a logical term denoting 'sufficiently great to be observed'. अनुपपत्ति : in the logical sense of 'unaccountability' (on such and such a supposition).

(*d*) अनुभवविरोध : also a logical expression, 'repugnance to (or of) experience' (= बाध). Experience here contradicts the negative inference. आविर्भाव : = प्रत्यक्ष.

४७९. (*c*) झंकृति : 'murmur.' Cf. झंकारगर्भ in 243*d* and reff.

४८०. (*a*) भ्रश्यद् : *Perhaps* not to be corrected to भ्रश्यद्, as the form is found elsewhere. संफलद् : As the phrase फलितोऽर्थः occurs, this reading is very possibly correct. A plausible emendation would be संवलद्.

(*c*) परिमृज्य : To be construed with तया.

(*d*) पुनरुक्त : 'superfluous,' words being unnecessary.

४८१. (*b*) लावण्यपङ्क : Cf. लावण्यजल in 477*c*, also 223*c* and reff.

(*c*) अमृत naturally flows from the moon, which is अमृतभवन.

(*d*) बालाभ्रबाल (so read?) : For the idea cf. 149*d* and reff.

४८२. Cf. 473.

(*a*) स्मेर : 'glistening.' भ्रमर : Kāma's bowstring being made of bees. झंकार : 'murmur'; cf. 479*c*.

(*b*) मीनध्वज : Kāma.

(*c*) निलीयान्योन्यशायिन् : 'reposing against one another.' We might, however, read विलीय 'shrinking together in their emotion (or fear)'. सहकार : = चूत, 54*c* and reff., also 473*d*.

(*d*) पक्ष्मान्तरतरल° : The eyes are half closed and the pupils restless.

४८३. (*a*) सा न: 'if she is not mine.' कथाव्ययः: 'waste of words.'

४८४. Translated by Aufrecht, Z.D.M.G. xxvii, p. 67, but with a mistaken reference, in *b*, to the serpent Śeṣa.

(*a*) तदेतद्: 'this is the old story' (Gk. τοῦτ' ἐκεῖνο).

(*b*) हिमवति: 'An antidote in the Himālaya, an angry serpent on one's head,' a variant of the Nyāya शीर्षे सर्पो देशान्तरे वैद्यः, on which see Colonel Jacob's [*First*] *Handful of Popular Maxims*, 2nd ed., p. 49. Concerning the Himālaya as the home of healing herbs cf. *Saundarananda Kāvya*, xv. 28.

४८५. (*b*) संक्रमयति: 'transfers,' 'catches' (in the form of tears).

४८६. (*c*) एवम: 'so.'

(*d*) वयम्: A reading वपुर् might fit better here.

४८७. (*a*) तिरस्कृत: 'set at nought,' 'scorned,' 'insulted.'

(*b*) मह्यं: me, not you.

(*c*) यद्: 'so that.' हिनोति: 'gladdens,' 'refreshes.'

४८८. Concerning this verse see note to 216.

(*b*) दरवलत्पक्ष्म: 'the lashes slightly moving.'

(*d*) विकुड्मलतति: 'successive closure of the eyes.'

४८९. (*b*) तासां तासां: 'after I had by *savoir faire* evaded the eye of these and those.' नैपुणाद्: = नैपुण्याद्; cf. 380*c* and reff.

(*c*) क्षुरप्र: a special kind of arrow to which the तन्वी at last has recourse. मसृणपरुष: 'smooth and sharp.'

४९०. (*a*) श्यामां: 'night.' The night is too bright and requires darkening.

(*b*) तत्तं मन्त्रं प्रयुज्य: 'by any possible means'; cf. 102*d*.

(*c*) चन्द्रं चूर्णयत . . . शिलापट्टके: Cf. 470*d*.

(*d*) येन: sc. by the removal of the objects (श्यामा, श्वेतोत्पल, चन्द्र) that remind the विरहिण् of his mistress. तद्वक्त्रा: At present all the world bears the impress of her face.

४९१. (*a*) भर्गेण: = शिवेन.

(*b*) जानामि: 'I see.' अक्षय°: 'inexhaustible,' opp. to पद्म, *a*; cf. 478*a*. कमलभूः: Brahmā.

(*d*) विदलत्कदम्बमुकुल°: She is, as it were, a pincushion of arrows.

४९२. (*c*) स्थाणुचूडामणि : 'crest-jewel of Śiva' (who wears the moon so).

(*d*) कथं : sc. although related to refreshing objects, such as the milk-ocean, *Srī*, the *Kaustabha* gem, the *Kumuda*, ambrosia, etc.

४९३. (*a*) चकोराः : 'Drink *all* the moonlight, *Cakoras*'; cf. 17*d* and reff.

(*c-d*) जीवितत्राणहेतोः . . . तेजोदरिद्रः : The diminution of the moon's light would be the salvation of the lovesick.

४९४. (*a*) विषसोदरः : The moon and the *kālakūṭa* poison being both produced at the churning of the ocean. फणभृतां : The sandal-tree is frequented by snakes.

(*b*) क्षारपयो : the salt water of the ocean.

(*c*) किमिव : 'which possibly?' अस्तु : Construe with यद्.

(*d*) बाह्याकार : i.e. all the things which we take for aids to coolness have the contrary effect (the moon, sandal-wood, pearl necklaces, lotuses). परिभ्रमेण : 'through the delusion.' तत्त्वत्यजो : 'missing the real nature' (of these objects).

४९५. The general idea is the same as in v. 495.

(*a*) उपचिन्वते : 'increase.'

(*b*) प्रपञ्चयितुं : 'amplify.' प्रभुः : = प्रभवति, शक्नोति.

(*c*) कुसुमशयन : Cf. 457*a* and reff.

(*d*) द्विगुणगरिमा : 'doubled in intensity' (sc. by the attempted aids).

४९६. Translated *Indische Sprüche*[2], 7385.

(*a*) अम्बार्द्रशयनं : 'a couch of wet cloths.' नलिनी : Cf. 102*a*, 457*a* and reff.

(*b*) तुहिनाद्रि : Himālaya.

(*c*) इन्धनानि सरसान्यपि : Cf. 413*c-d*, 457*c*.

४९७. (*a*) पेलवेषु : '*too* soft.'

(*b*) नूनं : 'surely,' as in 173*d* and reff.

(*c*) हारप्रकाण्ड : 'pearl-strings.' शरत्त : see note, 460*c*.

४९८. (*a*) °प्रेमा : A *Bahuvrīhi*.

४९९. A verse cited by Aufrecht, Z.D.M.G. xxxix, p. 310.

(*a*) स्वप्न : Cf. 278*b* and reff.

(*a-b*) Note the emphasis in एकवारं and क्षणमात्रमेव.

(*c*) निविडबाहु° : Their separation would be impossible.

५००. (*a*) इहापि : i.e. 'as well as to your own house'.

(*b*) प्रायो : 'any more.' कौपीरपः : 'water from the well.' This time her husband shall have water from the river, where she is really going to meet her lover.

(*c*) एकाकिन्यपि : She means to imply that she will face the danger. तद्वरं : 'I prefer so.' तमालाकुलं : The *Tamāla* is a dark tree, and the spot would therefore be a gloomy one, trying her nerves (also offering concealment and therefore suitable for a rendezvous).

(*d*) नीरन्ध्राः : 'thickly growing.' स्तनमालिखन्तु : This is to account beforehand for expected नखक्षतानि ; cf. 345*d*, 511*d*. जठरच्छेदा : '*leaving great gashes.*'

५०१. Translated by Jacobi, *Dhvanyāloka*, p. 42.

(*a*) सुहृदां : 'allies.' Cf. 61*b* and reff.

(*b*) क्षेमं : 'Is all well with?' कलिन्दराजतनया : = कालिन्दी 'the Yamunā.'

(*c*) विच्छिन्ने . . . °च्छेदोपयोगे : 'the use of cutting them being interrupted'; cf. 502*c*. As regards स्मरतल्प cf. 457*a* and reff.

(*d*) जरठीभवन्ति . . . : 'they grow old, their dark hue fading.'

५०२. (*c*) निर्विच्छेद : 'continuous'; cf. 501*c*.

(*d*) मुरले : The river. निचुलद्रुम : The *nicula* frequents the banks of streams.

५०३. The verse is an instance of आक्षेप, everything said being really an invitation to the traveller *not* to hasten his departure.

(*a*) स्वैरगतिं : 'leisurely, careless movements.'

५०४. (*a*) क्षणं विश्रम्य : 'after resting a while'; cf. 521*d*. इह : to be taken with विटपिनि. The verse is similar in import to the preceding and following.

५०५. Translated by Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, p. 539, and by Jacobi, *Dhvanyāloka*, p. 61. The verse is similar to 503 and 504.

(*a*) परिणतवयसामग्रणीर् : 'oldest of the old.'

(*b*) निःशेषागार° : The maid has to do all the work and is fully occupied.

(c) पापाहम्: 'unfortunate I.' अस्मिन्: sc. गृहे; cf. 61c nd reff.

(d) कथितमभिमतं: 'conveyed her proposal.' व्याहृतिव्याजपूर्वं: under pretence of verbosity'; cf. व्याहृतैर् in 445a. Aufrecht eads व्याकृति, which would more naturally denote explanation.

५०६. (b) दिशि दिशि . . . : Cf. 469b, 507c.

(c) शून्ये: 'in a lonely place.' अतर्कितलब्धया: 'caught nobserved.'

५०७. (a) व्यापार: 'occupation.'

(c) दिशि दिशि . . . : Cf. 469b, 506b.

(d) अहल्यासुत्राम्णोः: The poem from which the verse is ıken related apparently the story of Indra and Ahalyā.

५०८. Translated by Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, p. 527, and y Jacobi, *Alaṃkārasarvasva*, p. 441. Add to margin **Sāras.* 143 anon. (lectt. as *Śp.*, but हन्त for चौर्यं in c).

(d) वनभुवां: The genitive depends upon समुत्कण्ठते; cf. *Mālatīadhava*, v, p. 72 (ap. Speijer, *Sanskrit Syntax*, p. 89), भवानुकण्ठते मदयन्तिकायाः. As regards the river banks in such case, cf. 500, 502.

५०९. Add to margin **S.-Mukt.* iii. 58 anon. (ग्रामाधिपो, b).

(d) पुङ्खित: 'drawn to the haft.'

५१०. (b) पुष्पवतीभिः: Cf. 178d and reff.

(c) कुष्या: If this reading were correct, the form would come rom कुष्टि and mean 'through being कुष्ट'.

(d) कुहू denotes not only the cuckoo's cry, but also the new moon तिथि, when the moon is not seen.

५११. (d) अङ्गलिखनैर्: She means to account for the cratches upon her body (आपदेषा), which she sets down to he thorny creepers, among which she had had to follow the parrot; cf. 345d, 500d.

५१२. The verse is an example of unexpected conclusion (παρὰ προσδοκίαν), as in 514–5. Read प्रचण्डोलुपे in c?

(c) The lost syllables no doubt contained a synonym of पाप.

(d) किं कृष्णेन: The सखी interrupts 'By Kṛṣṇa?' 'No! By the Yamunā's waters. It is you who are fond of Kṛṣṇa (as your suggestion shows).'

५१३. Translated by Jacobi, *Alaṃkārasarvasva*, pp.
Παρὰ προσδοκίαν, as in 512, 514. With *a-b* cf. *Sbhr.* 1

(*a*) आक्षय . . . कचग्रह: Cf. 278*c* and reff. वक्त्र a
also to denote a part of the dress, as does कण्ठ in *b*.
the lexx.

(*d*) बाले लज्जा प्रणष्टा: An interruption. कुटिले: 'cu
opposite of सरले, 'simpleton' (cf. 372*b* and reff.), whi
other texts read.

The rhetoricians dispute whether this verse is an exam
ryājokti or of *apahnuti*.

५१४. *Παρὰ προσδοκίαν*, as in 512–3.

(*a*) आमोदिना . . . : 'perfumed, with wine, dusty (or
having tangled locks.'

(*b*) पतता: Cf. 367*c* and reff.

(*d*) मत्तेन . . . : The सखी interrupts—'Mad lover?'
my hair.'

५१५. (*a-b*) The original reading in *b* is not easy t
jecture: for वह possibly इह and for वसति ग्रामो p
वसतिर्ग्रामो may be suggested.

(*d*) किं त्विदम्: 'What can it mean?'; किमिदम्, 36

५१६. Domestic love is here decried as too tame; cf.

(*d*) गृहाश्रमव्रतं: 'a domestic course of asceticism.'

५१८. (*a*) संचार: 'movement of people'; cf. 519*a*, 5

(*b*) विदेशयाते: यात is here compounded on the anal
गत = स्थित.

(*d*) अघनचपला: the authoress's name; cf. 29*d* and r

५१९. Add to margin **Sāras.* i. 91 anon. (lectt. as Ś

(*a*) संचार: Cf. 518*a*, 524*d*.

(*d*) हाच्छाल॰: She can scarcely stand, so encumbered,
house, much less walk मार्गे पङ्किनि.

५२०. (*a*) आर्द्र: Cf. 326*b* and reff.

(*b*) निव्रणे: Read निम्नले.

(*d*) न पुष्पैर्विना: Cf. 123*b* and reff.

५२१. As regards the *ākṣepa* in this verse cf. 503–5.

(*a*) स्तां जननी: *His* mother is not beloved by the wif

(*b*) गुत्वैव मध्यंदिने: Since the जननी left at dawn an
सुदूरं, the husband is not to be expected back till late.

(*c*) पङ्गुत्वेन . . . : Being lame, he would be both slow and easily observed.

(*d*) स्थित्वा चणं : Cf. 504*a*.

५२२. (*a*) The anklets catch in their dresses. संयम्य : To prevent jingling.

(*c*) कुन्तलमल्लिका° : The bees are excited by the scent of the jasmine in their hair.

(*d*) विकलीकृताः : 'distracted'; cf. 468*b*. व्यक्तं : 'unmistakably.'

५२३. Translated by Aufrecht, Z.D.M.G. xxxvi, p. 553.

(*a*) विधुरमलिनो : 'the moon is clear.'

(*b*) People are on the watch for faults, and the reproaches of friends are hard to bear.

५२४. (*b*) चरणलाक्षालिपि : 'marks of the lac on their feet'; cf. *Harsacarita* (Bombay, 1892), p. 15, ll. 14–16, where the red sky of sunset is explained as due to this cause.

(*d*) पराञ्चः : So also some MSS. of the *Anargharāghava* : others पराचः. संचाराम् : Cf. 518*a*, 519*a*.

५२५. Add to margin a ref. to Vāmana, IV. 3, 10, where the verse is cited.

(*b*) दन्तपत्त्र : 'earrings.'

(*c*) अविभाव्यतां गताः : Being all in white, they are invisible in the moonlight. सुखमेव : 'easily.'

PRATĪKA INDEX

(Verse numbers of the text precede; page numbers of the Preface and Introduction follow)

STEPHEN AUSTIN AND SONS, LTD., PRINTERS, HERTFORD.